MINNESOTA-KONFERENSENS OCH DESS FÖRSAMLINGARS HISTORIA

EMIL LUND

Digitized by the Internet Archive
in 2026

https://archive.org/details/minnesotakonfere0000unse

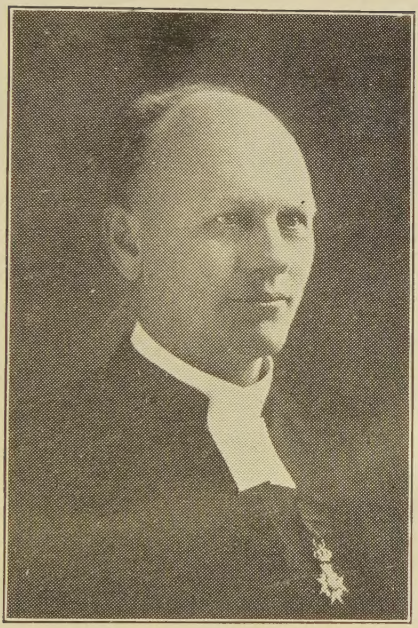

G. A. BRANDELLE, D.D., L.H.D., K.N.O.,
Augustana-synodens president.

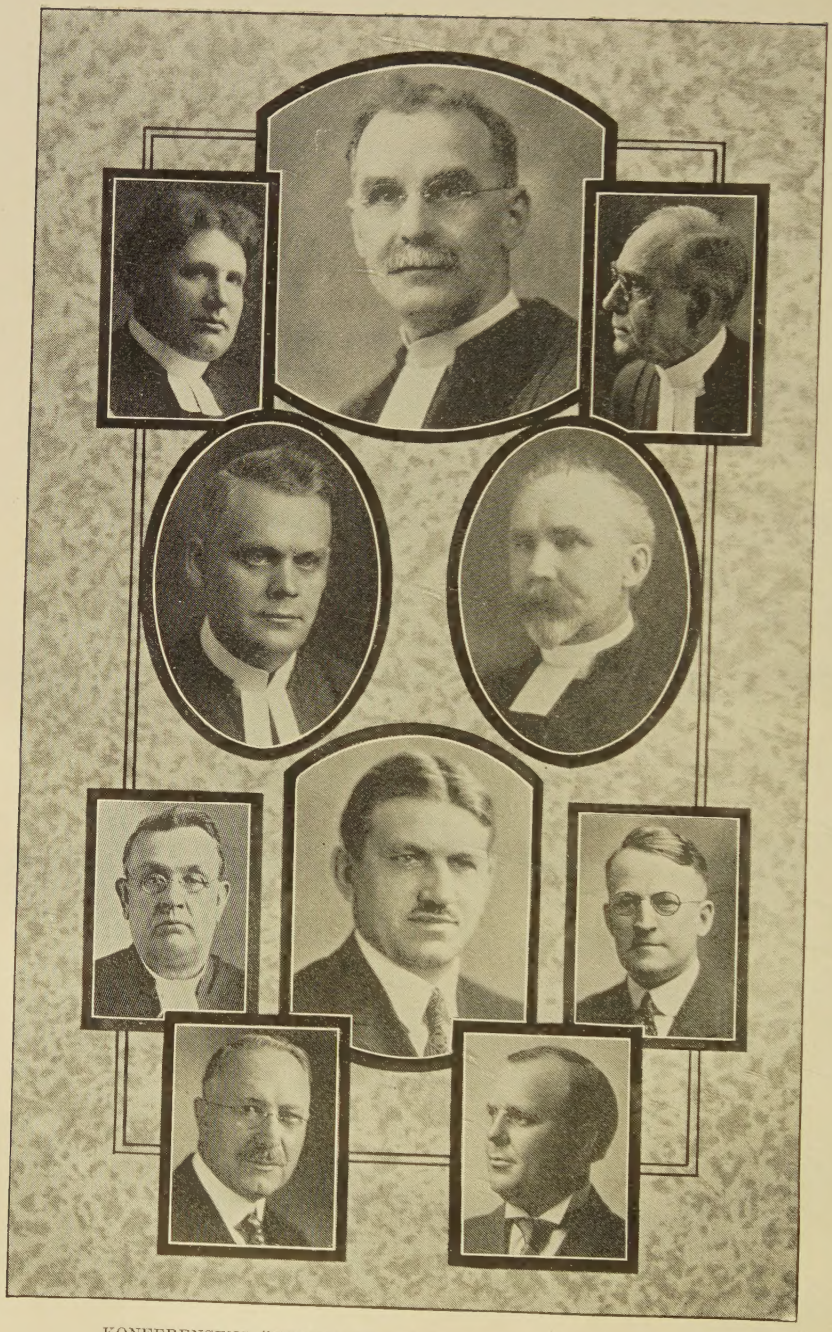

KONFERENSENS ÄMBETSMÄN OCH VERKSTÄLLANDE KOMMITTÉ.

KONFERENSENS VERKSTÄLLANDE KOMMITTE

PASTOR P. A. MATTSON, PH.D., D.D., *ordförande*

PASTOR O. M. BLOOM — PASTOR G. RAST, D.D.

PASTOR OSCAR J. ARTHUR, *vice ordförande* — PASTOR N. J. W. NELSON, *sekreterare*

PASTOR SWAN JOHNSON — MR. OTTO LEONARDSON, *skattmästare* — DR W. T. STURE

MR A. T. RYDELL — MR G. J. CARLSON

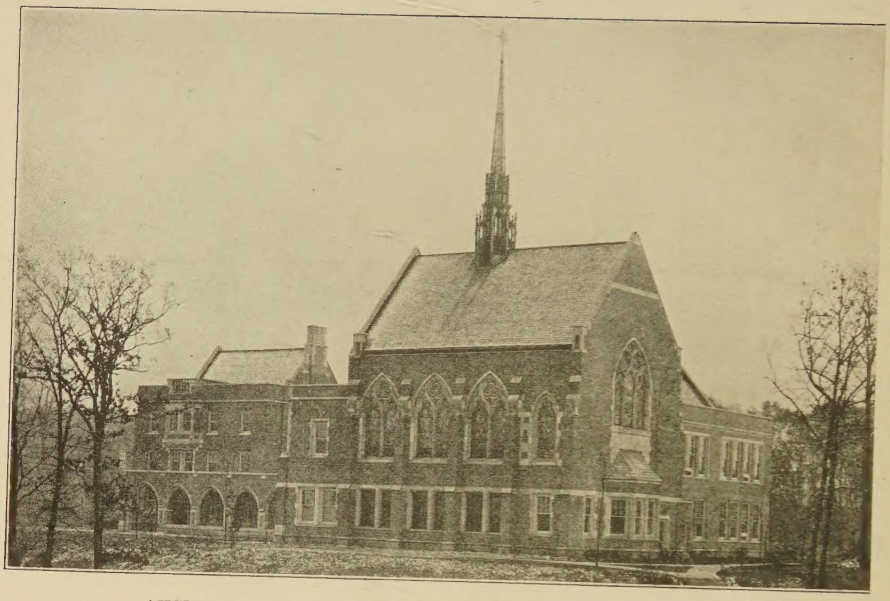

AUGUSTANA TEOLOGISKA SEMINARIUM, ROCK ISLAND, ILL.

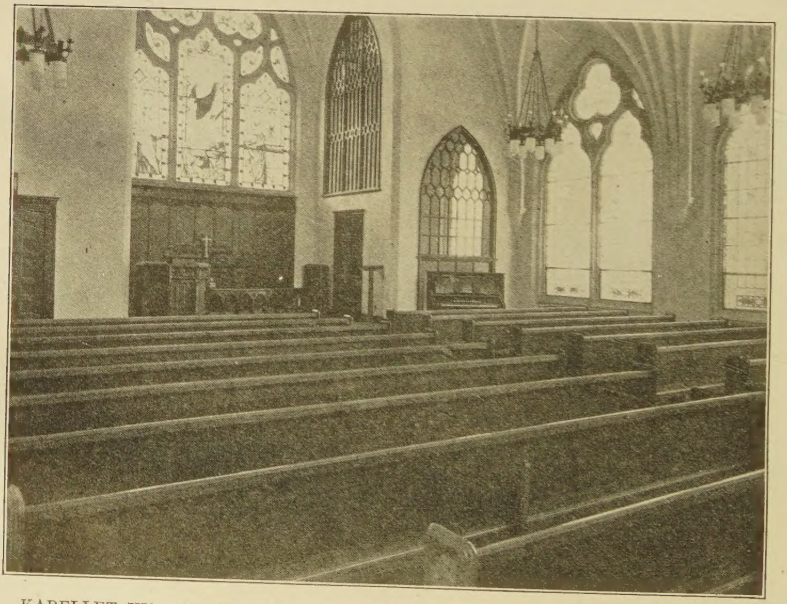

KAPELLET VID AUGUSTANA TEOLOGISKA SEMINARIUM, ROCK ISLAND, ILL.

Minnesota-Konferensens

av Augustana-Synoden

och dess

Församlingars Historia

Skriven av

EMIL LUND

UTGIVEN AV KONFERENSEN

AUGUSTANA BOOK CONCERN

ROCK ISLAND, ILLINOIS

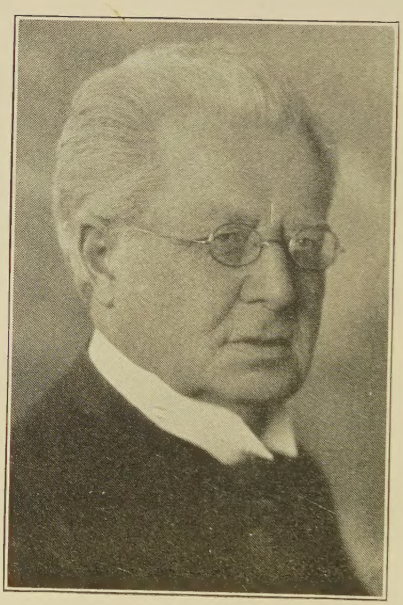

PASTOR EMIL LUND, PH.D.

Förord

Åren 1918 och 1919 vidtog Minnesota-konferensen förberedande mått och steg för att åstadkomma en konferenshistoria. Som dessa ej ledde till önskat resultat, beslutade konferensen på sitt årsmöte 1921 att uppdraga åt sin verkställande kommitté "att omedelbart engagera lämplig person att skriva konferensens historia". Denna gav sedan undertecknad i uppdrag "att skriva den av konferensen ombeslutade Minnesota-konferensens och dess församlingars historia". Historiografen började sitt ansvarsfulla arbete den 1 juni 1921 och har nu utfört detsamma.

Under arbetets fortgång hava åtskilliga källor använts:

Dr. E. Norelii "De svenska lutherska församlingarnas och svenskarnas historia i Amerika";

Doktorerna Norelii och Sjöbloms brevsamlingar;

Konferens-minnesskrifter, i synnerhet den innehållsrika och mycket förtjänstfulla av år 1908;

Gamla och Nya Hemlandet, Skaffaren och Minnesota Stats Tidning;

"Fifty Years in the Northwest, by W. H. C. Folsom";

"History of the Scandinavians, by O. N. Nelson";

"The Year Book of the Swedish Historical Society of America";

Distriktsprotokoll och pastorers ämbetsberättelser;

Församlingars fest- och minnesskrifter;

Åtskilliga städers och byars historiska material;

"Korsbaneret";

Först och sist konferensens församlingars protokoll.

Uti många av dessa församlingar saknas protokoll för en hel mängd år, och det har hänt, att författarens förfrågningar i det fallet mötts med de orden: "Här finns ingenting att få." Där så var förhållandet, måste han för upplysningars vinnande vända sig till gamla settlare och församlingsmedlemmar, som varit med i församlingsarbetet från början eller åtminstone en längre tid. Vad som på den vägen kommit fram i dagen, torde icke i varje fall vara fullt tillförlitligt; men på det hela taget ligger det dock nära verkligheten.

Författaren har att tacksamt erkänna den villiga och kraftiga medverkan som vederbörande pastorer och även andra intresserade skänkt honom. Utan denna hade nog företaget varit nära nog en omöjlighet.

I likhet med allt mänskligt har även detta historiska arbete fel och brister, av vilka dock en del åtminstone benäget torde ursäktas vid betraktandet av de stora svårigheter det haft att bekämpa. Författaren är emellertid medveten om att han gjort "så gott han kunnat", samt att ospard möda och flit använts.

För det myckna arbetet med porträttsamlingarna och mycken annan hjälp vid arbetets utförande står författaren i stor tacksamhetsskuld hos herr Otto Leonardson, konferensens kassör och Aug. Book Concerns t. f. föreståndare.

Vördsamt,

Minneapolis, Minn., 1923. *EMIL LUND.*

Att historien icke förr utgivits, beror på hinder, som först nu kunnat övervinnas.

E. L. 1926.

Historien oss fakta lär
om vad som skett i gångna tider.
Till nutids folk den vittne bär
om fäderns liv och verk och strider,

om deras gärd åt fosterland,
om mandomsprov och sedlig styrka,
om vad de gjort med idog hand
för stat, kommun, ja, hem och kyrka.

Den vittnar om Hans makt och råd,
som tid och släkten säkert leder
och i rättfärdighet och nåd
alltfort sitt rikes gräns utbreder.

Den bör oss kraftigt väcka opp
ur andlig sömn och dådlös dvala
och rätta till vårt levnadslopp
och till vårt samvetsdjup få tala.

Den värma vill vårt hjärteblod,
att vi till offertjänst oss giva,
och höja upp vårt sjunkna mod
och oss till ädel dådkraft liva.

E. L—D

FÖRRA DELEN

MINNESOTA-KONFERENSENS AV AUGUSTANA-SYNODEN HISTORIA

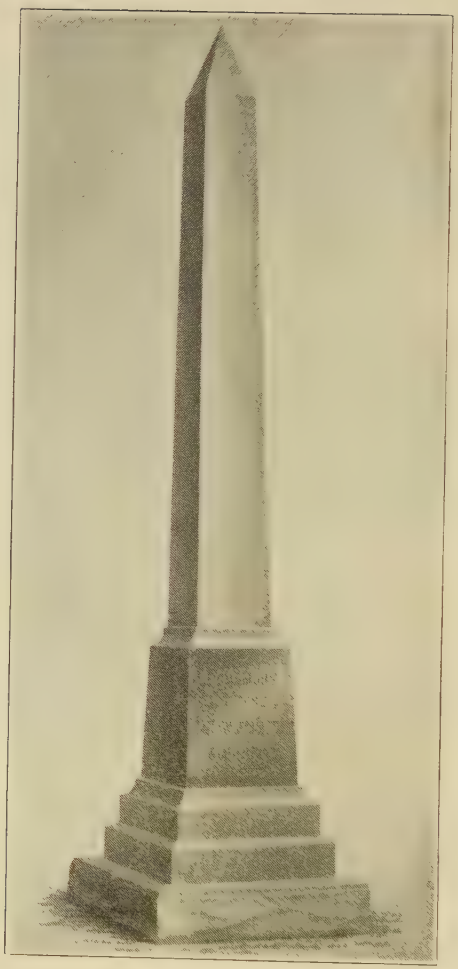

OBELISK REST VID SKANDIA, MINN., TILL MINNE AV DEN FÖRSTA SVENSKA BOSÄTTNINGEN I MINNESOTA.

INLEDNING

MINNESOTA har icke såsom stat existerat så särdeles länge, endast något över sextio år. 1849 blev det ett "territory", och först 1858 upptogs det som stat i unionen.

Före 1850 funnos här endast några få nybyggen, och indianerna strövade fritt omkring i landet, vars fiskfyllda sjöar och vidsträckta jaktmarker erbjödo dem rikligt uppehälle under deras vilda, kringflackande liv.

Det berättas, att före nyss nämnda år åtminstone två svenskar uppehållit sig inom Minnesotas nuvarande gränser, nämligen Jakob Falström och Jakob Tornell.

Falström var sannolikt den förste svensken i Minnesota, och hans liv kom att gestalta sig mera på indianskt än europeiskt vis. Han var född, säges det, i Stockholm, Sverige, 1795. Efter åtskilliga irrfärder till sjöss och till lands kom han här i Amerika uti tjänst hos ett pälsvaruhandelsbolag, som hade affärer med indianerna. Under umgänget med dem lärde han sig deras språk, antog deras sedvänjor och blev dem i allt lik. Han gifte sig till och med med en indianska. Vid Fort Snelling blev han omkring 1836 genom metodist-missionärer "omvänd" och blev medlem av deras församling därstädes. Själv lär han sedan en tid ha verkat som missionär bland Chippewa-indianerna. I början av 1840-talet slog han sig ned i Washington county nära nuvarande Afton. Han dog 1859.

Tornell vistades i och omkring Taylors Falls och Stillwater år 1846 (eller 1847). Han tros ha blivit dödad av en indian.

Dessa två kunna dock icke betraktas såsom settlare utan på sin höjd såsom förelöpare till den ström av nybyggare, som inom kort bröt in och drev mer och mer undan "rödskinnen".

I oktober 1850 kommo tre unga västgötar: Carl A. Fernström, Oscar Roos och Aug. Sandahl från Illinois till Minnesota och slogo sig ned som "squatters" på ett 40 acres landområde vid en liten sjö, Hay Lake, i norra delen av Washington county 1½ mil söder om den plats, där nuvarande Elim-kyrkan i Scandia är belägen. De byggde ett stockhus och bodde där över vintern. Denna plats är således den anspråkslösa början till de svenska nybyggena i Minnesota, och de unge männen, som höllo till där, voro de första svenska settlarne i staten. Deras vistelse vid "Hö-sjön" blev emellertid ej långvarig; i mitten av år 1852 var ingen av dem kvar där: Sandahl hade flyttat till Sverige, Roos till

Taylors Falls och Fernström till California. På den plats, där de 1850 slogo sig ned, är ett monument upprest och högtidligen invigt. Minnesstenen, 20 fot hög, bär följande inskrift, på den ena sidan: "1850–1900. In memory of the first Swedish settlers in Minnesota", och på den andra: "1850–1900. Oscar Roos, Carl Fernström och August Sandahl från Västergötland, Sverige, bosatte sig å detta hemman omkring den 18 oktober 1850 och byggde härpå det första svenska stockhuset i Minnesota. Landsmän reste stenen."

Denna trio kan dock icke räknas till antalet av de nybyggare, som haft någon betydelse för eller inlagt någon förtjänst om den svensklutherska kyrkans grundläggande och tillväxt i staten.

De svenska kyrkliga pioniärerna voro emellertid så gott som på väg till Minnesotas sjöar och skogar, dessa nordens härdade män och kvinnor, som blevo så verksamma och framgångsrika i arbetet för det nya landets materiella och andliga odling. "De svenskar, som kommo till Amerika för 60 à 70 år sedan, voro ett strävsamt folk, vana vid arbete och försakelse, redo att i sitt anletes svett söka sin utkomst, bryta mark och bygga bo. De fysiska förutsättningarna voro för handen, de andliga ävenså. Där fanns kraft i armen och tillit i hågen samt lydnad för lag och överhet. I gamla Sverige hade de både i hemmet och skolan lärt att frukta Gud och ära konungen. Vad sådana karaktärsdrag hos nybyggarne betydde för den unga staten inses lätt." Skogar och backar ha de röjt, myrar och kärr ha de gjort fruktbärande; gårdar, hem och vägar ha de byggt; skolor och kyrkor ha de uppfört överallt där de slagit sig ned. I gudsfruktan och rättrådighet, i flit och seg uthållighet, genom ett liv, troget använt på de platser och områden, där det rört sig, ha de gått i främsta ledet av den skara, som förvandlat vildmarken till en Herrens lustgård.

När de första svenskarna bosatte sig i Minnesota (1850), funnos i territoriet omkring 6,000 (sex tusen) vita inbyggare. St. Paul hade 2,000 (två tusen) invånare, och Minneapolis fanns icke tilll. Landet väster om Mississippi-floden ägdes av indianerna, som överläto det åt regeringen 1851.

Enligt stat. Centralbyråns folkräkning år 1920 funnos då i Minnesota 280,077 svenskar. Av dessa voro 112,747 födda i Sverige och 167,330 i Förenta staterna: 131,040 i städerna och 149,037 på landsbygden.

I.

VERKSAMHETEN I ALLMÄNHET

Mission.

Tiden för verksamheten kan lämpligen uppdelas i fyra perioder:

RÖJNINGSTIDEN (1851–1859);
PLANTERINGS- ELLER SÅNINGSTIDEN (1860–1879);
VÄXANDETS TID (1880–1899);
SKÖRDETIDEN (1900 och intill nuvarande tid).

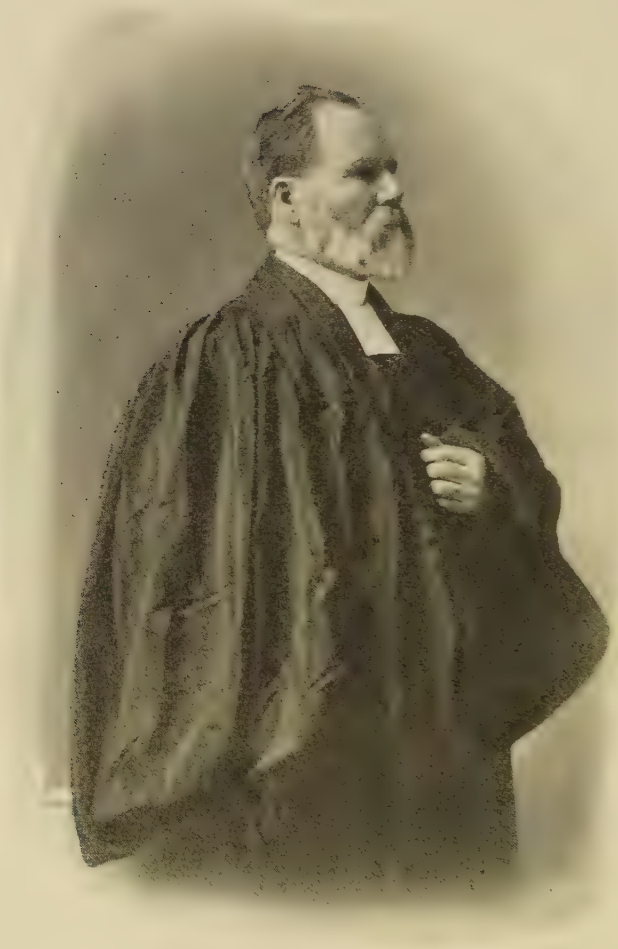

TEOL. DR ERIK NORELIUS.

1.

RÖJNINGSTIDEN

(1851–1859)

Tänk på de dagar som fordom voro; akta på förgångna släktens år. Fråga din fader, han skall förkunna dig det, dina äldste, de skola säga dig det. 5 Mos. 32: 7.

ÅR 1850, således åtta år före Minnesota-konferensens stiftande, kom Erik Norelius hit till landet i sällskap med 109 personer, av vilka en del stannade i New York och en annan del i Chicago. Norelius begav sig dels på hästskjuts, dels till fots till Andover, Ill., där pastor L. P. Esbjörn då befann sig.

Per Anderson från Hassela, Hälsingland, den förmögnaste i Norelii ressällskap från Sverige, brevväxlade under vintern 1850–51 med "bishop-hillaren" Ulrik Nordberg, vilken då var i Taylors Falls. Följden av brevväxlingen blev den, att Anderson i sällskap med några andra i april 1851 begav sig dit upp. Från Taylors Falls, där de sammanträffade med Nordberg, banade de sig med kompass och yxa i hand väg genom skogen till Chisago Lake. Där byggde de sig en liten stockhydda på nuvarande prästboställes mark och flyttade dit med sina familjer. "Detta hus (13 fot i fyrkant och 8 fot från golv, d. v. s. marken, till takåsen) användes under första sommaren och hösten av tillsammans 15 à 16 personer." Så var det första nybygget vid Chisago Lake grundat.

Uti ett brev, skrivet av Per Anderson i september 1851, heter det: "Här är gott utrymme för ett settlement; tio av oss hava börjat med farmer; tre hava familjer, de övriga äro ensamma karlar. — Här är rum för flera kyrksocknar; härligt och sunt är klimatet. — Vi ha tio

mil till närmaste grannar: 3 à 4 gamla settlare." Om nybyggets utveckling i kyrkligt hänseende står att läsa i Chisago Lake-församlingens historia.

I Marine Mills, nuvarande Scandia, hade svenska nybyggare slagit sig ned ungefär samtidigt med de första settlarne i Chisago Lake-trakten.

Vid slutet av år 1854 var svenskarnas antal i St. Paul omkring 500.

Från nämnda platser utgingo kolonisationspartier till Goodhue, Carver och Nicollet counties och bildade där stadigvarande nybyggen, vilka i sin ordning blevo utgångspunkter för kyrklig verksamhet.

Vasa-koloniens i Goodhue county grundläggande och grundläggare, översten Hans Mattson, förtjäna ett särskilt omnämnande.

ÖVERSTE HANS MATTSON.

Överste Hans Mattsons namn är så djupt rotfästat i Minnesotas och särskilt Vasa-settlementets i Goodhue county politiska och kyrkliga mark, att det med skäl gör anspråk på ett rum i Minnesota-konferensens historia.

Vad som här meddelas om översten är ett kort sammandrag av den självbiografi som han från trycket utgivit.

Mattson var född i Önnestad, Kristianstads län, 1832. Efter att

hava erhållit en någorlunda god elementarbildning blev han 1849 kadett vid Vendes artilleri. Hans mening var att som frivillig gå ut i danska kriget, men denna plan strandade på åtskilliga hinder. År 1851 tog han avsked från militärtjänsten och begav sig på väg till "det förlovade landet i väster". Den 29 juni samma år landsteg han i Boston. Många voro de strapatser och äventyr, varmed han under sin första tid i Amerika fick göra bekantskap. I Buffalo och New York fick han, sjuk och övergiven, gå som "tramp". Som skeppsgosse gjorde han ett par resor till South Carolina. I New Hampshire tjänade han på en farm. I sällskap med sin far, som anlände till Amerika på sommaren 1852, sysslade han med järnvägsarbete i Illinois. Hos en läkare i Moline tjänstgjorde han som uppassare och "hade det ganska gott".

I juli 1853 anlände hans mor, syster och svåger Willard från Sverige. Dem mötte han i Boston och reste i sällskap med dem och fadern till St. Paul, som då hade "blott några hundra invånare". Därifrån begav sig Mattson med ett litet sällskap på ångbåt till Red Wing, en plats "50 mil längre ned vid Mississippi". Där funnos då två svenskar, Peter Green och Nils Nilson. Trakten däromkring togs i närmare skärskådande, och valet föll på den prärie, där Vasa är beläget, ungefär tolv mil västerut från Red Wing. Sällskapet återvände därefter till St. Paul för att göra allt i ordning till flyttningen, men som det började lida åt vintern, beslutades, att de som hade familjer skulle stanna kvar där till våren. Mattson, C. Roos och A. G. Kempe reste dock tillbaka för att "taga claims" å landet. Något senare sällade sig även Willard till dem. "De voro de första som började odla jorden och bilda ett ordentligt nybygge där." Under vintern 1853–54 voro Mattson och Willard sysselsatte med att hugga ved en tre à fyra mil ovanför Red Wing.

I början av år 1854 återvände de till sina "claims" och uppförde åt sig ett boningshus på Willards land, det första huset i Vasa. Detta var den ringa början till det stora Vasa-settlementet: "ett litet stockhus med tak av torv och innehållande ett enda rum, som var kök, sovrum och vardagsstuga."

Roos och Kempe hade ock åt sig uppfört en gemensam bostad.

Om den första gudstjänsten som hölls i settlementet heter det: "En söndagsmorgon 1854 hölls den första gudstjänsten. Nybyggarne voro samlade under tvenne ekar på prärien, där kyrkan står. Mattson läste predikan; bön och svensk psalmsång utfördes. Sällan har ett tempel innehållit en andäktigare åhörareskara."

Inom kort flyttade till "Mattsons settlement" allt flera och flera ny-

byggare. Sommaren 1855 reste Mattson till Illinois och mötte invandrare från Sverige, vilka efter framkomsten till det nya settlementet "skockade sig tillsammans i små samhällen, som benämndes, Skåne, Småland och Jämtland".

I maj kom gamle M. Mattson från Illinois och hade med sig ett par dragoxar och en mjölkko.

Om enkelheten i det Mattsonska nybyggaresamhället med avseende på livsuppehället skriver Mattson: "En kopp kaffe med en eller två brödskivor och smör var en furstlig anrättning; då vi kommit oss för och hade råd att bestå oss med litet sirap och en bit 'paj', då var det förtjusning."

Den 23 november 1855 ägde den första vigseln rum i Vasa-samhället: Mattson sammanvigdes då med Chersti Peterson från Stoby, Kristianstads län. Bröllopsfesten hölls i brudens föräldrahem. Hästar voro på den tiden en raritet. Vigselförrättaren måste låna sig en "Indian pony", varpå han red den tolv mil långa vägen från Red Wing. När bröllopsfesten var över, fördes bruden under en rasande snöstorm till brudgummens stockhus i en hemgjord primitiv släde, dragen av oxar.

År 1856 flyttade Mattson till Red Wing och blev handlande. 1857 finna vi honom i Geneva, Freeborn county, varifrån han begav sig på hösten samma år efter att hava totalt misslyckats i egendomsspekulationer. Han måste för att betäcka sina skulder sälja allt vad han ägde i Vasa, till och med hustruns guldur måste offras. Så begav han sig åter med hustru och barn till Red Wing, hyrde ett litet rum (16 fot i fyrkant), skaffade sig de nödvändigaste husgerådssakerna på kredit och började studera "lag". Om ett år blev han "en fullfjädrad lagkarl". Från den tiden går det oupphörligen framåt för honom. Han blir "county auditor", löjtnant, kapten, major, överste; politisk talare; tidningsman; sekreterare och föreståndare för staten Minnesotas immigrationsbyrå; landagent för järnvägsbolag; bankman; han blev vald till statssekreterare för Minnesota 1869, 1886 och 1888; 1881 utnämndes han till Förenta staternas generalkonsul i Indien.

Mattson dog i sitt hem i Minneapolis den 23 december 1893.

Den märklige mannens levnadsbana var i högsta grad rik på växlingar; maken till karriär finner man näppeligen. Och säga vad man vill om honom för resten, ett är dock visst, att han utfört ovärderliga tjänster till fromma för skandinaviska, och särskilt svenska invandrare, och att han därför är värd ett rum i vår stats och vår kyrkas minnesalbum.

Vid tiden för konferensens stiftande funnos i flera av Minnesotas counties betydande svenska kolonier, av vilka var och en i regel och till större delen bestod av personer som kommit från samma landskap i Sverige. Så t. ex. hade smålänningar slagit sig ned i Chisago county ("Amerikas Småland"); skåningar och smålänningar i Vasa; smålänningar i övriga delar av Goodhue county; skåningar och blekingar i Nicollet county (St. Peter, Scandian Grove); västgötar i Carver county (Union- eller "Oscar"-settlementet); hälsingar och skåningar i Kandiyohi county (vid Nest och Eagle Lakes); dalkarlar i Isanti county (Cambridge, Bradford, Dalbo) o. s. v. I Pepin county, Wis., hade värmlänningar tagit upp kampen för tillvaron.

EPISKOPALPRÄSTEN G. UNONIUS.

År 1852 predikade den svenske episkopalprästen G. Unonius för landsmännen i Chisago Lake-trakten.

Den svenske lutherske präst, som först gjorde besök inom konferensens nuvarande område, var pastor Erland Carlsson, som år 1853 anlänt till Amerika. I början av maj 1854 kom han till St. Paul och stiftade den första sv. luth. församlingen därstädes. Därifrån reste han samma månad och samma år till Chisago Lake och Marine Mills, nuvarande Scandia, och stiftade församlingar på dessa bägge platser.

De äldsta församlingarna väster om Mississippi äro Vasa och Red

Wing, vilka år 1855 organiserades av pastor E. Norelius, som ock blev deras pastor. Sommaren 1856 utsträckte han sin verksamhet till Spring Garden i Goodhue county och Stockholm, Wis., där församling stiftades. Inflyttningarna från Sverige och nedifrån landet voro rätt talrika, nya settlement bildades och de gamla vidgades.

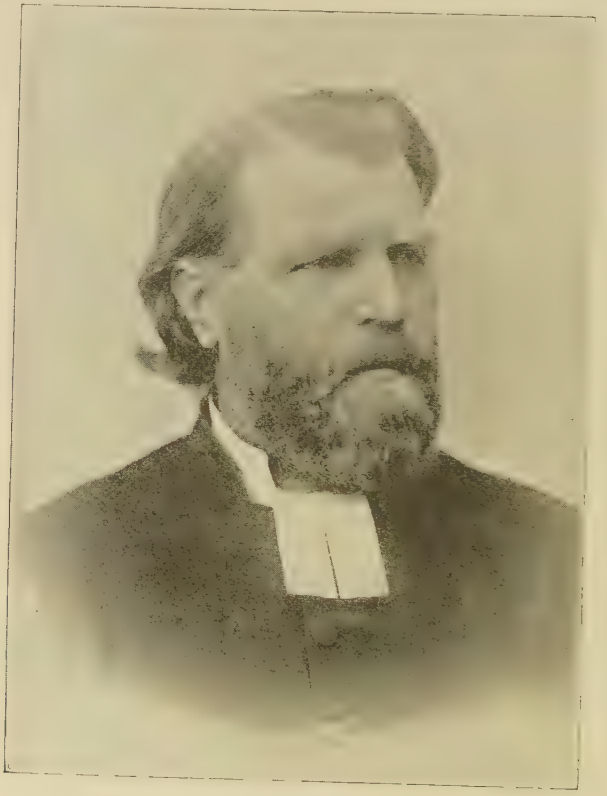

DR ERLAND CARLSSON.

På det stora arbetsfältet verkade, såsom Norelius säger, två "fattiga, ringa och oerfarna predikanter" till hösten 1857: Cederstam på östra och Norelius på västra sidan om "vattnens fader". "Vi kände oss", skriver den ene av banbrytarna, "som en droppe i havet".

P. Beckman, som kom från Sverige på hösten 1856, fick av vederbörande myndighet predikofullmakt 1857, kom till Spring Garden sommaren 1858 och organiserade församlingen därstädes.

För resten bildades församlingar av pastor Norelius i Cannon River (1857) och i Vista, Waseca county (1858); av pastor P. Carlson i Union-settlementet, Carver county (1858); av pastor Cederstam i Scandian Grove (1858). I St. Peter stiftades församling 1857.

Den 3 december 1858 stiftade pastor P. Carlson Götaholm-församlingen i Watertown.

Vid slutet av det år som Minnesota-konferensen organiserades funnos således inom dess område 13 organiserade sv. luth. församlingar. Fem voro predikanterna: E. Norelius, P. A. Cederstam, P. Beckman, P. Carlson och J. P. C. Boréen; av dem voro endast de två först nämnda prästvigda.

Församlingar och pastorer ansågos höra till Mississippi-konferensen av Norra Illinois-synoden. Det var dock förenat med stora svårigheter för dem att besöka konferensens möten, och dessutom kände de sig, kanske icke utan skäl, "styvmoderligt behandlade" av myndigheterna därnere i landet. Fråga blev väckt på våren 1858 att av de lutherska elementen i Minnesota bilda en egen synod, och för det ändamålet hölls den 5 juli samma år ett möte i den sv. luth. kyrkan i Red Wing, vid vilket möte E. Norelius, P. A. Cederstam, P. Beckman och P. Carlson samt fem svenska församlingsombud voro närvarande. Den ev. luth. Minnesota-synoden stiftades då verkligen; men svenskarna höllo sig på avstånd. Dessa höllo nästföljande dag ett särskilt sammanträde, varvid åtskilliga förberedande åtgärder vidtogos i fråga om en blivande svensk Minnesota-konferens. Vid Chicago och Mississippi konferensernas gemensamma möte i Princeton, Ill., i september 1858 och det därpå följande synodalmötet i Mendota fattades beslut om "att tillåta Minnesota-bröderna att bilda sig uti en särskild konferens". Vad som avhöll de svenska att förena sig med Minnesota-synoden var "helt enkelt nationalkänslan".

Konferensorganisation.

På det för alla tider minnesvärda mötet, som hölls i Chisago Lake-nybygget, Minn., i oktober 1858, organiserades den *Svenska Ev. Luth. Minnesota-konferensen.*

Som detta möte var Minnesota-konferensens allra första och hade en djup och genomgripande betydelse för framtiden, införes här "in extenso" protokollet, som därvid fördes:

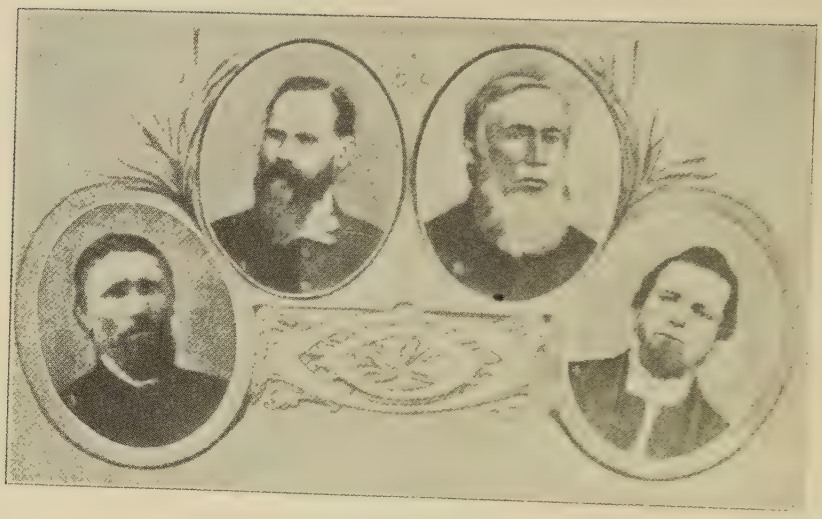

PASTORERNA

P. Carlson E. Norelius P. Beckman J. P. C. Borén

LEKMÄNNEN

Daniel Nelson Håkan Svedberg Frans C. Björklund

DELTAGARE I ORGANISATIONSMÖTET

Protokoll

hållet vid sammanträdet av Minnesota Konferensen av Evangeliskt Lutherska Synoden av Norra Illinois i svenska lutherska kyrkan vid Chisago Lake, Minnesota, den 7–9 oktober 1858.

Konferensen var utsatt till den 6:te, men för oväder och andra hinder hunno icke dess medlemmar samlas förrän vid middagstiden den 7:de, då gudstjänst hölls på e. m., varvid bröderna P. Carlson och J. P. C. Borén predikade.

Konferensmötet öppnades den 8:de kl. 9 f. m. med sång, bibelläsning och bön av br. P. Beckman. På därom gjort förslag blevo br. J. P. C. Borén vald till ordförande och E. Norelius till sekreterare.

Ordföranden kallade konferensen till ordning, och dess medlemmar blevo antecknade. Närvarande voro: E. Norelius, P. Beckman, P. Carlson, J. P. C. Borén.

Delegater: från församlingen vid Chisago Lake, H. Svedberg; från församlingen i Marine, Daniel Nelson. Såsom kolportör O. Paulson från Carver var närvarande, blev han på förslag inbjuden att deltaga uti konferensens förhandlingar. Likaledes Frans C. Björklund, som var närvarande såsom kommissionär för svenskarna vid Rush Lake.

Frånvarande: Pastor P. A. Cederstam.

Såsom Synoden på dess sista möte i Mendota, Ill., hade givit bröderna i Minnesota tillåtelse att organisera sig till ett eget konferens-distrikt, framlade br. E. Norelius ett förslag till konstitution för Minnesota-konferensen av Ev. Luth. Synoden av Norra Illinois. Förslaget blev emottaget och granskat, paragraf för paragraf, och uti sin helhet äntligen antaget.

Det lyder sålunda:

I KAPITLET. *Om namn och medlemmar.*

§ 1. Denna konferens' namn och kännemärke skall vara: "Minnesota-konferensen av Ev. Luth. Synoden av Norra Illinois."

§ 2. Alla medlemmar av Ev. Luth. Synoden av N. Illinois, boende i Minnesota och närliggande stater och som stå i god förbindelse med nämnda synod, skola hava rättighet till medlemskap uti denna konferens och skola betraktas som medlemmar av densamma efter att hava infunnit sig på ett ordentligt konferensmöte och därom frmställt sin begäran.

§ 3. Varje präst, som står i förbindelse med konferensen, bör medhava ett församlingsombud, som är en ordentlig medlem av hans församling och är ordentligen vald av församlingen för sådant ändamål, och skall sådan person sålunda vald betraktas såsom medlem av konferensmöte med full rösträtt och säte.

Varje sådant församlingsombud skall medhava ett betyg från församlingen om sitt val.

§ 4. Varje vakant församling äge rättighet att sända en kommissionär till konferensmötet för att för detsamma föredraga församlingens angelägenheter, och skall sådan kommissionär medhava betyg om sitt val.

2 KAPITLET. *Om ämbetsmän.*

§ 1. Konferensens församlade medlemmar välja vid början av varje möte en ordförande bland de närvarande prästerna, vars tjänstetid räcker till nästa val. Ordföranden tillkommer att föra ordet och tillse att allting ordentligt och skickligt tillgår, och att i förening med pastor loci, där sådan finnes, tillkännagiva vilka som skola predika under mötet.

§ 2. Konferensens medlemmar välja på samma gång en sekreterare, vilken har att föra riktigt protokoll över förhandlingarna och dem uti bok införa, samt giva underrättelse om nästa konferensmöte, enligt fattat beslut.

§ 3. Likaledes vid samma tillfälle väljes en kassör, vilken har att taga vara på konferensens kassa och redovisa för konferensens inkomster och utgifter vid varje konferensmöte. Han skall icke utbetala några penningar utan på beordrande av konferensen.

§ 4. Alla val skola ske viva voce.

3 KAPITLET. *Om konferensens göromål och förehavanden, etc.*

§ 1. Konferensens göromål och förehavanden skola vara att söka församlingarnas och vårt folks andliga välfärd inom konferensens gränser och skola i synnerhet omfatta följande punkter:

1) Berättelser om tillståndet uti vars och ens församling.

2) Berättelser om besök och missionsresor bland vårt folk, som sakna lärare—vakanta församlingar.

3) De andliga behovens avhjälpande.

4) Kristliga församlingsskolors upprättande och underhåll på sådana ställen där icke lärare finnas.

5) Att rannsaka och bilägga oenigheter och strider i församlingarna, i synnerhet emellan lärare och församling, då parterna vända sig till

konferensen. Konferensen kan här uttrycka sin mening och fälla utslag; men de stridande parterna äga dock rättighet att vädja till synoden.

6) Att förorda alla lovvärda, kristliga välgörenhetsföretag och träffa råd och anstalter att dem på bästa sätt befordra.

7) Att examinera kandidater för predikoämbetet och rekommendera dem till synoden för ordinations erhållande.

§ 2. Konferensmötenas stora huvudsak skall vara att giva lärare och församlingarna tillfällen till rik andlig uppbyggelse. Och predikan bör därför hållas minst en gång om dagen så länge mötet varar.

§ 3. Konferensen skall icke företaga sig sådana göromål, som tillhöra synoden, eller på något sätt ingripa uti dess angelägenheter.

§ 4. Minst trenne konferensmöten skola årligen hållas, men vid varje möte bestämmes tid och ort för nästa sammanträde.

§ 5. Sekreteraren av konferensmötet näst före synodens sammanträde skall inrapportera till synoden konferensens viktigaste förhandlingar under året.

§ 6. En kollekt skall alltid uppbäras på det ställe där konferensen möter till förmån för konferensens kassa.

§ 7. Denna konstitution kan förändras när som helst, då två tredjedelar av konferensens närvarande medlemmar det begära.

På förslag blev nu br. Paulson vald till kassör till nästa möte.

Såsom de fleste av konferensens medlemmar hade nyligen på synoden underrättat om tillståndet i församlingarna och om missionsresor etc., ansåg man det icke nödvändigt nu att därmed upptaga tiden, utan fortskred man till behjärtande av de vakanta församlingarnas förseende med andlig vård. Talet vände sig först på Chisago Lake och St. Croixdalen i allmänhet, och fortsatte överläggningen till middagstimmen var inne. Utan att komma till något beslut uppskötos förhandlingarna och frågans diskussion till e. m. kl. 4. Bön av br. P. Carlson.

ANDRA SESSIONEN.

Förhandlingarna togo åter sin början på e. m. kl. 4. Bön av br. Paulson.

Protokollet av förmiddagens förhandlingar upplästes, granskades och godkändes.

Frågan som man sysselsatte sig med då man avslutade förmiddagens förhandlingar upptogs återigen, och ledde diskussionen till följande beslut:

Såsom församlingen vid Chisago Lake icke har något hopp att få

någon ständig lärare under instundande vinter och närmaste halvår, och såsom församlingens behov av lärare är ganska stort och icke bör lämnas utan avseende, därför

Beslutat 1:o, att br. Borén stannar härstädes från denna dag till mot slutet av oktober månad, och därest det icke later sig göra för honom att stanna längre, bröderna P. Carlson, P. Beckman och J. P. C. Borén ordentligt besöka församlingen, turvis varje månad åtminstone till våren.

Beslutat 2:o, att br. Borén under de veckor, som han nu stannar härstädes, besöker svenskarna vid Rush Lake och andra ställen som ligga omkring Chisago Lake.

Såsom svenska lutherska församlingen i Vista-settlementet, Waseca county, behöver tillsyn, därför

Beslutat, att br. Cederstam, såsom boende närmast detta settlement, så ofta som ske kan besöker församlingen därstädes.

I avseende på konferensens verksamhet förmedelst kristliga församlingsskolor beslöts

Att vidbliva det beslut som fattades på mötet i Red Wing, nämligen att fortfara med missionsböner och kollekters upptagande.

Beslutat, att nästa konferensmöte hålles i Union-settlementet, Carver county, onsdagen före andra söndagen i februari 1859.

Bröderna P. Carlson och Ola Paulson lämnade nu mötet för att resa mot hemmet. Förhandlingarna blevo nu uppskjutna till nästa dag kl. 9 f. m. Bön av br. Norelius.

TREDJE SESSIONEN.

Förhandlingarna togo åter sin början på bestämd tid. Bibelläsning och bön av ordföranden. Det var med glädje som konferensen förnam att församlingen vid Chisago Lake uppburit de $25 för den skandinaviske professorns lön och lovat göra det för fyra år. Med anledning därav fattades följande beslut:

Såsom intet viktigare företag för våra församlingars välfärd nu förefinnes än att ställa det skandinaviska professoratet på säker fot, därför

Beslutat 1:o, att vi uppmana alla våra församlingar och allt vårt folk i Minnesota att med första möjliga uppbära kollekter för professorns lön, och att alla församlingar, som möjligen kunna det, icke stanna vid mindre än $25.

2:o, att var och en, som önskar ägna några penningar åt något välgörenhetsföretag, icke kan bättre använda dem än lägga dem till det skandinaviska professoratets fond.

Såsom konferensens medlemmar ansågo den svenska lutherska tryck-

föreningen, som av den svenska konferensen i Illinois blivit förordad, vara av en viktig beskaffenhet och beräknad för vårt folks nytta, och såsom man trodde att den kommer att lyckas på den grund som blivit föreslagen, därför

Beslutat, att Minnesota-konferensen på det högsta rekommenderar detta företag; att konferensens medlemmar vilja bemöda sig att skaffa aktier för föreningen.

Beslutat, att protokollet av detta mötes förhandlingar tryckes i Minnesota Posten och att några exemplar för församlingarnas bruk tryckes i bokform.

Beslutat, att vi nu avsluta våra förhandlingar, för att möta igen enligt redan fattat beslut.

Bön av br. Norelius.

Gudstjänst hölls varje eftermiddag så länge mötet varade, och på söndagen höllos tvenne gudstjänster och nattvardsgång. Kyrkan var alltid besökt av talrika och uppmärksamma åhörare, och särskilt om söndagen var en väldig skara av människor församlade. Med särdeles välvilja och hjärtlig kärlek blevo konferensens medlemmar bemötta av de kära landsmännen vid Chisago Lake, och säkert skall hågkomsten av detta möte leva länge i mångas minne.

På söndagsförmiddagen lyftades en kollekt till förmån för konferensens kassa, belöpande sig till $5.09.

De svenska lutherska församlingarna i Minnesota hava nu uti den nu bildade konferensen i Minnesota en kyrklig organisation och ett föreningsband, som, därest den alltid får vara under Herrens ledande hand, mer och mer skall tjäna till att sammanknyta och förbrödra dem till deras gemensamma och sanna välfärd. Vi leva visserligen ännu uti småsakernas dagar, men allting stort har också börjat smått, och vi äro fullkomligt övertygade att, då Herren är med oss, skola vi tillväxa i kraft och styrka både inåt och utåt. Oss tillhör det att vara trogna skaffare, att hoppas, bedja och arbeta för vårt älskade Sions väl bland oss och våra efterkommande.

Vår Herres Jesu Kristi nåd och frid vile över våra församlingar i Minnesota! E. Norelius, sekreterare.

Antalet av de vid organisationsmötet närvarande röstberättigade var således åtta: fyra predikanter och fyra lekmän. Av de förra var blott en, nämligen Norelius, prästvigd; de övriga innehade dock vederbörlig "license". Borén betjänade församlingarna i Goodhue county, P. Beck-

man hade vård om församlingarna i Spring Garden och Cannon Falls, och P. Carlson om East och West Union med flera platser.

Lekmannaombuden voro: Håkan Larson Svedberg "från Blekinge", ombud från Chisago Lake, "en äldre erfaren, kristlig man, som visade mycken omsorg om Josefs skada", styvfader till pastor J. Magny (dog i Chisago Lake den 3 okt. 1864); Daniel Nelson "från Norrbo i Helsingland", ombud från Marine (Scandia), flyttade till Green Lake i Kandiyohi county, där han dog; Frans C. Björklund "från Grenna", ombud för svenskarna i närheten av Rush City (flyttade till Goodhue county och dog i Welch); Ola Paulson, en "norsk-svensk" ung man, som blev upptagen såsom ombud från East Union, Carver county (började studera, gick sedan in i armén under rebellkriget och tjänade sig upp till löjtnant, fortsatte sedan sina studier i Paxton, blev präst bland norrmännen och betjänade olika församlingar).

I sammanhang härmed må följande utdrag ur dr E. Norelii berättelse om detta möte meddelas:

"Det var en mulen och kulen oktober-eftermiddag, då br. Borén och jag gingo till nedre landningen i Red Wing för att avvakta båtlägenhet. Vi voro på resan till vårt första konferensmöte. Mörkret kom, men ingen båt... Äntligen kl. 3 på natten kom en båt, på vilken vi togo passage till Prescott och anlände dit i dagningen. Därifrån togo vi "stage" till Hudson. Därifrån vandrade vi till fots till Stillwater... Följande dag marscherade vi från Stillwater och kommo på aftonen till Islycke, en väglängd av omkring 18 mil. Vi togo in hos Johannes Peterson. Om jag minns rätt, sammanträffade vi där med br. Carlson och andra konferensbesökare. Som vi hade vandrat hela dagen, voro vi trötta och ömfotade, därtill våta av regnet. En andaktsstund hade blivit beramad om kvällen, och Borén höll en lång bibelförklaring, som höll nästan på att aldrig tryta. Följande dag fingo vi skjuts från Islycke hit till Chisago Lake, eller Gladers, och kommo fram till kyrkan med roddbåt vid middagstiden den 7 oktober. Mycket förvånade blevo vi, när vi fingo se den stora nya kyrkan. Hon var 'inclosed', men icke inredd. Till bänkar hade man lösa plankor, och en provisionell predikstol stod på det upphöjda golvet vid bakgaveln... Jag har varit här (i Chisago Lake) vid många möten och sett mycket större folkskaror samlade än då; men aldrig har jag sett ett så djupt allvar, ett så stort intresse, en sådan hänförelse som jag såg vid detta vårt första möte. Saken var icke blott ny, utan en Andens vind hade börjat blåsa här och där inom andra av våra församlingar. Det var en helig stämning, ett andligt allvar, som genomgick hela vårt möte. På samma gång kände vi

oss besjälade av en glad frimodighet. Vi tyckte, att vi hade kommit långt i vår andliga utveckling, när vi nu kunde organisera en konferens. På svårigheter tänkte vi alldeles icke; ingenting syntes oss omöjligt."

Det är Minnesota-konferensens heliga plikt att bevara röjningsmännen eller "banbrytarne" i tacksam hågkomst, och förvisso komma deras namn att i konferensens och Augustana-synodens hävder lysa med ovansklig glans. Alla voro de i ordets egentliga mening missionärer. De reste oavlåtligen omkring i nybyggena, predikade Guds ord och stiftade församlingar.

"Jag hört, att nu på fjärran slätt
ett ståtligt tempel står,
och dit varenda Herrens dag
en talrik skara går.
Nybyggar-prästens säde grott,
för himlen skörd det bar,
och han har gått till vila ljuv;
men minnet dröjer kvar." (Ludvig.)

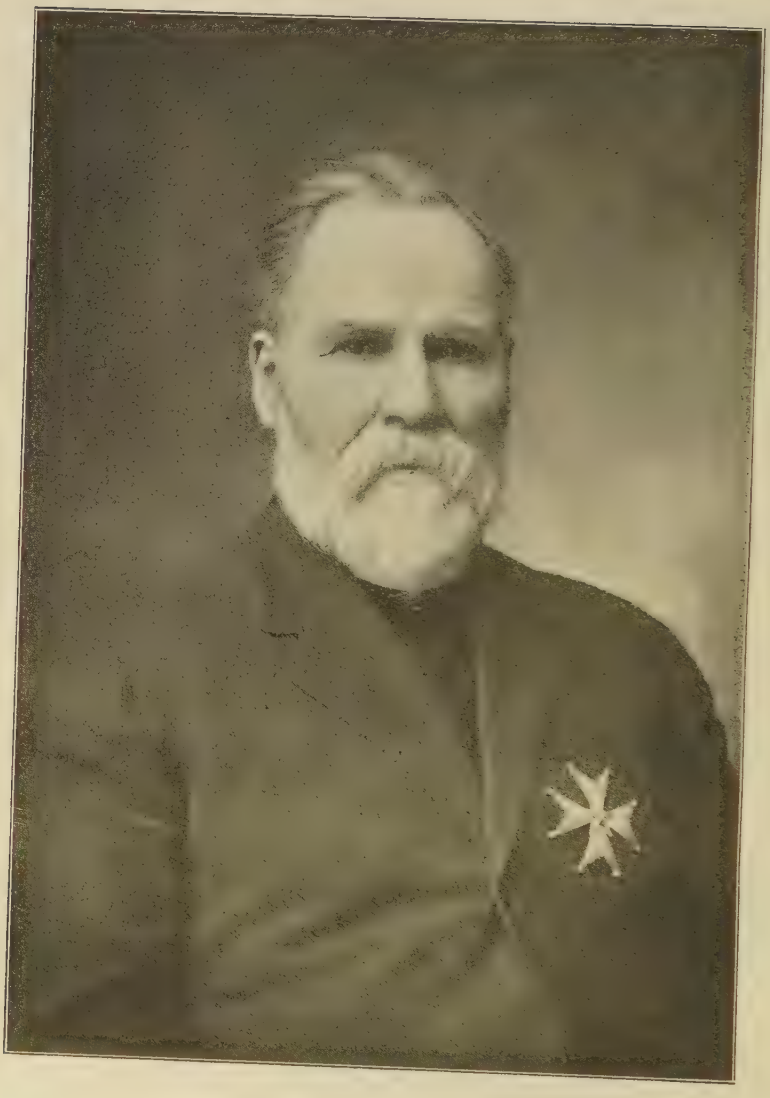

TEOL. DR ERIK NORELIUS.

DR ERIK NORELIUS

Den skildring av dr Erik Norelii liv och verksamhet, som ovanför märket G. R. står att läsa i Korsbaneret för år 1917, inledes med dessa ord: "Den sista länken i den kedja av män, som förenat begynnelsen av vår svenska evangelisk-lutherska kyrka här i landet med den närvarande tiden, har brustit. Det är dr Erik Norelius, samfundsdanaren och samfundsledaren, som den 15 mars 1916 i Vasa, Minn., efter en lång och betydelsefull verksamhet i kyrkans tjänst slöt sin pilgrimsfärd." Ja, nog var han samfundsdanaren och samfundsledaren. Om honom heter det i ett tal, som hölls vid synodens jubelmöte 1910: "Våra fäder voro av nåden genomhelgade karaktärer. De flesta av dem som voro med på synodalmötet 1860 äro icke längre bland oss. Men många av dem levde länge nog för att se sina djupaste förhoppningar överträffade. En av dem som är ibland oss är synodens vördade president, dr Erik Norelius. År 1850 kom han, ung och stark, till detta land. I mödor och faror, i hunger och köld, gav han sin ungdoms- och mannakrafts bästa år för att samla sina landsmän omkring Guds ord. Det är en synnerligt stor glädje för hela synoden, att vi få hava denne trogne Herrens tjänare och samfundsdanare ibland oss på vårt jubelmöte. Han har haft en mycket viktig mission att fylla i vårt samfunds utveckling."

Framför allt var han *Minnesota-konferensens danare och ledare.* "Han tog en ledande del i rörelsen som ledde till organiserandet av Minnesota-konferensen och var organisationsmötets sekreterare"; sedan dess har han under flera perioder såsom ordförande lett denna konferens, med vilken han under nästan hela sitt liv i Amerika varit oupplösligt förenad. Vad han varit och vad han uträttat kan i någon mån fattas vid betraktandet av följande korta levnadsteckning och "meritlista", hämtade huvudsakligen ur Korsbaneret för 1917. "Mellan raderna" står där mycket att läsa och begrunda.

Erik Norelius föddes i Hassela, Hälsingland, den 26 oktober 1833. Hans fader var av gammal svensk bondesläkt, modern var av finsk börd. Hos sonen röjdes redan tidigt stor håg och fallenhet för studier, varför han på sina enträgna böner fick faderns tillstånd att låta sig inskrivas i Hudiksvalls allmänna läroverk, där han vistades tre år. Vid 17 års ålder kom han till Amerika. I New York fick han till en början anställning som springpojke på ett kontor. Inom kort begav han sig till Chicago, där han sammanträffade med den svenske episkopalprästen Gustaf Unonius, som försökte få honom till ett episkopalt seminarium.

Men fast rotad i fäderns tro, kunde den unge Norelius ej förmås att taga ett sådant steg. I stället beslöt han sig för att uppsöka pastor L. P. Esbjörn i Andover, Ill. För detta ändamål reste han på kanalbåt till La Salle, och därifrån gick han till fots till Andover, en vägsträcka av 60 mil. På Esbjörns tillstyrkan och i dennes sällskap reste han på våren 1851 till Columbus, Ohio, för att studera vid "Capitol University" därstädes. Vid nämnda läroverk stannade han omkring fyra år. Under ferierna sysselsatte han sig med att hugga ved, arbeta på åker och äng, sälja böcker, hålla skola och predika. Sin sista ferietid (år 1854) tillbringade han i Chisago Lake som skollärare och predikant. År 1855 fick han av Norra Illinois-synoden predikofullmakt. Hans första verksamhetsfält blev Tippecanoe county, Ind. Prästvigd 1856, blev han pastor för de svensk-lutherska församlingarna i Red Wing och Vasa, Minn.; därefter var han pastor i Attica, Ind., 1859–1860, respredikant i Minnesota 1860–1861, ånyo pastor i Red Wing och Vasa 1861–1869 och för Vasa ensamt till 1878. Sedan dess har han med ett par korta mellanrum varit bosatt i Vasa, där han haft eget hem. Hans pastorala verksamhet har således huvudsakligen varit begränsad till Goodhue county, dels i Red Wing, dels i Vasa och dels uti Zion-församlingen i Goodhue township, vilken sist nämnda församling han betjänat från hösten 1869 till sin död.

Norelius blev synodalpresident första gången 1874 och tjänade såsom sådan oavbrutet sju år; han omvaldes 1899 och tjänstgjorde till 1911, då han på det bestämdaste undanbad sig återval.

Såsom predikant och talare var Norelius gedigen. Kroppshyddan var spenslig och stämman något svag, men i talare- eller predikstolen var han hemma, och där var han gärna sedd och hörd. Granna fraser och blomsterspråk brydde han sig ej om, rätt fram och enkelt utdelade han sanningens ord. Han sökte aldrig imponera, hans vältalighet var ej konstens, men naturens. Klar och tydlig som han var i all sin förkunnelse, lade han mera an på åhörarens förstånd än på hans känsla. Väl postad var han i allt som hörde till bibelns lära samt den lutherska kyrkans bekännelse och ordning. Ingen kunde heller såsom han redigt och i vårdat språk tälja om kyrkans och särskilt Augustana-synodens växlande öden. Han varken ville eller kunde stoltsera över höga akademiska examina; dock var han väl hemma i teologiska spörsmål och för övrigt på det mänskliga vetandets vidsträckta fält. Dr Jakob Bonggren säger om dr N. bland annat: "Norrlands allvar hade lagt sin prägel över norrlandssonens anletsdrag, så väl som över hans levnadsriktning. Norrlands allvar präglade hans karaktär, hans religiositet och hans för-

fattareskap. Vid första anblicken av den allvarlige, stillsamme mannen ansågo kanske många till en början, att han var pessimistiskt anlagd. Författarne till 'Jubelalbum' säga härom: 'Då vi först sågo doktor N., tänkte vi, att hans kristendom hade en ytterst dyster prägel, men vi misstogo oss däruti. Förhållandet är helt och hållet motsatt. Då han är i umgänge med vänner, är han glad och meddelsam, berättar gärna små lustiga episoder från sitt flydda liv och anser alls icke ett godmodigt skämt vara under sin värdighet.' Sinnesriktningens allvar alstrade den bestämdhet i åsikter, som dr N. visade under hela sitt liv. Men denna bestämdhet var ej av det trångbröstade och intoleranta slaget. 'Vi tro att han är spekulativt anlagd', säga 'Jubelalbumets' författare; 'men det sant kristliga i hela hans världsåskådning är så påtagligt. Guds uppenbarade ord är för honom den högsta auktoritet. I hans tal märker man både den skarpsinnige och strängt logiske tänkaren och en glädjande barnaenfald.' Han var för sanningskär och allvarlig för att låta påskina, att han pejlat djupet av allt vetande och att han förstod alla hemligheter. Sådant hör charlatanen till. Och dr N. var varken pretentiös i sitt framställningssätt eller i sin vandel."

En av dem som stodo dr Norelius nära och som därför väl kände honom, nämligen dr J. Telleen, tecknar i "Våra hemförlovade pastorer, synodalåret 1915–1916" den frejdade banbrytarens verk och karaktär med följande ord: "Tidigt vande han sig vid strängt logisk tankegång. Han läste god litteratur, ej minst våra bekännelseskrifter. Därför blev han tidigt en erkänd auktoritet under senare hälften av det nittonde seklet, när svenskar och skandinaver i allmänhet för tredje gången begynte inslå silver- och guldtrådar i den amerikanska historiens vackra vävnad. Hans ordförråd var gott och väl valt. Tidigt nedtecknade han vad han såg och hörde samt de intryck han fick. Han skrev mycket för pressen och målade tavlor ur livet, som voro mycket fängslande. Han visste berätta händelser från nybyggarelivet, i synnerhet vad som timat i hans kära Minnesota, som blivit en härd för svenskhetens bevarande kanske mer än någon annan stat i unionen blivit det. Hans ord, talade och skrivna, hava nått tio tusenden i vårt land och andra länder och skola fortfarande ljuda intill tidens slut. Han var en ledare, som präglade det närvarande och dymedelst satte sin stämpel på det kommande. Dr Norelius var allvarlig, trofast, hängiven, ärlig, outtröttlig, lärd, men stadd i ständig tillväxt, blygsam, frimodig, uppriktig, hjärtevarm, energisk, grundlig, nitisk, i synnerhet för läran och bekännelsen, reformvänlig i god mening, ståndaktig, återhållsam, öm om själar. Vi

våga tro, att han utkämpade sina flesta strider på knä i enrum med Gud. Därför var han en segervinnare."

Gott minne var N. utrustad med och skarp iakttagelseförmåga. Framgångsrikt och förtjänstfullt kunde han därför verka för allmän upplysning såsom skolman, tidningsman och författare. Hans privatskola i Red Wing var början till konferensens stora och ansedda läroverk i St. Peter. Genom sitt barnhem i Vasa lade han grunden till konferensens barmhärtighetsverksamhet. I egenskap av tidningsman började han 1857 utgiva Minnesota Posten, den första svenska tidningen i staten. Året därpå uppgick denna publikation uti Hemlandet i Chicago, och blev Norelius den nya tidningens redaktör. Tillsammans med pastor P. Sjöblom utgav han år 1877 Svensk Luthersk Kyrkotidning, vars namn sedan ändrades till Skaffaren med utgivningsorten förlagd till St. Paul. År 1889 utsågs han till Augustanas huvudredaktör, men måste redan året därpå avgå från denna befattning på grund av sjukdom. Såsom författare har han gjort sig känd genom sin "Handbok för söndagsskolan" (1865), vidare genom "Ev. Luth. Augustana-synoden i Norra Amerika och dess Mission" (1870) samt först och sist genom sitt stora verk "De svenska lutherska församlingarnas och svenskarnas historia i Amerika", varav första bandet utkom 1890 och det andra 1916. Han hade nätt och jämt fullbordat detta storartade verk, när han nedlades på sitt dödsläger.

Åtskilliga yttre utmärkelser kommo Norelius till del. Augustana College och Seminary tilldelade honom hedersgraderna D.D. och LL.D. Av konung Oscar fick han Nordstjärneorden 1903, och 1910 utnämndes han av Gustaf V till kommendör av samma orden. Men den största utmärkelsen som kom honom till del var den höga plats han fick i Augustana-folkets tacksamma hjärta.

Norelius blev den 10 juni 1855 i äktenskap förenad med Inga Peterson från West Point, Ind. Fridfullt och lyckligt blev makarnas hemliv. Enkelt och anspråkslöst gestaltade det sig i fråga om mat och kläder; men ljust, varmt och i bästa mening trevligt var det i alla fall uti hemmet, ty Guds ord upplyste och värmde detsamma och utgjorde den kostligaste rätten på dess bord.

Norelius efterlämnade åldrig maka och två söner, av vilka den ene, Sigfrid, blev tidningsman.

NORELII GRAVMONUMENT I VASA, MI[illegible]

DR P. A. CEDERSTAM

Född den 14 februari 1830 å hemmanet Ranstorp i Glimåkra socken av Östra Göinge härad, Kristianstads län. Fadern var hemmansägaren Anders Öredsson och modern Anna Hansdotter. Hans tidigaste barnaår, säger han själv, voro uppfyllda med nöd och lidande av sådan art, att det var ett Guds under, att han kunde genomleva dem. Som vall-

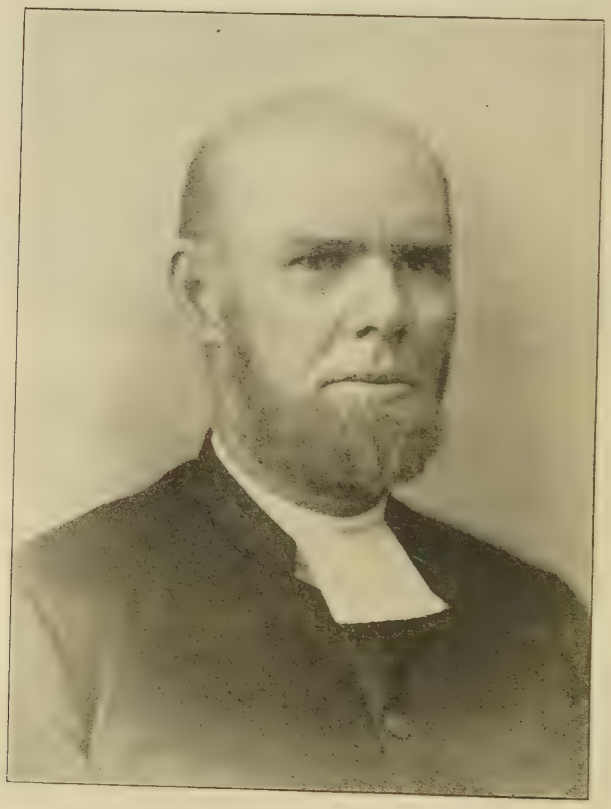

PASTOR P. A. CEDERSTAM.

gosse å en gård i Fjelkinge socken slet han förfärligt ont. Vid 15 års ålder bereddes han till sin första nattvardsgång av dåvarande pastorsadjunkten i Glimåkra, T. N. Hasselquist. Han studerade en tid i Kristianstad, dels vid elementarskolan därstädes, dels ock privat. I början av maj 1853 lämnade han Sverige tillsammans med ett hundratal andra emigranter och landsteg den 17 nästföljande juli i New York,

kom där i beröring med metodistpastorn O. G. Hedström, som övertalade honom att resa till Chicago för att där verka i egenskap av kolportör. Metodist blev dock aldrig Cederstam. I Chicago, dit han anlände i februari 1854, uppsökte han pastor E. Carlsson, som rådde honom att resa till Galesburg, Ill., och söka träffa pastor Hasselquist. Han följde rådet, blev hjärtligt mottagen, infördes i de lutherska vännernas krets och kände sig där "efter alla kullerbyttor och sorgliga erfarenheter" fullt hemmastadd. Bland dem som han där sammanträffade med var H. Olson, den blivande Augustana-prästmannen, som då hade en smedja i grannskapet av Knoxville. I december månad 1854 blev han av vederbörande kyrklig myndighet förordnad att tjänstgöra som pastor Hasselquists medhjälpare på dennes vidsträckta arbetsområde. År 1855 kom han upp till Minnesota, ditsänd av Chicago-Mississippi-konferensen. Därom säger han: "Det beslöts att jag skulle ut till Minnesota. Mitt pastorat skulle alltså bliva Minnesota. Föregående år, 1854, hade pastor E. Carlsson vid ett besök i Minnesota stiftat församlingar i Chisago Lake, Marine och St. Paul. Dessa församlingar skulle nu företrädesvis hava anspråk på min tjänst, men för övrigt skulle jag besöka landsmän, var de kunde finnas här och där förströdda."

Cederstam blev prästvigd 1856, gift samma år; tjänstgjorde i Chisago Lake, Minn., och trakten däromkring till våren 1858; var pastor i Scandian Grove och St. Peter till 1862 på hösten, då han nödgades lämna platsen på grund av Sioux-indianernas uppror och begav sig till Galesburg, Ill.; var pastor i Geneva med omkrets mellan åren 1863 och 1866; vistades, nedbruten till sina krafter, i Red Wind och Vasa såsom dr Norelii gäst och medhjälpare från våren 1866 till sommaren 1870; var Minnesota-konferensens respredikant 1870 och 1871; pastor i Taylors Falls–Sand Lake–Balsam 1872–1874; pastor i Moore's Prairie, Wright county, Minn., 1874–1882; tjänstgjorde därefter som pastor inom Kansas-konferensen, en kort tid på missionsfältet i Florida samt i Knoxville, Ill., och sist i Olsburg, Kans., därifrån han den 21 juli 1902 ingick i "Guds rolighet". Dr Norelius karakteriserar Cederstam på följande sätt: "Av naturen känslig, sympatisk, försiktig, oegennyttig, självuppoffrande och ytterst anspråkslös; gott förstånd och sund omdömesförmåga; uppriktig, vänfast och praktisk; rädd för skulder, men icke snål; sitt ämbete tog han på allvar, levde som han lärde; hans predikogåvor icke lysande, men innehållet i hans förklaringar uppbyggligt och närande för troslivet; hans styrka låg mera i den enskilda själavården."

Cederstam hade enligt egna anteckningar stiftat tio församlingar och varit med om att uppföra tolv kyrkor.

Vid Bethany Colleges tjuguårsfest i november 1901 utnämndes han till teologie hedersdoktor.

Då pastor C. kom till Minnesota, var detta ännu territorium, men år 1857 erhöll detsamma rättighet att genom valda ombud utarbeta den konstitution, enligt vilken det önskade bliva som stat upptaget i unionen. Till sådant ombud för sin ort valde befolkningen i Chisago Lake pastor C. Han deltog sålunda i konstitutionskonventet, vilket samma år sammanträdde i St. Paul, och tjänstgjorde inom detsamma huvudsakligen som medlem av kommittéen för rösträttsfrågan. Således fick denne banbrytare på det svensk-amerikanska kyrkliga området vara med om att göra det nu så rika, blomstrande Minnesota till stat. Under tiden konventet pågick predikade han om söndagarna för svenskarna i St. Paul.

PETER CARLSON

Levnadsteckning efter Norelii historia i Korsbaneret för 1910.

Har någon haft rätt att kallas kyrklig pioniär, så är det han: Peter Carlson, en vägröjare, utrustad med Andens vishet och kraft, Kristi kärlek och en brinnande nitälskan för själars frälsning. Utan Carlsons levnadsteckning "skulle vårt samfunds historia bliva ofullständig, dess ande och karaktär till en del oklara, och pioniärlivet i dess rätta verkliga gestalt för mången bliva ofattligt."

Carlson föddes i Hjortsberga socken, Kronobergs län, den 7 december 1822 av fattiga föräldrar och var den äldste av fem syskon. Någon egentlig skola fick han ej bevista, och med sin konfirmationsundervisning var han föga belåten. Vid 17 års ålder fattades han av den nådesvind, som då gick fram över Småland, och levde i tron på Kristus omkring fyra år. Så föll han från tron och hängav sig omkring sex år åt ett, visserligen icke lastbart, men lustigt liv och "svävade ut ganska vilt i världen". "Men år 1849", säger han själv, "kom Herren igen för att kalla hem sin förlorade son." Omvänd till Herren, uppmanades han av sina vänner att offentligen uppträda med Guds ords predikan, men därtill ansåg han sig icke kallad. Enskilt talade han emellertid till sin omgivning om Herren och hans frälsningsvilja och fick till sin glädje bevittna sina närmaste anförvanters och andra personers omvändelse. Vid 26 års ålder gifte han sig.

År 1854 på sommaren anlände han med familj och andra immigranter till St. Charles, Ill. På hösten samma år begav han sig till Geneva.

Där sammanträffade han med pastor Erland Carlsson. Genom dennes bemedling blev han utsedd till kolportör för det amerikanska bibelsällskapet 1856 och var för en tid av ett och ett halvt år nästan ständigt ute på resor i Illinois, Iowa, Wisconsin och Minnesota, besökte arbetsplatser och nybyggen, samlade förskingrade landsmän omkring Guds ord, samtalade och bad med dem. Under dessa resor slet han mycket ont och fick lida fattigdom, sjukdom, smälek, andlig nöd och prövningar av varjehanda slag. "Efter många växlingar under sommaren och hösten av hetta, regn, snö, köld och många äventyrliga saker" kom han till Carver, Minn., en månad före jul 1857. På uppmaning av den "Förenade konferensen" bosatte sig Carlson där och upptog det andliga arbetet med liv och lust. En allmän väckelse bland folket där i trakten blev frukten av hans predikan och verksamhet.

PASTOR P. CARLSON.

Carlson deltog i Minnesota-konferensens organisationsmöte den 7–9 oktober 1858. Den 13 september 1859 prästvigdes han. Han betjänade församlingarna i East och West Union 1858–1869 och i East Union ensamt 1869 till mars 1880. Uti dessa församlingar utförde han snart sagt ett jättearbete under otroliga försakelser och svårigheter. Icke heller hade han någon bestämd lön i början och höll ingen räkning över inkomster och utgifter. Han tog mot vad han fick, och det var icke mycket. Grova synder såsom dryckenskap, svordom och sabbatens ohelgande hade han ofta att kämpa mot bland nybyggarna; genom allvar, kärlek och uthållighet fick han se härliga frukter av sin verksamhet, och hans församlingar tillväxte i såväl yttre som inre avseende. I augusti 1879 började han sin nära nog 18-åriga missionsverksamhet på

västkusten. Till diakonissanstalten i Omaha, Nebr., kom han den 29 april 1897 och tillbringade där de återstående tolv åren av sin levnad. Hans huvudsakliga sysselsättning där var att samtala, läsa och bedja med de sjuka och gamla samt i allmänhet biträda vid själavårdens handhavande. Han avled där den 13 augusti 1909. Hans stofthydda vigdes till griftero uti familjegraven på den vackra kyrkogården i Moscow, Idaho.

"I Union-settlementet nedlade Carlson sina mesta och bästa krafter, men under de tidigare dagarna av sin vistelse där gjorde han många missionsresor och stiftade församlingar på andra områden inom konferensen." Inom Minnesota stiftade han ej mindre än nitton församlingar, av vilka de flesta ännu äga bestånd. Nedbruten till hälsan, företog han sig 1871 en rekreationsresa till fäderneslandet och vistades där omkring ett års tid. Med biskop Hultmans tillåtelse predikade han därunder i åtskilliga av Vexiö stifts kyrkor. Han återkom till East Union i maj 1872, betydligt förbättrad till hälsan, och störtade sig med vanlig iver in i sin rastlösa församlingsverksamhet. "Han lever i kärt minne hos många av de äldre inom vår konferens, och för många blev han genom sina anderika bibelförklaringar och enskilda samtal en andlig fader."

På hans minnesvård passar helt visst denna inskrift: En skriftlärd, som graduerat i Guds högskola; en själasökare; ett av den himmelske konungens sändebud utan höga later, klätt i ödmjukhetens dräkt; en anspråkslös evangelist, som går fram i Andens kraft; flitig såningsman och människofiskare; ett levande brev från den himmelske Fadern till de förlorade barnen; en trons och bönens man och därför en segrare.

PETER BECKMAN

Vid tillkännagivandet av pastor Beckmans dödliga frånfälle säger dr Norelius: "Min närmaste granne på prästlistan, pastor P. Beckman, den äldste av synodens präster, som med döden avgått, fick nyligen hemlov."

Beckman föddes i Enångers församling, Hälsingland, den 16 december 1822. Han hölls som gosse uti sitt hem i sträng tukt och till flitigt arbete. Skolundervisning fick han av en "gumma i församlingen". Vid 13 års ålder sattes han i lära hos en skräddare. Under sin ungdomstid var han rätt yr och obetänksam. Påsken 1845 blev för honom till hans inre människa en glad uppståndelsefest, då han kunde tacka sin Gud för syndernas förlåtelse. Från den tiden kunde han ock "med glädje

sköta sina sysslor". Mellan åren 1847 och 1851 var han skollärare i sin hemförsamling. En kort tid tjänstgjorde han som föreståndare för en luthersk friförsamling. 1854 ingick han äktenskap. År 1856 skedde resan till Amerika, och anlände han till Red Wing, Minn., den 13 oktober det året, där han sammanträffade med pastor Norelius. Han blev i november 1856 sänd som predikant och skollärare till Stockholm, Wis., där Norelius stiftat en församling, och stannade där till i juni

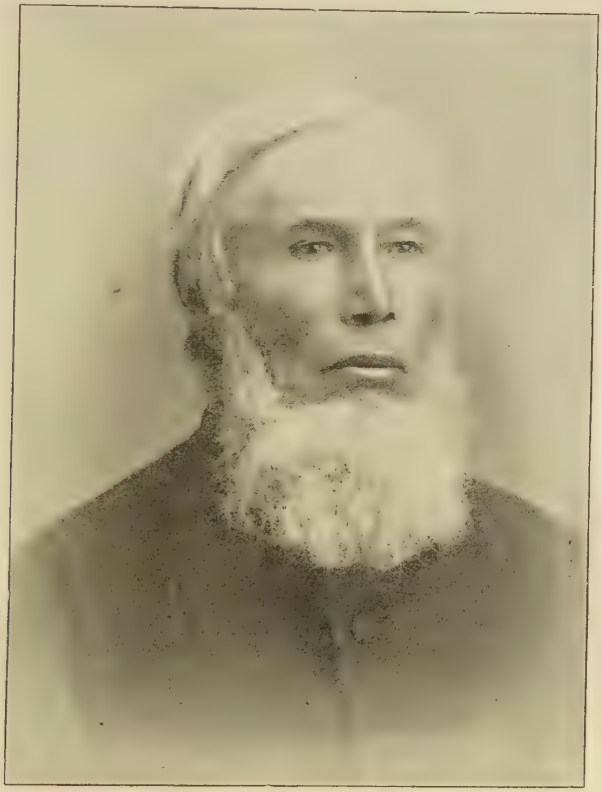

PASTOR P. BECKMAN.

1858. Hösten 1857 hade han av Norra Illinois-synoden fått rätt till att förvalta predikoämbetet på nämnda plats. Om detta förordnande eller uppdrag säger han: "Jag glömmer aldrig den stunden, ty aldrig förr hade jag känt djupet av min stora brist och okunnighet som då."

Beckman var med vid Minnesota-konferensens organisationsmöte. På våren 1858 erhöll han pastorskallelse till Spring Garden och Cannon

River och ditflyttade i juni månad. Vid synodalmötet i Chicago 1859 blev han tillika med J. P. C. Borén och P. Carlson prästvigd av prof. Esbjörn. I sitt ovan nämnda pastorat arbetade Beckman med framgång, men under ytterlig fattigdom och många bekymmer, något över tio år, "då nybyggarelivet var rätt prövosamt för lite var". Om orsaken till sin flyttning därifrån säger han: "Jag ansåg, att församlingarna, som nu blivit större och kommit sig något för, behövde en mera begåvad och kraftfull man än jag, och jag ville för ingen del stå i vägen för vad som kunde lända till församlingarnas bästa. Min familj började bliva stor, och huset var alltför litet, ty vi bodde åtta personer i en källare, 12x14 fot, och då församlingen vägrade att bygga till huset, så ansåg jag, att det var tid att tänka på att flytta."

I början av mars 1869 företog han en predikoresa och besökte Cannon River, Hastings, Mann Valley (Wis.), Stillwater, Marine Mills, Taylors Falls, Chisago Lake, Spring Lake, Fish Lake, Cambridge och Isanti, St. Paul och Rich Valley. Han beslutade sig för att tills vidare stanna i Kandiyohi county. Han var då "den ende lutherske prästen i hela denna landsända (trakten väster om storskogen)". Följande församlingar stiftade han: Atwater, Swede Grove, Mamrelund, Beckville, Svea, Christine samt dessutom i Renville county Sacred Heart och i Chippewa county Strömbeck. Verksamheten, som han utförde, gick framåt under mycken kamp. Irrläror ville tränga sig in: adventister, metodister och baptister sökte locka till sig folket och söndra menigheterna. Värst blev det då den waldenströmska rörelsen började gripa omkring sig. "Då", säger han, "såg det för mina ögon ut, som om våra små församlingar skulle helt och hållet gå sönder." Även andra svårigheter kommo härtill. När t. ex. kyrkor skulle byggas, blev det ofta oenighet, som hade söndringar till följd. Emellertid arbetade pioniären oförtrutet och till och med vidgade sitt verksamhetsfält: han flyttade till Swift county 1876, uppsökte där landsmännen, predikade, stiftade församlingar, byggde kyrkor m. m.

Från år 1870 till 1902, då han vid 80 års ålder flyttade till Idaho, höll han på att besöka landsmän inom nio counties. "Dessa counties genomreste han gång på gång, dels till fots, dels åkande efter dålig skjuts, ofta hungrande och frysande, allt på det han måtte kunna predika evangelium och verka för själars frälsning och kyrklig ordning."

"Hela hans tjänstgöring har varit inom Minnesota-konferensen; såsom 'frontier'-pastor verkade han i Kandiyohi, Chippewa, Swift, Douglas och Pope counties och har såsom sådan sett och genomlevat mera av nybyggarelivets besvärligheter än de flesta."

Den 21 januari 1915 fick den mer än 92-årige banbrytaren nå det efterlängtade målet på sin bana: fridens eviga hem. Han ligger begraven i Troy, Idaho.

Vid sitt frånfälle efterlämnade Beckman en son, det yngsta av hans sju barn. De övriga hade dött i unga år.

Beckman var en man av gammaldags fromhet, tro och heder; en verklig banbrytare, nöjd med litet, van vid strapatser till lands och vatten, i skog och mark; en trogen skaffare som, mån om sin Herres ära, offrade tid, hälsa, krafter och liv skoningslöst i hans tjänst. Han var av ett glatt och godmodigt lynne. "Huru illa det än mången gång gick, tackade han alltid Gud för att det inte gick värre. Aldrig villrådig, hyllade han satsen: 'Bättre brödlös än rådlös.' Hans sällskap var uppmuntrande och angenämt."

JOHAN PETER CARLSON BORÉN

Han föddes i Borås, Västergötland, den 30 mars 1824. Som yngling lärde han sig snickareyrket och blev gesäll. Han genomgick sex klasser i elementarskolan i Skara och ådagalade därvid stor flit och ihärdighet. Så blev han elev vid missionsskolan i Stockholm; den förestods då av pastor Ahlberg. Han anlände till Amerika hösten 1858 på Norelii kallelse och blev dennes medhjälpare i arbetet inom Goodhue county. Han hette då Carlson, men tog sig efter sin födelseort namnet Borén. Han erhöll efter prövning predikofullmakt av Norra Illinois-synoden. Var med vid Minnesota-konferensens organisationsmöte och valdes till mötets ordförande. Han blev prästvigd i Chicago i september 1859.

Borén ingick äktenskap 1860 med Hilda Kindgren och bodde sedan en tid på eget "land" och i eget anspråkslost hus, vilket även begagnades som nybyggarnas gudstjänstlokal.

Borén var pastor i Red Wing ett par års tid (1859–61). Han blev den 1 september 1861 kallad av församlingen i Stockholm, Wis., till pastor. Han antog kallelsen, började ock betjäna församlingen, men flyttade ej dit förrän på våren 1864. Under tiden bodde han i Goodhue och stiftade den lilla "Svithiod"-församlingen därstädes. — Efter några månaders sjukdom avled han i Stockholm den 21 mars 1865, men begravdes i Vasa. Hans sista ord, yttrade till hustrun, voro: "Allt är väl, allt är väl; du har bibeln full av löften."

"Såsom kristen var Borén uppriktig. Han hade en sund ev. luth. uppfattning av Guds ord och en levande andlig erfarenhet. Såsom människa var han umgängsam och trevlig och rättrådig i sina hand-

lingar. Såsom präst och predikant hade han inga lysande gåvor. Predikningarna voro goda och sunda till innehållet, men långa, och hans sätt långsamt. Han började sent och slutade sent. I små- och bisaker var han alltför mycket envis. — I försakelse och träget arbete stod han ej efter för någon." (E. N.)

PASTOR J. P. C. BORÉN.

YTTRE OCH INRE FÖRHÅLLANDEN UNDER RÖJNINGSTIDEN

Livsbilder.

Därom må de vördade fäderna, som själva upplevat dem, vittna. Norelius skriver:

"Efter att hava fullbordat kyrkoinvigningsfesten i Geneva reste vi till Chicago på tisdagen (efter pingsten 1856), och därifrån reste jag med hustru direkt till Red Wing, dit vi anlände den 16 maj. I brev till Cederstam av den 17 därpå skrev jag: 'Här äro vi nu utan hus och hem, utan saker och nästan utan penningar, och att döma efter förnuftet ser det mörkt ut. Här äro nu många svenskar, och dagligen anlända flera. Måtte Herren giva mig nåd att med all visdom arbeta för hans rikes uppbyggande härstädes.' Ja, mörkt såg det ut, och jag har många gånger sedan undrat, att vi icke med ens tappade modet och återvände dit varifrån vi kommo; men det var Herren som uppehöll oss. För det första kunde vi icke få något hus. Det fanns icke tillräckligt med husrum i staden för folkmängden, och de hus som funnos voro små och dåliga. Efter att länge och väl hava försökt att få komma in hos någon, sade John Nilsson, allmänt känd under namn av 'skrikaregubben', emedan han var döv och skrek när han talade: 'Jag vet ingen annan råd, än att I fån flytta in i mitt svinhus så länge.' Han hade nämligen uppsatt ett skjul, i vilket han ämnade hava svin, men som icke ännu blivit begagnat för detta ändamål. Vi hade troligen fått bo i svinhuset, om icke en snickare, Carl Anderson, hade låtit oss få bo i den allra minsta av kammare för ett par veckor i sitt lilla hus.

Följande söndag, Hel. Trefaldighet, höll jag min inträdespredikan i en halvfärdig butik, som sedermera blev en krog. Att förrätta gudstjänsten stående i hyvelstickorna vid disken var visserligen icke upplyftande, men där nöden tvingar, fäster man sig mindre vid yttre ting. Märker man blott hunger och törst efter Guds ord, så utgöra de den största högtidligheten. Efter gudstjänsten började genast en subskription för en kyrkas uppförande, och $104 tecknades. Man hade för samma ändamål förut samlat $50. Detta var ju en god början på en så ny plats. Vid församlingens tillträdande funnos endast 32 kommunikanter kvar av de ursprungliga 54, men snart ökades antalet igen till 63.

Följande söndag, den första efter Trefaldighet, gjorde jag mitt inträde i Vasa, tolv mil från Red Wing. Gudstjänsten hölls hos Per Nilsson, som man brukade kalla den 'rike mannen', emedan han var på den tiden den förmögnaste i nybygget. Detta visste jag icke, då jag predikade om 'den rike mannen och Lasarus', annars hade jag möjligen varit något försiktigare; men mannen var förståndig nog att icke upptaga mina ord såsom personliga anspelningar. Vi voro goda vänner, och efter att hava bott i Red Wing för ett par veckor, fingo vi flytta hem till honom och bo där hyresfritt, medan vi byggde vårt eget bo. Till att börja med hade vi våra gudstjänster i Vasa i samma rum, vari vi bodde. Våra möbler togo åtminstone icke bort mycket rum, ty de bestodo av summa tre ting, en byrå, en 'stove' och en säng. På våren hade man timrat upp ett litet stockhus för skola och sammankomster, och så snart man fick golv i det samma, flyttade vi dit med våra gudstjänster.

Innan jag nu berättar något om min offentliga tjänstgöring i Red Wing, Vasa och kringliggande orter, får jag nämna något om våra personliga erfarenheter av nybyggarelivet.

Att taga emot främmande, då man icke vet vad man skall giva dem att äta, eller icke har en plats där man kan lägga dem, är icke så gott. Detta fingo vi erfara denna sommar och på hösten flera gånger. Söndagen den 29 juni, då jag kom ridande på en lånad häst till Red Wing, fann jag pastor Esbjörn där, stadd på sin insamlingsresa för det skandinaviska professoratet. Sedan han hade predikat i mitt ställe både på för- och eftermiddagen och fått en del subskriptioner, begåvo vi oss på kvällen i väg till Vasa. Vägen var dålig, det blev mörkt, och han var en dålig ryttare. Vi ställde det då så, att han red, och jag gick och ledde hästen. Äntligen vid 12-tiden på natten kommo vi fram, där jag hade att lämna hästen; men sedan hade vi ett stycke att gå innan vi kommo till mitt kvarter. Esbjörn var då så trött, att han nödvändigt ville lägga sig en stund, och vi lade oss på en gärdslehög och somnade. Fram på natten fortsatte vi vandringen till mitt kvarter, där den käre gästen mottogs med stor glädje men på samma gång med bekymmer för fattigdomens skull. Dock hjärterum bereder gärna husrum, och den dyre vännen blev hos oss en hel veckas tid, varunder vi besökte de flesta husen i nybygget, och på söndagen höll han en härlig predikan över Kristi förklaring. Även i Vasa fick han icke så få bidrag till professoratet, oaktat fattigdomen var stor och alla voro nybörjare. Funnes det hälften så stor offervillighet bland våra församlingar nu som då, så skulle vi icke höra talas om några skolskulder.

På sommaren hade jag även besök av bröderna P. A. Cederstam och P. Carlson, vilka uppmuntrade mig mycket.

Litet efter det Esbjörn lämnat oss, eller den 6 juli, fick jag säkra underrättelser, att det fanns ett annat nybygge utanför Vasa, nämligen det sedermera välkända Spring Garden. Detta tillgick på följande sätt: Just som jag var färdig att gå till gudstjänsten, som nu hölls i skolhuset, kom en främmande oxskjuts söder ifrån över prärien med en fullastad vagn av folk. Tvenne familjer voro med, som hade var sitt lilla barn, vilka de önskade få till dopet. Den ena familjen var Magnus Edström och den andra Johan Johnson Wänberg. Barnen kallades det ena August och det andra Hans och voro troligen de första svenska barn, som föddes i Spring Garden. Av dessa människor fick jag nu reda på denna plats, och de bådo mig enträget att så snart som möjligt besöka dem. De visste icke, varest Vasa var; men de hade begivit sig ut för att uppsöka platsen och hade kört många krokvägar, genom buskar, över backar och dalar, ty de hade hört, att en präst skulle hava kommit till Vasa. Redan den 17 juli gjorde jag mitt första besök i Spring Garden; men det var ingen lätt sak att få reda på platsen. Jag vandrade ungefär nio mil till fots. Från nuvarande White Rock till Carl Häggströms gamla plats vid sten-skolhuset, väster om skogen, var en obruten vildmark, och man hade att bana sig väg stycketals genom taggiga buskar och snår, varvid man var särdeles lycklig, om man råkade komma igenom med hela kläder, vilket icke alltid var fallet. I synnerhet en gång kommer jag ihåg, att mina kläder voro så jämmerligt sönderrivna, att det fordrades en mängd knappnålar att fästa ihop trasorna med, innan jag kunde visa mig för folk. Denna väg vandrade jag ofta under sommaren och även följande år; men värst var det, när det var regnväder, ty då blev jag alldeles genomdränkt i buskarna och det långa gräset. Det hände då någon gång, att när jag stod och predikade, flöt vattnet av mina kläder på golvet, som blev vått runt omkring där jag stod. Detta gick an, innan hälsan blev totalt nedbruten.

Vårt första samlingshus i Spring Garden var Carl Häggströms lilla stockhydda, vilken, som han sade mig, hade i kontanta penningar utom arbetet kostat honom $2.50. Den låg nära sten-skolhuset väster om skogen och ingick sedan i gamle Per Jönsons fähusbyggnader. Under denna första tid tilldrog sig i detta hus en episod, som karakteriserar nybyggarelivet även i kyrkligt avseende. En söndags eftermiddag, då jag hade trängt mig fram genom buskarna för att hålla gudstjänst och nattvardsgång i Spring Garden, var det mycket varmt. I vardera ändan

av huset var det en liten fönsterglugg, och för att nu få frisk luft hade fönstren blivit uttagna. Vid det ena fönstret hade man fäst ett bräde, som tjänte såsom bord, och nu som nattvardsbord, å vilket en tallrik med brödbitar av vanligt bröd och en butelj vin voro ställda. När jag hade börjat mitt skriftetal, kom en höna in genom gluggen, flaxande, och spridde omkring brödbitarna samt landade på golvet bland folket med ett jämmerligt kacklande, som om hon hade varit beställd av den onde. Huru störande detta var kan man lätt tänka sig. Sedan hönan blivit utkastad och man kommit i ordning igen och jag börjat fortsätta mitt tal, upprepades samma spektakel och nu så mycket värre, som vinbuteljen kullstöttes och ramlade ned på golvet, dock, till all lycka, slogs icke sönder. Detta lärde oss försiktighet, och en man ställdes utanför väggen för att hålla vakt vid gluggen. Om något sådant hade hänt i en kyrka eller på en annan tid än nybyggarelivets första dagar, skulle man måhända betraktat det som ett märkligt järtecken; men då fäste man sig icke därvid, ty sådant kunde ju helt naturligt hända under då rådande förhållanden. Sedan Häggström byggt sig ett bättre hus, blev det mera rum i stockhyddan, och gudstjänsterna höllos där en tid bortåt. Man hade till och med sedermera ett konferensmöte i denna koja; men det var på den tiden, då Minnesota-konferensens ledamöter alla fingo rum i en vanlig vagn-'box'. — Snart började jag besöka även Cannon Falls, emedan redan denna sommar åtskilliga landsmän började bosätta sig däromkring.

Många av nybyggarna som kommo denna sommar hade att taga sig fram huru som helst. Överallt såg man en allvarsam kamp för tillvaron. Så t. ex. Swen Turner och hans hustru, som kommo från Batavia, Ill., och slogo sig ned på den plats, å vilken de ännu bo, samt började på samma primitiva sätt. Deras första boning utgjordes av ett brädskjul utan golv och tak med ett täcke spänt över sängen till skydd mot regnet. Här föddes den 4 juli deras första barn, en dotter, nu mrs Thorsell i St. Paul. Detta kan tjäna som exempel på förhållandet i allmänhet, ehuru de allra först komna naturligtvis redan hade fått det något bättre.

I slutet av augusti eller början av september hade vi ett kärt besök av doktor Passavant från Pittsburg, Pa., men voro icke litet förlägna, huru vi skulle kunna härbärgera honom i våra ytterst knappa omständigheter. Det gick dock bättre än vi tänkte. Att han fick göra bruk av vår enda säng var naturligt; men olyckligtvis regnade det den natten, och taket höll icke tätt. Icke underligt därför, att han drömde om natten, att han låg på botten av en sjö och vändades. Detta var

hans första resa till Minnesota, och jag kommer ihåg, huru han gick havande med varjehanda tankar och planer för att befrämja den lutherska kyrkans intressen inom dess landamären. Bland annat funderade han på att köpa ett stycke land och därpå upprätta en missionsskola bland svenskarna. För detta ändamål voro vi och besågo landet omkring Vita sten, vilken plats föll honom i smaken; men det blev dock icke mer än funderingar.

Längre fram på hösten, medan jag var åt Illinois på synoden, anlände en del av våra vänner från Indiana, och under tre veckor härbärgerade vi i vårt lilla hus närmare tjugu personer. Huru rum och sämja under sådana fattiga omständigheter kunde räcka så länge, kan jag nu icke begripa. Ända till den 4 november fortforo vi att bo i vårt lilla hus vid White Rock och flyttade då, när det började snöa och bliva kallt, till Red Wing, där jag under tiden hade byggt ett litet hus, vilket dock var endast 'enclosed'.

Det andliga tillståndet på hela detta fält, som omfattade större delen av nuvarande Goodhue missionsdistrikt, vid slutet av 1856, var icke särdeles uppmuntrande. Få människor funnos, som hade något verkligt andligt sinne, och om än det var ett svagt intresse att få ett yttre kyrkoskick, dämpades detta betydligt genom den inre likgiltigheten och genom den lilla kostnad, som därigenom förorsakades. Efter den första nyfikenheten blev man snart trög att bevista gudstjänsterna, och någon disciplin ville man icke underkasta sig. Det fanns församlingstjänstemän, som till och med ville hava prästen med i kortspel och dryckenskap och mente, att man ville ha det såsom det var i Sverige. Dessutom voro sinnena vid denna tid mycket upptagna av jordiska bekymmer. Spekulationsanden, som alltid mer och mindre grasserar på nya platser, hade ännu icke fullt spelat ut sin roll i Red Wing, innan bubblan brast sönder med 1857, och under spekulationstider vet man, att inga andliga vindar blåsa. Mången gång var jag frestad att betrakta den andliga verksamheten under de åvägabragta församlingsorganisationerna såsom hopplös och förfelad och var betänkt på att börja på nytt och på en helt annan grund, men Gud förhindrade det, såsom väl var. Det tar tid att rätt lära känna och öva Guds tålamod i någon liten grad. Det ligger en hel pastoralteologi uti de orden: 'Predika ordet, träd fram i tid och otid, tillrättavisa, bestraffa, förmana med all saktmodighet och undervisning.' Med tiden skola icke frukterna utebliva; men o, vad tålamodet göres behov!

Den prästlön, som församlingarna detta år kunde åstadkomma, utgjorde tillsammans omkring $200 kontant samt en del jordprodukter.

Detta, med $75 understöd från lutherska hemmissionssällskapet i Baltimore, var visserligen en högst otillräcklig lön; men sämre blev det under de två följande nödåren. Det vore dock orätt, om man ville inbilla någon, att en präst då, lika litet som nu, även med den allra bästa hushållning, kunde leva på $300 om året, i synnerhet om han själv skulle hålla sig med hus och häst och åkdon. Följden blev, att man måste skuldsätta sig, ifall man hade någon kredit, eller ock försöka att med kroppsarbete förskaffa sig det nödvändigaste. Säkert är, att villkoren för våra pioniär-pastorer voro hårda, och jag vågar påstå, hårdare i Minnesota än i någon annan landsända.

Jag slutar 1856 års minnen med en tilldragelse, som hade kunnat bliva vår sista färd och står livligt kvar i mitt minne. Det var i december månad, sedan en betydlig del snö hade fallit och vintern hade börjat på allvar, då jag, min hustru och J. Engberg reste från Cannon Falls, dit jag hade varit på predikobesök, hem till Red Wing efter en liten, klen häst, som jag lagt mig till, och åkande på en liten, låg ved-drög. Vägen mellan Cannon Falls och Red Wing gick då förbi Vita sten, genom södra delen av Vasa och genom Featherston. När vi hade kommit i närheten av Potato-Mound, var det alldeles mörkt, och en duktig snöstorm började. Vi förlorade vägen, och för en stund voro goda råd dyra. Lämnande min hustru vid åkdonet, gingo vi åt motsatt håll för att söka få reda på vägen, varvid vi timtals kröpo på knä för att känna efter med händerna, om något spår kunde träffas; men vi måste vara ytterst försiktiga att icke avlägsna oss längre, än vi kunde anropa varandra, och till sist voro vi lyckliga nog att finna igen vägen och fortsätta vår färd hem. Det var en lycka, att kölden ännu icke var överväldigande sträng, ty vi hade dåliga kläder, och på den tiden bodde intet folk jämte vägen mellan Haycreek och Vita sten.

Vintern, som inträdde tidigt i november, blev en ganska sträng och snörik vinter. Hela tiden bodde vi dock i ett hus, vars väggar bestodo endast av en tunn 'sidings'-beklädnad och helt oplastrat. Att vi icke fröso ihjäl, hörer till det underbara. Hade vi ställt oss i detta läge av överdåd, så skulle Gud säkerligen låtit oss frysa ihjäl; men då han såg, att det icke fanns någon annan utväg för oss, så hjälpte han oss igenom vad som hörde snart sagt till det omöjliga. Jag ryser nu, när jag tänker på denna och den följande vintern, och vill bedja Gud att slippa genomleva en sådan tid igen. Men Gud vare prisad för all sin nåd och trohet!"

Om sin första vistelse i Vasa såsom nygift skriver Norelius: "Jag visste att ett liv fullt av mödor och försakelser stod framför oss; men

jag hade fattat ett allvarligt beslut att med Guds hjälp segra eller dö. Jag talade med min unga, förträffliga hustru och sade henne, att vi måste simma eller sjunka, och hon lovade att göra sitt bästa. Under flera veckor bodde vi i samma hus där jag predikade. Vår hela egendom var en säng med repbotten, ett enkelt bord, en gammal byrå, en dito kok-'stove' och några böcker. Skinka och mjöl, våra förnämsta livsmedel, voro dyra." — "Efter en tid flyttade vi till en plats nära White Rock. Där fanns ett litet stockhus (8x10) med flackt torvtak och utan golv. Jag köpte bräder i Red Wing och gjorde en tillbyggnad (15x16), vilken skulle bliva förmak, matsal och sängkammare. Då tre sidor av huset voro färdiga, flyttade vi in i detsamma; det saknade både tak, golv, fönster och dörrar. Jag minns väl den första natten i detta hus. Sängen bäddades på en spånhög och något hö på golvet med den blå himmelen till tak. Jag hade fyllt madrassen med nyslaget hö och utan att veta av det fått en liten orm med höet, vilken min hustru fann, då hon om morgonen skulle bädda sängen. Efter en tid blevo tak och väggar, bestående av lärft, förfärdigade; ett golv av ohyvlade bräder inlades; mattan påspikades, och väggarna tapetserades. Vi hade nu ett snyggt, rent och behagligt rum att bo uti. Då det regnade och blåste, stod mattan utspänd som en bälg, och vattnet strömmade in genom taket. Vid sådana tillfällen begagnade vi paraply. Det var förenat med en hel del besvär att sova inomhus under paraply. Bord och stolar fingo vi genom att borra pinnar i brädlappar; klädda med duk och väv, togo de sig riktigt bra ut. 'Huru fint ni har det', sade överste H. Mattson, da han en dag tittade in till oss. Min hustru bjöd på kaffe, och just som han satt och drack, brakade stolen ner, och han föll baklänges på golvet. Ingen skada skedde för övrigt, och vi kunde icke annat än hjärtligt skratta åt fattigdomen och finheten."

Dessa "hågkomster", nedtecknade av Minnesota-konferensens "old man", måla klart och åskådligt tillstånd och förhållanden under vår kyrkas nybyggaretid. Och dessa förhållanden gestaltade sig ungefär lika för pastorer och församlingsmedlemmar: de fingo dela ljuvt och lett med varandra. "Våra grannar", säger Norelius, "voro i samma läge som vi; de byggde, bodde, levde och kämpade ungefär lika som vi." Dessa naturfriska skildringar ingå därför såsom ett grundelement i Minnesota-konferensens historia.

Se här några av pastor Carlsons erfarenheter: "På hösten 1857 gick jag till staden (La Crosse) och kom in i en skola, men måste under tiden förtjäna födan åt mig, hustru och två barn. Familjen bodde fortfarande tio mil från staden Bostvicks Valley, dit jag gick varje söndag

för att predika. Utom läsningen eldade jag i skolans två 'stovar' samt sopade skolsalarna. På ett annat ställe fodrade jag häst och ko samt högg och bar in ved och vatten för 15 cents i timmen. Hos en familj, där jag bodde, och för att få sova i en vrå, måste jag klyva ved, bära in ved och vatten samt elda om morgnarna o. s. v. Min föda var inskränkt till bröd och 'molasses' samt té utan socker och mjölk, och det lika för varje dag. Då en del skolungdom stundom kastade på varandra överflödet av sina middagar för att roa sig, kunde jag, sedan de gått ut, plocka tillhopa dessa stycken och spisa dem med smak. Rätt som det var, voro mina stövlar utslitna, och jag hade inga penningar att köpa nya för. Då jag nu en afton gick från skolan genom en bakgata, såg jag ett par stövlar, som voro tämligen bra, utkastade, men jag vågade icke taga dem. Jag nämnde om saken för värdinnan, och hon sade: 'Gack genast och tag dem, innan någon annan tager dem.' Jag gjorde så, och de tjänade mig sedan hela vintern. — Vi inhystes (i Carver 1858) hos vår vän H. i hans stockhus med ett rum för två familjer. Under stegen till loftet avskilde jag med väv ett studierum, där jag själv kunde sitta och en till stå. Under ett träd hade vi vår järnspis den sommaren. — Jag besökte Camden i 18 månader å rad, och varje resa gick till över 50 mil, summa 900 mil; några gånger vandrade jag även till fots, och en gång vadade jag i vattnet upp till armarna, och på den platsen fick jag en dollar för alltsammans. Det hände, att jag skulle resa genom skogarna till nämnda plats, men häst och vagn fastnade i ett kärr. Jag arbetade länge att komma lös, men förgäves. Gudstjänst var utlyst, och jag stod där mitt i skogen 4 à 5 mil från något hus. Sedan gjordes hästen lös från vagn och seldon, men jag behöll betsel och tömmar på, och så stod jag i kärret i vatten och dy upp till knäna, höll tömmarna i ena handen och piskan i den andra och manade på djuret. Men för var gång hästen blev påmind, sjönk han allt djupare, och till sist såg det rent av hopplöst ut. Då knäppte jag mina händer tillsammans med både piskan och tömmar och började tala med Gud (ty först när all annan hjälp tog slut, så kom jag ihåg honom) och sade: 'Ja, käre Gud, nu har jag gjort vad som kan göras, och mänsklig hjälp eller kreatursstyrka finnes icke här; andaktsstund är utlyst, och jag är på min tid och ingenting å min sida försummat. Om jag nu icke kan komma, och folket klagar på mig, och din ära får lida till följd därav, det får du taga på din räkning, ty jag tager det icke. Saken är din; om du vill, så kan du hjälpa, annars är det som det är. Därför, Herre, uppfyll dina löften! Amen.' Då gav jag tecken till att hästen skulle göra ett nytt försök, och genast reste han sig upp, men

föll på den andra sidan; han gav sig dock ingen ro, förrän han stod på fast botten. Jag rönte Guds bevarande nåd i detta ögonblick, ty det var mycket nära, att hästen hade fallit på mig, och jag var i det läge, att jag icke i hast kunde flytta mig undan. Jag kom ett par timmar för sent, men folket var ännu kvar. Hela min yttre varelse var nedsölad av dy; men efter att hava tvättat händer och ansikte predikade jag sådan jag var. — En gång har jag försökt vad det är att frysa ihjäl och tror icke, att detta är den allra värsta död. I en sträng Minnesota-köld, utan päls och med endast en vanlig överrock reste jag tolv mil. En stund frös jag förskräckligt; att springa mig varm, därtill hade jag varken tid eller krafter. Den ena milen gick efter den andra, och jag tänkte: det går snart, och snart kändes ingen köld mer. Men då jag kom fram, var jag så styv, att då jag steg av släden, föll jag hjälplös till marken."

Pastor Cederstam yttrar om den kammare i Dan. Petersons hus, varuti han och hustru fingo hålla till i början av deras vistelse i Chisago Lake: "Det är ett lågt stockhus med jordtak. På vinden inreddes ett litet rum för oss ungefär 8 om 14 fot, men så lågt, att jag kunde stå rak endast mitt i rummet. Våra möbler voro enkla, ty vi hade ej medel att skaffa oss några, och skulder voro vi rädda för. Min svenska emigrantkista fick tjäna som bord, två stolar, en säng och en kok-'stove', se där hela vår möblering. Här levde vi lyckliga och glada nära två år." Om sin första bostad i Scandian Grove säger han: "Vi fingo där dela de första nybyggarnas svårigheter och äventyr. Ett litet halvruttet 'log shanty' i skogskanten nära A. Thorsons hus reparerades något, och det blev vårt andra hem. Och även här voro vi lyckliga. Endast när det regnade, voro vi störda i vår lycka och ofta illa ute, ty taket var så otätt, att icke en plats i huset var torr."

Om förhållanden, seder och bruk, som för resten utmärkte folket i allmänhet under banbrytaretiden, får man en tämligen god föreställning av följande naturfriska skildringar:

"De första nybyggarna kommo hit, med högst få undantag, alla fattiga. Det är sant, att landet stod öppet för dem och att de kunde köpa det för $25 per acre; men vi må besinna, att de hade intet att köpa för och intet att leva av. Hela trakten häromkring var ny. Här fanns varken spannmål eller kreatur. Allt måste fraktas hit ner ifrån landet, och detta kunde ske endast om sommaren, när floden var öppen. Levnadsmedlen, som således från långväga håll infraktades, voro dyra, och här var ju inga förtjänster för folk, varigenom man kunde förskaffa sig medel att köpa för. Vi se således, att de första nybyggarna här

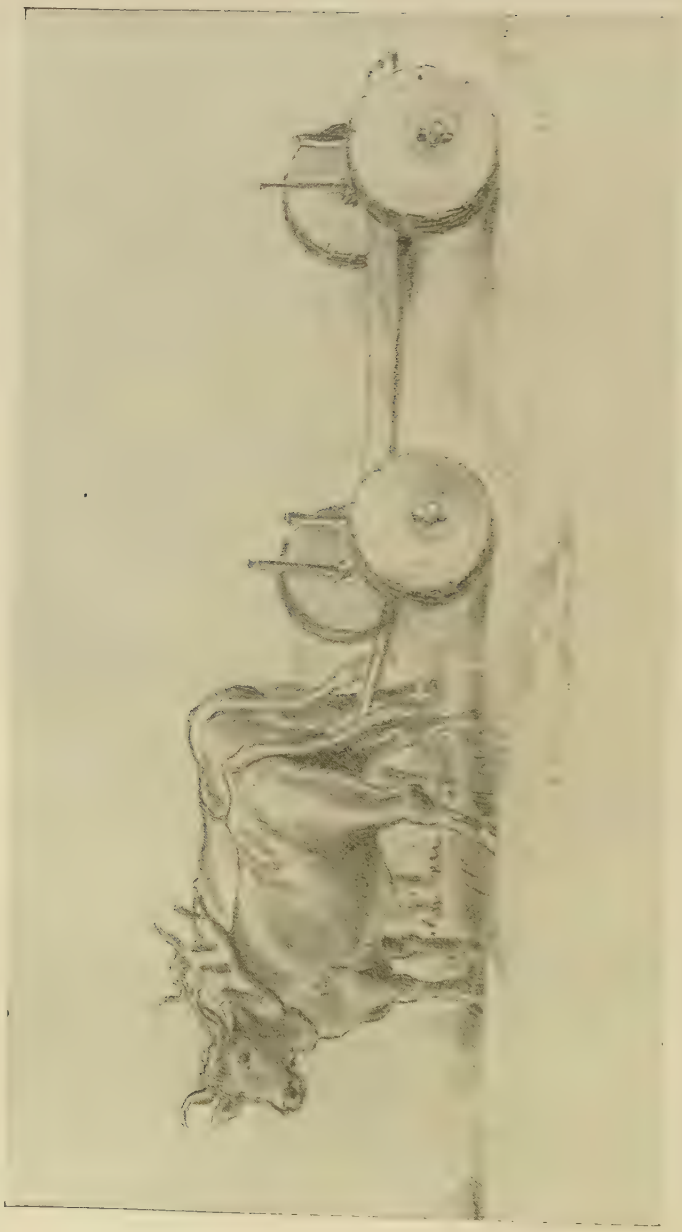

SKRIKKÄRRAN.

(såsom så mångenstädes) voro kastade på den vilda ödemarken och nödsakade att begagna sig av allt sitt naturliga födovett för att uppehålla livet. — Sådana tider föda icke lyx och fåfänga eller förmätenhet på Guds gåvor. Man var nöjd med det lilla och enkla, och hade man en ko att mjölka eller ett par oxar att driva, så var det höjden av jordisk lycka."

"Det var i den första, man kunde kalla den oxtiden, som man byggde de märkvärdiga 'skrik-kärrorna', vilkas jämmerliga ljud ännu dröjer i öronen på dem, som en gång hava hört det. Hjulen på dessa kärror eller vagnar bestodo av grova ekekubbar, genom vilka man borrat hål och däri insatt grova träaxlar. Gott om smörja hade man icke, och då man körde torrt och fyra sådana hjul på varje vagn började att skrika, så kan man vara säker om att man icke saknade musik på prärierna i Goodhue county under den tiden. Men den som hade kommit så långt, att han kunde åka efter ett par oxar i en skrik-kärra, betraktades såsom en avundsvärd patron i samhället, för vilken man kunde känna sig frestad att lyfta på filthatten. Icke underligt då, att H. Mattson, som blev ägare av det första hästspannet, betraktades nära nog som kung."

"Farmarens maskiner voro på den tiden enkla, en yxa och en hacka; men yxan i den svenske mannens händer och hackan i kvinnans förvandlade snart den vilda skogsmarken till fruktbärande tegar. Och det var en rätt förtjusande syn att omkring sjön på dess stränder, vid dess många bukter och uddar här och där se en liten koja, omgiven av 'corn' och potatis och annat och vid dörrar och fönster sköna blomstersängar. Alla voro så nöjda, glada och tacksamma, att det var en lust att se. Vem man kom till, menade han sig hava det vackraste läget vid sjön och ville icke byta med vem det vara månde. — Vid denna tid fanns icke någon mjölkvarn, men när man uppodlat jorden och begynte få skörda något, så förskaffade man sig stora kaffekvarnar, och på dessa malde man säden till bröd och gröt. Den blanka isen på sjön fick ofta tjäna till logegolv för sädens uttröskning med slaga på gammalt äkta svenskt vis. Med överflöd på fisk i sjön och villebråd i skogen behövde man icke köpa mycket till föda."

"Folket tvingades till att leva inskränkt, att leva med så få behov som möjligt och till att uppodla uppfinningsförmågan för att möta de första, naturliga behoven. Man byggde sina hus av det timmer, som växte på ens ägor, av samma material snickrade man sina möbler, och träpluggar fingo ofta tjäna i stället för spik. På samma sätt snickrade man sina enkla redskap. Man tänkte ej på att tjäna penningar med

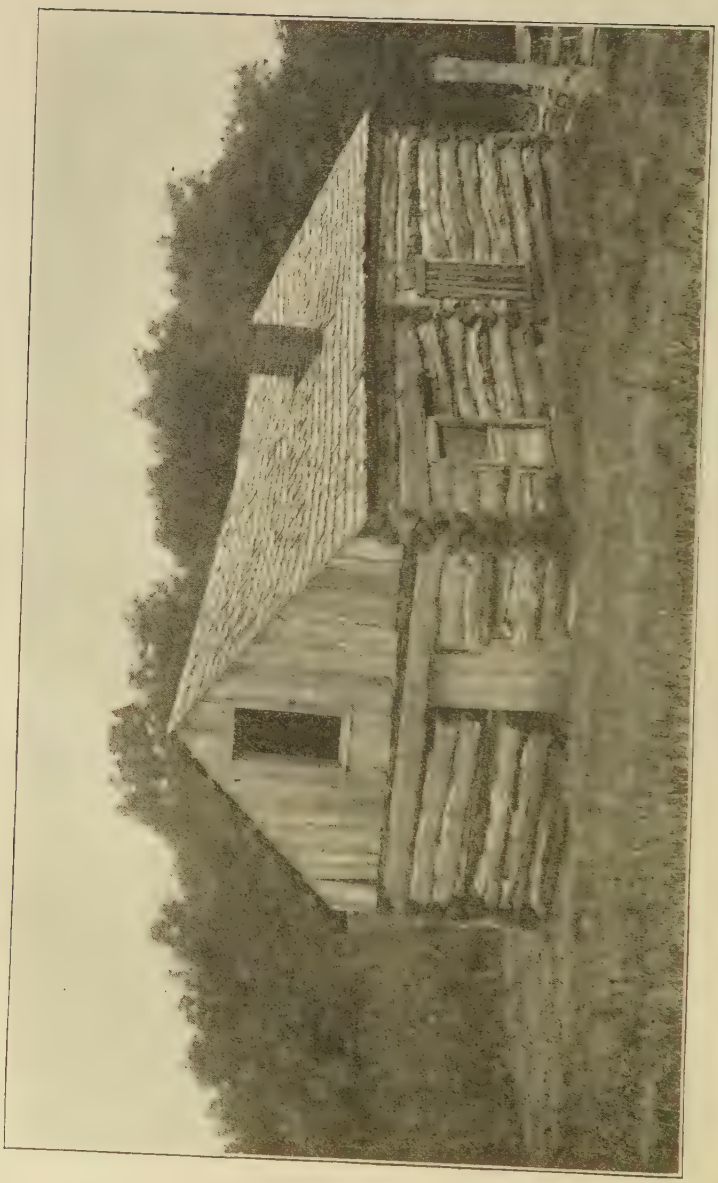

ERIK ANDERSONS HUS.

sitt jordbruk, utan man strävade efter att kunna leva. Klädseln var enkel; här och där brukades hemmasnickrade träskor, till och med till kyrkan; varav amerikanerna togo sig anledning att tala om 'the Wooden Shoe People'. 'Träskomänniskorna' syntes dock vara lyckliga, livade till mod och verksamhet av den tanken, att de här skulle grundlägga ett nytt hem och ett nytt samfund för sig och sina barn. Den enande, den samfundsbildande och sammanhållande kraften bland folket från så olika provinser i Sverige var här som i så många annat svenskt nybygge den gemensamma fädernetron och den evangeliska, lutherska församlingen. Det är denna kraft, som visade sig starkare i immigrationens tidigare historia, vilken har byggt upp våra största och bästa svenska nybyggen i Amerika. De senare tidernas otro och religiösa villervalla hava visat sig såsom mäktiga hinder för solida och större svenska nybyggens uppkomst. På den tiden fanns visserligen mycken död tro och ogudaktighet, men ren otro och förnekelse hörde man icke mycket av. De allra flesta höllo fast på den gamla kyrkoläran, och de allvarligare kristna eller läsarne, som de då kallades, ehuru få till antalet, utgjorde därför en makt och ett salt i församlingen."

Fel och brister saknade visserligen icke nybyggarna. Det säges, att bland en del av dem, särskilt inom Goodhue och Carver counties, funnos barnsliga, fäderneärvda föreställningar om tomtegubbar, troll och "den onde". Den sistnämnde potentaten uppenbarade sig, menade man, rätt ofta i kroppslig gestalt med horn o. d.; man kunde till och med vid vissa tillfällen se hätskospåren efter honom.

Dr Norelius berättar om en begravning, som han en gång utförde under rätt egendomliga förhållanden. En uppenbart ogudaktig och för sin vildhet vida beryktad man hade dött och skulle jordfästas. När hästarna blivit förspända vagnen, på vilken den avlidne skulle göra sin färd till graven, blevo de som besatta; man fick ej bukt på dem, och så måste de frånspännas. Man försökte med ett par andra kreatur, gamla krakar, som aldrig visat någon tillstymmelse till brådska eller odygd, och se, även de blevo vilda och oregerliga och satte av i sken. Likkistan slungades från vagnen långt ut på vägen och måste sedan bäras till kyrkogården. Folket som bevittnade denna händelse trodde helt visst, att "den onde" var i farten och på slikt sätt sökte hindra sitt offer från att få vila i vigd jord. Det låg kanske icke så litet av sanning till grund för denna tro.

Ett fel eller en last som åtskilliga av nybyggarna medfört från det "gamla landet", och som pioniärpastorerna med heligt allvar och stort tålamod hade att bestraffa och bekämpa, var bruket av starka drycker.

Trots sina brister eller lyten ägde folket emellertid skatter av ovärderligt slag som det fört med sig från sitt hemland: Guds ord, kristlig kunskap och gudsfruktan. "Guld och silver hade de icke på kistbottnen, men de hade där bibel, psalmbok och andra uppbyggelseböcker. Dessa voro de klenoder som de förde med sig. Detta var det kapital varmed de ville börja. De voro snart i full fart med att röja och bryta mark, och inom kort pryddes frihemmen av små trevliga boningshus och bördiga tegar. Men det fattades dock något, något som man var så van vid från gamla landet och som man kände sig ej kunna leva förutan; man önskade ju även här i detta land få komma tillsammans, tillbedja Gud och fira Herrens sköna gudstjänst. Och så blev det fråga om att få församlingar till stånd." Och de kommo till stånd. Mörker, vidskepelse och laster trängdes mer och mer undan, och sköna Herrens planteringar uppstodo, där ljus och sanning förde spiran, och där den frälsande, helgande nåden fick förrätta under. Det är vid tanken på dem som en av våra ledande män säger:

"Då var det icke det stela, konventionella som kom på fråga, utan det var livet man kom i beröring med, det andliga livet. Då behövde man icke fundera på vad som skulle utgöra samtalsämnen eller huru man mest skulle kunna intressera och göra vistelsen angenäm, utan det var blott ett som framstod under den tiden: 'Låtom oss gå med varandra till Herrens hus och till vår Guds boning.' Där blev man rikligen uppbyggd. Och så i hemmen var det att 'sjunga andliga visor i nåden till Herrens ära', dela erfarenheter på det andliga livets område, böja sina knän och höja sina röster i bön till all nåds Gud. Det var en andekraftens tid, och församlingen ägde då en skara av både män och kvinnor, som höllo flitigt till vid nådastolen och levde det innerliga och fördolda livet i Jesu Kristi, Guds Sons, tro. — Församlingen var härigenom en kraft och utförde ett välsignelserikt inflytande och arbete och fick tjäna som en surdeg i den stora och egendomliga massa, som här skulle beröras av denna Guds rikes livskraft." (J. A. K.)

2.

PLANTERINGS-ELLER SÅNINGSTIDEN

(1860–1879)

En såningsman gick ut för att så, etc. (Matt. 13: 3–8).
Jag planterade (1 Kor. 3: 6).

DENNA period utmärkes av ett outtröttligt missionerande och ett makalöst arbete från Guds tjänares sida för att bringa kyrkans välsignelser till vitt och brett spridda människoskaror. Vi se först och främst de fem förut nämnda banbrytarna gå fram på "väglös stig", i skog och vilda trakter, i kärr och moras. Nästan alla äro de utan vidare boklig lärdom, men de äro fostrade i den Helige Andes skola. De äro fattiga i sig själva, men rika i Gud, svaga i sig själva, men starka i Guds kraft. I fråga om klädsel och sätt att "föra sig" komma de väl till korta inför nutidens civiliserade barn, men de äro klädda i rättfärdighetens dräkt och prydda med levande Guds insegel. Helt visst hade de skäl och rätt att instämma i Pauli bekännelse, varom vi läsa i 2 Kor. kap. 6 och 11. Sådan ungefär var deras meritförteckning: "i tålamod, i bedrövelse, i nöd, i trångmål, i mödor, i vakor, i fastor, i renhet..., i den Helige Ande, i oskrymtad kärlek, i sanningens ord, i Guds kraft; i faror på floder, i faror i ödemark, i köld och nakenhet, i hunger och törst, med omsorg för alla församlingarna." Såsom himmelrikets åkermän sådde de ut den "oförgängliga säden", Guds ord, på det vidsträckta åkerfältets tegar.

Erik Norelius, initiativets man och den ordnande samfundsdanaren, färdas fram än till fots och än efter häst genom Goodhue, Carver, McLeod, Washington, Meeker och Monongalia (Kandiyohi) counties. Han predikar, döper och stiftar församlingar.

Pastor Cederstam arbetar i norra Minnesota, i St. Croix-dalen och på andra ställen, även han förrättande med helig nitälskan en evangelisk predikares ansvarsfulla värv.

Norelius och P. Carlson göra missionsresor i Renville, Chippewa och Yellow Medicine counties.

P. Beckman, i början konferensens "permanente missionär", färdas ständigt omkring, än åkande, än ridande, än vandrande med ränseln på ryggen. Men vi låta honom själv berätta härom, i synnnerhet som

hans ord äro så karakteristiska i fråga om den "gamla goda tidens" såväl arbetare som arbete.

"På hösten 1868 gjorde jag min första resa upp till den stora nordvästern, som på den tiden kallades 'världens ända'. Under vägen på denna resa dit upp besökte jag Hastings, St. Paul, Swede Grove, Nest Lake, Norrunga, Oscar's Lake, Mamrelund och Tripolis. Det tog mig fem dagar att färdas från St. Paul till Swede Grove. Nu hade jag dock häst och vagn att färdas med, men vägen var ganska svår, så att jag fick ofta hjälpa upp hästen ur dyhålorna. Jag stannade över på konferensmötet i Nest Lake. Jag stiftade församlingarna i Tripolis och Swede Grove. Sedan reste jag tillbaka till Spring Garden, stannade över vintern till den 12 april, då jag företog min andra resa upp till västern och besökte då återigen alla de platser, som jag besökte under min förra resa. Efter min återkomst till Spring Garden stannade jag där blott några veckor. I juli månad flyttade jag med min familj västerut, där vi bosatte oss i det lilla nybygget Tripolis. Här bodde vi till år 1877, då vi flyttade till den plats där vi nu bo. Under min tjänstetid i Tripolis besökte jag Swede Grove (där församling förut stiftats), nybygget omkring Lake Ripley, där en liten församling stiftades 1869 med namnet Beckville, samt nybygget Lake Elisabeth, där en församling stiftades 1870 med namnet Geneseo, nu kallat Atwater, ävenså Mamrelund, där församling stiftades 1869. Swea församling stiftades 1870, New Prairie, nu kallad Ebenezer, 1870, Strömbeck 1873, Benson och Bethesda i Swift county 1874, Christine i Kandiyohi county 1875. Under min verksamhetstid där jag nu bor ha följande församlingar blivit stiftade: Betania, Pope county, 1877, Immanuel, Traverse county, 1879, Svea, Douglas county, 1877, Bethel, Grant county, 1880 och Zion, Chippewa county, 1879.

Alla dessa små församlingar, som stiftats under denna min verksamhetstid, måste jag tillse och så gott jag kunde giva själavård, ty jag var ensam svensk luthersk präst på detta vidsträckta fält ända till år 1874, då Geneseo, Swede Grove och Beckville församlingar förenade sig till pastorat och kallade studerande P. Villner till sin lärare."

De prästerliga arbetskrafterna blevo emellertid allt flera, och de gamla banbrytarna fingo väl behövlig hjälp. Som medarbetare ingingo i deras led C. A. Hedengran och John Pehrson (1860), A. Jackson (1861), J. S. Nelson, J. P. Lundblad och P. Sjöblom (1866), J. G. Lagerström, L. O. Lindh och J. P. Nyquist (1869), J. Magny och J. O. Cavallin (1870), J. Fremling, L. A. Hocanzon och C. M. Rydén (1871), A. Engdahl, A. F. Tornell, Fr. Peterson, N. J. Brink och A.

Anderson (1872), A. Wahlin (1873), E. Hedeen, S. J. Kronberg och P. Dillner (1874), A. P. Montén, J. J. Frodeen, J. Alm, J. P. Mattson och M. Spångberg (1875), H. P. Quist, N. Ohslund och J. Ternstedt (1876), A. Palmström (1877), S. A. Lindholm, L. J. Sundquist och S. Anderson (1878), J. H. Randahl och L. Johnson (1879).

Under denna period går missionsverksamheten hastigt framåt. Den sträcker sig a) i *Wisconsin* till St. Croix county (till värmlänningarna

PASTOR C. A. HEDENGRAN.

i Star Prairie- och Hudson-trakterna genom L. O. Lindh och A. F. Tornell); till hälsingarna i Eau Claire (genom J. Magny); till västmanlänningar och dalkarlar i Burnett county; till Polk county (till Sand Lake genom C. A. Hedengran och P. A. Cederstam, till småländningarna i Balsam genom P. A. Cederstam); till Pierce county (smålänningar i Trenton); till värmlänningar och dalslänningar i Jackson county (Levis); till Ashland och Douglas counties; b) i *Minnesota* till skogs-, gruv- och sågverksarbetare (norrlänningar, värmlänningar,

västgötar och smålänningar) i St. Louis och Carlton counties; till smålänningar och skåningar i Rice county; till östgötar i Mower och Brown counties; till värmlänningar och närkingar i Chippewa, Wright och Wabasha counties; till dalkarlar i Wright county (Swedesburg); till smålänningar och dalkarlar i Kandiyohi county (Kristine och Atwater); till hallänningar i Renville county (Swedlanda); till jämtlänningar i

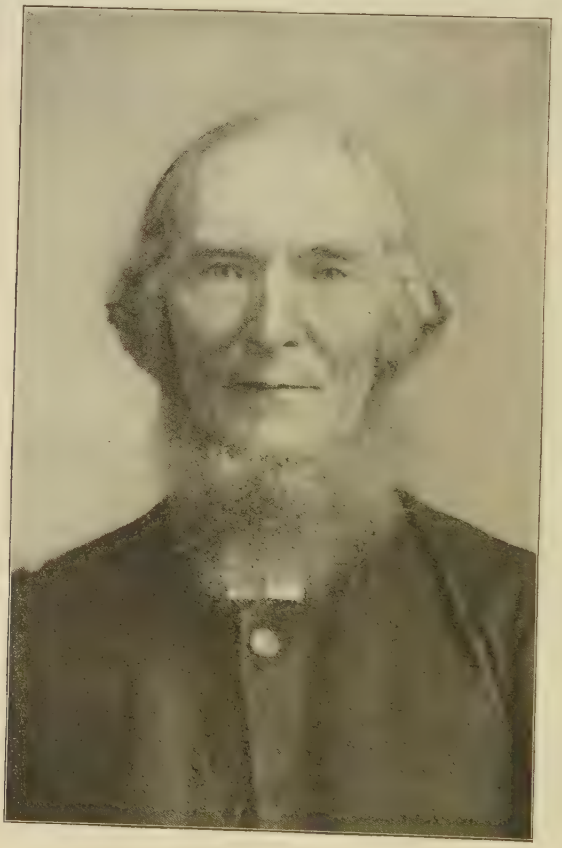

PASTOR C. M. RYDÉN.

Nobles county; till hälsingar i Chisago county (Rush Lake); till smålänningar i Goodhue och Nicollet counties; till hallänningar och skåningar i Yellow Medicine county; till västgötar, smålänningar och skåningar i Watonwan county (East och West Sweadahl); till dalkarlar, jämtar och värmlänningar i Isanti county (Rice Lake, Cambridge, Dalbo m. fl.); till skåningar, blekingar och värmlänningar i

Murray county; ja, till de flesta övriga counties: Meeker, Swift, Blue Earth, Dakotah, Crow Wing, Stearns, Martin, Red Wood, Pope, Traverse, Big Stone m. fl.

Pastor N. J. Brink med biträde av kateketer arbetar utefter N. P.-banan samt pastorerna L. A. Hocanzon och H. P. Quist efter St. Paul –Sioux City-banan.

Även till *South Dakota* hinna Augustana-synodens sändebud. Sex församlingar stiftas där under perioden. Pastorerna S. G. Larson och

PASTOR S. J. KRONBERG.

S. P. A. Lindahl börja den kyrkliga verksamheten i Ahlsborg och Dahlsborg.

Arbetsfältet vidgas således mer och mer, och åtgärder vidtagas för att koncentrera och begränsa missionsverksamheten. År 1873 uppdelas området i tre missionsfält: 1) *Norra Minnesota* "längs N. P. R. R. från Superior-sjön till Red River", 2) *Nordvästra Minnesota* "längs St. P. & P. R. R., Sauk Valley jämte Hastings–Dakota vägen", 3) *Sydvästra Minnesota* "längs St. P. & Sioux City R. R. samt längs Winona & St. Peter vägen".

I norra Minnesota är det företrädesvis P. A. Cederstam och i västra

samt nordvästra Minnesota J. Magny, vilka verka som konferensens respredikanter.

En del norska pastorer, som hört till Minnesota-konferensen, skilde sig tillika med sina församlingar från densamma 1870 och ingingo då uti nybildade norska eller norsk-danska kyrkosamfund. Bland dem voro L. Noren, N. Olson, A. Scheie, P. Asbjörnson, V. Estrem, T. H. Dahl, O. Paulson m. fl. Från den tiden har Minnesota-konferensen varit svensk-luthersk kyrka.

Som kateketer eller predikanter användes under denna period: Carl Nelson, J. S. Nelson, J. P. Lundblad, J. G. Sjöquist, S. F. Westerdahl, L. A. Hocanzon, M. Egbom, A. Wahlin, Louis Johnson, J. Forsberg, A. G. Vestling, P. J. Eckman, A. Sundberg, Carl Holm, J. P. Torell, Svante Anderson, N. Rudin, C. F. Lindquist, J. P. Grubb, L. P. Stenström, J. E. Hedberg m. fl. Åtskilliga av dessa kateketer blevo prästvigda och tjänade med stor trohet som herdar i Guds församling.

Vid pastorernas sida och såsom deras medhjälpare stodo för resten fromma och trogna lekmän i församlingarna, om vilka en av de prästerliga såningsmännen yttrar:

"De gamla banbrytarnas antal inom våra svenska församlingar förminskas med varje år, och med dem försvinna många dyrbara minnen, som äro karakteristiska för svenska folkets i Amerika historia. Hittills har man kanske alltför litet betänkt, att dessa gamla, svenska allmogemän, som kommo hit för mer än ett halvt århundrade sedan, gingo ut i ödemarkerna för att timra upp små, nödtorftiga boningar av grova träd eller av torv, röja och bryta mark och lägga grund till ett på kristendomen fotat samhälls- och församlingsliv, voro av någon vidare stor betydelse; nu torde vi dock börja inse, att om det icke varit för deras mod, deras försakelser, deras arbete och tålamod och deras kristliga livsåskådning, så hade våra svenska kolonier icke varit vad de nu äro i denna dag. Om vi icke blivit alltför mycket vansläktade, så skola vi tacka Gud för dessa banbrytare samt giva dem deras tillbörliga heder." (E. N.)

De voro typer av gudsfruktan och kristligt allvar, av idoghet och rena seder, kraftiga vägröjare för Herrens verk bland Sveas barn i främmande land. Det yttre av dem kunde ju ofta vara skröpligt och grovt; händerna voro valkiga av styvt arbete och ryggen böjd under bördors tyngd; men det inre var kärnfriskt: karaktären och viljan av stål och hjärtat av guld. Denna klass av våra gamla banbrytare utgör en levande framställning av den gedigna, gammaldags svenska livs-

åskådningen och vad den har förmått att verka. En och annan av dem får ett minnesblad på vederbörliga ställen i församlingarnas historia.

En något mera detaljerad berättelse om missionsverksamhetens utsträckning i territoriellt hänseende och i fråga om församlingarnas uppkomst lämnas i följande tablåer.

1860-talet.

Counties	Stat	Församlingar eller platser där sådana bildats	Pastorer som organiserat församlingarna
Hennepin	Minn.	Augustana	P. Carlson
Chisago	Minn.	Taylors Falls; Fish Lake.....	C.A. Hedengran
Isanti	Minn.	Cambridge (hälsingar, dalk.)..	C.A. Hedengran
Kandiyohi	Minn.	Atwater (smålänningar, dalk.)	P. Beckman
Kandiyohi	Minn.	Tripolis (smålänningar)	N.T.Dahl, norsk
Kandiyohi	Minn.	Mamre	J. P. Lundblad
Meeker	Minn.	Grove City (skåningar).....	P. Beckman
Meeker	Minn.	Beckville, smål., skåningar)...	P. Beckman
Nicollet	Minn.	New Sweden=Bernadotte (västgötar)	John Pehrson
Wright	Minn.	Carlslund, Buffalo (värml.)...	J. S. Nelson
Wright	Minn.	Moore's Prairie el. Stockholm (värml., västgötar).....	J. S. Nelson
Wabasha	Minn.	Lake City	L. A. Hocanzon
Wabasha	Minn.	Minneiska	P. Sjöblom
Wabasha	Minn.	Millville (jämtl. och skån.)...	P. Sjöblom
Goodhue	Minn.	Zion	Erik Norelius
Goodhue	Minn.	Cannon Falls	P. A. Cederstam
Pepin	Wis.	Säbylund, Stockholm (värml.).	Erik Norelius

1870-talet.

Chisago	Minn.	Rush Lake (hälsingar).....	J. Auslund
Chisago	Minn.	Rush City (värmlänningar)...	N. J. Brink
Chisago	Minn.	Chisago City	.....
Isanti	Minn.	Rice Lake (jämtlänningar)...	A. Engdahl
Isanti	Minn.	Dalbo (dalkarlar)	A. Engdahl
Isanti	Minn.	Athens (dalkarlar)	A. Engdahl
Isanti	Minn.	Spring Lake	.....
Kandiyohi	Minn.	Svea (skåningar)	P. Beckman
Kandiyohi	Minn.	Kristina (dalkarlar)	P. Beckman
Meeker	Minn.	Litchfield	J.G. Lagerström
Meeker	Minn.	Swan Lake	Fred. Peterson
Nicollet	Minn.	Clear Lake (västgötar).....	C. M. Rydén
Nicollet	Minn.	Belgrade	Stud. Ljungberg

Counties	Stat	Församlingar eller platser där sådana bildats	Pastorer som organiserat församlingarna
Wright	Minn.	Swedesburg (dalkarlar)	J. S. Nelson
Wright	Minn.	Cokato; N. Crow River; Dassel	J. S. Nelson
Wright	Minn.	Nylunda (västg., skån., värml.)	J. Alm
Goodhue	Minn.	Welch	E. Norelius
Goodhue	Minn.	Prairie Island	P. Sjöblom
Hennepin	Minn.	Götalund	J. Alm
Washington ..	Minn.	Stillwater	P. A. Cederstam
Rice	Minn.	Christdala (smålänningar)	L. A. Hocanzon
Watonwan ...	Minn.	East och West Sveadahl (skåningar, västgötar).....	P. Carlson
Watonwan ...	Minn.	Kansas Lake	Michael Sandell

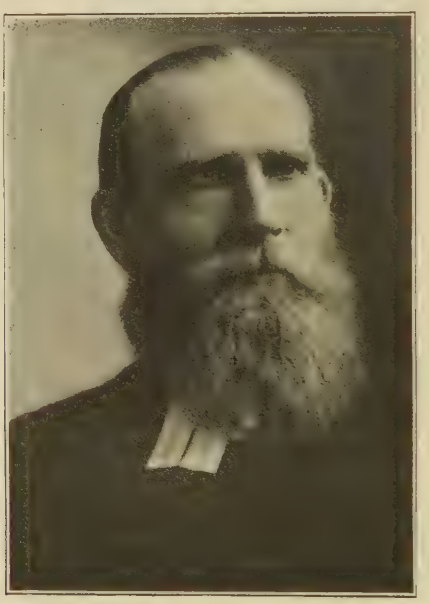

PASTOR MICHAEL SANDELL.

Counties	Stat	Församlingar eller platser där sådana bildats	Pastorer som organiserat församlingarna
Redwood	Minn.	Plum Creek el. Walnut Grove	J. G. Lagerström
Brown	Minn.	Little Cottonwood el. Comfrey (östgötar)	L. A. Hocanzon
Nobles	Minn.	Worthington (jämtlänningar).	L. A. Hocanzon
Murray	Minn.	Lime Lake, Avoca.....	C. M. Rydén
Murray	Minn.	Sillerud (värmlänningar).....	L. A. Hocanzon
Renville	Minn.	New Prairie eller Sardis eller Sacred Heart	P. Carlson
Renville	Minn.	Svedlanda (hallänningar).....	Kat. M. Egbom
Swift	Minn.	Benson och Bethesda.....	P. Beckman och Louis Johnson
Pope	Minn.	Bethania	P. Beckman
Chippewa	Minn.	Zion	P. Beckman
Crow Wing...	Minn.	Brainerd (skåningar).....	N. J. Brink
Yellow Med..	Minn.	Swede Home (skåningar)....	J. Magny
Traverse	Minn.	Immanuel	A. P. Montén
Lac Qui Parle	Minn.	Prov. Valley (smål., västg.)..	J. G. Lagerström
St. Louis.....	Minn.	Duluth (norrl., värml., smål.)	P. A. Cederstam
St. Louis.....	Minn.	Midway	N. J. Brink
Douglas	Wis.	Superior	P. A. Cederstam
Burnett	Wis.	Trade Lake (Ljusnarsberg, Örebro län).....	P. A. Cederstam
Burnett	Wis.	W. Sweden (smål., dalk.)....	O. Olson
Burnett	Wis.	Ansgarius (smål., västmanl.)..	Fred. Peterson
Polk	Wis.	Sand Lake (smål., dalkarlar)..	P. A. Cederstam
Polk	Wis.	Balsam (smålänningar)	P. A. Cederstam
St. Croix.....	Wis.	Star Prairie (värmlänningar).	.....
Pierce	Wis.	Svea	P. Sjöblom
Union	S. D.	Ahlsborg och Union Creek....	.....
Minnehaha ...	S. D.	Beaver Valley	Kat. J. Wretlöf
Minnehaha ...	S. D.	Benton	J. G. Lagerström
Clay	S. D.	Dahlsborg (dalkarlar)	S. P. A. Lindahl

I den del av västra Minnesota (Douglas, Otter Tail, Becker, Wadena och Clay counties m. m.) och Cass county, N. D., vilka områden ej längre höra Minnesota-konferensen till, påbörjades ock missionsarbetet. Där verkade bland andra pastorerna J. Magny, S. J. Kronberg, J. P. Mattson, L. Johnson och L. O. Lindh. Pastorerna Erik Norelius och P. Carlson voro de första sv. luth. präster som med Guds ords predikan besökte de platser, som sedan kommo att utgöra Alexandria-distriktet.

På områdena i fråga bildades under perioden tjugu församlingar, bland dem Oscar's Lake, Fahlun, Alexandria, Fergus Falls, Parker's Prairie, Eksjö, Fargo och Maple Cheyenne.

Under större delen av denna period, särskilt dess första skede, fortforo nybyggareförhållandena. Fattigdomen var stor, ty åkrar och ängar voro för små att avkasta någon nämnvärd gröda. Därför fingo männen ofta taga ränseln på ryggen och söka förtjänst på järnvägsbyggnad och med skogsavverkning. Vilken möda, vilka ansträngningar, innan hem blev byggt och urskogen undanröjd och vildmarken odlad!

De hemmagjorda kläderna från Sverige fingo tjäna i tiotal av år. När de började bli utslitna, gjorde man sig spinnrockar och vävstolar

GUMMAN VID SPINNROCKEN.

och tillverkade så sina egna kläder. Man behövde ju icke så många plagg på den tiden. "Hade mannen ett par hemvävda byxor och en dito skjorta, till färgen helst röd, var han helgdagsklädd." I fråga om husgeråd var allt så primitivt som möjligt. "Innan man fick råd att skaffa sig 'stovar' och bakugn, bakades brödet i en stor järngryta."

Med avseende på seder och bruk i hemmet var "det patriarkaliska systemet gängse. Fäderna voro de bestämmande i allt. De skötte flitigt om att de från Sverige medförda postillorna brukades, och familjealtare fanns nästan i varje hem, där morgon- och aftonoffer uppsändes till den gode Guden, som fört dem från hemlandet till ett adoptivland, som lovade mycket i framtiden. Man hörde de gamla psalmerna sjungas

i de ljumma sommarkvällarna, så att det ekade i urskogen, och man sjöng med andakt och målmedvetenhet vid den tiden."

Enkla och innerliga voro söndagens gudstjänster samt väl besökta. I början måste de ju hållas i hemmen. "Ingen blev trött, ej ens då 'mötet' räckte en halv dag."

Efter den allmänna gudstjänsten åts gemensam middag i hemmet där gudstjänsten hölls. På söndagseftermiddagen ägde ett "round-table meeting" rum med hymner, bön och bibelläsning. Då uppbrott skedde, kände sig alla tacksamma såväl mot Gud som mot värd och värdinna. "Vi återvände hem", säger en av de gamle, "i våra oxvagnar. Den tiden voro vi alla fattiga, men lyckliga. Vi kände, att vi behövde varandra."

Att dock missionärerna även då under sitt arbete och sina resor kunde komma i beröring med osnygghet, grov otro, ogudaktighet och sedeslöshet, visar bland annat följande berättelse som en av dem meddelar:

"Jag blev ombedd att hålla en andaktsstund nere vid älven, emedan mycket folk bodde på andra sidan om den. En ungkarl, som hade båt, erbjöd sig att hjälpa folket över, och så kunde gudstjänsten hållas i hans faders källare. Ungkarlens moder bodde med honom och hushållade för honom. Jag var hos dem över natten till följande dag på kvällen. Men ett sådant natthärbärge har jag aldrig haft förr. De togo sitt dricksvatten i älven, där det var blandat med kreatursgödsel. Käringen var en häxa. I sängen om natten fick jag underkasta mig ohyra av röda, vita och svarta (varelser). Hon frågade mig, om jag sovit gott. Huru tycker ni, att en människa skulle kunna sova i en sådan bädd; ett svin på sin höjd hade kunnat sova däri, men icke en hund." Om ett besök i Winnipeg heter det: "Jag hade nattvardsgång där och hade omkring 75 nattvardsgäster. Jag döpte ock tvillingar i ett s. k. 'boarding-house'. Det var på söndags förmiddagen. Men ack, så det såg ut där! Huset var mycket långt; på båda sidor voro bås avskiftade med plats för fyra man att sova i vardera. Där sutto nu fyra man i varje bås och spelade kort. De hade en brännvinsbutelj stående i det lilla fönstret. På e. m. hade vi ett utmärkt hyggligt bröllop på ett hotell." Angående ett besök i södra Minnesota 1873 säger han: "Jag hade fått kännedom om att det fanns ett nybygge där någonstädes. Jag stannade i staden Windom. — Jag fick se en skylt, på vilken stod att läsa: 'Scandinavian Store'. Jag gick in och mötte ägaren, en norrman. Han frågade mig något brutalt vem jag var och vad jag gjorde. Jag svarade honom på hans fråga. Han sade: 'Då har du tagit dig för ett slemt business, här äro vi fritänkare allihop'."

Under denna eljest så blomstrande missionstid inträffade några synnerligen hårda år.

Under krigsåren 1861–65 fick särskilt Minnesota-konferensen underkasta sig umbäranden och lidanden av varjehanda slag. Därom säger Norelius: "Kriget övade på våra församlingar ett stort inflytande i många avseenden och förökade i betydlig mån svårigheterna för vår hemmission icke blott därigenom att missionsbidragen förminskades till följd av de tillbörliga anspråk som ställdes på oss att bispringa de sjuka, sårade och fångna i tält, utan ock därigenom att våra predikoplatser förökades, i det att pastorerna måste göra vad de kunde för att tillse soldatlägren." Mycken nöd uppstod, för vars avhjälpande församlingarna måste använda krafter och medel, vilka de eljest väl hade behövt för sitt eget bestånd och sin utveckling."

"Till råga på eländet utbröt indianupproret 1862, varigenom flera av våra församlingar ödelades, andra skadades, och den allmänna välgörenheten togs i strängt anspråk." Härom ordas längre fram i församlingarnas historia.

Före upproret hade indianerna stått på god fot med nybyggarna och särskilt med de svenska. I en av de svenska församlingarnas minnesskrifter heter det: "Indianerna strövade omkring bland nybyggarna den första tiden. De slogo upp sina tält i skogen om vintern och på slätterna om sommaren. De stannade blott några veckor på varje plats. När de icke längre funno något vilt att skjuta, flyttade de. Man kunde se ända till 20 à 30 tält i ett indianläger understundom. Indianerna voro flitiga besökare i de vitas stockhus. Gamle far gick i spetsen, så kommo barn, barnbarn och kanske barnbarns barn efter. Hela skaran trädde in i stugan. Man gav dem vad huset förmådde i matväg. Den gamle delade ut det åt sin stora familj. Efter måltiden rökte man barken från en buskväxt, som förekommer i dessa trakter. En enda pipa gjorde tjänst för hela laget. Endast några drag ur pipan och så gick den till näste man; även den vite mannen skulle taga del, och i allmänhet tordes han icke avslå anbudet. Indianerna ofredade ingen."

Orsakerna till upproret anses hava varit dels det orättmätiga intrång som, enligt indianernas mening, de vita gjort på deras ursprungliga marker, dels ock de försummelser, vartill landets regering skulle ha gjort sig skyldig i fråga om ingångna förbindelsers uppfyllande.

Mellan åren 1875 och 1877 härjade en annan landsplåga i Minnesota. Folket hade nätt och jämt hunnit repa sig efter föregående olycksår, så kommo först hagelskurar och sedan gräshoppsvärmar och berövade

jordbrukarna deras mödas lön. Nöden blev så stor i många hem, att där saknades både mat och kläder. Genom nödhjälpskommittéer och understöd från olika håll lindrades emellertid nöden, och de mest trängande behoven fylldes. Även sedan gräshopporna upphört med sina härjningar, "stannade hopplösheten hos folket kvar. Det var nästan som en förbannelse hade vilat över jorden. På åkrarna växte nästan ingenting annat än ogräs. Många började tro, att landet var odugligt för farmning. Några togo vad lån de kunde få på sina land och lämnade sina hem." Att konferensens verksamhet genom denna hemsökelse försvårades, säger sig självt: fullt en tredjedel av dess församlingar icke blott urståndsattes att lämna bidrag till dess vanliga utgifter, utan behövde nödvändigtvis själva understöd till lärarnas avlönande samt till föda och kläder.

Med 1877 års utgång var den värsta faran över. Folket fattade mod på nytt och tog nya kraftiga tag, och det dröjde ej så länge förrän allt åter blev "genom Herrens godhet gott".

Ljusning.

Så småningom ljusnade det för Nordens ättlingar i Minnesotas bygder. De hårda nybyggareförhållandena mildrades. Gläntorna i skogen blevo bredare. Åkrarnas områden vidgades. Grödan blev rikligare och bättre. Ordentliga boningshus byggdes och inreddes. Åkdon och åkerbruksredskap anskaffades. Häst kom i stallet; med kor, grisar och höns försågs ladugården. Maten på bordet blev ymnigare och mer närande. Tillvaron blev drägligare.

Den iakttagelsen gjordes snart sagt överallt, att ju mer av gudsfruktan och goda seder det fanns i nybyggarnas hem och församlingar, desto mer av såväl andlig som lekamlig välsignelse kom dem till del.

Att de svenska nybyggarna voro måna om att behålla i tacksam hågkomst det gamla fosterlandet och de platser, där deras barndoms vagga stått och där de drömt sin ungdoms ljusa drömmar, framgår bland annat därav, att de här och där gåvo dessa platsers namn även åt sina nya samhällen, församlingar, gårdar och hem. Så uppstodo församlingsnamnen: Stockholm, Svea, Dalsborg, Dalbo, Carlslund, Götaholm, Kristdala, Sillerud o. s. v.; namnen på rotar i församlingarna: Skåne, Värmland, Götha, Småland m. fl.; gårdsnamnen: Hultstorp, Tranekulla, Mellangård, Norregård, Töretorp, Rakåsa o. s. v.: Än i dag vittna dessa namn, särskilt församlingarnas, om den märkliga insats som det svenska kyrkliga elementet gjort uti grundläggandet och uppförandet av Minnesotas stora och sköna samhällsbyggnad.

Uti det "Svenska Historiska Sällskapets i Amerika" årsbok för 1921–1922 har domaren Andrew Holt en intressant artikel om "de tidiga svenska settlarne i Minnesota". Därur meddelas härmed ett och annat utdrag (fritt översatt från engelskan).

"Ingen kan bestrida, att svenskarna i fråga om statens utveckling hava spelat en framstående och i ögonen fallande roll. De svenska immigranterna och deras ättlingar hava intagit en framskjuten ställning i röjandet och odlandet av jorden; i byggandet av hem, farmer och järnvägar; i uppförandet av allmänna och enskilda byggnader uti våra raskt växande köpingar och städer m. m. Man misstager sig, om man anta-

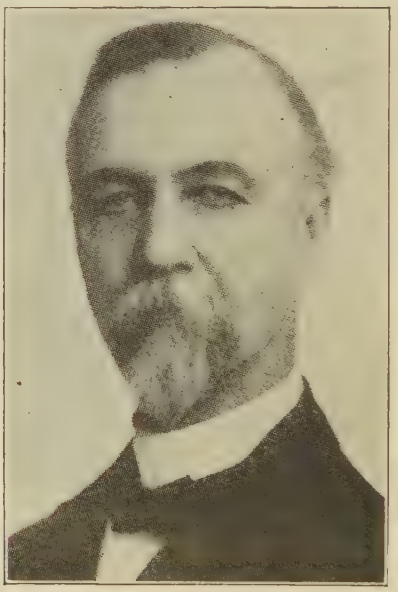

DOMARE ANDREW HOLT.

ger, att invandrarna från Sverige under den tidigare invandringsperioden troget representerade den svenska rasen i allmänhet. Förmögna och välbärgade personer i Sverige hade ju ej anledning att byta om vistelseort. Icke heller hade Amerika och särskilt detta territorium något som kunde locka bildade och väl uppfostrade män eller kvinnor. —Behovet av bättre ekonomiska villkor synes ha varit den egentliga orsaken till utflyttningen från Sverige. De 'tidigare' immigranterna därifrån kommo till större delen från landsbygden och utgjordes av söner och döttrar till torpare, mindre bönder och vanliga kroppsarbe-

tare. Om någon av den 'bättre klassen' förirrade sig hit, så var det sannolikt 'det svarta fåret' i familjen eller någon individ med oroligt och äventyrligt lynne, som på grund av sitt kringströvande liv ej kom att bidraga till det nya landets utveckling och förkovran. — Svenskarna voro vana vid sparsamhet och vid att själva förfärdiga vad de i klädväg och i många andra avseenden behövde: männen kunde snickra, smida, mura och på svenskt vis öva jordbruk; kvinnorna kunde spinna, väva, sticka (strumpor), baka, brygga m. m. Det var ock härdat ungt folk, som alltifrån barndomen hållits till arbete. — De första svenska settlarne, ehuru vana vid fattigdom och umbäranden, fingo i början göra bittra och nedslående erfarenheter. Indianstigarna voro ej farbara; Mississippi-, Minnesota- och St. Croix-floderna voro nästan de enda kommunikationsleder, på vilka de artiklar, som man behövde köpa eller sälja, kunde transporteras, och det vanligtvis från och till St. Paul. Ja, det finns exempel på, att personer på ryggen burit sina säckar av mjöl från St. Paul till Chisago Lake-settlementet, en sträcka av mellan 50 och 60 eng. mil. — Vi finna de 'tidiga' settlementen omkring Chisago Lake, i Carver county, nära Cokato samt i viss mån även vid Vasa och Scandia belägna i täta skogar, varför det tog ofantlig möda och mycken tid att där bryta bygd, röja och odla. Andra hinder i vägen voro: begränsad mark för produkterna, låga priser, obekantskap med landets språk o. s. v. — Ärlighet och uppriktighet karakteriserade de första svenska settlarne. I mina barndomsdagar tänkte ingen bland dem på att stänga dörrarna, när kvällen kom, icke ens då hela familjen lämnade hemmet för en dag (så framt ej indianer funnos i närheten). — I regel voro de svenskar, som anlände före 1875, måna om kyrkors byggande och gudstjänstfirande. Församlingar bildades och ledare valdes, ej lärda, men utmärkta i fromhet. Åtskilliga av dem hade stora naturliga gåvor och ledareskicklighet; de förstodo att göra sorgfälligt bruk av möjligheterna och förvärvade sig under årens lopp en fond av kunskap som kunde hava bringat mången med universitetsbildning på skam. — Respekt eller aktning för lag och rätt var infödd hos de första svenska immigranterna, och denna skatt inom sig överflyttade de till och på sitt nya hemland. Medborgarrättens erhållande och utövande lågo dem om hjärtat. — Levnadssättet var enkelt och primitivt. Före 1860 kunde endast få hem skryta av att äga köpta möbler. Säng, bord och stolar voro hemgjorda. Jag kommer ihåg den tiden, då inte ens en trasmatta fanns inom vårt settlement. Den 'hemifrån' medförda klädedräkten varade länge, och tal om stil eller 'mode' förekom ej. Dock, folket var glatt och lyckligt och nöjt med sin lott, lika nöjt och lyckligt

som många av dess efterkommande, vilka i våra dagar hava all slags lyx till sitt förfogande. — Jag har sett 'log'-husen i Carver county likaväl som torvhusen i New Sweden-settlementen inom Nicollet och Sibley counties. Invånarna i dem, det ena så väl som det andra, fann jag glada, förhoppningsfulla och uppfinningsrika, huru hård deras lott än var. Alla, nästan utan undantag, hava rönt framgång. Nätta och bekväma hus, stora stall, lador och visthusbodar hava tagit de gamla 'log'-, torv- och fähusens plats. Möblerna i hemmen äro furstliga i jämförelse med forna tiders. Slagan har ytbytts mot ångtröskmaskin, oxskjutsen mot automobilen; den lilla, anspråkslösa distriktskolan har utvecklats till väl reglerade och graderade folk- och högskolor."

3.

VÄXTTIDEN

(1880–1899)

Gud gav växten. 1 Kor. 3: 6.

VISST är väl även denna period liksom varje period av konferensens liv och verksamhet en såningsperiod; men den må ju kallas, och det med skäl, växttiden, alldenstund den kännetecknar den så att säga naturliga utveckling och process, vartill föregående periods arbete utgjorde den nödvändiga förutsättningen.

PASTOR J. J. FRODEEN.

Konferensen växer inåt och utåt. Församlingarna, som redan organiserats, växa i inre och yttre avseende; deras antal ökas, medlemmarnas även. Större reda och ordning inträda i fråga om den kyrkliga verksamhetens bedrivande, och området för densamma utvidgas betydligt.

Såsom skedde i fråga om näst föregående period, meddelas även här tablåer över arbetets fortgång och församlingars uppkomst inom olika delar av arbetsfältet. Varje församling, som kommer till stånd, nämnes väl icke; så många nya församlingar nämnas dock, att den stora och glädjande tillväxten klart och tydligt kan skönjas.

1880-talet.

Counties	Stat	Församlingar eller platser där sådana bildats	Pastorer som organiserat församlingarna
Chisago	Minn.	North Branch	J. J. Frodeen
Wright	Minn.	Hermon	J. S. Nelson
Washington	Minn.	Forest Lake	L. J. Lundquist
Watonwan	Minn.	St. James	P. J. Eckman
Nobles	Minn.	Dundee	S. C. Franzén
Murray	Minn.	Bethania	A. P. Säter
Yellow Med.	Minn.	Fridhem (hallänningar, skån.)	B. F. Bengtson
Traverse	Minn.	Wheaton	J. O. Lundberg
Big Stone	Minn.	Elim, Clinton (smålänningar)	A. G. Lindén
Big Stone	Minn.	Ortonville (skåningar, dalslänningar, västgötar)	L. G. Almén
Big Stone	Minn.	Odessa (skåningar)	
Mower	Minn.	Hoflanda	Svante Anderson
Blue Earth	Minn.	Mankato	Svante Anderson
Le Sueur	Minn.	Le Sueur (smål., värm.)	J. G. Lagerström
Kanabec	Minn.	Brunswick (norrlänningar)	J. P. Leaf
Pine	Minn.	Hinckley (skån., smål.)	Fred. Peterson
Stearns	Minn.	St. Cloud	J. D. Nelsenius
Morrison	Minn.	Upsala (skåningar)	St. G. Wahlund
Aitkin	Minn.	Maria	P. Sjöblom
Sibley	Minn.	Winthrop (västgötar)	C. M. Rydén
Lyon	Minn.	Tracy (skåningar)	A. P. Säter
Martin	Minn.	East Chain	Svante Anderson
Martin	Minn.	Triumph	P. J. Eckman
Jackson	Minn.	Lakefield (halländingar, skån., blekingar)	S. C. Franzén
Lincoln	Minn.	Elim (dalslänningar)	A. P. Säter
St. Louis	Minn.	Tower och Soudan	St. J. A. Brodén
Lake	Minn.	Two Harbors	C. J. Carlson
Carlton	Minn.	Carlton och Cloquet	C. J. Carlson
Pierce	Wis.	Tabor	J. Magny
Barron	Wis.	Rice Lake	St. J. A. Brodén
Barron	Wis.	Cumberland (västerb., smål.)	J. J. Frodeen
Washburn	Wis.	Shell Lake	J. D. Nelsenius

Counties	Stat	Församlingar eller platser där sådana bildats	Pastorer som organiserat församlingarna
St. Croix	Wis.	Mann Valley (skåningar)....	M. Peterson
Polk	Wis.	Clayton (skåningar).....	J. D. Nelsenius
Burnett	Wis.	Grantsburg (värml., dalk.)...	Stud. J. Moody
Burnett	Wis.	North Sweden el. Falun (dalk.)	C. M. Rydén
Roberts	S. D.	White Rock	J. O. Cavallin
Grant	S. D.	Tabor, Strandburg (värmlänningar, västgötar).....	L. G. Almén
Grant	S. D.	Milbank	L. G. Almén
Brown	S. D.	Augustana, Groton	L. J. Lundquist
Marshall	S. D.	Höglanda, Langford	A. Engdahl
McCook	S. D.	Salem	J. H. Randahl
Lincoln	S. D.	Nathanael	J. H. Randahl
Minnehaha ...	S. D.	Sioux Falls	J. H. Randahl
Davidson	S. D.	Nyhem	C. J. Carlson
Charles Mix..	S. D.	Fridhem	C. J. Carlson
Kingsbury ...	S. D.	Clara, Erwin	J. H. Randahl
Miner	S. D.	Carthage	J. H. Randahl
Meade	S. D.	Bethlehem	S. L. Wilson
Douglas	Wis.	Pilgrim, Superior	C. J. Carlson
Ashland	Wis.	Ashland	M. Spångberg
Bayfield	Wis.	Bayfield	St. J. A. Brodén
Bayfield	Wis.	Washburn	J. D. Nelsenius
		1890-talet.	
Hennepin	Minn.	Lyndale	P. E. Berg
Chisago	Minn.	Harris (smål., medelpadare)..	E.G.Thegerström
Isanti	Minn.	Bradford (dalkarlar).....	A. F. Tornell
Isanti	Minn.	Mora	J. P. Leaf
Kandiyohi	Minn.	Willmar	J. A. Frost
Meeker	Minn.	Cosmos	P. A. Wenner
Meeker	Minn.	Emanuel, Rosendale (västg.)..	J. A. Frost
Meeker	Minn.	Östmark (värmlänningar)....	P. A. Wenner
Meeker	Minn.	Martin Luther (skåningar)...	P. A. Wenner
Nicollet	Minn.	Lafayette	H. O. Hemming
Yellow Med..	Minn.	Clarkfield	B. F. Bengtson
Traverse	Minn.	Siloah (skån., dalslän., västg.)	L. G. Almén
Morrison	Minn.	Darling	J. A. Carlstrom
Morrison	Minn.	Little Falls	J. Magny
Aitkin	Minn.	Bethlehem	J. S. Ryding
Aitkin	Minn.	St. Paul	C. J. Collin
Millelacs	Minn.	Zion — norrlänningar,	J. A. Frost
Millelacs	Minn.	Bock — värmlänningar,	J. P. Leaf
Millelacs	Minn.	Isle — hallänningar,	St. J. Nordström
Millelacs	Minn.	Salem, Milo — skån., finnar	A. Jackson

Counties	Stat	Församlingar eller platser där sådana bildats	Pastorer som organiserat församlingarna
Cass	Minn.	Scandia Valley, Pillager (skån.)	J. Truedson
Freeborn	Minn.	Mansfield (blekingar)	Svante Anderson
Pine	Minn.	Swede Park	G. Wahlund
Pine	Minn.	Blomskog (värmlänningar)	G. Peterson
St. Louis	Minn.	Virginia	L. A. Hocanzon
St. Louis	Minn.	Elim, W. Duluth	C. O. Cassel
Carlton	Minn.	Bethel, Atkinson	L. A. Hocanzon
Carlton	Minn.	Mahtowa	L. A. Hocanzon
Douglas	Wis.	Salem och Zion, Superior	A. P. Montén
Douglas	Wis.	Bennett	A. P. Montén
Douglas	Wis.	Poplar	A. P. Montén
St. Croix	Wis.	New Richmond	Theo. Kjellgren
St. Croix	Wis.	Hudson (västgötar)	A. Bengtson
Polk	Wis.	Amery	A. Bengtson
Ashland	Wis.	Birch Lake (smålänningar)	J. D. Nelsenius
Bayfield	Wis.	Port Wing (smål., värml., jämtlänningar)	J. D. Nelsenius
Roberts	S. D.	Walla	J. O. Cavallin
Roberts	S. D.	St. Joseph	J. O. Cavallin
Charles Mix	S. D.	Platte Valley	J. H. Randahl
Black Hills	S. D.	Augustana, Lead	S. L. Wilson

Vid jämförelse med listorna från 1860- och 1870-talen märkes, att nya församlingar stiftas såväl inom counties, där sådana redan förut kommit till stånd, som inom en hel mängd andra; deras antal särskilt i Wisconsin och South Dakota växer betydligt.

Med iver och stor framgång fortsättes det kyrkliga arbetet inom det område, som f. n. utgör Red River Valley-konferensen. I *Alexandria-distriktet,* där dr P. Sjöblom missionerar i slutet av 1880 och början av 1890-talet, stiftas tolv församlingar och i *Central-* eller *Fargo-distriktet* nio. Verksamheten utvidgas längre och längre åt nordväst, och ej mindre än 26 församlingar bildas i Red River-distriktet, bland dem Fosston och Grand Forks i Polk county, St. Hilaire och Thief River Falls i Pennington county, Warren i Marshall county, Hallock och Kennedy i Kittson county, Roseau i Roseau county m. fl. Inom sistnämnda distrikt tjänstgöra pastorerna J. G. Lagerström, L. A. Hocanzon, J. O. Cavallin, G. Peterson, P. Dillner, J. Alm, S. J. Kronberg, S. Uddén, J. Moody, S. G. Swenson, L. P. Lundgren, N. J. Sture, N. Lehart, J. P. Lundblad m. fl.

Under denna period börjar konferensen på fullt allvar missionsarbete i *Norra Dakota,* där J. O. Cavallin, E. J. Werner, J. S. Ryding, Theo. Kjellgren, S. Uddén, M. Spångberg, S. A. Lindholm, J. E. Shipp och L. E. Gullander m. fl. framgångsrikt arbeta. Vid periodens slut hade konferensen nära nog tjugu församlingar i N. Dakota.

År 1885 beslutar konferensen att börja missionsarbete i *Canada,* och åtskilliga församlingar bildas där: Bethlehem (Wetaskiwin) och Svea (Battle Lake) i Alberta 1898; Zion (Winnipeg) 1890, Bethlehem (Scandinavia) 1890 och Tyndall 1897, alla i Manitoba; Bethesda (Kenora) 1894 i Ontario; Nya Stockholm 1889, Immanuel (Percival) 1897 och Flemming 1897 i Saskatchewan.

Pastorer som under denna period längre eller kortare tid tjänstgjort i Canada: L. A. Hocanzon (1883), S. Uddén (1885 och 1888; 1892–1898), J. S. Ryding (1889–91), A. C. H. Helander (1895–97) samt dessutom mera tillfälligtvis L. G. Almén, C. J. Collin, J. Alm, C. A. Barr, J. L. Haff, J. F. Seedoff, J. Lundquist m. fl.

En av missionsveteranerna, pastor L. A. Hocanzon, skildrar uti *Minnen från missionsfältet 1883* några av sina upplevelser i Red River-dalen och Canada.

"Av Minnesota-konferensens missionsstyrelse kallades jag år 1883 att för sex månader arbeta på missionsfältet i Red River-dalen. Den 22 april — på min födelsedag — gav jag mig åstad. Jag hade fått några adresser till personer boende i närheten av Hallock och Warren. Första målet för min resa var Kennedy. Jag hade skrivit till en viss Mårtenson och bett honom vara mig till mötes med skjuts i Kennedy, ävensom att lysa på gudstjänst för mig till påföljande dag. Någon skjuts mötte mig ej, men gudstjänst hade han lyst att hållas i hans hus. I Kennedy var på den tiden blott ett hotell och en handelsbod. Ett stort landbolag ägde 40,000 acres däromkring. Det fanns en enda lantbo vid stationen den eftermiddagen, och han bodde nio mil därifrån. Han hade flyttat dit från Spring Garden i Goodhue county, Minn. Han erbjöd sig att ta mig med sig hem samt att nästa dag skjutsa mig till Mårtensons. Väglaget var ytterst svårt. — Vid min framkomst frågade jag nu Mårtenson, varför han ej mötte mig, och fick svaret, att han tyckte ej att det var så nödvändigt. Emellertid blev jag bekant med de närvarande och fann dem vara ett mycket hyggligt folk. Många voro från Goodhue county, och en del från Scandian Grove i Nicollet county, och hade sålunda kyrklig fostran. Under den följande sommaren gjorde jag

många predikobesök i den församlingen, Red River kallad. Den hade tre olika predikoplatser.

I Warren-församlingen bodde Peter Dahlquist på landet. Han var mig till mycken hjälp i den församlingen och för övrigt mer eller mindre i arbetet i hela dalen. Även här gjorde jag flera predikobesök. Den hade likaledes flera predikoplatser, en där Dahlquist bodde, en längre västerut och en i staden. I staden blev skolhuset till salu, och Dahlquist och jag köpte det för församlingens räkning. Vi fingo det mycket billigt. Det hade ett passande läge och användes sedan i flera år som kyrka.

Österut från Stevens var en alldeles ny svensk koloni, bestående av norrlänningar. Flera av dem hade varit i Ström, Jämtland, i pastor Mikael Sandells skola. Här stiftade jag församling och gjorde åtskilliga predikobesök. Församlingens namn är Salem. Den blev förenad i pastorat med Warren.

Öster om Hallock var en annan ny koloni, även den bestående av norrlänningar. Också här stiftades församling, som tog namnet Saron.

Aderton mil öster om Argyle bodde några svenskar, bland dem en man, som, medan hans första hustru levde, vistades hos mig och tog vara på mitt hus efter min hustrus död. Han bjöd mig komma dit ut. Själv var han en smula predikant. Som det var tröskningstid, kunde vi ej få lega någon skjuts. När vi gått 13 mil, fick jag låna en utmagrad krake av en norsk farmare. Men att sitta på den magra hästryggen med en säck som sadel hade sina obehag. När vi kommit fram till huset, som ej var större än att mannen burit ihop timret till detsamma, började det att regna, och därmed höll det på i tre dygn. Icke desto mindre hade vi gudstjänst, konfirmation och nattvardsgång. Oaktat det strida regnet var icke blott huset fullt av folk, utan en del åhörare nöjde sig med att stå utanför för att ändå kunna få vara med. Tredje dagen mycket tidigt gav jag mig åstad, ridande på den magra hästen. Hans Egan hade lovat att skjutsa mig hem, då jag lånade hästen, men nu sade han nej. 'Om jag tager ut mina hästar i detta regn', svarade han, 'fördärvar jag dem, så att jag ej kan köra med dem mera i år.' Det var nu ingen annan råd än att gå till fots, oaktat jag hade en ganska tung väska att bära. Gräset var långt och den svarta, klibbiga leran upplöst till dy. Inom kort fick jag skodonen fulla av dyvatten, och fötterna började svullna. Under vägen försökte jag flera gånger att få lega skjuts, men förgäves. Överallt fick jag samma svar som norsken givit. Det var endast att marschera vidare. När jag

kommit järnvägsstationen så nära, att tre mil återstodo, kunde jag ej följa vägen längre. Den var djup och full av vatten. Vid sidorna av vägen var nyplöjt land med mycket ojämna torvor. På en halv mils avstånd från stationen sveko mig mina krafter. Det svartnade för ögonen, och jag visste icke mycket till mig, men suckade till Gud. Efter att ha stått stilla en god stund, återkommo mina krafter, och jag kom fram till en restaurant, där en flicka tjänade, som jag konfirmerat. En man drog av mig stövlarna, men tömde dyvattnet på det nyskurade golvet. Då kom värdinnan med kvasten för att köra ut oss, men mot extra betalning fick jag stanna inne och beställa middag.

Under detta arbete på missionsfältet gjorde jag tre resor upp till Winnipeg. Jag hörde i 'dalen', att det var många svenskar där. När jag kom dit, hade jag icke namn eller adress på en enda landsman. Jag sökte en hel dag, innan jag fann någon svensk. Slutligen fann jag en vattenkörare vid namn Petterson. Han hade gått in i en engelsk metodistförsamling. Genom honom fick jag reda på ett stort antal svenskar. Han gjorde mig ock bekant med sin pastor, och denne upplät sedermera sin kyrka för mig på kvällen vid alla mina besök. Denna pastor var en mycket allvarsam kristen. Han beklagade, att det fanns icke mindre än fem metodistförsamlingar i Winnipeg, alla av olika bekännelse och samfund. Han fick lida mycken förföljelse. Hans kyrka var fullsatt av svenskar på söndagskvällen. Jag gjorde många husbesök. Där nu är, som jag antager, stadens värdefullaste del, voro osålda tomter, fullbyggda med små skjul uppförda av entumsbräder och klädda med tjärpapp. Deras antal uppgick till många hundra. I en stor del av dessa bodde svenskar. Jag var ute där och döpte flera barn. Männen voro borta på arbete och kvinnorna voro ensamma med barnen. En svensk hade ett s. k. boardinghus. Jag var där på söndags morgon och döpte ett par tvillingar åt dem. Hela huset var endast ett enkelt brädskjul med avbalkningar liknande kreatursbås vid sidorna, där det var liggplats för åtta man i varje bås, fyra över och fyra under. I alla båsen var fullt av karlar, fyra och fyra. Alla spelade kort, och brännvinsbuteljen stod i fönstergluggen. Det såg hemskt ut.

Andra resan dit var en fortsättning av den förut omnämnda till Argyle. Då jag sent på aftonen kom till staden, hade det regnat i tre dygn, och gatorna hade blivit så genomdränkta av regnet, att syllarna under spårvagnsskenorna sjunkit ned i dyn, och på spåret stodo långa rader av vagnar, som icke kunde röras. Vagnarna fröso nämligen fast i dyn, ty frosten var så stark, att gatorna voro glatta som glas. Jag

hade ett gott stycke att gå, innan jag kom fram till den familj, där jag skulle bo. De hade inga kol att elda med, och jag låg följaktligen, genomvåt som jag var, i oeldat rum. På söndagskvällen hade jag gudstjänst, och ungefär 75 personer deltogo i nattvardsgången. Dessutom döpte jag ett barn och gjorde många husbesök.

Min tredje resa till Winnipeg företogs i samband med en prästvalsresa. Då var det vinter och kallt, 40 grader under noll på söndagen, och därtill storm. Jag blev då bjuden att bo på ett hotell, emedan en av deras bästa flickor, som var svensk, skulle gifta sig på söndagen. Värdfolket gav en stor middag för oss. Det vållade ej så litet besvär att få reda på huru jag på lagligt sätt skulle kunna förrätta vigseln. Jag frågade en lagkarl, men han kunde icke giva mig någon upplysning. Icke desto mindre ville han ha två dollars för sitt besvär. Emellertid kunde den gamle metodistprästen hjälpa mig till rätta.

Sällan har jag känt mig så gäckad i mina förhoppningar, som då Minnesota-konferensen ansåg sig ur stånd att upptaga arbetet i Winnipeg vid denna tid. Jag var uppe på landkontoret och vet, att vi då fått många förmåner, som vi gingo miste om, då verksamheten äntligen kom i gång."

Dylika "minnen" bära härliga vittnesbörd om konferensens villighet att lyda det stora missionsbudet, om dess tjänares trohet under möda och försakelser samt först och sist om rik välsignelse från honom, som "ger växten".

Följande korta utdrag ur pastor J. D. Nelsenii, norra Wisconsin banbrytarens, "Minnen" giva oss en föreställning om vad en missionär, tillhörande Minnesota-konferensen, så sent som under 1880-talet hade att uträtta och genomgå:

"Fältet i norra Wisconsin utgjordes av sju hela counties och en del av det åttonde i två stater med 17 predikoplatser. — Då vi anlände till fältet funnos där endast tre nybildade församlingar, och den störtsa av dem, församlingen i Ashland, bestod av blott tretton kommunikanter och sex barn. — Då fältet var så stort, måste jag resa natt och dag, predika tre gånger nästan varje söndag samt från en till tre gånger varje dag under veckan utom lördagen. På alla platserna måste jag vara sångledare och på några även kyrkoväktare. — De trenne första åren sov jag mer på järnvägstågen — icke i 'sleepers' — och på golven i stationshusen än i vårt hem. Under det första året reste jag 10,000 mil på järnväg, 170 mil efter häst, 10 mil efter oxar, 400 mil med båt och 65 mil med 'hand car' samt gick till fots mellan platserna hundratals

mil. — Vi gingo från hus till hus (i Mason) för att bjuda till gudstjänst. Till sist kommo vi in i ett s. k. 'boardninghus', där ett femtiotal av skogsarbetare firade jul (1886) med kortspel och dryckenskap. Jag omtalade för dem vem jag var, nämligen svensk luthersk präst, samt bjöd dem till gudstjänsten. Men då blev det ett rysligt liv. Några började vissla, andra togo till att svärja. En av dem blev alldeles ursinnig. Han bannade och svor och svor och bannade. Till sist kom han till mig, där jag stod vid dörren, och ville veta, var jag hade fått pälsen som jag hade på mig. — Jag besökte Washburn första gången den 20 december 1886. Det var en kall dag. Kappsäcken insattes i ett norskt 'bordinghus', med vilket krog var förenad. Där tillbragte jag ock den första natten i Washburn. — Då jag en gång var på väg till Washburn en söndagseftermiddag för att där hålla gudstjänst, var jag nära att drunkna i Lake Superior. Jag hade predikat i högmässan i Ashland, och kl. 3 e. m. skulle jag hålla gudstjänst i Washburn. Den enda vägen att komma dit om söndagarna var att fara med båt. Avståndet mellan dockorna i de två städerna är sju mil. Jag fick syn på ett par gossar, som hade en segelbåt, och bjöd dem två dollars, om de ville taga mig med i deras båt till Washburn. Anbudet antogs, och vi satte åstad. Men vi hade icke kommit mer än ett litet stycke ut på sjön, förrän en stark och häftig storm uppstod. Vågorna slogo både i och över båten. Seglen måste nedtagas. Nu blev det för mig att ösa vatten och gossarna att ro av alla krafter emot närmaste land. Vi kommo dock lyckligen över, men genomblöta blevo vi. Våt som jag var, måste jag nu vandra till fots tre mil upp till staden samt predika där och resa hem igen, innan jag fick byta om kläder. — Vid ett av mina besök i Ironwood blev jag ombedd att besöka en sjuk man, som låg i ett rum över en krog. Mannen, som bad mig komma, var krögaren själv. Då vi kommit in i rummet, där den sjuke låg, sade krögaren: 'John, här är en präst, får han tala med dig?' Då ropade den sjuke: 'Giv mig hellre ett rep eller en kniv', och så vände han sig mot väggen och dog. Detta hade den verkan på krögaren, att han strax upphörde med sin krogrörelse och började sjukvårdsverksamhet samt ingick i vår församling. — En söndags eftermiddag var jag nära att duka under mellan Bessemer och Ironwood i en svår snöstorm. — En gång fick jag stryk i ett skogsläger, dit jag gått för att tigga pengar för vårt nya kyrkobygge i Ashland. Därifrån skyndade jag mig i mörka natten genom djup snö till ett annat läger, där jag fick skydd och vila över natten. Tidigt följande morgon kom dit till trakten ett slags järnvägståg, bestående av lokomotiv och timmervagnar. Jag frågade personalen,

om jag fick följa med, vilket de lovade. Vi stego alla upp på lokomotivet, och tåget sattes i gång. Vägen gick utför en brant backe. Då vi gått ungefär en halv mil, nekade bromsningsapparaterna att arbeta på grund av den stränga kölden, och tåget började gå i vilt sken utför backen. För att nu rädda oss ifrån att bliva krossade av de stora timmerstockarna eller på annat sätt dödas, då vi kommo ned till 'main line', måste vi alla hoppa utav lokomotivet och låta det gå i sin vilda fart, tills det gick ur spåret. Lyckligtvis undsluppo vi med blotta förskräckelsen förutom några skråmor, tack vare den gode Gudens beskydd och den djupa snön. Det var i början av februari 1892."

Av platser som utgjorde föremål för pastor Nelsenii omvårdnad och nitälskan må dessa särskilt ihågkommas: Ashland, Washburn, Mason, Richardson, Clayton, Cumberland, Beloit, Bibon, Iron River, Diamond, Birch Lake och Port Wing, alla belägna i Wisconsin, samt dessutom Ironwood och Bessemer i Michigan. "Innan vi lämnade fältet", säger han, "hade vi där elva församlingar, elva kyrkor och tre prästboställen."

4.

SKÖRDETID

(1900 till nuvarande tid)

En är den som sår och en annan den som skördar.
Joh. 4: 37.

DENNA del av konferensens historia blir av lätt begripliga skäl jämförelsevis kort. Dels ligger den oss till tiden så nära, de fleste av oss hava varit med om dess rörelser och händelser; dels saknar den i viss mån de epokgörande och i ögonen fallande företag och drag, som utmärkte flydda dagar. Grunden till konferensens stora kyrkobyggnad hade blivit lagd och huset upptimrat: församlingar hade blivit bildade inom nästan hela området, även vid utkanterna, skolor och undervisningsanstalter upprättade och barmhärtighetsinrättningar kommit till stånd. Under senare tid har det mera gällt att underhålla, förbättra, inreda, stärka och i bästa mening modernisera samt, så mycket som möjligt bygga på och bygga till vad som förr blivit uppfört: att i huvudsak samla in och tillgodogöra sig frukterna av föregående tids verksamhet. Härav följer icke, att arbetet under senare tid varit mindre, lättare och obetydligare än förr, visserligen icke. Det har varit liv och rörelse på alla håll och kanter inom konferensen. Flit och handlingskraft hava lagts i dagen uti en oavbruten och välsignelserik verksamhet.

Nya erövringar göras inom *Minnesota* (Aitkin, Benton, Crow Wing, Cass, Morrison, Millelacs, St. Louis, Carlton, Pine, Itasca, Cook och Koochiching counties); i *Wisconsin* (Frederic, Range, Dresser Junction, Clear Lake m. fl. ställen); *North Dakota* och *South Dakota;* i *Alexandria—Red River-distrikten;* ja, även i *Canada.*

På de upptagna fälten hava trogna arbetare varit anställda och sysselsatta: i *Norra Minnesota:* pastorerna E. A. Lindgren, P. O. Hanson, H. O. Hemming och A. W. Nordin; på *Grand Rapids-fältet:* pastorerna Erik Florén, E. F. Olson och O. W. Olson; i *S. Dakota:* pastorerna L. G. Almén, L. J. Lundquist, B. N. Glim, J. W. Nyvall, L. Newquist samt först och sist den outtröttlige pastor C. E. Cesander; i *N. Dakota:* pastorerna J. A. Mattson, J. A. Johansson samt framför allt den gråhade missionsveteranen J. O. Cavallin (åtta år); i *Canada:* missionssuperintendenten L. P. Bergström, pastorerna E. Rehner, A. J. Rydén, P. Almgren (1902–06), L. J. Fihn, J. J. Frodeen, C. O. Olander och J. W. Nyvall samt stud. Axel Eriksson och C. A. Leaf. "Den vågsamme pastor J. H. Randahl verkar i Bemidji och Red Lake-trakten

och bryter ny ban, där ännu ingen luthersk budbärare lämnat några spår." "Den grånade pioniären pastor Svante Anderson färdas fram och ordnar den kyrkliga verksamheten inom det s. k. Fosston-fältet."

År 1905 reste konferensens ordförande, dr J. A. Krantz, i egenskap av missionssuperintendent över missionsfälten, särskilt i Dakota staterna och Canada.

En av de förut nämnda missionärerna, en som "arbetat mycket i Herren" och som med skäl kan räknas till de andliga banbrytarna inom Minnesota-konferensen, är han, vars namn för närvarande står främst på Augustana-synodens prästlista, nämligen pastorn och teol. doktorn J. O. Cavallin.

J. O. Cavallin

föddes i Svensköp, Skåne, den 25 november 1844; ankom i sällskap med sin moder till Amerika vid 18 års ålder; inträdde strax vid St.

PASTOR J. O. CAVALLIN, D.D.

Ansgar's Academy och studerade därefter under några år vid vårt läroverk i Paxton, Ill., till på våren 1870 samt prästvigdes i Andover, Ill., i juni samma år tillsammans med J. Auslund och J. Magny. Betjänade församlingen i Spring Garden, Minn., från den 1 juni 1870 till den 1 oktober 1880 och var under åtta månader 1875 i Austin, Texas, för att ordna vår kyrkliga verksamhet därstädes. Från 1880 till 1890 betjänade han församlingen i Moorhead samt övade missionsverksamhet i Red River-dalen och Norra Dakota. Från 1890 till 1906 delades hans tid mellan församlingarna i Ortonville och Clinton, Zionsförsamlingen i Minneapolis samt församlingen i Braham, och efter den tiden har han varit missionär i Norra Dakota samt pastorsmedhjälpare i Moorhead,

där han de senare åren varit bosatt. Hans mest maktpåliggande uppdrag inom kyrkan ha varit missionärens, och såsom sådan tjänstgjorde han, ehuru tillfälligtvis, ännu vid nära 80 års ålder. Över ett halvt århundrade har han utövat en pastors ansvarsfulla kall inom Augustanasynoden. Under en följd av år har han för varje vecka lämnat bidrag till den svenska tidningspressen över olika signaturer. I sina yngre dagar tog han livlig del i kyrkans yttre angelägenheter, men på grund av sin naturliga läggning och sina demokratiska grundsatser tillhörde han alltid minoritetspartiet, vilket dock vid vissa tillfällen tillkämpade sig seger vid ämbetsmannaval.

År 1917 blev han av Augustana Colleges direktion hedrad med titeln teologie doktor.

Om J. O. Cavallin yttrar Minnesota-konferensens ordförande i sin årsberättelse 1916: "Vår trogne och mångårige missionär bland våra strödda landsmän i Norra Dakota, pastor J. O. Cavallin, har ansett sig, på grund av hälsoskäl, böra upphöra med sitt missionsarbete och inlämnade sin resignation förliden höst. Med innerlig hänförelse och en aldrig sviktande trohet mot våra i förskingringen stadda landsmän har han bedrivit en mångårig betydelsefull missionsverksamhet i Norra Dakota, och vi känna det såsom en stor förlust, att han ansett sig böra nedlägga denna sin verksamhet. Vi äro tacksamma för det betydelsefulla arbete han nedlagt och bedja, att sädens Herre måtte rikligen välsigna utsädet. Give Herren honom en fröjdefull och ljus levnadsafton!"

Som kateketer och predikanter hava använts: P. Dahlquist, Aug. Westlund, P. M. Hedenström, G. Larson, A. Lundquist, A. Gustafson, G. Landström, J. A. Dahl, Aug. Road, C. Nelson, P. O. Dahlberg, C. A. Callerström, J. Nordström, Hans Nelson, J. G. Swedberg, W. Strömberg, O. N. Hildeton m. fl.

I augusti 1920 utnämndes konferensens ordförande, dr P. A. Mattson, till missionssuperintendent ("Field Secretary") med uppgift "att tillse vakanta församlingar, uppsöka missionsfält för att där stifta församlingar och insamla medel för missionen." År 1923 bestämdes hans uppgift närmare. Därom heter det: "Det skall vara dr Mattsons skyldighet: 1) att besöka alla församlingar i konferensen, i synnerhet de större, framställa för dem hemmissionssaken och sollicitera fonder för nämnda ändamål; 2) att besöka så många missionsmöten som möjligt och tala för hemmissionen; 3) att söka få pastorer ut på missionsfälten; 4) att besöka missionärerna på de olika fälten, undervisa och upp-

muntra dem och göra sig förtrogen med behoven på deras områden 5) att arrangera om lämpliga talare för de årliga konferensmötena." Vilket arbete och vilka erfarenheter detta ämbete har med sig kan man, åtminstone till en del, göra sig en föreställning om, då man genomläser den första årsberättelsen som dr Mattson i egenskap av "Field Secretary" meddelade konferensen, och varav följande ord äro ett kort utdrag: "Den som skall bedriva ett sådant arbete måste ständigt föra ett vandringsliv och får sällan vara hemma. Under det gångna året har jag på vårt fält rest 25,336 mil, dels på järnvägarna, dels på automobil och stundom på hästskjuts. Under det gångna året har jag varit hemma endast en och en halv söndag. Den ena söndagen manade mig sjukdom att vara hemma. — — Det torde ej vara av nöden att söka skildra ställningen på dessa fält, ty den är ju i allmänhet känd. Det är ju klart att man finner mycken bortkommenhet i andliga ting. Barnen äro för det mesta odöpta och sakna naturligtvis kristendomskunskap. Mångenstädes hålla vi på här i vårt beprisade land att fostra en hedendom, som ingalunda är mindre bortkommen än den är i hednaländerna. Vårt folk och land till blygd må detta sägas. Men vi finna ock, att det är rätt många, som med glädje se, att vi komma till dem med fridens budskap, och göra allt vad de kunna för att hjälpa till att få kristlig verksamhet till stånd."

År 1921 stiftade dr Mattson under sina missionsresor följande församlingar: Bethany, Ojibwa, Wis. (Apple River-dist.); Bethany, Siren, Wis. (annex till Frederic, St. Croix-dist.); Bethany, Kingsdale (efter Soo-banan, 43 mil söder om Duluth); Immanuel, Nickerson (hörande till pastoratet Bruno-Vilstad m. m., Cambridge-dist.); Gethsemane, Oak Park (hörande till Milo-Ronneby-pastoratet, Brainerd-dist.); Bethany, Parkertown (hörande till Little Falls-pastoratet); Bethany, Deer River (Carlton-dist.). — Utdraget ur missionsdirektorns berättelse för år 1922 talar för sig självt: "Under det gångna året har jag stiftat följande församlingar: Zion Lutheran church, Henriette, Minn.; St. Paul Lutheran church, Wahbena, Minn.; Elim Lutheran church, Robbinsdale, Minn.; reorganiserat Saron Lutheran church, Big Lake, Minn.

I fråga om medels insamlande vill jag meddela, att missionsoffer och kollekter upptagits på missionsfälten och i församlingarna vid officiella förrättningar, men resultatet är ej vad vi vänta. Detta är till en stor del fallet på grund av de synnerligt tryckta tiderna, och vårt folk på missionsfälten känner detta icke minst. Under det gångna året har jag rest 23,599 mil på missionsfälten inom konferensen. Resultatet av ar-

betet är ej vad jag önskade. Mera kunde jag utfört, om ej sjukdomen lagt hinder i min väg. Desto mera jag ser av hemmissionsfälten, desto mera finner jag, att detta arbete måste för vår kyrka bliva vårt viktigaste, om vi skola leva såsom samfund i den starka tävlingskamp, som förefinnes för närvarande. Kärlek till själars frälsning och jämväl kärlek till vårt folk och vår kyrka böra vara drivkrafter i detta livsviktiga arbete. Vi måste ut till vårt folk för att insamla dem, ty om vi ej göra det, så skola andra göra det och göra det snart. Det är få som hava ett rätt begrepp om den starka tävlingskamp, som nu pågår på hemmissionsfältens områden. Vad som nu för närvarande är vårt största behov är medel för denna verksamhets bedrivande, och vi måste planlägga rätteligen för att få in medel för denna vår viktiga verksamhet.

Herren välsigne nu det arbete, som blivit utfört till själars frälsning och till vår kyrkas fromma!"

På årsmötet 1921 gav konferensen sin verkställande kommitté i uppdrag "att kalla ytterligare en pastor för allmänt missionsarbete", och blev samma år därtill utsedd pastor C. E. Cesander. Till hans uppgift hör: 1) att besöka vakanta församlingar och predika i dem; 2) att tjänstgöra som vice pastor i församlingar, vilkas läge gör det svårt för vederbörande distrikts pastorer att betjäna dem; 3) att inberätta om nya missionsfälts upptagande; 4) att göra predikstolsutbyte med andra pastorer inom konferensen, när det så passar sig; 5) att samla penningemedel för hemmissionen.

På rekommendation av "Kvinnornas hem- och hednamissionsförening" hava två kvinnliga arbetare under senaste året varit vederbörligen anställda på konferensens missionsfält, nämligen Anna Wendell och Lydia Becklund. Under hösten arbetade den förra på Deer River missionsfältet (i Jessie Lake och andra platser), den senare i Grand Marais (Cook county). "Under vintern ha de varit engagerade i Robbinsdale, i Trinity (vid Minnehaha) och St. Louis park", således inom Minneapolis' missionsområde.

Alexandria-, Fargo- och Red River-distrikten bildade år 1912 en konferens för sig, och 1913 gjorda Canada-området detsamma. Canadakonferensen åtnjöt sedan från Minnesota-konferensens sida ett årligt bidrag av $2,000 à $2,500 ända till år 1921, då den hänvisades till synoden i och för understöds erhållande.

Genom de nya konferensernas bildande förlorade Minnesota-konferensen 32 pastorer, 120 församlingar och 7,634 kommunikanter.

Vid 1920 års slut hade konferensen 181 pastorer, 349 församlingar och 56,131 kommunikanter. Pastorernas antal hade således under perioden ökats med 41, kommunikanternas med 17,826 och församlingarnas med 10. Enligt 1924 års konferensprotokoll voro vid det årets början motsvarande siffror 179, 358, 58,977.

CANADAMISSIONEN

*dess uppkomst och bedrivande inom provinserna Ontario, Manitoba, Saskatchewan och Alberta till år 1913, då Canada-konferensen bildades.**

Så långt tillbaka i tiden som 1873 spreds i Sverige en pamflett-litteratur, som på ett hänförande sätt beskrev framtidslandet Canada och dess stora förmåner. I synnerhet framställdes, huru vänligt regeringen mottog immigranter, som ville bliva åkerbrukare. De kunde få icke blott land, utan även dragare och åkerbruksredskap fritt från "guvernementet" och i en hast bliva välbärgade hemmansägare. Att sådant skulle slå an på många som voro i små omständigheter och önskade förbättra sin ställning, var helt naturligt. Klimatet var dock avskräckande, ty landet sträckte sig ju ända till Ishavet och Nordpolen! Men de hurtiga norrlänningarna, som voro vana vid fjäll och snö, de fruktade icke att göra ett försök. De som kommo över skrevo till sina anhöriga och bekanta, att de skulle komma efter, och så började invandringen till Canada. Svårigheten var att kunna komma till västra Canada, där de verkliga förmånerna väntade invandraren. Men den löstes, då "Canadian Pacific"-banan år 1880–82 hunnit till Winnipeg i Manitoba och fortsatte västerut. Många svenskar kommo också över från Förenta staterna och blevo efter hand bosatta i Canada. Winnipeg blev till en början medelpunkten, men allt eftersom järnbanor byggdes, spred sig invandringen till Saskatchewan- och Alberta-provinserna, så att enligt statistiken redan år 1910 ett hundra tjugo tusen av svensk härkomst voro bosatta i Canada. Bland dessa var det som missionen skulle bedrivas.

Missionens början i Winnipeg.

Den inom Augustana-synoden väl kände pastor P. Sjöblom erhöll ett brev från mrs Tobias B. Nelson i Winnipeg, vari han ombads att sända en svensk luthersk pastor till Winnipeg för att predika Guds ord för svenskarna därstädes samt utföra pastorala förrättningar. Denna önskan meddelade han till pastor L. A. Hocanzon, vilken vid den tiden var anställd som Minnesota-konferensens resepredikant inom Red River-dalen, Minnesota. På sommaren 1883 begav han sig till Winnipeg och lyckades samla några av sina landsmän samt predikade för dem en

* Denna avdelning, författad av förre missionssuperintendenten i Canada, dr L. P. Bergström, är mycket värdefull, särskilt med hänsyn till Canada-konferensens blivande kyrkohistoria.

söndagskväll i en liten kyrka, som tillhörde en engelsk-talande metodistförsamling i staden. Följande år gjordes några besök av pastor Hocanzons efterträdare på fältet. År 1885 upptogs frågan om Canada-missionen på Minnesota-konferensens årsmöte i West Union, Carver county, Minn. Men emedan konferensen själv egentligen var blott ett stort missionsfält, vågade den icke utan vidare upptaga ett så ofantligt stort fält som Canada. Den hänsköt därför saken till synoden, som vid sitt årsmöte i Rockford samma år beslutade att upptaga missionsarbetet i Canada. En pastor kallades för detta ändamål. Men kallelsen blev icke antagen. Det macedoniska ropet: "Kom hit över och hjälp oss", tystnade dock icke. Vid synodalmötet i Minneapolis år 1886 överlämnades det åt Minnesota-konferensen att upptaga och bedriva missionsarbetet i Canada, vilket uppdrag den även efter bästa förmåga sökt att utföra tills 1913, då "den ev. luth. Canada-konferensen" organiserades.

Arbetets bedrivande.

Av brist på erforderliga medel och lämpliga arbetare låg arbetet nere till 1888, då pastor S. Uddén kallades att göra en undersökningsresa på fältet. Han reste österut till Rat Portage, nuvarande Kenora, Ontario, och västerut till Nya Stockholm, Sask. I Winnipeg hade år 1890 en församling bildats av pastor L. G. Almén. Pastor S. Uddén blev anställd där 1892 och verkade med trohet och flit i Winnipeg och omnejd. På missionsfältet för resten fick missionsstyrelsen söka att sköta arbetet genom tillfälliga besök av pastorer. Därjämte anställdes studerande för längre eller kortare tid. Slutligen lyckades konferensen erhålla en missionspastor för Alberta-provinsen, men hans arbetsdag blev, enligt vår åsikt, alltför kort. Pastor P. Almgren verkade med trohet och hängivenhet under stora försakelser på missionsfältet i Alberta-provinsen från år 1902 till sin död, som inträffade år 1906. Han stiftade många små församlingar. Hans död inträffade helt hastigt och oväntat genom en olyckshändelse. Han var ute på en av sina missionsresor och gjorde besök hos landsmän, som bodde i närheten av Pigeon Lake, väster om Wetaskiwin, och predikade i ett hem dästädes. På vägen därifrån genom den tjocka skogen slogs han till marken av ett kullfallande träd och avled kort därpå.

I 25 år hade nu arbetet på fältet pågått mer eller mindre tillfälligtvis och utan plan. Nu insåg konferensen, att det var omöjligt att längre fortsätta på detta sätt. Antingen måste den nedlägga arbetet i Canada eller också sköta det på annat sätt. Den sände därför sin ordförande, pastor J. A. Krantz, att tillse och ordna missionsarbetet i Canada. Han

företog 1905 en inspektionsresa dit och rapporterade utförligt därom. Följande år, 1906, uppdrogs åt vice ordföranden inom konferensen att se över fältet. Han företog en sex veckors resa och besökte alla platser, där arbete påbörjats, samt flera nya fält, som borde upptagas, och redogjorde därför inför missionsstyrelsen. År 1907 kallades vice presidenten, pastor L. P. Bergström, av konferensen till missionssuperintendent i Canada. Men den församling, som han betjänat i 20 år, ville icke höra talas om flyttning, och han bad styrelsen välja en annan passande man. Efter två år kom åter enhällig kallelse till samma syssla, och då antog han den. Han bosatte sig i Winnipeg år 1909.

Omläggning av verksamheten.

Missionspastorerna O. Lindgren och L. J. Fihn hade 1908 organiserat Alberta-provinsen till ett missionsdistrikt, det första inom vårt verksamhetsområde i Canada. På superintendentens hemställan indelades år 1909 området i följande pastorat:

A. Alberta.

1. Kalmar församling och Edmonton med fälten där omkring.
2. Wetaskiwin, Svea, Fahlun, Twin Creek och Pigeon Lake.
3. Fridhem och Wilhelmina församlingarna samt fältet österut efter Canadian Pacific-banan.
4. Saron, Meeting Creek och Stettler samt fälten där omkring till Burnt Lake, femton mil väster om Red Deer.
5. Calgary med omnejd.
6. Lethbridge med omgivning, Claresholm och Stavley. (Anmärkas bör, att i Lethbridge var ingen församling stiftad, men arbete skulle bedrivas på detta område, så att ett gott resultat kunde erhållas.)

B. Saskatchewan.

7. Fryksände-församlingen vid Moose Jaw samt missionsplatserna Eyebrow och Brownlee.
8. Percival, Edenland, Fleming och Wauchope.
9. Stockholm och Dubuc.

C. Manitoba.

10. Scandinavia med fältet Erickson med omnejd.
11. Winnipeg och Whitemouth.

D. Ontario.

12. Bethesda-församlingen i Kenora, Immanuel-församlingen i Port Arthur och Zion-församlingen i Fort William. Avståndet mellan det förstnämnda och sistnämnda pastoratet är 1,481 mil.

Ibland alla dessa församlingar var det blott en, nämligen Zion-församlingen i Winnipeg, som underhöll egen pastor och det under stora bekymmer. De övriga voro beroende av understöd från Minnesota-konferensen. Många av dem hade icke haft någon betjäning på flera år. Huru tillståndet bland dem gestaltade sig, framgår tydligast av anmärkningarna i statistiken, där det gång efter annan heter: "Ingen rapport", "Församlingarna stadda i upplösning". Här gällde nu "att bota Sions revor", att samla tillhopa det material, som fanns kvar, och få verksamheten i gång. Arbetet gick framåt och medlemsantalet förökades. Verksamheten måste emellertid helt och hållt omläggas. Hittills hade Minnesota-konferensen kallat pastorer och kateketer som arbetare på fältet och avlönat dem. Sedan den förut nämnda pastoratsindelningen blivit vederbörligen godkänd, höllos år 1910 i Fridhem-pastoratet sockenstämmor i och för prästval. Därvid valdes pastor O. Lindgren enhälligt till lärare för Fridhem och Wilhelmina församlingarna. Detta var första gången som en pastor valdes och kallades av församlingar inom Alberta-distriktet. Detta var också första gången församlingarna på fältet bestämde en viss summa till pastorslön.

Sedan de församlingar som funnos på fältet blivit vederbörligen ordnade samt de församlingar, vars medlemmar sålt sitt land för höga priser och flyttat till andra trakter, blivit upplösta, såsom fallet var med Claresholm och Stavley m. fl. a., så gällde det att upptaga nya fält. En översikt av missionsarbetets fortskridande lämnas härmed.

I provinsen *Ontario* stiftades år 1906 Immanuel-församlingen i Port Arthur och Zion-församlingen i Fort William av pastor P. N. Sjögren, som då betjänade fältet. Området vid "Lake of the Woods" tillgodosågs så gott som möjligt, och år 1894 organiserades en församling och byggdes kyrka i Kenora, som då gick under namnet Rat Portage. Därifrån utsträcktes arbetet till Kewatin och närliggande platser. Men svenskarnas antal på dessa platser var ganska ringa, så att material saknades för stiftandet av flera församlingar. — I *Manitoba-provinsen* stiftades Zion-församlingen i Winnipeg år 1890 av pastor L. G. Almén. Därifrån utgick verksamheten till Whitemouth, där en församling bildades år 1897. Likaså förekom en organisation i Tyndall. Men när missionssuperintendenten anlände, år 1909, var församlingen i Tyndall

redan upplöst, och i Whitemouth voro blott sex familjer kvar, som gillade luthersk verksamhet. Nu riktades verksamheten norrut mot Teulon, och år 1910 organiserades Bethel-församlingen vid Norris Lake, sedermera Inwood, där en utmärkt väl belägen kyrkplats inköptes för församlingen. Så upptogs fältet nordväst därifrån, och Gethsemane-församlingen bildades, kyrkplats anskaffades i koloniens centrum mellan Eriksdale och Mulvihill. I dessa trakter hade en mängd folk av svensk härkomst nedslagit sina bopålar, varför flera församlingar snart kommo till stånd, såsom Mamre, Lillesvie; Ebenezer, Lac du Bonnet, o. s. v. Längre västerut hade Bethlehem i *Scandinavia-kolonien* blivit stiftad. Men som verksamheten legat nere i flera år, var det nödvändigt att omorganisera församlingen, vilket skedde år 1910. — I provinsen *Saskatchewan* hade församling stiftats i kolonien Nya Stockholm år 1889, och därifrån gick verksamheten väster till Dubuc, där församling organiserades av pastor N. Lehart år 1906. Söderut omkring Percival hade år 1897 en församling kommit till stånd och en kyrka uppförts. År 1910 inköptes land intill stadsgränsen för kyrka och prästgård, och en tidsenlig prästgård byggdes enligt missionsföreståndarens ledning. Ute på landet mellan Fleming och Manson hade en liten församling bildats. Den bestod 1910 av 19 kommunikanter och hade erhållit $100 om året i understöd av Minnesota-konferensen för att få några predikobesök från Nya Stockholm. Vid årsstämman 1910 framställde superintendenten, att den borde förena sig med församlingen i Percival och kalla lärare för att erhålla regelbunden betjäning var tredje söndag. Betjäning önskade alla att få. Men huru skulle de kunna betala sin andel? Bara 19 kommunikanter! Superintendenten föreslog då, att de skulle bestämma en viss dag, då alla, som hade goda plogar att bryta mark med, skulle samlas och plöja upp 35 acres av de 40, som kyrkan fått av "guvernementet". Förslaget gick igenom. De plöjde upp landet, sådde lin därpå och fingo en väldig skörd, så att de kunde betala sin andel i pastorslönen, alla utgifter till samfundet och hade ändå penningar över. Landet gav sedan en god inkomst varje år. På så sätt blev Percival-pastoratet självunderhållande. Fryksände-församlingen, söder om Moose Jaw, eller som adr. nu heter: Archive, stiftades år 1905 av pastor P. Almgren vid ett besök i John Fryklunds hem, beläget tre mil söder om Moose Jaw. Kyrka byggdes, tack vare mr Fryklunds bistånd, och invigdes av Minnesota-konferensens vice president, pastor L. P. Bergström, 1907. — Verksamheten spred sig nu mot norr och väster. Följande församlingar tillkommo: Bethel med 48 kommunikanter i ett samhälle omkring Kelliher, där fem passande tomter inköp-

tes och kyrka byggdes; Ebenezer-församlingen med 84 kom. i den då folkrika kolonien omkring Net of Lakes, eller nuvarande Wadena; Svenska luth. församlingen i Marchwell med 48 kom. byggde kyrka och prästgård i staden; Elim-församlingen i Theodore med 45 kom. byggde en utmärkt vacker kyrka i staden; Elim-församlingen i Buchanan med 46 kom. beslutade att bygga kyrka i staden; Salem-församlingen i Young med 45 kom. köpte kyrkplats i staden; Libanon-församlingen, några mil från Gull Lake, med 29 kom. och Clara-församlingen med 29 kom. nordväst från staden Swift Current; Elim-församlingen i närheten av Waldeck med 20 kom. samt Emanuel-församlingen omkring Assiniboia med 50 kom., de flesta från trakten omkring Wheaton, Minn.; Bethesda-församlingen, söder om Melfort, med 39 kom. byggde en ändamålsenlig kyrka och har goda utsikter för framtiden. Detta gäller även om Zion-församlingen i närheten av Kinistino. I dessa trakter har en mängd folk av svensk härkomst inflyttat. Några ord om denna koloni må särskilt anföras. Mr Carl Hägglund hade sett i tidningar, att en luthersk pastor blivit sänd att upptaga missionsarbetet i Canada. Han skrev därför och bad att få ett besök. Så snart som göromålen det tillåto, reste pastor Bergström dit och predikade i hemmet hos en broder till nämnde C. Hägglund. Han fick då reda på att sex mil därifrån fanns ett annat settlement, där man redan byggt kyrka och hade ett slags församling. Han företog resan genom ett obebott "township" och anlände till kyrkan, som var timrad på svenskt vis. Folket samlades till gudstjänst. En norsk präst var ock närvarande och deltog i gudstjänstens förrättande. De flesta av landsmännen hade kommit från Marshall county, Minn., där "fader J. O. Johansson" varit en framstående medlem i en av våra församlingar. Det var han som styrt om att de byggt en kyrka och anlitat en norsk pastor, T. A. Johnson, som uppsatt fem punkter som ett slags församlingskonstitution och predikade för dem, när han hade tillfälle att göra det. En svensk luthersk församling stiftades här 1911. Sedan inköptes land i närheten av kyrkan, och en vacker prästgård byggdes därpå. — I *Alberta-provinsen* utsträcktes verksamheten i väster och norr från Camrose. Resultatet blev Gustaf Adolph-församlingen i Kingman, Bethesda-församlingen i Amisk samt Emanuel-församlingen i Czar, vilka bildades av pastor O. Lindgren, vilken förut omnämnts såsom vårt samfunds förste ordinarie pastor i Alberta. Vackra kyrkor äro uppförda på alla dessa platser.

En resumé av mitt missionsarbete i Canada är införd i Minnesota-konferensens protokoll för 1914, till vilken hänvisas.

Behovet av en *tidning* för att göra missionsarbetet känt på fältet fram-

trädde tidigt. Pastor S. Uddén började en sådan tidning, men när han flyttade, uppgick den i en annan (politisk) tidning, vilken efter åtskilliga förändringar och namn är känd som "Svenska Canada Tidningen". Emedan konferensen saknade kapital att utgiva en egen tidning, ingick superintendenten skriftlig överenskommelse med direktionen för Svenska Canada Tidningen att erhålla en sida i varje tidningsnummer och mera, när så erfordrades, för kyrkliga nyheter, samt att en av vårt samfunds präster skulle tillsättas att redigera denna avdelning och avlönas för detta arbete av tidningsbolaget. Dessa handlingar inlämnades till konferensen vid mötet i St. Peter 1912 jämte skriftlig försäkran, att tidningen skulle redigeras så, att vi kunde rekommendera den till vårt lutherska folk. Saken fick emellertid förfalla, och tidningsfrågan förblev olöst.

Ett annat behov, som gjorde sig gällande under den senare tiden, när verksamheten börjat tillväxa, var att få till stånd en *skola,* där ungdomen kunde erhålla kristlig undervisning och unga män beredas för att deltaga i arbetet på det vidsträckta missionsfältet. Redan 1909 hade superintendenten besökt Saskatoon och där fått löfte om fri plats för skolan på det område, som tillhör universitetet därstädes. Men universitetet skulle bestämma, hurudana skolbyggnaderna skulle vara. Därför behövdes en ganska god byggnadskassa. Saskatoon är den mest centrala stad i hela västra Canada. Vid baptist-läroverket, känt under namnet "Brandon College", hade engagerats en student från Sverige, som skulle undervisa i svenska språket och upprätta ett "Uppsala" därstädes. Han reste omkring i våra lutherska församlingar och höll föredrag samt fick åtskilliga elever och upptog kollekter och bidrag till nämnda skola. I församlingen i Percival hade han erhållit både bidrag och elever. Superintendenten samtalade med teologie studerande Edwin Olmon, som kallats att förestå församlingen i Percival för ett års tid, och han var villig att börja med skolundervisning för dem bland ungdomen inom församlingen som önskade det, så att de icke behövde resa till Brandon. Detta utgjorde grunden till denna skolas början i Percival. Men svårigheten var att få ett passande rum för skolan, ty Percival var ingen stor stad på den tiden. Det fanns icke ett enda ordentligt hus där, utan endast tre "hyddor" på hela platsen och vid järnvägen en påle med namnet Percival på tvärlisten. Det var hela stationen. Slutligen erhölls ett litet rum, som fick brukas vissa timmar som skolrum. Intresset var stort, men rummet för litet, så att alla som anmälde sig kunde icke mottagas. Det beslutades att fortsätta med skolan påföljande år. Nu hade efter många rådplägningar och bekymmer en

rymlig, vacker och tidsenlig prästgård blivit byggd rätt intill stadsgränsen i Percival och pastor erhållits. Som han var ogift, behövde han icke hela huset, utan öppnade rummen på nedre våningen för skolan samt undervisade i svenska och kristendom. Pastorn i Nya Stockholm, P. A. Edquist, kom också till hjälp. I sin skolrapport för 1912 säger han: "En skicklig ung studerande från Lindsborg, Kansas, har förestått undervisningen i de allmänna ämnena, och pastor O. Thunberg har undervisat i kristendom och svenska. Fjorton (14) elever äro inskrivna. Fastän skolan varit öppen för hela världen, har dock särskilt församlingens i Percival ungdom i denna skola haft ett ypperligt tillfälle att för en ringa avgift förskaffa sig vetande och bildning."

Genom konferensordföranden dr J. A. Krantz' bemedling erhöll nu denna skola $300 understöd från Minnesota-konferensen och betraktades som den blivande Canada-konferensens skola. Därom säger pastor J. G. Dahlberg: "Med avseende på vår lilla skola i Percival behöver ej heller något vidare framställas i denna årsberättelse. Konferensen har emellertid i denna skola en liten planta, som behöver öm och kärleksfull vård." (Se Canada-konf:ns referat 1914.). — Begynnelse till en *bibelskola* finna vi även på fältet. Redan 1910 rapporterar superintendenten: "I Percival, där studeranden Hjalmar Swenson från G. A. College verkade förliden sommar, har varje söndags e. m. kristliga ungdomsmöten hållits, varvid i ordningsföljd vissa av bibelns böcker och brev genomgåtts och förklarats samt passande sånger sjungits. Hoppas, att detta intresse för Guds ord bland ungdomen må allt vidare utbreda sig ibland oss och bliva till stor välsignelse för vår verksamhet."

Att Percival icke var en passande plats för ett läroverk, framgår av det som redan sagts. Därför borde en annan plats uppsökas. I en officiell rapport till Minnesota-konferensen heter det: "Enligt konferensens beslut vidtog undertecknad 'mått och steg' för att få till stånd en skola, som kunde hjälpa oss i vår verksamhet. Sedan de större städerna inom de olika provinserna blivit undersökta med avseende på lägets lämplighet, vatten, sanitära förhållanden och finansiellt understöd, kommunikationer m. m., så befanns *Yorkton, Sask.*, vara den, som ägde de största fördelarna i alla hänseenden." Stadens (Yorkton) ledande män erbjödo fyra olika platser att välja på. Vardera platsen innehöll tjugo acres och skulle erhållas fritt. Så utlovades andra betydande förmåner. Därjämte subskriberades på en eftermiddag $8,600. Och om konferensen beslöt sig för att välja en av dessa platser för sin skola, så skulle subskriptionen fortsättas och arbetet med läroverksbyggnaden påbörjas, när $40,000 kontant insamlats. Skriftliga dokument på vill-

koren överlämnades, och sextio dagar lämnades för att fatta beslut i frågan. Jag arbetade allt vad jag förmådde för att bringa saken till vederbörligt forum och till avgörande. Förberedelser voro även gjorda att få minst tolv (12) sektioner land för skolan till evärdelig egendom. Trots dessa fördelaktiga anbud fattades på konferensmötet 1912 beslut om "att anse Winnipeg vara platsen, där skolan bör anläggas, och upprättandet av en mindre skola i Winnipeg rekommenderas." Skolkommittéen från Percival kvarstod. Efter flera möten och överläggningar beslutade nu denna kommitté att till konferensen rekommendera *Yorkton* såsom den bästa och mest centrala platsen för skolan samt sände pastor L. P. Bergström dit för att utröna om de förut nämnda, gamla villkoren från Yorkton kunde erhållas. Förhållandena hade emellertid nu ändrats, så att hela den förberedda planen misslyckades; ty när den nu skulle realiseras, kom världskriget och tog alla krafter och medel i anspråk. Därför fick även skolsaken uppskjutas tills vidare. Men ett anbud som det ovan anförda kan under nuvarande förhållanden icke mer förekomma. Ty de stora landkompanierna äro upplösta, och entusiasmen för städernas snabba tillväxt och utvidgande är förbi. Allt går nu sin lugna, jämna gång, som är utmärkande för äldre samhällen.

På konferensmötet i St. Peter 1912 beslutades att uppmana pastorer och församlingar i Canada att med det första bilda egen konferens, d. v. s. själva sköta arbetet på fältet. De församlingar, som behandlade saken på sina årsstämmor, så väl som superintendenten, ansågo tiden ännu icke vara inne att taga ett så viktigt steg; ty lärarekrafterna voro för få (endast sju pastorer), bärkraften för ringa och området (1,500 mil från öster till väster) alltför stort för *en* konferens; vilket också sedermera till alla delar bekräftats.

Enligt ifrågavarande beslut utlyste konferensens president, pastorn och teologie doktorn P. A. Mattson, ett möte i Nya Stockholm, Sask., den 23–26 maj 1913, då Canada-konferensen stiftades och började att själv upptaga och bedriva den kyrkliga verksamheten på detta vidsträckta fält.

Erkännas måste, att Minnesota-konferensen utfört ett gott arbete på det stora och väldiga missionsfält, som det fick av synoden att tillvarataga.

Fyrtiosex församlingar hava bildats, och många nya fält därjämte förarbetats. Mycket arbete, många bekymmer och stora uppoffringar hava varit förenade med detta arbete. Alla som vilja erkänna san-

ningen måste medgiva, att Minnesota-konferensen utfört ett gott grundläggningsarbete för den kyrkliga verksamheten i Canada, och att ett gott resultat uppnåtts genom Herrens hjälp och välsignelse.

IN MEMORIAM.

Per Almgren.

I kraftfull mannaålder och under arbetets id föll Almgren för ett plötsligt hugg av dödens arm. Efter att i ett privat hem i Pigeon Lake,

PASTOR P. ALMGREN.

Canada, ha predikat över det "jordiska tälthusets nedbrytande" (2 Kor. 5: 1–10) och styrt sin kosa mot älskat hem, bröts hans egen tälthydda ned, träffad av ett fallande träd i skogen. Det hände den 19 febr. 1906.

I Bergs församling, Jämtland, föddes Per Almgren den 5 maj 1863. I tre års tid var han skollärare i sin hemsocken. Vid 19 års ålder kom

han till Ahlbergs skola i Örebro och därefter till Fjellstedtska skolan i Uppsala, där han studerade tre år. 1888 begav han sig till Johannelunds missionsinstitut, där han stannade ett par år.

Den 2 mars 1890 anlände han till Amerika, och på hösten samma år började han sina studier vid Augustana College i Rock Island, Ill. Söndagen den 18 juni 1893 prästvigdes han. Hans första prästerliga arbetsfält blev pastoratet Cheyenne-Hörby, N. D. Efter ett besök i Sverige, där han ingick äktenskap, stannade han i Cheyenne till hösten 1895, då han flyttade till pastoratet Svea (Iowa)–East Chain Lake Minn., som han betjänade fem år. En kortare tid var han ock pastor i Swea City, Iowa. Hösten 1901 blev han på Minnesota-konferensens kallelse missionspastor i Alberta, Canada, och nedsatte sig i Wetaskiwin i maj 1902. Om hans rastlösa verksamhet på detta fält berättar följande utdrag ur Konrad Brobergs minnesteckning: "Här kom pastor Almgren på sin rätta plats, och här skulle han på dessa väldiga vidder så gott som ensam få utföra en evangelii förkunnares verk till oberäknelig välsignelse för våra kringspridda landsmän. Under sin korta arbetsdag stiftade han ej mindre än sju församlingar och betjänade samtidigt elva församlingar och lika många missionsplatser. Alltjämt måste han vara stadd på resa, men under detta sitt mödosamma arbete åtföljdes han nästan alltid av sin trogna maka, som med honom delade nybyggarelivets besvärligheter, tjänstgjorde som organist och sångledare samt på allt sätt stod honom bi. Hans blida, vänliga och stilla umgängelse gjorde honom innerligt avhållen bland sitt folk. Tyst, stilla och blid gick han sin väg genom världen. Hos honom fanns en barnasjäl, som i djup ödmjukhet hos Gud sökte allt och gav Gud äran för allt. Han var öm som make, trogen som församlingslärare, och alla som stått honom nära lämna det enstämmiga vittnesbördet, att han var en värdig Herrens skaffare."

STADS- OCH EMIGRANTMISSION

Gå ut på gator och gränder i staden, och för hitin fattiga och krymplingar och blinda och halta. Luk. 14: 21.

I.
STADSMISSION

KONFERENSEN har sedan 1901 uppehållit *stadsmission* i St. Paul och Minneapolis.

Till konferensmötet som hölls i Cambridge år 1900 hade "från St. Paul-distriktets ordförande, pastor J. G. Hultkrans, insänts en rapport, skildrande i bjärta färger det skriande behovet av ökad missionsverksamhet i tvillingstäderna." Distriktet såsom sådant fattade sedan formligt beslut med avseende på nämnda behovs fyllande och ingick till den verkställande kommittéen med "enträgen" begäran om hjälp. Denna "ansåg sig då förpliktad att anställa en stadsmissionär i dessa städer" och utsåg till denna tjänst predikant August Westlund, som ock tillträdde densamma i oktober 1901.

AUG. WESTLUND.
Stadsmissionär i Minneapolis och St. Paul,
1901–1902.

Följande regler fastställdes för hans arbete:

"1. Han skall uppsöka våra landsmän vid de olika järnvägsstationerna för att sprida våra kristliga tidningar och goda traktater samt giva de resande goda råd och upplysningar i både lekamligt och andligt avseende.

2. Han skall såsom stadsmissionär besöka hospitalen, de svenska hotellen och spiskvarteren, fattighusen, fattiga och sjuka familjer för att på samtliga platser samtala med de hjälpbehövande om deras andliga väl samt bland dem sprida kristliga tidningar och traktater i den mån de kunna anskaffas.

3. Han skall ej tjänstgöra som pastorsbiträde i någon församling, dock bör han bevista distriktets missionsmöten och inför distriktet i korthet rapportera om sin verksamhet. Inför konferensen skall han avgiva en fullständig årsrapport."

Missionär Westlund resignerade från sin post redan i mars 1902, och Peter Dahlquist valdes i hans ställe. Denne frånträdde befattningen i juli 1903. Därefter utsågs till stadsmissionär pastor L. A. Hocanzon, vilken med heligt allvar och orubblig trohet skötte tjänsten i nära 16 år, eller tills Herren i maj 1919 tog sin åldrige tjänare från arbetsfältet till den eviga vilans hem. Han fick till efterträdare pastor Christian Svenson. Från den 1 september 1920 har konferensen två stadsmissionärer: pastor Svenson* i St. Paul och pastor J. A. Gustafson i Minneapolis.

Till stadsmissionärens ovan nämnda plikter lades 1921 även den: "att uppsöka och påbörja arbete på nya missionsfält inom sitt område".

Ett härligt exempel på stadsmissionens välsignelse anföres i M. S. T. den 17 maj 1922 av C. S. R.: "Såsom ett betecknande drag ur stadsmissionens i Minneapolis rätt betydande verksamhet må anföras följande. Stadsmissionär pastor J. A. Gustafson sammanträffade med en yngling på ett av stadens hospital, där han låg livsfarligt sjuk, och en operation var nödvändig. Därpå var han icke beredd. Han var fostrad i svenskt hem, men var likväl odöpt. Efter samtal med missionären under hans besök uppstod en innerlig längtan att bliva döpt. Detta skedde på hans begäran strax före operationen, och han kände sig synnerligt glad och tacksam däröver och gick frimodigt sitt öde till mötes. Om ett par dagar fick han sluta sitt liv i frid. Endast några stunder unnades honom att tala med sina syskon, tvenne gifta systrar och en yngre broder, men hans avskedsord föllo så tungt på deras hjärtan, att de utan dröjsmål togo mått och steg för att även de skulle bliva döpta. Detta skedde den 7 maj på e. m. i svenska Betania-kyrkan i Minneapolis, då alla gemensamt, tre äldre och sju barn, blevo genom dopet upptagna i Kristi församlings gemenskap."

IN MEMORIAM.

Den gamle stadsmissionärens minnesruna försvarar väl sin plats i konferensens historia.

L. A. Hocanzon

var född i Nysund, Örebro län, den 22 april 1837. Tidigt fick han vänja sig vid varjehanda kroppsarbete. Redan som en liten parvel fick

* Resignerade 1922 och antog församlingskallelse.

han vara med om att hugga ved, tröska och så, köra kol till ett bruk, som var omkring fem svenska mil avlägset från hemmet, m. m. Allt ifrån barndomen drömde han om att bli präst, och studievägen låg honom i hågen. Han fick vanlig folkskolebildning, som på den tiden var rätt knapphändig, och tog privata lektioner av en och annan lärare.

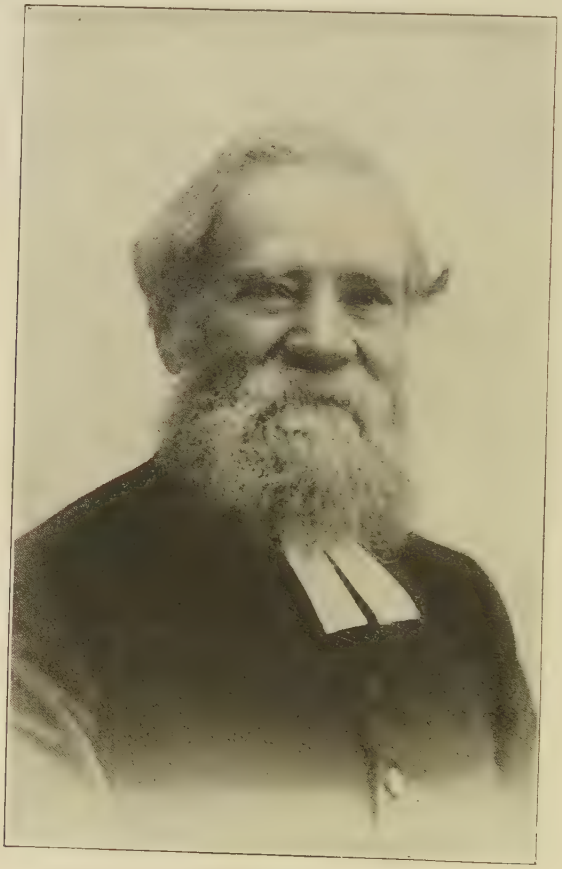

PASTOR L. A. HOCANZON, D.D.

Varje "ledig" stund använde han till läsning. Efter sin konfirmation deltog han med fadern i dennes arbete i sommartid, om vintern fick han köra foror till Örebro, Askersund, Kristinehamn, Karlstad m. fl. städer. Han lärde sig snickare- och murareyrkena och utbildade sig till byggmästare. Såsom sådan arbetade han för andra intill sitt tjugofemte år. Vid 28 års ålder kom han, enligt eget vittnesbörd, till frid med Gud

genom en predikan, som den fromme läkaren dr Melander en Långfredag höll i hans hembygd. År 1862 ingick han äktenskap med Maria Charlotta Person från Knista församling i Närike. 1869 kom han med sin familj till Amerika och slog sig ned i Lake City, Minn. Vid ankomsten dit hade han 50 cents kvar i sin kassa. I Lake City och Stockholm, Wis., ledde han därvarande sv. luth. församlingars gudstjänster intill slutet av år 1869, då han flyttade till Stockholm och predikade om söndagarna där samt i Säbylund, Wis. År 1870 reste han till Paxton, Ill., för att vid Augustana-synodens prästbildningsanstalt beredas för kyrkans tjänst. Den 11 juni 1871 prästvigdes han vid synodalmötet, som då hölls i Chisago Lake. Församlingen i Vista, Waseca county, blev hans första pastorat. Under sin vistelse där förlorade han genom en olyckshändelse sin hustru. Han blev omgift den 1 april 1875. Johanna Noling från Hällstad, Älfsborgs län, blev då hans maka. Från Vista flyttade han år 1877. Därefter tjänstgjorde han i Cokato (1877–1882), i Beckville-Litchfield-Dassel-Swan Lake (1883–1891), i W. Duluth-Cloquet-Carlton (1892–1895), i Emanuel-Merriam Park-Bethesda, St. Paul (1895–1900), i Butte och på missionsfältet i Montana (1900–1902). I Red River-dalen verkade han under sommaren 1883. På uppdrag av synodens missionsstyrelse reste han 1902 och 1903 omkring i församlingarna uti Illinois, Minnesota, Iowa och Nebraska i hemmissionens intresse. Från och med 1903 intill sin död, som inträffade den 21 maj 1919, var han stadsmissionär i St. Paul och Minneapolis samt pastor i Hastings. Om denna sin sista, sextonåriga arbetsperiod säger han själv i sina memoarer: "Av all min ringa verksamhet i Guds rike är denna den mest passande för mig. Jag har aldrig haft det så gott för både kropp och själ som jag har det nu." Nu har han det ännu bättre. Hans i memoarerna uttryckta önskan och bön hava gått i uppfyllelse: "Jag längtar efter skilsmässa från förgängelsen, och min hjärtebön är att få avsomna i Jesu Kristi namn och vakna i hans härliga rike."

Hustrun i det andra giftet, nämligen hans "trofasta Hanna", samt de flesta barnen leva ännu.

Stor blev Hocanzons familj; en tid bestod den av sexton personer.

Under sitt långa och rastlösa arbete i Herrens och kyrkans tjänst stiftade Hocanzon sjutton församlingar (tolv i Minnesota, en i Iowa, två i Montana och två i Texas). Till aderton kyrkor har han uppgjort ritningar och haft deras uppförande om hand. Dessutom har han byggt flera pastorsbostäder och skolhus.

De goda egenskaperna hos denne "fader i Kristus" kunna samman-

fattas i och framställas med följande ord: barnafrom, stark i tron och helig i umgängelsen; förfaren i lidandets skola, men ock i Guds nådeshushållning; rik på allmän och broderlig kärlek; samvetsöm; praktisk som själasörjare och församlingsföreståndare, ja, i all sin verksamhet; trogen och outtröttlig i tjänsten; som predikant intressant, allvarlig och djup; lycklig familjefader.

Hocanzon erhöll 1918 av Augustana College teologie doktorsvärdigheten.

På sitt årsmöte 1920 uttryckte Minnesota-konferensen sina känslor med anledning av den gamle herdens frånfälle och hemförlovning uti dessa ord: "Konferensen känner sig innerligt tacksam till Gud för det trogna arbete som den saligen hänsovne gamle veteranen och banbrytaren, pastorn och teol. doktorn L. A. Hocanzon utfört, och uttrycker härmed sitt innerliga deltagande med den djupt sörjande familjen."

II.

Under en tid av omkring tre år utförde konferensen även så kallad

EMIGRANTMISSION.

År 1882 på årsmötet i Stillwater beslutade konferensen att anställa tvenne emigrantmissionärer, en i St. Paul och en i Minneapolis. Åt de sv. luth. församlingarna i nämnda städer och deras pastorer uppdrogs beslutets utförande. Till bedrivande av sådan mission beviljades ett anslag av $500, $250 för vardera platsen.

Huru nödvändig detta slag av mission då var, kan ses av den rapport, som pastor A. P. Montén inlämnade till 1883 års konferensmöte. Han säger där, att s. k. "runnare" hade tillfälle "att locka de nykomna till krogarna invid emigranthuset, att den tjänstgörande polisen var krögarens vän, att man ofta fick åse, huru en krögare tog alla anländande emigranter in på krogen, att många av dessa voro utblottade och i stort behov av hjälp till föda och respenningar" m. m.

Nämnda mission bedrevs i bägge städerna under sommarmånaderna 1882–1885, och det med stor framgång. De största stötestenarna i emigranternas väg undanröjdes; vederbörande järnvägsmyndigheter lämnade pastorerna Montén och Ternstedt kontroll över emigranterna, och kraftigt bistånd både andligen och lekamligen gavs de hjälpbehövande.

I St. Paul verkade först stud. C. J. Carlson som missionär, sedermera Aug. Lundquist och O. W. Anderson; i Minneapolis tjänstgjorde först stud. A. P. Säter som missionär och efter honom stud. J. Hallström

samt herr C. Strömberg; på bägge ställena höllos väl anordnade och flitigt begagnade matinrättningar i början under herrar Lunds och Linds ledning.

Med år 1885 upphör denna särskilda verksamhetsgren. På konferensmötet i februari 1886 beslutades på förslag av pastor J. Ternstedt och på de grunder, som han i sin berättelse för 1885 anför, att indraga densamma.

HEDNAMISSION

Gån ut och gören alla folk till lärjungar. Matt. 28: 19.

KONFERENSEN har ju icke haft någon sådan mission för sin egen räkning. Då likväl Augustana-synodens Kinamission, som nu befinner sig i så blomstrande skick, växt fram ur den kärlek, varmed män och kvinnor inom Minnesota-konferensen omfattat missionens heliga sak, och det just var dessa personer som, förenade till ett "hednamissionssällskap", icke blott började utan även för några år verksamt och framgångsrikt bedrevo densamma, så är det ju klart som dagen, att den varken får eller kan med tystnad här förbigås.

PASTOR F. M. ECKMAN.

En av de män som gått i spetsen för detta missionsarbete, pastor F. M. Eckman, har uti 1910 års *Korsbanér* skrivit den första delen av Kinamissionens historia. Därur meddelas följande utdrag:

"Egen-hednamissionsrörelsen har alltid funnits såsom ett behov inom vår synod — detta i harmoni med anläggningen av all vår övriga kyrkliga verksamhet. Självständighetskänslan har vuxit därigenom, att våra krafter ökats. Missionär Skrefsruds och andras besök ibland oss ha

givit impuls åt denna rörelse. Då frågan på ett eller annat sätt vid flera tillfällen kommit inför synoden vid dess möten, har synoden alltid ansett, att tiden ej vore nu inne eller omständigheterna sådana, att den kunde upptaga egen hednamission, och man har tyckt ävenså, att vi borde nöja oss med den mission vi ha i förbindelse med General Council.

Men tanken på egen hednamission ville ej dö. Större och mindre testamenten och gåvor lovades att utbetalas till en synodens egen hednamission, och saken frambars i många böner inför missionens Herre. Våra pastorer i St. Paul och Minneapolis, Minn., hade tillfälle att i pastor J. G. Hultkrans' hem sammanträffa med flera missionärer från Kina, vilka så allvarligt lade missionssaken på deras hjärtan, att de, såsom en sade, "fingo ingen fred". Efter gemensamma överläggningar och bön enades de om att sammankalla ett möte för att överväga frågan om bildandet av ett missionssällskap. Detta möte hölls den 3 och 4 september 1901 i Bethlehems-kyrkan i Minneapolis. Mötet sammankallades av pastor P. A. Mattson, och pastor C. J. Collin höll missionsföredrag över ämnet: "Vårt samfunds skyldighet mot hednavärlden". Samtal hölls sedan över ämnet både första och andra mötesdagen. Sedan man anropat Herren om hans ledning och välsignelse, antogs enhälligt med stående omröstning förslaget att stifta en hednamissionsförening med hednamissionen såsom mål. Därefter valdes ämbetsmän, och en konstitutionskommitté tillsattes. Sedan denna kommitté skrivit ett konstitutionsförslag och publicerat det i de svenska tidningarna, skulle ett möte för dess behandling sammankallas. Detta möte kom till stånd i Bethlehems-kyrkan i Minneapolis den 8 april 1902. Efter några ändringar antogs kommitténs förslag. Sällskapets namn bestämdes till: Det evangelisk-lutherska hednamissionssällskapet. Ur artikeln om sällskapets ändamål anföra vi: 'att i enlighet med Herrens befallning och lutherska kyrkans bekännelse befrämja spridandet av evangelii kunskap i hednavärlden genom att upptaga och bedriva missionsverksamhet bland hedningarna; att utgöra en föreningspunkt för frivilliga krafter inom vår synod, vilka ömma för hednafolkens nöd och önska, att vårt samfund måtte få en egen hednamission, samt bereda tillfälle för var och en att genom personlig verksamhet, gåvor, testamenten eller annorledes bidraga till nämnda ändamål.' Om medlemskap bestämdes, att därtill är berättigad varje medlem av Augustana-synoden, som anmäler sig och erlägger en avgift av $1.00 om året. Sällskapet vann från början stor anslutning, och personer från alla delar av vår synod anmälde sig för medlemskap, och rikligt med medel började inflyta. Missionsmöten hava då och då hållits i församlingarna i tvillingstäderna samt

på flera platser inom Minnesota-konferensen, varvid predikningar och samtal om missionens heliga sak hållits, och överallt har missionsintresset bland folket vaknat på ett glädjande sätt. För att i vidare kretsar göra saken känd började sällskapet 1903 utgiva en liten missionstidning, *Luthersk Tidskrift,* vilken allt sedan utkommit en gång i månaden. 1908 förändrades namnet till *Kinamissionären.* Tidningen har vunnit många vänner och ett varmt erkännande och har utan tvivel varit ett av de kraftigaste medlen att föra denna sak fram. Samtidigt därmed att missionstidningen började utgivas, kallades en missionssuperintendent, och dr C. P. Friberg kallades till läkare-missionär. Den förra kallelsen avslogs, varför den senare uppsköts med. Flera kallelser till personer att utgå som missionärer utfärdades utan resultat. Pastor A. W. Edwins från Stillwater, Minn., var den förste att antaga kallelse att utgå. Vid sitt möte i Chisago Lake den 14 februari 1905 mottog sällskapet med stor glädje och tacksamhet till Herren jakande svar från pastor Edwins. Han var sålunda korad att bliva vår förste missionär i Kina, och sällskapet hade det allra fullaste förtroende för honom såsom en rätt missionär och god grundläggare. Den 14 och 15 september samma år höllos avskeds- och invigningshögtider i Gustaf Adolfsförsamlingen i St. Paul och Augustana-församlingen i Minneapolis för missionär Edwins. Kort därpå avreste han och hustru till det fjärran hednalandet. Ett år senare utsändes diakonissan Ingeborg Nystul.

Varför man just i Kina valde missionsfält, därom kanske något borde sägas. Sällskapets styrelse gjorde undersökningar om förhållanden även i Afrika. Följande torde ha varit de viktigaste skälen för valet av Kina: 1) ropen till oss från Kina genom besökande missionärer, 2) det jämförelsevis mindre antal missionärer, som utgått till Kina, 3) Kinas uppvaknande samt visad beredvillighet att nu mottaga västerländska inflytelser samt den i sammanhang därmed stående faran, att kristendomen hotade att förekommas av västerländsk rationalism, 4) att så många *svenska* missionärer arbeta i Kina, 5) att klimatförhållanden där äro mera lämpliga för nordbor. — — —

Efter gjorda undersökningar och i samråd med andra missionärer utvalde missionär Edwins på sommaren 1906 ett fält för vår missionsverksamhet därute. Detta fält är beläget i provinsen Honan, den mest tätbefolkade provinsen i själva hjärtat av det stora kejsardömet. Fältet, som ligger mellan städerna Hsücheo, Nan Yong och Honan-fu, omfattar mellan fem och sex tusen kvadratmil och har en befolkning på ungefär två millioner. Det genomskäres av Peking-Hankow-järnvägen, och en ny järnväg torde inom kort byggas igenom fältet. Kommunika-

tionerna äro synnerligen goda. I denna del av landet verka de flesta skandinaviska missioner, och i nordost bedriva tyska lutheraner en framgångsrik verksamhet. Svenska missionen gränsar intill vårt fält på norr. Den har för närvarande 40 missionärer, 16 män och 24 kvinnor. I staden Hsücheo har inköpts av vår mission ett större kvarter med flera hus på, som, efter vidlyftiga reparationer, nu utgöra huvudstation. Stora skaror frälsningssökande samlas här söndagligen. Stundom uppgår antalet till ett tusen personer. Det lilla kapellet förmår ej rymma på långt när hälften av en sådan skara. I staden Hsücheo, belägen i mitten av fältet, har lägenhet även anskaffats för blivande station. I Honan-fu, fältets största stad, belägen vid norra gränsen, ha besök gjorts av våra missionärer, och förberedelser äro gjorda för en station även där. Till en början får man nöja sig med att hyra, men skall verksamheten få bliva ostörd, måste egendom inköpas. Men det viktigaste blir sedan att få missionärer stationerade på dessa olika platser. Det säges, att det behövdes minst femtio missionärer för att besätta fältet någorlunda. Sedan arbetet kommit i gång, kunna infödda kristna till stor del användas i arbetet. Men för att skickliggöra dessa behövas skolor. Vid varje missionsstation behöves ock ett hospital, där dr Friberg och syster Ingeborg få tillfälle att vårda de sjuka både till kropp och själ.

Vi förstå härav något av de stora krav, detta missionsfält ställer på oss. Och då det nu i Herrens namn har blivit vårt, så äro vi ock ansvariga för att det tillvaratages. Sker ej det, utan vi göra Herrens verk försumligt, så förlora vi det, och andra, som giva Herren frukt, bliva insatta i vårt ställe.

Över vår förväntan, räknat efter vår klena tro, särskilt i fråga om hednamission, har Herren hittills välsignat detta missionsföretag. Vårt folk har ganska självmant och av kärlek offrat rikligen för arbetet. Från alla delar av vårt samfund komma månatligen större och mindre bidrag. Flera betydande summor ha genom testamenten redan influtit, och andra väntas. Klart är, att grundläggningen av arbetet med framtidsblick kräver betydande penningesummor, och vi tro, att Herren skall såsom hittills förse vad som behöves. Herren har ock redan givit denna mission en för missionens heliga sak varmt intresserad och väl förberedd liten skara arbetare. I mars månad 1908 utgingo dr C. P. Friberg och hustru till fältet. Dr Friberg är alumn från Gustavus Adolphus College. Sedan han avlagt doktorsexamen vid Minnesota statsuniversitet, verkade han ett par års tid som läkare på svenska Fosterlandsstiftelsens fält i Afrika. Under konferensmötet i februari 1908

hölls av sällskapet i St. Pauli-kyrkan i Minneapolis invignings- och avskedsfest för dr Friberg. I december 1907 kallades teol. stud. A. E. Trued att efter erhållen ordination utgå såsom missionär. Kallelsen antogs, och han ordinerades vid synodalmötet 1908. I oktober samma år voro han och hans hustru färdiga att resa. Under Minnesota-konferensens jubelmöte hölls missionshögtid i G. A.-församlingen i St. Paul, varvid pastor Trued avskildes för missionärskallet av synodens president, dr Norelius. Inalles ha vi sålunda sju av våra egna såsom missionsarbetare därute. Dessutom användas, om vi förstått rätt, i arbetet tre infödda evangelister och tvenne infödda bibelkvinnor. Våra missionärer därute ropa ständigt efter flera arbetare. Styrelsen utfärdar alltjämt nya kallelser, och hopp förefinnes, att många flera missionärer skola snart kunna utsändas.

Att ett privat sällskap tog sig för att påbörja missionsverksamhet väckte, helt naturligt, här och där inom vårt samfund skilda meningar om ett sådant sätt att gå till väga. Missionshistorien visar dock tydligt, att det sättet, genom ett sällskap av frivilliga, ofta och med framgång brukats, och har det därför av den kristna kyrkan gillats. Vid sitt årsmöte 1903 uttalade sig Minnesota-konferensen på följande sätt angående sällskapet: 'Med avseende på en inom konferensen stiftad hednamissionsförening beslutat: a) att konferensen gläder sig åt detta och andra bevis på vaket intresse för hednamissionens heliga sak inom våra församlingar; b) att konferensen till stärkandet av detta intresse och tillmötesgående av det krav på egen hednamission, som gör sig gällande inom samfundet, petitionerar synoden att vid dess nästa möte tillsätta en särskild missionsstyrelse för att bedriva egen hednamission.' Synoden avslog konferensens petition utan att dock ogilla den uppkomna rörelsen. Under det verksamheten utvecklades och började visa sig såsom en löftesrik början, och för att förebygga bildandet av olika riktningar inom samfundet, trängde sig åter den tanken fram, att synoden borde upptaga missionen i Kina. Missionär Edwins påyrkade kraftigt att så borde ske. I överensstämmelse härmed beslöt sällskapet i maj 1908 att erbjuda synoden att övertaga arbetet och ställa det under en av synoden tillsatt särskild missionsstyrelse. Vid det strax därpå hållna synodalmötet i Chicago beslutades, efter grundligt övervägande, att antaga sällskapets anbud. Sällskapet har sedan åt den av synoden tillsatta Kina-missionsstyrelsen överlämnat sina missionärer, fält, egendom och kontanter."

Nils P. Benson. Född i Breared, Halland, 1873, kom till Amerika 1890. Började sin bana i Amerika som "farmarepojke"; arbetade som målare en tid; bevistade Upsala College och en affärsskola i östern ett à två år; tjänstgjorde sedan för en optisk instrumentaffär i Worcester, Mass.; var föreståndare för en sådan affär i Minneapolis 1906–1913; innehaft egen affär av samma slag från 1913. B. har varit mycket verksam som församlingsmedlem och innehaft flera förtroendeposter såväl i f. d. Sharon-församlingen som i Grace, bland annat söndagsskolföreståndareskapet under en period av 15 år. Han har varit med-

N. P. BENSON.

lem av styrelsen för synodens Kina-mission sedan 1914 och dess kassör sedan 1922. Det lutherska bibelinstitutets i St. Paul kassör har han varit sedan dess början. Gift sedan 1909 med Anna F. Nelson från Cannon Falls, Minn.

Kvinnornas hem- och hednamissionsförening inom konferensen stiftades den 2 mars 1907 på ett möte, som hölls vid Minnesota College i Minneapolis. Till styrelse valdes: ordförande, miss Helvine Anderson-Franzén; vice ordförande, mrs P. Peterson; sekreterare, miss Hemelia L. Hocanzon; kassör, mrs A. T. Seashore.

En kommitté, bestående av 16 medlemmar, en ifrån varje distrikt

Styrelsen för konferensens kvinno hem- och hednamissionsförening.

MRS N. P. BENSON
Ordförande

MRS C. J. SWENDSEN,
Vice ordförande

MRS A. T. HEDFELT
Protokollssekreterare

MRS GEORGE F. POULSEN
Korresponderande sekr.

MRS IDA S. DEARBORN
Skattmästare och statistiker

Ordförande i distriktens kvinno hem- och hednamissionsföreningar.

MRS OLIVE KJELLGREN
Chisago-distriktet

MRS N. P. TULEEN
Apple River-distriktet

MRS C. EMIL BERGQUIST
Minneapolis-distriktet

Ordförande i distriktens kvinno hem- och hednamissionsföreningar.

MRS ED HEDMAN
St. Paul-distriktet

MRS C. J. ERICKSON
Goodhue-distriktet

MRS A. O. PETERSON
St. Peter-distriktet

MRS A. F. LUNDQUIST
Winthrop-distriktet

MRS G. S. SWENSSON
Cokato distriktet

MRS F. E. OLSON
Willmar-distriktet

MRS A. G. HAMMARBERG
St. Croix Valley-distriktet

MRS HULDA PALMER
Cambridge-distriktet

Ordförande i distriktens kvinno hem- och hednamissionsföreningar.

MRS J. A. LINDER
St. James-distriktet

MRS JOHN PEARSON
Sioux Falls-distriktet

MRS LUTHER LINDSTROM
Big Stone-distriktet

MRS C. O. SWAN
Duluth-distriktet

MRS N. A. NELSON
Lake Superior-distriktet

MRS H. S. CHILGREN
Bismarck-distriktet

MRS CARL E. CEDERBERG
Sheyenne-distriktet

MRS J. E. CARLSON
Brainerd och St. Cloud-dist.

MRS OSCAR W. OHLSON
Carlton-distriktet

inom konferensen, tillsattes, och fick denna kommitté i uppdrag att taga vård om föreningens arbete inom de olika distrikten.

Föreningen har haft sina årsmöten i sammanhang med konferensens.

Att den utfört ett synnerligen gott arbete för såväl den yttre som den inre missionens räkning, framgår av den utgift- och inkomststat som för vart och ett av dess levnadsår varit synlig i protokollen (konf. prot. för 1908–1920).

För	1908	$ 689.18
"	1909	1,240.56
"	1910	1,671.04
"	1911	2,173.46
"	1912–1913	2,806.95
"	1914	2,334.60
"	1915	2,893.53
"	1916	4,528.58
"	1917	4,413.65
"	1918	5,934.30
"	1919	10,003.73
"	1920	17,079.94
"	1921	18,634.92
"	1922	20,311.92
"	1923	21,748.87

Som ordförande hava följande damer tjänstgjort: miss Helvine Franzén (1907–13, 1915); mrs P. N. Sjögren (1914); mrs A. E. Anderson (1916); Mrs. Nels Lundgren (1917–1922); mrs Geo. Anderson (1923–24).

Vice ordförande: mrs P. Peterson (1907–09); Millie Anderson (1910); mrs C. O. Swan (1911–12); mrs O. A. Elmquist (1913–15); mrs C. J. Petri (1914); mrs J. E. Linnér (1916, 1921); mrs S. A. Peterson (1917–20); mrs Geo. Anderson (1922); mrs C. J. Swendsén (1923); mrs N. P. Benson (1924).

Sekreterare: mrs Hemilia L. Hocanzon (1907–08); mrs A. E. Anderson (1909, 1911–13); mrs Edwin Olander (1910, 1915–19); miss Emma Newman (1914); mrs F. E. Peterson (1920); mrs Edw. Hedman (1921–22); miss Anna Johnson (1923); mrs Gust Peterson från Anoka (1924).

Kassörer: mrs A. T. Seashore (1907–09, 1911); miss Anna Johnson (1910, 1916); mrs C. J. Swendsén (1912–13); mrs J. A. Jackson (1914–15); mrs E. O. Stone (1917–18); mrs Ida Dearborn (1919–24).

IN MEMORIAM.

Helvine Franzén.

Fröken Helvine Franzén föddes i Förlösa församling, Kalmar län, Sverige, den 31 januari 1875, kom till Amerika 1884, konfirmerades av pastor C. J. Carlson i Gustaf Adolfskyrkan, St. Paul, 1891. Under konfirmationstiden gav hon sitt hjärta åt Gud och förblev sin Frälsare trogen till sin död. Hon var organist och söndagsskollärarinna i många år i Gustaf Adolfskyrkan. Sedan förenade hon sig med Gloria Dei och intog en ledande ställning från början av verksamheten i denna för-

HELVINE FRANZÉN.

samling. Hon var med om att organisera Kvinnornas hem- och hednamissionsförening i Minnesota-konferensen, var dess förste president och innehade presidentsysslan i sju år. Den hädangångna satte Kristus och hans kyrka först. Hennes inflytande i hemmets slutna krets såväl som i vännernas lag var för Kristus, församlingen och samfundet. I tjugoett år var hon skollärarinna i St. Paul, högt uppskattad och älskad av barnen. Hon hemförlovades den 28 april 1921. En ädel själ har med henne gått ur tiden. Frid över hennes minne.

II.

SKOLVERKSAMHETEN
BILDNINGSANSTALTER.

SÖNDAGS- OCH VARDAGSSKOLOR.

Föd mina lamm! Joh. 21: 15.

FÖR barnens och ungdomens undervisning och kristliga uppfostran nitälskade fäderna och voro därför mycket angelägna om skolors upprättande.

Söndagsskola hålles i så gott som alla av konferensens församlingar. Den besökes flitigt av barn, vilkas föräldrar äro församlingsmedlemmar, och jämväl av barn, vilkas föräldrar icke tillhöra någon församling, men dock till sin härstamning äro lutheraner. Pastor är i regel söndagsskolföreståndare. Består pastoratet av mer än en församling, har han i fråga om föreståndaresysslan till hjälp någon eller några av de mera begåvade och erfarna församlingsmedlemmarna. *Söndagsskolan* är f. n. i allmänhet taget den enda undervisnings- och uppfostringsanstalt som församlingarna äga i fråga om meddelande av kristendomskunskap åt sina minderåriga barn. Därför är den ock av utomordentligt stor vikt. Men det faller ju av sig självt, att den med sin knappt tillmätta undervisningstid — en timme i veckan — icke kan åstadkomma väl behövligt och önskligt resultat. — *Konfirmationsundervisning* har kraftigt och sorgfälligt meddelats inom alla församlingarna, och så är förhållandet ännu.

Församlings- eller vardagsskolor.

Redan vid sitt organisationsmöte 1858 uttalade konferensen som sin mening, att "föremålet för hemmissionsverksamheten bör framför något annat vara att upprätta och underhålla kristliga församlingsskolor på sådana ställen där de behövas".

Gång efter annan söker konferensen "lägga församlingarna allvarligt på hjärtat att ägna barnens och ungdomens kristliga uppfostran den allra största uppmärksamhet och ställa det till mål att upprätta församlingsskolor". I början lyssnade ock församlingarna till konferensens råd och uppmaningar i församlingsskolfrågan.

Om församlings- eller kristendomsskolans fram- och tillbakagång inom konferensen vittna följande utdrag ur officiella handlingar:

"församlingskolor äro i gång i nästan alla församlingar" (1862);

"vikten av församlingsskolan inses alltmer av församlingarna" (1883);

"allt flera församlingar underhålla skolor från 2 till 6 à 9 månader om året" (1892);

"få församlingar ha permanenta lärare" (1899);

"i de flesta församlingar hålles 2 à 3, ja, t. o. m. 5 månaders församlingsskola" (1904);

"de allra flesta församlingar hava en eller två månaders svensk kristendomsskola" (1907);

"församlingsskolan i detta ordets egentliga betydelse var en gång ett skönt framtidshopp i Augustana-synoden, men ett hopp som slocknat" (1908);

"inom två tredjedelar av pastoraten har skola hållits längre eller kortare tid" (1910);

"kristendomsskolan tycks på senare tid hava förlorat det stöd och den uppmuntran som den förtjänar" (1914);

"det står synbarligen ganska skralt till med denna verksamhet" (1916)

"vardagsskolan bedrives i ett lika stort antal församlingar som förlidet år, men ofta sker det på ett slappt och mindre lyckat sätt' (1917);

"i flera fall visar det sig, att denna verksamhet allt mera avtager" (1918);

"intresset för denna viktiga verksamhetsgren synes avtaga mer och mer, och det är sorgligt, ty det visar en beklagansvärd tillbakagång i vår kyrkliga verksamhet" (1920);

"den kristliga vardagsskolan blir med varje år allt svagare, och i många församlingar har den redan försvunnit" (1921).

Konferensen vidbliver emellertid sin åsikt om församlingsskolans vikt och nödvändighet och yrkar på dess fortsättande med användning av såväl svenska som engelska språket.

Därom heter det i en resolution från år 1918: "Konferensen, inseende vikten och betydelsen av våra kristliga vardagsskolor, beklagar, att dessa skolor besökas av allt färre barn, och uppmanar sina församlingar att på allt sätt uppmuntra dessa skolor, och, då det är av behovet påkallat, använda landets språk vid undervisningen."

Som lärare i vardagsskolan har församlingen använt antingen någon av sina unga kvinnor eller studerande från något av kyrkans läroverk.

En tid förekommo *offentliga förhör* med barn och ungdom. På februarimötet 1860 beslutade konferensen, att "lärarna med sina församlingar skulle rådgöra om *husförhör*". 1862 inberättades, att "husförhör alltmera komma i bruk till välsignelserik nytta för den upp-

växande ungdomen". Samma år beslutades, att "barn hädanefter skola förhöras en förmiddag på det ställe där konferensen möter. Dessa förhör pågingo ungefär tio år. Ett slags återupplivande av dem sökte man åstadkomma på ett konferensmöte i Spring Garden år 1887 genom följande beslut: "Då ekonomiska omständigheter icke tillåta att underhålla församlingsskola, i vilken barnen kunna erhålla en nödig undervisning i kristendom, böra föräldrarna i första rummet betänka sin plikt att själva undervisa sina barn, och böra pastorer och kyrkoråd tillse, att barnen förhöras i kristendom om möjligt en gång i månaden." Att det icke blev mycket bevänt med detta beslut, framgår av konferensordförandens yttrande i sin årsberättelse för 1888; han säger: "Denna sak eller detta beslut omnämnes icke i någon av pastorernas berättelser"; och föga eller intet hjälpte det, att konferensen 1889 "fäste kyrkorådens uppmärksamhet på beslutet".

Emellertid är frågan om barnens kristendomsundervisning i församlingarna särdeles behjärtansvärd, men problemet därvidlag är svårlöst.

Ett steg i rätt riktning har utan tvivel tagits genom det beslut som på statssenator pastor G. Wahlunds förslag antagits av Minnesotas lagstiftande församling: att barn i de allmänna skolorna må befrias från undervisningen i skolorna högst tre timmar i veckan, då föräldrarna inkomma med begäran därom, på det att barnen må kunna använda dessa timmar för religiös undervisning. Av största vikt för barnen och även för församlingarna och vårt samfund är det, att barnen få en grundlig kristendomskunskap, innan de gå ut att kämpa livets strider och bereda sig att fylla sina blivande uppgifter.

Tabell som visar, huru vardagsskolans årliga lärotid i respektive församlingar sjunkit.

År	Årlig undervisningstid i veckor	Antal av församlingar
1885	40—50	2
	30—38	4
	17—28	4
	12—16	19
	8—11	22
1889	40—50	4
	30—38	1
	17—28	10
	12—16	13
	8—11	41

År	Årlig undervisningstid i veckor	Antal av församlingar
1899	40—50	1
	30—38	1
	17—28	6
	12—16	19
	8—11	54
1909	40—50	3
	30—38	0
	17—28	10
	12—16	15
	8—11	40
1920	40—50	0
	30—38	0
	17—28	3
	12—16	6
	8—11	13

Statistisk jämförelse för senaste tioårsperioden med avseende på söndags- och församlingsskolor.

År	Församlingar	Söndagsskolor	Församl. skolor	Alla barn uti Söndagsskola	Alla barn uti Församl. skola	Procent av församlingar med sönd. skola	Procent av församlingar med förs. skola
1910	420	314	151	18,131	6,195	74.8	36
1920	349	275	88	19,594	3,056	78.8	25.5

25% av konferensens församlingar hade således "vardagsskola" under år 1920, 22 av dem med en undervisningstid av 8 veckor eller något därutöver. De övriga 66 av de 88, som då hade sådan skola, nöjde sig med en undervisningstid av mindre än 8 veckor, ja, en och annan av dem med 2 veckor för året.

HÖGRE LÄROVERK.

Herrens fruktan är begynnelsen till kunskap. Ords. 1: 7.
En vis man är stark, och en man med förstånd är väldig i kraft. Ords. 24: 51.

GUSTAVUS ADOLPHUS COLLEGE

(Till en del efter dr P. A. Mattsons berättelse i 1908 års festskrift.)

Även för behovet av högre bildning hade fäderna en öppen blick. På mötet i East Union den 8 oktober 1862 fattade Minnesota-konferensen följande beslut: "Då i våra församlingar behovet av skollärare är så stort, att vi icke längre kunna bära det, så blev beslutat, att br. Norelius anmodas att åtaga sig undervisningen av sådana ynglingar, som församlingen kunde sända till honom, att de genom sådan undervisning måtte varda skicklige att hålla skola på svenska och engelska språket." Så var början gjord för den svenska lutherska skolverksamheten i nordvästern. I maj månad hade församlingen i Red Wing samlat $20 på pastor Norelii anmodan för att därmed bekosta reparation av den gamla kyrkan, som skulle tjäna såsom skolhus. Det var en liten enkel boning 30 fot lång, 26 fot bred och 16 fot hög. På hösten i september månad började pastor Norelius skolverksamheten, och en ung man infann sig. Det var J. Magny, sedermera dr J. Magny. Under höstterminen förblev han skolans ende elev, men under vårterminen infunno sig tio studerande, så att det första skolåret räknade elva studerande. Pastor Norelius var skolans föreståndare och ende lärare under detta år. Av de elva studerande, som bevistade skolan under första året, blevo tre präster; andra blevo skollärare i församlingsskolorna eller i statens skolor. Men nu uppstod frågan: Var skulle man finna en lämplig och permanent plats för skolan? Flera platser föreslogos, och bland dessa må nämnas St. Paul, East Union och Vasa. En omröstning företogs i församlingarna, varvid East Union erhöll 409 röster, St. Paul 278 och Vasa 242. East Union vann segern, och skulle nu segervinnaren, enligt överenskommelse före omröstningen, betala $300 till skolan. Redan i september månad 1863 öppnades skolan i East Union i den svenska lutherska församlingens gamla kyrka. Fem acres land inköptes av soldater, tillhörande kompani H, Nionde regementet av Minnesotas volontärer, och skänkes till skolan. Den gamla kyrkan inköptes för en summa av $300 och flyttades till den anskaffade lokalen. Under tiden uppsattes och antogs en konstitution för läro-

BILDER FRÅN GUSTAVUS ADOLPHUS COLLEGE.

1. Gymnastikbyggnaden.
2. Auditoriebyggnaden.
3. Vinterscen och "Old Main".
4. Johnson Hall.
5. Hon. Henry N. Benson, styrelsens ordförande.

verket, och en styrelse av åtta medlemmar valdes. Pastor A. Jackson, som på grund av indianupproret i Kandiyohi county nödgats lämna sitt missionsfält, valdes att tjäna såsom skolans rektor och lärare. Den nya skolans namn var "Minnesota Elementarskola". År 1865 inkorporerades inrättningen enligt statens lagar. Det var då ett tusen år sedan Nordens apostel Ansgarius dog, och man ville hugfästa hans minne genom att kalla skolan "St. Ansgar's Academy". Läroverket fick sålunda

DEN FÖRSTA SKOLBYGGNADEN I CARVER.

ett nytt namn. Detta namn bibehölls till 1876. Skolan var alltså belägen i East Union i tretton år. Från 1863–1872 var pastor Jackson skolans föreståndare och lärare, och återigen tjänade han från 1874–1876. Han nedlade ett gott arbete såsom föreståndare och lyckades väl såsom lärare. Sträng och ordningssam, var han fruktad men även älskad av lärjungarna. Åren 1872–1874 var pastor J. J. Frodeen föreståndare och nedlade ett träget och välsignelserikt arbete. Snart började man inse, att skolans läge ej var det lämpligaste, och så uppkom flyttningsfrågan igen. Heta diskussioner förekommo på konferensmötena med

anledning därav, ty det ansågs högst olämpligt att hava konferensens läroverk förlagt ute på landet, avlägset från järnvägsförbindelse. Så kom beslutet om skolans flyttning. Detta skedde år 1873. Men vart skulle den nu flyttas? En plats erbjöds i Minneapolis, och man föreslog att ställa skolan i förbindelse med statsuniversitetet. Den svenska skolan skulle anskaffa mat och rum åt studenterna. De skulle stå under dess uppsyn och ledning. Den skulle utföra det förberedande arbetet samt giva en kurs i svenska och kristendom. Universitetet skulle meddela undervisning i collegeämnen samt s. k. "postgraduate"-arbete. Konferensens ledande män och många av universitetets representanter gillade denna plan. Såsom lägenhet för skolan erbjöds ett kvarter land

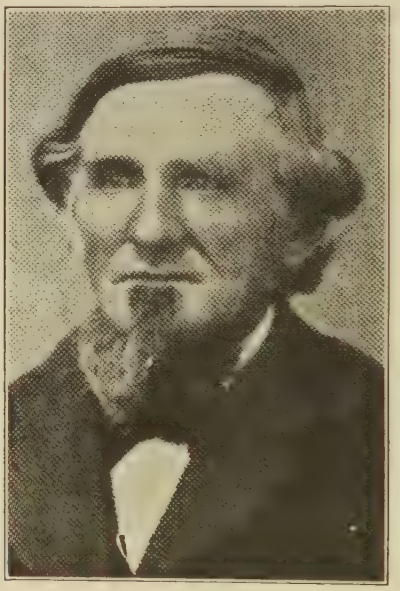

ANDREW THORSON.

nära statsuniversitetet för $2,000, och en del av denna summa var utlovad. Det ansågs, att $10,000 lätt nog kunde erhållas för byggnader. Den nya skolans namn skulle bliva "Gustavus Adolphus Literary and Theological Institute". Konferensen antog genom en resolution det löfte, som Minneapolis gav, att anskaffa $10,000, utnämnde en ny styrelse, instruerade den att inkorporera läroverket, mottaga den erbjudna egendomen, samla fonder samt anskaffa plan för byggnader m. m. Men hinder inställde sig. Hårda tider kommo, och man började sätta i fråga,

huruvida beslutet var visligt. Styrelsen vågade ej genomföra beslutet, och så föll denna sköna framtidsplan. Under tiden började man verka för en annan plans genomförande. Mr Andrew Thorson i St. Peter satte sig i spetsen för ett företag att samla $10,000 i och omkring St. Peter. Denna summa erbjöds konferensen, vilken antog den på det villkor, att de $10,000 skulle användas för byggnader. Därjämte skulle folket i och omkring St. Peter anskaffa lämplig lägenhet. En ny korporation bildades 1874 med namnet "The Swedish Lutheran Board of Education". Denna bestod af pastorerna inom Minnesota-konferensen, och under dess ledning har läroverket, som vid flyttningen till St. Peter antog namnet Gustavus Adolphus College, gått stadigt framåt. Sedan lämplig lägenhet anskaffats, uppfördes den första byggnaden på skolkullen, den s. k. "Old Main", år 1875, och kostade den $26,000. Den

C. A. SMITH.

invigdes den 31 oktober 1876. Arbetet började genast. Den nya skolans förste rektor eller föreståndare var professor J. P. Nyquist från Chicago, Ill. Han tjänade med trohet och mycken framgång till år 1881, då hans efterträdare, dr M. Wahlström, tillträdde och började sin tjugutreåriga framgångsrika verksamhet som skolans rektor. Under denna tid skred skolverksamheten framåt med säkra steg i inre och yttre hänseenden. Kurserna höjdes, och det inre skolmaskineriet fick en fullständigare utveckling. Wahlström resignerade 1904, och hans efterträdare blev teol. och fil. doktorn P. A. Mattson, vilken som ledare, pedagog och författare inlagt stor förtjänst i fråga om Augustanasynodens och Minnesota-konferensens andliga utveckling.

Den 12 januari 1905 fick skolfamiljen samlas uti en under 1904 uppförd stor och ändamålsenlig byggnad, innehållande samlingssal (audi-

torium), lärosalar samt en hel mängd andra större och mindre rum. Byggnaden kostade $30,000, varav C. A. Smith bidrog med $1,000.

År 1910 uppfördes den s. k. "Johnson Hall", ett modernt "Ladies' Dormitory" med "bekväma och trevliga rum för 70 flickor". Sitt namn "Johnson Hall" fick denna byggnad till minne av Minnesotas

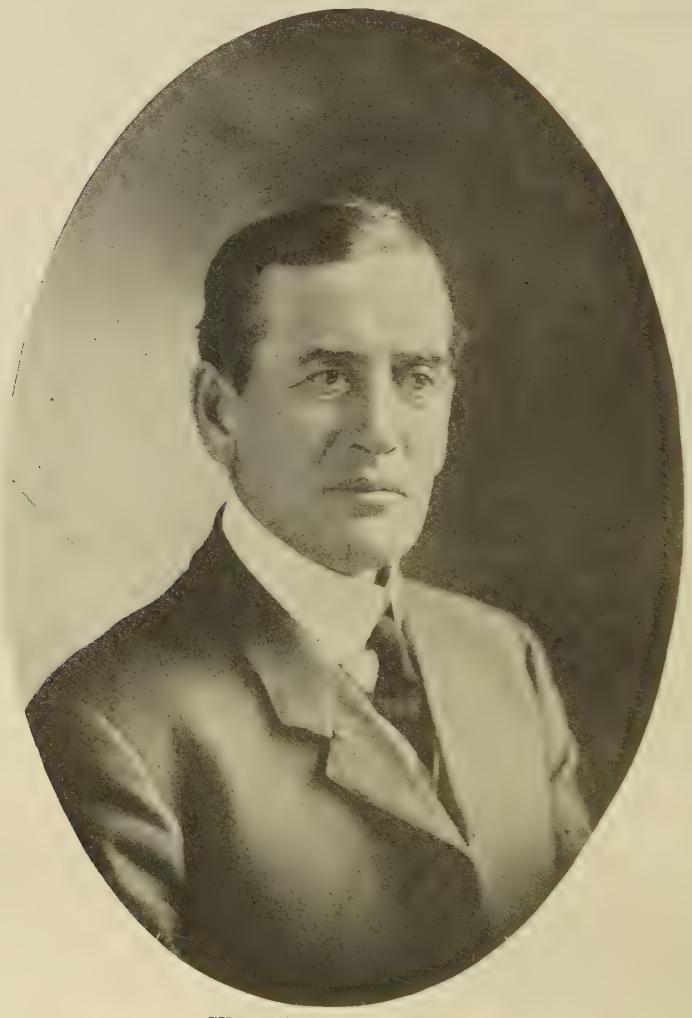

GUVERNÖR J. A. JOHNSON.

f. d. guvernör J. A. Johnson, genom vars bemödanden Carnegie donerat till skolans byggnadsfond $32,500. Själv hade guvernören samlat omkring $9,500.

PASTOR O. J. JOHNSON, D.D.
President.

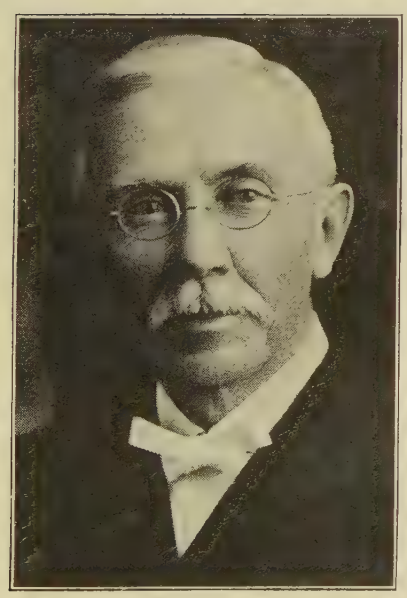

PROF. J. P. UHLER, D.D.
Vice-President.

PROF. CONRAD PETERSON, PH.D.
Registrar.

1911 uppsade dr Mattson sin tjänst som skolans rektor. Under den vakans, som då uppstod, handlades rektorsgöromålen av dr J. P. Uhler.

Dr O. J. Johnson tillträdde rektoratet i medlet av 1913. Under hans kraftiga ledning har Gustavus Adolphus College levat ett friskt och fruktbärande liv och växt betydligt i många avseenden. Under de senare åren har han med beundransvärd kraft arbetat särskilt för läroverkets "Endowment Fund", och hans arbete har på ett rent överraskande sätt lyckats. Två mecenater, som redan förut visat sig vänligt stämda mot skolan, nämligen C. A. Smith och J. J. Hill, lovade vardera $50,000 med villkor, att $200,000 insamlades från annat håll. Villkoret uppfylldes, tack vare pastor Carl Solomonsons samt läroverkspresidentens och hans biträdens outtröttliga arbete. Om den segerglädje, som det lyckade resultatet inom själva skolans väggar uppväckte, läses i 1915 års konferensprotokoll (sid. 54):

"Den förste maj 1914 kommer att stå såsom en minnesrik och betydelsefull dag för Gustavus Adolphus College. Det var den dag, som var bestämd såsom avslutningsdag för insamlingsarbetet. Med oro och hopp hade vi motsett denna dag, och kl. 3 på eftermiddagen underrättades vi av vår kassör, dr E. C. Carlton, att den äskade summan var tillhanda och att saken var räddad. Den gamla tornklockan kallade oss till möte i kapellet. Mötet började med avsjungandet av svenska psalmen 272: 'Nu tacken Gud, allt folk' o. s. v. Hela skaran av studerande och en mängd av våra vänner från staden uppstodo och sjöngo var och en på sitt modersmål denna sköna psalm, och en sådan sång har man väl aldrig hört i vårt kapell. Pastor Carl Solomonson, sollicitören för fonden, dr J. P. Uhler, senator Henry Benson och undertecknad höllo tal. Efter programmets slut skallade hurrarop, så att det genljöd över nejden, och en av Uncle Sams kanoner fick tjäna till att väcka stadens och samhällets uppmärksamhet på att något stort hade hänt vid Gustavus Adolphus College. Jag tror, att vi näppeligen kunna fatta av huru stor betydelse denna insamling var och kommer att bliva för vårt läroverk." (O. J. J.)

Den 21 april 1920 insände vederbörande till "The Rockefeller Foundation" en begäran om ett bidrag "till att föröka Endowment-fonden med $250,000". Begäran beviljades i så måtto, att $100,000 utlovades med villkor, att $200,000 insamlades från annat håll till fondens förökande med $300,000. Alla tillgängliga krafter hava satts i gång för nämnda villkors uppfyllande, och målet kommer att nås.

Vid 1921 års konferensmöte bemyndigades läroverksstyrelsen "att

uppföra en gymnastiksal, så snart den ser sig i stånd därtill". Denna "sal" uppfördes 1922 för en kostnad av $141,125.30.

Den 2 november 1901 hade läroverket det nöjet och den äran att som gäst mottaga H. Högv. biskop K. H. Gez. von Schéele och den 29 och 30 september 1923 Svea rikes ärkebiskop, H. Högv. dr N. Söderblom.

Fyrtiofemårsfest firade skolan 1907 och femtioårsfest 1912. En storartad sextioårsfest firades vid läroverket i sammanhang med konferensens sextiofjärde årsmöte den 16–22 maj 1922.

En stor dag för Gustavus Adolphus College var nyårsdagen 1926, ity att läroverket då lyckligt utfört sitt 200,000 dollars insamlings-

VID MÅLETS NÅENDE.

arbete, villkoret för erhållandet av $100,000 från "General Education Board of New York". Nu har således läroverket en Endowment-fond på en halv million dollars.

Medlemmar av skolstyrelsen under år som gått.

a) *Pastorer:* Erik Norelius, Nils Olson, Ola Paulson, Peter Carlson, A. Jackson, P. Sjöblom, J. Auslund, C. A. Evald, J. G. Lagerström, C. M. Rydén, A. P. Montén, J. Ternstedt, A. F. Tornell, B. S. Nyström, M. Wahlström, E. Hedeen, P. J. Swärd, J. J. Frodeen, J. Fremling, C. B. L. Boman, C. J. Petri, G. H. Trabert, J. H. Randahl, J. T. Kjellgren, G. Rast, L. J. Lundquist, A. E. Ericsson, L. A.

Johnston, J. A. Levine, P. J. Eckman, E. J. Werner, L. P. Bergström, J. A. Nyvall, S. A. Lindholm, F. M. Eckman, A. Bergin, L. G. Almén, J. H. Nelson, S. G. Swenson, Carl Solomonson, Carl Kraft, A. T. Lundholm, J. V. Söderman, Christian Svenson, C. E. Benson, C. E. Cesander, O. A. Elmquist, S. D. Hawkins, Swan Johnson, V. H. Hegstrom, A. F. Lundquist, O. J. Arthur, S. Hj. Swanson.

b) *Lekmän:* J. Johanson (St. Paul), Sten Olson, Håkan Olson (Red Wing), Carl Lagerström, Aaron H. Johnson, A. J. Carlson, O. Wahlström, Johannes Hult, Peter Thompson (Carver), Andr. Nelson (Scandian Grove), Olaus Anderson, J. W. Anderson, N. O. Werner, J. Peterson, A. Thorson, A. Holm, Gust. Hultquist, A. Mellgren, John Webster, L. J. Haff, J. Bodin, C. A. Smith, J. E. Holmberg, Otto Wallmark, C. Larson, dr A. Lind, C. J. Swendsén, dr O. Sohlberg, C. G. Schulz, dr J. S. Carlsson, N. P. Nelson, dr J. J. Eklund, A. P. Mellquist, Henry N. Benson, P. H. Stohlberg, C. A. Johnson, Andr. Lindgren (Red Wing), Viktor E. Olson (Sioux Falls), C. P. Safe, prof. A. A. Stomberg, dr P. M. Magnuson, O. N. Johnson, Viktor E. Lawson, dr Albert Thompson.

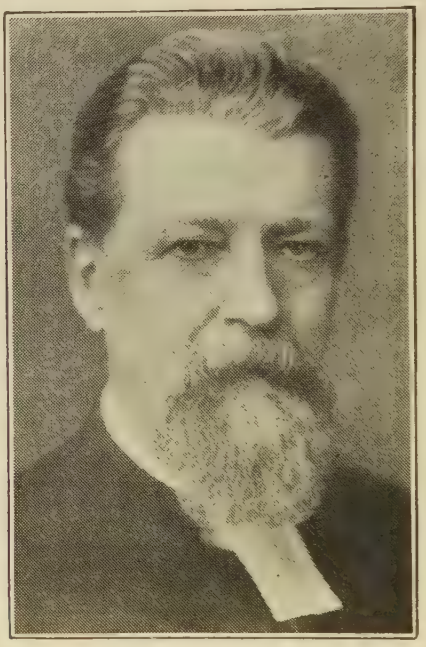

PASTOR C. J. PETRI, D.D.

Henry N. Benson.

Född den 1 augusti 1872. Föräldrar: Peter Benson och hans hustru (hörande till banbrytarna i Scandian Grove). Konfirmerad i Scandian Grove av pastor B. S. Nyström. Tog avgångsexamen vid Gustavus Adolphus College 1893 (som "valedictorian"). Genomgick statsuniversitetets juridiska avdelning, varefter han 1895 nedsatte sig som advokat i St. Peter; blev där stadsadvokat 1898 och tjänade som sådan till 1910. Statssenator från och med 1910. Har varit medlem av Gustavus Adolphus Colleges skolstyrelse en tjugu år och dess ordförande en lång följd av år. Medlem av den engelsk luth. församlingens i St. Peter kyrkostyrelse omkring tjugu år. Från 1916 ordförande för "The Augustana Synod's Laymen's Pension Committee," som hade till uppgift att för synodens pensionsfond insamla $500,000, och kunde vid 1922 års synodalmöte inberätta att uppgiften var löst. Ordförande för Augustanasynodens Lutheran Brotherhood. Gift sedan 1904 med Lillian M. Marchant och har med henne tre barn. Mr Benson har i sin kyrkliga och politiska verksamhet lagt i dagen djupt intresse, klar blick, arbetsförmåga, trohet och energi.

Till år 1891 (från början av 1880-talet) kontrollerades avgångsprövningen vid läsårets slut av *"censorer"*.

SKOLANS FAKULTET.

1. *Rektorer eller presidenter.*

E. Norelius, D.D., 1862 (i Red Wing).
A. Jackson, D.D., 1863–72
J. J. Frodeen, 1872–74
A. Jackson, vice president, 1874–76
} i East Union.
J. P. Nyquist (1876 (hösten)–1880.
M. Wahlström, Ph.D., 1881–1904.
P. A. Mattson, Ph.D., D.D., 1904–11.
J. P. Uhler, Ph.D., vice president, 1911–12.
O. J. Johnson, D.D., 1913–

IN MEMORIAM.

Andrew Jackson.

Gymnasist, sjöman, sågverksarbetare, kypare, missionär, pastor, läroverksrektor, teologie doktor.

Jackson fick genomgå många av ett oroligt livs ertarenheter, innan han kom till frid och blev en av Minnesota-konferensens stormän, en av dess kraftiga banbrytare.

Han var född i Valla socken på ön Tjörn i Bohusläns skärgård den

11 februari 1828. Vid elva års ålder fick han börja läsa privat för en prästman, studerade därefter i Marstrand ett år och kom så in i "storskolan" i Göteborg, som han genomgick på fyra år. Två år tillbringade han på gymnasium därstädes. Under skoltiden hette han Dahlin.

Som informator i en halländsk sjökaptens hem fick han för sig, att han skulle pröva på sjömanslivets behag, och följde så år 1852 kaptenen till sjöss. I New York rymde han från förman och skepp, tog in på ett sjömanshärbärge och kallade sig efter sin fader, vars namn var Jakobson. Efter många skiftande öden: penningebrist, hunger, hårt arbete m. m., kom han till ett sågverk, där han arbetade i fem år och steg i graderna

PASTOR A. JACKSON, D.D.

till förman. Där började han få något intresse för religion och bevistade rätt ofta gudstjänster, som höllos av metodistpredikanter. Han återvände till New York, och i brist på allt blev han för en kort tid kypare på en krog, dock föll han själv aldrig i dryckenskapslasten. Han sammanträffade i New York med några immigranter från Hälsingland och följde med dem till Waupaca, Wis., där han stannade en tid. Under vistelsen där arbetade han vid ett sågverk och höll därjämte några månader engelsk skola. Han lämnade platsen sommaren 1859 och kom till Minnesota. Norske pastorn Ola Paulson skriver om sitt första sammanträffande med honom: "Om jag minns rätt, så var det på sommaren 1859 i East Union, Carver county, jag träffade honom första gången. Han var då en man av omkring 30 års ålder. Jag minns ännu huru han var klädd. Hans uppträdande var helt annorlunda än vad som var vanligt bland nybyggarna. Hans hållning och sätt att vara såväl som språk förrådde den bildade mannen. Hans manliga, godmodiga

och ärliga ansikte var respektingivande. Jag fattade strax tycke för honom. Han kom till Carver i sällskap med några svenska familjer, som förr hade bott i Waupaca, Wis. Tillsammans med dessa och flera andra reste han till Kandiyohi county, där de bosatte sig emellan det nuvarande New London och Willmar, helt nära de vackra insjöarna Green Lake, Nest Lake och Eagle Lake. Här anlade de kolonier och bildade församlingar. Jackson blev deras andlige ledare. Det var således här som han började sin predikoverksamhet genom att på söndagar och andra högtidsdagar samla folket till gudstjänst i de små stockhusen och jordkällarna."

Under en missionsresa i Kandiyohi county sammanträffade pastor P. Carlson med Jackson hos Peter Lund i Swede Grove (=Grove City). Jackson följde då Carlson på hans resa, öppnade sitt hjärta för honom och fick nåd att tro syndernas förlåtelse i Jesu namn. I de tre församlingar, som pastor Carlson då stiftade, valdes Jackson till diakon, på det han skulle hava rätt att leda och förestå dem tills vidare. År 1860 bevistade han ett sommarmöte, som Minnesota-konferensen höll i East Union. Där sammanträffade Norelius med honom för första gången. "Han föreföll mig", säger N., "såsom en i botten ärlig människa." På uppmaning av de vid mötet närvarande pastorerna begav sig Jackson på hösten 1860 till synodens skola i Chicago och idkade där under L. P. Esbjörns ledning studier för prästämbetet. Vid synodalmötet i Galesburg blev han den 9 juni 1861 prästvigd på kallelse från Nest Lake och andra små församlingar i Monongalia county, Minn. Hans verksamhet därstädes, hans arbete som föreståndare för "skolan i Carver" eller "St. Ansgar's Academy" och hans trogna tjänst i St. Peter, West Union och Rush Lake kommer att nämnas på andra ställen i historien. År 1900 tillerkände honom Augustana Colleges direktion teol. doktorsvärdigheten.

Den 23 juli 1901 fick den gode och trogne tjänaren hemlov. Efter en tid av outsägligt svårt lidande avled han på Bethesda Hospital i St. Paul. Hans stoft fördes till Rush Lake och gömdes i därvarande församlings kyrkogård till uppståndelsens stora dag.

Av de omdömen som bemärkta män givit gudsmannen må följande anföras:

"En nitisk och framgångsrik själasörjare; utövade därjämte i egenskap av skolman stort inflytande på landsmännens i nordvästern intellektuella utveckling." (A. S.) — "Den som skriver detta har under tre års tid haft förmånen att arbeta tillsammans med honom i samma distrikt, och vi gladde oss alltid över att höra hans grundliga predik-

ningar, hans mognade inlägg vid diskussionerna samt hans goda råd i viktiga frågor. Vad som låg i öppen dag för var man, när man kom i beröring med honom, var hans oförställda gudsfruktan, fasthet i övertygelsen, omutlig rättskänsla och samvetsgrannhet samt gedigna kunskaper, förenade med stor ödmjukhet. Hans yttre människa lämnade på den, som mindre kände honom, ett intryck av stränghet och barskhet, och i sitt praktiska liv var han kanske i småsaker stundom alltför mycket envis, men för det mesta till sin egen och ingen annans skada. Med sina såväl starka som svaga sidor var han i ordets bästa betydelse en duktig karl. Huru han blivit vad han var, hör till Guds ledning med honom." (E. N.)

Jackson var gift med en syster till J. A. Sampson.

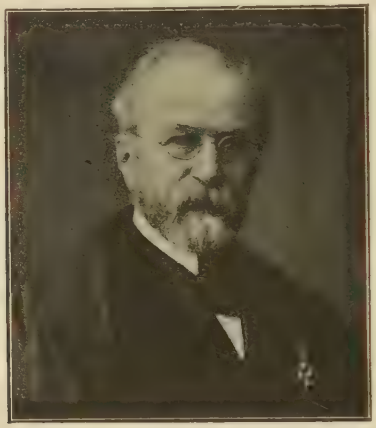

PASTOR M. WAHLSTROM, PH.D.

Matthias Wahlström, Ph.D., R.N.O.

Född i Gammalstorp, Blekinge, den 28 november 1851; kom till Amrika 1854 i sällskap med sina föräldrar, vilka slogo sig ned i Carversettlementet; studerade en tid vid St. Ansgar-skolan; student vid Augustana College 1877; prästvigd 1879; betjänade den sv. luth. församlingen i Denver, Colo., 1879–1880; tillträdde lärarebefattning vid Gustavus Adolphus College 1880 på hösten; var läroverkets rektor 1881–1904, under vilken tid han även utövade predikoverksamhet; blev 1904 vald till superintendent för Augustana Hospital i Chicago och tjänstgjorde som sådan till sin död, vilken inträffade den 15 aug. 1923.

Wahlström var en av Guds Ande helgad personlighet. Som skolman nitälskade han för Guds ära, för ungdomens sant kristliga uppfostran

och för skolans normala tillväxt och utveckling i synnerhet i religiös och etisk riktning. För de unga var han en fader, omfattad av dem med förtroende, och väl värd det. Som pedagog var han vaken, besinningsfull och följde i bästa mening med sin tid.

Flera av vår kyrkas och våra samhällens ledande män, präster och andra, som stått under W:s inflytande, välsigna minnet av hans kristliga karaktär, hans visa ledning, hans pedagogiska förmåga samt hans djupa, religiösa allvar, parat med innerlig kärlek.

År 1901 fick han av Sveriges konung Nordstjärneorden.

2. *Lärare.*

Skolans rektorer hava tjänstgjort även som lärare. Av lärare för resten, ordinarie och extra ordinarie, nämnas i vederbörliga protokoll följande: pastor O. Paulson (1868); Israel Magnuson (1871); pastor E. N. Jörlander (1874); pastor M. Wahlström (1875, ord. 1880); dr J. P. Uhler (sedan 1882); dr P. J. Swärd (1883); dr C. J. Petri (1885–87); dr K. A. Kilander (sedan 1894); dr E. J. Werner (1887); dr J. S. Carlsson (1888); dr Inez Rundström (e. o. och Lady Principal 1895, ord. i College sedan 1901); J. Sander (1890); J. A. Youngquist (1894); dr R. Lagerström, musikdirektör (1889); dr Alfr. Pearson (1899–1900); prof. A. A. Stomberg (1899); I. M. Anderson, A.M. (1895); J. A. Edquist, A.M. (1889); G. H. Towley (1899); dr E. J. Vickner (1905); dr E. C. Carlton (1905); J. V. Bergquist (musikdirektör); dr Conrad Peterson (1908); Ulgnus Magnusson (isländsk professor); C. Harry Hedberg (1906); P. M. Skartvedt (1915).

Av de ovan nämnda tjänstgöra ännu vid läroverket doktorerna J. P. Uhler, K. A. Kilander, E. C. Carlton, Conrad Peterson och Inez Rundström samt professorerna J. A. Edquist, C. Harry Hedberg och P. M. Skartvedt.

Läroverket har varit lyckligt lottat i fråga om såväl rektorer som lärarepersonal. Flera av professorerna hava studerat och vunnit sina lärdomsgrader vid såväl in- som utländska universitet.

Avdelningar och klasser m. m.

Skolan består av:

a) en förberedande avdelning med fyra årsklasser; denna motsvarar statens högskola;

b) en college-avdelning med fyra årsklasser (Freshman, Sophomore, Junior och Senior);

c) en affärsavdelning (sedan 1887, nedlades 1922);

Lärare vid Gustavus Adolphus College

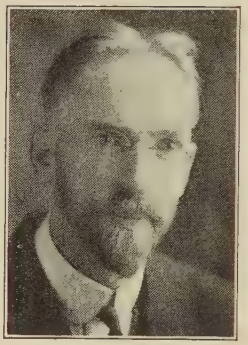

E. C. CARLTON.

J. A. EDQUIST.

INEZ RUNDSTROM.

K. A. KILANDER.

HULDA S. ABRAHAMSON.

SVEN FROEBERG.

VICTORIA JOHNSTON.

J. A. YOUNGQUIST

A. H. DAHLSTROM.

d) en musikavdelning (sedan 1887);
e) en normalavdelning (=folkskollärareseminarium) sedan 1893;
f) en "Domestic Science"- och "Art Department" (sedan 1913).

Den förberedande avdelningen blev fullständig 1913 och college-avdelningen 1889.

De elever, som med godkända betyg genomgått fullständig college-kurs, bliva utan vidare prövning mottagna vid universitet här och i Sverige.

Godkända abiturienter från college- och normal-avdelningarna äro berättigade till "Professional State Certificates" som skollärare.

År 1914 infördes undervisning i "Theory and Practice Teaching" för studerande "som ämna sig in i högskolearbetet".

Läroverket har nu plats på "The Accredited List of the North Central Association of Colleges and Secondary Schools" och befinner sig således på samma nivå som statens förnämsta colleges.

Den första "studentexamen" vid skolan hölls den 4 maj 1890 med åtta abiturienter.

Vad undervisningsämnen och lärokurser beträffar, äro dessa ungefär likadana som de vilka äro stadgade för statens undervisningsanstalter och måste så vara. Dock är vid Gustavus Adolphus College i likhet med förhållandena vid Augustana-synodens övriga skolor kristendomen skolans huvudämne, och vid svenska språkets studium lägges särdeles stor vikt.

Atletiska övningar under vederbörlig kontroll idkas med verklig entusiasm, likaså svensk gymnastik efter det "Lingska" systemet.

Om kristendomens dominerande plats i skolans curriculum vittna tydligt dess rektors ord: "Förutom den direkta klassundervisningen i kristendom hålles morgonandakt varje skoldag, bibelklass eller Luther League-möte varje söndagseftermiddag samt bibelklass varje söndagsförmiddag i våra lutherska kyrkor i staden, till vilka de studerande inbjudas. Det gives sålunda rikliga tillfällen för våra studerande att studera Guds ord, vår kyrkas lära samt de problem och tidslägen, som förefinnas, i kristligt ljus och åskådning. Vi anse, att ett läroverk, som uppehålles av ett kyrkosamfund, bör lägga huvudvikten vid religionsundervisningen, så att den studerande ungdomen fostras för kyrkan och dess arbete."

Föreningar inom skolan.

Föreningslivet inom Amerikas skolvärld är särdeles rikt, livligt och starkt. Det är ett av de mest förnimbara uttrycken för de ungas ande-

riktning och andekraft, på samma gång som det ofta är det praktiska beviset på deras vetande och inhämtade kunskaper. Det bidrager ock i hög grad att hålla de rörliga elementen tillsammans.

Bland föreningar, som vid Gustavus Adolphus College existerat och ännu till stor del existera, må följande nämnas:

The Literary Circle.

Missions-syförening.

Missionsförening för lärare och studerande.

Konservatoriekör.

Alumniföreningen. Den stiftades av seniorklassen, som år 1890 avgick från läroverket. Vid den femårsfest som alumnerna 1895 höllo bildades en "Alumni Endowment Fund", som redan då vid tillfället steg till $700.

Haydn-musikföreningen, stiftad 1896.

The Agazzis Natural Historical Association, stiftad 1897.

The College Aid Society.

A Temperance Association.

The College Park Association, stiftad 1909.

Reform League (1913).

The Lyric Male Choir and the Schumann Ladies' Choir. Dessa körer hava gjort särdeles lyckade musikturnéer i åtskilliga delar av landet.

The Gymnasium Association.

The Lutheran Brotherhood.

Till skolans litterära föreningsverksamhet kan ock med skäl hänföras utgivandet av skoltidningarna: The Gustavian, Gustaf Adolf Journal, College Breezes, Gustavian Weekly och The Gustavian Annual.

Tabell över elevantalet under läseåren:

1862: 11; 1863–64: 68; 1870: 21; 1871: 43; 1872: 31; 1873: 53; 1874: 57 (17 flickor); 1876–77: 69; 1877–78: 68; 1878–79: 65; 1879–80: 100; 1880–81: 114; 1881–82: 123; 1882–83: 172; 1883–84: 182; 1884–85: 151; 1885–86: 166; 1886–87: 200; 1887–88: 245; 1888–89: 272; 1889–90: 274; 1890–91: 289; 1891–92: 298; 1892–93: 270; 1893–94: 275; 1894–95: 266; 1895–96: 238; 1896–97: 227; 1897–98: 256; 1898–99: 314; 1899–1900: 318; 1900–01: 351; 1901–02: 339; 1902–03: 357; 1903–04: 327; 1904–05: 343; 1905–06: 367; 1906–07: 370; 1907–08: 390; 1908–09: 375; 1909–10: 363; 1910–11: 333; 1911–12: 320; 1912–13: 348; 1913–14: 358; 1914–15: 364;

1915–16: 370; 1916–17: 366; 1918: 344; 1919: 361; 1920–21: 365; 1922: 455; 1923: 445; 1924: 484.

Trots det att ej mindre än 330 av läroverkets unga män voro "inskrivna i rullorna" under senaste krig och även tjänstgjorde som soldater, var elevantalet även då normalt. Tio av nämnda unga män dogo i kriget.

Under några år bevistade ett litet antal isländare skolan, och var då även en isländsk professor anställd som lärare.

Bibliotek och museum m. m.

Början till *biblioteket* utgjordes av en liten boksamling, som en av skolans lärjungar, A. Engholm, strax före sin död testamenterade till sin "Alma Mater". Sedan dess hava åtskilliga gåvor i bokväg kommit läroverket till del. Så testamenterade t. ex. H. L. Smith vid Columbia College, N. Y., år 1889 till Gustaf Adolf-skolans bibliotek 1,700 värdefulla böcker. 1897 års seniorklass donerade "Library of the World's Best Literature", ett verk på trettio volymer. År 1909 fick biblioteket mottaga boksamlingar efter de avlidna pastorerna P. J. Swärd och P. Sjöblom. För närvarande består biblioteket av 15,600 band och 7,000 pamfletter.

Museet innehåller etnografiska, numismatiska, zoologiska och botaniska samlingar. Till de sist nämnda höra 1,000 specimen, skänkta 1888 av dr J. H. Sandberg i Minneapolis.

Laboratoriet hyser nödigt undervisningsmaterial i fysik, kemi, biologi, matematik och astronomi m. m.

Affärer o. d.

Utgift- och inkomststaten för de senaste nio skolåren (1912–21) steg i medeltal till $57,694.18 per år. För fiskalåret 1924 stego utgifterna till $104,036.26.

Skolans tillgångar voro enligt 1921 års officiella referat beräknade till $584,652.58. Av denna summa tillhörde $257,000 Endowmentfonden. Till denna sistnämnda hade C. A. Smith och J. J. Hill bidragit med vardera $50,000. Enligt vederbörliga uppgifter hade till densamma lagts även ett testamente ($1,000) efter A. W. Qvist, Scandian Grove, samt en "Insurance Policy" efter Vendel C. Linnér å $500.

Dessutom omnämnas i konferensprotokollen och berättelsen från skolans myndigheter en "Dr. Norelii Fund of Christianity at Gustavus Adolphus", upprättad av skolans styrelse 1910: $30,000, samt en "Student Aid Fund" ($100), donerad av Ad. Johnson i Belgrade.

Till skolans underhåll har konferensen bidragit med årliga anslag, från 1912 med bestämda summor: för 1912 $13,000, för 1913 $12,000, för 1914 $17,000, för 1919 $15,000, för 1920 $20,000, för 1921 $25,000, för 1922 $25,000, för 1923–24 $30,000 per år.

När större insamlingar till fonder och byggenskap varit av nöden, hava allmänna "drives" under skickliga ledare ägt rum. Bland dessa ledare må pastorerna P. A. Cederstam, J. G. Lagerström, L. A. Hocanzon, L. P. Bergström, L. G. Almén, Carl Solomonson och O. J. Arthur särskilt ihågkommas. Den nuvarande skolrektorns driftiga verksamhet härvidlag kan ej nog högt värderas.

Gustavus Adolphus College har nyligen erhållit tvenne donationer. Kapitalet, som belöper sig till $1,600, skall fonderas, och avkastningen som stipendier utdelas åt välförtjänta behövande studerande.

Den första fonden är på $600 och skänkt av systrarna fröken dr Inez Rundstrom och fru Eilen Rundstrom Werner, enligt önskan uttryckt av deras fader, den i St. Peter, Minn., nyss hänsovne dr John Rundstrom. Stipendiet skall vara känt som "The Maria Cornell Scholarship" och årligen tillfalla den flicka, som fakulteten därtill rekommenderar.

Den andra fonden skall vara känd under namnet "The Anna Paulina Hanson Memorial Fund" och skänkt av pastor P. O. Hanson, Poplar, Wis., till minne av hans avlidna dotter. Avkastningen av denna summa skall utdelas i tvenne stipendier, ett om $35 och ett annat om $25 och tillfalla sådana studenter i musikavdelningen, som fakulteten förordar.

Statistiska uppgifter om alumner och deras levnadskallelser (år 1921):

Antal inskrivna: 6,288.

Graduerade från college-avdelningen		624
Vocations:		
Doktorer och "nurses"	47	
Präster och teol. stud	180	
Bankmän	10	
Jordbrukare	5	
Tidningsmän	9	
Jurister	29	
Fastighetsmäklare	9	
Gifta kvinnor	53	
Lärare	225	
Militärer	2	
Handlande	31	
	——	600
Avlidna	24	
	——	624

Fyra av Augustana-synodens läroverkspresidenter hava fostrats vid Gustavus Adolphus College, nämligen A. T. Seashore, Luther College; C. E. Sjöstrand, North Star College, Warren; Nels Langsjoen, Northwestern College, Fergus Falls; Carl G. Erickson, Upsala College, Kenilworth, N. J. Fem av G. A. Colleges "graduates" äro konferenspresidenter, nämligen dr P. A. Mattson, Minnesota-konferensen; dr Alfred Bergin, Kansas-konferensen; dr Peter Peterson, Illinois-konferensen; pastor E. G. Knock, Nebraska-konferensen, och pastor O. P. Johnson, Canada-konferensen.

GAMMAL KVARNSTEN FRÅN CARVER-TIDEN.

Skolans kvarn.

"Det var en härlig solvädersdag i september. En Ford automobil pustade uppför backen, som leder upp mot läroverket, och stannade på skuggsidan av 'Old Main'. En intresserad grupp slog snart krets om ett föremål, som med viss ansträngning lyftes ur automobilen och placerades på marken. Vid närmare påseende bevisade sig föremålet vara en kvarnsten, omgjordad med ett järnband, som enligt pastor J. B. A. Idström, East Union, Minn., upptäckts av honom och dr Gustav Andreen, rektorn vid Augustana College och Teologiska Seminarium, vid ett besök till ruinerna av en gammal kvarn, en gång känd under namn

av 'Bevens Creek Mission Mill', som skulle hjälpa till att bestrida St. Ansgar-skolans underhåll." Se här den gamla kvarnens intressanta historia.

Utdrag ur protokollet, fört vid direktionsmötet i Chisago Lake den 14 januari 1867: För direktionen för St. Ansgarii skola framlades ett anbud från Bevens Creek Mission Mill Co. i Carver-settlementet av följande innehåll: "Vi överlämna härmed åt St. Ansgarii-skolans direktion vår närvarande rätt till vårt kvarnfall på följande villkor: a) att direktionen inom ett år vid nämnda kvarnfall uppbygger en kvarn, vartill vi förbinda oss att anskaffa medlen under den förståelsen, att dessa medel återbetalas jämte 10% ränta, så snart kvarnen kan avkasta de behövliga medlen; b) att avkastningen av denna kvarn tillfaller St. Ansgarii-skolan att uteslutande användas till dess underhåll och befrämjande, så snart alla skulder, som kvarnens uppbyggande förorsakat, äro återbetalda. Chas. J. Sörenson, Swen Mellgren, P. Carlson, direktörer av Bevens Creek Mission Mill Co."

Direktionen antog anbudet och övertog kvarnrättigheterna på nämnda villkor.

Åt A. J. Carlson från East Union uppdrogs sedan att bygga kvarnen och vidtaga för resten erforderliga åtgärder "i överensstämmelse med hans bästa insikt i saken".

Kvarnen blev byggd. En viss Lars Erickson högg stenarna, och så sattes verket i gång. År 1869 ingicks med Carlson en överenskommelse, att han skulle få driva verket fyra år "efter bästa förmåga eller insikt" och för egen del uppbära hälften av den vinst som affären lämnade. Till en början gick allt väl, men så började vattnet tryta i bäcken, och en ångmaskin måste år 1871 inköpas för $2,200. Nya metoder och verktyg krävdes, och det började se betänkligt ut med förtjänsten. Skulderna växte.

1874 i maj antog konferensen ett anbud från "Ansgarii-föreningen" i Carver att övertaga skolans kvarn samt dess hus och egendom i Carver på vissa uppställda villkor. Allt vad skolan sedan (omkring år 1879) fick för egendomen var $1,000.

I ett december-nummer av Augustana för år 1921 hänvisar John Olson från Sioux Falls till följande passus i "The History of the Minnesota Valley":

"The only mill in the town is the Bevens Creek mill, which was built in 1867 in section 2 by the managers of the St. Ansgar's Academy, of Dahlgren. After various changes in ownership and property, by which it is an entirely new affair, it has become a first class mill, combining

steam and water power, and produces seventy-five barrels patent flour per day. In 1867 A. J. Carlson was employed at the Bevens Creek mill, then a small mill with one run of stones. When the mill came into the possession of the Bevens Creek Mill Company, Mr. Carlson was elected secretary, and since that time has had the principal control of the mill."

Om John Olson meddelas denna historia: "He attended St. Ansgar's Academy at Red Wing one winter, also one term after its removal to East Union. He has also held an interest in the Bevens Creek mill since it was erected in 1867, and at the formation of the company in 1879 he was elected its treasurer."

Själv säger John Olson: "Jag kommer ihåg, huru jag körde många vagnslaster med mjöl från kvarnen till Carver, fyra mil. Först fick jag lägga in det i ett rum vid stationen; några dagar senare, när en järnvägsvagn anlänt, fick jag gå dit för att flytta det in i densamma. Mr Lagerström sålde vårt mjöl i Minneapolis. Utav dr E. Norelius' första klass är undertecknad den ende som ännu lever."

Som en passande avslutning på kvarnhistorien anföras följande ord av pastor Ernest G. Svenson:

"Den gamla kvarnstenen, räddad ur ruinerna av den förolyckade kvarnen, bär vittne om en omtanke och vidsynthet och uppoffringsvillighet, som gör heder åt de gamla och bör skänka inspiration åt de unga, som nu söka att stadfästa det de grundade och uträtta det de försökte, men ej förmådde" (nämligen en säker och ständigt flödande inkomstkälla för skolans räkning).

Mjölnare, låten kvarnarna gå!

Carl J. Swendsén, född i Markaryds församling, Småland, den 14 februari 1862. Avlade avgångsexamen vid Borås Tekniska Elementarläroverk 1880. Ankom till Amerika 1881. Ingick äktenskap med Ida S. Benzon, dotter till pastor J. S. Benzon och hans maka Dorothea Palmgren, den 15 juni 1887. Flyttade från Iowa till St. James, Minn., 1891. Swendsén tog verksam del i församlingsarbetet där; tjänade som diakon 20 år och söndagsskolföreståndare 18 år. Har tjänat på åtskilliga kommittéer i synoden och konferensen. Varit mycket intresserad i synodens bildningsanstalter, i synnerhet Gustavus Adolphus College, av vars styrelse han varit medlem oavbrutet i 24 år och är så ännu. Flyttade till Minneapolis 1911. Ingick som medlem i dåvarande Saronförsamlingen (sedermera "Grace Lutheran Church"). Har tjänat som diakon och trustee i Grace-församlingen. Tog aktiv del i uppförandet av denna församlings kyrka. Swendsén var medlem av stads- och skol-

styrelserna i St. James, en tid ordförande i sist nämnda styrelse. Var legislaturmedlem 1907–1910. Utnämndes av guvernör Eberhart till medlem av staten Minnesotas "Board of Control" 1911, tjänade där oavbrutet 12 år och utnämndes i april 1923 av guvernör Preuss till samma post för en period av sex år; har varit under flera år och är även f. n. ordförande i denna styrelse; är ordförande även i statens benådningsnämnd (Board of Parole). Är medlem av och kassör för "The Swedish Historical Society of North America". — Fru Ida Severina Swendsén, f. Benzon, är född den 31 mars 1869 i Moline, Ill.,

C. J. SWENDSEN.

där hennes fader då var pastor för den sv. luth. församlingen. Hennes moder, Anna Palmgren, var prästdotter från Sverige (tre av fru Swendséns morbröder ha varit kyrkoherdar i svenska statskyrkan). Fru S. har varit särdeles intresserad i Augustana-synodens och Minnesota-konferensens kyrkliga verksamhet och innehaft förtroendeposter i dess olika kvinnliga grenar; är nu (1923) vice ordförande i konferensens Kvinnornas hem- och hednamissionsförening.

Prof. Andrew A. Stomberg föddes i East Union, Minnesota, den 29 mars 1871. Föräldrarna invandrade från Västergötland 1852 och bosatte sig i East Union-samhället 1854. Studerade vid Gustavus Adol-

phus College och erhöll graden A.B. 1895. Studerade skolåret 1895–1896 vid Minnesota statsuniversitet och var sedan ett år anställd vid Minnesota Stats Tidning i St. Paul. Reste på våren 1897 till Sverige såsom representant för en av Minneapolis' dagtidningar, och på hösten samma år blev han student vid universitetet i Leipzig. Kallades på sommaren 1898 till professor i historia och statsvetenskap vid Gustavus Adolphus College, vilken kallelse antogs. Skolåret 1904–1905 tillbringades vid Harvard universitet såsom stipendiat i historia. Tillträdde hösten 1907 professoratet i skandinaviska språk och skandinavisk

PROF. A. A. STOMBERG.

litteratur vid Minnesotas statsuniversitet, vilken befattning han ännu innehar. Tillbringade skolåret 1915–1916 som American Scandinavian Foundation stipendiat i Uppsala och Stockholm. Sedan 1908 medlem i styrelsen för Augustana Book Concern och Gustavus Adolphus College. President för Svenska Historiska Sällskapet i Amerika, ordförande i nordvästernavdelningen av Föreningen för svenskhetens bevarande och sekreterare i "Minnesota Advisory Board" av American Scandinavian Foundation. Utgivare av en upplaga av Tegnérs Fritiofs Saga för bruk i amerikanska skolor och författare av flera uppsatser i tidningar och tidskrifter i svensk-kulturella ämnen. Sedan 1899 förenad i äktenskap med Carolina J. Holcomb från Marine, Minnesota.

MINNESOTA COLLEGE

En skolförening, bestående av svenska lutherska pastorer och församlingsmedlemmar i Minneapolis, upprättade år 1889 en läroanstalt därstädes och gav den namnet "Emanuel Academy". I spetsen för detta skolföretag stod allt ifrån början Augustana-församlingen och dess pastor, dr C. J. Petri. I likhet med många andra företag på det kyrkliga församlingslivets område hade även detta sågverksägaren C. A. Smith till vän och välgörare.

Skolan hölls först i Augustana-kyrkans undervåning, därefter för en kort tid i den norska luth. kyrkans skolhus och sedan uti en lokal i hörnet av 6th och Bryant Ave. N.

Som skolföreståndare tjänstgjorde en tid pastor A. J. Enstam och herr F. W. Lönegren en annan. Lärare för resten voro nuvarande med. dr A. Lind, herr O. Östlund m. fl.

Pastor P. E. Ording är en av Emanuel Academy's alumner.

Skolan, som upphörde år 1894, kan med skäl sägas hava banat väg för Minnesota College.

På konferensmötet i St. Peter i maj månad 1904 tillsattes en kommitté: fem pastorer och fyra lekmän, med "uppdrag att taga förberedande mått och steg för upprättandet av en läroanstalt i tvillingstäderna, att, så snart tillräckliga medel inkommit, i samråd med verkställande kommittéen upprätta sådan anstalt och att tjäna som styrelse för densamma till nästa konferensmöte." Till medlemmar av kommittéen valdes pastorerna E. O. Stone, dr C. J. Petri, dr L. A. Johnston, F. M. Eckman och A. P. Montén samt herrar dr J. S. Carlsson, J. M. Carlson, Victor E. Lawson och Erland Lind. På grund av dr Johnstons flyttning insattes pastor C. A. Hultkrans som medlem i kommittéen i hans ställe.

På möte, som hölls i St. Pauli-församlingens kyrka den 28 maj 1904, organiserade sig kommittéen med pastor E. O. Stone som ordförande, dr C. J. Petri som vice ordförande, herr Victor E. Lawson som sekreterare och dr J. S. Carlsson som kassör.

Kommittéen lät inkorporera sig som skolstyrelse den 12 juli under namn av *"The North-Western Lutheran Board of Education"*.

Den 4 oktober 1904 öppnades läroanstalten under namn av Minnesota College i en hyrd lokal på hörnet av Franklin och 17:de Avenues S., och 23 elever inskrevos. Skolan fick från början tre avdelningar: "Academy", handelsskola och musikskola.

MINNESOTA COLLEGE OCH STYRELSENS ORDFÖRANDE, DR E. O. STONE.

De första lärarna i de olika avdelningarna voro:

i den "akademiska": dr J. S. Carlsson, Magnus Mortenson, Philip Carlson, Medora Anderson och V. E. Holmstedt;

i handelsskolan: P. V. Malm och Louella Tornell;

i musikavdelningen: V. E. Bergquist, Teckla Wahlquist, Malinda Skoglund, Clara Williams, Agnes Lewis, Wm. Wrigley och Walter Stenvig.

Pastor E. O. Stone undervisade i kristendom.

Utom dessa avdelningar anordnades även en aftonskola.

Vid konferensmötet i Duluth kunde vederbörande inberätta, att elevantalet under de fyra första månaderna varit 157, och att utgifts- och inkomststaten gått till $2,462.65.

På grund av det stora behovet av mera utrymme och bättre läge köpte skolstyrelsen år 1905 för ett pris av $17,000 en egendom, bestående av sex tomter och ett på två av dem uppfört trevåningshus, som av "Minneapolis Academy" använts till skollokal. Denna egendom, där Minnesota College för närvarande befinner sig (cor. Harvard and Delaware Streets, S. E., Minneapolis), är vackert belägen invid Mississippis strand och St. Pauls stadsgräns med Minnesota-universitetets storartade institutioner och Grace-församlingens härliga tempel till grannar.

Här började Minnesota College sin hösttermin den 4 september 1905 med ett elevantal av 196.

En ny byggnad, vartill hörnstenen lades den 21 januari 1908, uppfördes under det året för en kostnad av omkring $12,000 och togs i besittning på nyåret 1909.

Mera land inköptes 1908: 16 tomter av "Barney's subdiv. of Bl. 30, St. Anthony City, S. E. Mpls." Priset för dem var $20,000.

År 1916 uppfördes ännu en byggnad, "enkel och flärdfri, men ytterst väl inrättad och ändamålsenlig med modernaste bekvämligheter". Fullt färdig kostade den $72,789.53.

I sin ämbetsberättelse för år 1916 omnämner läroverkets rektor, att skolans alumner skänkt densamma en värdefull tvåvåningsbyggnad med tomt ("The Dormitory").

Läroverkets egendomsvärde är uppskattat till $175,000: cirka fyra acres landområde till $50,000 och sex byggnader till $125,000.

För sitt uppehälle och sin utveckling har skolan varit hänvisad till dessa inkomstkällor: årliga anslag från konferensen, subskriptioner och enskilda personers offervillighet samt elevernas avgifter.

Enligt konferensprotokollen hava bidragen från konferensen mellan

åren 1906 och 1920 stigit till nära $77,000 och subskriptionerna till inemot $135,000.

Av större gåvor eller donationer, som skolan erhållit, må nämnas:

$6,000 av James Hill;

omkring $5,000 av C. J. Johnson (mångårig medlem av styrelsen);

$500 i testamente efter Anna Peterson i Cokato;

$500 av Anna Johnson i Cannon Falls (som "Loan Fund");

$300 i testamente efter J. E. Peterson i Center City;

$200 av S. J. Cederholm (som "Loan Fund").

F. G. Brooberg och J. M. Carlson gåvo vardera något över $2,000 vid den nya skolbyggnadens uppförande.

Skolans bibliotek fick 1909 mottaga en värdefull boksamling av omkring 1,200 band i testamente efter dr P. Sjöblom.

År 1907 fick läroverket sig anförtrott konung Oscars "vandringsbibliotek", som utgöres av omkring 200 volymer och omfattar den svenska litteraturens bästa alster.

Dr A. Söderlind, Minneapolis, har donerat en "Electric Static Machine" (värd minst $500) för laboratoriet i fysik.

Alumni-föreningen har alltid villigt och kraftigt understött, både individuellt och samfällt, läroverket i dess verksamhet.

Läroverkets styrelse.

Den av konferensen 1905 först valda skolstyrelsen utgjordes av pastorerna E. O. Stone, dr C. J. Petri, F. M. Eckman, P. Peterson och dr G. Rast samt herrar Erland Lind, dr P. M. Magnuson, Axel Anderson och John Hedman.

Följande personer hava sedan dess tjänstgjort i styrelsen:

E. O. Stone som ordförande alla åren.

Dr C. J. Petri (1905–07), dr G. Rast (1905–08, 1916–21), F. M. Eckman (1905–12), Erland Lind (1905–07, 1918), Axel Anderson (1905–08), dr Olof Sohlberg (1905–08), E. G. Dahl (1907–09), pastor P. Peterson (1905–10), C. J. Johnson (1908–16), pastor J. E. Linnér (1911–16), pastor Swan Johnson (1908–10), pastor E. G. Chinlund (1909–15), J. M. Carlson (1909–17), John Ogren (1910–21), F. G. Brooberg (1910–15), pastor A. Norén (1911–21), pastor C. G. Olson (1913–14), pastor dr J. E. Oslund (1915–17), G. E. Rydell (1916–17), pastor H. P. Johnson (1917–21), pastor J. A. Wagner (1917–21), Hon. Clarence R. Magney (1917–21), Charles L. Lindström (1918–21), N. S. Hoogner (1918–21).

Styrelsens medlemmar hava haft att kämpa med stora svårigheter och hinder. De hava emellertid kämpat uthålligt, modigt och tåligt; och härliga segrar hava vunnits. I synnerhet har ordföranden, pastor Stone, med iver och aldrig tröttnande nit arbetat för sin kära skolas bestånd och framtid. Alltifrån första dagen av skolans tillvaro, då den var så fattig, att den icke ens hade pengar nog till att köpa ljus och kol, ja, inte en cent, ända intill nu har han varit den som i första hand måst draga försorg om de nödvändiga behovens fyllande, och i kritiska tider

Styrelseledamöter för Minnesota College.

C. F. PETTERSON

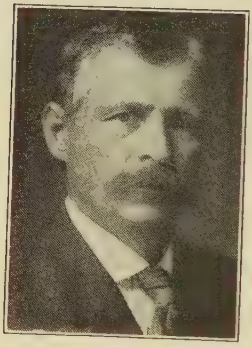

JOHN OGREN.

CHAS. L. LINDSTROM.

BERNARD B. NELSON.

har han mer än en gång vågat både sig och sitt för skolans tillvaro, hälsa och liv.

Pastor A. Norén har nu (1921) omkring tio år tjänat som direktionens sekreterare.

Erland Lind, jurist, föddes i Tråvads socken av Larfs pastorat, Skaraborgs län, Sverige, den 16 maj 1875. Föräldrarna voro bönder.

Efter att ha genomgått folkskolan i hemsocknen, övergav han vid 13 års ålder föräldrar, hem och fosterland och reste ensam till Amerika på hösten 1888 för att här fortsätta sina studier. En broder, Alfred Lind, som då själv studerade vid Minnesotas statsuniversitet, hade erbjudit sig att bistå honom med medel för idkandet av studier här. Det första året i Amerika tillbringade han hos en annan broder, August Lind, på hans farm i närheten av Winthrop, Minn., och konfirmerades i svenska lutherska församlingen i Winthrop sommaren 1889. Inskrevs vid Gustavus Adolphus College i St. Peter, i den förberedande avdelningen, i

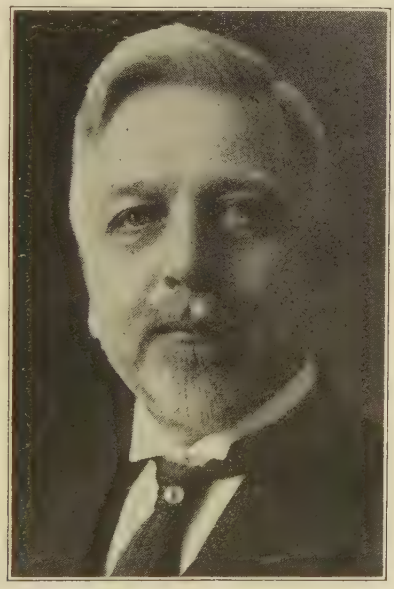

ADVOKAT ERLAND LIND.

september 1889 och avlade studentexamen där 1896. Under studietiden höll han svensk skola i åtskilliga församlingar under sommarferierna. På hösten 1897 började han juridiska studier vid Minnesotas statsuniversitet och avlade där juridisk examen i juni 1900 och blev samtidigt beviljad rätt att uppträda som sakförare inför alla Minnesotas domstolar. Fortsatte ännu ett år högre juridiska studier vid statsuniversitetet och tog Juris Magister-graden 1901. Har sedan 1900 ägnat sig åt allmän lagpraktik i Minneapolis, undantagandes åren 1911–14, då han var biträdande allmän åklagare (Assistant County Attorney) i Minneapolis. Ingick i maj 1909 äktenskap med dåvarande lärarinnan vid Minnesota College Medora C. Anderson. Har i flera

år varit anlitad i juridiska ärenden både av Minnesota-konferensen och synoden. Har många gånger tjänat som delegat till konferens- och synodalmöten och ett par gånger som Minnesota-konferensens representant i synodalrådet. Var en av de nio män som av Minnesota-konferensen fingo i uppdrag att grundlägga högre skolverksamhet i tvillingstäderna och tjänade som medlem av och sekreterare för styrelsen för Minnesota College de första fyra åren av dess tillvaro. Har varit medlem av Minnesota-konferensens verkställande kommitté, av General Councils styrelse för missionsverksamhet vid de högre allmänna läroverken, av det "Svenska lasarettet" i Minneapolis, samt av Minnesota-konferensens "Board of Christian Service".

Läroverkskollegiet.

Såsom tillförordnade rektorer tjänstgjorde under 1904–05 styrelsens ordförande, pastor E. O. Stone, under 1905–06 dr P. M. Magnuson och under 1906–07 dr Joshua Larson.

Nuvarande rektorn, *dr Frank Nelson,* blev vald till sin syssla på konferensmötet 1907, tillträdde den 1 juli samma år och inställdes i sitt ämbete den 10 oktober 1908 i sammanhang med firandet av konferensens femtioårsfest.

Frank Nelson, född i Andover, Ill., den 14 december 1865; genomgått "Southern Iowa Normal School"; erhöll graden Ph.B. vid Iowa statsuniversitet 1892, L.H.D. vid Bethany College, Lindsborg, Kans.; gift med Emilia S. Morgan från Swedesburg, Iowa, sedan 1895; varit föreläsare i åtskilliga politiska och pedagogiska ämnen; ofta använd republikansk kampanjtalare; staten Kansas' skolsuperintendent 1899–1903; framstående Luther League-ledare inom sitt kyrkosamfund.

Dr Nelson har genom sin begåvning och rika erfarenhet, genom sin ledareskicklighet och sitt urbana väsen vunnit konferensens och sina medlärares aktning, förtroende och kärlek. Därför har det ock, trots motigheter av mångahanda slag, varit honom möjligt att troget stå på sin post och framgångsrikt leda skolans angelägenheter.

Dr Joshua Larson, vice rektor. Född i Altona, Ill., den 21 november 1866. Graduerad från Augustana College 1889. Var skollärare, predikant och organist i Texas 1889–90; organist, skollärare, söndagsskolföreståndare m. m. i Galesburg, Ill., 1891–94; professor, gymnastik- och körledare vid Augustana College 1895–96; studerade därefter fyra år vid Yale och förvärvade sig där graderna A.M. och Ph.D.; var därefter lärare vid högskolan i New Britain, Conn., samt organist vid Första luth. kyrkan därstädes. — Dr Larson kom till Minnesota Col-

DR FRANK NELSON.
President.

DR JOSHUA LARSON.
Vice president.

PROF. RALPH INGMAN.
Föreståndare för affärsskolan.

Lärare vid Minnesota College.

AGNES RAST-SNYDER.

FREDERICK F. PEEL.

MYRTLE O. LARSON.

GERHARD T. ALEXIS.

HANNAH NELSON.

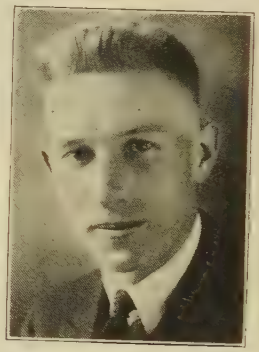

ARTHUR E. PALMQUIST.

LAURINDA RAST.

CARL J. JOHNSON.

LILLIE UDDEN.

lege i augusti 1906 och har sedan dess tjänstgjort där som professor; varit skolans vice president hela tiden av sin därvaro så när som på ett år och kassör 13 år; är nu den i fråga om tjänsten äldste medlemmen av Minn. Colleges fakultet. — Larson har en tid varit organist i Grace (Minneapolis) och de senaste 12 åren i Augustana-förs. (Minneapolis), där han ännu tjänstgör som sådan. — Gift sedan 1900 med Anna Molander; tre barn.

Lärarekåren, som i början bestod av 14 personer, är nu nära på dubbelt så stor.

Fru Frank Nelson var en tid medlem av lärarekåren i egenskap av "Dean of Women."

Kristendomsundervisningen har, såsom den ock bör hava, en framskjuten plats på skolans schema. Till lärare i detta ämne hava rektor och styrelse varit angelägna om att anställa begåvade och beprövade kristna personligheter, helst prästmän. Skolans hela verksamhet går ock ut på att ingjuta något av kristendomens ande och sanna väsen i lärjungarnas hjärtan och liv, varför ock allt arbete för varje dag helgas med Guds ord och bönen. I kapellet samlas lärare och lärjungar varje morgon för att vid nådens tron hämta vad de behöva av Guds välsignelse för dagens värv. Vilken för Gud och hans änglar skön syn: unga män och kvinnor, som till sista plats fylla Gudsboningen, sitta där med andakt och lyssna till ordet om "huru en ungdom skall bevara sin väg obesmittad"! Och dessa vackra klangfulla röster sedan, som efter frälsningsordets förkunnelse brista ut och sjunga: "Safe in the arms of Jesus"! Måste icke denna unga skara från bönesalen taga med sig in i lärosalarna ett stort mått av goda föresatser, av arbetsglädje och friskt mod? Och så går arbetet med liv och lust.

Om den andliga eller kristliga sidan av skolans arbete yttrar rektorn: "Det är vår önskan, att den ungdom, som fostras vid vår skola, skall bliva till nytta i Guds rike. Vi ha försökt att ej låta läroverkets huvuduppgift skymmas undan av nutidens lek och lättja."

Skolans olika avdelningar.

De voro i början tre: The Academy, handelsskolan och musikskolan. De växte i antal under årens lopp. Utom de nyss nämnda blev det: Normal, Preparatory, Swedish, English, Practical Church and Mission, Expression and Public Speaking, Model, Preparatory Nurses' Training School m. m.

För närvarande existera följande avdelningar: Academy Department, Commercial Department, School of Music, Preparatory Department,

Nurses' Preparatory Training Course, Art Department, School of Expression, English Course for Foreigners, Summer School och Evening School.

Musikskolan har under senare tid gjort stora framsteg och vunnit berättigat anseende inom musikaliska kretsar. Under dess auspicier har "Messiaskören", bestående av de bästa sångförmågorna inom våra luth. församlingar i Minneapolis och St. Paul, med framgång och även stor pekuniär vinst utfört Handels stora skapelse på tvillingstädernas största "auditorier".

De studerande, som med godkända betyg avgå från Academy-avdelningen, bliva utan vidare examen mottagna vid statsuniversitetet och vid colleges inom och utom staten.

Konstavdelningen ("Art Dept.") har bakom sig som stöd en konstförening (Art Society), stiftad i november 1909. Denna förening har rönt stor tillslutning och uppmuntran. F. d. guvernören A. O. Eberhart intresserade sig mycket för densamma och var själv en hängiven och verksam medlem därav.

Skolungdomens föreningsliv.

Det faller ju av sig självt, att även detta liv måste, såsom ungdomens liv i allmänhet, vara rikt och omväxlande.

Se här namn på föreningar, av vilka en del upphört med sin verksamhet; men en stor del av dem lever än:

Aristotelian Society, Excelsior Debating Club, Amphion Quartette, Amphion Male Chorus, College Choir, Commercial Class Club, Minnesota College Missionary Society, Athletic Association, Aeolian Sextette, Crescendo Quartette, Missionary Quartette, Tegnér-förbundet, Alumni Association, College Band, Olympian Debating Club, Columbian Debating Club, Girls' Club, Elsinore Club, Minnesota College Oratorio Society m. m.

I var och en av dessa föreningar har någon del av de ungas förmögenheter tagit sig uttryck, och alla hava de tjänat som experimental- eller övningsfält för mottagna lärdomar och olika gåvor.

Även med publicistens törnströdda fält söker en och annan av de unga göra sig förtrogen genom utgivandet av "The Picayune", en liten pigg skoltidning.

För resten utgives vid läroverket "The Minnesota College Monthly Bulletin", vars majhäfte är läroverkets årskatalog.

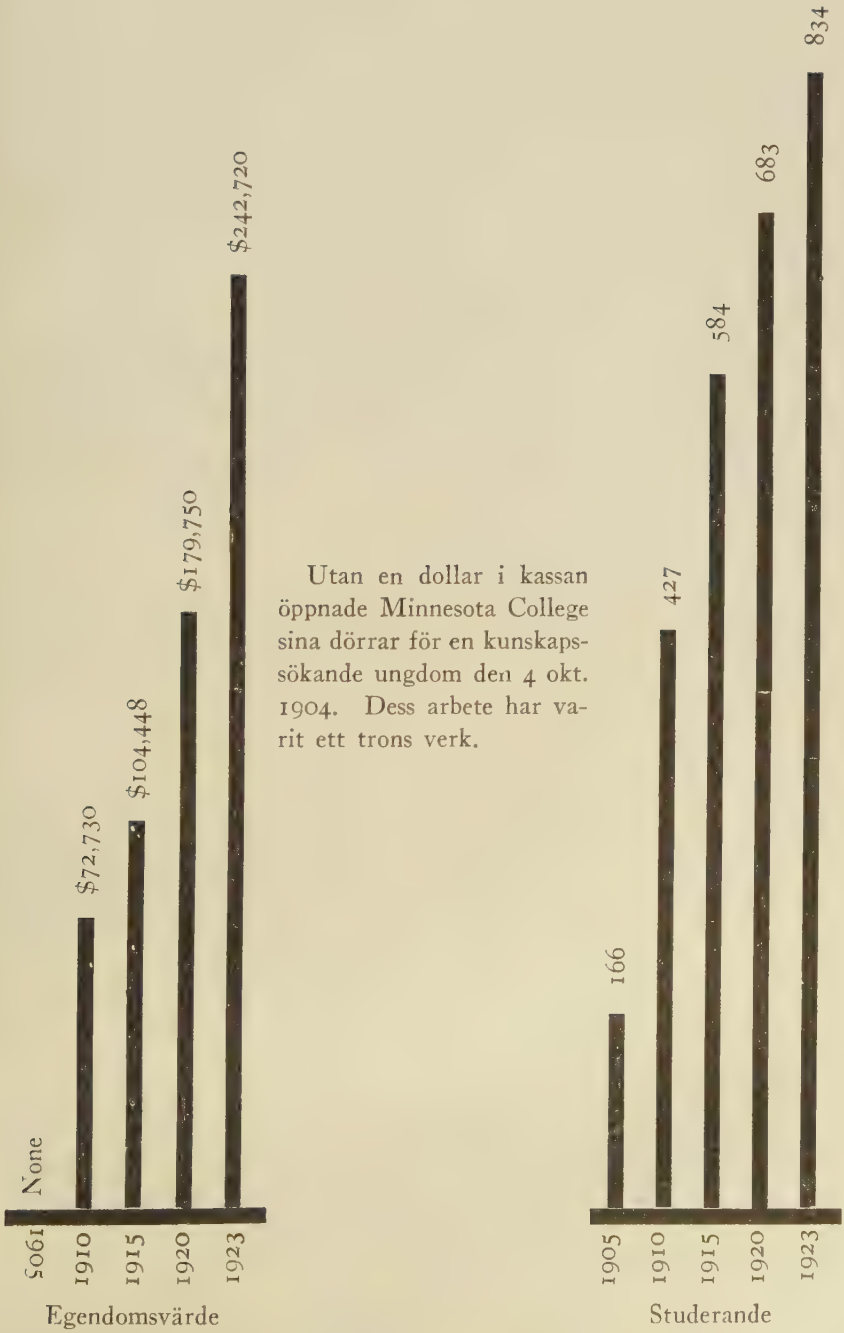

Utan en dollar i kassan öppnade Minnesota College sina dörrar för en kunskapssökande ungdom den 4 okt. 1904. Dess arbete har varit ett trons verk.

1923: Lärare 36 — 7 avdelningar.

Tillägg. Enligt läroverkets årsberättelse för fiskalåret 1924 stego utgifterna till $90,689.93.

Världskriget krävde ej mindre än 70 av skolans elever i sin tjänst. Av dem fingo 11 offra sina liv.

Minnesota College är jämförelsevis ungt, men det når snart sin myndighetsålder. Det har växt ganska fort, men säkert på samma gång, i fråga om egendom, lärare, elever och allmänt förtroende. Det har fått laborera med skulder och andra bördor; det har varit ute för motstånd och konkurrens; men det har rett sig hittills. Rektor, lärare och styrelse hava arbetat och kämpat i full harmoni, och verket har krönts med framgång. Konferens och vänner hava varit trogna i nöd och lust.

Skolans framtid är ljus. Den befinner sig ju i en trakt, där staten i fråga om affärer och kultur lever sitt starkaste och rörligaste liv, och där så många tusen av Sveriges ättlingar leva, röras och hava sin varelse, ja, där de allra största möjligheter finnas.

Minnesota College skall helt visst fortfarande leva, blomstra och bära ädla frukter, en prydnad för Tvillingstäderna, till Minnesota-konferensens glädje och heder, till Guds pris och till en kunskapstörstande ungdoms fostran för detta livet och det tillkommande.

LUTHERFÖRBUNDET
eller konferensens ungdomsförbund

I helig skrud kommer din unga skara inför dig, såsom daggen kommer ur morgonrodnadens sköte. Ps. 110: 3.

Konferensens *Lutherförbund* har, enligt sina stadgar, en kyrkligt fostrande uppgift och är därför ett slags bildningsanstalt.

Uti konferensordförandens ämbetsberättelse för år 1884 läses: "I åtskilliga församlingar har man bildat ungdomsföreningar, vilka möta till övning i diskussion, tal och deklamation samt välläsning. Sådana föreningar äro icke blott nöjsamma, utan även ganska nyttiga, om de ledas av församlingens lärare och andra kristliga män."

1902 heter det i ordförandens årsrapport: "Ungdomsföreningar uppblomstra hastigt, men avtyna efterhand och upplösas."

Till 1903 års konferensmöte hade inkommit en petition från "Ungdomsförbundet", som önskade ett uttalande från konferensens sida angående "denna rörelse bland en del av konferensens ungdom". Uttalandet fick denna lydelse: "Konferensen gläder sig över det intresse som Ungdomsförbundet visar uti vår kyrkliga verksamhet och ser med glädje, att vår ungdom på detta sätt sammansluter sig, samt hoppas, att Ungdomsförbundets möten och program alltid må kännetecknas av en kristlig och kyrklig anda."

Således fanns sist nämnda år ett slags Konferens-Lutherförbund.

Om början till och utvecklingen av detta Lutherförbund skriver pastor Oscar Sandahl i huvudsak följande: "Byron A. Lindgren, Minneapolis, och jag har vårt gamla föräldrahem i Stillwater. Han och jag voro aktiva medlemmar av vår ungdomsförening i Stillwater allt ifrån vår konfirmation och till dess vi lämnade Stillwater, var och en till nya arbetsfält. Lindgren och jag samtalade ofta om huru vi skulle ordna med ungdomsföreningen, så att den blev lite mera 'modern' och givande, än vad den varit. Vi hade hört något om huru de amerikanska samfunden bedrevo sin ungdomsverksamhet på den tiden och undrade, om inte vi kunde göra något liknande. En dag beslutade Lindgren och jag oss för att gå till pastor Joel L. Haff, som då var vår högt avhållne och älskade pastor i Stillwater, för att höra oss för vad han tänkte om saken. Pastor Haff lovade oss att taga upp saken med pastor C. J. Petri, vilket han ock gjorde. Så långt jag nu kan minnas, så var detta år 1895. Ett kommittémöte hölls i Augustana-kyrkans sakristia (under

orgeln) av några representanter från St. Paul-Minneapolis-distriktet, som då var ett, samt Chisago-distriktet. Jag var representant ifrån Stillwater vid det kommittémötet. Jag vill minnas att det var endast fem personer där, C. J. Petri den ende pastorn. På det mötet beslutades att ett 'ungdomskonvent' skulle hållas i Augustana-kyrkan vid lämplig tid, och pastor Petri satte sig i spetsen för att få detta konvent till stånd. *Syftemålet var att söka åstadkomma ett Lutherförbund bland ungdomarna inom konferensen.* Företaget lyckades väl, så att ett ungdomskonvent hölls i Augustana-kyrkan i Minneapolis den 16–17 juni 1896 av 'ungdomsföreningarna inom *St. Paul och Chisago Lake distrikten*'. Där upptogos ock till behandling stadgar, vilka 'avse att åstadkomma en närmare sammanslutning av de respektiva föreningarna inom distrikten i och för hållandet av åtminstone en sådan gemensam fest varje år'."

På konferensens årsmöte 1897 framställdes frågan: "Huru ämnar konferensen ställa sig till 'Luther League'-rörelsen?" Svaret blev: "Att konferensen angående sin ställning till 'Luther League' hänvisar till synodens beslut för 1894." Detta beslut var: "att synoden icke vill motarbeta 'The Luther League', så vida den åtnöjer sig med att vara *tjänande* inom Guds församling; men på det bestämdaste ogillar, om den vill upprätta en kyrka i kyrkan, antingen den ställer sig bredvid eller emot kyrkan."

År 1904 "anbefallde" konferensen, "att ungdomsmöten hållas överallt där så ske kan, dock med den förståelse, att de ledas på ett sådant sätt, att ett sunt församlingsliv därigenom kan fostras."

På årsmötet 1911 beslutade konferensen, 1) "att ett möte för att organisera ett Lutherförbund inom konferensen hålles i juli månad, och att varje distrikt sänder minst tre unga församlingsmedlemmar som ombud"; 2) "att konferensens president och pastor A. T. Seashore utnämnas som kommitté att göra behövliga anordningar för mötet, bestämma tid och plats.

Organisationsmötet kom till stånd och hölls i Cokato den 25–27 augusti 1911. Under pastor A. Noréns ordförandeskap stiftades då Minnesota-konferensens Lutherförbund, konstitution uppsattes och styrelseval skedde. Förbundets första ämbetsmän blevo: pastor C. O. Lundquist, ordförande; dr Conrad Peterson, vice ordförande, miss Lillian Lund, sekreterare, och Samuel Nelson, kassör.

Enligt stadgarna, som formligt antogos näst följande år, är förbundet sammansatt av alla distrikts-Lutherförbund inom Minnesota-konferensen.

Distriktsförbunden i sin ordning äro sammansatta av församlingarnas inom respektive distrikt ungdomsföreningar eller Luther Leagues.

Konferensens församlingar i allmänhet äro försedda med väl organiserade och livligt verksamma Luther Leagues, som arbeta i samfundets, konferensens och församlingarnas intresse.

Enligt sin konstitution har förbundet till uppgift:

"att knyta föreningsband och stifta kristligt kamratskap bland vår ungdom och att uppmuntra de olika distriktsföreningarna till större verksamhet i sina distrikt;

att genom befrämjande av och uppmuntran till studier av kyrkans historia och läror tillförsäkra henne från förbundsmedlemmarnas sida innerligare kärlek till hennes läror, djupare vördnad för hennes principer samt större energi och livaktighet med hänsyn till hennes verksamhet."

En prisvärd uppgift har konferensens Lutherförbund dessutom åtagit sig genom upprättandet av sin *"Students' Aid Fund"*. Ändamålet med densamma är att hjälpa fattiga studerande, som bereda sig för verksamhet i kyrkans tjänst. Hjälpen gives i form av lån med 3% i årlig ränta. Då en studerande fullbordat sin kurs, kan skulden efterskänkas. Skulle en studerande, som erhåller hjälp, övergiva tanken på att bliva präst eller missionär, måste han återbetala till kassan den summa han fått jämte ränta. Minnesota-konferensens verkställande kommitté handhaver kassan och utdelar lån åt applikanter på förslag eller rekommendation av en utav Lutherförbundet vald kommitté. Kassan, som fungerat omkring två år, har redan fått vara flera unga män till tjänst. Den har ock varit föremål för allmänhetens och särskilt ungdomsföreningarnas inom konferensen välvilja och offervillighet. Pastor Oscar Arthur i Mankato har framför andra inlagt stor förtjänst i detta behjärtansvärda företags startande och bedrivande.

Konferensens Lutherförbund har hållit *årsmöten*
den 29 augusti—1 september 1912 i Braham;
den 28–31 augusti 1913 i Cannon Falls;
den 27–30 augusti 1914 i Anoka;
den 16–19 september 1915 vid Gustavus Adolphus College i St. Peter;
den 31 augusti—3 september 1916 i Bethlehem, Minneapolis;
den 23–26 augusti 1917 i Dassel;
den 22–25 augusti 1918 i Worthington;
den 28–31 augusti 1919 i Messiah, Minneapolis;
den 22–25 juli 1920 i Duluth;
den 21–24 juli 1921 i St. Peter;

den 29 juli—2 augusti 1922 i Center City.

Förbundets årsberättelser för 1914–1916 infördes i konferensens protokoll.

Som *ordförande* hava tjänstgjort: Pastor C. O. Lundquist (1911–15); pastor H. P. Johnson (1916–17); pastor N. Lundgren (1917–18); pastor R. Thelander (1919–20); pastor S. M. Miller (1921–22); pastor S. H. Swanson (1923—).

EDITH C. LINDBERG,
Lutherförbundets sekreterare 1923.

Sekreterare: Miss Lillian Lund (1911); miss Augusta Johnson (1912); miss Augusta M. Johnson (1913); miss Jennie Holm (1914–15); miss Ethel Hedman (1916–17); miss Edith C. Knock (1918–19); miss Ella M. Gabrielson (1920–21); miss Elmie M. Ström (1922); miss Edith C. Lindberg (1923).

III.

BARMHÄRTIGHETSVERKSAMHETEN

Varen barmhärtige, såsom eder Fader är barmhärtig.
Luk. 6: 36.

Saliga äro de barmhärtiga, ty dem skall vederfaras barmhärtighet. Matt. 5: 7.

TABITHAFÖRENINGEN.

Tabita. Hon överflödade i goda gärningar och gav allmosor rikligen. Apg. 9: 36.

OM denna förening har C. A. Hultkrans i "Korsbaneret" för 1910 följande berättelse:

"Tabitha Society of the State of Minnesota" är det inkorporerade namn, under vilket Minnesota-konferensen bedriver sin hospital- och diakonissverksamhet. Ålderdomshemmet står även under samma styrelse.

Tabitha-föreningen inkorporerades i november 1880 och är identisk med Minnesota-konferensen. Varje röstberättigad medlem vid konferensens möten är medlem av Tabitha-föreningen. Likaväl som hela konferensen utgör denna korporation, så berättigar dess "charter" densamma att bedriva all möjlig verksamhet. Det första syftet synes dock ha varit att tjäna såsom en kyrkobyggnadsförening. Men namnet Tabitha angiver, såväl som andra bestämmelser i "chartern", att barmhärtighetsverksamhet skulle vara det karakteriserande draget i dess verksamhet.

De första inkorporatörerna eller styrelsemedlemmarna voro pastorerna E. Norelius, P. Sjöblom, J. Ternstedt, A. P. Montén och J. Magny samt herrar J. Bodén, A. P. Croonquist och Herman Stockenström. Pastor Montén var den, som tog själva initiativet i företaget, och dr J. Magny har allt sedan stiftelsen varit medlem av styrelsen. Samtidigt med bildandet av denna korporation kom ett förslag ifrån Första luth. kyrkan i St. Paul, vars lärare pastor A. P. Montén då var, att upprätta ett sjukhus i St. Paul. Montén hade nämligen vid sina besök i stadslasarettet funnit, att många lutherska kristna lågo där och voro i stort behov av hjälp och vård från trosbröders sida. Denna sak överlämnades nu åt Tabitha-föreningen och rekommenderades av konferensen till församlingarnas kärleksfulla och kraftiga understöd.

På privat väg hade pastor Montén inköpt ett stycke land, cirka åtta acres, vid Lake Como, omkring tre och en halv mil från stadens cen-

PASTOR L. B. BENSON,
den nye föreståndaren för konferensens barmhärtighets-
verksamhet och dess anstalter.

trum, för $6,000. Denna egendom överlämnades sedan skuldfri till Tabitha-styrelsen. En insamling gjordes i konferensens församlingar. Denna insamling leddes av pastor Montén och inbragte den nödiga köpesumman. Ett ganska rymligt hus fanns på egendomen. Några smärre förbättringar vidtogos, och den 1 mars 1883 var man färdig att mottaga sjuka. Det visade sig ganska snart, att sjuka funnos, som behövde hjälp och vård. Det sålunda öppnade sjukhuset erhöll namnet Bethesda Hospital. I trots av att detta Bethesda låg avlägset och saknade lämpliga kommunikationer, steg snart patienternas antal till 20, vilket nog var så stort, som huset kunde rymma. Dr Cassel tjänade som sjukhusets förste läkare.

Vad man från början icke synes hava riktigt beräknat, var kostnaden att bedriva sjukhusverksamhet. På mindre än ett år hade man åsamkat sig en skuld av $4,000 blott för de löpande utgifterna. Nu var krediten slut, och man måste stänga sjukhuset efter blott elva månaders verksamhet. År efter år måste styrelsen rapportera, att sjukhuset fortfarande var stängt.

Kallelser till föreståndare för sjukhuset utfärdades till pastor C. M. Rydén, G. A. Stenborg och J. Magny, men ingendera ansåg sig kunna antaga kallelsen. Följande år kallades A. F. Tornell, Svante Anderson och C. M. Rydén ånyo. Den senare antog nu kallelsen, men i styrelsens rapport följande år heter det: "Sjukhuset är fortfarande stängt. Pastor Rydén har blivit alldeles uttröttad av sitt fåfänga bemödande att väcka intresse för denna sak och frånträtt sin befattning." I styrelsens rapport för 1889 heter det: "Intet intresse finnes för sjukhussaken, och det synes som om det icke heller kunde uppväckas."

Konferensen beslöt nu att överlämna Como-egendomen till en välgörenhetsförening i tvillingstäderna, men villkoren som uppställdes blevo ej antagna, varför egendomen förblev i konferensens händer. Nu kallades pastor Magny att samla medel bland amerikanerna i St. Paul och Minneapolis, men intresset befanns ej vara varmare bland dem, och skulden fortfor att växa. Sedan kallades pastor C. B. L. Boman, men han svarade nej. Nu ansågs det vara lönlöst att längre hålla på att kalla inom konferensen.

På våren 1891 utfärdades kallelse till pastor C. A. Hultkrans i Geneseo, Ill. Han antog kallelsen och tillträdde sysslan den 1 oktober samma år. Skulden hade växt till $8,000, bärande 7 à 8 procent. Det blev snart klart, att varken svenskar eller amerikaner ville giva något till skuldens utplånande, såsom saken ännu stod. Med oerfarenhetens

iver och, som det sades, med "vansinnig djärvhet" grep pastor Hultkrans sig an med problemets lösning på andra vägar.

På därom framställd begäran beslöt konferensen på höstmötet i Svea 1891 att tillåta styrelsen öppna sjukhuset, oberoende av föregående beslut, närhelst den såg sig mäktig att göra det.

Redan samma höst inköptes för $13,000 en ny, centralt belägen egendom, som efter några smärre förändringar kunde tjäna som sjukhus. Den 8 mars 1892 öppnades Bethesda Hospital för sjuka och lidande. Det nya sjukhuset kunde rymma 30 patienter. Ett stort behov av ett hospital visade sig vara för handen, och det inköpta huset, ehuru stort, visade sig snart vara alldeles för litet; likväl måste det tjäna som det var i något över fyra år. 1896 ombyggdes och tillbyggdes det för en kostnad av $20,000 och invigdes den 10 november för sitt ändamål. Nu hade skulderna stigit över $30,000, varför glädjen över framgången ej var oblandad, ja, många fruktade, att skulden skulle störta både inrättningen och konferensen i ruin. Varje årsrapport visade dock, att stora skaror av sjuka blivit vårdade, intresset på skulden uppehållits samt att denna minskats något varje år. Detta ingav nytt hopp hos alla. Då konferensen år 1900 beslöt att utplåna alla sina skulder, fingo hospitalets skulder räknas med. Av denna allmänna insamling erhöll Bethesda Hospital $17,000. Det var en stor hjälp och ett kraftigt erkännande av hospitalverksamheten. År 1904 uppfördes åter ett tillbygge till hospitalet för en kostnad av $20,000. Detta tillbygge innefattade även ett ändamålsenligt kapell.

På hösten 1908 lades grundvalen till en huvud- eller frontbyggnad till Bethesda Hospital, vilken fullbordades och invigdes för sitt ändamål sistlidet år. Denna byggnad är 115 fot lång och 42 fot bred samt fem våningar med jordvåningen, är byggd av eldfast material och är en av de vackraste allmänna byggnader inom vårt samfund. Kostnaden för densammas uppförande belöpte sig till $75,000. Hospitalet har nu 125 sängar och värderas till $150,000.

Omkring 12,000 sjuka hava vårdats vid Bethesda under dess verksamhetstid. Sedan den nya byggnaden blivit färdig, är det möjligt att mottaga närmare 2,000 sjuka årligen. Betydelsen av en verksamhet, som ingriper i så många människors liv, och det i de mest kritiska ögonblicken av desamma, kan ej överskattas. Vårt samfund har inom dessa inrättningar sina mest betydelsefulla missionsfält. Den kristliga sjukvården är officiellt erkänd ibland oss. Men har också denna sak uti församlingslivets andliga medvetande blivit en helig uppgift, som ej får försummas? I så fall borde det ej vara så svårt att få kristligt sinnade

arbetare för detta fält, som det hittills varit. Förhållandet är, att församlingen ej så mycket tänkt på den kristliga sjukvården eller känt som sin plikt att öva mission bland de lidande. Så länge den sjuke stannar inom hemförsamlingen, göres mycket för honom. Han tillses då av pastorn och goda vänner och grannar, men i vår tid har behandlingen av sjuka utvecklat sig på ett sådant sätt, att alla svårare sjukdomsfall numera anses tillhöra sjukhusen, varest den bästa läkarebehandling och vård kan erhållas. Därför föras nu årligen tusentals sjuka till de större lasaretten. Dessa omständigheter ställa ett nytt krav på församlingslivet. Varken pastorn eller goda grannar kunna följa den sjuke och taga vård om honom på sjukhuset. Men om varje församling utsåge en ung kristligt sinnad kvinna, som vore villig att representera

DIAKONISSHEMMET.

sin Mästare och sin församling i den kristliga sjukvården, så bleve snart vårt samfunds barmhärtighetsinrättningar försedda med beprövade och dugliga arbetare, och de sjuka och nödställda kunde få den tillsyn, som de behöva och som Herren väntar, att hans församling skall giva dem.

Bethesda diakonisshem.

Sjukvården vid Bethesda har alltsedan verksamheten upptogs, 1891, förestått av diakonissor. Allt efter som hospitalet utvidgats, togos flera krafter i anspråk för vårdandet av de sjuka, men tillgången på diakonissor var alldeles otillräcklig för att kunna fylla behoven. En "Training School" för utbildandet av sköterskor upprättades och uppehölls i över tio år. Men resultatet blev icke tillfredsställande från kristlig och kyrklig synpunkt. På sommaren 1909 väcktes frågan inför styrelsen, huruvida det icke vore visligt att upprätta en diakonissanstalt i förening med Bethesda Hospital. På konferensens höstmöte i Minneapolis 1900 framlade styrelsen frågan för konferensen. Här diskuterades frågan allsidigt, men på grund av andra särskilda göromål inom

DIAKONISSOR VID BETHESDA I ST. PAUL.

konferensen blev den bordlagd. På följande årsmöte diskuterades åter frågan grundligt, och på extra konferensmöte i New London samma år beslöt konferensen så gott som enhälligt att upprätta en diakonissanstalt i förening med Bethesda Hospital. Styrelsen fick i uppdrag att verkställa beslutet, så snart sig göra lät. Saken framställdes för folket genom tidningar och cirkulär. Den första diakonisseleven anlände i januari 1903. Den 26 juli 1903 upptogos de första provsystrarna. På konferensmötet i St. Peter 1904 valdes pastor C. A. Hultkrans permanent till föreståndare för diakonissanstalten. Den 30 september invigdes den första diakonissan.

Pastor A. F. Almér hade varit anställd såsom lärare ett par dagar i veckan under tvenne terminer. Nu kallades han permanent till assisterande föreståndare för att deltaga i undervisningen av diakonisseleverna och pastoralvården bland de sjuka. Han tillträdde sin befattning den 1 oktober 1906.

Redan 1901 inköptes en välbelägen egendom med ett stort ändamålsenligt hus, som från anstaltens grundande tjänat som diakonisshem. Systerkåren räknar den 1 september 1909 nio invigda diakonissor och tretton provsystrar. Vid diakonissanstalternas i Amerika konferens i Philadelphia den 19 april 1908 upptogs Minnesota-konferensens diakonissanstalt i konferensens gemenskap. Anstalten är således på sin höjd organiserad, men vi tacka Gud för den begynnelse som är gjord. Denna verksamhet har ännu att kämpa sig fram mot en oklar folkopinion, men när diakonissaken hunnit växa in i det kristna medvetandet och tillvunnit sig den tillslutning och det understöd, som den förtjänar, skall den bliva en av kyrkans mest välsignelserika verksamhetsgrenar. Diakonissaken vilar på biblisk grund (Luk. 8: 1–3; Apg. 5 m. fl.), ägde stor utbredning inom den första kristna kyrkan och är i nyare tid en speciellt luthersk verksamhet. Vårt samfund har ingen högre uppgift i närvarande tid än att se till, att diakonatet kommer till helgd ibland oss, på det att sjuka och lidande ej må bliva förbisedda i vår samfundsverksamhet.

Bethesda ålderdomshem.

Frågan om upprättandet av ett ålderdomshem inom Minnesotakonferensen väcktes på höstmötet i New London 1902. En kommitté tillsattes att överväga frågan och inkomma med förslag till nästa årsmöte. På konferensens årsmöte i Minneapolis 1903 inkom den tillsatta kommittéen med följande förslag, som antogs av konferensen: "Att konferensen upprättar ett ålderdomshem i förbindelse med Bethesda

Hospital i St. Paul, och att denna inrättning ställes under dess styrelses överinseende." Vidare beslutades vid samma möte, att "det uppdrages åt styrelsen att mottaga donationer och att påbörja upprättandet av ålderdomshemmet, för så vitt det kan ske utan skuldsättning." På följande konferensmöte i St. Peter 1904 rapporterade styrelsen, att den inköpt 23 acres land nära Chisago City, utmed Green Lake, och att Chisago-distriktet lovat göra en insamling inom distriktet till egendomens betalande.

Den 9 september 1904 lades hörnstenen, och den 10 november samma år invigdes ålderdomshemmet för sitt ändamål; den 21 november flyttade de första gamle till hemmet. Då styrelsen vid årsmötet i februari 1905 inberättade till konferensen, att den byggt och öppnat ett ålderdomshem, fattade konferensen följande beslut: "Att konferensen gläder sig över att ett ålderdomshem blivit upprättat, det första inom vårt samfund, och att det rekommenderas till vårt folks åtanke med förböner och penningeundersöd." Hemmet har nu existerat i fem år och varit till stor hjälp och välsignelse för gamla och hemlösa. Det har utrymme för 24 gamla, och alla platser å detsamma äro alltid upptagna. Dess egendom är nu väl värd $15,000 och är skuldfri.

Alla våra barmhärtighetsinrättningar äro redan otillräckliga inför de alltjämt växande kraven; dessutom sakna vi ännu helt och hållet andra inrättningar, som den barmhärtiga kärleksverksamheten dock har behov av, såsom invalidhem och räddningshem m. fl. Gud give en rik utveckling på det påbegynta arbetet, han uppväcke framför allt barmhärtiga hjärtan, som ömma för nödens barn och vilja offra sig själva åt Herrens tjänst bland dem. C. A. Hultkrans.

Beträffande den tid som Hultkrans' berättelse omfattar torde ett och annat, som ej finns i densamma omnämnt, förtjäna hågkomst.

Redan 1871 började konferensen ägna sjukvårdsverksamheten sin uppmärksamhet. På ett möte som hölls i december nämnda år beslutades: "Konferensen uppmanar vännerna i St. Paul att inrätta ett sjukhus därstädes och vill med förbön och bidrag understödja detsamma." Beslutet fattades med anledning av pastor J. Auslunds erinran om behovet av en sådan anstalt.

I början av 1880-talet förestods sjukhuset av pastor A. P. Montén.

År 1896 skänkte J. P. Kohler till Bethesda hospitalet en farm å 160 acres, varav 120 voro odlade, belägen söder om Milton, Cavalier county, Denna egendom såldes något år efteråt.

Stadgar för hospitalet upprättades 1898; nya sådana uppgjordes 1909.

År 1905 den 9 mars invigdes kapellet av den nuvarande hospitalsföreståndaren, dr J. A. Krantz, som då var konferensens ordförande.

Järnvägsmagnaten J. J. Hill skänkte år 1907 $5,000 till hospitalets byggnadskassa.

Samma år företog hospitalföreståndaren, pastor C. A. Hultkrans, en vidsträckt europeisk resa och besökte därvid en hel del barmhärtighetsanstalter i Europa.

Tillägg rörande tiden från 1910 intill 1922.

BETHESDA HOSPITAL, ST. PAUL, MINN.

I allmänhet.

Pastor C. A. Hultkrans avled den 21 oktober 1915 efter trogen 23-årig tjänst vid lasarettsinrättningen. Konferensen har i tacksam hågkomst av honom och hans verk låtit uppföra ett vackert monument på hans viloplats i Union gravgård; det invigdes den 4 augusti 1918.

Dr J. A. Krantz, Minnesota-konferensens mångårige ordförande, valdes å konferensens möte år 1916 till Hultkrans' efterträdare och tillträdde sin nya befattning i juli månad samma år. Han installerades

i sitt ämbete den 20 nästföljande augusti. Han avgick från sin befattning 1924.

Como-egendomen, som i början av 1900-talet var värderad till $16,000 och något år längre fram till $8,000, såldes 1915 för $5,000.

Hospitalet.

År 1912 inköptes ett hus vid Canada-gatan, innehållande tretton rum, för ett pris av $2,650. Det var ämnat för ett "Receiving Home", men har använts som hem för sjuksköterskorna. Det blev tillbyggt 1919 för en kostnad av $6,200.

Konferensen beslutade å sitt möte 1917 "att gilla hospitalsstyrelsens plan att söka bättre läge för hospitalet". Med anledning därav inköptes 1918 ett helt kvarter norr om statskapitoliet i St. Paul för ett pris av $71,000. Egendomen består av högst värdefulla byggnadstomter samt tre goda boningshus, som uthyras. Konferensen beslutade 1922: "Att ett nytt lasarett uppföres så snart sig göra låter på för ändamålet inköpt lägenhet å Capitol Hill."

År 1920 upptogs hospitalsinrättningen i "The American College of Surgeons" och blev därigenom erkänd som en anstalt, vilken fullt motsvarar nutidens krav på sjukvård.

Dr A. F. Almér är sedan 1924 kaplan vid hospitalet och diakonissanstaltens pastor.

Diakonissanstalten.

Syster Eleonora Slättengren blev år 1907 vald att som "hospitalets föreståndarinna och diakonissanstaltens husmoder" efterträda syster Bothilda Swenson, som i nära nio år på exemplariskt sätt fyllt dessa ansvarsfulla befattningar.

Syster Esther Porter har förestått sjuksköterskornas "Training School". Genom att utnämna henne till medlem av "The State's Examining Board for Nurses" hava vederbörande myndigheter visat, att de uppskattat hennes kunskaper och duglighet i sjukskötarekallet. På grund av sjukdom måste syster Esther Porter upphöra med sin tjänst 1923; i hennes ställe blev miss Florinda Abrahamson anställd. Miss Florence Nelson har undervisat i "training"-skolan. År 1924 återvände syster Esther Porter som lärarinna vid "training"-skolan.

År 1920 hade diakonissanstalten 19 systrar, av vilka två, Ingeborg Nystul och Elvira Pearson, voro anställda på missionsfältet i Kina, en i församlingsdiakoni, tre vid andra barmhärtighetsinrättningar, nämligen två vid invalidhemmet och en vid de "Unga kvinnornas hem" i

BETHESDA ALDERDOMSHEM, CHISAGO CITY, MINN.

St. Paul. År 1924 voro systrarnas antal 17; av dem voro tio vid Bethesda-inrättningarna, fyra i hem- och hednamissionstjänst, två tjänstlediga och en sjuk.

Ålderdomshemmet.

Styrelsen inköpte år 1910 sju och en halv acres land med ett par boningshus, beläget "i en vacker lövskogsbygd nära Green Lake" och den svenska lutherska kyrkan i Chisago City.

Vid konferensmötet som hölls i Center City 1917 lades av konferensens ordförande, dr P. A. Mattson, hörnstenen till en ny byggnad

MARTHA MATTSON,
husmoder vid ålderdomshemmet.

av tegel. Den blev färdig samma år. Den består av 46 rum och har plats för 80 åldringar. Kostnaden för den steg till $55,000. Den är försedd med elektrisk belysning och ångvärmeapparat. Från en vacker villa, skänkt till inrättningen av Lizzie Larson, har man en förtjusande utsikt ut över Green Lake.

Som husfader vid hemmet tjänstgjorde pastor G. A. Stenborg från år 1917 till den 7 november 1921, då han fick flytta till sitt eviga hemvist. Pastor C. E. Slätt har sedan dess sörjt för de pastorala behoven vid hemmet.

Som husmoder har mrs Martha Mattson tjänat hela tiden från hemmets upprättande och intill nu.

Invalidhemmet.

År 1913 inköptes en egendom norr om St. Paul vid Lake Garvais för ett pris av $5,000. Lägenheten öppnades den 18 maj 1914 som hem för invalider. 1917 inköptes ytterligare 30 acres land för $6,500. 1920 bemyndigades Tabitha-föreningen att uppföra nytt invalidhem.

Hemmet förestås av diakonissor.

BETHESDA INVALIDHEM, ST. PAUL.

En början till *"Receiving Home"-verksamhet* är ock gjord, i det ett s. k. "ward" vid hospitalet blivit upplåtet för små barn som behöva hem och som superintendenten för denna gren av konferensens verksamhet anförtror detsamma. Denna anordning är naturligtvis endast tillfällig, och hoppas man att inom en snar framtid få en passande byggnad för ett tidsenligt Receiving Home.

Vederbörandes årsberättelse för 1924 upplyser, att under det året
15 sjuksköterskor fått sina diplom,
2856 patienter vårdats å hospitalet,
83 personer varit intagna i ålderdomshemmet och 28 i invalidhemmet.

Enligt synodalstatistiken för 1920 utgör hospitalets, diakonissanstaltens, ålderdoms- och invalidhemmets egendomsvärde $331,580.82. År 1923 utgjorde tillgångarna $439,275.01.

Utgifterna under året 1923 stego till:

för hospitalet	$121,733.75
för ålderdomshemmet	14,135.32
för invalidhemmet	11,044.06
	$146,913.13

Läkarevård och själavård vid hospitalet.

1. Hospitalet har haft förmånen av att äga en präktig *läkarestab*. Doktor Edward Boeckman, norsk till börden och känd som auktoritet på sitt område, var en av de första läkarna som lade grunden till Bethesdas berättigade anseende.

Doktorerna E. M. Lundholm och O. Sohlberg hava under sin tjänstetid stadgat och upprätthållit allmänhetens förtroende till inrättningen. Likaså en doktor A. J. Gillette, en snart sagt över hela landet känd och erkänd ortopædisk auktoritet.

Av de läkare som för närvarande tjänstgöra vid hospitalet förtjäna doktorerna E. G. Sterner, som är överläkare, samt O. W. Holcomb, V. N. Peterson, E. W. Ostergren, H. Sneve, C. C. Chatterton och K. C. Wold särskilt erkännande för insikt, duglighet och humanitet.

En son till ovan nämnda Lundholm, doktor Arthur M. Lundholm, hör ock till Bethesdas läkarekår.

2. Även för *själavården* är väl sörjt. I kapellet hålles högmässogudstjänst varje söndag och aftongudstjänst varje torsdag. Varannan månad firas Herrens heliga nattvard. Morgonbön hålles dagligen i matsalen.

En gång i månaden samlas hospitalsfamiljen till missionsfest.

För patienternas och hospitalspersonalens enskilda själavård sörjer hospitalsföreståndaren ömt och samvetsgrant.

Diakonissavdelningen vid hospitalet utgör en församling för sig, vars pastor naturligtvis föreståndaren är.

Gudstjänst hålles även vid invalidhemmet varje söndags eftermiddag.

IN MEMORIAM.

I.

C. A. Hultkrans

har gjort sig känd som en av Minnesota-konferensens och Augustana-synodens märkesmän på barmhärtighetsverksamhetens och hednamissionens område.

Hultkrans föddes den 25 april 1859 i Visnums församling, Värmland. Han kom till Amerika 1870 i sällskap med föräldrar och syskon. Han hamnade först i Lake City, Minn., och året därpå i Säbylund, Wis. Under en andlig väckelse, som uppstod där inom församlingen, kom

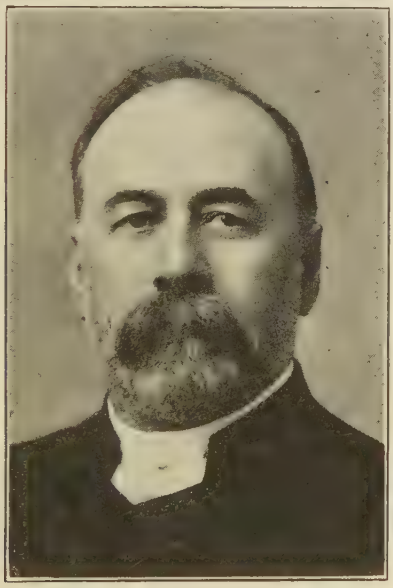

PASTOR C. A. HULTKRANS.

han till tro på syndernas förlåtelse och barnaskap hos Gud. Han inskrevs som studerande vid Gustavus Adolphus College 1880 och tog studentexamen vid Augustana College 1887. Prästvigd blev han den 16 juni 1889 och var pastor i Geneseo, Ill., mellan åren 1889–1891. Sist nämnda år antog han Minnesota-konferensens kallelse till att bliva föreståndare för "Bethesda Hospital" i St. Paul. Denna anstalt befann sig i ett allt annat än blomstrande skick. Den laborerade med en dryg skuld, och sjukhuset vid Lake Como hade måst stängas.

Hultkrans var den rätte mannen i fråga om denna viktiga konferensinrättning. Därom säger dr Norelius i sitt historiska verk: "1891 blev den nuvarande föreståndaren, pastor C. A. Hultkrans, kallad till denna plats. Det har alltid sagts, och det har alltid i verkligheten bevisat sig vara sant, att det går bäst, när den rätte mannen kommer på den rätta platsen, och det är intet smicker, då jag vågar säga och säger det med fullaste allvar, att Gud har särskilt utrustat honom för att med välsignelse kunna verka såsom Minnesota-konferensens hospitalföreståndare. På en sådan plats fordras en man med ett gott praktiskt förstånd, med lugn, förenat med energi och bestämdhet, samt att han med intresse lever och verkar för sitt livsmål. Dessa jämte en barnslig förtröstan till Gud äro bland de erforderliga egenskaperna för en hospitalföreståndare, och dessa egenskaper har den nuvarande föreståndaren i ingen ringa grad ådagalagt." Med hänförelse och iver gick Hultkrans till verket. Inom kort var Bethesdas skuld gäldad, en ny passande lägenhet inköpt och sjukhusverksamhet i full gång. Under den nye förestandarens ledning växte inrättningen både i den ena och i den andra riktningen och på samma gång förtroendet såväl för den som för dess ledare, som lade visa planer och utförde dem med klok beräkning, praktisk duglighet, skarp framtidsblick och outtröttlig flit. För att grundligt sätta sig in i sitt viktiga och krävande arbete gjorde han vidsträckta resor i Europa och besökte åtskilliga barmhärtighetsinrättningar därstädes.

Själv fostrad i den himmelske Läkarens barmhärtighetsanstalt, lade sig Hultkrans vinn om att Bethesda Hospital skulle vara en kurort icke blott i lekamligt utan även i andligt avseende, varför han ock såg till, att dess arbetspersonal, så långt möjligt var, hade Kristi sinne och livades av Kristi kärlek. Själv var han för de sjuka en öm, trogen och nitälskande själasörjare och för hela sin omgivning ett levande exempel i fråga om trohet i Kristi och de lidandes tjänst.

Hultkrans' hjärta hade rum även för hedningarnas nöd. Med varmt intresse deltog han i stiftandet av det "Ev. luth. hednamissionssällskapet i Minnesota", och från 1908, då Augustana-synoden övertog nämnda sällskaps Kinamission, tjänade han som ordförande i denna missions styrelse, till dess sjukdom gjorde honom oförmögen därtill.

Öppet och ärligt uttalade Hultkrans sina åsikter och ådagalade såväl i ord som handling en viss självständighet, varför han ock, visserligen mot sin önskan, stötte en och annan. Motstånd och klander var han esomoftast och i hög grad föremål för; men oförfärad och uthållig gick han sin väg fram och lyckades väl i sina företag.

Mänskligt att döma ändades Hultkrans' arbetsdag alltför tidigt. Ett lindrigt slaganfall träffade honom i augusti 1913. Anfallen upprepades, och vid det sista av dem, som inträffade den 21 oktober 1915, kom hembudet. Hustru och åtta barn, en broder, pastor J. G. Hultkrans, vänner och ämbetsbröder, den konferens, i vilkens tjänst den hemgångne brodern offrat sina krafter, ja, ett helt kyrkosamfund kände bittert den förlust de lidit. Vid sitt årsmöte 1916 fattade Minnesotakonferensen följande s. k. resolution: "Konferensen känner djupt den förlust som hospitalverksamheten genom föreståndarens, pastor C. A. Hultkrans', frånfälle blivit drabbad av; men vi böja oss för Guds allvisa ledning och tacka Gud för det arbete som den hädangångne fick utföra inom Minnesota-konferensen."

II.

Dr E. M. Lundholm.

"Få läkare hava uträttat så mycket gott och samtidigt invuxit i sitt folks hjärta som dr Erik Mauritz Lundholm. När budskapet om hans frånfälle spreds, bragte det allmän och verklig sorg till tusentals hem över hela nordvästern."

Lundholm föddes i Venjans församling, Dalarna, den 20 juni 1858. Han avlade studentexamen i Falun 1881, studerade sedan vid Uppsala universitet och avlade där medicine kandidatexamen 1886. På hösten 1888 reste han till Amerika, avlade i januari nästföljande år vederbörlig läkareexamen i St. Paul och praktiserade sedan som läkare i Stillwater, Minn. Han återvände inom kort till Sverige, studerade vid Karolinska institutet i Stockholm och blev medicine licentiat 1890. Efter att hava ingått äktenskap i december samma år, reste han i sällskap med sin unga maka tillbaka till Amerika och bosatte sig i St. Paul, där han under loppet av 24 år på det mest samvetsgranna och fruktbärande sätt utövat den skicklige läkarens och den kristne människovännens ädla kall.

"För dr Lundholm var ej läkarebefattningen en profession för vinnande av en god utkomst, ära eller anseende, utan ett sätt att få tjäna den lidande mänskligheten. Hans hjälpsamhet var ej i allmänhet känd, och själv var han den siste att vilja, att någon skulle nämna därom. Många voro de tillfällen, då han ej blott utan ersättning meddelade läkarevård eller utförde operationer åt medellösa, utan även därtill gav dem respenningar hem, när de tillfrisknat, eller annars under sjukdomen skänkte en penninggåva till den fattiga familjen."

Troende och varm kristen som han var, intresserade han sig livligt för kristlig och kyrklig verksamhet. När det blev fråga om att få en församlingsverksamhet till stånd i den stadsdel, där han hade sitt trevliga hem, var han mycket intresserad. Han ville där hava en svensk luthersk församling och tog en aktiv del i stiftandet av Clara-församlingen. Det var hans behov att få höra Guds ord och möta sin Frälsare vid nattvardsbordet.

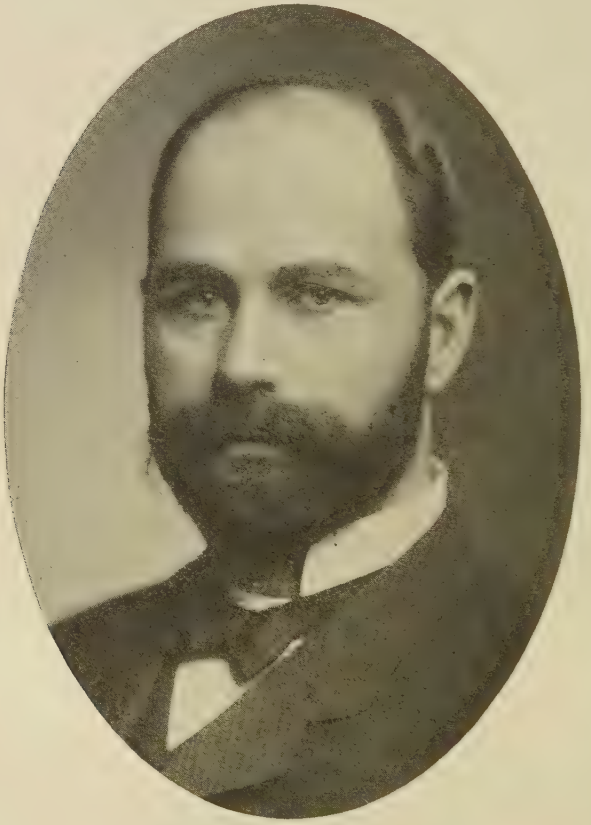

DR E. M. LUNDHOLM.

Att få tillbringa lediga stunder i familjekretsen var hans käraste nöje. Där, om någonstädes, glömde han läkarens bekymmer, och trötthetен försvann. Det var ett verkligt nöje att få lyssna till honom, när han emellanåt på aftnarna såsom en skolmästare undervisade sina barn i varjehanda ämnen.

Ja, som människa, kristen, läkare, församlingsmedlem var dr Lundholm ett efterföljansvärt exempel.

Efter genomgången operation och i fast tro på Herrens trofasthet insomnade dr Lundholm i Överläkarens sköte den 5 augusti 1915. "En väl använd arbetsdag var avslutad. Han, som alltid sökt giva andra lättnad och hjälp, hade nu själv fått vila."

Vid sitt årsmöte 1916 uttryckte konferensen sin djupa sorg och saknad med anledning av den stora förlust, som hospitalet lidit genom dr E. M. Lundholms frånfälle.

PASTOR G. A. STENBORG.

III.

G. A. Stenborg.

Pastor Stenborg var född den 16 juli 1846 i Östra Stenby församling, Östergötland. År 1880 emigrerade han till Amerika och begav sig direkt till Augustana College, där han studerade omkring två år. Han prästvigdes 1882.

Stenborgs första pastorat blev den sv. luth. kyrkan i Cambridge, Ill. Där stannade han okring ett år, flyttade sedan till Marine Mills, Minn., och blev därvarande sv. luth. församlings herde. Församlingen i Cannon Falls, Minn., betjänade han därefter omkring sju år, varunder han

betjänade församlingen i Cannon River fyra år. Från 1898 till 1906 var han pastor i Sand Lake, Wis., och mellan åren 1906 och 1918 i Almelund, Chisago county, Minn. Sist nämnda år resignerade han från Almelund-församlingen och flyttade till ålderdomshemmet i Chisago City och vistades där såsom hemmets husfader till sin död, som inträffade den 7 november 1921.

Pastor Stenborg var en innerligt from person, en allvarlig och samvetsgrann pastor och en kraftig predikant.

BARNHEMMEN OCH "RECEIVING HOME"-VERKSAMHETEN.

Den som tager emot ett sådant barn i mitt namn, han tager emot mig. Matt. 18: 5.

BARNHEMMET I VASA.

I fråga om detta barnhem är det väl rätt och tillbörligt att låta dess stiftare och förste husfader få hava det första ordet. Vi anföra därför till en början, ur "Vasa illustrata", dr E. Norelii egna ord om hemmet. Han skriver:

"Detta barnhem har en intressant historia. Det är det äldsta barnhemmet inom synoden och daterar sig från 1865, då det tog sin början på följande sätt. På hösten 1865, då undertecknad gjorde besök i St. Paul, blev jag underrättad om att en dalfamilj, Mikola Erik Erikson och hans hustru, hade kommit från Sverige nyligen, och att båda hade dött och lämnat fyra barn efter sig i utblottat och värnlöst tillstånd. Tillfrågad om jag visste någon råd för dessa barn, var det liksom en röst sade mig: 'Tag dem med dig hem.' Och jag tog dem hem till Red Wing, där jag då bodde. Följande söndag tog jag barnen med till gudstjänsten, som vi då höllo på 'court-huset', emedan vi höllo på att bygga vår andra kyrka i Red Wing, och omtalade för församlingen, huru jag hade funnit dessa barn, och att det var påtagligt, att de behövde både vård, kläder och föda. Församlingen var genast färdig att uppbära en kollekt för detta ändamål. Nästa steg var att finna en vårdarinna för barnen samt husrum. Det senare fann man i grundvåningen under kyrkan i Vasa, och den förra fann man i mrs Brita Nilson, som allmänt kallades 'Moster Brita', en from kvinna, som uppehöll sig i Stockholm, Wis., där hon brukade hålla småbarnsskola.

Barnens antal ökades så småningom, det började bli trångt under kyrkan, moster Britas krafter började svika, men hon höll ut i fyra år, ända till 1869. Vi funno då i miss Carolina Magny, en dotter till den bekante Magnus Gummeson i Chisago Lake, en hjälparinna, som blev barnhemmets andra föreståndarinna. Hon var född i Sandsjö, Kronobergs län, 1837 och kom till Amerika 1864. Den första barnhemsbyggnaden var ett enkelt litet brädskjul, dock någorlunda varmt. Jag hade lyckats att för $150 köpa tio acres land och där uppfört detta hus, och det var en stor glädje, när man kunde flytta barnen dit. Här var det nu, som miss C. Magny styrde såsom husmoder och fick i drygt mått pröva på vad nybyggarelivet hade med sig även på detta område.

I samma mån som barnfamiljen växte, vart man nödsakad att bygga

BILDER FRÅN BARNHEMMET I VASA.

större hus, och såsom man ser, var det andra huset ett rätt ansenligt hus. Vilken stor glädje var det icke, då vi kunde inviga detsamma! Miss Magny var numera gift med N. J. Strandberg och var moder till en egen liten dotter, och det kunde tyckas, som om livet nu skulle bliva ljusare för henne. Men denna glädje blev icke lång, ty nu skulle denna inrättning börja att genomgå sin prövningstid. Men innan jag nämner om dessa prövningar, bör det sägas, att sedan jag ensam i elva år haft denna inrättning och omsorgen därför om händer, hade den 1876 blivit överlämnad åt Minnesota-konferensen, som mottog densamma såsom sin egen inrättning.

Tidigare (14 år förut) hade en cyklon gått över Vasa utan att åstadkomma så mycken skada, men natten mellan den 2 och 3 juli 1879 hemsöktes församlingen av en fasans storm, som förorsakade mycken skada och dödade ej mindre än elva personer.

Stormen kom över barnhemmet mellan elva och tolv på natten. Det blixtrade och dundrade oupphörligt, och regnet föll i vilda strömmar. Det var med möda man kunde leta sig fram till barnhemmet, och innan jag hann dit, kunde jag ana det värsta. När jag kom till gamle O. M. Turnblads hus, som stod ett litet stycke söder om barnhemmet, och som jag kallat 'Zoar', träffade jag på hela barnhemsskaran, nästan alla med blödande sår. Nej, icke alla, tre lågo döda bland spillrorna efter barnhemmet, och när man såg noga efter, fann man vid foten av den ena skorstenen, under ett stycke av taket som fallit ner där, i en vagga två späda barn, som lågo där oskadade. Det ena var mrs Strandbergs egen lilla dotter. Av såren dogo två till, så att det var fem av barnhemsbarnen som omkommo i stormen. Skolläraren på hemmet, mr Vigren, svävade en stund i luften, men föll ned oskadad i en halmstack. Huset var emellertid bortblåst, och allt var borta utom jordbiten. Nu såg det förtvivlat ut, i synnerhet som man ännu hade några hundra dollars skuld på det förstörda huset. Men efter några dagar började vi att rensa upp platsen, lägga ny grundval och bygga upp ett nytt hus, det tredje i ordningen. Medel inflöto från alla håll, så att vi icke blott fingo nog till att bygga huset, utan ock att betala alla gamla och nya skulder.

Strandsbergs avflyttade nu från barnhemmet efter att i många år hava varit dess föreståndare och offrat tid och krafter i dess tjänst. Barnen voro visserligen icke så många ännu, men hemmet hade också mycket mindre tillgångar än sedan.

J. A. Hultgren och hustru övertogo första gången föreståndareskapet för hemmet den 18 februari 1880 och tjänade till den 18 april 1888. Under dessa år utvidgades hemmet mycket i alla riktningar. Mera

land skaffades, flera hus byggdes och förbättringar gjordes. Barnens antal ökades och allt såg lovande ut, men det goda folket kände sig efter åtta-årig strävsam möda behöva vila, och på grund därav resignerade de. I deras ställe kallades Lewis Mellin och hans hustru att intaga platsen såsom föreståndare, och de fortsatte arbetet till den 20 april 1895. I samma mån som barnens antal växte, måste man bygga till det stora boningshuset, och desto mera omsorg och arbete krävdes det att taga vård om en sådan stor familj. Snart kände även de sig trötta och flyttade därför vid ovannämnda datum. Mr Mellin är född i Bergsjö och hans hustru är född i Hanebo, Hälsingland. De ha sedan bott i Alabama, i Lindsborg, Kansas, och bo nu i Kansas City.

Återigen blev Hultgrens kallade och övertogo föreståndareskapet efter Mellins flyttning och ha förblivit kvar på hemmet ända till den 14 juni 1905. — Ännu skulle barnhemmet genomgå en svår prövning. Just som man satt och spisade middag den 16 januari 1899, upptäcktes, att det stora huset hade fattat eld, och det brann om en kort stund ner till grunden. En liten svagsint gosse hade tänt eld i ett klädkontor. Det var en rörande syn att se de små barnen med sina små bylten av kläder, som de fått tag i, tåga, såsom bien ur sin kupa, för att komma ur det brinnande huset. — Såsom det skedde vid den förra olyckan, skedde det även nu. Barnen måste visserligen till att börja med spridas ut över hela församlingen, men följande sommar uppfördes det fjärde huset, det bästa vi hittills haft. Välvilliga barnavänner gåvo rikligen till barnhemmets uppbyggande, och vi fingo ett bättre hus än vi hade förut, och hemmets ekonomiska tillstånd blev bättre än förr. Ritningen till nya huset har mr Olof Cervin, synodens arkitekt, gjort, och verket prisar mästaren. Nu är även det nya huset fullt av barn och flödar över, så att huset nr. 2 länge har varit använt för de minsta barnen, men även det är nu för litet, ehuru detta också blivit betydligt tillbyggt." — —

Hemmets föreståndare.

Brita Nelson 1865–1869.
Carolina Magny (=mrs Strandberg) 1869–1880.
J. A. Hultgren och hustru 1880–1888, 1895–1905.
Lewis Mellin och hustru 1888–1895.
Pastor J. E. Hedberg och hustru 1905–1906.
C. G. Lind och hustru 1907–början av 1909.
O. C. Herbert 1910–1913.
Philip Johnson och hustru, 1 april 1914–1 mars 1920.
O. C. Herbert och hustru, mars 1920–1924.

Biträdande husmödrar.

Mathilda Brinteson, Anna Olson och Alma Peterson (1909).
Dinah Hallsten (1916).
Agnes Swenson, Edna Johnson och Ida E. Swanstrom (1917–18).
Edna Johnson (1918).
Jenny Peterson och Florence Johnson (1920).
Sofie Peterson från juli 1920–1923.
Ebba From från september 1923.

Sedan augusti 1922 har mrs Hilda Nelson, utexaminerad sjuksköterska från "Bethesda", nästan oavbrutet varit anställd i barnhemmets och konferensens tjänst huvudsakligen för befrämjandet av "Receiving Home"-verksamheten. Hon är för närvarande hemmets husmoder.

Statistisk översikt och affärer.

Under senare år har barnantalet i medeltal varit 66 per år.

Utgifts- och inkomststaten under vart och ett av de senaste 14 åren:

1909–10	$14,721.31
1910–11	16,816.25
1911–12	13,231.96
1912–13	14,275.86
1913–14	14,278.18
1914–15	15,421.34
1915–16	12,185.76
1916–17	10,745.33
1917–18	14,601.88
1918–19	13,890.25
1919–20	16,105.18
1920–21	21,806.29
1921–22	21,455.01
1922–23	13,921.64

Barnhemmets egendom var i början av 1921 uppskattad till $62,222.-26. Tillgångarna 1923 voro $70,221.96.

För sitt underhåll har hemmet uppburit årliga tacksägelsedagskollekter från församlingarna samt de medel som söndagsskolorna för ändamålet insamlat. Från 1918 har hemmet av konferensen varit tillförsäkrat i ett för allt ett bidrag av $6,000 årligen.

Dessutom hava många av hemmets vänner ihågkommit detsamma med gåvor och testamenten.

Barnens antal var 1924: 36.

Skola, gudstjänst och *arbete* hava hållits vid makt uti barnhemmet hela tiden av dess tillvaro. Svensk skola har hållits 6 à 8 veckor om

året och engelsk 7 à 8 månader varje år (under senare år). Som lärare nämnas: Mathilda Brinteson, Hortense Bodelson, Lillian Bergquist, Ellen Carlson, Gotfred Berg m. fl.

Även i den "engelska" skolavdelningen undervisas i kristendom och svenska språket.

Söndagsskola och högmässogudstjänst bevista barnen i Vasa kyrka; under den kallaste årstiden hålles söndagsskola även vid hemmet. Varje dag hålles morgon- och aftonandakt med barnen vid hemmet.

Vid flitigt och troget kroppsarbete, vilket ju ock är en gudstjänst, vänjas barnen, både stora och små. Särskilt under de tider av året, då skola ej hålles, få de större gossarna deltaga uti alla göromål, som pläga utföras vid ett väl ordnat lantbruk, och de större flickorna få praktiskt lära sig alla inom ett stort hushåll förekommande göromål. Arbete från morgon till kväll på åker och äng, i snickareverkstad och smedja, i stall, ladugård och redskapslider samt vid spiseln och symaskinen, vid tvättbaljan och matborden. En ständig rörelse, ett hurtigt och hälsosamt liv, ett glatt och muntert sällskap, som får lära sig jämte gudsfruktan och bokliga kunskaper även konsten att i anletets svett förtjäna och göra rätt för det dagliga brödet.

Tillägg. Minnesota-konferensen fick vid sitt årsmöte 1924 av prof. och fru Alexander P. Anderson i Red Wing mottaga en storartad gåva, nämligen en jordegendom (400 acres) med byggnader på, belägen nära nämnda stad och värderad till $100,000. Avsikten med gåvan är att bevara för Goodhue county "the Vasa Orphans' Home", vilket nu i 60 år utgjort ett av countyets landmärken. Vederbörande styrelse fick av konferensen i uppdrag att vidtaga erforderliga åtgärder, som möjliggöra Vasa-hemmets flyttning till den nya egendomen. Dessutom hava herr och fru Anderson till barnhemmet donerat en fond på $10,000 för det särskilda ändamålet, att barnen därigenom skulle beredas tillfälle och rätt att bevista den konsoliderade skolan i Burnside township. Räntan å fonden skall nämligen utgöra en ersättning för "townshipet" med hänsyn till skatterna. I fråga om fonden är stipulerat, att, i händelse den konsoliderade skolan upphör med sin verksamhet, inkomsten därifrån tillfaller hemmet för uppfostringsändamål. Skulle åter både skolan och hemmet upphöra att existera, så delas fonden lika mellan Burnside township och Minnesota-konferensen. För övrigt hava herr och fru Anderson nyligen givit $2,500 som bidrag till de nya byggnadernas uppförande samt offrat mer än $1,000 i och för den elektriska ledningens införande. De värda makarna hava genom dessa donationer ådagalagt stor nitälskan för konferensens barmhärtighetsverksamhet

bland "de små" och hava i sanning gjort sig förtjänta av konferensens djupa och innerliga tacksamhet.

Såsom *ordförande* i hemmets styrelse hava under senare tid följande pastorer tjänstgjort: J. Fremling från början av 1890-talet t. o. m. 1902; Erik Norelius 1903–1905; J. N. Brandelle 1906; B. Modin 1907–1913; J. A. Frost 1913–1915; E. A. Lindgren 1916–1921; J. E. Oslund 1922 (en del av året); J. I. Bergstrand 1922–1924.

PROF. OCH FRU A. P. ANDERSON.
Den värdefulla lantegendom makarna Anderson skänkt Minnesota-konferensen.

IN MEMORIAM.

Moster Brita.

Hon var född i Knista församling, Örebro län, Nerike, den 9 februari 1817.

Hennes egentliga namn var Brita Nilson. Hennes föräldrar voro fattiga, och hennes barndomshem var ett torp. Som liten flicka, sju år gammal, fick hon valla boskapen vid en avlägsen släktings gård. En dotter där vid gården blev hennes plågoande, som överhopade henne med bannor, skällsord, hugg och slag. I skogen fick hon ofta lida köld och hunger; hon och hennes hjord vandrade ock vilse en och annan gång, och när hon kom hem om aftnarna, uttröttad och våt, med sår på de små fötterna, måste hon förrätta sysslor, alltför tunga och dryga. När hennes krafter då sveko och hon sviktade eller föll under bördors tyngd, vankades stryk. Under arbetet i skogen, medan boskapen vilade, och sent om kvällarna i sin undangömda vrå sysslade den lilla så flitigt med läsning, att hon vid husförhör fick beröm av prästen. Ja, så gestaltade sig Britas barndomstid.

År 1854 anlände hon till Amerika och vistades de första nio åren i Moline, Ill. Där blev hon, enligt vad hon berättat, "omvänd och kom till tro på sin Frälsare". Det skedde vid ett missionsmöte, från vilket hon gick så glad och lycklig, att hon "bara ville sjunga halleluja".

När nu Brita fått nåd till att tro sina synders förlåtelse, så uppstod hos henne längtan efter att uträtta något för Herren och hans sak. Medan hon bäst gick och funderade härpå, kom en skrivelse från Stockholm, Wis., med begäran, att hon skulle komma dit och halla skola med små barn. Hon tog denna begäran som en kallelse från Gud och flyttade till Stockholm; där kommo snart både småbarnsskola och söndagsskola i gång med Brita som lärare. Med kärlekens nitälskan och i barnaenfaldens tro sökte hon draga både ung och gammal till syndares Frälsare, som dragit hennes eget hjärta till sig.

På pastor E. Norelii inbjudan flyttade Brita 1865 till Vasa för att taga vård om de värnlösa små, för vilka han upprättat ett litet anspråkslöst hem. Om behoven där och deras underbara fyllande har hon yttrat: "Fattigt var det, ja, många gånger verklig brist på både kläder och föda. Både jag och barnen fingo lära oss att helt anförtro oss åt Guds faderliga omsorg. Jag minns särskilt en gång mitt i vintern, att både mjölet och brödet var slut, och ingen utsikt fanns, var vi skulle få något. Jag sade då till barnen: 'Nu fån I allt bedja Gud flitigt, att han sänder oss mjöl, eljest få vi ut med påsen.' De föllo på knä många gånger den dagen och bådo, att Gud ville höra deras bön och hjälpa dem; och varje

gång de uppstego från bönen sjöngo de, så att jag måste le åt dem. Aftonen kom, och vi hade blott en kaka bröd kvar. Barnen gingo till sängs och somnade från alla bekymmer. Jag satt uppe och lagade deras kläder. Klockan nära elva knackade det på dörren, och en man ropade: 'Låt upp, så skolen I få en säck mjöl, ty jag tänker, att I ären utan mjöl.' Jag öppnade, och mjölet tömdes i tunnan, som blev nästan full. Då barnen om morgonen kommo upp, fingo de se, att mjöltunnan var full, varvid de utropade: 'Gud har varit här och givit oss mjöl.' Detta trodde de så visst, att deras ögon strålade av glädje. Sådana prov på Guds bönhörande nåd fingo vi flera gånger röna."

Hennes föreståndareskap för barnhemmet i Vasa varade till 1869, då hon återvände till Stockholm, Wis. Efter några år flyttade hon till det närbelägna Säbylund, varest hon tidtals sysselsatte sig med barnaundervisning. Hennes vänner, som kärleksrikt försågo henne med det lilla hon behövde, satte upp en liten bostad åt henne, där hon i allsköns ro fick tillbringa sina sista år här på jorden. Huru tacksam hon var mot dem! Huru hon bad för dem i sitt lilla älskade bo! Nöjd, glad och lycklig i Gud, sin Frälsare, levde hon ett friskt andligt liv, närt och underhållet av Guds ord, på vilket hon fast förtröstade in i det sista. I trägen bön anförtrodde hon åt sin käre himmelske Fader allt vad som var henne dyrbart: nådesyskon, missionen, församlingen, pastorerna och särskilt sin pastor. Så länge hennes krafter det medgåvo, bevistade hon den allmänna gudstjänsten i kyrkan; och när dessa sveko henne, så hade hon ju kvar Guds ord i sitt bo. Och hennes bo var i sanning ett Herrens tempel, en helgedom.

Lugnt och stilla var hennes levnads slut: ingen klagan hörde man, blott tack och lov. "På stilla dag kom natten stilla." Brudsjälen gick att möta Brudgummen, som hon haft så kär.

Moster Brita gick in i det eviga livets hem den 14 februari 1899.

Om "moster Brita" vittnar en minnestecknare: "Det må till Guds pris sägas, att hon under intrycket av de villfarelsens vindar, som blåst i den trakt där hon vistas, icke låtit sig rubbas från sanningens klippgrund. Under partistridernas tid stärkte hon de svaga och obefästade och sökte med en stilla och saktmodig ande även tillrättavisa de villfarande. Hon var en bland dem som genom fasthållandet av det gamla trosordet, genom sina trägna kyrkobesök och genom uppmuntrande ord och tvivelsutan även genom trogna förböner ingav församlingens dåvarande lärare mod och hopp att hålla ut i kampen, att, oaktat allt motstånd och alla vidrigheter, fortsätta sin verksamhet så länge, till dess

församlingen hunnit den stadga och fasthet i den kristliga tron, att man kunde hoppas dess bestånd och vidare utveckling."

BETHANIA-HEMMET I DULUTH

Länge hade konferensen känt behovet av att äga ett barnhem i norra delen av Minnesota. På sitt årsmöte 1914 tillsatte den en sjumannakommitté för att upprätta ett "Receiving Home" uti endera av städerna vid Twin Ports. År 1915 i mars inkorporerades "Bethany Home", som enligt inkorporationsartiklarna "skall utgöra ett hem för värnlösa barn utan skillnad med hänsyn till deras ålder, kön, färg och religion".

Hösten sistnämnda år inköpte styrelsen för $12,000 en egendom på 39:de ave. W. och 9:de st. Dr J. A. Krantz ägnar egendomen och dess omgivningar följande vackra beskrivning:

BETHANIA-HEMMET.

"Huset har under åratal uppehållit sitt anseende av att vara ett av stadens vackraste och mest storslagna residens, ty det byggdes och ägdes av en gruv- och järnvägsmagnat, som icke sparade på pengar, då det gällde att bygga och inreda detsamma. Huset äger sexton stora och väl planlagda rum, full källarvåning och stort loft, som ävenledes kan inredas till fyra eller sex rum, ifall behovet skulle kräva det. Alla moderna bekvämligheter finnas också att tillgå. Ett annat hus finns ock på ägorna, som kan inredas i åtta stora och bekväma rum. Med köpet följde något över fyra acres jord, så att hemmet har gott utrymme. Läget är det mest förtjusande som kan tänkas. Beläget på backsluttningen mellan 28:de och 40:de avenyerna väster och ovan 9:de gatan, kan det ses från vilket håll man än kommer in till staden, varför utsikten därifrån är överdådigt storslagen. Vackra planteringar av barrträd,

cedrar och andra skuggträd med inblandning av fruktträd finnas på ägorna. Mitt igenom kastar sig också en bäck över hällarna och ger åt det hela ett romantiskt utseende. Spårvagn finns på sex och skola på tre kvarters avstånd, och ovanför slingrar sig den världsberyktade boulevarden, varifrån det härligaste panorama upprullas för ens blick. Här är man icke störd av storstadslivets larm och buller, och likväl har man allt detta framför sig. Här blir en naturlig och lätt tillgänglig plats för våra församlingar att hålla sina festligheter och kyrkliga samlingar, då de önska komma bort från hemmet och gå ut i det gröna."

Hemmet öppnades den 1 maj 1916. Föreståndare blevo mr och mrs Erik Myhrman. Antalet av barnen var i början endast fem. Diakonissan Jennie Johnson hade hand om dem. Vintern 1916–17 stod mrs Ellen Cassel för det hela, och nästföljande sommar blev syster Jennie Johnson hemmets husmoder. Sommaren 1918 flyttade hon. Mrs E. L. Fredlund blev hennes efterträdare. Under hennes vistelse vid hemmet steg barnens antal till 50. Vintern 1919 voro ej mindre än 35 av hemmets invånare sjuka i influensa.

Från sommaren 1920 har mrs Ella Anderson varit hemmets föreståndarinna.

På hösten 1920 befann sig allt vid hemmet i förträffligt skick. Visthuset var fullt med förråd för vintern; bonings- och uthusen hade undergått reparation; hälsotillståndet var gott; allt bådade gott för framtiden. Oväntat kom det hårda slaget eller hemsökelsen: den 10 oktober bröt elden lös, och inom mindre än två timmar var intet annat kvar av den härliga byggnadskomplexen än bränder och ruiner. Intet människoliv gick dock förlorat. Barnen fördes till Betania-kyrkan, där de utdelades åt familjer, färdiga och villiga att hjälpa.

Ett par tre veckor därefter samlades barnhemsfamiljen åter i en tillfällig bostad på 40:de ave. W. och 6:te gatan. Gåvor i form av mat, husgeråd, möbler och pengar flödade in i boet, och stora voro anledningarna till att prisa och tacka Herren.

Ett nytt hus är nu uppfört för en kostnad av omkring $77,000. B. E. Wellberg, en medlem av hemmets styrelse, har förestått byggnadsarbetet. Hemmet har utrymme för ungefär nittio barn, föreståndare och erforderlig tjänstepersonal. "Trevåningstegelbyggnaden tronar majestätiskt på höjden, överblickande en del av staden Duluth och en vik av Superior-sjön. Den står där som ett skönt monument av den kristliga offervilligheten." Den nya barnhemsbyggnaden invigdes den 30 september 1923 av konferensens ordförande, dr P. A. Mattson.

Barnantalet i hemmet var 1916: 33; 1917: 34; 1918: 100; 1919: 90; 1920: 100; 1921: 70; 1923: 88; 1924: 80.

Räkenskaperna utvisa, att utgifts- och inkomststaten steg

år 1915	till	$ 543.55
år 1916	till	14,130.02
år 1921	till	15,685.20
år 1923	till	12,848.79

Vid 1921 års utgång voro tillgångarna $37,858.51, därav $6,707.67 tillhörande byggnadsfonden; 1923 utgjorde de $105,019.99.

Från konferensens *söndagsskolor* inkommo mellan åren 1916–1921 inalles $11,645.82 och genom *bestämda anslag från konferensen* för 1919 $5,500, för 1920 $6,500 och för vartdera av åren 1921 och 1922 $6,000.

Genom avlidna mrs Marie Jernbergs testamente har hemmet erhållit $5,776.46. Ävenså kontrakt för fastebrev å $2,400. Mrs Jernberg testamenterade ock $1,000 till ett ålderdomshem i förening med Bethany Home, och dessa penningar äro i styrelsens ägo.

I synodens statistik för 1921 upptages hemmets egendomsvärde till $10,500.

Dr Theo. Ekblad har varit ordförande i hemmets styrelse från dess början till 1922, då pastor N. J. W. Nelson efterträdde honom, och pastor C. O. Swan var kassör till år 1921. Den senare har under 1922–1923 varit sysselsatt med subskriptionsarbete för Bethany Home.

KONFERENSENS "RECEIVING HOME"-VERKKSAMHET

Frågan om sådan verksamhet väcktes å konferensmötet 1909. En barnhemskommitté föreslog då, att ett s. k. Receiving Home" skulle upprättas, helst i tvillingstäderna, "där mindre barn kunde mottagas för att så snart som möjligt utlämnas till passande familjer, som voro villiga att adoptera värnlösa barn till sina egna barn".

Med avseende på denna angelägenhet har konferensen fattat följande beslut:

1910: att ett "Receiving Home" upprättas i tvillingstäderna samt "att upprättandet av och vården om detta hem överlämnas åt Tabitha-föreningens styrelse" (*Anm.* Nästföljande år anmälde vederbörande, att de ingenting kunnat göra "på grund av bristande arbetskrafter");

1912: att tillsätta en kommitté med uppgift "att taga barnhemssaken i övervägande och inkomma med förslag till nästa år";

1913: 1) "att Receiving Homes" med det första upprättas i de större folkrika centra, eftersom behovet kräver, och sådana anordnas i tvilling-

städerna och Twin Ports", 2) att en superintendent, helst en prästman, av konferensen anställes för skötandet av barnhemsverksamheten, 3) att en diakonissa anställes som föreståndarinna vid varje Receiving Home;

1914: 1) "att fosterhem eller adoptivhem sökas i våra församlingar för värnlösa barn i stället för att uteslutande underhålla dem i barnhem", 2) "att verkställande kommittéen ofördröjligen kallar en prästman för detta arbete.

Pastor J. E. Hedberg utsågs till föreståndare för Receiving Home-verksamheten och började sitt maktpåliggande värv den 1 juni 1915. Till hans arbetsuppgift, som var både vittomfattande och dryg, hörde: 1) att uppsöka värnlösa barn och skaffa dem hem i goda familjer inom konferensens församlingar, 2) att intressera allmänheten för denna, den kristna kärlekens sköna verksamhetsgren och mottaga gåvor för densamma. Enligt den årsberättelse, som pastor Hedberg inlämnade till konferensmötet 1916, hade han under den korta tiden av omkring sju månader rest över 6,000 mil och besökt en mängd församlingar i Minnesota, Wisconsin och N. Dakota. Pastor Hedberg tjänade som Receiving Home-superintendent till år 1924.

Enligt för Minnesota nu gällande förordning måste Receiving Home-superintendenten i och för sin ämbetsförvaltning titt och ofta infinna sig vid juvenil-domstolarnas sessioner, emedan "varje fall, då ett värnlöst barn behöver placeras i ett adoptivhem, måste behandlas, bestämmas och avgöras av juvenil-domstolen i det county, där barnet är".

Tillägg i fråga om barmhärtighetsverksamheten.

1922 års konferensmöte beslutade:

a) Att Bethesda Hospital skiljes från konferensens andra barmhärtighetsinrättningar och ställes under särskild styrelse med egen superintendent, präst eller lekman, och andra nödvändiga funktionärer;

b) att konferensens andra barmhärtighetsinrättningar ställas under en styrelse med egen superintendent, prästman, och att dessa inrättningar samlas omkring diakonissanstalten såsom centrum;

c) att superintendenten för Bethesda Hospital väljes av styrelsen;

d) att en kommitté på sju (7) medlemmar tillsättes för att framlägga förslag, inbegripande förslag till nödvändiga konstitutionsförändringar, till nästa konferensmöte;

e) att som medlemmar i den i punkten d) ombeslutade kommittéen följande medlemmar inväljas: pastorerna dr A. Theo. Ekblad, E. J. Nyström och Swan Johnson samt hrr C. J. Swendsén, Henry N. Benson, Byron A. Lindgren och C. O. Hertzman.

Nyss nämnda kommitté inkom till 1923 års konferensmöte med vederbörliga förslag. I överensstämmelse därmed fattades i huvudsak följande beslut: 1) att en styrelse för konferensens *"Christian Service"* utses, bestående av 21 medlemmar; 2) att konferensens hela barmhärtighetsverksamhet ställes under denna styrelses uppsikt, ledning och vård med rätt för densamma att välja och avsätta ämbetsinnehavare och tjänstepersonal vid verksamhetens alla inrättningar och anstalter; 3) att styrelsen är ansvarsskyldig inför Minnesota-konferensen. Konstitution antogs. Till styrelsemedlemmar valdes: pastorerna Oscar Sandahl, O. A. Nelson, T. A. Conrad, C. O. Swan, Albert Loreen, L. B. Benson, Theo. Ekblad, G. E. Lindsten, A. E. Bomgren och Aug. P. Lawrence samt lekmännen senator J. A. Jackson, Byron A. Lindgren, E. W. Olson, F. A. Thorwall, John Nyquist, advokat Erland Lind, C. H. Hammarberg, Hugo Linner, L. E. Hedström, med. dr O. W. Holcomb och med. dr J. T. Ahlström.

Konferensen befullmäktigade vid sitt årsmöte 1924 sin "Christian Service" styrelse att å den egendom i Mankato (11 acres), som konferensen fått sig erbjuden och även tacksamt mottagit, uppföra ett *ålderdomshem,* "så snart tillräckliga fonder för ändamålet anskaffats".

Sedan oktober 1924 är pastor L. B. Benson generalsuperintendent för konferensens barmhärtighetsinrättningar.

Testamenten:

efter mrs Mary Swanson, medlem av Gustaf Adolf-församlingen i St. Paul, Minn., $15,000 att delas lika mellan ålderdomshemmet och barnhemmet i Vasa; hon dog 1924;

efter Emil Erickson i Dahlsborg, S. D., $3,586.24;

efter C. J. Carlsson från Chisago Lake $1,000 till ålderdomshemmet;

efter mrs Anna S. Borg från Clinton, Minn., jordegendom;

efter mrs Mathilda Nelson från Stillwater, Minn., $100.

IV.

"ENGELSK" VERKSAMHET

Vi höra dem på våra egna tungomål tala om Guds väldiga gärningar. Apg. 2: 11.

DET är nu över fyrtio år sedan konferensen på allvar började tala om och verka för kyrkligt arbete förmedelst det engelska språket. I juni månad 1881 fattade den bland annat följande beslut:

"att konferensen anser det som sin skyldighet att inom sitt område upprätta och så långt möjligt är underhålla luthersk mission på engelska;

att församlingarna i St. Paul, Minneapolis och Red Wing uppmanas att kalla en passande man att på dessa platser påbörja engelsk mission, och lovar konfererensen att understödja dem i mån av behov;

att konferensen begär av General Council hjälp till denna missions underhåll."

En av de närmaste följderna utav detta beslut blev den, att General Councils hemmissionskommitté kallade pastor G. H. Trabert att upptaga engelsk missionsverksamhet i de tre nämnda städerna. Verksamheten skulle kontrolleras av Augustana-synoden och dess Minnesota-konferens.

År 1883 blevo två engelsk-lutherska församlingar intagna i Minnesota-konferensens gemenskap, nämligen "St. John's" i Minneapolis och "Memorial" i St. Paul; G. H. Trabert var pastor för den förstnämnda och A. J. D. Haupt för den andra. Å ett konferensmöte, som hölls 1888, omnämnde ordföranden i sin ämbetsberättelse, att en ny kyrka i W. St. Paul blivit av honom året förut invigd, samt att en kyrka i N. St. Paul var under byggnad och en församling (Trinity) i Duluth bildad.

Om denna början av vår "engelska" verksamhet i Minneapolis och St. Paul yttrar dr J. A. Krantz:

"Den gamla Augustana-kyrkan köptes, och pastor Ternstedt uppmanade sitt folk och ungdomen, som föredrogo engelska, att utgå ur Augustana och förena sig med den engelska St. John's-församlingen.

Så uppstod samma behov i St. Paul, och man sände oss A. J. D. Haupt något senare. Han upptog då mission på västsidan, där en församling stiftades, och mycket riktigt invigdes kyrkan av Swärd, och så även på St. Anthony Hill, där omsider ett par församlingar stiftades, vilka fingo icke så litet anslutning från Första sv. församlingen, emedan det var under den tiden som man upptog striden mot de hemliga säll-

skapen och sökte rensa församlingarna från detta onda. De uteslutna förenade sig då med Haupts församlingar och längre fram med den sv. episkopala församlingen, då den verksamheten påbörjades. Sedan dess har den engelska församlingen på västsidan omorganiserats och byggt en ny kyrka. Och de andra båda på St. Anthony Hill ha konsoliderat i Church of the Reformation."

"St. Paul's" församling i Red Wing bildades 1886; den förestods av pastor Trabert till 1889, då C. B. Lindtved blev dess pastor.

År 1889 uppdrog konferensen "åt de engelska professorerna i St. Peter att om möjligt anskaffa passande lokal för gudstjänster och söndagsskola". 1892 stiftades den Första engelska församlingen därstädes.

Enligt konferensprotokollet för år 1891 voro "vissa förhållanden rörande den engelska missionsverksamheten på senare tid mindre tillfredsställande"; och frågan därom hänsköts till synoden. Denna utsåg för ärendets handläggning en särskild kommitté, och i överensstämmelse med dess förslag beslöts 1892: "att hädanefter denna synod skall utföra sin kyrkliga verksamhet på engelska språket oberoende av General Councils engelska hemmissionsstyrelse."

En följd därav blev den, att de "engelska" pastorerna Trabert, Haupt och Lindtved med sina församlingar utan konferensens sanktion utträdde ur Minnesota-konferensen och bildade en ny synod (The Synod of the North West).

Emellertid beslöt Minnesota-konferensen vid sitt årsmöte 1894, "att verksamhet på engelska språket påbörjas på de platser, där omständigheterna kräva det, och att verkställande kommittéen, där så behöves, är behjälplig vid upprättandet av sådan mission."

År 1902 gjordes från konferensens sida allvarliga försök till överenskommelse med General Councils hemmissionskommitté i fråga om engelsk *söndagsskolverksamhet*, och samtidigt inbjöds "Synod of the North West" att ingå uti Augustana-synoden. Varken det ena eller det andra ledde till önskat resultat. Med anledning därav kallades dr J. Telleen till "engelsk hemmissionär inom Minnesota-konferensen", vilken kallelse han ock antog. Telleen arbetade rastlöst och med synbar framgång. Han stiftade "The English Ev. Luth. Ebenezer Church" i Beresford, S. D., vilken intogs i konferensen 1903; "The English Ev. Luth. Church of the Redeemer" i Barrett, Minn., samt "Grace English Luth. Church" i Minneapolis, vilka intogos i konferensens gemenskap 1904. Samma år stiftades ock "The Zion English Luth. Church" i Pierre, S. D., och "The English Luth. Church of the Holy Communion" i Huron, S. D., och de införlivades med Minnesota-konferensen. För

de tre engelska S. Dakota församlingarna var pastor L. Malmberg lärare 1905. De små församlingarna i Barrett, Beresford, Pierre och Huron försvinna mycket snart från konferensens statistiska tabeller; efter 1907 ser man ej någonting mer av dem.

"The Bethel Ev. Luth. Church of Bethel", Minn., och "St. John's Eng. Ev. Luth Church of Isanti", Minn., stiftades 1914 och intogos i konferensen 1915; de hade till sin pastor Jesper Holmquist. "Bethel" försvann ur konferensens statistik 1917 och "St. John's" 1918; de upplöstes.

Om konferensens nu existerande "engelska" församlingar och deras stiftande m. m. står att läsa på vederbörliga ställen i "Församlingarnas historia". De voro år 1920 till antalet tolv:

First, St. Peter, Minn.; pastor P. N. Sjögren.
Grace, Minneapolis; pastor C. A. Wendell.
Gloria Dei, St. Paul; pastor E. E. Rydén.

Dr J. Telleen.

Messiah, Minneapolis; pastor C. E. Bergquist.
Arlington Hill, St. Paul; pastor A. Loreen.
Trinity, Duluth; pastor C. M. Olander (nu Ernest G. Svenson).
Bethany, Dresser Junction, Wis.; pastor C. E. Frisk.
Messiah, Greene, N. D.; pastor C. T. Carlson.
Tolley, N. D.; pastor C. T. Carlson.
Redeemer, Fridley, Minn.; pastor S. M. Miller.
Oberon, N. D.; pastor A. Christenson.
Mt. Olivet, Minn.; pastor H. P. Johnson (nu G. P Williams).

Dessa församlingar representerade tillsammans ett egendomsvärde av $839,910. Deras medlemsantal utgjorde 8,893 (med barn: 12,508). De tillhöra, alla av dem (utom Arlington Hill), plus Zion i Anoka och Calvary, Minneapolis, "The Association of English Churches of the Augustana Synod" (enligt dess referat för 1923).

Att konferensen haft öppet öga för behovet av "engelsk" kyrklig

verksamhet och även vidtagit visa och väl avvägda mått och steg för att få behovet tillgodosett, därom vittna dels det arbete som härvidlag utförts, dels ock i allmänhet de beslut som fattats vid dess möten. Ett av dessa beslut må läggas till de redan förut anförda, emedan det är så alltigenom tidsenligt. Det fattades å konferensmötet i New London, Minn., på hösten 1902 och innehåller bland annat följande bestämmelser:

"Konferensen uppmanar pastorer och församlingar att, där behoven kräva, begynna engelska söndagsskolor eller klasser antingen vid sidan av de svenska eller oberoende av desamma, men alltid under pastorns och kyrkorådets ledning och uppsikt, samt där ungdom konfirmerats på engelska eller engelsktalande medlemmar finnas eller kunna erhållas, även införa predikan på engelska språket;

på samma gång som konferensen önskar med allvar och kraft öva engelsk missionsverksamhet, den ingalunda ämnar bedriva den på bekostnad av eller till skada för våra svenska församlingar, utan hädanefter som hittills lägga den allra största vikt vid svenska språkets bevarande och kristendomsundervisning på svenska i alla våra svensktalande församlingar;

att svenska och engelska språken skola vara likställda vid konferensens möten, och, så snart det anses nödigt, skola protokoll föras på båda språken samt referat därav utgivas."

I enlighet med dessa bestämmelser har det engelska språket införts uteslutande eller delvis i nästan alla söndagsskolor inom konferensens församlingar; engelsk predikan hålles även i de flesta svenska församlingarna omväxlande med svensk predikan; referat över konferensmötena utgivas även på engelska från och med 1910.

Förhandlingarna vid församlingsföreningarnas möten föras merendels på engelska, och konfirmationsundervisningen meddelas ock till stor del på landets språk.

"I de församlingar, där det amerikanska språket brukas uteslutande, går det framåt, och de växa sig starka, som det synes, i inre och yttre hänseende."

"Den tiden är förbi, då det svenska språket kan uteslutande användas" (se konf. prot. av 1923, ordf:s årsberättelse).

Landets språk vinner med var dag som går allt större och större terräng på konferensens verksamhetsfält.

V.

VARJEHANDA

KONFERENSOMRÅDET

VID tiden för sin organisation bestod konferensen av de 13 församlingar, om vilka förut är nämnt. År 1859 stiftade pastor P. Carlson "New Sweden"-församlingen (nuvarande Libanon i New London). På 1870-talet utsträcktes verksamheten till västra delen av Wisconsin och Södra Dakota samt på 1880-talet till Norra Dakota och Canada.

På senare tid har området något minskats därigenom att två nya konferenser bildats: Red River Valley 1912 och Canada 1913.

Konferensområdet utgöres således för närvarande av Minnesota med undantag av de delar därav, som avskildes 1912 (Alexandria-, Fargo- och Red River-distrikten), Södra Dakota och Norra Dakota med undantag av några församlingar, som höra till Red River- och Fargo-distrikten, samt en del av västra Wisconsin.

Alexandria-distriktet stiftades 1879. Vid sin skilsmässa från Minnesota-konferensen bestod det av 37 församlingar med 3,247 kommunikanter.

Fargo-distriktet stiftades 1909 (se Norra Dakota-distriktens historia!). Vid skilsmässan från Minnesota-konferensen bestod det av 13 församlingar med 1,204 kommunikanter.

Red River-distriktet stiftades 1898 och vid sin skilsmässa från Minnesota-konferensen bestod det av 40 församlingar med 2,181 kommunikanter.

Dessa tre distrikt avsöndrades 1912 från Minnesota-konferensen och bildade tillsammans en ny konferens: *"Red River Valley-konferensen"*.

"Gränserna för den nya konferensen bestämdes som följer: i öster av Beltrami, Hubbard, Wadena och Todd counties' östra gräns; i söder av Todd, Douglas, Grant och Wilkin counties' södra gräns (samt Norunga i Pope county); i väster av statsgränsen med undantag av de församlingar, som tillhöra Red River- och Fargo-distrikten i Norra Dakota; i norr av Canada-gränsen."

Av *Alberta-distriktet* i Canada, vilket organiserades 1906, samt *"Canada Mission"* bildades 1913 *"Canada-konferensen"*, som då kom att bestå av 30 församlingar med något över 1,000 kommunikanter, 14 kyrkor och 6 pastorsbostäder.

KONSTITUTIONEN

Konferensens allra första konstitution uppsattes och antogs på organisationsmötet 1858. Sedan dess hava många ändringar uti och tillägg till densamma ägt rum, och jämväl nya konstitutioner hava sett dagen. Därom kan läsas i konferensprotokollen för åren 1861, 1871, 1877, 1888, 1902, 1910, 1913 och 1914.

Konferensens konstitution kan ändras genom ett röstetal av två tredjedelar (⅔) av de vid konferensmötet närvarande medlemmarna, såvida förändringarna blivit föreslagna och antagna vid konferensens föregående årsmöte och icke stå i strid med synodens konstitution. Det är dock bestämmelser i den som icke få ändras, nämligen de följande:

"Såsom allmänt kristlig och särskilt såsom evangelisk-luthersk erkänner denna konferens, att den Heliga skrift såsom Guds uppenbarade ord är den enda ofelbara regeln och rättesnöret för människors tro och leverne, samt fasthåller och bekänner ej allenast de tre äldsta symbola (det Apostoliska, det Nicenska och det Athanasianska), utan ock den oförändrade Augsburgiska bekännelsen såsom en kort men sann sammanfattning av kristendomens huvudläror, förstådd i enlighet med den utveckling därav, som de övriga vår lutherska kyrkas symboliska böcker innehålla." (Kap. 1, art. 2.)

"En präst skall vara behörigen prövad, lagligen kallad och rätteligen bemyndigad att det heliga ämbetet förvalta. Han skall troget förkunna Guds ord och förvalta de heliga sakramenten i trogen överensstämmelse med denna konferens' bekännelse. Han skall vara en rättskaffens och uppriktig kristen samt föra ett kristligt och uppbyggligt leverne, besöka de sjuka och nödlidande, beflita sig om de ungas kristliga undervisning och uppfostran, trösta, undervisa, bestraffa, förmana och varna, både offentligt och enskilt, såsom Guds ord föreskriver (2 Tim. 2). Han skall föra noggranna kyrkoböcker, såsom kyrko-, dop-, konfirmations-, vigsel- och dödbok. Han skall till konferensens president insända pastoralrapport före varje årsmöte." (Kap. 6, §1.)

"Särskilt stadgas, att ingen präst, som är eller blivit medlem av hemliga sällskap eller andra otrossällskap, skall antagas eller bibehållas som präst." (Kap. 6, §7.)

Bestämmelsen om vädjemål (kap. 9, §1).

Konferensen blev vederbörligen inkorporerad år 1900.

KONFERENSORDFÖRANDE

(Vice ordförandens namn inom parentes)

1858 ..... J. P. C. Borén
1859 ..... P. A. Cederstam, D.D., P. Carlson, J. P. C. Borén
1860 ..... P. A. Cederstam, E. Norelius, D.D.
1861 ..... J. P. C. Borén, L. H. Noren, E. Norelius
1862 ..... P. A. Cederstam, A. Jackson, D.D.
1863 ..... C. A. Hedengran, J. P. C. Borén, P. Carlson
1864 ..... E. Norelius, John Pehrson, A. Jackson
1865 ..... N. Olson, E. Norelius, P. Carlson
1866 ..... A. Jackson, C. A. Hedengran, J. Pehrson
1867 ..... E. Norelius, P. Carlson, P. A. Cederstam
1868 ..... J. Pehrson, A. Jackson, P. Carlson
1869 ..... A. Jackson, O. Paulson, P. Carlson
1870 ..... P. Sjöblom, D.D., E. Norelius
1871–1873 ..... E. Norelius
1874 ..... P. Sjöblom
1875 ..... J. Auslund
1876 ..... P. Sjöblom
1877 ..... J. Auslund, P. A. Cederstam
1878 ..... P. Sjöblom
1879 ..... E. Norelius
1880 ..... A. Jackson
1881–1882 ..... P. Sjöblom (P. J. Swärd, D.D.)
1883–1885 ..... J. Fremling, D.D. (P. J. Swärd)
1886 ..... J. Fremling (J. Magny, D.D.)
1887 ..... P. J. Swärd (J. J. Frodeen)
1888 ..... P. Sjöblom (J. Magny)
1889–1892 ..... P. Sjöblom (C. J. Petri, D.D.)
1893–1896 ..... E. Norelius (J. Fremling)
1897 ..... J. Fremling (G. Rast, D.D.)
1898–1899 ..... J. Fremling (L. G. Almén, D.D.)
1900 ..... P. Sjöblom (L. G. Almén)
1901 ..... J. Fremling (L. G. Almén)
1902–1904 ..... J. Fremling (L. A. Johnston, D.D.)
1905–1909 ..... J. A. Krantz, D.D. (L. P. Bergström, D.D.)
1910–1912 ..... J. A. Krantz (J. T. Kjellgren)
1913–1915 ..... P. A. Mattson, Ph.D., D.D. (C. J. Petri)
1916–1921 ..... P. A. Mattson (J. E. Linnér)
1922— ..... P. A. Mattson (G. Rast)

IN MEMORIAM.

1. *Peter Sjöblom.*

Han föddes i Snöstorps socken "i en liten stuga bakom en stor sten på den halländska kusten". Som yngling studerade han till skollärare. Omvänd till Herren, började han förkunna Guds ord för folket i sin hembygd. Längre fram i tiden vid 25 à 30 års ålder studerade han vid den Schillerska skolan i Göteborg. Det var då som han blev bekant med domprosten P. Wieselgren och dr P. Fjellstedt. Han vann deras

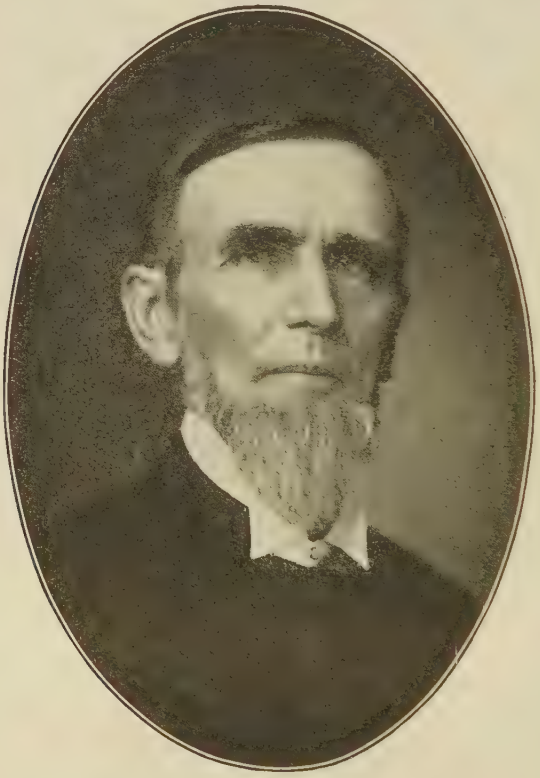

PASTOR P. SJÖBLOM, D.D.

och flera andra kristnas förtroende, och på deras trägna uppmaningar höll han tal vid andliga sammankomster. "Venia concionandi" gav honom biskop Björk. På Wieselgrens råd beslöt han sig emellertid för att resa till Amerika för att där tjänstgöra som präst inom Augustana-synoden. Särdeles vackra vitsord hade han om sig från kompetent håll.

Då en alldeles förvänd framställning av Sjöbloms begåvning och

kunskaper varit i tryck synlig, torde det icke vara ur vägen att här anföra några av dessa vitsord. Ett sådant utfärdat av domprosten P. Wieselgren samt doktorerna M. G. Rosenius (rektor och universitetsprofessor) och P. Fjellstedt den 17 november 1865 lyder: "Han synes dem genom sin redliga karaktär och allvarliga kristendom, sin kärlek till predikoämbetet samt sin förut havda mångåriga lärareverksamhet äga för nu i fråga varande kall egenskaper som endast hos få torde vara till finnandes." Ett annat: "F. d. folkskolläraren P. Sjöblom, som en tid idkat sina studier vid realgymnasium i Göteborg, varest undertecknad var anställd som lärare i religion, har därstädes gjort sig känd för mycken flit samt en stilla och kristlig vandel. Enslöf den 13 mars 1866. Joh. Ol. Johanson, kyrkoherde." Ett tredje: "Stud. Pehr Sjöblom... har av alla som lärt känna hans allvarliga och stilla väsende samt hans rena och klara uppfattning och utläggning av Guds ord vunnit odelad högaktning och varm välvilja. Stiftets biskop, Herr Commend. Dr. Björk, har under hans studietid vid Högre Elem. Läroverket i Göteborg mer än en gång uppdragit honom att under den tryckande prästbristen förrätta gudstjänst inom församlingar i stiftet, och Dr. Fjellstedt har särskilt försäkrat mig, att han erfarit välsignelserika följder av Sjöbloms andliga verksamhet. Själv har jag i många år känt och högt värderat denne älsklige ämnessven för det heliga predikoämbetet, som han går att därtill anmäla sig hos luth. synoden i Chicago. Han anmäles där till det bästa. Göteborg den 5 maj 1866. P. Wieselgren, t. f. ordförande i Göteborgs domkapitel." Och den mannen har man stämplat som okunnig i religiösa och profana ämnen, ja, t. o. m. i det svenska språkets allra första grunder!

Sjöblom anlände hit till landet år 1866 och prästvigdes i Rockford, Ill., den 23 september samma år. Hans första verksamhetsfält blev Baileytown, Ind., där han kvarstannade till år 1869, då han flyttade till Minnesota och blev pastor för den sv. luth. församlingen i Red Wing, där han kvarstannade till 1887. Efter avskedet från Red Wing verkade han som pastor i Brainerd, Minn., i Fergus Falls och missionsfältet däromkring, i Wakefield, Nebr., samt slutligen i Dunnell, Minn. År 1902 tvangs han av sjuklighet att upphöra med aktiv prästerlig tjänstgöring och tillbringade sina återstående dagar i sin dotters, doktorinnan Ida Dearborns hem. Där fick den gamla kämpen insomna i den sista sömnen söndagsnatten den 24 januari 1909, efter att "under 43 års tid hava offrat sina kropps- och själskrafter i sin älskade Mästares och den för honom så kära sv. luth. kyrkans i Amerika tjänst."

Som ett erkännande av denna hans mångåriga tjänst tilldelade honom Augustana Colleges direktion år 1894 teol. doktorsvärdigheten.

Om sitt rätt ansenliga biblioteks överlämnande till Minnesota College i Minneapolis förordnade han före sin död.

Följande uttalanden om dr Sjöbloms karaktär, begåvning, verksamhet och liv behöva ingen förklaring, de tala för sig själva:

"Sjöblom har tjänat som synodens sekreterare och även vice president. Upprepade gånger har Minnesota-konferensen visat sitt uppskattande av hans begåvning genom att kora honom till sin ordförande, och med nit och kraft har han lett konferensen i dess arbete, och med aldrig sviktande trohet har han fört sin konferens' talan vid synodens möten samt i den kyrkliga tidningspressen. Ingen person har kanske ingripit djupare i samfundets utveckling än pastor Sjöblom har gjort. För att lära känna honom såsom människa måste man komma honom nära. Ser man honom på de kyrkliga mötena, då han förfäktar sina kyrkliga åsikter i konstitutions- och andra frågor, så är man ofta färdig att draga den slutsatsen, att hans järnvilja är parad med ett känslolöst sinne. Där förekommer det, som om han avsåge att skoningslöst krossa allt som är i hans väg. Men huru olika omdömen man får om honom, då man kommit honom närmare. Någon innerligare umgängesmänniska hava vi icke lärt känna." "Sin älskligaste sida visade Sjöblom som umgängesmänniska. I sitt hem var han den angenämaste värd, alltid givmild, ytterst intressant och trevlig. Som predikant var han praktisk och bekännelsetrogen. De som fästade mera vikt vid predikans innehåll än vid dess muntliga framställande hörde honom gärna på grund av hans enkla, klara och logiska utredning av texten. Bäst utrustad torde han hava varit som själasörjare och biktfader. Få torde såsom han hava ägt gåvan att enkelt, okonstlat och övertygande samtala med enfaldiga och uppriktiga nådehungrande själar." "Om hans personliga nådeliv och hans arbete för församlingens andliga uppbyggelse genom ordets predikan och enskild själavård har alltid rått blott en mening. I detta hänseende var Sjöblom stor och företer en av de ljusaste bilderna i svenska kyrkans i Amerika historia." "Såsom en faderlig vän och pålitlig rådgivare är han i kär åminnelse hos ämbetsbröder."

Konferensen lät resa en minnesvård på hans grav 1912.

2. *Jonas Auslund.*

"Pastor J. Auslund föddes den 12 juli 1843 i Hassela, Gävleborgs län. Prästvigdes i Andover, Ill., 1870. År 1871 antog Auslund kallelse till Första lutherska församlingen i St. Paul, vilken församling han med nit och framgång betjänade i sex år. Genom hans fasta håll-

ning gick församlingen under hans ledning framåt i den rätta riktningen och fick en bekännelsetrogen fostran. Den 17 januari 1877 kallades pastor Auslund för tredje gången av Augustana-församlingen i Minneapolis, vilken kallelse antogs. Detta var en tid, då mångas sinnen oroades av de många nya lärdomsväder, som börjat blåsa. Med kärlek och förtroende samlades de allvarligt tänkande omkring sin nye lärare, vilket gjorde, att församlingen växte och stärktes i denna brytningstid. Pastor Auslunds hälsa var dock redan bruten, och alla försök att återvinna den visade sig fruktlösa; den 26 april 1878 slutade hans arbets- och levnadsdag. Förlusten av denne begåvade och kraftfulle lärare var ett hårt slag för konferensen, och den hädangångne sörjdes djupt i vida kretsar. Ännu i dag lever pastor Auslund i kär och innerlig hågkomst bland dem, som voro med under hans korta men välsignelserika verksamhetsdag." (Minnesskrift 1908.)

PASTOR JONAS AUSLUND.

En blick in i denne älsklige herdes liv giver oss hans eget ödmjuka vittnesbörd: "Huru gott är det icke ändå, all skröplighet oaktat, att få leva för Herren Jesu räkning och på ett litet hörn av hans stora vingård arbeta, verka hans verk; och ändå bättre vore det att vara när Herren i det eviga hemmet därovan med de många boningarna." (Utdrag ur ett brev till en förtrogen vän.)

Auslund var sedan den 26 september 1871 i äktenskap förenad med Margareta D. Norell, med vilken han hade tvenne barn.

3. *Johannes Fremling.*

En av Minnesota-konferensens märkesmän, dess vice ordförande fem år, ordförande elva år; många år medlem av läroverksdirektionen och barnhemsstyrelsen. Fick 1900 graden D.D. från G. A. College.

Fremling föddes i Bärebergs församling, Skara stift, den 21 juni 1842. Hans fader hette Lars Anderson. Han erhöll som barn god undervisning först i hemmet av en from moder och sedan i församlingens folkskola. År 1857 begav han sig till Skara för att studera vid därvarande

högre läroverk. Han tog sig namnet Fremling troligtvis efter Främmestad, till vilken församling Bäreberg var annex. Mellan åren 1861 och 1866 utövade han, med vederbörande biskops venia, predikoverksamhet. På Lyceum i Uppsala studerade han därefter två år; under denna tid led han ofta brist på det allra nödvändigaste i fråga om kroppens uppehälle, en gång måste han pantsätta sin klocka för att få ett mål mat. 1870 sammanträffade han med prof. T. N. Hasselquist, som då besökte Sverige för att finna prästämnen för Augustana-synoden, och följde med honom hit till Amerika. Han intogs i det teologiska

DR J. FREMLING.

seminariet i Paxton, Ill., och prästvigdes, efter genomgången teologisk kurs, den 11 juni 1871 vid synodalmötet i Chisago Lake. Hans första pastorat var Säbylund–Stockholm, Wis. Han betjänade jämväl församlingen i Little Plum och besökte 5 à 6 andra missionsplatser i Wisconsin och Minnesota. En av Fremlings minnestecknare (L. A. H.) säger om de förhållanden, vari han under sin första ordinarie ämbetstid måste låta sig nöja:

"Till en början fick pastor Fremling bo mycket anspråkslöst. Han var ungkarl och delade rum med en annan ungkarl, Hjort. Denne senare var både hans klockare och hushållerska. Men även hästen Rode

bodde i samma hus och under samma tak. När ungherrarna sovo för länge, väckte Rode dem."

År 1882 flyttade Fremling till Welch, 1886 till Fish Lake och därifrån till Vasa 1889. I Säbylund och Vasa lade han ned sina bästa arbetskrafter. Från Vasa flyttade han 1901 till Hastings, 1903 till West Union och 1911 till Scandian Grove. Vid 60-årsfesten i Vasa den 24 juni 1915 träffades han av slag, dog i West Union den 20 juli 1917 och begrovs i Scandian Grove.

Johannes Fremling var rikt begåvad. När han predikade, använde han i allmänhet koncept. Öppen och okonstlad var han, en tro- och vänfast ämbetsbroder. Glad var han bland de glada; hans humor var aldrig anstötlig, den var roande och lärorik. Redbar till sinnet, var han i sitt liv och sin ämbetsgärning oförvitlig.

4. *Lars Gustaf Almén.*

Principfast, konstitutionell, parlamentarisk, nitisk arbetare, oförskräckt kämpe för sanningen.

Almén var född i Tösse, Dalsland, den 30 mars 1846. Strax efter sin konfirmation måste han ut och arbeta som dräng i sin hembygd. 1866 begav han sig till Norge och arbetade i Kristiania på ett tegelbruk. I tjänst än borta och än hemma sökte han bidraga till sitt och föräldrahemmets underhåll.

Tvenne av Lars Gustafs bröder hade år 1869 rest till Amerika; från dem fick han på våren 1870 biljett för resan dit. I oktober månad begav han sig i väg; lyckligt anländ till det "förlovade landet", erhöll han i Pleasant Valley, sju mil från Red Wing, Minn., plats hos en farmare. Genom umgänge med en kristligt sinnad skollärare kom Almén till verklig sinnesändring och till levande tro på Kristus. Arbetsförtjänst skaffade han sig dels på farmerna och vid järnvägarna i Minnesota, dels i Wisconsins timmerskogar.

Med en sparpenning av $400 på fickan begav han sig till synodens läroverk i Paxton, Ill., och studerade där med sällspord iver, tills han var färdig att prästvigas, något som inträffade vid synodalmötet i Jamestown, N. Y., den 25 juni 1876. Han har som pastor tjänstgjort:

i Beaver, Ill., 1876–78;
på missionsfält i Minnesota 1878–79;
i pastoratet New London–Mamrelund 1879–93;
i Sillerud 1893–1906;
i Kansas Lake och Dunnell 1907;
i Clara och Carthage, S. D., 1909–12.

Almén var under flera år sollicitör för Gustavus Adolphus College och erhöll av nämnda läroverks direktion teol. doktorsvärdigheten.

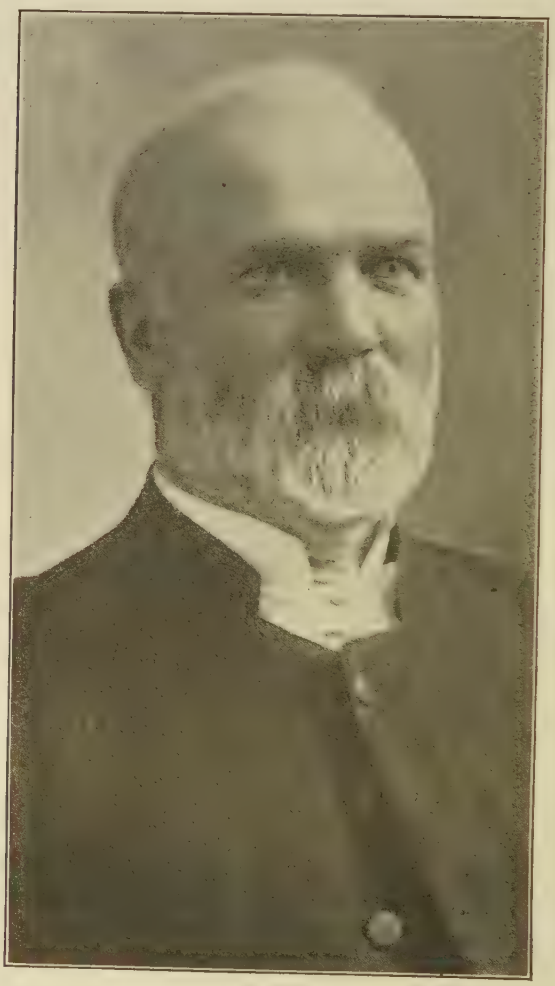

PASTOR L. G. ALMÉN, D.D.

Den 5 december 1912 löstes den flitige arbetarens ande från kroppshyddan och gick hem till Gud.

Å Silleruds församlings kyrkogård är dr Alméns grav bäddad.

5. *P. J. Swärd.*

Swärd var född i Styra församling, Östergötland, den 1 april 1845. Han genomgick missionsinstitutet å Johannelund i Stockholm och blev prästvigd i Linköpings domkyrka 1869. Efter att någon tid hava tjänstgjort som Ev. Fosterlandsstiftelsens sjömanspräst i Konstantinopel, antog han 1873 liknande befattning i Brooklyn, N. Y., och Baltimore, Md. Kort därpå förenade han sig med Augustana-synoden och blev pastor för den sv. luth. Bethlehemsförsamlingen i Brooklyn, N. Y. År 1878 antog han kallelse från svenska luth. församlingen i Vasa, Minn., och tjänstgjorde där till 1886. Därefter blev han pastor uti den Första sv. luth. församlingen i St. Paul, Minn., och sedan för Immanuelsförsamlingen i Omaha, Nebr. Han kallades 1888 till teol. professor

PASTOR P. J. SWÄRD, D.D., K.N.O.

vid seminariet i Rock Island, men tjänstgjorde där blott ett år. På synodalmötet i Chisago Lake, Minn., som hölls 1891, valdes han till Augustana-synodens president och tjänstgjorde såsom sådan till juni 1889. I sex år var han Minnesota-konferensens vice ordförande och ett år dess ordförande.

År 1894 blev han av Augustana Colleges direktion hedrad med teol. doktorsvärdigheten. Av konung Oscar utnämndes han samma år till kommendör av Nordstjärneorden.

Swärd återvände till Sverige 1899 och blev där utnämnd till kyrkoherde i Mora, Dalarne. Han avled emellertid därstädes den 14 oktober 1901, innan han fått tillträda sin tjänst.

Som predikant var dr Swärd högt värderad och gärna hörd. Hans

predikningar, väl utarbetade, framställdes på kraftigt, men ledigt sätt, klädda i enkelt språk.

"Dr Swärd var en i många avseenden begåvad man med djupt kristliga känslor." "Han lever i kärt minne i Minnesota-konferensen, inom vilken han levde och verkade största delen av sin vistelse i Amerika."

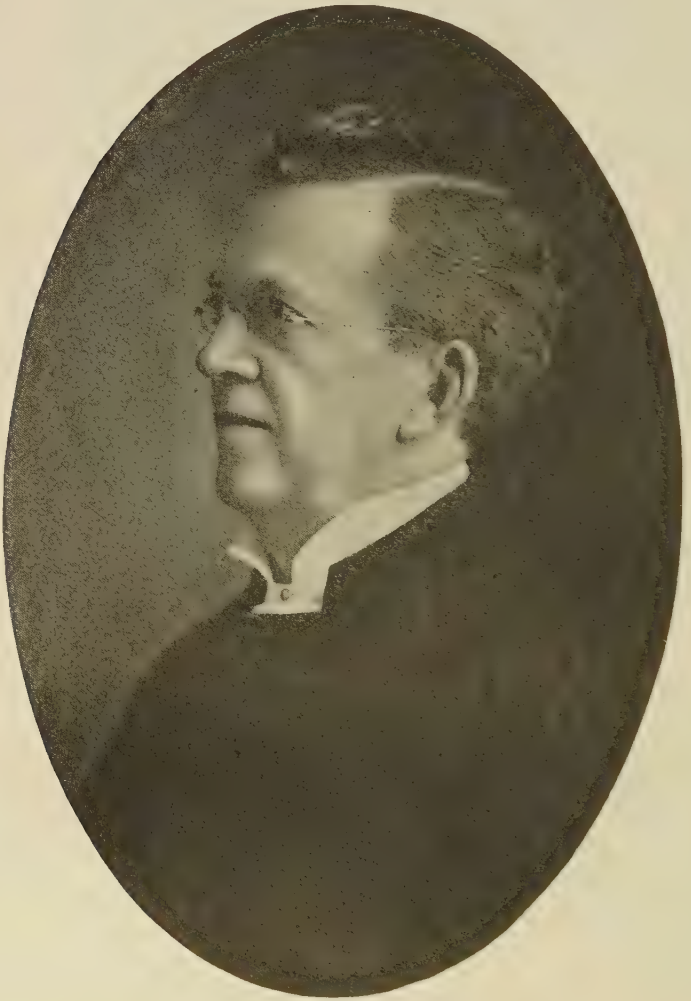

DR L. A. JOHNSTON, R.N.O.

6. *L. A. Johnston.*

Nära hälften av sin prästerliga tjänstgöringstid tillbringade dr Johnston som pastor i Första sv. luth. församlingen i St. Paul, Minn.; några år var han ock Minnesota-konferensens vice ordförande. Det var från arbetsfältet i St. Paul som han fick flytta in i "Guds rolighet" där ovan.

Dr Johnston föddes i Sugar Grove, Pa., den 12 augusti 1855. Hösten 1874 inskrevs han vid Augustana College i Paxton, Ill., avlade studentexamen 1879, genomgick fullständig teologisk kurs och prästvigdes vid synodalmötet i Lindsborg 1881 på kallelse från församlingen i Des Moines, Iowa, i vilken församling han stannade fem år. Därefter flyttade han till Första sv. luth. församlingen i Rockford, Ill., och tjänstgjorde där åtta år. År 1894 antog han kallelse till Första församlingen i St. Paul., därifrån han efter tio års tjänstgöring flyttade till Moline, Ill. Efter ytterligare sju års tid återbördades han åt Första församlingen i St. Paul, som fick behålla honom, tills han den 10 juni 1918 fick nedlägga herdestaven och mottaga den eviga fridens segerpalm.

Från 1911 till sin död var dr Johnston Augustana-synodens styresman, dess förste "infödde" president.

Av Augustana Colleges direktion fick Johnston 1901 teol. doktorsgraden, och av Sveriges konung utnämndes han 1917 till riddare av Nordstjärneorden.

Dr Johnston "var i många hänseenden en helgjuten personlighet": ärbar och uppriktig, med varmt och broderligt hjärta, samvetsgrann i hela sitt enskilda och officiella liv. Hans predikningar voro väl förberedda med rikt evangeliskt innehåll. Som ordförande ådagalade han tankeskärpa och parlamentarisk skicklighet. Alltid uppträdde han med en viss ämbetsvärdighet. I mera prövande ögonblick röjde sig hos honom ett retligt lynne, som han ärligt och kraftigt kämpade mot under vaksamhet och bön.

Hans sista levnadsår voro en nära nog oavbruten lidandesperiod; ödmjukt och tåligt bar han sjukdomens och korsets börda, tills Herren kom och avlyftade henne. Han ligger begraven i Riversides gravgård vid Moline, Ill.

7. *Johan Theodor Kjellgren.*

"Ovanstående namn är väl och vida känt i vår synod. Det torde vara minst en tredjedel av nuvarande präster, som hava hans namnteckning på sina prästbrev. Han tjänade såsom Augustana-synodens sekreterare oavbrutet åren 1894–1903. Högt värderad och älskad var pastor Kjellgren av alla, som lärde känna honom — och det var ej svårt

att lära känna honom, den öppenhjärtade ämbetsbrodern, den varmhjärtade pastorn, den redbare mannen och trofaste vännen."

Han föddes i Norunga församling av Älfsborgs län den 22 september 1859. Genom vänners uppmuntran och hjälp kunde han dock vid sjutton års ålder upptaga studier vid Fjellstedtska skolan i Uppsala. År 1883 avlade han studentexamen vid högre läroverket i nämnda stad. Nästföljande år anlände han till Amerika och vistades en tid i Sauk Rapids, Minn., hos ett par bröder, som före honom kommit till Amerika.

PASTOR J. T. KJELLGREN.

Hösten 1885 inskrevs han i det teologiska seminariet i Rock Island och prästvigdes vid synodalmötet i Chicago 1887. Som pastor har han tjänstgjort i Assaria, Kans., 1887–90; Marine Mills, Minn., 1890–96; Scandia, Minn., 1896–1915; Hudson-pastoratet, Wis., 1915–17. Sistnämnda år den 8 mars fick han sluta sitt arbete och sin levnadsdag. Hans stofthydda vilar på Scandias vackra gravgård.

Många förtroendeposter innehade han inom samfundet. Så var han, enligt vad ovan nämnts, synodens sekreterare tio år; inom Kansaskonferensen var han medlem av missions- och Bethany Colleges styrelser, och inom Minnesota-konferensen var han medlem av missions-,

G. A. Colleges och Bethesda Hospitals styrelser samt under tre år konferensens vice ordförande.

Enligt trovärdiga vittnens intyg kunna Kjellgrens egenskaper framställas med följande ord: Han var lugn och mediterande, varför ock såväl hans ord som hela hans liv vittnade om andlig erfarenhet och mognad; i sin predikan lade han ej an på känslan, hans förkunnelse bars av den klara tankens och övertygelsens kraft; öm och nitisk om själarna; kyrklig, men ej högkyrklig; sant konservativ, höll han strängt på kyrklig lag och ordning; i hemmet var han glad och gästvänlig; i umgänget med sina ämbetsbröder hjärtlig och förtrolig; "hans gudsfruktan var allvarlig, och han tålde ingen dubbelhet".

Kjellgren var ock svensksinnad, och denna hans egenskap växte betydligt vid det besök som han år 1914 gjorde i sitt gamla fädernesland.

KONFERENSSEKRETERARE.

1858 ..... E. Norelius
1859 ..... J. P. C. Borén, P. Beckman, P. Carlson
1860 ..... P. Beckman, J. P. C. Borén, E. Norelius
1861 ..... C. A. Hedengran, E. Norelius, A. Jackson
1862 ..... E. Norelius, J. Pehrson
1863 ..... N. Olson, P. Beckman, A. Jackson
1864 ..... J. P. C. Borén, E. Norelius, A. Lindholm
1865 ..... C. A. Hedengran, J. Pehrson, P. Beckman
1866 ..... Johan Johanson, A. Jackson, E. Norelius
1867 ..... John S. Nelson, A. Jackson
1868 ..... T. H. Dahl, J. S. Nelson, O. Paulson
1869 ..... J. G. Sjöquist, A. Jackson, P. A. Cederstam
1870 ..... J. G. Lagerström, J. O. Cavallin, D.D.
1871–1872 ..... P. Sjöblom
1872–1873 ..... J. Auslund
1873–1874 ..... C. A. Evald, D.D.
1875 ..... J. Fremling, D.D.
1876 ..... N. J. Brink
1877 ..... J. J. Frodeen
1878 ..... J. Fremling
1879 ..... A. Palmström
1880 ..... S. A. Lindholm, D.D.
1881 ..... J. Ternstedt
1882 ..... S. A. Lindholm
1883–1884 ..... N. G. Dahlstedt

1885 ..... E. J. Werner
1886 ..... G. Rast, D.D.
1887 ..... A. Hult
1888–1889 ..... G. Rast
1890–1891 ..... S. A. Lindholm
1892–1899 ..... A. E. Ericsson, D.D.
1900–1901 ..... P. G. Thelander
1902–1904 ..... J. A. Krantz, D.D.
1905 ..... F. M. Eckman
1906–1913 ..... S. A. Lindholm
1914–1920 ..... J. B. A. Idström, M.T.D.
1921— ..... N. J. W. Nelson

Dr. S. A. Lindholm har längre än någon annan tjänstgjort som konferensens sekreterare, nämligen hela tio år. Han har under mer än ett halvt sekel tillhört Minnesota-konferensen och därunder varit stadd i oavlåtlig verksamhet som pastor, respredikant, medarbetare vid Skaffaren och Minnesota Stats Tidning, medlem av konferensens verkställande kommitté, av G. A. Colleges styrelse m. m. Han flyttade 1920 från Minnesota till Iowa-konferensen.

Sedan 1911 är dr Lindholm Augustana-synodens pensionskassas kassör och bor i Des Moines, Iowa.

KONFERENSKASSÖRER.

1858–1859 ..... O. Paulson
1860–63 ..... J. Johnson
1864–1865 ..... J. Pehrson
1866–1867 ..... J. Johanson
1868–1870 ..... A. Jackson
1871–1872 ..... E. Norelius
1872–1874 ..... J. O. Cavallin
1875 ..... J. Magny
1876 ..... J. O. Cavallin
1877–1878 ..... A. Wahlin
1879–1881 ..... A. P. Montén, D.D.
1882–1883 ..... J. Bodin
1884–1886 ..... J. J. Frodeen
1887–1889 ..... A. J. Enstam, A.M.
1890–1891 ..... A. Carlson
1892–1897 ..... G. Bodin

1898–1899 ..... G. Rast
1900–1901 ..... L. P. Bergström
1902–1920 ..... G. Rast
1921— ..... Otto Leonardson

Otto Leonardson var född i Foss socken, Bohuslän, den 6 juli 1880; genomgick vanlig folkskola vid Munkedals bruk, där familjen var bosatt. Emigrerade tillsammans med far, mor och åtta syskon till Amerika år 1893 och anlände till bestämmelseorten Marinette, Wis., i augusti samma år. Efter några månaders vistelse vid publikskolan därstädes fick Otto snart anställning vid ett svenskt tryckeri, där han arbetade i en följd av år; arbetade i skogsläger, vid järnvägar, sågverk o. d. en

OTTO LEONARDSON.

tid; slog in på tidningsmannabanan och var vid något över 20 års ålder utgivare av tidningen Förposten i Marinette, Wis.; var typograf vid Augustana Book Concern i Rock Island, Ill., 1903 och blev sedermera reseombud för samma firma; började 1905 egen bokhandel och tryckeri i Marinette, Wis., och var dessutom anställd som generalagent för Book Concern för övre Michigan; har sedan 1910 skött Augustana Book Concerns filial i Minneapolis.

Konferensens kassör sedan 1921.

Gift år 1908 med Anna M. Anderson från Ishpeming; äktenskapet har välsignats med tre barn.

KONFERENSENS VERKSTÄLLANDE KOMMITTE.

Denna kommitté räknar sin början från 1872. En del av dess nuvarande göromål var före den tiden anförtrodd åt en "missions-kommitté" som upplöstes 1871.

Kommittéen består av konferensens ordförande, vice ordförande och kassör samt dessutom av tre präster och tre lekmän, vilka väljas av konferensen och tjäna för en tid av ett år.

F. d. medlemmar av konferensens exekutiva kommitté.

OTTO H. JOHNSON.

R. N. YOUNGQUIST.

Enligt konferensens konstitution hör det till kommittéens åligganden:

att handlägga sådana ärenden och utföra sådana göromål, som åt densamma av konferensen anförtros;

att mellan konferensmötena sköta konferensens missionsangelägenheter;

att förbereda alla missionsangelägenheter och övriga ärenden som skola föreläggas konferensen vid dess årsmöten m. m.

Som medlemmar av kommittéen hava följande personer tjänat:

Pastorer: P. Carlson, Håkan Olson, Erik Norelius, P. Sjöblom, J. O. Cavallin, J. Auslund, L. A. Hocanzon, A. Palmström, J. Magny, A. P. Montén, P. J. Swärd, J. Fremling, J. S. Ryding, G. Rast, J. J. Frodeen, G. H. Trabert, A. Jackson, C. J. Petri, A. J. Enstam, A. Carlson, J. H. Randahl, G. A. Stenborg, J. E. Linnér, Swan Johnson, P. A. Wenner, L. G. Almén, J. O. Lundberg, L. P. Bergström, E. M.

Eriksson, E. O. Stone, L. A. Johnston, J. A. Krantz, J. D. Nelsenius, P. Peterson, C. J. Collin, N. Lehart, J. T. Kjellgren, S. A. Lindholm, Christian Swenson, P. A. Mattson, G. Peterson, A. J. Rydén, C. B. L. Boman, E. J. Peterson, A. Norén, J. Edor Larson, C. E. Cesander, O. J. Arthur, N. J. W. Nelson, E. O. Chellgren, E. A. Martell, A. J. Malmquist, J. I. Bergstrand, O. M. Bloom.

Lekmän: A. P. Johnson, J. P. Gustafson, T. G. Pearson, F. G. Häggquist, Johan Johanson, J. Miller, John F. Erikson, Andr. Nelson, And. Frenn, C. J. Anderson, O. P. Tilderquist, A. Nooleen, N. O. Werner, J. Bodin, A. G. Björklund, A. J. Carlson, L. J. Björkquist, J. E. Holmberg, Otto Wallmark, Charl. Peterson, G. Bodin, Isak Sjöstrand, A. J. Brown, L. Engberg, Frank J. Johnson, J. Danielson, C. P. Safe, John A. Sampson, Andr. Olson, L. Gayner, John Hedman, A. P. Mellquist, D. O. Anderson, G. Hultquist, dr O. Sohlberg, Aug. Lindgren, John Petterson, C. G. Schulz, Gust. Bergquist, A. F. Larson, C. J. Swendsén, A. P. Peterson, Erland Lind, Byron A. Lindgren, A. T. Larson, O. P. Carlstedt, Axel Pearson, Otto Leonardson, A. J. Ryström, Hjalmar Anderson, N. P. Swenson, E. A. Schareen, A. T. Rydell, G. J. Carlson, R. N. Youngquist, Samuel Nelson, dr W. T. Sture.

Flera av dessa pastorer och lekmän hava omvalts många gånger.

IN MEMORIAM.

SAMUEL NELSON.

Samuel Nelson, född i Carver, Minn., den 1 juli 1864, avled i Willmar, Minn., den 14 november 1924. Fadern, pastor John S. Nelson, var en av vår synods banbrytare.

Nelson har innehaft många förtroendeposter inom kyrka och stat. År 1901 utnämndes han till "deputy county auditor". 1914 invaldes han till "county auditor". Till denna syssla har han återvalts den ena terminen efter den andra. Dessutom har han vid olika tillfällen innehaft andra offentliga ämbeten. Hans församling, Bethel i Willmar, har genom hans frånfälle lidit nära nog en oersättlig förlust (jämför Församlingarnas historia!). Sedan konferensmötet 1924 var han medlem av konferensens verkställande kommitté.

Sedan 1895 i äktenskap förenad med Christine Freeberg, sörjes han närmast av den efterlämnade makan, fem barn, en syster, mrs Cecelia Hedberg (gift med pastor J. E. Hedberg), tvenne halvsystrar, mrs Elsie Anderson och mrs Vitalia Tillberg, sina åldriga svärföräldrar och andra släktingar, förutom en stor vänkrets.

Stor är förlusten för familjen, Bethel-församlingen, samhället, staten och kyrkan. Men lycklig han som för Jesu skull efter en välsignelserik arbetsdag fått ingå i vilan hos Gud.

TIDER OCH PLATSER FÖR KONFERENSENS MÖTEN.

1858. Chisago Lake (okt. 7–9).
1859. Union-settlementet, Carver county (febr. 10–12); Scandian Grove, Nicollet county (juni 15–18); Spring Garden, Goodhue county (aug. 26–27).
1860. Chisago Lake (febr. 22); Union-settlementet (juni 27–30); Vasa, Goodhue county (okt. 19–21).
1861. St. Paul, den Första församlingen (febr. 7–10); Decorah, Iowa (maj 29); Marine, Washington county (okt. 3).
1862. Götaholm, Carver county (febr. 19); East Union (okt. 8).
1863. Scandian Grove (jan. 15); Christiania, Dakota county (juni 18); Chisago Lake (okt. 23–28).
1864. Spring Garden, Goodhue county (febr. 3–7); Union-settlementet, Carver county (juni 2); Red Wing (okt. 12–16).
1865. Marine, Washington county (jan. 19–21); Stockholm, Wis. (juni 2–6); St. Peter (sept. 21).
1866. Götaholm (jan. 25–28); Vasa (juni 7–10); Vista, Waseca county (sept. 23).
1867. Chisago Lake (jan. 17–20); Cannon River, Goodhue county (juni 6–9); Scandian Grove (sept. 19–22).
1868. Christiania (jan. 16); Red Wing (maj 21); Nest Lake, Monongalia county (okt. 8–12).

1869. Moore's Prairie, Wright county (jan. 28); Spring Garden (juni 10–14); Augustana, Minneapolis (sept. 16–19).
1870. Säbylund, Wis. (juni 8–12); St. Paul, Första församlingen (juli 3–7); Vasa (juli 10); West Union, Carver county (dec. 8–11).
1871. Vista, Waseca county (maj 18–20); Genesee, Kandiyohi county (sept. 21–23); Scandian Grove (dec. 6–9).
1872. Oscar's Lake, Douglas county (juni 5–8); Red Wing (sept. 13–17).
1873. East Union (febr. 5–10); Cannon Falls, Goodhue county (maj 21–26); St. Peter (okt. 1–6).
1874. Augustana, Minneapolis (febr. 3–8); Chisago Lake (maj 27–30); Nest Lake (sept. 30–okt. 3).
1875. St. Paul, Första församlingen (febr. 23–26); New Sweden Nicollet county (maj 19–22); Duluth, Första församlingen (sept. 22–25).
1876. Götaholm (febr. 16–19); Cokato, Wright county (juni 7–10); Stillwater (okt. 25–28).
1877. W. Union (febr. 7–10); Spring Garden (maj 23–28); Marine lantförsamling (okt. 24–27).
1878. Minneapolis, Augustana (febr. 19–23); St. Peter (maj 22–27); Chisago Lake (okt. 9–12).
1879. East Union (febr. 12–17); Vasa (maj 20–25); Red Wing (okt. 7–13).
1880. St. Paul, Första förs. (febr. 10–16); Fish Lake (okt. 12–18).
1881. Moore's Prairie (juni 7–14); Marine Mills (okt. 11–17).
1882. Stillwater (febr. 14–20); Eagle Lake, Otter Tail county (okt. 10–15).
1883. Minneapolis, Augustana (mars 12–19); Chisago Lake (okt. 30–nov. 5).
1884. Götaholm (febr. 12–18); New Sweden (nov. 11–19).
1885. West Union (febr. 17–24); Cannon Falls (juni 2–7).
1886. Stillwater (febr. 9–15); Oscar's Lake (juni 1–5).
1887. Spring Garden (febr. 15–22); St. Peter (maj 18–22).
1888. Duluth, Första församlingen (febr. 7–13); Atwater, Kandiyohi county (okt. 24–29).
1889. St. Paul, Första förs. (febr. 18–25); East Union (maj 22–25).
1890. Red Wing (febr. 11–17); Marine lantförsamling (okt. 15–19).
1891. Minneapolis, Augustana (mars 10–17); Center City (juni 16); Swea, Kandiyohi county (okt. 21–27).

1892. W. Superior, Wis. (febr. 9–14); Moore's Prairie (nov. 16–20).
1893. Minneapolis, Augustana (maj 24–27).
1894. Vasa (maj 15–21).
1895. St. Paul, Gustaf Adolf (febr. 12–18 och mars 26–27).
1896. Fish Lake, Chisago county (febr. 11–17).
1897. Minneapolis, Bethlehem (febr. 9–15).
1898. St. Paul, Gustaf Adolf (febr. 8–13); Chisago Lake (okt. 4–9).
1899. St. Peter (maj 25–30).
1900. Cambridge, Isanti county (maj 22–29); Minneapolis, Emanuel (nov. 13–17).
1901. Stillwater (febr. 19–26).
1902. Red Wing (febr. 18–25); New London, Kandiyohi county (okt. 21–25).
1903. Minneapolis, Augustana (maj 12–19).
1904. St. Peter (maj 17–23).
1905. Duluth, Bethany (febr. 21–27).
1906. St. Paul, Första församlingen (febr. 13–20).
1907. Minneapolis, Augustana (febr. 26–mars 5).
1908. Minneapolis, Augustana (febr. 18–24); Minneapolis, Augustana (okt. 7–11)—50-årsjubileum.
1909. Minneapolis, Bethlehem (febr. 16–23).
1910. St. Paul, Gustaf Adolf (febr. 15–22).
1911. Stillwater (febr. 21–27).
1912. St. Peter (maj 16–23).
1913. Minneapolis, Augustana (febr. 25–mars 3).
1914. Minneapolis, Emanuel (febr. 17–23).
1915. Minneapolis, St. Paul (febr. 23–mars 1).
1916. Minneapolis, Augustana (febr. 23–28).
1917. Center City (maj 8–13).
1918. St. Paul, Gustaf Adolf (mars 5–11).
1919. Minneapolis, St. Paul (mars 18–24).
1920. St. Paul, Första församlingen (mars 9–15).
1921. Stillwater (mars 8–13).
1922. St. Peter, Gustavus Adolphus College.
1923. Minneapolis, St. Paul.
1924. Minneapolis, Augustana.

De ställen, på vilka de flesta mötena hållits, äro:

Minneapolis (20 gånger, av dem 13 i Augustana).
St. Paul (11 gånger, av dem 7 i Första församlingen).

Chisago Lake (8 gånger).
St. Peter (7 gånger).
Stillwater (6 gånger).
Red Wing (6 gånger).
Vasa (5 gånger).

Möten höllos till år 1880 i regel tre gånger och till 1893 två gånger om året. Större delen av tiden vid dessa möten användes för andlig uppbyggelse, för livliga samtal och diskussioner över teologiska och kyrkliga spörsmål samt pastorala erfarenhetsrön.

Om den mera uppbyggliga delen av ett konferensmöte i kristligt och kyrkligt avseende stadgar gällande konstitution:

"Vid varje ordinarie möte skola pastorerna använda åtminstone en dag till samtal rörande pastoralvården samt för övrigt sådant, som kan tjäna till broderligt förtroende inbördes" (kap. 1, art. 5, §6).

Konferensen skall vid sina möten "hålla teologiska diskussioner och predika Guds ord" (kap. 1, art. 6, mom. 8).

KYRKOTUKT.

Om kyrkotukten hava såväl konferensens som församlingarnas konstitutioner noggranna bestämmelser. Att de allra äldste av konferensens lärare ivrade för en allvarlig och biblisk kyrkotukt, framgår t. ex. av ett brev, som pastor Norelius skrev den 28 januari 1857 till en av sina kamrater, där han bland annat visar nödvändigheten av att neka uppenbart ogudaktiga (supare, spelare m. fl.) Herrens heliga nattvard och att vid församlingsmedlemmarnas anmälan till nattvardsgång enskilt tala vid var och en av dem om "det ena nödvändiga".

I början fick man emellertid fördraga mycket som under andra förhållanden ej hade varit rätt att fördraga, och kyrkotuktsfrågan förorsakade pastorer och kyrkoråd många bekymmer. Så heter det t. ex. i ett av en församlings äldre kyrkostämmoprotokoll: "Att icke tillståndet är vad vi skulle önska, är ju en sanning, som vi icke böra förtiga; tyvärr finnes det många synder och skröpligheter, som göra oss stor orsak till förödmjukelse och syndabekännelse inför Herren. Det är detta sakförhållande, som förorsakat kyrkorådet så många bekymmer vid deras möten. Må därför kraften av Herrens ord få mer och mer genomtränga och genomluttra vår församling, att alla sådana sorgeämnen må försvinna, så att denna församling må bliva en rätt Herrens plantering."

Särskilt hade inbördeskriget med sig en försoffningens ande, som gav sig på ett oroväckande sätt tillkänna omedelbart efter krigets slut.

"Förakt för Guds ord, dryckenskap och ett överdådigt leverne togo överhand."

En allvarlig och bestämd kyrkotukt hade emellertid, där den övades, en god verkan. Så småningom inträdde ordning och vördnad för heliga ting. De uppenbart ogudaktiga gingo ut ur församlingen, och de fromma stadfästades i nåd och helgelse.

Huru de gamle beprövade lärarna uppfattade och behandlade kyrkotuktsproblemet, visar följande utdrag ur ett av P. Sjöbloms efterlämnade papper:

"Många av de första invandrarna hade blivit fostrade under det tecknade eländet" (ogudaktigheten och superiet i Sverige). "Här voro de i ett fritt 'kontri', den ene så god som den andre..., och som man icke behövde 'krusa för prästen', dolde man icke heller för honom sina laster. Se här ett par exempel: Några gesäller, invandrade till en viss plats här i landet, funno före sig likasinnade, krogen var deras vanliga mötesplats. En afton sade en av dem: 'Vi borde dock ha oss en körka och en präst, för annars ska en begravas som en hunn.' Penningar tiggdes av amerikaner, arbetet gjorde de till större delen själva, kyrkan blev färdig, präst kallades och kom dit. Ännu flera år efteråt voro tvenne kyrkorådsmedlemmar uppenbara fyllbultar, en tredje nykter och majoriteten av de röstägande kända som drinkare. Ett annat exempel: En präst besökte en plats, predikan hölls i en farmares hus, och fastän det var i varma sommaren, hölls elden vid makt i kokstoven, ty alla de församlade skulle hava middag på stället. När predikan var slut, började matlagningen på allvar, och dessutom sattes en kastrull på stoven, en del 'whiskey' slogs däri och en del socker. På prästens fråga vad det skulle vara till, svarades: 'Hå det vet la pastorn, att i Sweden skulle man alltid ha en körkesyb. Det är första präcka vi hört i detta kontri, ty de usle metodisterna bry vi oss ej om.' Nu var det där i kastrullen uppvärmt, man satte eld därpå, och en blå låga syntes. Då ger prästen upp ett skrik, fattar om kastrullens skaft och slungar den långt ut på gården, varefter han med den frommaste min lade sina händer tillsammans och sade: 'Ack, så väl, att jag lyckades rädda både oss och huset. Om några sekunder hade det exploderat och vi och huset flugit i luften.' Förundrade över att icke prästen förstod sig på huru en 'glödgök' skulle tillagas, gjorde de sig mycken möda att övertyga honom, att ingen fara varit på färde; och när han äntligen tycktes begripa, att han just icke räddat hus och liv, gav han dem en nykterhetspredikan, vari hänsyftningen på en annan blå låga icke saknades. — Församling stiftades där, men flera år efteråt var tillståndet ännu sådant, att somliga försam-

lingsmedlemmar, bland vilka åtminstone en hörde till kyrkostyrelsen, under predikan i ett skolhus gingo till den närbelägna krogen och åter till skolhuset och ibland upprepade gånger under en predikan. Så stor var blindheten, att då prästen offentligen bestraffade oskicket, vände man sig till en av synodens styrelse med begäran att han måtte förbjuda prästen att klandra sådant. — Vad skulle de första prästerna taga sig till? De måste antingen arbeta bland människorna sådana de voro och hoppas, att Gud skulle verka en förändring till det bättre, eller helt övergiva dem och låta djävulen och partierna slitas om dem. De uppsatte en församlingsordning, vari fordringarna på en församlingsmedlem gjordes i enlighet med Guds ord. — Guds ord predikades och sakramenten förvaltades enligt Kristi ord och instiftelse, och verkan härav kan endast en blind förneka. Huru man betraktade verksamheten, uttryckte en pastor till en nykommen, som förundrade sig över tillståndet i församlingarna och bristen på kyrkotukt: 'Vi äro missionärer, dock ej ibland hedningar, utan bland avfallna kristna. Dessa organisationer, som vi kalla församlingar, hava vi stiftat dels för att enligt den borgerliga lagen kunna hålla egendom, dels för att få någon bättre ordning för vår verksamhet. Vårt syftemål är att återföra dessa förlorade söner och döttrar till fadershuset. Kyrkotukt kan icke övas fortare än församlingarna kunna följa med; först när Gud genom nådemedlen verkat, att några vilja låta sig tuktas, kan tukt övas. Undervisning måste gå före handling under sådana förhållanden.' — Endast tvenne slags människor kunde ovillkorligt nekas inträde och uteslutas, om de voro intagna: de som bestämt hyllade falsk lära, hemliga sällskapsmedlemmar och krögare. Falsk lära och hemliga sällskap avskydde de första invandrarna tämligen allmänt, och krögare avskydde till och med de som besökte krogen."

Konferensen har alltid strängt hållit på allvarlig och kristlig kyrkotukt. Därom vittna dess officiella protokoll, varur några utdrag här meddelas:

"Konferensen väcker pastorers och församlingars uppmärksamhet på att ett sunt, kristligt församlingsliv bör giva sig uttryck bland annat även i en skriftenlig kyrkotukt; ty därest icke församlingskonstitutionen tillämpas, inträder snart en sådan slapphet, att disciplin omöjliggöres." (1904.)

"Konferensen är medveten om att kyrkotukt i biblisk mening är en av de viktigaste faktorerna för kyrkans självbevarande och sunda utveckling, vadan den gläder sig åt att man ännu här och var utövar densamma, och uppmanar kyrkoråden i konferensens alla församlingar att

troget enligt sin plikt stå vid sina pastorers sida och icke endast värna dem i utövandet av deras ämbete utan också, där så är nödvändigt, utan avseende på person ingripa, bestraffa, varna och förmana." (1914.)

"Konferensen hör med glädje, att kyrkotukt övas inom våra församlingar, om än under svårigheter; men emedan tidsandan går i en motsatt riktning, vill konferensen dock allvarligt lägga alla församlingar på hjärtat att vara mycket noga vid valet av diakoner, så att endast sådana män väljas, vilka äro en föresyn i gudsfruktan och som vilja troget samarbeta med församlingens pastor för att leda församlingen på de vägar Gud utvisat och konstitutionen föreskriver." (1917.)

"Ehuru konferensen är väl medveten om de svårigheter som hindra kyrkotuktens övande, uppmanar dock konferensen allvarligen sina församlingar att i enlighet med församlingens konstitution med all flit upprätthålla kyrkotukten, utan vilken ett sunt församlingsliv ej kan bibehållas." (1918.)

I den nationella och sociala nykterhetskampen har konferensen alltid stått på "Anti-saloon"-rörelsens sida och kraftigt bidragit till dess framgångar och segrar.

PATRIOTISM.

Ett av det svenska folkets mest utmärkande karaktärsdrag har av ålder varit patriotism, och detta drag har också kännetecknat svenskamerikanerna, framför allt de kyrkligt sinnade. Den sv. lutherska Minnesota-konferensen har varit och är i bästa mening patriotisk. Den har tagit vara på och troget hållit sig till det kyrkliga fädernearvet: ren lära och gudstjänst; den har bevarat och jämväl försvarat de andliga skatter, varmed Gud genom den gamla hemlandskyrkan välsignat dem. De svenska immigranterna här i Minnesota voro i detta hänseende varma patrioter, åtminstone större delen av dem, och det var därför som de vunno så sköna segrar på de andliga fälten, segrar, varav deras barn och efterkommande skördat och ännu skörda rik välsignelse. Och dessa sistnämnda, de av dem som befinna sig inom kyrkans sköte, ådagalägga även de patriotism i arbetet och striden för kyrkans bestånd och tillväxt. Därom vittna bland annat de stora summor som av dem offras för hennes många olika verksamhetsgrenar. Trogna äro de sina församlingar, sina skolor och övriga institutioner som fäderna grundat.

Den sv. luth. Minnesota-konferensen har varit och är trogen mot det land och den republik, där den lever och har sin varelse. Dess medlemmar älska sitt lands frihet, dess lagar och författningar. Sin patriotism hava de alltid lagt i dagen: genom sin laglydnad; genom sin

osvikliga och omutliga trohet i utförandet av de sysslor, ämbeten och uppgifter, som blivit dem anförtrodda; genom det sätt varpå de verkat för sitt nya fosterlands framgång och ära. Sin patriotism hava de lagt i dagen, vare sig de bodde i halmtäckt hydda vid skogens bryn eller i ståtliga residens vid storstädernas boulevarder.

Och i farans stund, när överheten kallade landets söner till vapen, så var Minnesota-konferensens unga manskap strax redo att skynda till fanorna och ställa sig i ledet. Så var det under inbördeskrigets dagar och likaså nu senast i kriget mot Tyskland. Och många av "de våra" föllo som hjältar i striden och göto glatt sitt unga, varma hjärteblod för sitt land och dess sak.

Från 221 av konferensens Minnesota- och Wisconsin-församlingar hava uppgifter kunnat erhållas om antalet av de unga män, som från dessa församlingar tjänade som soldater i Förenta staternas armé och flotta under "världskriget". Antalet av dem steg till omkring 3,730, vilket var nära nog 16 procent av dessa församlingars dåvarande manliga kommunikanter. (St. Pauli- och Augustana-församlingarna bidrogo med resp. 125 och 122 man.) 170 av dessa 3,730 omkommo under kriget, en del på slagfälten och en annan del på fältlasaretten i Europa och här hemma.

En rätt stor skara av konferensens unga kvinnor tjänstgjorde som sjuksköterskor. En av konferensens pastorer, nämligen Luther Malmberg, tjänade under kriget som "kaplan", två andra, P. N. Sjögren och Nels Lundgren, som "camp pastors".

Konferensens församlingsmedlemmar ådagalade även sin patriotism genom stora köp av "Liberty Bonds". I en lantförsamling stego dessa köp till $185,000.

KOLONISATIONSTANKAR.

Vid konferensmötet 1902 "upptogs frågan om koloniseringsföretag". Det beslutades, "att verkställande kommittéen genom en stående notis i våra tidningar hänvisar landsökare bland vårt folk att rådgöra med väl kända lekmän eller konferensens pastorer och missionsarbetare på sådana trakter där landsökare tänka anskaffa sig nya hem."

År 1903 (i maj) fingo respredikanterna på missionsfälten i uppdrag "att söka verka för grundläggandet av nybyggen i överensstämmelse med sistlidna mötes beslut."

Nästföljande år uppmanade konferensen vederhäftiga personer att för ändamålet "organisera ett aktiebolag, varav för saken intresserade

medlemmar av våra församlingar överallt inom konferensen kunna bliva medlemmar."

Såsom villkor för konferensens och dess missionsstyrelses "rekommendation och goda vilja" skulle bolaget förbinda sig "att efterfölja och tillämpa följande regler och grundsatser:

1) att där det kan anskaffa och tillhandahålla koloniseringsland, detta, såvitt möjligt är, säljes endast till landsmän, som tillhöra vårt samfund;

2) att det ej får godtyckligt höja landpriserna (inom kolonierna), utan vinnlägga sig om att till våra trosbröder sälja nämnda land så billigt som möjligt;

3) att genom kristligt tillmötesgående och rättvis behandling på bästa sätt gå våra landsmän och trosbröder tillhanda vid förvärvande av egna hem;

4) att bolaget ej får blanda sig uti den kyrkliga verksamheten, utom i ekonomiska angelägenheter, såsom anskaffande av land till prästboställen, byggnadsplatser för kyrkor och kyrkliga inrättningar samt begravningsplatser."

År 1913 beslutade konferensen "att rekommendera till missionsdistrikten att organisera svensk-amerikanska kolonisationsföreningar i de stater som ligga inom konferensen." Året därpå "uttrycker konferensen sin tillfredsställelse över att kolonisationssaken omfattats med sådan välvilja inom hela vårt samfund, att en 'Augustana Colonization Association' kommit till stånd, och rekommenderar denna förening till vårt folk, då det står i beredskap att avyttra eller skaffa sig egna hem."

Behovet och önskvärdheten av kolonisation uttrycker konferensen år 1918 i dessa ordalag: "Alldenstund många av våra äldre församlingar stå i fara att utdö på grund av utflyttningar, därför anser konferensen det vara av nöden att utöva kolonisering, men anser, att en sådan verksamhet bör stå under konferensens kontroll och ledning."

"Hade Minnesota-konferensen fått en lämplig man att föreståsin kolonisationsbyrå, vilken satt sig i förbindelse med församlingarnas valda representanter, och dessa hade enigt samverkat, så hade den olycka som påpekats kunnat förebyggas. Som saken nu står, nödgas våra lantbrukare, som på grund av ålder eller av annan orsak nödgas sälja sina präktiga lantgårdar, lämna dem i händerna på landspekulanter, vilka sälja dem till andra nationaliteter och på så sätt försvaga våra församlingar och svenska samhällen. Vad som försvårar saken är svenskens benägenhet att hellre slå sig ned på en utkant, där land kan köpas billigt, än att köpa en odlad gård i ett ordnat svenskt samhälle,

med utsikt att skuldsätta sig för en längre eller kortare tid. Tysken hyser en motsatt uppfattning, och han synes i de flesta fall draga det längsta strået."

En av konferensens mest verksamma pastorer, dr A. P. Montén, har utan officiellt uppdrag och utan tanke på egen vinning sysselsatt sig med kolonisationsverksamhet, varav hans kyrkosamfund skördat välsignelserika frukter. Därom yttrar han själv uti ett brev till M. S. T. med anledning av ett besök i Mahtowa augusti 1923:

"Många minnas nog, huru svåra tider vi hade för 30 år sedan. I Superior, där jag då var pastor, var ont om arbete, och flera av våra medlemmar ville skaffa sig land. Jag rådde dem att följas åt och börja ett settlement, där de kunde få land billigt. St. Paul och Duluth järnvägen hade då mycket land. Jag besökte och skrev till landkommissionären, men kunde ej komma till något resultat. Slutligen skrev jag till honom och bad honom komma till Superior och taga in, icke på hotell, utan i pastorshuset, så skulle vi hålla möte med dem, som ville köpa land. Han kom, och resultatet blev, att en kommitté fick i uppdrag att undersöka landet kring Mahtowa. Kommittéen rekommenderade landet, och jag gjorde kontrakt med bolaget. Jag fick rätt att sätta till agenter och sälja av bolagets land var jag ville. Ole Hard och D. Hofflund blevo agenter i Superior för att kolonisera kring Mahtowa. Det utvecklades så, att vi måste anlägga en ny station. Landkommissionären, mr Clark, ville kalla den Montén. Jag förbjöd det, och så blev den kallad Atkinson.

Vi organiserade två församlingar, Salem i Mahtowa och Bethel i Atkinson. Jag fick kompaniet att giva 40 acres land till vardera församlingen och lott för kyrka vid den nya stationen.

Mr A. P. Croonquist fick jag till att taga hand om koloniseringen på södra ändan av landgränsen. Han grundlade Dell Grove till minne av hans äldsta dotter Dell.

En viss procent var av kompaniet bestämd som ersättning, men den fingo agenterna. Jag hade ingen ersättning mer än pass på järnvägen och glädjen över att verksamheten hade framgång. Med settlementen vid Mahtowa och Atkinson hade jag ej så lite att göra. Tillsammans med mitt övriga arbete hade jag nog sysselsättning. På söndagen kl. 9 höllo vi gudstjänst i Poplar (15 mil öster om Superior), kl. 11 i Superior East End, kl. 2 i South Superior, kl. 5 barndop vid "steel plant", kl. 8 i Pilgrimskyrkan i Superior, kl. 11 nattåget till Atkinson för att sova några timmar på en soffa hos agent Atkinson. En gång hade jag polis Erikson med mig från Superior. Vi voro då rumskamrater med en

stor tjur. Nedbäddade i höet, sovo vi gott. På måndagen var det sedan att ordna med kyrkobygge och tigga lumber eller penningar i Carlton eller Cloquet, och taga nattåget till Superior. I Superior hade vi ej så litet att göra både på det kyrkliga och borgerliga området. På den tiden var det många av vårt kyrkofolk, som ansågo, att en präst gjorde synd, om han blev så världslig och befattade sig med sådant. Jag har haft mer att göra med kolonisering än någon annan Augustanapräst. Jag var vice ordförande i bolaget, som grundade det stora settlementet, där Lindsborg nu är. Jag var med om att kolonisera Red River dalen. Det var det största företaget. Än har jag ej hört, att någon klagat, att de på något sätt blivit narrade. Men kom till Mahtowa för exempel och hör vad de där säga. De äro i sanning tacksamma."

STÖRRE FESTLIGA TILLFÄLLEN.

Den 3 november 1883 firade konferensen i Chisago Lake minnet av sin 25-åriga tillvaro. Festtalare var dr Erik Norelius. Hans tal utgavs sedan i tryck.

I sammanhang med konferensmötet som hölls i Minneapolis i maj 1893 firades 300-årsminnet av Uppsala-mötet. Jubelmötet hedrades med besök av biskop von Schéele, det gamla fosterlandets och dess konungs representant.

Biskopen höll därvid ett formfulländat och hjärterannsakande tal, varav den särdeles vackra och stämningsfulla början må anföras. Utgående från Dav. ps. 103, yttrade han: "Är icke detta, festfirande församling, ett sant uttryck av vad vi nu känna? Fyllas icke våra bröst till innerligt tack och lov till himmelens Konung och Herre för all hans stora nåd och i synnerhet för den nåden, att vi fått komma tillsamman här denna stora högtid, då vi minnas, huru våra fäder däruppe i höga Norden hava kämpat, lidit och arbetat för att fastlägga grunden till den välsignelse, varav vi nu njuta? Vem av oss känner sig icke villig att ur djupet av sitt hjärta prisa Herren med psalmistens ord för vad som uträttades på Uppsala möte 1593. Då från Amerika till oss utgick en inbjudning att med eder fira detta stora minne, och då Sveriges konung ville utsända någon härför, har han i nåder därtill utsett mig.

Ärade landsmän — jag får ju kalla eder så, ehuru jag väl vet, att I tillhören den stora, frejdade amerikanska nationen, ty I härstammen dock från Norden och ären, i de flesta fall, dess söner och döttrar —, jag står här inför eder såsom målsman för Sveriges konung och för det svenska folket, vilka genom mig vilja bringa eder sin varma, kärleksfulla hälsning. I älsken ock visserligen att mottaga denna hälsning, ty

få äro helt säkert de ibland eder, som icke där i landet, i högan Nord, hava anhöriga, lärare, vänner eller sådana, som tillsammans med eder hava tillhört samma Herrens församling, och med vilka I haven fått dela Herrens nåd, för vilken vi både där hemma och här i det stora, sköna Amerika vilja prisa Herren och säga: 'Lova Herren, min själ, och allt det uti mig är love hans heliga namn.' — Ty i denna stund känna vi, att vi till vår ande likasom på örnens vingar ville stiga mot höjden för att prisa och lova Herren och tacka hans heliga namn, att han fortfarande

BISKOP K. H. GEZ. VON SCHÉELE.

är oss så huld och god. Få äro nämligen de förhållanden i världen, som äro så ägnade att uppåt lyfta människohjärtat som de stora minnen, vilka blivit givna åt oss. Denna stund är ägnad ett sådant stort och härligt minne, vid vilket vi väl i första rummet må innerligen glädjas inför Herren. Men icke blott och bart åt minnet vare denna stund ägnad, utan jämväl åt en allvarlig prövning av vårt förhållande därtill. Det kan icke annorlunda vara, än att ett dylikt minne, som det vi nu fira, till var och en skall innebära en uppmaning att inför Herren Gud pröva sig själv och se till huru man behandlat det stora arv man fått mottaga, och huru man fullgjort de plikter som genom detta arv

blivit enom överlämnade. Så fattar jag denna stund och så önskar jag, att I alla måtten fatta den."

Konferensens 40-årsfest firades i Chisago Lake den 4–9 oktober 1898. Banbrytarepastorerna P. Beckman och P. A. Cederstam voro närvarande vid denna fest. Dr Norelius höll det historiska föredraget. Ett prydligt "Konferens Album", väl redigerat av pastor F. M. Eckman, utgavs med anledning av denna fest.

Minnesota-konferensen firade sitt 50-årsjubileum i Minneapolis, St. Paul och Center City den 7–11 oktober 1908. Dr E. Norelius höll jubelpredikan och konferensens ordförande, dr J. A. Krantz, konferenspredikan. Minnesotas guvernör, J. A. Johnson, och vice guvernör, A. O. Eberhart, voro bägge närvarande och höllo präktiga tal. Den förre, "den amerikanske smålänningen" och den förste i staten födde guvernören, överlämnade då vid festligheterna i St. Paul den 10 oktober å egna och Carnegies vägnar $43,000 till Minnesota-konferensens läroverk Gustavus Adolphus College. Från Förenta staternas president, Roosevelt, hade till jubelmötet inkommit telegram av följande lydelse:

"My dear Mr. Krantz:

Permit me, through you, to extend a hearty greeting to the Lutheran Minnesota Conference on the occasion of the fiftieth anniversary of its organization. The Lutheran Church has become one of the great American churches, and it has been a most important factor in the building up of the Northwest particularly. The Lutheran pastors have everywhere accompanied their flocks, and even gone before them, seeking steadily to guide them in the pathways of righteousness and keep them God-fearing, law-abiding and working citizens, eager to help in the mighty development of this great land of ours, to uphold its laws, to love its institutions, and to work steadily for the uplifting of the national life.

With all good wishes for the success of the Conference, believe me,

Sincerely yours,

Theodore Roosevelt."

I svensk översättning lyder denna hälsning:

"Min käre herr Krantz:

Tillåt mig att genom Eder få frambära en hjärtlig hälsning till den lutherska Minnesota-konferensen med anledning av firandet av den femtionde årsdagen av dess stiftelse. Den lutherska kyrkan har blivit

en av de stora Amerika-kyrkorna och en synnerlig viktig faktor särskilt i fråga om uppbyggandet av Nordvästern. De lutherska pastorerna hava överallt följt sina hjordar, ja, gått före dem, under det de sökt att stadigt leda dem på rättfärdighetens vägar och bevara dem såsom gudfruktiga, laglydiga och arbetande medborgare, angelägna om att bidraga till detta vårt stora lands utveckling, att uppehålla dess lagar, att älska dess institutioner och stadigt arbeta för det nationella livets höjande.

Med allehanda goda önskningar för konferensens framgång är jag, tro mig, Uppriktigt eder

THEODORE ROOSEVELT."

Med anledning av 50-årsjubileet utgavs en mycket värdefull och prydlig "Minnesskrift", utarbetad på konferensens uppdrag av pastorerna F. M. Eckman och J. G. Hultkrans samt herr G. W. Olson.

BESÖK AV SVERIGES ÄRKEBISKOP.

Ett särskilt kapitel i Minnesota-konferensens historia förtjänar ärkebiskop Nathan Söderbloms besök år 1923. Av den för Amerika-vistelsen bestämda tiden offrade han sju dagar (24–30 september) åt Minnesota-konferensen. Den 24 september var han dr Theo. Ekblads och hans församlings gäst i Superior, Wis., där han fick göra närmare bekantskap med såväl denna stads som Duluths kyrkliga förhållanden och rörliga arbetsliv. Den 25–28 september gästade han St. Paul och Minneapolis, predikade i de äldsta svenska luth. kyrkorna därstädes; höll föredrag i tvillingstädernas största lokaler inför snart sagt oöverskådliga människomassor (det beräknas, att åhörarnas antal den 28 gick inalles upp till 20,000); föreläste vid Minnesotas statsuniversitet; hälsade på uti de svenska läro- och barmhärtighetsanstalterna m. m. Den 29 och 30 september fick Gustavus Adolphus College äga honom. Icke blott skolfamiljen i St. Peter och stadens invånare, utan skaror av människor från kringliggande städer och samhällen trängdes omkring honom vid de tillfällen, då han i den beryktade skolstaden uppträdde med predikningar och föredrag.

Inom "svenskarnas stat" i Amerika blev ärkebiskopen mottagen med verklig entusiasm. Oemotståndligt drog han landsmännen till sig med sin kraftiga och populära förkunnelse, sitt okonstlade och hurtiga väsen, sitt hjärtevinnande umgängessätt och sin ädla personlighet. Svenskamerikanerna gingo "man ur huse" för att se och höra honom; för Augustana-folket särskilt var han till stor glädje och uppmuntran. Hans vistelse här var en högtid av bästa slag, och minnet därav förbliver.

NATHAN SÖDERBLOM, SVERIGES ÄRKEBISKOP.

AFFÄRER.

Statistik.

Till underhåll av konferensens läroverk och mission hava dess församlingar, enligt vederbörlig taxering, lämnat årliga bidrag. Under de senare tio åren hava dessa bidrag utgått

för åren 1911–1917 med 35 cents per kommunikant till läroverken och 44 cents per kommunikant till missionen,

för 1918 med 45 cents per kommunikant till läroverken och 44 cents per kommunikant till missionen,

för 1919 och 1920 med 50 cents per kommunkant till vardera verksamhetsgrenen.

Dessutom hava stadgade bidrag lämnats till underhåll av synodens läroverk och mission och av konferensens barmhärtighetsinrättningar. Stora extra insamlingar för såväl synodens som konferensens räkning hava ock företagits, och det rätt ofta.

				UTGIFTER			
År	Kyrkor	Pastors-bostäder	Egendoms-värde	För läroverken	För inre mission	För yttre mission	För barmhärtighetsverks.
1881	81	44	$.....	$1,652.89	$1,347.72	$424.22	$.....
1891	189	87	730,964	13,314.01	9,148.76	1,732.79	.....
1901	285	126	1,186,082	14,192.69	9,261.73	2,032.01	5,454.87
1911	361	171	2,412,874	25,721.66	26,015.81	7,575.06	12,779.29
1919	309	147	3,448,165	43,990.66	45,955.30	26,208.28	48,027.31
1923	317	165	4,294,835	141,182,43	65,179.20	36,511.25	30,912.57

			UTGIFTER		
År	Intagna medlemmar	"Dropped"	Till synod och konferens	För församlingarna	Summa
1896	1,621	1,454	$27,845.86	$167,500.82	$195,346.68
1906	2,003	1,321	57,366.51	366,002.89	423,369.40
1916	2,059	1,274	102,892.91	463,767.69	566,660.60
1920	2,735	1,273	297,845.29	731,662.06	1,029,507.35
1923	2,639	1,652	336,759.99	741,703.12	1,078,463.11

Totalöversikt.

	Präster	Församlingar	Kom.	Hela antalet	Utgifter
1868.....	10	19	.....	.....	.....
1858.....	5	13	.....	.....	$.....
1878.....	31	111	13,118	23,787	37,095.00
1888.....	84	226	24,550	44,649	129,530.66

	Präster	Församlingar	Kom.	Hela antalet	Utgifter
1898.....	134	334	37,510	65,002	222,123.34
1908.....	168	396	50,048	79,985	462,149.44
1918.....	180	336	54,701	78,193	667,289.75
1920.....	181	349	56,131	80,139	1,029,507.35
1923.....	185	358	58,977	82,753	1,078,463.11

Under åren 1900–1920 hava konferensens församlingar bidragit till uppehållandet av *synodens* verksamhet med tillsammans $879,938.41, och för sin egen *konferens'* olika verksamhetsgrenar hava de under samma tid offrat inalles $1,173,843.31.

Till synodens $500,000 pensionsfond har Minnesota-konferensen bidragit med $142,000 och till dess "jubilei"-fond med $40,000.

Enligt konferenskassörens årsberättelse för 1924 stego konferensens totalutgifter det året till $226,269.48.

DR. S. A. LINDHOLM.

MINNEN

NEDTECKNADE AV DR S. A. LINDHOLM.

När jag blickar tillbaka på det tidskede, som flytt sedan jag 1870 för första gången satte fot på Minnesotas frejdade mark, och jämför den tidens enkla skick och later med nutidens underbara framsteg på alla livsområden, förefaller mig allt som en dröm. Detta ej minst på det religiösa och kyrkliga området. Jag ser en ändlös rad av personer, kyrkliga tilldragelser och kulturella framsteg inom konferensen, vilka var för sig vore värd en krönika. Jag ser konferensens utveckling från ett ringa antal pastorer och församlingar till Augustana-synodens största konferens, till en distriktsynod, under namn av konferens. Jag ser fäderna, banbrytarna, i sin nitälskan för Guds rikes uppbyggande bland värt svensk-lutherska folk i förskingringen dryfta, planlägga och

ombestyra att med föryngrad kraft och id driva missionsverksamheten framåt. Jag ser pastorerna som missionärer draga ut över de vida slätterna och genom de djupa skogarna att uppsöka nya trakter, där vårt folk slagit ned sina bopålar, för att förkunna korsets evangelium för dem. Jag ser dem draga österut inåt Wisconsin, västerut till Dakota-territoriet och norrut till Canada, manande sina landsmän att "tänka på Herren i fjärran land och låta Jerusalem ligga sig om hjärtat" samt organisera dem till lutherska församlingar. Jag ser, huru vildmarker blomstra som en lilja och huru underbara framsteg göras i materiellt och kyrkligt avseende, så att inom ett antal år vida områden förvandlas till ordnade samhällen med inbjudande hem, väl upparbetade och bördiga tegar och vackra kyrkor, vilkas tornspiror peka hän mot det eviga hemmet därovan. Jag ser det aldrig tröttnande nitet hos pastorer och lekmän att stärka och utveckla skol- och barmhärtighetsverksamheten.

St. Ansgar-skolans vagga stod i Red Wing. I East Union, Carver county, utslet hon barnskorna. I St. Peter utvecklades hon till Gustavus Adolphus College, en bildningshärd, över vilken ej blott Minnesota-konferensen, utan även Minnesota som stat är stolt. Gustavus Adolphus-alumner finnas å varje livets område: de ha blivit pastorer, konferenspresidenter, college-presidenter, professorer, guvernörer, lagstiftare, domare, stadsborgmästare, jurister, tidningsredaktörer, läkare, köpmän, bankirer, farmare, industriidkare o. s. v. Vid den bankett, som gavs för läroverkets alumner och vänner vid synodalmötet i Rockford 1923, befanns det, att ej mindre än sex alumner voro det året konferenspresidenter, och att en hade hunnit att förvärva sig titeln expresident. Knappast kan något annat college inom synoden uppvisa ett sådant rekord.

Då Norelius planterade det oansenliga fröet i Red Wing genom att samla omkring sig några kunskapssökande unga personer och ge dem de första grunderna till vetande, och pastor Jackson, sedan skolan flyttats och omplanterats i East Union, träget grävde omkring och vattnade den späda planteringen, att den måtte växa och bära riklig frukt, anade de ej, att den eventuella utvecklingen skulle bli så storslagen och skön, som den blev. Från vissa synpunkter sett var East Union en ideell plats för konferensens skola. Trakten var naturskön och jordmånen var, vad bördighet beträffade, oöverträfflig. Nybyggarna voro ett kyrkligt och idogt folk, som tog stort intresse i skolan och dess elever. Redan 1858 hade församling stiftats, och den tegelkyrka, som ännu användes, bygg-

des 1866. I församlingens dåvarande pastor, P. Carlson, hade skolan ett värdefullt stöd. Hans uppbyggliga predikningar och kristliga umgänge övade ett starkt inflytande på skolandan. Här voro eleverna skyddade från de frestelser och lockelser, som kännetecknа stadslivet. Jag minns, huru pastor Carlson vid ett konferensmöte, då det kom på tal, att det vore önskvärt att flytta skolan till en stad, argumenterade så här: "Ja, då skola vi få vackra präster. Tänk huru fina de skulle bli! Men, bröder, huru skola vi kunna tänka oss, att de med silkeshatt och handskar och fina kläder och blankade skor skola gå till fots genom slätter och skogar för att leta upp vårt fattiga folk och stiga in i deras små kojor och tala Guds ord till dem?" Ej få av fäderna delade hans åsikt, men skolan flyttades i alla fall, när det kom därtill.

Då man skall skriva minnen och upplevelser, kan man ej gärna undvika att nämna sig själv. Efter min konfirmation 1867 bevistade jag ett par terminer magister Weilertz' privatskola, belägen ett litet avstånd från Mörlunda kyrka, och genomgick en kurs i svenska och bokföring. Aldrig föresvävade det mig, att jag först vid ett senare skede i livet skulle få gagn av de elementära insikter i bokhålleri jag vid dessa unga år förvärvade. Min håg för studier vaknade på nytt efter min ankomst till Amerika. Jag förfrågade mig hos pastorn i De Kalb, Ill., A. Hult, till vilken skola jag borde vända mig. Hans svar blev: "Du skall gå till St. Ansgar's Academy i Minnesota, ty föreståndaren för den skolan är en allvarligt gudfruktig man, som leder sina elever på gudaktighetens väg. Hans namn är pastor A. Jackson." Den råd lyder är ju vis. På hösten 1870 begav jag mig åstad. Resan gick med ångbåt från Clinton, Iowa, till St. Paul. Anländ dit en söndagsmorgon, sökte jag upp den enkla kyrka, i vilken den svenska lutherska församlingen var samlad till gudstjänst, och fick höra en skön evangelisk predikan av pastor Jonas Auslund. Denne begavade och löftesrike man avled några år därefter till stor saknad för konferens och synod. Mellan batlandstigningen och kyrkan var det den tiden mestadels öde backar med ett och annat hus här och där. St. Paul sades ha 25,000 invånare och Minneapolis 10,000. Minnesota var i det stora hela ännu en vildmark, som väntade på den idoge nybyggaren, med undantag av den södra delen, varest blomstrande småstäder och nybyggen spådde om en lysande framtid. Målet för resan hanns följande dag. Att min föreställning om St. Ansgar's Academy ej så litet blev korrigerad vid åsynen av skolbyggnadens yttre och inre, är milt uttryckt. Dock har jag aldrig ångrat min treåriga vistelse i denna skolas hälsosamma atmosfär. Mitt första ärende efter ankomsten var att träffa pastor

Jackson och överlämna det rekommendationsbrev jag medförde från pastor Hult. Han uttryckte ej ringa förvåning över att jag ej i stället hade vänt mig till Augustana College, då jag kom från Illinois. Jag blev ock förvånad, då jag hann tänka mig in i situationen. Men jag var nöjd och glad att vara hjärtligen välkomnad. Skolbyggnaden såg ut som en enkel lantkyrka, vilket hon ock hade varit. Hennes konturer kunna ännu ses i East Union i dess restaurerade skick som ungdomslokal. Att så mycket kunde inrymmas under dess tak är mer än underligt. Nedra våningen var uppdelad i fem rum: biblioteksrum, två lektionsrum, kök och matsal. Övre våningen var indelad i smärre rum som bostäder för eleverna. Här boddes det trångt, och god sämja var väl behövlig. För de elever, som ej funno rum vid skolan, öppnade det vänliga folket i grannskapet sina dörrar. Allt var primitivt och enkelt i full överensstämmelse med nybyggarelivet. Då pastor Jackson inkallade doktor Tigerhjelm den långa vägen från Vasa att ordinera bot för fru Jackson, som var sjuk, tog han denne bort till skolan och visade honom allt. När doktorn tittade in i biblioteket och beskådade dess utseende med det ringa antal av böcker, som stodo på hyllorna, föll han i skratt. Men det skulle han ej ha gjort, ty biblioteket motsvarade allt vad den tiden kunde komma ut med. Ett kort avstånd från skolan stod föreståndarens residens. Här fick jag bo första året. Det förefaller gåtlikt, att så många människor kunde bo i detta lilla hus, som ännu stod kvar på sin plats i all dess enkelhet, då jag för ett antal år sedan var i East Union. Utom min rumkamrat och en tjänstejungfru bodde här pastor Jacksons familj av fem personer. Ett mycket litet rum utgjorde Jacksons ämbetsrum. I detta hem blev jag bekant med J. A. Jackson, som då var en liten parvel. Han är nu välkänd som lagman och senator och som svensk vice konsul. Här blev jag ock bekant med Esther Jackson, då en liten flicka på några somrar. Hon är nu bemärkt för sina tjänster inom sjukvårdens område vid våra hospital. I ett hem, där kärlek, förtröstan på Gud och tålamod få sätta sin prägel på familjelivet, har man lätt till hands nyckeln till en tillfredsställande lösning på alla livsproblem. Jag har alltid skattat mig lycklig, att jag fick bo i detta hem den tiden. De anderika, väckande och uppbyggliga andaktsstunder, som husfadern ledde varje afton, räknar jag till de skönaste upplevelserna i mitt liv.

Som Jackson samtidigt var pastor för församlingen i West Union, kunde han ägna blott en del av tiden åt undervisningen vid skolan. Han förestod själv undervisningen i alla religiösa och kyrkliga ämnen. Det dugde ej komma till lektionerna oförberedd. Han ägde goda kunska-

per, och då han vid en senare period i livet hedrades med teologie doktorstiteln, hade han väl förtjänt den. De djupa andliga erfarenheter och prövningar i livet han genomgått hade satt en prägel av allvar på hans karaktär och umgängelse. Han kunde synas mycket sträng och lagisk, men vid närmare bekantskap fann man, att han var av en blid natur, och i hans bröst klappade ett hjärta av sympati och förståelse. Hans första och förnämsta intresse som pastor och skolföreståndare var hans åhörares och elevers frälsning och levande erfarenhet av synd och nåd. Han lade ock stor vikt vid de sekulära studierna. Under de två år han hade J. J. Frodén till medlärare och biträdande föreståndare hade han ett pålitligt stöd i skolarbetet. Frodén var amerikafödd, och hans engelska var i elevernas åskådning alldeles perfekt. Engelska språket stod i högt anseende de åren, och många elever torde ha hållit Frodén i tacksamt minne för den tjänst han gjorde dem vid deras studium av landets språk. Ett år var en broder till pastor J. Magny vid namn Magnuson biträdande lärare. Även han var väl hemmastadd i engelska, men särskilt skicklig i matematik. Om fakultet och studentkår vid något av våra moderna läroverk kunde blicka in ett tag i skollivet vid St. Ansgar's Academy, skulle de bli lika förvanade som om de funnit ett kuriöst fornfynd. Allt bar stämpeln av den enkla tid, i vilken skolan existerade. Ofta voro de två lektionsrummen vid undervisningen av olika klasser på samma gång så packade av vetgiriga elever, att den största försiktighet måste iakttagas av både elever och lärare i fråga om gester och bruket av ljudorganen. Det sociella livet bestod uti att träffas vid morgonbönerna, lektionerna och gudstjänsterna. Rekreation och förströelse vann man uti Guds fria natur genom att vandra jäms vägarna eller i skogarna eller att såga ved. Särskild rekreation vunno eleverna genom att i tur och ordning gå ned till Carver för att hämta posten. Då snön låg fotdjup och termometern visade 40 graders köld, blev den fyra mil långa spatserturen fram och tillbaka en ganska god gymnastik. Alla som kommit till skolan voro där för att lära, ej att leka. Tiden upptogs genom att väl inlära läxorna. För skolspratt fanns det ingen tid. De flesta voro mer till åren komna, och de hjälpte att hålla de yngre i tukt och goda seder. Det sista året sändes till skolan några gossar från en storstad, kanske därför att föräldrarna ej själva kunde kontrollera dem. De förorsakade litet oro inom skolfamiljen, men bekymret blev ej långvarigt. Jag minns ej antalet inskrivna elever under dessa år, men jag tror knappt det översteg 50 eller 60. Någon tvist om s. k. "co-education" förekom ej den tiden. Flera unga damer funnos bland eleverna. En blev prästfru, och andra blevo lärarinnor vid de publika skolorna.

Ett år var Theodor Norelius, en gosse på tolv år, elev vid skolan. Han var av en glad och livlig natur och mycket begåvad. Pastor Norelius hade anförtrott åt M. Egbom att tillse, att han skickade sig väl. Han var allas favorit vid skolan, och om han någon gång tog sig för något, som Egbom ej gillade, hoppade han upp på dennes knä och viskade några försonande ord, varefter allt var gott igen. En dag sade han till mig: "Jag vet vem som är den största karl i Minnesota. Det är pastor Sjöblom i Red Wing. Han är sex fot och sju tum lång och har skägg som Santa Claus." Den tiden var Sjöblom rak i ryggen och såg ut som en jätte. Theodor Norelius studerade vid mognare år vid olika läroverk och tog juristexamen. Till sina föräldrars och många vänners djupa sorg omkom han genom drunkning under badning i en sjö i Chisago county.

Kurserna voro helt naturligt anordnade lika primitivt som skolan själv. De voro avpassade så, att de skulle i möjligaste mån motsvara den tidens högskolor och sträcka sig över en tid av tre år. I teorien voro skolans kurser avsedda att bereda dem, som önskade fortsätta sina studier vid Augustana College med predikoämbetet som mål, för inträde i Freshman-klassen, men i praktiken kommo de långt från märket. Naturligtvis studerades de ämnen, som hörde till det s. k. "Preparatory department", men studiet drevs ej långt nog, dels på grund av brist på lämpliga lärarekrafter och dels emedan kristendomsundervisningen intog en så betydande plats i skolans studieschema. Skolans egentliga uppgift var att tjäna kyrkan, att giva en grundlig undervisning i den kristna läran. Man ville ge män med allvarlig fromhet och håg att tjäna Herren och hans rike tillfälle att inhämta en god insikt i den Heliga skrift och dess huvudläror samt i kyrkans historia och i "skiljelärorna". Man fick därför studera ej så litet av sådant, som först kommer i fråga i det teologiska seminariet. Då nu skolans tendens var sådan, och det låg nära till hands för de elever, som hade särskild lust att ägna sig åt de religiösa ämnena, att ge dessa mera tid och uppmärksamhet än åt de allmänna ämnena, kunde ej följden bli annan än den, att de efter en "med beröm godkänd" examen i den treåriga kursen befunnos vara i saknad av åtskilligt, då de anmälde sig för inträde i Freshman-klassen. Så måste det ha förhållit sig med mig, ty mina tre års trägna studier gåvo mig kredit för endast två år. För tillfället syntes detta som en förlust, men när jag en dag admitterades till seminariet, fann jag, att jag verkligen gjort en vinst av vad jag inhämtat i religiösa och kyrkliga saker vid Jacksons fötter. Att ej glömma är, att de elever, som sade sig vilja ingå i kyrkans tjänst och befunnits ha

de nödiga kvalikationerna, fingo efter ett års prövotid ej blott fri undervisning, utan även kost och rum fritt. Vad som behövdes för köket inkom från församlingarna in natura. Även upptogos kollekter av församlingarna för att betäcka utgifter för lärarnas löner och lysolja. I mrs Olson, moder till dr J. O. Cavallin, och miss Magny, en syster till pastor Magny, vilka förestodo köket och matrummet, hade eleverna, som bodde vid skolan, moderliga vänner, vilkas strävan alltid gick ut på att göra skollivet angenämt. — — —

Man kunde hopsummera betydelsen och gagnet av St. Ansgar's Academy under följande punkter:

1. Hon utgjorde det grokraftiga frö, ur vilket Minnesota-konferensens storslagna skolbildningsverksamhet så sakta framväxte och utvecklades;

2. Hon fyllde på ett präktigt sätt behovet av en skolanstalt inom konferensen;

3. Hon gav ett stort antal yngre och äldre män en sa pass god insikt i den bibliska läran och i allmänna ämnen, att de kunde gå ut som barnalärare och predikanter. Somliga blevo med tiden ordinerade, andra återvände till sina hemorter med sina nyförvärvade kunskapsskatter och blevo församlingarna till stor batnad i sina tjänster som diakoner, kyrkovärdar, barnalärare, kassörer och sekreterare;

4. Hon fann på och startade på skolbildningens bana många unga män, som senare i livet kommo att intaga viktiga och maktpåliggande poster i såväl stat som kyrka. Under min vistelse vid skolan voro följande välkända män för längre eller kortare tid inskrivna som elever: dr M. Wahlström, pastorn, skolpresidenten, hospitalsuperintendenten; dr J. A. Uddén, professorn, vetenskapsmannen; dr M. J. Englund, pastorn, medredaktör för Augustana; Hon. Andrew Holt, juristen, medlem av staten Minnesotas högsta domstol. Ett antal fortsatte sina studier vid andra skolor och blevo framstaende män i samhället. Flera begåvo sig till synodens läroverk och blevo präster.

I syfte att kasta något ljus över tidskedets allmänna karaktär skall jag meddela några episoder.

Pastor Jackson lät använda de elever, som till ålder och andlig mogenhet kunde givas förtroendet, att gå ut i trakterna att förkunna ordet. I den lilla byn Jordan var redan då församling stiftad. Dit sändes ofta någon elev med talförmaga, och det föll ibland på min lott att följa med i egenskap av "klockare", ty organist kunde ej församlingen bestå sig med lika litet som med präst. Det gällde att bege sig av mycket tidigt söndagsmorgonen och taga den genaste vägen över backar och ge-

nom snår. Någon gästgivareskjuts eller taxi var ej att tillgå, utan resan gjordes per apostlahästarna. Huru vi kommo över floden är mer än jag nu kan säga. Men hem kommo vi sent på aftonen rätt belåtna med den överståndna strapatsen.

En sommar använde pastor Jackson ett par unga män till skollärare i West Union. Den ene hade under förra år studerat vid skolan, den andre var ännu elev där. De bodde så, att de varje morgon träffades på vägen till var sin barnskara. Det blev då ett samtal, som vanligtvis avslöts med gemensam bön. Utan avseende på att folk gick eller åkte förbi, föllo de ned vid en stubbe och nedkallade Guds nåd och välsignelse över sig, över skolbarnen, pastorn, församlingen och hela Guds rike. Den äldre hade en så stark stämma, att skogen genljöd, då han sjöng eller bad.

I en närliggande liten by bodde en svensk "doktor", som var lika litet hemma i svenska som i bibeln och läkarekonsten. Men han var en ivrig fritänkare och lämnade intet vapen obegagnat för att motarbeta religion, präster och kyrkor, vilka han ansåg för det dummaste och skadligaste i samhället. Särskilt voro den lilla församlingen i hans by och den i närheten förlagda skolan naglar i hans ögon. I tal och skrift sökte han bedriva sin propaganda i hopp om att utrota alla präster och kyrkor och "profetskolan". Han t. o. m. började utge en periodisk skrift, som skulle alldeles förfärligt hugga in mot kristendomens rötter. I allmänhet fäste man ingen uppmärksamhet vid hans "litteratur", som var så oborstad, att den i en senare tid skulle ha konfiskerats av postdepartementet och skaffat dess upphovsman många sorgliga dagar och år. Jag minns, vad pastor P. Carlson på tal om världsmänniskornas och fritänkarnas grova framfart sade: "Om du möter en arg hund, så gå din väg fram, som om du icke märkte honom, ty om du visar dig morsk mot honom, så kan han bita dig." Men någon gång tog Norelius till orda och med satirens gissel så duktigt klappade upp "doktorns" ståndpunkt, att den visades vara idel spindelväv. I hopp om att få en medhjälpare, som ingen präst kunde motstå, tog han till sig en avsigkommen man, som en gång varit kyrkoherde i Sverige. Harmonien och förståelsen dem emellan måtte dock ha varit klen, ty det tog ej länge, förrän han tog sin själsfrände ut till bykanten och befallde honom gå och aldrig mer återkomma. Man misstänker, att det var just denne, som utholkat och placerat i en skog i Minnesota en sten*, som hade en så förvillande likhet med forntidens runstenar, att det tog verkliga sak-

* Denna sten — Kensington-stenen, är numera förklarad äkta av sakkännare. Denne prästman var aldrig så långt uppe i Minnesota.

kännare att döma densamma att vara blott ett gyckelspel av någon äventyrare.

I den strida immigrantström från Sverige, som den tiden riktade landet med idoga nybyggare, var det ej få, som voro "skollärda", hade tagit studentexamen och läst på magistergraden. Det var ej lätt för dem, som ej voro vana vid kroppsarbete, att bryta en lysande bana. Somliga uppenbarade sig vid St. Ansgar's Academy i hopp om att få anställning som lärare och samtidigt studera engelska. Bland dem var det en, som var skicklig i tyska, latin och sång. Han användes som lärare i dessa ämnen och tog lektioner i engelska. Han och jag blevo goda vänner, och en vacker dag föreslog han på svenskt vis, att vi skulle bli "du-bröder". Hans plan var att bege sig till Augustana Theological Seminary på hösten och studera för prästexamen. Men som det var brist på lärarekrafter, blev han efter ankomsten dit anmodad att biträda vid undervisningen i College. Han hade studerat sig till den åsikten, att det var åtta stadier i omvändelsen, och att envar kunde genom en allvarlig självprövning finna ut, på vilket stadium man stod. Han var en gång utsänd att predika i en vakant församling och erhöll därför fem dollars. När han kom tillbaka från sin predikotur, sade han till mig: "Fem dollars kan ju vara nog för dig eller någon annan här för en predikan, men jag skriver och formulerar mina predikningar efter homiletikens regler, och de äro värda minst tio dollars." På hösten 1873 träffades vi i Paxton. Då bad han mig komma avsides, så vi kunde uppgöra en viktig sak. Då talade han och sade: "Se nu skall herrn veta, att vår roll vid läroverket är mycket olika. Herrn är studerande och jag är professor. Vårt avtal att tilltala varandra med du är härmed återkallat." Sagt och gjort. Hans lärareverksamhet och studier vid läroverket hjälpte honom dock ej till prästämbetet inom Augustana-synoden. Efter några år saknade jag all kännedom om hans öden. Men en vacker dag vandrade jag på trottoaren i en liten stad i norra Minnesota och såg en man komma med en nick i gången. När han kom närmare, tänkte jag: "På gången och på pannan känns Torstens son igen", ty det var verkligen min gamle vän herr X. Då berättade han, att han gjort en mycket lyckad och hedrande karriär, sedan han lämnade Augustana. Han hade blivit högtidligt prästvigd av en skandinavisk luthersk synod och var nu präst inom en tysk synod, den mest exklusiva lutherska synoden i Amerika. Han begagnade uteslutande tyska i sin prästerliga verksamhet. Allt detta var för mig goda nyheter, och jag gratulerade honom och kallade honom "herr pastor". Jag bad honom att för gammal vänskaps skull komma till

mig och predika på svenska i min kyrka. Han lovade detta, och dag och stund bestämdes. Men i stället för att komma sände han mig ett långt brev, i vilket han sade, att han haft svåra samvetsförebråelser för sitt i hast givna löfte att predika i en Augustana-kyrka — det hade varit att göra synd —, men försäkrade, att om Augustana-synoden i teori såväl som praktik ådagalägger, att den troget vidbliver och fasthåller ej blott Augsburgiska bekännelsen, utan alla de övriga lutherska kyrkans bekännelseskrifter, och det så, att hans synod approberade detsamma, så skulle han villfara min begäran. Det föll mig aldrig in att besvara brevet. Det är nu över trettio år sedan, och som han var bortåt tio år äldre än jag, är det troligt, att han nu icke mycket predikar varken på tyska eller svenska.

Jag ser storslagna 25- och 50-årsfester firas, då jublet var stort och gav sig uttryck i skön sång och musik, i vältaliga historiska föredrag av män, som varit identifierade med den kyrkliga verksamheten. Jag ser otidiga, omotiverade och ödesdigra skolföretag. Jag erinrar mig heta debatter vid kyrkomöten, och huru Sjöblom, mannen med det okuvliga modet, vid ett tillfälle, då omröstningen gick rakt emot hans kända utpräglade grundsatser, uppstår och med darrande läppar utropar: "Gott folk, ingen fråga är avgjord, förrän hon är avgjord rätt". Jag ser fäderna, banbrytarna, vilka vi alltid, vi och våra barn, skola hålla i kärt, vördat och tacksamt minne för deras varma och uppriktiga gudsfruktans skull och för det självförsakande, ihärdiga och visliga grundläggningsarbete de utförde, alltibland utkämpa strider i såväl teoretiska som praktiska spörsmål och ärenden på ett sätt och manér, som ej alltid var hälsosamt för dem och den gemensamma uppbyggelsen. Jag kommer ihåg, hurusom en aktad vingårdsarbetare, som aldrig sparade någon möda och uppoffring, då det gällde att främja evangelii sak, uppstår under behandlingen av en något brydsam kyrklig angelägenhet och förklarar: "Önskas flera bevis, så har jag dem i form av handlingar, brev och tidningsutklipp i min kappsäck." Jag ser, huru pastorer, som voro stationerade på utkanterna, utsträcka sin verksamhet åt alla håll, dit inflyttningen gick, predika, undervisa, förvalta sakramenten, stifta församlingar, utan att därtill vara förordnade av bestående kyrklig myndighet och ofta utan att erhålla den minsta ersättning, och hurusom denna deras verksamhet resulterar i stiftandet av nya missionsdistrikt. Jag ser ock, huru pastorer komma till välordnade pastorat med vackra kyrkor och prästhus, anslutande sig uteslutande till sin egen verkningskrets: de upparbeta inga nya fält och stifta inga nya församlingar. Jag minns ock den oavlåtliga kamp, som måste ut-

kämpas mot tidsperiodens benägenhet för fritänkeri, sektväsende, andlig likgiltighet och andra synder, som buros omkring genom nybyggena i stad och på land av otrosapostlar, "predikande bröder" och av den mot kristendomen ovänligt stämda tidningspressen. Jag ser, huru på initiativ av Norelius, Sjöblom och Montén, männen med de breda vyerna, tidningsföretag grundades för att förse vårt folk med god uppbyggelseläsning, trovärda nyheter och för att vara organ för den mångartade kyrkliga verksamheten. Jag minns, huru den bekanta Per Kommunikant så sakta kom till och vann burskap i en kritisk tid, då det frivilliga givandet ej ville hålla jämna steg med den beständiga utvecklingen av verksamheten och de växande behoven av mera medel. Jag kommer ihåg, huru man i tal och skrift lade tonvikt vid "Minnesota-anden" till skillnad från andra "konferensandar" inom synoden. Kyrkotukt upprätthölls. I en församling hade ett par personer genom sitt beteende föranlett sorg och förargelse. Sedan kyrkorådet konstitutionsenligt behandlat saken och funnit dem ångerfulla, uppkallades de vid allmän högmässogudstjänst till altarrunden och avfordrades syndabekännelse och löfte om att därefter leva efter Guds bud. Denna procedur ansågs vara i full överensstämmelse med det apostoliska föredömet. I en annan församling bannlystes en man, som begatt synd och ej ville göra bot. Kyrkan var alldeles fullsatt av folk. Under själva bannlysningen och det hjärtgripande tal, som pastorn höll, stod mannen i kyrkodörren och förhöll sig på ett vidrigt sätt. När folket hade kommit ut, hoppade han upp på ett åkdon och agerade fiolspelare och dansare. Han var ett stort sorgeämne för pastor och församling. Det har dock berättats mig, att han senare kom till sans och gjorde bättring. Jag ser, hurusom fäderna så tidigt som i början av åttiotalet av förra århundradet voro intensivt intresserade i bruket av engelska i församlingsverksamheten, och huru de själva försökte sig på att predika på landets språk, liksom om det var fara värt, att språkfrågan alldeles på rappet skulle bli brännande; hurusom för att förbereda övergången präster från Pennsylvania med engelska till sitt modersmål inbjödos och hjärtligt välkomnades att upptaga engelsk verksamhet inom konferensen och stifta engelska församlingar med den förståelsen, att dessa engelska präster och församlingar skulle stå i organisk förbindelse med konferensen och synoden, och hurusom allt detta bara kom att harmoniera med en länge uppgjord plan inom General Council att få till stånd en synod under dess auspicier i nordvästern; ty så snart detta engelska element ansåg tiden inne, sade det Augustana-synoden och konferensen farväl och stiftade egen synod (detta avkylde vurmen för engelska i verksamheten, ända tills det sorgliga världskriget kom och vände upp och ned på allting).

Sommaren 1873 blev jag förordnad att förestå församlingsskolan i Spring Garden. Pastor J. O. Cavallin, ung och full av energi, förde herdestaven den tiden över församlingen. Hans predikningar, framsagda med en väldig stämma, voro allvarligt tilltalande. Ungdomen var så snäll och tillgiven församlingen som någon församlingsungdom var den tiden. Kyrkan var dess enhetspunkt och församlingsmötena det enda i sociellt hänseende, som erbjöds dem. Pastor Cavallin var mycket stolt över sitt präktiga folk i Spring Garden och över sin ungdom. Något hade väl förekommit, som oroat herden, ty en söndag höll han ett gripande förmaningstal i sammanhang med pålysningarna, vilket han avslöt med följande ord: "Ungdom, förstån I? Jag hoppas I förstån. Amen."

Den personliga friheten tog sig ofta rätt konstiga uttryck vid denna tid, och fäderna läto de unga bröderna ibland känna, att de voro långt efter i insikt och skicklighet. Vid ett konferensmöte höll en nyligen ordinerad präst högmässopredikan (den tidens sed var, att de nyordinerade prästerna skulle uppträda på predikstolen vid följande konferensmöte). Det gick något klent för honom, så att en av fäderna tyckte, att det icke ginge an att låta församlingen gå hem med så ringa uppbyggelse. Han uppträdde därför efter gudstjänstens slut, utan att förfråga sig med någon, och höll ett gripande och hjärterörande tal över dagens text, så att alla gingo hem ytterst uppbyggda och belåtna, utom den unge prästen, som gick från gudstjänsten mycket nedslagen och med ovisshet i sitt sinne, om han dugde till präst.

Våra fäders frikyrkliga ande satte sin prägel även på prästdräkten. Den "gentlemen's agreement", som uppgjordes mellan T. N. Hasselquist och Erland Carlsson, att prästkappan skulle lämnas åsido, men att den svenska prästrocken och prästkragen skulle användas, respekterades allmänt av prästerna inom konferensen under denna period. Men Jackson uppträdde aldrig med prästkrage, utan tvivel bara därför, att han ingen hade. Men prästrock var han alltid iklädd vid ämbetsförrättningar. Så hände det en gång, att han skulle taga porträtt. Han hade satt på sig den vanliga vita halsduken. Men fotografen ansåg, att han borde visa på bilden, att han var svensk luthersk präst, vadan han utklippte av vitt papper en krage och satte på Jackson. Det tog sig rätt bra ut.

FÖRR OCH NU.

Förr en ödemark med några små stockhus här och där efter skogskanterna, utvisande, att en ny tid börjat; täta busksnår, där villebrådet låg gömt, och fält, där hundratals av de röde urinvånarne utförde sina danser och krigiska lekar. *Nu* ej några torvor, som ej blivit vända; sädesfält, punkterade med sköna, bekväma hus och vackra planteringar, "liknande en gammal bygd, sådan som man ser i Villands och Gärds härader i Skåne". — *Då:* ont om matbitarna, grova och dåliga kläder, långa vandringar med stav i hand och påsen på ryggen. *Nu:* överflöd på mat och fina kläder och behagliga färder efter pustande hästar eller i rykande automobiler. — *Då:* kyrka och pastor någonting högst sällsynt, en predikan då och då i halmtäckt koja av någon "clericus vagus". *Nu:* vackra tempel överallt och präster i mängd som tolka frälsningens budskap. — *Förr:* en kantor eller spelare som nödtorftigt kunde sköta ett klavér, och som i lön uppbar ett par kollekter eller offer om året; *nu* musikaliskt utbildade män eller kvinnor, av vilka en del (särskilt i de stora städerna) uppbär en årlig lön av $1,000 à $1,200 och trakterar orglar värda mellan $2,000 och $6,000. — *Förr* kyrkoväktare, som fingo tjäna för snart sagt intet eller för någon kollekt eller för "10 cents per kom." om året; *nu* sådana, som hava en årlig lön $1,000 eller $300 à $400 plus bostad. — *Förr:* anspråkslösa hem, där boklig bildning var ringa, och där raska söner och döttrar uteslutande satte en ära uti att hjälpa far och mor i lantliga sysslor. *Nu:* hem även på landsbygden, i vilka träffas unga män och kvinnor med högskole- och college-bildning, som likaledes älska och öva lantbrukets friska liv; hem, varifrån barn ock utgått som med heder fylla ansvarsfulla platser i samhälle, kyrka och stat.

Vilken skillnad mellan förr och nu i fråga om pastorerna! Om huru det var förr vittnar en av de gamle: "De hade lämnat sina trygga befattningar i Sverige och kommit hit som missionärer i förtröstan på det löftet, att 'den som predikar evangelium skall hava sin näring av evangelium'. — En barmhärtig amerikan gav härbärge och mat åt en av dem och hans hustru under tre månader, och när de sedan lämnade sin välvillige värd, underhöllos de på det sättet, att folket varje morgon bar till dem litet mat, och under ytterligare tre månader kunde de icke köpa sig en säng eller sängkläder, utan deras bädd var litet halm på golvet och hans tulubb sängtäcke. En annan bodde i ett hus, som han skaffat sig själv; golvet var jorden, väggarna bräder, satta upp och ned, och taket väv, tjärad och sandad. Under en tid av sex veckor fick han nära sig och familj med frusna potater, salt och vatten. — En av dem

kom till en kyrkoinvigning klädd i en billig ljus sommardräkt; man tyckte, att det icke var så passande; men när man fick veta, att det var den enda rock han hade och att han fått den till skänks och icke kunde köpa sig någon annan, så tystnade klandret. En annan hade en rock, vilken tjänade som prästrock, ytterrock och stundom som hjälp på ett tunnt sängtäcke eller såsom tillägg på ett tunnt hästtäcke. Den rocken hade efter några år så många olika färger, att man icke var riktigt säker på, vilken som var den ursprungliga. Löner i nutidens mening kunde man förr i världen knappt tala om. En pastor fick efter sju månaders tjänstgöring ett offer, som gick till $53, och det utgjorde hela hans lön. Lönen bestod vanligen i ett par eller tre hundra dollars kontant och sedan vad man välvilligt gav till hushållet." *Nu* bo pastorerna i vackra bostäder, somliga rent av i palats; goda löner, gående här och där upp till $2,000 à $3,000; automobiler och telefoner; dyrbara boksamlingar; "up-to-date" i fråga om mat och kläder; tjänstledighet med bibehållen lön några veckor varje sommar m. m. — *Förr* hade de jämförelsevis liten boklig bildning; *nu* äro de väl utbildade, somliga av dem hava genom trägna studier förvärvat sig rätt till titlarna B.D., A.M., Ph.D. och D.D., ja, till och med M.D.

Konferensens församlingar bestå ej längre som förr uteslutande av medlemmar utav svensk eller skandinavisk börd; nu finnas inom dem även "tyskar" och "amerikaner". Det ursprungligt svenska försvinner mer och mer, och mänskligt att döma dröjer det ej så särdeles länge, förrän Minnesota-konferensen är helt "amerikaniserad", särskilt vad språket beträffar. Det är knappast ett tjog av konferensens mer än 361 församlingar, där för närvarande det svenska språket uteslutande begagnas vid de offentliga gudstjänsterna. I söndagsskolan och vid ungdomsmötena nyttjas i allmänhet landets språk.

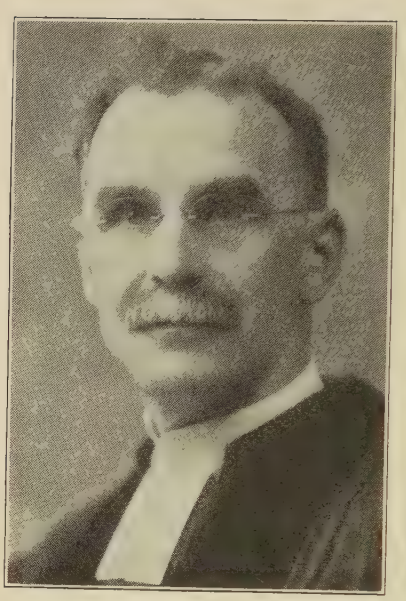

PASTOR P. A. MATTSON, D.D.

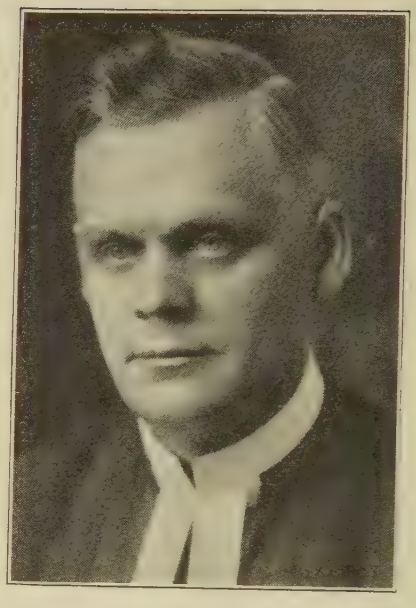

PASTOR O. J. ARTHUR.

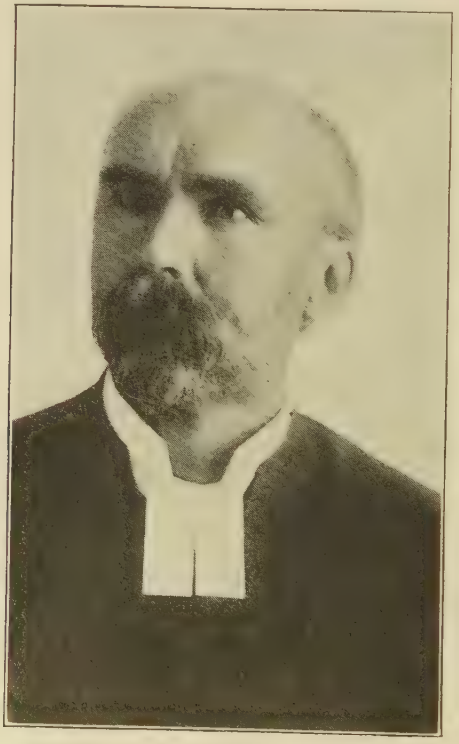

PASTOR N. J. W. NELSON.

BIOGRAFISK MATRIKEL ÖVER KONFERENSENS PRÄSTERSKAP.

Obs. Brister och ojämnheter som finnas i denna matrikel bero dels på uppgifter som pastorerna själva lämnat, dels ock därpå, att åtskilliga pastorer uraktlåtit att, trots upprepade maningar och böner, lämna uppgifter om sig. I detta senare fall hava officiella handlingar anlitats: konferens- och synodalprotokoll, 1908 års Minnesskrift m. m. Att en och annan av dem som intagit en mera ledande ställning inom konferensen fått några flera ord än andra, torde ingen misstycka. (Författarens anm.)

E. F. Alfson, född i Hof, Östergötland, den 17 mars 1858; kom till Amerika 1877; prästvigd den 22 juni 1890; inflyttade från New York-konferensen 1910; pastor i Bismarck, N. D., 1910–1925. Flyttad till California-konferensen.

Axel Ferdinand Almér, B.D., D.D., föddes i Elmeboda församling, Kronobergs län, den 20 sept. 1865. Studerade ett par år vid svenskt läroverk. Ankom till Amerika i oktober 1883. De första åren tillbringades i Minnesota, där han sökte förskaffa sig sin utkomst genom vad arbete som kunde erhallas. Inskrevs år 1890 vid läroverket i St. Peter, graduerade därstädes 1894. Prästvigdes pingstdagen 1897. Betjänade församlingarna Zion, Rock Island, 1897–1899, Forest Lake 1899–1906; var anställd vid Bethesda diakonisshem 1906–1916; har betjänat pastoratet New London–Spicer, Kandiyohi county, Minn., 1916–1924. Var ordförande i Kinamissionssällskapets styrelse från dess stiftelse 1902 till 1906. Har tjänstgjort som redaktör för Kina Missionären från och med år 1903 och som huvudredaktör för Augustana Quarterly sedan år 1922. Utnämndes till teologie hedersdoktor år 1922 av styrelsen för Augustana College and Theological Seminary. F. n. kaplan vid Bethesda hospital i St. Paul.

N. A. Almér, B.D., född 1863 i Elmeboda, Småland; kom till Amerika 1883; prästvigd 1901; pastor i Vestlanda- och Adullam-församlingarna, Nebr., 1901–07; pastor i Athens och Bradford, Isanti county, Minn., 1908–11; i Foress Lake, Minn., 1911–1915, i Isle-pastoratet 1915–17, i Princeton-pastoratet (Minneapolis-distr.) sedan 1918.

A. G. Ander, född i St. Lars förs., Östergötland, den 10 februari 1856; kom till Amerika 1880; prästvigd 1888; från N. Y.-konf. till Minn-konf. 1908; pastor i Salem, S. D., 1908–20, i Poplar–Bennett, Wis., 1920–21.

Carl Emil Anderson, född i Albert City, Iowa, den 20 febr. 1878; prästvigd den 15 juni 1913; pastor i New Westminster, B. C., Columbia-konf., 1913–15; pastor i Escalon, Calif., 1916–24; pastor i St. Paul-församlingen, St. Paul, Minn., från slutet av 1924.

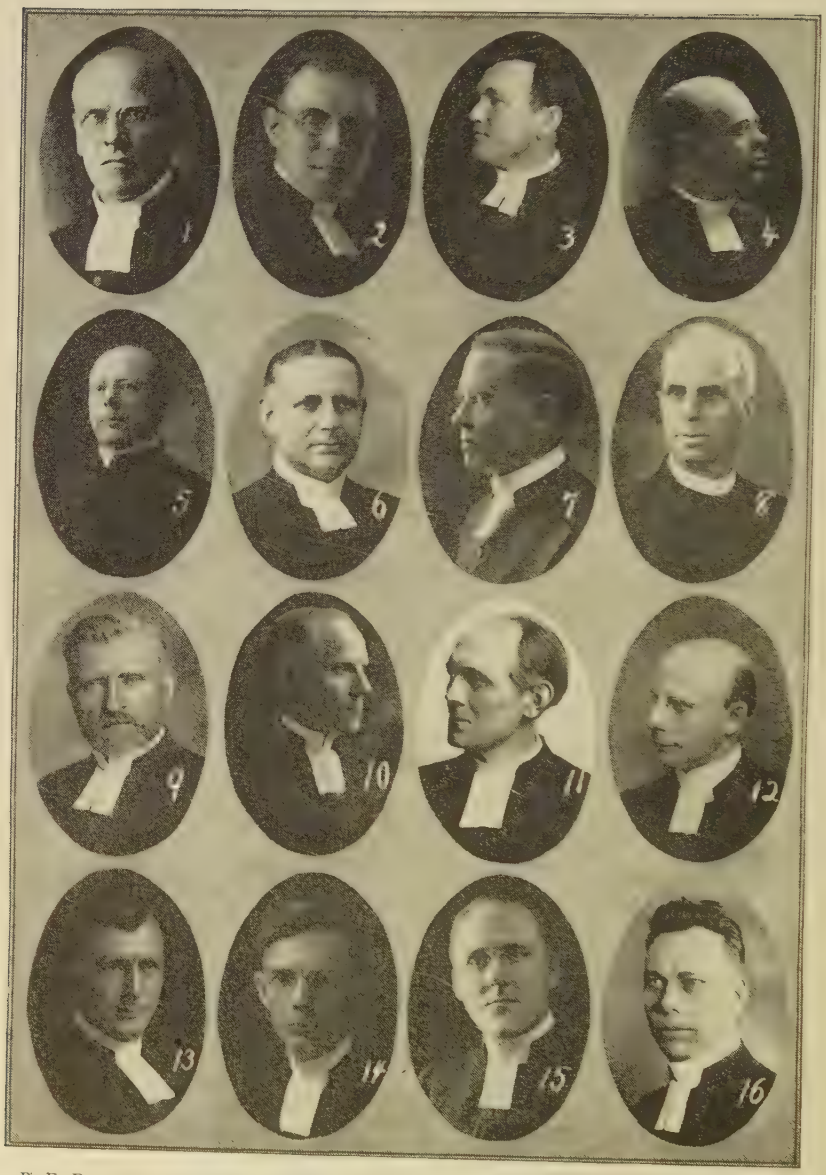

P. E. Bergstrom.
J. A. Johansson.
P. S. Miller.
Carl O. Swan.

A. Harry Ericson.
H. P. Johnson.
Arnold G. Nelson.
S. Hj. Swanson.

P. O. Hanson.
M. L. Larson.
Gustaf E. Rydquist.
Emil Swenson.

Eric N. Hedeen.
J. E. Linner.
Aug. Samuelson.
Edwin J. Vikman.

Geo. N. Anderson, B.D., född i Swedesburg, Kans., den 8 aug. 1883; prästvigd den 16 juni 1912; inflyttade från California-konf. 1918; pastor i Första luth. församlingen i St. Paul, Minn., 1918–24; utgått som missionär till Afrika 1924.

Herman Anderson, B.D., född i Eringsboda, Bleking, den 14 jan. 1879; till Amerika 1899; prästvigd den 15 juni 1913; pastor i Metropolitan, Mich., 1913–14, i N. Yakima, Columbia-konf., 1915–16, i So. Tacoma, Wash., 1918–20, i Olympia, Wash., 1921–22; från Columbia-konf. 1922; pastor i Vista 1922—.

N. Wm. Anderson, B.D., född i Vasa, Minn., den 15 okt. 1895. Grad. från "School of Agriculture, University of Minnesota," 1916. Studerade vid Minnesota College 1916–17. Grad. från G. A. C. 1921; från Aug. teol. sem. 1924. Prästvigd den 15 juni 1924. Pastor i Mora–Henriette, Minn., från 1 juli 1924.

Anders André, född i Norum, Bohuslän, den 27 aug. 1870; kom till Amerika 1888; prästvigd 1906; inflyttade från Moscow, Columbia-konf., 1925; pastor i Elim, Robbinsdale, Minneapolis-distr., 1925—.

Magnus Theodor Andrén, född i Råneå, Norbottens län, den 15 aug. 1863. Föräldrar: sjökapten Olof Anderson och hans hustru Anna, f. Bergman. Fader- och moderlös vid tre års ålder. Togs om hand av socknen och utackorderades; fick oupphörligen byta om hem och slita ont. Insjuknade några månader efter sin konfirmation i benröta och låg på lasarettet nära ett år. Genomgick sedan ett skollärare-seminarium; var skollärare i ett och ett halvt år. Bevistade Fjellstedtska skolan i Uppsala 1884–86 och "Södra Sveriges predikantskola" 1887–89; Fosterlandsstiftelsens pred. 1890–93. Till Amerika 1893. Studerade vid seminariet i Rock Island från 1894; prästvigd 1897. Var pastor i Fridhem-förs. i Funk, Nebr., till juni 1910, då han övertog pastoratet Amery–Clayton, Wis. Andrén var sex år medlem av styrelsen för Luther College, Nebr., två år medlem av Nebraska-konferensens verkställande kommitté och några år distr. ordförande. Gift sedan 1892 med Helena Elisabet Moosberg från Råneå, Sverige; fem barn.

Otto Harald Ardahl, född den 22 nov. 1856 i Lundby å Hisingen, Göteborgs län. Student i Uppsala 1877. Vistades i Sydafrika 1879–1886. Kom till U. S. A. 1889. Studerade vid Augustana teol. sem. 1889–91. Prästvigd 1891. Betjänat följande pastorat: Blooming Prairie, Martin county, Minn., 1891–93; Svea, Hager City, Wis., 1893–1906; Sillerud, Murray county, Minn., 1906–21. Sedan 1922 bosatt i Balaton, Minn. Avled i Upsala, Minn., den 29 mars 1926.

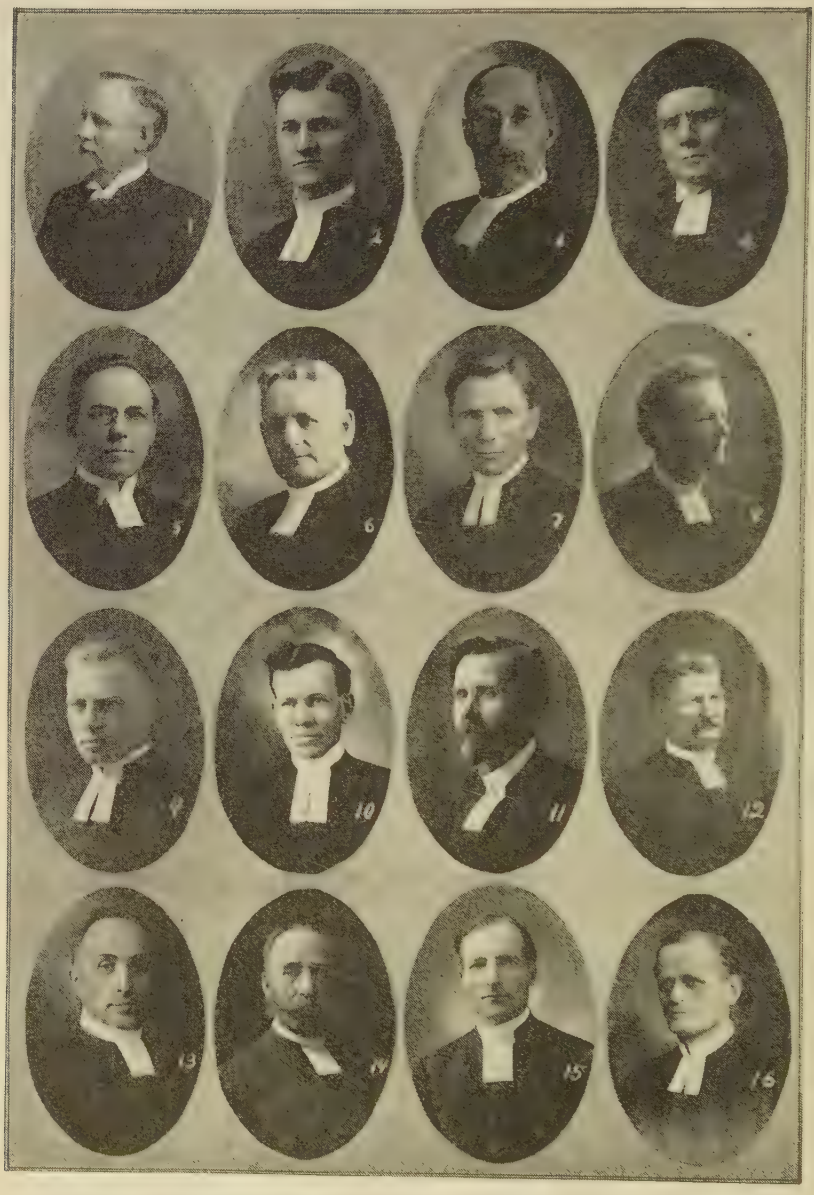

A. S. Becklund.
Elof Carlson.
E. Oscar Johnson.
Andreas Norén.

C. A. Bengtson.
J. A. Wagner.
Samuel E. Johnson.
G. A. Ostergren.

A. Bengtson.
Edw. Ekstrom.
J. A. Mattson.
M. Peterson, D.D.

C. J. Carlson, D.D.
B. N. Glim.
Augustus Nelson, D.D.
J. H. Warmanen.

Oscar J. Arthur, B.D., född i Bernadotte-förs., Minn., den 16 juni 1883; mogenhetsexamen vid G. A. C. 1905; genomgått kursen vid teol. sem. i Rock Island, Ill.; prästvigd 1908; pastor i Clear Lake–Gibbon, Minn., 1908–11, i Mankato–Belgrade sedan augusti 1911. Har under senare tid dessutom tjänstgjort som sollicitör för G. A. C. Har varit medlem av konferensens verkst. kom. och flera av dess övriga styrelser. Förenades i äktenskap 1908 med miss Agda Johnson från St. Peter, Minn.

L. H. Beck, Ph.D., D.D., född i Alingsås, Västergötland, den 20 nov. 1859; till Amerika 1869; prästvigd 1887; har betjänat församlingar i Lowell, Mass., New Haven, Conn., Naugatuck, Conn., Arlington, N. J.; har varit rektor för Upsala College, New York-konf:s läroverk, 1893–1910; pastor i Kana, Pa., 1910–24; pastor i St. James, Minn., 1925—.

Anders S. Becklund, född i Essunga, Västergötland, den 13 maj 1847; till Amerika 1869; prästvigd den 27 juni 1886; inflyttade från Nebr.-konf. 1917; pastor i St. Cloud–Ronneby, Minn., 1917–21, i Bock, Minn., 1921–23. "Retired." En dotter till pastor B. är gift med Kina-missionären Anton Lundeen.

A. Bengtson, född i Veddige, Halland, den 24 juli 1849; till Amerika 1867; stud. vid Aug. College and Theol. Sem.; prästvigd den 22 juni 1890; pastor i New Richmond, Wis., 1890–1900, i So. Stillwater 1900–04, i Swedlanda, Renville county, sedan 1905.

B. F. Bengtson, född i Veddige, Halland, den 13 sept. 1852; till Amerika 1867; prästvigd 1885; inflyttat från Columbia-konf. 1917; bor i Dawson, Minn.

Carl A. Bengtson, född i Svea City, Iowa, den 6 juli 1889; flyttade till Longmont, Colo., 1903 och genomgick högskolan där 1910; studerade vid Colorado universitet två år; graduerade från Bethany College, Kans., 1915. Efter genomgåendet av treårig kurs vid Aug. teol. sem. i Rock Island prästvigd 1918. Pastor i Percival–Fleming pastoratet, Canada, till oktober 1919 och sedan dess i Belview, Minn., till medlet av 1924; flyttade till Iowa 1924. Gift med pastor G. A. Stenborgs dotter.

Arthur G. Benson, A.B., B.D., född i Port Byron, Ill.; grad. från Aug. College 1917, från seminariet 1922; prästvigd 1922; sollicitör för Aug. Book Concern 1911–18; "Field Secretary" för "Inter-Collegiate Prohibition Association, doing International work" 1919–22; pastor i Vasa 1922—; medlem av Vasa barnhemsstyrelse 1922—.

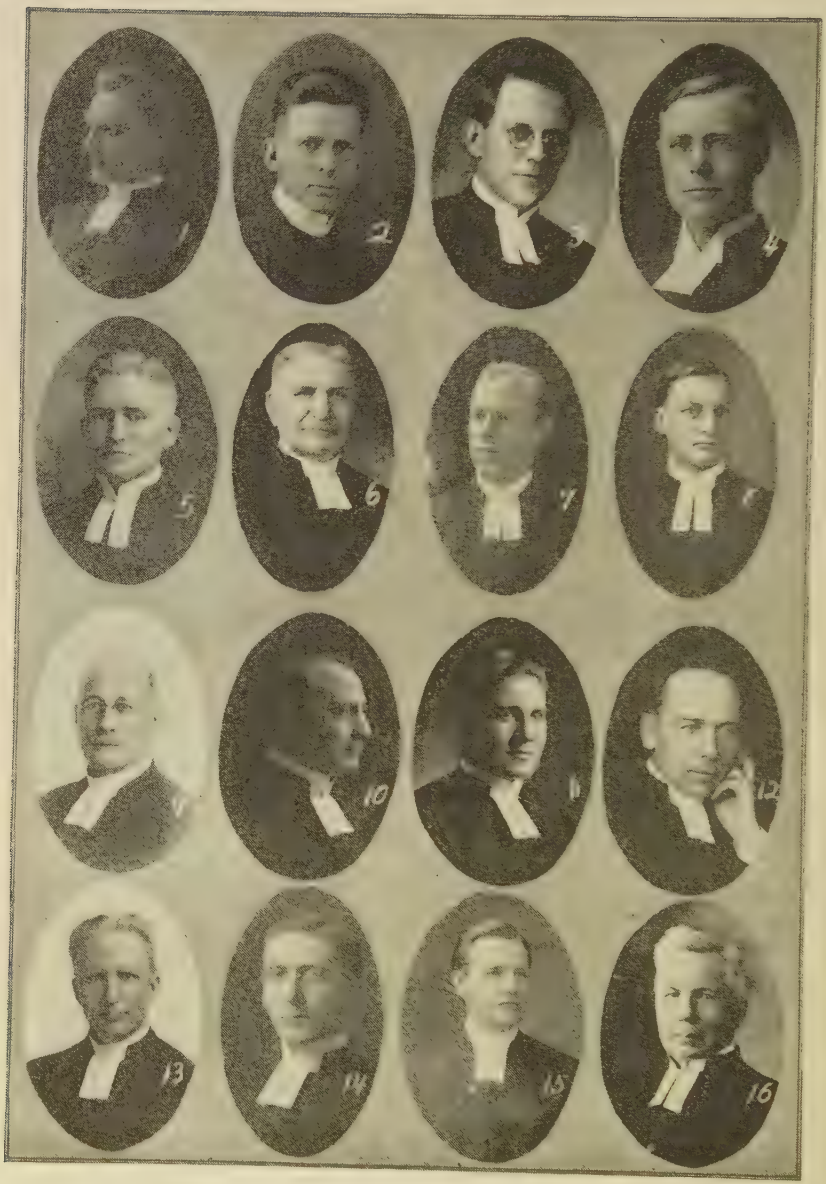

Carl E. Anderson.
O. W. Berquist.
J. G. Hultkrans.
E. A. Martell.

Geo. N. Anderson.
C. E. Cesander.
C. O. Isakson.
Rudolf Peterson.

N. Wm. Anderson.
Jesper Holmquist.
V. Eugene Johnson.
A. F. Seastrand.

O. G. Berg.
Arvid F. Hoorn.
D. J. Laurence.
L. J. Sundquist.

Carl Ernest Benson, A.B., B.D., född i Darlington, Wis., den 7 dec. 1874; graduerade från Augustana College 1897; graduerade från Aug. teol. seminarium 1901; prästvigd i Jamestown, N. Y., 1901; pastor i Madrid, Ia., 1901–06; pastor i Stillwater, Minn., 1906—; medlem av Iowa-konferensens första L. L. utskott 1904; medlem av styrelsen för Iowa-konferensens ålderdomshem 1905–06; grundläggare av veckotidningen "Iowa Posten", Des Moines, Ia.; pastor och fångpredikant vid Minn. statsfängelse i Stillwater (Protestant chaplain); studerade vid Chicago universitet 1909; sedan 1913 medlem av G. A. Colleges styrelse m. m. Gift sedan 1905 med Mabel M. Lundahl; två söner.

L. B. Benson, B.D., född i Alfshög, Halland, den 2 juli 1882; till Amerika 1884; prästvigd 1913; pastor i Galva, Ill., 1913–17; synodens "Field Secretary" 1918–19; pastor i Red Wing, Minn., 1919—. Pastor B. har varit ordförande i "Red Wing's Ministerial Association" och i Goodhue-distriktets Lutherförbund sedan 1921; förestått insamlingarna i distriktet för seminariet och G. A. C.; har för resten sollicit erat för barmhärtighetsverksamhet och kyrkoskulders avlyftande. Medlem av konf:s "Board of Christian Service" 1923—; gen. superintendent för konferensens barmhärtighetsverksamhet 1924—.

Emil Benzon, A.M., B.D., född i Jämshög, Bleking, den 14 maj 1881; till Amerika 1896; prästvigd den 17 juni 1917; inflyttat från New York-konf. 1922; f. n. pastor i Port Wing, Wis. Har studerat vid Simpson College i Indianola, Ia.; vid Upsala College, N. J.; vid Aug. College, Rock Island., och Milton universitet i Baltimore, Md.

B. O. Berg föddes den 22 sept. 1858 i Sövde, Norge. Prästvigdes den 9 juni 1895. Har betjänat följande församlingar: Hermon–Nylunda 1895–98; Scandinavia, Man., Canada, 1898–1901; Rat Portage, Can., 1902–03; Hermon–Nylunda–St. Johns 1903–05; Beckville–Salems pastoratet 1905–09; tjänstgjorde i California-konf. 1910–17; pastor i Kristine församling, Willmar-distr., 1917–22; flyttat till California.

Olov Gustav Berg, B.D., föddes i Bygdeå, Västerbottens län, den 16 nov. 1873. Han ankom till Amerika 1893 och arbetade under de första fem åren i skogarna och vid sågverken i Michigan. År 1898 ingick han som studerande vid Augustana College och prästvigdes den 16 juni 1907. Har betjänat Knoxville–Wataga, Ill.; Funk, Nebr.; Genoa, Nebr., och har för närvarande vården om Zionsförsamlingen i Milaca, Minn.

Andrew J. Berghult, född i Fotskäl, Västergötland, den 21 april 1880; till Amerika 1897; prästvigd den 12 juni 1910; pastor i Attica,

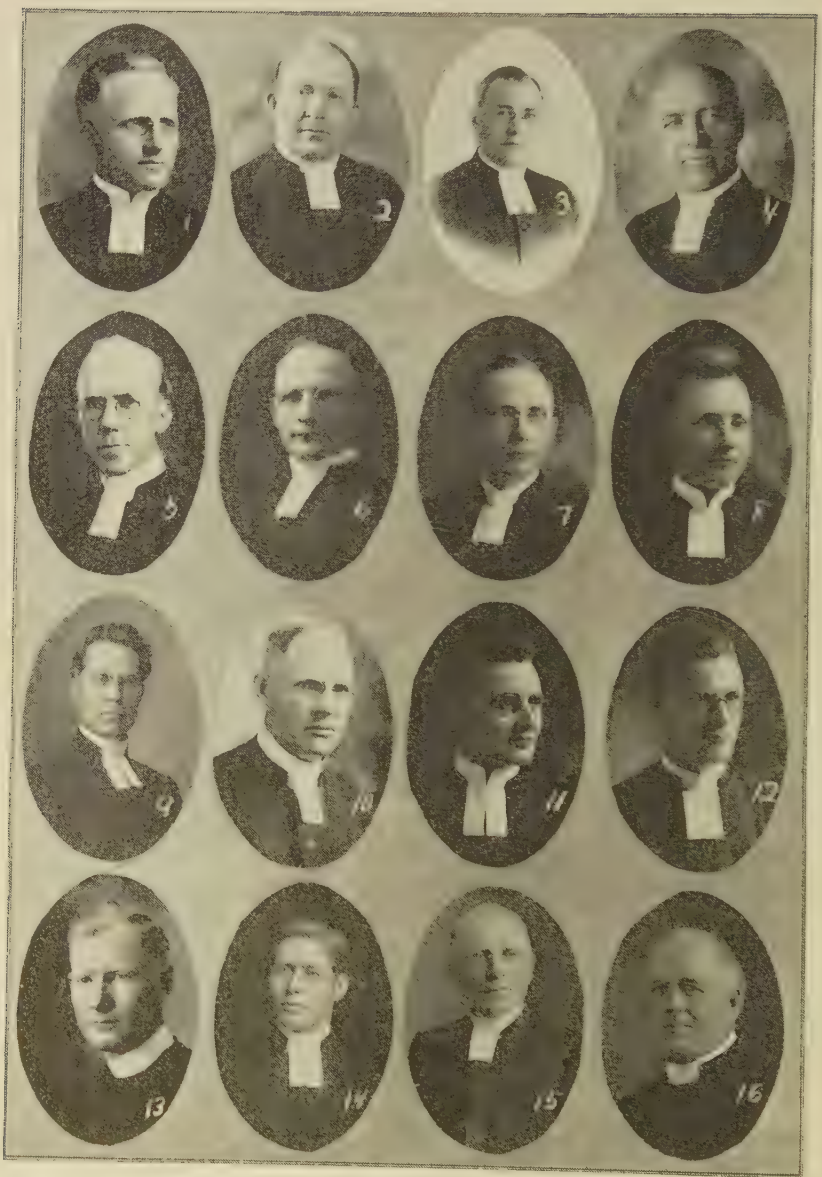

Arthur Benson.
Arthur W. Knock.
M. LeVander.
E. E. Ryden.

Gottfrid Carlson.
John H. Larson.
G. E. Lindsten.
J. B. Sorenson.

Oscar Ebb.
Albert J. Laurell.
A. D. Mattson.
E. S. Ternberg.

C. E. Frisk.
Aug. P. Lawrence.
Carl E. Rydell.
G. P. Williams.

Ind., 1910–16, i Bucklin och Buxton, Iowa-konf., 1917–18, i Algona, Ia., 1919–23; är f. n. pastor i Mamre–Pennock, Minn.

C. Emil Bergquist, född i East Longmeadow, Mass., den 24 aug. 1889; prästvigd 1916; inflyttat från Illinois-konf. 1919; pastor i den engelska luth. Messias-förs., Minneapolis, sedan 1919; ordförande för Minneapolis-distriktet 1924. Hans dotter Priscilla döptes af ärkebiskop Söderblom vid dennes besök i Minneapolis 1923.

C. O. Bergquist, B.D., föddes på en farm i närheten av Dassel, Minn., den 10 juli 1882. Blev döpt och konfirmerad i Gethsemaneförsamlingen därstädes. Han inskrevs i affärsavdelningen vid Gustavus Adolphus College i januari 1903, men vid höstterminens början blev han medlem av första klassen i Academy. Graduerade från collegeavdelningen 1910, och under de näst följande två åren betjänade han vakanta församlingar samt tjänade som lärare under ett skolår vid North Star College. På hösten 1912 inskrevs han vid teologiska seminarium i Rock Island, och efter fullbordad kurs prästvigdes han den 13 juni 1915 på kallelse av församlingarna i Christine-pastoratet, Willmardistriktet. Betjänade detta pastorat ett år, varefter han antog kallelse till Mamrelund–Sion pastoratet i samma distrikt, vilket han betjänade till i januari 1922, då han flyttade till Forest Lake, vilken församling han för närvarande betjänar.

John Ivard Bergstrand, B.D., föddes den 2 juli 1873 i St. James, Watonwan county, Minn. Föräldrar: John J. och Sophia Bergstrand från Bälinge socken, Alingsås. Han uppväxte inom East Sweadahls lutherska församlings område. Inskrevs oktober 1891 i Gustavus Adolphus College. Under åren 1895–99 höll han kristlig vardags- och publikskola i Ogema-trakten av Wisconsin; graduerade vid G. A. C. 1902; inskrevs samma år i seminariet i Rock Island, graduerade där 1905; prästvigdes den 11 juni 1905; betjänade Attica–Danville pastoratet i Illinois-konferensen 1905–09, Bloomington, Ill., 1909–15, Dassel –Swan Lake pastoratet november 1915–24; medlem av konferensens verkst. kommitté 1924. Flyttat till Superior-konferensen.

Laurens Petrus Bergström, D.D., föddes den 18 mars 1858 i Harbo socken, av vilken en del ligger i Uppland, Sverige. Studerade i Uppsala, Sverige, från 1878 till 1883. Avlade mogenhetsexamen i Rock Island, Ill., 1884. Fullbordade den teologiska kursen därstädes 1887 och prästvigdes samma år. Pastor i Winthrop, Minn., 1887–1909; konf:s missionssuperintendent i Canada juli 1909–sept. 1913; Canadakonf:s ordförande 1914–15; v. p. i Bethesda, St. Paul, 1920; tjänstgör som pastor i Canada-konferensen. Har tjänat som sekreterare och ord-

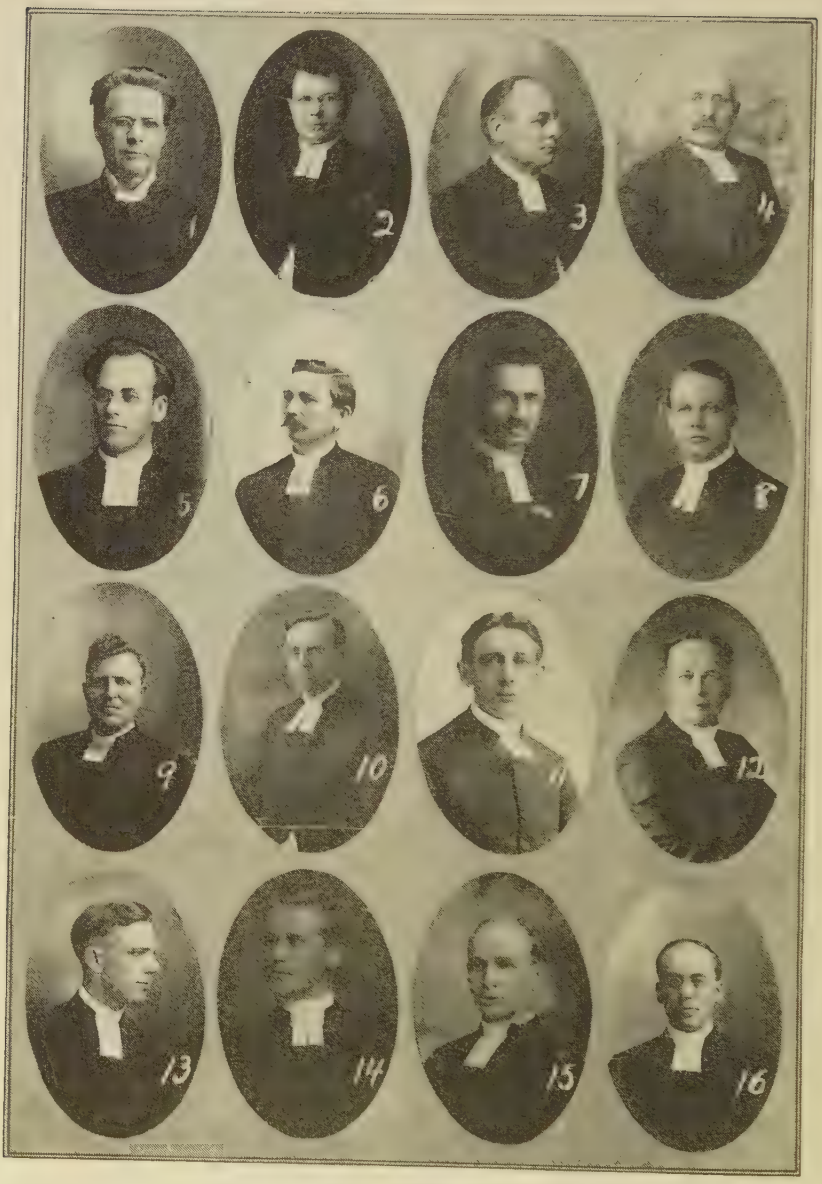

A. F. Almer, D.D.
C. E. Franzén.
Alex. Peterson.
Arnold Thoren.

Anders André.
H. O. Hemming.
Oscar Sandahl.
Hugo Thorene.

M. Th. Andrén.
K. M. Holmberg.
C. E. Shaleen.
E. O. Valberg.

B. O. Berg.
M. A. Melford.
C. E. Slätt.
Olof Wallin.

förande inom St. Peter-distriktet i många år. Var konferenskassör 1900–02. Förestod insamlingen för konferensskuldens betalande 1898–1902, varvid $46,000 inkasserades. Har tjänat som direktionsmedlem vid G. A. College i St. Peter; varit president för sagda direktion. Har varit medlem i direktionen vid Aug. College and Theol. Seminary, Rock Island, och i direktionen för Bethesda Hospital och ålderdomshem. Medlem i konferensens missionsstyrelse och verkställande kommitté. Konferensens vice ordförande 1905–09. Förenades 1889 i äktenskap med fröken Alida M. Liedberg från Chicago, Ill.

P. E. Bergström, B.D., föddes den 16 sept. 1872 i Funäsdalen, Härjedalen. Genomgick seminariet i Härnösand samt tjänade som folkskollärare på Ljusnedals bruk i två år. Ankom till Amerika 1896 och fortsatte studier i St. Peter. Avlade mogenhetsexamen vid Augustana College 1903 samt prästvigdes tre år senare. Har tjänat i följande pastorat: Maple Sheyenne–Herby, N. D., 1906–09; So. St. Paul och Augustana, St. Paul, 1909–11; Oscar Lake, Norunga och Holmes City, Minn., 1916–23; Dalbo och Maple Ridge, Minn., 1923—.

Oscar Wilhelm Berqvist, B.D., föddes i Moorhead, Minn., den 1 dec. 1893; prästvigd den 13 juni 1920; pastor i Niobe-pastoratet, N. D., 1920–23, i Minot, N. D., 1924—.

Olof M. Bloom, B.D., föddes i Blädinge, Kronobergs län, den 18 juli 1875; till Amerika 1892; stud. ex. vid G. A. C. 1903; grad. från seminariet i Rock Island 1906; prästvigd den 17 juni 1906; pastor i Brushy, Texas, 1906–21 (under denna tid medlem av Trinity Colleges styrelse); vice ordförande i Kansas-konf. 1913–14, 1920–21; medlem i Kansas-konf:s verkst. kom. 1917–20; Kaplan i Förenta staternas armé med förste löjtnants rang under världskriget; har studerat vid Texas universitet för graden A.M.; pastor i Valley City, N. D., 1921–23, i Two Harbors, Minn., 1924; medlem av Minnesota-konf:s verkst. kom. 1924. Gift sedan 1906 med Maria Elisabeth Widén, dotter till pastor och fru C. G. Widén; två barn.

C. B. L. Boman, D.D., föddes den 15 nov. 1849 i Garpenbergs förs., Dalarne. Kom till Amerika 1873. Studerade tre år i Sverige och bevistade Augustana College och Seminarium först i Paxton och sedan i Rock Island. Avlade prästexamen och prästvigdes den 25 juni 1876 i Jamestown, N. Y. Är sedan 1905 pastor i Bernadotte-församlingen, Nicollet county, Minn., och har förut tjänstgjort som pastor i Clinton, Iowa; Salem, Chicago; East Union, St. Peter och Moore's Prairie, Minn. Var under flera år ledamot av Illinois-konf:s verkst. kommitté, i direktionen för Augustana Hospital, Chicago, i direktionen för Be-

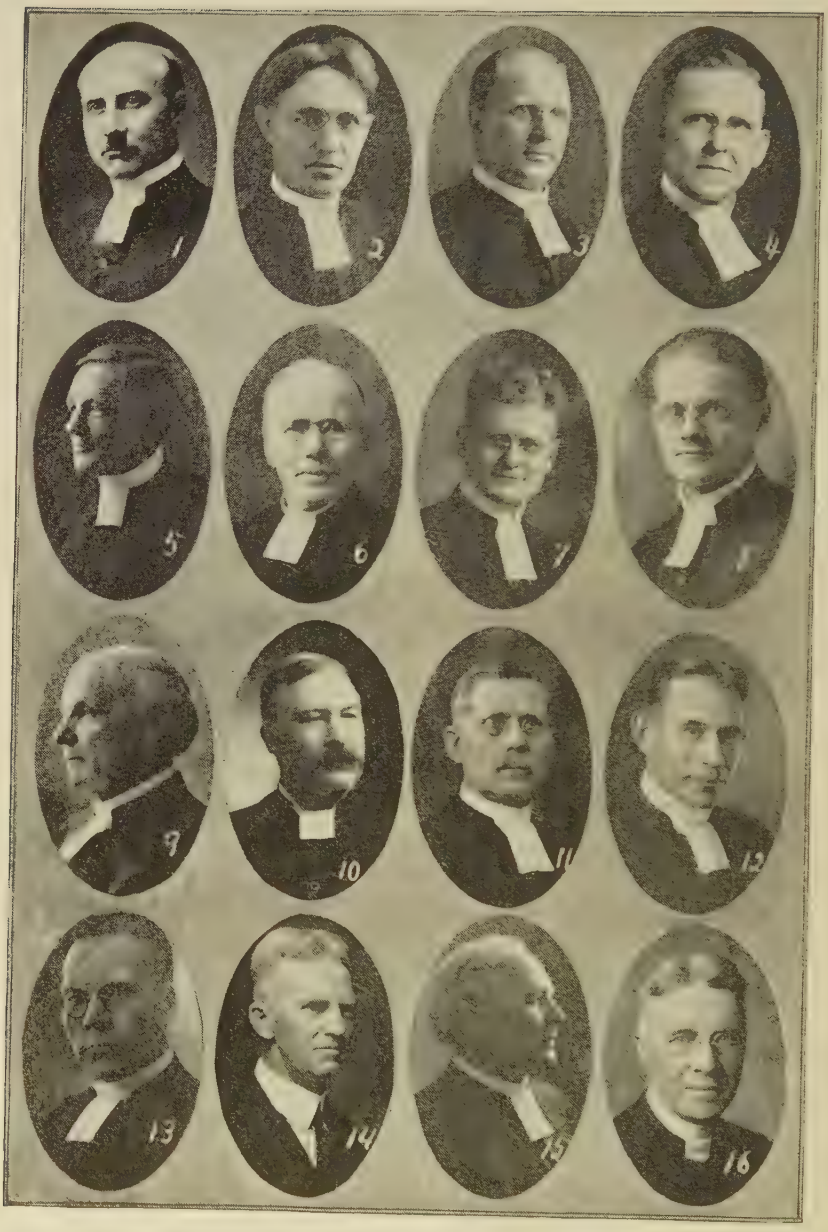

C. O. Bergquist.
Theo. Ekblad, D.D.
O. A. Nelson.
Carl J. Silfversten.

Titus A. Conrad.
C. E. Elving.
L. P. Bergström, D.D.
C. J. Sodergren, D.D.

C. A. Eckstrom.
V. G. Ogren.
C. S. Renius.
E. O. Stone, D.D.

F. J. Ellman.
Paul J. A. Gustafson.
E. J. Sakrison.
C. A. Wendell.

thesda Hospital, St. Paul, Minn., samt i direktionen för G. A. College, St. Peter, Minn. Har varit ordförande i Chicago-distriktet, Ill., i Cokato-distr. och i St. Peter-distr., Minn.

A. E. Bomgren, B.D., f. i Markaryd, Kronobergs län, den 6 febr. 1890; prästvigd den 9 juni 1918; sedan dess pastor i Rice Lake och Shell Lake, Wis. Medlem av konf:s "Board of Christian Service" 1923.

Erick August Bongfeldt, f. i Tuna, Västernorrlands län, den 11 juni 1879; sysslade som yngling med möbelsnickeri och träsnideri; studerade under tiden i en teknisk aftonskola. Kom till Amerika 1902. Prästvigd inom Augustana-synoden den 11 juni 1916. Har tjänstgjort som pastor i Hopkins, Minn., 1916–17 och i North Crow River-pastoratet 1917–24. Flyttade till Rush City-pastoratet 1924. Gift sedan den 26 maj 1901.

John A. Burman, f. i Fjärås, Halland, den 29 juli 1882; kom till Amerika 1901; stud. ex. 1913; prästvigd den 13 juni 1915; inflyttat från Superior-konf. 1921; pastor i Carlton-pastoratet 1921–24. Flyttat till Superior-konferensen.

C. A. Callerström, f. i Målilla, Småland, den 22 juni 1871; till Amerika 1875; prästvigd 1913; inflyttat från Iowa-konf. 1925; pastor i Carlslund (Buffalo)–Lyndale, Minn., 1925—.

C. J. Carlson, D.D., f. den 13 maj 1849 i St. Lars, Östergötland; till Amerika 1871; stud. i Paxton och Rock Island; prästvigd 1880. Har betjänat Dahlsborgs-pastoratet i S. Dakota, Marine Mills-förs., Minn., och sedan 1890 har han varit pastor för G. A.-förs. i St. Paul, Minn. Har varit ordförande i St. Paul-distriktet och ordförande i styrelsen för Bethesda Hospital under många år.

Elof G. Carlson, f. den 13 nov. 1881 i Östra Eneby, Östergötland. Prästvigd i Red Wing 1909 på kallelse från Clarissa–Wadena pastoratet. Tjänade där 1909–11; sedan i Bainerd, Minn., 1911–21; flyttade 1921 på kallese till Bethel i norra Minneapolis.

G. G. Carlson, f. i Halna, Skaraborgs län, den 20 maj 1882; till Amerika 1902; prästvigd den 11 juni 1916; pastor i Pine Grove–West Rock 1916–18, i Hopkins 1918–20, i Augustana (St. Paul)–Hastings 1920–23, i Sacred Heart–Strömbäck 1923—.

J. E. Carlson, f. i Elgarås, Västergötland, den 12 nov. 1862; till Amerika 1886; prästvigd den 6 juni 1897; pastor i Athens, Minn., 1897–99, i Almelund 1899–1906, i Forest Lake 1907–11; tjänstgjorde i Oregon 1912–18; vistades i Two Harbors, Minn., 1919–21; flyttade till Kansas sistnämnda år; pastor i Aitkin-pastoratet 1924—.

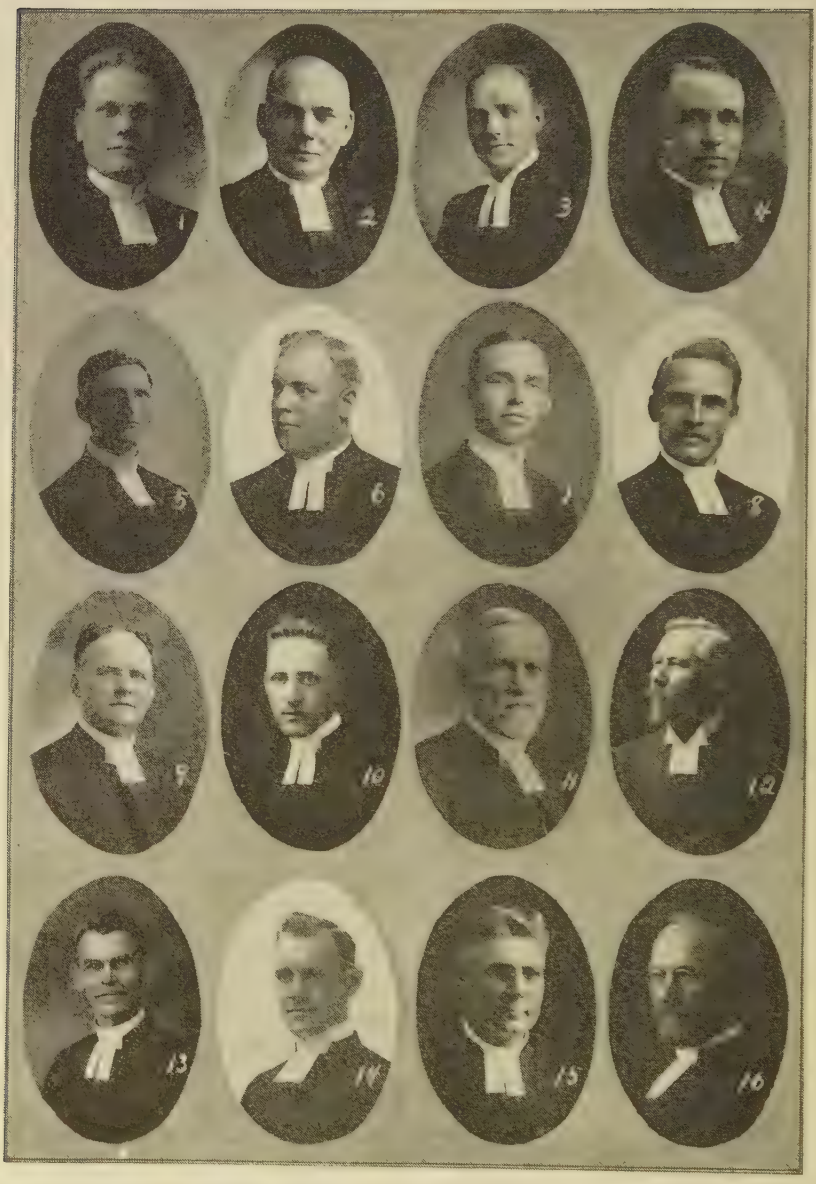

And. J. Berghult.
A. G. Hammarberg.
A. J. Malmquist.
C. G. Olson.
J. I. Bergstrand.
Emil Johnson.
John P. Milton.
Carl H. Olson.
A. E. Bomgren.
E. A. Lindgren.
J. Moody, D.D.
J. M. Persenius.
O. E. Clauson.
A. F. Lundquist.
J. A. Norlin.
Elof Peterson.

C. A. Carlsted föddes i Söfde socken, Malmöhus län, den 10 okt. 1850; prästvigdes 1891; betjänat församlingarna i Republic-pastoratet, Mich., 1891–94, i Muskegon, Mich., 1894–1903, i Ashland, Wis., 1902–12, i Carthage, S. D., 1913–17. Avled den 26 aug. 1924 hos sin måg och dotter, dr och fru E. O. Stone, i Minneapolis.

Carl E. Cederberg, B.D., f. i Herndon, Kansas, den 5 dec. 1887; grad. Commercial department, Bethany, Kans., 1907; grad. Bethany College, Kans., 1915; lärare vid allmänna skolor tre år; föreståndare och kassör för handelsskolan vid Luther Academy, Wahoo, Nebr., två år; grad. vid Augustana-seminariet 1924; prästvigd den 15 juni 1924; pastor i Niobe–Lignite, N. D., 1924—.

Carl Elof Cesander föddes den 27 okt. 1858 i Åsheda, Kronobergs län; ankom till Amerika 1869; genomgick Aug. College samt avlade mogenhetsexamen 1882; genomgick teologiska seminariet vid Augustana College; prästvigdes den 28 juni 1885. Har betjänat följande församlingar: Marshalltown, Iowa, 1885–86; St. Charles och Geneva, Ill., 1887–95; Austin, Moreland (Chicago) och Maywood, Ill., 1895–96; Wausau och Merrill, Wis., 1896–98; Merrill och Sigel, Wis., 1898–99–; Bridgeport, Conn., 1900–04; Carlslund och Swedesburg, Wright county, Minn., nov. 1904–sept. 1909; Benton–Sioux Falls, S. D., 1909–15; Clara–Orient m. fl., S. D., 1916–21. "Field secretary" för konf:s inre mission 1921—. Följande församlingar har han organiserat: Cedar Rapids, Iowa; Lily Lake, Messias, Austin, Maywood, Ill.; Madison, Wis. Åren 1891–93 tjänstgjorde han såsom Illinois-konf:s sekreterare och såsom styrelsemedlem av Augustana Book Concern åren 1894–1900. År 1902 utgav han Evangelisk Luthersk Kyrkotidning. Den 31 maj 1888 ingick han äktenskap med Eleanor L. Kugler.

Emil O. Chelgren, f. i Meeker county, Minn., den 29 juli 1871; konfirmerades i Moore's Prairie-förs., 1887; graduerade från Gustavus Adolphus i St. Peter 1899; undervisade i publika skolorna i Kittson county, Minn., 1899–1903; ingick äktenskap med Alfhilda Swenson i Hallock 1901; var anställd som lärare vid Gustavus Adolphus College 1903–07; prästvigdes i New Britain, Conn., 1907; betjänade Warren-pastoratet i Warren, Minn., 1907–11, Beckville-pastoratet 1911–17, Carlton juli 1917–aug. 1921, Two Harbors 1921–23, Moose Lake-pastoratet 1923–25. Avled den 21 mars 1925. Har varit medlem av konferensens verkställande kommitté.

H. S. Chilgren, f. i Scandian Grove, Minn., den 15 september 1868; prästvigd 1897; har tjänstgjort som pastor i Hallock, Minn.; Englund,

C. E. Benson. O. M. Bloom. J. A. Gustafson.
S. D. Hawkins. Geo. R. Olson. J. E. Oslund, D.D., Ph.D. L. E. Sjölinder.

J. A. Burman. J. Albert Johnson. John H. Nelson. E. Norsén

Minn.; Langford, S. D.; Clearbrook, Minn.; Pelican Rapids, Minn. Flyttade in från Red River Valley-konferensen 1923; pastor i Oakes, N. D., 1923—.

Arthur Alvin Christenson, B.D., f. i Marquette, Kans., den 9 maj 1891; graduerade från Bethany College 1915; från Augustana teol. seminarium 1921; prästvigd den 12 juni 1921; pastor i Oberon, N. D., 1921–23. Flyttat till Iowa.

O. E. Clauson, f. i Spring Garden, Minn., den 14 nov. 1888 (den sjätte i en familj av tio barn); inskriven vid G. A. C. vårterminen 1908, tog där fullständig college-kurs och graduerade därifrån 1915. Studerade vid seminariet i Maywood, Ill., åren 1915–16; undervisade vid det tysk-luth. Teachers' College, Waverly, Iowa, 1916–17; studerade vid Augustana seminarium 1917–19 och graduerade därifrån 1919; prästvigdes 1919; inflyttade från New England-konferensen 1921; pastor i Salem-kyrkan i St. Cloud 1921–25. Flyttade till Iowa-konferensen i början av 1926.

Carl Johan Collin, D.D., f. i Elmeboda, Kronobergs län, den 9 okt. 1857; anlände till Amerika (Chisago county, Minn.)1869; idkade studier vid Gustavus Adolphus College 1874–77 och vid Augustana College and Theological Seminary 1877–82 samt prästvigdes den 18 juni 1882 i Altona, Ill., på kallelse från sv. ev. luth. förs. i Duluth och Midway, Minn., och Superior, Wis.; betjänade dessa församlingar och omkringliggande missionsfält till 1894; pastor i New London, Minn., till 1904, i Säbylund–Little Plum pastoratet, Wis., mellan 1904 och 1910, i Sand Lake, Wis., 1910–25. "Retired."

Titus A. Conrad, B.D., f. i Traheryd, Kronobergs län, den 28 mars 1874; till Amerika 1893; prästvigd den 5 juni 1904; från Illinois-konferensen 1916; pastor i E. Sveadahl–St. James 1916–20, i East Sveadahl–West Sveadahl 1920–23; medlem av konferensens "Board of Christian Service" 1923. Flyttat till Iowa-konferensen.

Oscar Ebb. "Dagens ljus såg undertecknad i Småland, Målilla, Kalmar län, den 23 sept. 1878. I hemmet lärde jag känna levande kristendom. Såsom gosse följde jag föräldrarna till kyrkan, bönemöten och söndagsskola, som även förestods av min fader. Såsom sextonårig gosse kom jag till Brooklyn, N. Y., förenade mig med Bethlehems-förs., där mina äldre syskon voro verksamma medlemmar. År 1910 avlades studentexamen vid Upsala College, och efter fullbordad seminariekurs blev jag ordinerad 1913. Mitt första pastorat, Brunswick–Mora–Grasston, Minn., betjänades till 1922, då jag flyttade till mitt närvarande fält, Hibbing–Chisholm pastoratet."

A. G. Ander.
J. H. Ford, D.D.
J. P. Leaf.
Oscar Ostrom.
N. P. Tuleen.
E. J. Peterson.
Alex Sand.
A. Road.

L. H. Beck, Ph.D.
Emil Benzon.
B. F. Bengtson.
N. A. Nelson, D.D.
A. Wm. Nordin.
G. K. Stark.
Theo. Steinert.
Christian Svenson.

Carl Alfred Eckström, B.D., föddes på Ahlsborg i Hvetlanda församling, Jönköpings län, den 19 okt. 1873; döptes av pastor P. A. Ahlberg; kom till Amerika 1892; avlade studentexamen vid Augustana College 1901; prästvigdes 1904; betjänade Alexandria–Lake Ida, Minn., 1904 och 1905; Grand Rapids, Mich., 1905–11; Great Falls, Mont., 1911–14; Bethania, Duluth, Minn., sedan 1914; medlem av konferensens "Board of Christian Service" 1924—.

C. P. Edblom, f. i Ed, Dalsland, den 14 sept. 1862; till Amerika 1882; prästvigd den 18 juni 1893; inflyttade från Illinois-konferensen 1915; pastor i Cambridge, Minn.; dog i Minneapolis den 3 aug. 1924.

P. A. Edquist, f. i Knoxville, Ill., den 15 mars 1858; prästvigd den 28 juni 1885; inflyttade från Canada-konferensen 1921; pastor i Kansas Lake–Triumph–Fairmont 1921—.

A. Theo. Ekblad, A.M., D.D., f. i Mariadahl, Kans., den 16 okt. 1871; prästvigd den 7 juni 1896; inflyttade från Illinois-konferensen 1910; sedan dess pastor i Pilgrim-förs., Superior, Wis.; har varit medlem av många av konferensens styrelser; är sedan 1923 medlem av konferensens "Board of Christian Service".

Edward Ekström, B.D., f. i Hulterstad, Kalmar län, den 17 april 1874; till Amerika 1893; prästvigd den 18 juni 1911; från Illinois-konferensen 1921; sedan dess pastor i Sheyenne-pastoratet, N. D., varifrån han flyttade till Illinois-konferensen 1925.

F. J. Ellman, B.D. "Jag föddes i Elmeboda socken, Småland, den 15 maj 1875. Ankom till detta land 1896. Tog studentexamen vid Bethany College 1906 och fullbordade de teologiska studierna vid Augustana seminarium 1909; ordinerades vid synodens möte i Red Wing, Minn., i juni 1909. Mitt första verksamhetsfält som pastor var på missionsfält i Omaha, Nebr., omkring tre och ett halvt år. Betjänade församlingen i Bertrand, Nebr., över nio år och Immanuel-församlingen, Sioux City, Iowa, omkring ett år och nio månader. Såsom pastor inom Nebraska-konferensen tjänade jag som konferensens sekreterare i fyra år." Tillträdde Svea-församlingen i Svea, Kandiyohi county, Minn., juni 1904. Är gift och har fem barn.

Swan N. Elvin, B.D., f. i Kyrkhult, Bleking, den 27 aug. 1868; till Amerika 1886; prästvigd 1901; inflyttade från Nebraska-konferensen 1925; pastor i White Stone–Gwinner, N. D., 1925—.

Carl Erik Elving, f. i Lövkullen, Grangärde församling, Dalarne, den 6 dec. 1855; ankom till Amerika 1879; graduerade från Augustana College 1886, från seminariet 1888; missionspastor i Omaha 1888, or-

Pastor F. A. Gustafson.

Pastor Johan Pearson.

Pastor M. W. Gustafson.

Pastor A. Serenius.

Pastor Frank G. Granquist.

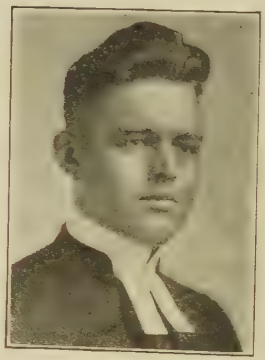

Pastor C. E. Bergquist.

Pastor Luther Lindstrom.

Pastor Albert Loreen.

Pastor Arthur A. Christenson.

ganiserade där Salem och var dess pastor till 1915, då han flyttade till Libanon, Minneapolis, och var pastor där till och med 1925. Har varit medlem av styrelserna för Augustana Book Concern, Luther College och pensionskassan samt kassör för de tvenne sistnämnda. Har stiftat åtta kvinnomissionsföreningar och fem församlingar; i många år verkat för kolonisering av svenskar, att de måtte tillhöra luthersk församling där de bo.

A. Harry Ericson, B.D., f. i Kville, Bohuslän, den 21 dec. 1891; till Amerika 1910; studentexamen vid Upsala College 1920; graduerade från seminariet i Rock Island 1923 samt prästvigdes den 10 juni samma år; pastor i Cumberland-pastoratet, Wis., 1923—. Gift sedan 1920 med Ellen Charlotte Moberg från New York City.

Carl S. Ericson, f. i Värmland, Sverige, den 6 dec. 1892; till Amerika 1907; prästvigd 1924; pastor i Brunswick-pastoratet, Minn., 1924—.

Otto Timotheus Eriksson, B.D., f. i Marquette, Kans., den 26 sept. 1895; graduerade från Gustavus Adolphus College 1919, från Augustana seminarium 1922; prästvigd den 18 juni 1922; pastor i Dahlsborg–Ahlsborg, S. D., sedan 1922.

J. E. Erlander, f. i Slätthög, Kronobergs län, den 15 dec. 1848; till Amerika 1869; prästvigd den 23 juni 1878; inflyttade från Nebraska-konferensen 1905; pastor i Anoka–Ham Lake 1905–09, i Anoka ensamt 1910–17; har sedan sistnämnda år tjänstgort som vice pastor uti församlingar i Nebraska och Minnesota; vice pastor i Deerwood–Crosby–Cuyuna, Minn., 1923. "Retired" 1924.

Svante A. Erling, B.D., f. i Bitterna, Skaraborgs län, den 14 juli 1875; till Amerika 1900; prästvigd den 17 juni 1917; pastor i Underwood-pastoratet, N. D., 1917–22. Flyttat till Red River Valley-konf.

L. J. Fihn föddes den 27 april 1856 i Varnhems förs., Skaraborgs län; ankom till Amerika 1868; bosatt i Rockford, Ill., och medlem av Första luth. förs., blev han under den stora väckelsen där år 1879 förd från mörker till ljus. Flyttade till Alta, Iowa, år 1881; studerade vid Augustana College och teol. sem. från 1884 till 1891; prästvigd 1891; betjänade East Sveadahl och St. James pastoratet 1891–1905; varit konferensens missionspastor i Calgary och omnejd 1905–09; pastor i Avoca 1910–18. Har dragit sig tillbaka från aktiv tjänstgöring och bor i St. James. Var emellertid vice pastor i Sveadahls pastorat 1924. Pastor Fihns första maka, Dorothea Elisabeth, f. Benson, avled den 20 febr. 1901; nytt äktenskap ingicks efter några år med Hulda Maria Nelson från East Sveadahl. Avled i St. James, Minn., den 2 aug. 1925.

Pastor E. A. Palm.

Pastor Svante A. Erling.

Pastor Herbert S. Magney.

Pastor H. Anderson.

Pastor F. Edward Olson.

Pastor Victor Sternherz.

Pastor E. Hjalmar Jackson.

Pastor C. W. Samuelson.

Pastor Julius A. Larson.

J. H. Ford, D.D., är född i Brunnhems socken, Skaraborgs län, den 24 juli 1870; ankom till Amerika 1887; bosatte sig i Benson, Minn., och graduerade från därvarande högskola 1893. Vintern 1893–94 studerade han vid Chicago Theol. Seminary. På hösten 1895 inskrevs han som studerande vid G. A. College, St. Peter, Minn., och avlade där mogenhetsexamen 1899; inskrevs samma år vid det teologiska seminariet i Rock Island, Ill. Prästvigd 1902. Verkat som pastor för församlingen i Beaver Valley, S. D., 1902–08, för församlingen i Dunnell, Minn., 1908–13, för Ahlsborg–Dahlsborg, S. D., 1913–16, för Scandian Grove, Minn., 1921–24; flyttat nyligen till South Dakota, till Salemsförsamlingen. Mellan 1916 och 1921 hörde Ford till Red River Valley-konferensen.

A. H. Franzén, B.D., f. i Kalmar län den 1 april 1879; till Amerika 1884; prästvigd den 17 juni 1906; inflyttat från Iowa-konferensen 1916; pastor i Trade Lake-pastoratet, Wis., 1916–21; i Clinton, Minn., 1921—.

C. E. Franzén, f. i Urshult, Småland, den 29 juni 1874; till Amerika 1896; prästvigd 1909; inflyttade från Butte, Mont., 1925; pastor i Sheyenne-pastoratet, N. D., 1925—.

C. E. Frisk, f. i Hult, Jönköpings län, den 11 jan. 1870; till Amerika 1870; prästvigd den 6 juni 1897; inflyttat 1915 från Columbia-konf., vars ordförande han under flera år varit; pastor i Taylors Falls-pastoratet 1915—.

Johan August Frost föddes i Mörlunda socken av Kalmar län den 26 aug. 1854. Hans föräldrar voro August Fredrick Frost och hans hustru Johanna Lovisa (f. Nelson), som skötte ett torp under Ryningsnäs herrgård. År 1864 reste familjen till Amerika, där den först bosatte sig i Henderson Grove, Ill.; 1869 flyttade den till Salemsborg, Kansas. Vid vårterminens böran 1878 inskrevs Frost i Augustana College och graduerade från seminariet på våren 1886; samma år prästvigdes han. I sju år betjänade han församlingarna i Atwater och Grove City, Minn., och sedan i 2 år Emanuelsförsamlingen i St. Paul; därefter flyttade han till Marshalltown, Iowa, och betjänade sv. luth. församlingen därstädes i fyra år. På grund av svag hälsa måste han en tid upphöra med att predika och bodde då i Minneapolis, Minn. År 1902 upptog han arbetet i församlingen i Merriam Park och stannade där till medlet av 1917, då han övertog vården om Mora-församlingen; frånträdde Mora-pastoratet 1923. Dog i Minneapolis den 16 februari 1924.

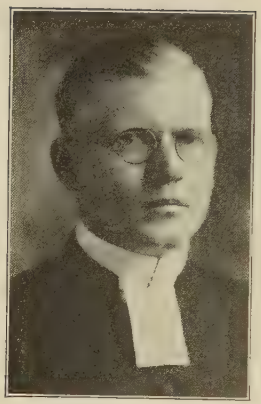

Pastor O. T. Eriksson.

Pastor Walter Lindberg.

Pastor G. W. Sanstead.

Pastor Oscar A. Winfield.

Pastor Carl E. Cederberg.

Pastor Carl S. Ericson.

Pastor G. M. Thimell.

Pastor V. A. Lindeblad.

Pastor E. A. Bongfeldt.

Bengt N. Glim föddes i Glimåkra förs., Skåne, den 25 nov. 1870. Kom på våren 1887 till Amerika och arbetade följande sommar på en farm i Rankin, Ill. På hösten samma år fick han tjänst vid Augustana College som janitor, vilken plats han innehade till 1888. Började studier vid Augustana vårterminen 1890; i tre år betjänade han församlingar och missionsfält i New York-konferensen. Tog studentexamen vid Augustana 1900 och prästvigdes 1903. Har som pastor betjänat Algona–Bancroft och Council Bluffs, Iowa, och övertog Dahlsborg–Ahlsborg pastoratet i S. Dakota den 1 april 1908. Flyttade till New York-konf. 1917; återkom till Minnesota-konf. 1920; pastor i Mitchell –Nyhem, S. D., 1920–23, i Frederic, Wis., 1924–25.

C. O. Granlund, B.D., f. i Kewanee, Ill., den 26 juni 1894; genomgått Augustana College and Theol. Seminary; prästvigd 1919; pastor i Ceresco, Nebraska-konf., 1919–23; tillträdde Calvary i Minneapolis i slutet av sistnämnda år. Gift med en dotter till pastor O. Morén.

Frans Gustaf Granquist, B.D., f. i Hjortsberga, Kronobergs län, den 16 jan. 1882; till Amerika 1902; prästvigd den 17 juni 1917; inflyttat från Superior-konferensen 1921; pastor i So. St. Paul 1921–22. Flyttat till New England-konferensen 1923.

A. E. Gustafson, f. i Ljung, Östergötland, den 10 mars 1868; pastor i Butte, Mont., 1899; pastor i Iowa-konferensen: i Burnside 1900–04, i Cedar Rapids 1904–10, i Spencer 1911–25; vice pastor i Tabor-pastoratet, Minneapolis, 1925—.

Carl E. Gustafson, f. den 23 dec. 1869 i Skeninge, Östergötland; föräldrar: lantbrukaren Carl Johan Gustafson och hans hustru Maria Kristina; de hade elva barn, av vilka fyra leva. Kom 1887 från Sverige till Dayton, Iowa. Arbetade sedan på farm; utövade målareyrket och tjänstgjorde även en kort tid som bromsare på N. W. R. R. m. m. Avlade studentexamen 1901 vid Augustana College; genomgick det teologiska seminariet i Rock Island och blev prästvigd 1904. Har som pastor tjänstgjort i Moose Lake, Minn., 1904–09; på missionsfältet i Wyoming och Idaho; i Olsburg, Kans.; i Chesterton, Ind., 1914–16; vistades i Moose Lake, Minn., 1918, då vid den stora branden därstädes hans och hans familjs "alla jordiska tillhörigheter gingo upp i rök". Betjänat vakanta församlingar på senare tid; är bosatt i St. Paul.

Frank A. Gustafson, B.D., f. i Galesburg, Ill., den 19 jan. 1887; prästvigd den 14 juni 1914; pastor i Altona, Ill., 1914–17, i Wausa, Nebr., 1917–21; inflyttat från Nebraska-konferensen 1921; pastor i Svea–Tabor, Wis., 1922–25.

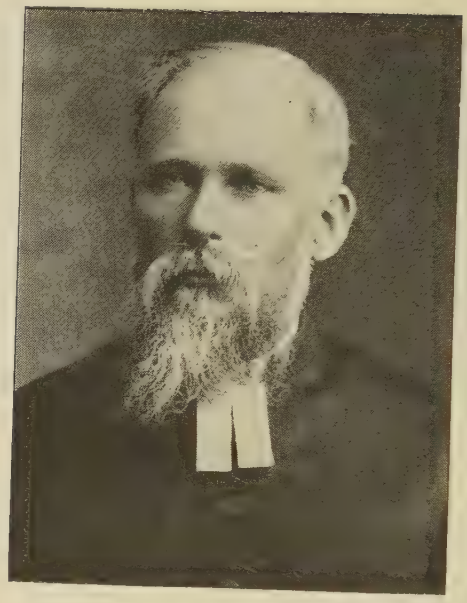

PASTOR A. P. MONTEN, D.D.

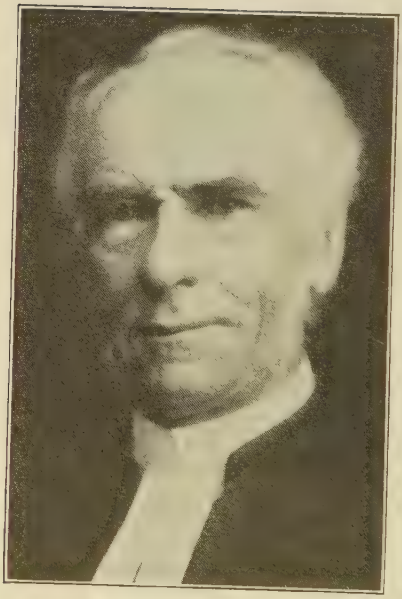

PASTOR J. A. KRANTZ, D.D.

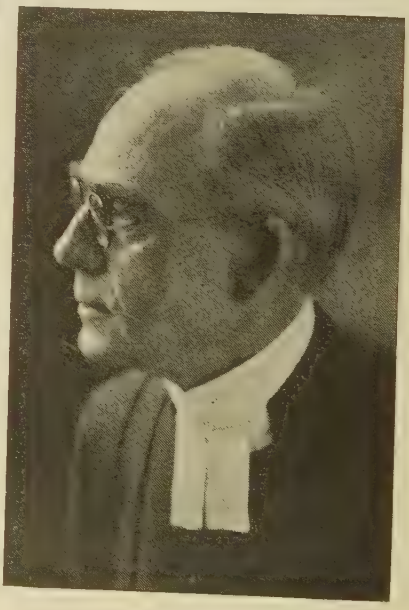

PASTOR G. RAST, D.D.

J. A. Gustafson, född i Säby, Kronobergs län, den 12 maj 1863; kom till Amerika 1866; studerade vid G. A. College, St. Peter, Minn., och synodens läroverk i Rock Island, Ill.; prästvigd 1894; pastor i Templeton, Calif., 1894–98, i Cloquet och Carlton, Minn., 1898–99, i Marine Mills, Minn., 1899–1904, i Amery, Clayton, Star Prairie och New Richmond, Wis., 1904–10, i Upsala, Minn., 1910–12, i Aitkin, Minn., 1912–16, i So. St. Paul–Augustana, St. Paul, 1916–20; stadsmissionär i Minneapolis från sept. 1920. Gift sedan den 6 sept. 1894 med Anna Amanda Ericson från Linderås, Jönköpings län. Sonen Paul Joel August, född den 24 aug. 1895, prästvigdes 1923.

Martin W. Gustafson, B.D., f. i Kearney, Nebr., den 14 juli 1884; prästvigd den 16 juni 1912; inflyttade från New York-konf. 1916; pastor i Benton-pastoratet, S. D., 1916–1922; nyligen flyttat till Iowa-konferensen.

Paul Joel August Gustafson, son till pastor J. A. Gustafson och hans maka, är född i Templeton, Calif., den 21 aug. 1895. Konfirmerad i Amery, Wis., 1910. Graduerade från högskolan i Aitkin, Minn., 1914. Sin college-kurs fullbordade han vid G. A. College, St. Peter, Minn., och graduerade därifrån 1920. Vintern 1920–21 upptog han studier vid norskarnas förenade luth. seminarium, St. Paul, Minn., och fortsatte påföljande år sina studier vid vårt seminarium i Rock Island, Ill., därifrån han graduerade 1923 och prästvigdes i Rockford, Ill., den 10 juni 1923 på kallelse till Iron River–Beechwood pastoratet, Mich. Den 1 nov. 1924 tillträdde han Walnut Grove–Tracy pastoratet, Minn. Gift sedan den 28 juni 1923 med Hedvig Bertha Cordelia Peterson från Minneapolis.

A. G. Hammarberg, B.D., f. i Tölö, Halland, den 15 jan. 1873; genomgick därvarande skola och konfirmerades av vice pastorn där, E. D. Heuman, år 1887. Kom till Amerika 1894. Graduerade från G. A. College 1908. Prästvigd 1911. Pastor i Cumberland, Wis., 1911–13, i North Branch från och med 1913. Gift med skollärarinnan Minnie Johnson från Nebraska 1911.

Frank H. Hanson, f. i St. Paul, Minn., den 14 april 1883; prästvigd 1918; pastor i Butte, Mont., 1918, i New Richmond, Wis., 1919–20, i Kent City, Mich., 1920–1925, i Carmel–Phalen Park pastoratet, St. Paul-distriktet, Minn., 1925—.

P. O. Hanson föddes i Ströö socken, Kristianstads län, den 18 dec. 1861; prästvigdes 1888; betjänat församlingarna i Peshtigo, Wis., 1888–90, i Escanaba, Mich., 1891–92, i Dahlsborg, Neb., 1893–97, i

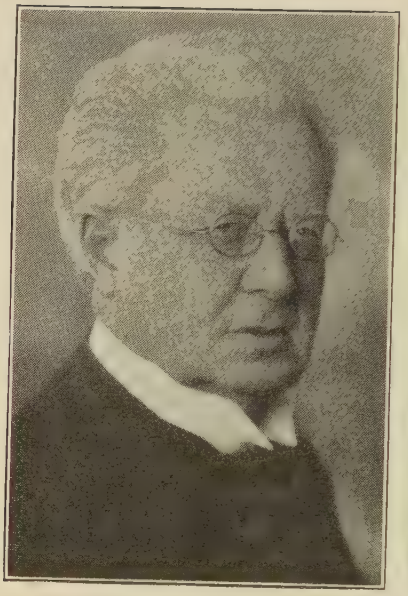

PASTOR EMIL LUND, PH.D.

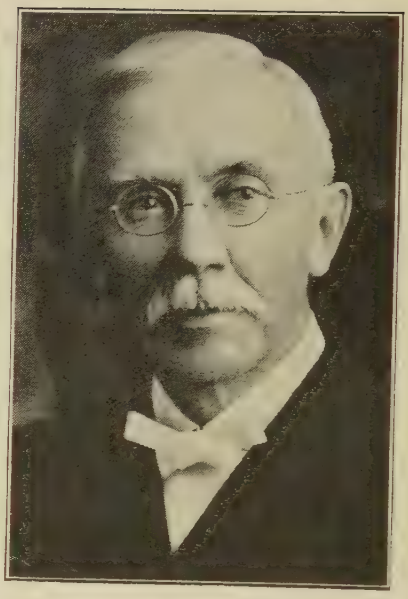

PASTOR J. P. UHLER, PH.D.

PASTOR O. J. JOHNSON, D.D.

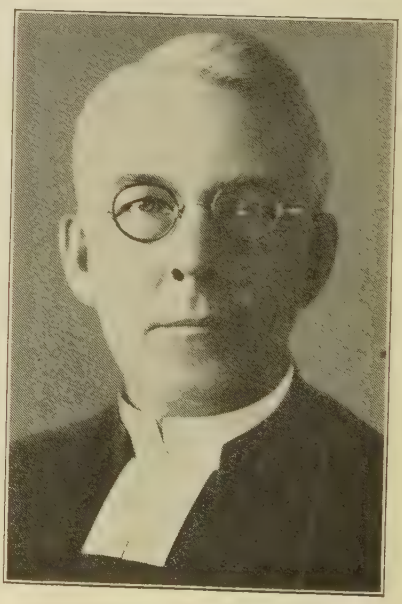

PASTOR F. M. ECKMAN.

Saronville, Nebr., 1898–99, i Virginia, Minn., 1899–1909; var synodens missionär i Montana 1911–12; pastor i International Falls, Minn., 1913–19; pastor i Isle-Opstead 1919–20, i Pine River–Pillager 1921; tillträdde Poplar-pastoratet i Wisconsin i september 1921. Var under tre år sekreterare för Nebraska-konferensen.

S. D. Hawkins, född i Center City, Minn., den 30 nov. 1863; kom till G. A. College 1879 och till Augustana College 1881, graduerad 1887; studerat musik vid Augustana Conservatory; har alltsedan 1880 betjänat olika församlingar inom synoden i egenskap av skollärare, organist, sångledare eller församlingslärare. Ordinerad 1906; har tjänstgort som pastor i Olympia, Wash.; Troy, Idaho; Stockholm och Cumberland, Wis., 1911–15; inom Iowa och Nebraska konferenserna; i Lyndale–Götalund, Minn., 1920–21; pastor i Rush Lake-församlingen, Rush Point, Minn., 1921–23, i Valley City, N. D., 1924, i Dunnell, Minn., 1924—. Gift 1894 med Lovisa Fredrickson från Rock Island, Illinois.

Jno. E. Hedberg föddes den 8 okt. 1859 i Lekvattnet, Värmland. Ankom till Amerika 1866. Studerade vid G. A. College i St. Peter, Minn., 1878–80 samt vid Augustana College and Theol. Seminary, Rock Island, Ill., 1880–84. Ordinerades 1884. Har varit stationerad pastor i följande pastorat: Alexandria, Fahlun och Lake Ida, Minn., 1884–90; Vista, Waseca och Hoflanda, Minn., 1890–96; på missionsfältet i Alabama 1896–1904; Uppsala, Morrison county, Minn., 1904–05; Vista-pastoratet 1906–10; Clear Lake 1911–15. Var föreståndare för Minnesota-konferensens barnhem i Vasa, Minn., 1905–06; föreståndare för konferensens "Receiving Home"-verksamhet 1915–22. I äktenskap förenad med f. d. diakonissan Cecilia Nelson.

Eric N. Hedeen föddes i Karlskoga bergslag, Värmland, den 4 dec. 1876. Föräldrarna voro skolläraren och organisten Jonas Hedin och hans hustru Brita. Ankom till Amerika i mars 1893. Efter genomgången föreskriven kurs prästvigd 1912. Betjänat Rush City, Minn., till 1917; pastor i Watertown, Minn., 1917–24. Flyttat till California.

V. H. Hegström, B.D., Ph.D., f. i Bergsjö, Hälsingland, den 11 jan. 1869; prästvigd den 11 juni 1905; från Illinois-konferensen 1916; pastor i Första förs. i St. Peter sedan sistnämnda år; har ock därjämte varit lärare vid Gustavus Adolphus College.

Henry O. Hemming föddes den 24 nov. 1861 i Foglavik, Värmland; kom till Amerika 1870; inskrevs vid Augustana College 1881; prästvigdes 1892; pastor sedan i Akron, O., till 1895, i Clear Lake, Minn.,

Pastor Oscar W. Ohlson.

Pastor A. H. Franzén.

Pastor Swan Johnson.

Pastor C. Pontus Peterson.

Pastor Hjalmar Tillman.

Pastor Frank H. Hanson.

Pastor C. E. Gustafson.

Pastor O. J. Nelson.

Pastor E. A. Peterson.

Pastor G. Sigfrid Swensson.

1895–1903; under tiden betjänades även Gibbon och Lafayette församlingarna; pastor i Roseau, Minn., 1903–05; reseombud för Augustana Book Concern i två år; pastor igen i Roseau 1907–09; pastor i Sacred Heart-pastoratet 1909–21; pastor i Pine River–Pillager pastoratet 1921–24 och i Belview från medlet av 1924.

O. A. Henry, f. i Des Moines, Iowa, den 1 dec. 1873; prästvigd 1898; pastor inom New York-konferensen 1898–1903, inom Kansas-konferensen 1904–07; pastor i Clinton, Iowa, 1908–11; föreståndare för Iowa-konferensens hospital i Des Moines 1912–14; pastor i Marshalltown, Iowa, 1915, i Grand Rapids, Mich., 1916–18, i Omaha, Nebr., 1919–25, i Cambridge, Minn., 1925—.

K. Mauritz Holmberg, f. i Ö. Frölunda, Västergötland, den 24 juli 1877; till Amerika 1890; prästvigd den 13 juni 1909; från Nebraska-konferensen till West Union, Minn., 1923.

Bernt Gunnar Holmes, B.D., f. i Mo, Bohuslän, den 15 april 1887; till Amerika 1900; prästvigd den 13 juni 1920; inflyttade från Iowa-konferensen 1921; pastor i Hector-pastoratet 1921–25, i Grove City, Minn., 1925—.

Jesper Holmquist, B.D., född i Burlington, Iowa, den 9 nov. 1884. Döpt och konfirmerad inom därvarande Messias-församling. Inskrevs som studerande vid Augustana College hösten 1901. Avlade studentexamen våren 1907. Inskrevs i seminariet hösten samma år. Prästvigdes vid jubelmötet i Rock Island 1910. Första verksamhetsfält var Minden–Falun pastoratet, Nebr., 1910–15; pastor i Isanti–Bethel, Minn., 1915–16; i Ragan, Nebr., 1916–17. Sedan nov. 1917 pastor i Bethel-församlingen i Willmar, Minn. "Chaplain" vid Willmar statslasarett. Sedan den 17 juli 1912 förenad i äktenskap med Ada E. Falk från Geneseo, Ill.

Arvid Ferdinand Hoorn, f. i Cannon Falls, Minn., den 27 april 1888; prästvigd den 13 juni 1915; inflyttade från Red River Valley-konferensen 1920; pastor i Sion–Bethlehem, Superior, Wis., 1920—.

Johan G. Hultkrans, f. i Visnums förs., Värmlands län, den 21 jan. 1857. Ankom med sina föräldrar och syskon till Amerika 1870; bodde först i Lake City, Minn., därefter på en farm utanför Stockholm, Wis. Inskrevs vid G. A. College, St. Peter, på hösten 1879. Studerade sedan vid Augustana College, Rock Island, och prästvigdes 1886. Har betjänat följande församlingar: Emanuelsförs. i Titusville, Pa., 1886–89; Clara-förs. samt tvenne församlingar i Compton, Minn., 1889–90; var pastorsmedhjälpare i Första luth. förs. i St. Paul från 1 dec. 1890

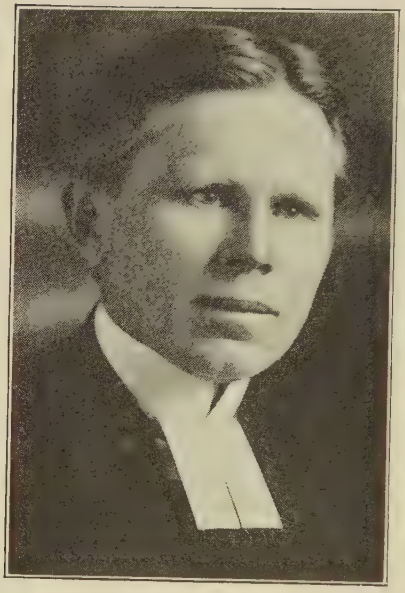

PASTOR J. E. LORIMER.

PASTOR ERNEST G. SVENSON.

PASTOR B. G. HOLMES.

PASTOR P. N. SJÖGREN.

till jan. 1892; stiftade Emanuelsförs. i St. Paul och betjänade den till 1 okt. 1892; pastor i Bethlehemsförs., Minneapolis, Minn., 1892–1912, i Bethel (Minneapolis) 1912–20 (ett par av dessa år pastor även i Salem, St. Paul), i Elim (Minneapolis) 1922–25. Tjänade i styrelsen för Bethesda Hospital i nio år och var dess sekreterare hela den tiden. Har varit ordförande i St. Paul-distriktet och tjänat en tid i styrelsen för reformfängelset i St. Cloud, Minn. Gift sedan 1886 med Hannah Nelson från Scandian Grove, Minn.

J. B. A. Idström, M.T.D., föddes i Idala förs., Halland, den 8 okt. 1859; prästvigdes 1893; betjänat församlingarna i Aledo, Ill., 1893–1901; Cedar Rapids, Iowa, 1901–03; Billings Park-pastoratet i Superior, Wis., 1903–april 1909; Hibbing-pastoratet, Minn., 1909–18; East Union-pastoratet från sept. 1918. Har varit konferensens sekreterare 1914–20.

C. O. Isaacson, f. i Tanum, Bohuslän, den 20 juni 1870; kom till Amerika 1888; prästvigd den 15 juni 1919; pastor i Shickley, Nebr., 1919–1923 (maj); inflyttade från Nebraska 1923; pastor i Providence Valley 1923—.

E. Hjalmar Jackson, f. i Malmo, Nebr., den 28 dec. 1889; prästvigd den 9 juni 1918; infl. från New York-konferensen 1920; pastor i Salem, S. D., 1920–24, i Nyhem–Mitchell, S. D., 1924—.

John August Johansson, f. i Tolg, Kronobergs län, den 6 nov. 1863; till Amerika 1880; efter genomgången lärokurs vid det teol. seminariet i Rock Island prästvigd den 5 juni 1892; pastor i Kansas till 1896, i St. Cloud, Minn., 1896–1907; tjänstgjorde i New York-konferensen 1907–12; pastor i Walla–St. Joseph, S. D., 1912–20 och sedan dess i Vasa–Jamestown, N. D. Sedan den 19 dec. 1893 i äktenskap förenad med Emma Mathilda Hultkrans.

Emil Johnson, B.D., föddes i Lockport, Ill., den 26 februari 1884. Upptog studier vid Augustana College på hösten 1904. Graduerade från college 1911 och från seminariet 1914. Prästvigdes vid synodalmötet i Sycamore, Ill., den 14 juni 1914. Upptog verksamheten i Union Creek–Nathanael, S. D., i juli månad 1914. Flyttade till Nebraska-konferensen 1925.

E. Oscar Johnson, B.D., Ely, Minn., föddes den 31 dec. 1890 i Nedertorneå socken, Sverige; kom till Amerika år 1902 med sina föräldrar, till Tacoma, Wash.; genomgick folkskolan och Academy därstädes samt ett år av därvarande "College of Puget Sound". Hösten 1912 kom han till St. Peter, Minn.; graduerade från Gustavus Adolphus

PASTOR L. J. LUNDQUIST.

PASTOR E. H. SANDÉN.

PASTOR C. E. SHOLANDER.

College 1915 samt från School of Commerce 1916. Var med vid Mexiko-gränsen 1916–17. Tjänade därefter i svenska församlingen i Astoria, Ore., sju månader; ingick i seminariet i Rock Island 1918. Prästvigdes 1921; pastor i Ely–Tower–Soudan pastoratet 1921–23. Flyttat till synodens hemmissionsfält.

Henry P. Johnson, B.D., född den 10 nov. 1878 i Mörrum, Bleking. Ankom till Amerika 1881, da föräldrarna bosatte sig som jordbrukare nära Wylie i nordvästra Minnesota. Studerade 1897–98 vid Chicago Athenæum, Chicago, Ill.; år 1899–1900 vid Bethany College, Lindsborg, Kans.; åren 1901 till 1906 vid Gustavus Adolphus College, St. Peter, Minn.; från 1906 till 1909 vid Augustana Theol. Seminary. Prästvigd den 13 juni 1909. Har alltsedan såsom pastor betjänat Zionsförsamlingen i Minneapolis, Minn. Under flera år medlem av Minnesota Colleges styrelse.

J. Alb. Johnson, född i Hällestad, Östergötland, den 5 maj 1868; kom till Amerika 1887; prästvigd 1899; har varit pastor för förs. i Uppsala, Morrison county, och Immanuel, Bock, Millelacs county; pastor för förs. i Dalbo och Maple Ridge 1907–22; f. n. pastor i Hinckley–Dell Grove.

O. J. Johnson, B.D., D.D., föddes i Mariadahl, Kansas, den 8 okt. 1870. Bevistade vardagsskolan, som församlingen höll under sommaren varje år, under barndomstiden. Konfirmerades av pastor Håkan Olson. Bevistade Bethany College ett år (1887); inskrevs vid Augustana College år 1889 på hösten; graduerade från college-avdelningen 1896; fullbordade seminariekursen 1899 och ordinerades i St. Paul, Minn., i juni 1899. Pastor i McKeesport, Pa., 1899–1901; president för Luther College och pastor i Bethlehemsförsamlingen i Wahoo, Nebr., 1901–13; president för Gustavus Adolphus College 1913—. Har varit medlem av Kinamissionsstyrelsen sedan 1913 och denna styrelses ordförande sedan 1914; är medlem av och ordförande för "The Board of Foreign Missions of the Augustana Synod" för närvarande.

Samuel E. Johnson, B.D., f. i Leonardville, Kans., den 24 maj 1881; prästvigd den 14 juni 1914; inflyttade från Kansas-konferensen 1916; pastor i Virginia, Minn., 1916—.

Swan Johnson föddes den 4 juni 1860 i Ousby, Skåne. Föräldrar: John Månson och hans hustru Pernilla Suneson. Ankom till Amerika 1876 och ägnade sig några år åt jordbruk. Bevistade G. A. College i St. Peter, Minn., 1884–88, Augustana College i Rock Island, Ill., 1889–90 och Augustana teol. seminarium 1890–92; prästvigdes den 5 juni

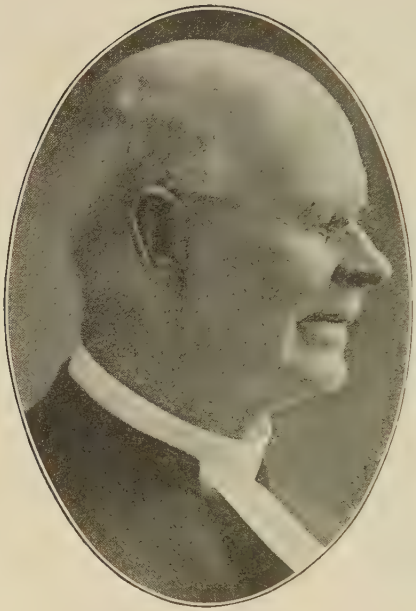

PASTOR J. E. ERLANDER.

PASTOR J. E. HEDBERG.

PASTOR N. A. ALMER.

PASTOR C. J. COLLIN, D.D.,
pastor emeritus.

1892; ingick äktenskap med Hanna Josephine Peterson från Swedesburg, Iowa, den 23 juni 1892. Har betjänat följande församlingar: St. Pauli-förs. i Minneapolis, Minn., 1892–95; St. Ansgars-förs. i Cannon Falls, Minn., 1895–1902; pastoratet Augustana-förs. i Lead, Bethel-förs. i Terraville och Central, Bethel-förs. i Black Hawk, S. D., 1902–05; sedan febr. 1906 pastor i sv. ev. luth. Moore's Prairie-förs., Stockholm, Minn. Har varit medlem av Minnesota-konf:s verkställande kommitté, av barnhemsdirektionen, av direktionen för Minnesota College och andra viktiga konferenskommittéer.

Victor Eugene Johnson, f. den 17 sept. 1895 i Minneapolis, Minn.; prästvigd 1925; pastor i Roshult, Roberts county, S. D., 1925.

J. G. Kallberg, f. i Åmot, Gästrikland, den 1 febr. 1860; kom till Amerika 1882; prästvigd den 5 juni 1892; pastor i Hector, Minn., 1892–1921.

Edw. P. Karleen, B.D., f. i Tuna, Kalmar län, den 15 okt. 1871; till Amerika 1886; prästvigd den 14 juni 1903; från Iowa-konf. 1922; pastor i Walnut Grove-pastoratet 1922–24, i Hopkins från början av juni 1924; lärare vid Minnesota College.

"*Arthur Wilhelm Knock* föddes i Gowrie, Iowa, den 13 okt. 1885 i ett kristet värmländskt hem. Förmånen av en andlig omgivning gavs honom både i hem, kyrka och samhälle. En pietistisk fromhet var rådande uti församlingen. På grund av faderns död, 1891, blev det nödvändigt i mycket tidiga år att deltaga uti arbete på farmen. Hösten 1905 bar det av till Gustavus Adolphus för inträde uti akademien. Vid G. A. hölls det på oavbrutet tills college-kursen genomgatts år 1912. Följande år tillbragtes i Warren, Minn., såsom lärare i engelska och matematik vid North Star College. Hösten 1913 gjordes inträde i seminariet vid Augustana. Han prästvigdes i Galesburg, Ill., 1916. Följande pastorat hava betjänats: Forest Lake–Stacy 1916–21; Berkeley, Calif., 1921–24; Första, St. Paul, 1924—."

J. A. Krantz, D.D., f. i Vrå, Kronobergs län, den 16 sept. 1857; ankom till Amerika 1869; studerade vid St. Ansgar's Academy 1875–76 och vid Gustavus Adolphus College 1877–79; mogenhetsexamen vid Augustana College 1883; studerade vid det teol. seminariet 1883–85; prästvigd 1885. Har betjänat (som missionspastor i Utah) Salt Lake City-församlingen 1885–91, Ebenezer-förs. i Minneapolis 1892–94, Första förs. i Duluth 1894–1902 och Elim-förs. därstädes 1902–16; från och med 1916 till 1 sept. 1924 föreståndare för Bethesda Hospital med dithörande inrättningar. Var Minnesota-konferensens sekreterare

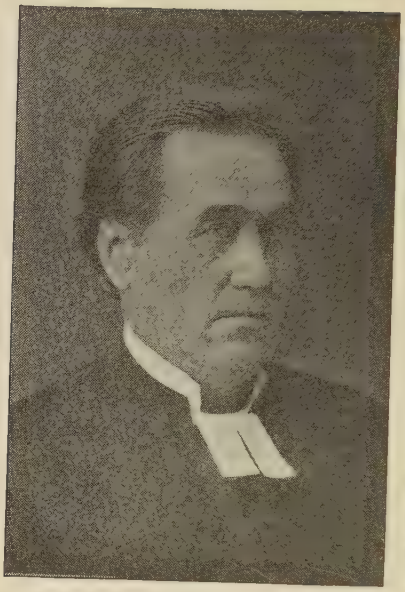

PASTOR G. PETERSON.

PASTOR G. WAHLUND.

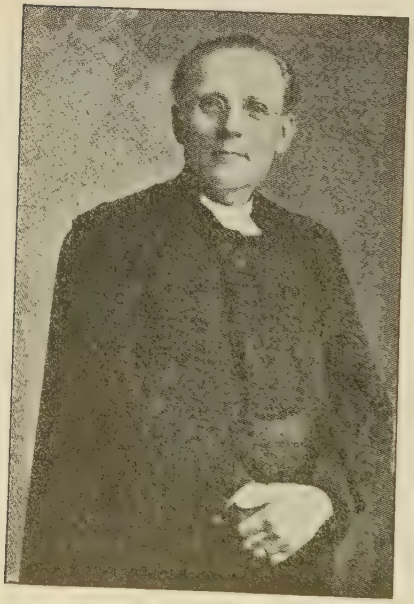

PASTOR C. B. L. BOMAN, D.D.

PASTOR L. B. BENSON.

1902–04 och dess ordförande 1905–12. Har varit medlem av direktionen för Augustana College och Augustana Book Concern m. m. Föreståt f. n. (1925–26) församlingen i Cloquet, Minn.

C. A. Larson föddes den 29 april 1868 i Vårdsbergs församling i Östergötland. Han anlände till detta land år 1891, graduerade från Augustana College 1898 och från seminariet 1903 samt prästvigdes 1903. Han förenades i äktenskap med fröken Selma Malmgren, Parkers Prairie, Minn., 1906. Under sin 23-åriga tjänstetid har han betjänat i ordning följande församlingar: Marion Hill, Kans.; Clara, N. D.; Gardner, Mass.; Clarkfield, Minn.; Valley Springs, S. D.; Kansas Lake, Minn.; Goodwater och Wadena, Can., samt nu senast (1925) Underwood, N. D. Han avled den 19 dec. 1925.

Julius A. Larson, f. i Lidhult, Kronobergs län, den 4 mars 1881; till Amerika 1902; prästvigd den 9 juni 1918; inflyttade från Canada 1921; pastor i Spring Lake, Minn., 1921—.

John Hilmer Larson, B.D., föddes i Svedala, Malmöhus län, den 31 aug. 1880; anlände till Amerika år 1889. Förberedande studier till prästämbetet idkades vid Gustavus Adolphus College; studentexamen 1918; studerade vid Augustana seminarium i Rock Island, Ill.; prästvigdes 1921; betjänar Betania-församlingen, Murray county, Lime Lake i Avoca och Lund i Dundee, Minn.

Martin L. Larson, f. i Mossebo, Älfsborgs län, den 15 maj 1864; till Amerika 1878; studentexamen vid Augustana College 1890; prästvigd den 5 juni 1892; har tjänstgjort som pastor i Seattle, Wash., 1892–15 och som synodens missionspastor i Douglas, Alaska, 1915–18; pastor i Almelund, Minn., sedan sistnämnda år. Har varit Columbia-konf:s ordförande flera år; är nu Chisago-distriktets av Minnesota-konf. vice ordf. Gift sedan 1892 med Clara M. Wahlberg från Denver, Colo.

Albert J. Laurell, f. i Målilla, Kalmar län, den 10 okt. 1883; till Amerika 1899; studentexamen vid Upsala College 1915; prästvigd den 9 juni 1918; pastor i Beaver Valley 1918–23; flyttat till New England-konferensen.

David J. Laurence, född i Tuna, Kalmar län, den 19 febr. 1870. Ankom till Amerika, till Wichita, Kans., år 1890; graduerade därstädes från Lewis Academy 1898; inskrevs på hösten samma år vid Bethany College, Lindsborg, Kans. Efter genomgången kurs vid Augustana teologiska seminarium prästvigd 1903. Har betjänat följande församlingar: Patton och Hastings, Pa.; Tabor-förs., Stanton, Iowa; West Burlington, Iowa; Crystal Falls, Mich.; Wataga, Ill.; Cherokee, Iowa.

PASTOR FRED WYMAN,
synodens reseombud för den yttre missionen.

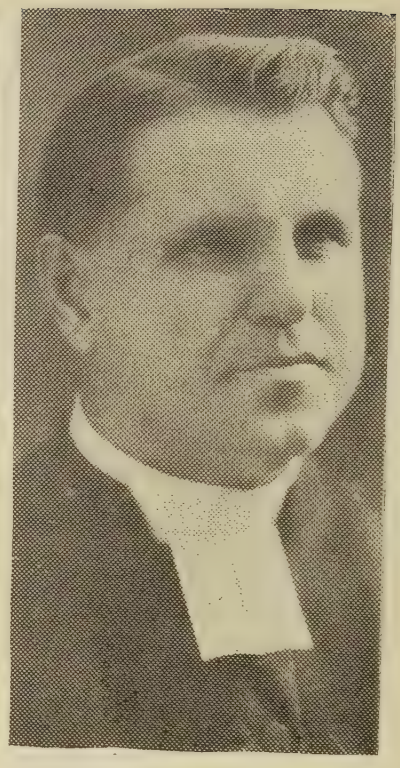

PASTOR O. A. HENRY.

PASTOR E. F. ALFSON.

PASTOR S. UDDEN.

Tillträdde Bethesda-församlingen i South St. Paul april 1923. Från 1904 gift med Nellie Mabel Hollander från Salina, Iowa; två barn.

August P. Lawrence, B.D., f. i Gowrie, Iowa, den 20 mars 1888. Var farmare i Gowrie tills han fyllt 20 år. Tog sedan högskolkurs vid Minnesota College och graduerade 1911. Graduerade från G. A. College 1916. Prästvigdes 1919 i Lindsborg. Betjänade sedan Milaca –Bock–Milo till maj 1922, då han flyttade till Braham, Minn. Hustrun graduerade från G. A. C. 1914, tog M.A. graden vid Minnesota universitet följande år; undervisade ett år vid skolan i Fergus Falls samt tre år i "Academy" vid G. A. C. Medlem av konferensens "Board of Christian Service" 1923. Hennes föräldrahem är i Little Falls; hon hette som ogift Dagmar Peterson.

J. P. Leaf föddes i Andover, Ill., den 18 juni 1859; inskrevs vid Augustana College 1875; graduerade från college 1880 och från teologiska seminariet 1883; prästvigdes samma år. Han har betjänat Salems- och Rice Lake förs. i Isanti county 1883–96; Parkers Prairie 1897–1911; La Platte-pastoratet, S. D., 1921–23. Har tjänstgjort på synodens missionsfält å Tennessee Ridge 1912–21. Flyttade till Kansaskonferensen 1923.

Petri Magni LeVander, B.D., född i Urshult, Kronobergs län, den 2 juli 1874. Tog studentexamen vid Bethany College, Lindsborg, Kans., 1904; prästexamen i det teol. seminariet i Rock Island, Ill., 1907. Har såsom pastor betjänat följande pastorat: Creston, Iowa, 1907–09; Swede Home, Nebr., 1909–12; Emanuel, St. Paul, 1912–16; Atwater–Grove City 1916–24; Watertown 1924—. Var medlem av Nebraskakonferensens barnhemsstyrelse; medlem under flera år av styrelsen för Bethesda Hospital och diakonissanstalt med övriga inrättningar. Har tvenne gånger besökt fäderneslandet med flera europeiska länder. Är sedan 1908 förenad i äktenskap med Laura Maria Loveen och har tre söner.

John A. LeVine, född i Hällefors, Örebro län, den 10 febr. 1847; kom till Amerika 1873; studerade vid synodens läroverk i Paxton och Rock Island, Ill.; prästvigdes i Des Moines, Iowa, 1880; pastor i Rush Lake och Rush City, Minn., 1880–83; pastor i Cokato och North Crow River, Minn., 1883–93, varefter han betjänade Cokato ensamt till hösten 1904; pastor i Marine Mills, Minn., 1904–13, i Princeton 1913, i White Bear–So. Stillwater 1914–22; medlem av styrelsen för Gustavus Adolphus College 1896–99. "Retired", bor i Anoka.

Walter Lindberg, f. i Vasa, Finland, den 16 juni 1876; prästvigd

PASTOR C. A. CALLERSTROM.

PASTOR E. P. KARLEEN.

PASTOR J. B. A. IDSTROM, M.T.D.

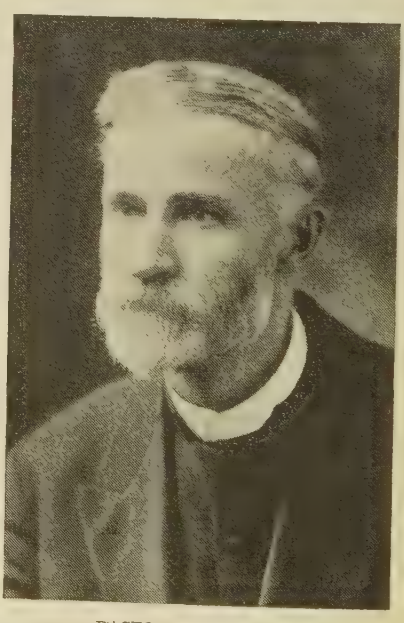

PASTOR P. A. EDQUIST.

den 13 juni 1920. Flyttat från Superior-konf. till Hopkins, Minn., 1921; pastor i Hopkins 1921–23, i Uppsala, Minn., 1924—.

Victor A. Lindeblad, f. i Kiron, Iowa, den 17 dec. 1885; prästvigd den 15 juni 1913; pastor i Iowa-konferensen 1913–21, i Carthage, S. D., sedan sistnämnda år.

E. A. Lindgren, B.D., f. i Welch, Minn., den 19 okt. 1877; prästvigd den 17 juni 1906; pastor i Wheaton, Minn., 1906–08, i International Falls 1909–12, i Bethany–Libanon, Minneapolis, 1912–15, i Vasa 1915–21; f. n. pastor i Alborn–Eveleth–Buhl, Minn.

G. E. Lindsten, B.D., f. i Tingsås, Kronobergs län, den 31 aug. 1870; till Amerika 1892; prästvigd den 17 juni 1900; inflyttade från Nebraska-konferensen 1911; pastor i W. Union 1911–17; pastor i Cumberland-pastoratet, Wis., 1917–22; pastor i Crooks, S. D., 1922—. Medlem av konferensens "Board of Christian Service" 1923.

G. F. Luther Lindström, f. den 10 nov. 1890 i Titusville, Pa.; prästvigd den 15 juni 1924; pastor i Webster–Bristol, S. D., 1924—.

J. E. Linner föddes den 21 juli 1861 i Lenhofda, Kronobergs län; till Amerika 1872; prästvigdes 1887; betjänat församlingarna i Iron Mountain, Mich., Lake City, Welch och North Branch, Minn., samt Pilgrim-förs. i Superior, Wis. Var pastor i Litchfield, Minn., 1910–17; alltsedan sistnämnda år pastor i Zion och Salem, St. Paul. Har varit medlem av barnhemsstyrelsen, av konferensens verkställande kommitté och av Bethesda Hospital. Var konferensens vice ordförande åren 1916–21. Medlem av konf:s "Board of Christian Service" 1924—.

Albert Loreen, f. i Winthrop, Minn., den 25 okt. 1886; prästvigd den 13 juni 1915; inflyttade från Columbia-konferensen 1918; pastor i Arlington Hill-församlingen 1918—. Medlem av konferensens "Board of Christian Service" 1923—.

Julius E. Lorimer, B.D., f. i Andover, Ill., den 12 juli 1876; prästvigd 1902; pastor i Jersey City, N. J., 1902–07, i Eau Claire, Wis., 1909–14, i Waukegan, Ill., 1914–16, i Muskegon, Mich., 1917–24, i Portland, Ore., 1925; flyttat från Columbia-konf. till Minnesota-konf. 1926; pastor i Mt. Olivet-församlingen, Minneapolis, 1926—.

Emil Lund, Ph.D., f. i Falun, Dalarne, den 23 juli 1850; student i Uppsala, Sverige, 1871; prästvigd i Visby 1874; till Amerika 1890; innehaft åtskilliga pastorat i Augustana-synoden, senast Tabor i Minneapolis; varit lärare några år vid Bethany College, Lindsborg, Kans.; utgivit kommentarier till Gamla testamentets poetiska böcker och skrivit Iowa-konf:s och Minnesota-konf:s historia m. m. "Retired".

PASTOR C. O. GRANLUND.

PASTOR V. HEGSTROM, PH.D.

PASTOR S. M. MILLER,
den luth. bibelskolans i St. Paul dekanus.

August Lundquist, född den 15 april 1849 i Järnskog förs., Värmlands län; genomgick vanlig folkskola samt från åren 1868 till 1870 underbefälskolan på Carlsborg; reste till Amerika 1872. Prästvigdes den 14 juni 1908 i Chicago, Ill.; har betjänat Princeton-pastoratet 1908–11 samt pastoratet Athens–Bradford sedan 1912. Avled i början av 1926.

Axel Ferdinand Lundquist, född i Ö. Ed, Kalmar län, den 20 febr. 1865; ankom till Amerika 1870; uppfostrad uti East Sveadahl förs., Minn., konfirmerad därstädes av pastor H. P. Quist. Inskrevs vid Gustavus Adolphus College, St. Peter, Minn., 1883, avlade mogenhetsexamen därstädes 1891. Efter studier vid Augustana College and Theol. Seminary prästvigd 1893; har betjänat följande församlingar: Bristol–Forestville, Conn., 1893–1902; Tabor, McKeesport, Pa., 1902–10; Första ev. luth. förs. i Winthrop, Minn., sedan april 1910.

L. J. Lundquist, född i Skärstad, Jönköpings län, den 7 aug. 1851; kom till Amerika 1869; arbetade de första åren av sin härvaro dels på järnväg, dels på farm. Studerade dels i Paxton och dels i Rock Island mellan åren 1871 och 1878; prästvigd sistnämnda år den 23 juni; tjänstgjort som pastor i Tripolis och Svea (Kandiyohi county), i Atwater–Grove City 1883–85, i Götaholm, Brush Prairie och Götalund 1885–96, i Siloah, Traverse county, 1896–1909, i åtskilliga församlingar i So. Dakota 1909–12, åter i Siloah från och med 1913.

Herbert S. Magney, f. i So. Stillwater, Minn., den 31 dec. 1891; prästvigd den 9 juni 1918; inflyttat från Canada-konferensen 1920; pastor i Saron, Ashland, Wis., 1920–22; f. n. Augustana-synodens missionär i Afrika.

Anders Johan Malmquist, född i Ljunga, Kronobergs län, den 19 aug. 1866; ankom till Amerika 1880; graduerade från Augustana College 1893; graduerade från teol. seminariet efter en treårig kurs 1896; prästvigd i Omaha, Nebr., 1896; pastor i Cumberland m. fl. platser 1896–1903; pastor i Menominee, Mich., 1903–08, i Balsam, Polk county, Wis., 1908–16, i Scandia, Minn., 1916–25, i Bismarck, N. D., 1925—. Har varit med om att bygga tvenne kyrkor och ett prästhus; varit sekreterare i missionsdistriktet; ordförande för Lutherförbundet inom Green Bay-distriktet; medlem av konf:s verkställande kommitté. Sedan den 6 nov. 1896 gift med Signe Miller från Cadillac, Mich. En dotter och två söner i livet.

Ernest Albin Martell, B.D., född den 18 sept. 1884 i Fergus Falls, Minn. Graduerade från Northwestern College 1907. Avlade maturi-

tetsexamen vid G. A. College, St. Peter, Minn., 1911. Bevistat Augustana teol. seminarium i Rock Island, Ill., 1911–14. Prästvigd den 14 juni 1914 i Sycamore, Ill. Pastor i Valley City, N. D., 1914–17, i Dahlsborg, S. D., 1917–21 och i Wheaton, Minn., sedan 1921. Medlem av Minnesota-konf:s verkställande kommitté 1921–23.

A. D. Mattson, B.D., f. i Bloomington, Ill., den 24 nov. 1895; son till pastor J. A. Mattson; graduerat från högskolan i Manson, Iowa, 1913, från Augustana College 1916, från teol. seminariet i Rock Island 1919; prästvigd 1919; graden M.S.T. från Augustana seminarium 1923. Som teol. stud. övade M. församlingsverksamhet på flera ställen inom olika stater. Var pastor i Avoca–Bethania–Lund. Minn., 1919–21, pastor i St. James, Minn., 1921–24; nu pastor i Sveadahl. Gift 1918 med Frida Anderson från Manson, Iowa.

J. A. Mattson, f. i Lekvattnet, Värmland, den 20 april 1862; till Amerika 1870; prästvigd den 10 juni 1894; inflyttat från Illinois-konf. 1899; pastor i Black River (Wylie), Minn., 1899–1901, i Winnipeg, Canada, 1901–02, i Warren, Minn., 1903–06; flyttat till Iowa-konf. 1906; återflyttat till Minnesota 1917; pastor i Ray–McGregor, N. D., 1917–21, i White Stone Hills–Gwinner, N. D., 1921–24, i Bock, Minn., 1925—.

Peter August Mattson, Ph.D., D.D., föddes i Hvitsands förs., Värmlands län, den 29 sept. 1865. Bevistade folkskolan där och konfirmerades 1880; ankom till Amerika 1882; stannade i Sacred Heart ett år samt ett år i Warren, Minn.; inskrevs i jan. 1885 vid Gustavus Adolphus College, graduerade där 1892; studerade teologi vid Augustana teol. seminarium i två år, tog graden Bachelor of Divinity samt prästvigdes 1894. Betjänade Första sv. luth. förs. i Tacoma, Wash., i fem år. Under denna tid var han Columbia-konferensens sekreterare i två år, vice ordförande i ett år. Antog kallelse till Ebenezer-församlingen i Minneapolis 1899, betjänade den i fem år. Under denna tid upptogos "post-graduate" studier vid Minnesotas statsuniversitet, varest han tog filosofie doktorsgraden; kallades till rektorsbefattningen vid Gustavus Adolphus College 1904, vilken befattning han innehade t. o. m. 1911; pastor i Cannon Falls, Minn., 1911–21. Han erhöll teol. doktorsgraden från Muhlenberg College, Pa., 1906. Har varit medlem av styrelsen för Bethesda Hospital, hednamissionsstyrelsen, styrelsen för Augustana Book Concern och synodens hemmissionsstyrelse. Valdes till ordförande i Kinamissionsföreningen år 1901 och tjänade i flera år. Har varit konferensens president f. o. m. 1913 och är det ännu (1926). Synodens vice president f. o. m. 1919. År 1895 ingick han äktenskap

med Emma Anna Olson från Hopkins, Minn. Barn: Myrtle Annetta Hattie, född den 1 maj 1896 i Tacoma, Hamlin August Nathanael, född den 10 sept. 1899 i Tacoma, och Violet Emma Christina, född den 20 nov. 1907 i St. Peter, Minn. — Dr Mattson företog 1909 en lång utrikes studieresa, under vilken han besökte det Heliga landet. År 1911 utgav han en bok med titeln: "Minnen och bilder från bibelns länder" vari han på medryckande sätt skildrar sina reseintryck. Boken är ock utgiven på landets språk under titeln: "Through the Land of Promise."

M. A. Melford, M.A., B.D., föddes i Södra Wings församling, Älfsborgs län, den 31 maj 1886. Ankom till Amerika 1890, direkt till Cranston, R. I. Flyttade till Centerville, R. I., 1893. Bevistade den publika skolan där. Graduerade från Upsala College 1911. Bevistade Augustana teologiska seminarium 1911–14. Prästvigdes i Sycamore, Ill., den 14 juni 1914. Har betjänat Immanuel-församlingen i Titusville, Pa., samt Zion i Oil City, Pa., 1914–18. Sedan 1918 har han betjänat pastoratet Comfrey–Darfur i St. James-distriktet, Minn. Är sedan 1914 gift med Anna (f. Friberg). Har fyra barn.

P. S. Miller, f. i Vånga, Kristianstads län, den 10 febr. 1863; till Amerika, 1881; prästvigd den 9 juni 1895; inflyttade från Illinois-konferensen 1915; pastor i Upsala, Minn., 1915–23; pastor i Welch-pastoratet 1923—.

Samuel M. Miller, B.D., f. i Lowell, Mass., den 26 aug. 1890; prästvigd den 15 juni 1913; inflyttade från Illinois-konferensen 1915; pastor i Messias-förs., Minneapolis, 1915–19 (även i Fridley från 1916), i Fridley ensamt 1919—. Dean för bibelinstitutet i St. Paul.

John P. Milton, A.B., B. D., f. i Gowrie, Ia., den 4 sept. 1897; bevistade G. A. College 1914–18, Chicago universitet vintern 1919, Yale lagskola 1919–20; Augustana teologiska seminarium 1920–23; prästvigd den 10 juni 1923; pastor i Anoka, Minn., 1923—.

A. P. Montén, D.D.,

föddes den 8 november 1844 i Solberga, Smaland. Studerade vid Växiö högre elementarläroverk 1859–66. Ankom till Amerika 1866, höll skola ett år i La Porte och Porter, Ind., sedan i Immanuelsförsamlingen i Chicago, till 1873. Vid luth. seminariet i Philadelphia, Pa., tog han fullständig teologisk kurs 1873–76; bevistade univ. i New York en termin under läsåret 1876–77. Prästvigdes i Vasa, Minn., 1875, besökte Sverige 1877. Under tiden han studerade i Philadelphia organiserade han Sionsförsamlingen därstädes och var dess förste pastor.

Tillsammans med dr C. E. Lindberg började han missionera i Wilmington, Del., Wilkesbarre och Sugar Notch, Pa., och Portland, Conn. På en hel mängd platser i östern utförde han dessutom missionsarbete.

Erhöll kallelse till lärare vid Gustavus Adolphus College och ankom därför till Minnesota 1877 på sommaren; stannade i St. Paul, varest han erhöll enhällig pastorskallelse till Första sv. luth. församlingen, vilken han antog och avsade sig kallelsen till G. A. College. I St. Paul stannade han i nio år. Under den tiden byggdes ny kyrka, Bethesda Hospital grundlades, "Skaffaren" flyttades till St. Paul och sammanslogs med Minnesota Stats Tidning, som av honom uppköptes; immigrantmission upprättades i St. Paul och Minneapolis, m. m. Med St. Paul, M. & Manitoba-järnvägen (nuvarande Great Northern) ingick han förbindelse och upprättade en kolonisationsbyrå i St. Paul och hade agenter på olika ställen i Red River-dalen, som på så sätt befolkades. Det är Monténs förtjänst, att denna vackra, fruktbara dal är så tätt befolkad med svenskar, och att sv. luth. kyrkor i sådan mängd ligga strödda inom densamma, inbjudande Sveas barn till deras andliga hem och till moderligt sköte.

Till Superior, Wis., kallades Montén 1888 och stannade där i tio år. Under den tiden byggdes Pilgrim-församlingens första kyrka och pastorshus, kyrka byggdes i "East End" och Sionsförsamlingen organiserades, hus byggdes för gudstjänster i S. Superior och Salemsförsamlingen organiserades, kyrka byggdes i Poplar och Betania-församlingen organiserades, gravgård köptes vid Bennet Siding och Immanuelsförsamlingen organiserades. Han organiserade även Bethlehemsförsamlingen i Superior. Under tiden han var i Superior hade han kolonisationskontor både i Superior och St. Paul och koloniserade mellan Hinckley och Duluth. Dell Grove organiserades. Salem vid Mahtowa och Bethel i Atkinson organiserades. Dessa två församlingar skaffade han 40 acres land vardera och lånade dem penningar till hjälp att bygga kyrkor. Åren 1898–1904 var han pastor för Maple Cheyenne-församlingen i N. D., 1904–05 var han pastor för Gethsemane-församlingen i Hopkins. På våren 1905 flyttade han till Immanuelsförsamlingen i Traverse county, Minn., vilken församling han själv hade stiftat år 1879. För denna och församlingen i White Rock, S. D., var han pastor under åren 1905–19. Han betjänade församlingen i Two Harbors under sommaren 1921.

Många och viktiga förtroendeposter har dr Montén innehaft inom konferensen och åtskilliga av dess distrikt. I förhållande till sitt kyrkosamfund har Montén varit en av de mest lojala och patriotiska. Orädd

och energisk har han alltid hållit på och kämpat för dess fri- och rättigheter. Mer än en gång har han i kritiska tider framtvingat "Augustanasynodens självständighetsförklaring" gent emot obehöriga anspråk.

Styrelsen för Augustana College tilldelade Montén år 1920 hedersgraden "Doctor of Divinity".

Följande ord av erkänsla och tacksamhet ägnades Montén i konferensordförandens årsberättelse 1920:

"Pastor A. P. Montén har efter en lång och trogen tjänstetid avsagt sig vården om sitt pastorat och dragit sig tillbaka till privatlivet. Han har nu uppnått den höga åldern av 75 år, har nedlagt en 44-årig prästerlig tjänst i vårt samfund och har utfört ett betydelsefullt arbete i vår kyrka. Vi äro tacksamma till Gud för den insats han gjort i vårt samfund och synnerligen inom denna konferens och bedja att Herren förlänar honom en stilla och fridfull levnadsafton."

James Moody, D.D., f. i Lekvattnet, Värmland, den 12 aug. 1859; till Amerika 1864; prästvigd den 24 juni 1888; pastor i Crookston, Minn., 1888–89, i St. Hilaire m. fl. platser i Minn. 1890–95, i Battle Lake, Eagle Lake m. m. 1896–1904; vistats i Fergus Falls dels som läroverksföreståndare och dels som pastor 1905–15; pastor i Roseau 1916–18, i Detroit, Minn., 1919–24; inflyttade hit 1924 som pastor i Säbylund, Wis.

Arnold G. Nelson, f. i St. Paul, Minn., den 13 sept. 1891; grad. från Minnesota College 1911, från G. A. College 1915, från Augustana seminarium 1919; prästvigd den 15 juni 1919. Pastor i Webster, S. D., 1919–21, i Ortonville, Minn., 1921–24, i Atwater 1925—. Tjänstgjorde på synodens missionsfält i Alabama 1916–17.

Augustus Nelson, D.D., f. i Asarum, Bleking, den 20 sept. 1863; till Amerika 1883; prästvigd 1898; inflyttade från Superior-konf. 1924; pastor i Clear Lake-pastoratet, Minn., 1924—.

John H. Nelson, B.D., f. i Malmö, Sverige, den 14 april 1865; till Amerika 1888; studentexamen vid Augustana College 1901; prästvigd 1904; inflyttade från Illinois-konferensen 1921; pastor i Lafayette, Minn., sedan sistnämnda år.

N. Anton Nelson, B.D., A.M., S.T.D., f. i Lindberga, Halland, den 4 april 1884; till Amerika 1901; prästvigd den 15 juni 1913; inflyttade från Nebraska-konferensen 1918; pastor i W. Union 1918–22; pastor i Ashland, Wis., 1922—.

N. J. W. Nelson, f. i Finja, Kristianstads län, den 6 april 1867; till Amerika 1868; prästvigd den 9 juni 1895; inflyttade från synodens

missionsfält i Montana 1920; pastor i Cloquet, Minn., 1920–24, i Sillerud–Balaton, Minn., 1924—. Pastor Nelson är konferensens sekreterare sedan 1921 och synodens sedan 1923.

O. A. Nelson, född i Qviinge, Kristianstads län, den 29 aug. 1855; föräldrarna: lantmannen Åke Nelson och hans hustru Anna, f. Sandberg. Döpt därstädes och efter genomgången folkskolkurs konfirmerad. Ankom till Amerika 1879. Anställd såsom skollärare i Cannon River församling 1881. Bevistade Gustavus Adolphus College, St. Peter, 1883–87 och Augustana seminarium, Rock Island, 1887–89. Ordinerades den 16 juni 1889 i Molines kyrka. Har betjänat Princeton-förs., Ill., 1889–94, Emanuel, Minneapolis, 1894–1909 och Ebenezer, Minneapolis, 1909—. Medlem av konf:s "Board of Christian Service" 1923—. Avled den 5 oktober 1926.

O. J. Nelson, B.D., f. i Pecatonica, Ill., den 26 okt. 1876; efter genomgången kurs vid Augustana College och Seminarium prästvigd den 15 juni 1902; pastor i Sacred Heart–Strömbäck (Renville och Chippewa counties), Minn., 1902–09, i Lake City, Minn., 1909–13, i Dunnell, Minn., 1913–24, i Scandian Grove, Minn., 1924—.

Karl Newquist, f. i Närike den 26 aug. 1859; kom till Amerika 1886; prästvigd inom Augustana-synoden den 15 juni 1919; pastor i Hettinger-pastoratet, N. D., 1919–20; flyttade till Nebraska-konferensen (York) 1921; återkom till Minnesota-konferensen 1923; betjänade vakanta församlingar 1924–25. Avled på nyåret 1926.

E. J. Norden, f. i Grythyttan, Örebro län, den 18 dec. 1853; till Amerika 1883; prästvigd den 24 juni 1888; inflyttade från Illinois-konferensen 1904; pastor i Little Falls, Minn., 1904–06; flyttade till New York-konferensen 1906; inflyttade från New York-konferensen 1909; pastor i Port Wing, Wis., 1909–21; vistas vid diakonissanstalten i Omaha, Nebr.

Andrew William Nordin, f. i Botilsäter, Värmland, den 23 maj 1878; till Amerika 1903; prästvigd den 13 juni 1920; pastor i International Falls 1920–21, i Fish Lake 1921—.

Andreas Norén, B.D., föddes i Byske församling, Västerbottens län, den 15 sept. 1861. Han ankom till Amerika 1888, upptog studier vid Gustavus Adolphus College 1894, avlade mogenhetsexamen vid detta läroverk år 1900, fullbordade den teologiska kursen vid Augustana teol. seminarium 1903, prästvigdes samma var. Betjänade pastoratet Kennedy–Emmaus i Kittson county, Minn., 1903–05, Bethesda, So. St. Paul, och Augustana-församlingen i St. Paul, Minn., från 1905 till

1909 och St. Paul-församlingen i St. Paul 1909–24. Han organiserade de två sistnämnda församlingarna. Stadsmissionär i St. Paul 1924—. På hösten 1903 förenades han i äktenskap med miss Amanda E. Olson från St. Paul. Denna förening har välsignats med tre barn, av vilka Louise M. och Paul H. A. leva.

J. A. Norlin, f. i Ryda, Västergötland, den 11 dec. 1856; till Amerika 1878; prästvigd den 27 juni 1896; inflyttade från Illinois-konf. 1908; pastor i Spring Garden, Minn., alltsedan 1908.

E. Norsén, f. i Nås, Dalarne, den 6 febr. 1850; till Amerika 1880; prästvigd 1885 inom Augustana-synoden. Har betjänat följande församlingar, alla inom Minnesota: Carlslund och Swedesburg (Wright county); Mamrelund (Kandiyohi county); Sion (Chippewa county); Benson, Bethesda, Murdock (Swift county); Morris, Herman, Bethania (Stevens county); Moose Lake, Swede Park, Blomskog, Mathowa, Bethel (Carlton county); Hoflanda–Christdale (Rice county). "Retired" 1924.

Eric J. Nyström, f. i Fornåsa, Östergötland, den 8 maj 1860. Föräldrar: Carl W. Nyström och hans hustru Anna Sofia (född Löf). Erhöll i Sverige vanlig folkskoleundervisning samt idkade en tid studier för privat lärare. Ankom till Amerika i maj 1879. Inskrevs vid Augustana College, Rock Island, Ill., hösten 1880; avlade där mogenhetsexamen 1887. Genomgick den teologiska kursen vid Augustana teol. seminarium 1887–89; prästvigdes den 16 juni 1889. Betjänade församlingen i Ottumwa, Iowa, med annexet Muchakinock, från juni 1889 till nov. 1896; Första förs. i Worcester, Mass., från nov. 1896 till febr. 1905; Första sv. ev. luth. förs. i St. Peter, Minn., 1905–16; pastoratet Carlslund–Swedesburg (Cokato-distriktet) aug. 1916–25; Langford–Groton, S. D., 1926—. Tjänstgjorde under studietiden såsom skollärare och predikant i Swedesburg, New London och Clinton, Iowa; Ryssby, Boulder och Longmont, Colo.; St. Paul-distriktets missionsfält från Hudson till Ashland, Wis.; Sheffield, Knoxville, Evanston och Geneseo, Ill.; Jamestown, N. Y., samt Worthington, Slayton och Blooming Prairie, Minn. Har tjänstgjort som sekreterare, kassör och ordförande i Burlington-distriktet och som medlem i verkställande kommittéen inom Iowa-konferensen, som sekreterare och ordförande i Boston-distriktet och som ledamot av verkställande kommittéen och missionsstyrelsen inom New York-konferensen, som statistiker i St. Peter-distriktet inom Minnesota-konferensen m. m. Varit i äktenskap förenad med Hilma Julida Ohlin sedan den 7 juni 1890 och äger i

äktenskapet döttrarna Helga Erika Theodora, född i Ottumwa, Iowa, den 13 juni 1891, och Margareta Irene, född i Ottumwa, Iowa, den 6 maj 1893. Fru Hilma Nyström avled i Worcester, Mass., den 10 okt. 1903. Pastor Nyström avled den 31 augusti 1926.

C. E. Odell, f. i Bjurtjärn, Värmland, den 7 maj 1865; till Amerika 1874; prästvigd den 16 juni 1901; inflyttade från Illinois-konferensen 1905; pastor i So. Stillwater 1905–09, i Cannon River–Welch 1909–22; nyligen flyttad till Red River Valley-konferensen.

Verner Gustaf Ogren, B.D., f. i Stillwater, Minn., den 30 juni 1888; prästvigd 1915; inflyttade från Spokane, Wash., Columbia-konf., 1925; pastor i Red Wing, Minn., 1925—.

Oscar W. Ohlson, B.D., f. i Fridlefstad, Bleking, den 3 juli 1877; bevistade en lantbruksskola på Laaland, Danmark, 1897–98; kom till Amerika 1901; studentexamen 1909; bevistade seminariet i Rock Island 1909–12; prästvigd 1912; pastor i Minot-pastoratet, N. D., 1912–14, i Mt. Vernon–Edenwald, N. Y., 1914–19, från sistnämnda år i Grand Rapids-pastoratet, Minn. Idkade studier vid Columbia-universitetet i New York 1915–17.

A. G. Olson föddes i Sillerud, Värmland, den 10 mars 1864. Efter ankomsten till Amerika (1869) i sällskap med föräldrar tillhörde han Swan Lake-församlingen nära Dassel, Minn. Avlade studentexamen vid Gustavus Adolphus College och teologisk examen vid Augustana College samt prästvigdes vid synodalmötet i St. Peter 1894. Har betjänat följande pastorat: Youngstown–Newcastle och Bessemer pastoratet i New York-konferensen; Bismarck–Slaughter 1897–1900; White Stone Hill–Rutland–Oakes 1900–03; Kenora–Whitemouth, Canada, 1903–07; Elbow Lake–Fridhem–Hermon 1907–11; Mitchell, S. D., med dithörande församlingar 1911–14; Saron–Flasher, N. D., 1914–22; Clara, S. D., 1922–23; East Chain 1924—. Sedan 1894 i äktenskap förenad med Anna Hildegard Djuberg; nio barn.

C. G. Olson, f. i Värmskog, Värmland, den 16 maj 1862; kom till Amerika 1870; prästvigd den 24 juni 1888; inflyttade från Nebraska-konferensen 1906; pastor i Betania-församlingen i Duluth 1906–14; flyttade till Nebraska-konf. 1914; återinflyttade till Minnesota-konf. 1923; f. n. pastor i Tripolis.

Carl H. Olson, B.D., f. i Tollesjö, Västergötland, den 24 sept. 1885; till Amerika 1904; prästvigd den 11 juni 1916; pastor i Sunne (Wilton), N. D., 1916–19, i Elim, W. Duluth, 1919—. Medlem av konf:s

"Board of Christian Service" 1924—. Gift sedan den 15 juni 1923 med Elin Teresia Sjögren från Ödenäs, Älfsborgs län.

F. Edw. Olson, f. i Ingatorp, Jönköpings län,den 12 maj 1877; till Amerika 1897; prästvigd den 16 juni 1912; pastor i Fort Arthur, Can., 1912—; inflyttade från Canada-konferensen 1915; pastor i Cloquet, Minn., 1915–18, i Grand Rapids 1918–19, i Midway–Meadowlands 1920–23; tjänstgjorde i Superior-konferensen 1924–25; pastor i New London-pastoratet, Minn., 1926—.

George R. Olson, B.D., f. i Fryksände, Värmland, den 5 aug. 1882; prästvigd den 13 juni 1920; från Illinois-konferensen 1921; pastor i Langford, S. D., 1921–24. Flyttad till Illinois-konferensen.

Jno. E. Oslund, A.B., B.D., Ph.D., D.D., föddes den 1 jan. 1873 i North Crow River-förs., Wright county, Minn.; graduerade från Gustavus Adolphus College våren 1903; idkade teologiska studier vid Augustana teol. seminarium 1903 och vid "The Chicago Luth. Theol. Seminary" i Chicago 1904–05. Återvände till det teol. seminariet i Rock Island vårterminen 1906 och fullbordade därstädes den teologiska kursen. Prästvigdes i Denver, Colo., 1906. Verkade på synodens missionsfält i Coeur d'Alene-gruvdistriktet i norra Idaho 1906; antog kallelse till Brainerd 1907. Tjänstgjorde i Spokane, Wash., 1907–10, i Mansfield, Ore., 1910–12, i Center City, Minn., 1913–17, inom Idaho 1917–20; är sedan 1921 pastor i Cannon Falls, Minn. Gift sedan 1907 med Lily Helen Viktoria Anderson från Fargo, N. D.; fyra barn.

Oscar Ostrom, B.D., M.A.; f. i Stockholm, Sverige, den 29 juni 1861; genomgick sex klasser av Norra latinläroverket i Sverige; till Amerika 1883; studerade vid teol. seminariet i Chicago 1885–89; pastor i kongregationalistsamfundet 1889; studerade vid ett college i Wisconsin 1889–92, vid Hartford teol. sem. 1894–95 och vid Augustana teol. sem. 1896–97; prästvigd av Augustana-synoden 1897; har tjänstgjort inom denna synod i Olean, N. Y.; Aurora, Ill.; Astoria, Ore.; Idaho Springs, Colo.; Kingsburg, Calif.; Dagus Mines, Pa.; Kersey, Pa.; New Castle, Pa.; Lead, S. D., 1922–23. Flyttat till New York-konferensen.

Ernest A. Palm, B.D., f. i Ludington, Mich., den 7 maj 1893; prästvigd 1919; inflyttad från Missoula, Mont., 1925; pastor i Hector, Minn., 1925—.

Johan Pearson, B.D., S.T.D., f. i Västergötland den 18 juni 1877; till Amerika 1905; prästvigd den 15 juni 1919; från Iowa-konferensen 1922; pastor i Sioux Falls 1922—.

Pastor Ernest R. Weinhart.

Pastor H. Gottfred Berg.

Pastor J. Gottfrid Larson.

Pastor Carl W. Sodergren.

Pastor Hjalmer W. Johnson.

Pastor Edward E. Collin.

J. M. Persenius, A.M., född i Alanäs förs., Jämtland, den 27 okt. 1866. Studerade i Sverige. Ankom till Amerika 1892. Avlade studentexamen vid Augustana College 1899 och prästexamen 1902. A.M. graden 1912. Prästvigdes i Ishpeming, Mich., 1902. Betjänade New Sweden-pastoratet i Iowa-konferensen 1902–07 och Grand Forks-pastoratet i Red River Valley-konferensen 1907–22. Var sekreterare i Burlington- och Red River-distrikten, sekreterare och statistiker för Red River Valley-konferensen i sju år, ordförande i Red River-distriktet i sex år. Pastor i Tabor-församlingen, Minneapolis, 1922–25. Flyttat till Illinois-konferensen.

Alex. Peterson, f. i Löfånger, Västerbotten, den 17 febr. 1867; till Amerika 1893; studerade vid G. A. College och prästvigdes 1904; betjänade Grantsburg-pastoratet i Wisconsin 1904–07; pastor i Minot med flera missionsplatser i North Dakota 1907–10, i Kristine, Minn., 1910–15, i Säbylund, Stockholm, 1915–24. Flyttade till Red River Valley-konferensen 1924. Sedan 1904 gift med Ingrid Svenson från Ashland, Wis. Barn: sex flickor.

Elof Peterson, B.D., f. i Långasjö, Kronobergs län, den 3 sept. 1867; prästvigd den 14 juni 1903; inflyttade från Nebraska 1913; pastor i Little Falls 1913–19, i Worthington 1919—.

E. J. Peterson, f. i Vilhelmina förs., Västerbottens län, den 5 april 1860. Föräldrar: Per Ersson och hans hustru Britta Christina. Hade nio syskon, av vilka åtta leva. Fick vid tio års ålder som herdegosse förtjäna sitt dagliga bröd. Hade till närmaste folkskola 8 à 10 svenska mil. Den första undervisningen meddelades i hemmet vid moderns knä. Kom på våren 1885 till Amerika, till Duluth. Studerade vid G. A. College mellan 1886 och våren 1893; avlade studentexamen sistnämnda år. Inskrevs vid seminariet i Rock Island hösten 1893, graduerade därifrån 1895 och prästvigdes samma år. Tjänstgjorde som teol. stud. på missionsfältet i Utah 1894. Första pastorat: Kennedy–Emmaus (Red River Valley). Företog 1896 en resa till Sverige för hälsans skull. Har sedan betjänat församlingarna: Washington, Conn. (okt. 1896 till okt. 1898); Dalbo, Minn. okt. 1898 till jan. 1901); Waltham, Mass. (jan. 1901 till febr. 1911); Carlton, Minn. (febr. 1911 till jan. 1917); Aitkin, Minn., 1917–23; flyttade till Benson, Minn., okt. 1923.

Gustaf Peterson föddes den 31 juli 1848 i Naum, Ryda pastorat, Västergötland. Ankom till Amerika 1864; bevistade St. Ansgar's Academy i Carver, Minn., 1864–66, G. A. College, St. Peter, Minn., 1878–80 och Augustana College och teol. seminarium, Rock Island,

Ill., 1880–82. Prästvigdes den 18 juni 1882 i Altona, Ill. Har under hela tiden tjänstgjort inom Minnesota-konferensen och är nu boende i North Branch, Minn. "Retired."

Math. Peterson, D.D., född i Hällesjö, Jämtland, den 17 jan. 1861; kom till Amerika 1873; studerade vid Ansgarii College, Knoxville, Ill., och Potomac University, Washington, D. C.; ordinerades av de svenska kongregationalisterna 1885. Har varit pastor i flera "missionsförsamlingar". Ordinerades av Augustana-synoden 1907 på kallelse från Grand Rapids, Minn. Har tjänstgjort i Grantsburg-pastoratet, Wis., 1907–08, i Nylunda–Annandale 1909–11, i Upsala 1912–14, i Princeton-pastoratet 1914–16, i Tolley-pastoratet, N. D., 1916–18, i Minot-pastoratet, N. D., 1919–22. Gift med Wilhelmina Nelson 1885.

Rudolf Peterson, B.D., f. i Sillhöfda, Bleking, den 6 aug. 1884; till Amerika 1902; prästvigd den 11 juni 1916; pastor i Maple Plain 1916–20, i Walnut Grove–Tracy 1920–22, i Salem, Minneapolis, 1922—.

Carl J. Petri, A.M., D.D., föddes i Rockford, Ill., den 16 juni 1856. Inskrevs i Augustana College i Paxton, Ill., på hösten 1871, graduerade 1877. Prästvigdes i Des Moines 1880. Betjänade Sionsförsamlingen i Philadelphia, Pa., 1880–84. Har idkat högre studier vid Minnesotas statsuniversitet och Pennsylvania-universitetet i Philadelphia. Var lärare vid G. A. College i St. Peter 1884–88, var läroverkets vice president och betjänade samtidigt sv. luth. förs. i St. Peter en tid. Pastor i Augustana-församlingen i Minneapolis alltsedan 1888. Har varit medlem av verkställande kommittéen, av styrelserna för Augustana Book Concern, Augustana College, G. A. College, Minnesota College, Bethesda Hospital, Svenska hospitalet i Minneapolis m. m. Har varit vice ordförande i konferensen, ordförande i distriktet en hel mängd av år. Gift i Gloria Dei-kyrkan i Philadelphia 1880 med Christina Anderson. Har haft sex barn: tre söner och tre döttrar. — Under sin 35-åriga verksamhet i Minneapolis såsom Augustana-församlingens pastor har dr Petri nedlagt ett outtröttligt och outsägligt värdefullt arbete inom sin församling och utövat ett verksamt och fruktbärande inflytande såväl inom sitt missionsdistrikt som inom konferensen och i vida kretsar av det borgerliga samhället. Avled den 24 okt. 1926.

Gustaf Rast, D.D., född i Fristad, Älfsborgs län, den 13 juli 1857; ankom till Amerika 1873; studerade vid Augustana College och teol. seminariet 1878–84; prästvigd i Andover, Ill., 1884; pastor i Säbylund, Stockholm, Wis., 1884–86; i Red Wing, Minn., 1887–1907, i Sand Lake, Wis., 1907–10, i Saron, Minneapolis, 1910–13, i East Union–

Carver, Minn., 1913–18, i Litchfield, Minn., 1918—. Minnesota-konferensens sekreterare i tre år; Minnesota-konferensens vice president i ett år; medlem av styrelsen för G. A. College sex år, dess sekreterare och ordförande; medlem av barnhemsstyrelsen flera år; medlem av styrelsen för Minnesota College flera år; medlem av verkställande kommittéen över trettio år; vald till konferensens vice ordförande 1922; konferensens kassör tjugo år. Hedrades av fakulteten och styrelsen vid Augustana College och teol. seminarium den 30 maj 1906 med graden teologie doktor.

J. P. Regnér, B.D., f. i Brålanda, Dalsland, den 11 jan. 1873; till Amerika 1881; prästvigd den 15 juni 1902; inflyttade från New York-konferensen 1915; pastor i Eau Claire–Levis, Wis., 1915–25. Avled på nyåret 1926.

Carl S. Renius, född den 12 sept. 1862 i Högsby, Kalmar län; ankom till Amerika 1881; studerat i Rock Island och prästvigdes 1892; betjänat följande pastorat: Erie, Pa., 1892–96; Falconer–Brocton, N. Y., 1896–1901; Ft. Dodge, Iowa, 1901–06; Braham, Minn., 1906–18; Bethany, Minneapolis, 1918—.

August Road, född den 20 maj 1852 i Grinstad, Dalsland; till Amerika 1882. Kateket inom Iowa-konferensen 1883–1901 och inom Minnesota-konferensen i East Chain-förs., Minn., 1901–08. Prästvigd den 14 juni 1908. Pastor i East Chain, Minn., 1908–12 (tjänstgjorde samtidigt i Lakefield–Fairmont); sedan 1913 pastor i Bayfield, Washburn och sv.-finska Bethesda i Ashland, Wis.

Carl Emil Rydell, B.D., f. i Minneapolis, Minn., den 10 juni 1896; prästvigd 1925; pastor i Frederic–Siren, Wis., 1925.

E. Edwin Ryden, A.B., B.D., f. i Kansas City, Mo., den 12 sept. 1886; studentexamen 1910; prästvigd den 14 juni 1914; inflyttade från New York-konferensen 1920; pastor i Gloria Dei, St. Paul, 1920—. Medlem av General Councils "Press Committee" 1915, 1917, av Augustana-synodens "Press Committee" 1916–18, 1920—, av "Hymnal Committee" 1922–23, av den "engelska" katekes-kommittéen 1922, av den "engelska" liturgiska kommittéen 1923—. Tidningsman 1910–11. Biträdande redaktör av "Our Young People." Vice president av "The Association of English Churches" 1921, president för densamma 1922—. "Camp Pastor" under världskriget. "Chaplain of John De Parqu Post, American Legion", St. Paul, 1922—.

A. G. E. Rydquist, B.D., f. i Rydaholm, Jönköpings län, den 29 jan. 1875; till Amerika 1887; prästvigd den 5 juni 1904; inflyttade från

Nebraska-konferensen 1914; pastor i Platte Valley-pastoratet, S. D., 1914–18, i Strandburg, S. D., 1918—.

Ernst Julius Sakrison, B.D., född i Hede, Bohuslän, den 15 jan. 1885 och kom till Amerika 1903. Skolbildning: vanlig folkskoleundervisning i Sverige; graden A.B. vid Gustavus Adolphus College, graden B.D. vid Augustana Theological Seminary. Ordinerades till pastor den 9 juni 1918 på kallelse av Gustaf Adolf-församlingen i Minneapolis och har sedan dess betjänat denna församling. Varit Minneapolis-distriktets sekreterare flera år.

August Samuelson, B.D., f. i Clear Lake-förs., Sibley county, den 17 juli 1878; student vid G. A. College den 28 maj 1903; prästvigd den 17 juni 1906; pastor i Salem, Minneapolis, 1906–16, i Gustaf Adolf-församlingen, Minneapolis, 1916–17, i Providence Valley 1917–22, i Clara-förs., Brainerd, från okt. 1922—. Förenades i äktenskap den 27 juni 1906 med Eugenia Adeline Erickson från Dunnell, Minn.; ett barn.

Carl W. Samuelson, B.D., f. i Svea, Iowa, den 19 okt. 1881; prästvigd den 13 juni 1909; pastor i White Stone Hills–Salem (Oakes), N. D., 1909–11, i W. Sweadahl–Little Cottonwood, Minn., 1911–18, i Rush City–Harris 1918–24. Flyttat till California.

Alex Sand, B.D., föddes i Larf, Västergötland, den 29 juli 1873; kom till Amerika 1885; konfirmerades i East Union 1887; tog studentexamen vid G. A. College 1894; prästvigdes 1899; betjänade Crookston-pastoratet till 1903, Black River-pastoratet till 1912 och Annandale-pastoratet sedan dess. Var Red River Valley-konferensens förste sekreterare. Gift 1909 med Mabel Svenson från St. Hilaire.

Oscar Sandahl, B.D., var född den 30 april 1874 i Moheda socken, Kronobergs län. Vid fjorton års ålder kom han med sina föräldrar till Amerika, vilka bosatte sig i Stillwater, Minn., 1888. Vid nyåret 1899 begav han sig till Gustavus Adolphus College och graduerade 1905. I september samma år inskrevs han i Augustana teologiska seminarium i Rock Island, Ill., och fullbordade den treåriga kursen för graden B.D. på våren 1908 samt prästvigdes samma år. Han har betjänat följande församlingar såsom pastor: sv. ev. luth. Messias, Marquette, Mich., 1908–13; Bethlehem, Wahoo, Nebr., 1913–17; Chisago Lake, Center City, Minn., 1917—. Har tjänat såsom ordförande och sekreterare i Ishpeming-, Wahoo- och Chisago-distrikten; har varit ledamot i Superior-konferensens verkställande kommitté, i styrelsen för Luther College, Wahoo, Nebr., samt Tabitha-styrelsen, som har tillsyn över Bethesda-inrättningarna. Är medlem av Minnesota-konf:s "Board of

Christian Service". Han ingick äktenskap med Anna Hilda Hedberg i St. Peter, Minn., midsommardagen 1908.

E. H. Sandén, B.D., f. i Chariton, Iowa, den 11 febr. 1873; prästvigd 1905; inflyttade från Iowa-konferensen 1925; pastor i Tolley, N. D., 1925—.

Gustav W. Sanstead, B.D., f. i Garfield, Minn., den 13 jan. 1893; graduerade från G. A. College 1919, från Augustana seminarium 1922; prästvigd den 18 juni 1922; pastor i Sillerud och Balaton, Minn., 1922–24. Flyttat till Red River Valley-konferensen.

A. F. Seastrand, f. den 8 mars 1867 i Askeryds församling, Jönköpings län, Småland. Ankom till Amerika 1887. Inskrevs vid Augustana College på våren 1891 och avlade mogenhetsexamen därstädes 1897. Betjänade svenska luth. församlingen i Everett, Mass., 1897–98. Inskrevs vid Augustana teologiska seminarium på hösten 1898. Prästvigdes 1901. Betjänade församlingarna i Gibson City och Sibley, Ill., 1901–05 och New London–Spicer, Minn., 1905–09. Tjänade som synodens immigrant- och sjömansmissionär i Boston, Mass., 1909–17 och var under samma tid pastor för Trefaldighetsförsamlingen i East Boston. Har betjänat Beckville–Cosmos och Rosendale pastoratet sedan 1917.

A. Serenius, f. i Vånga, Västergötland, den 20 febr. 1873; kom till Amerika 1891; prästvigd 1919; inflyttade från Nebraska-konferensen 1925; pastor i Sand Lake, Wis., 1925—.

Caleb E. Shaleen, B.D., född vid Chisago Lake, Minn., den 25 nov. 1874. Studentexamen vid G. A. College 1897; prästvigd 1900. Har betjänat Clarkfield-pastoratet 1900–06; Akron, Ohio, 1906–11; Augustana–Höglanda 1911–21; f. n. pastor i Centuria, Wis.

C. E. Sholander, f. i Allgutsboda, Kronobergs län, den 10 april 1866; till Amerika 1888; till Cherokee, Iowa, 1896, diakon, söndagsskolföreståndare och predikant där 1897–1907; prästvigd 1912; pastor i Clarkfield-pastoratet, Minn., 1912–16, i East Chain–Fairmont, Minn., 1916–19, i Little Falls, Minn., 1920–24, i Balsam–Range, Wis., 1924—.

Carl J. Silfversten, A.M., föddes i Närpes, Vasa län, Finland, den 21 aug. 1879. "Läste katekes, bar ved at mor och band fisknät åt far, tills jag var 14 år gammal." Genomgick folkskolan på två år. Bevistade folkskollärareseminariet i Topelius' stad Nykarleby i två år. "Drevs av äventyrslusta och generalguvernören Bobrikoff till Amerika år 1899." Bevistade Gustavus Adolphus College trenne vintrar. Fortsatte studierna och tog studentexamen vid Augustana College 1907. Studerade

ett år vid Chicago Lutheran Seminary och ett år vid Augustana seminarium och prästvigdes 1909. Har såsom pastor betjänat svensk-finska lutherska församlingen i Worcester, Mass.; sv. luth. församlingen i Gladstone, Mich.; Sionsförsamlingen i Ironwood, Mich., samt Immanuelsförsamlingen i Rhinelander, Wis. Är numera pastor i Bethelförsamlingen i Duluth, Minn.

P. N. Sjögren är född i Bethesda, Iowa, och fostrad på lantbygden nära Stanton, Iowa. Tog studentexamen vid Augustana College 1901. Ingick såsom student vid engelsk-lutherska seminariet i Chicago år 1903; prästvigdes 1906; har tjänat såsom konferensens missionär i Port Arthur, Fort Williams och omkringliggande platser i Ontario, Canada, 1906–08; pastor i Gloria Dei, St. Paul, 1910–15; pastor i den eng. luth. församlingen i St. Peter sedan 1919. Tjänade som lägerpastor under kriget.

Laurent Erik Sjölinder, A.M., född den 22 april 1859 i Tuna, Medelpad. Studerade en tid vid Fjellstedtska skolan i Uppsala. Ankom till Amerika 1882. Avlade maturitetsexamen vid Augustana College, Rock Island, Ill., 1886. Bevistade Augustana teol. seminarium 1886–88. Prästvigd den 24 juni 1888. Pastor i Union Creeks och Nathanaels förs., S. D., 1888–96. Missionär i St. Paul, Minn., 1897–98. Pastor i Grand Forks', N. D., Bethesda och Nyskoga, Minn., församlingar 1889–1906, i Walnut Grove och Tracy församlingar, Minn., 1906–19; betjänade Tabor i Minneapolis 1921–22 (under vakans där); pastor i Little Falls 1926—.

C. E. Slätt föddes i Högsby, Kalmar län, den 27 jan. 1865. Växte upp i ett kristligt hem och kom under konfirmationstiden till medvetet trosliv. Genomgick folkskolan och studerade en tid privat i Sverige. Ankom till Amerika 1891. Genomgick fullständig kurs i det teologiska seminariet och prästvigdes 1894. Fullbordade college-kursen 1896. Har såsom pastor betjänat Första församlingen i Rock Island 1894–1901; Zionsförs. i Philadelphia 1901–09. Är sedan 1909 pastor i Chisago City. Medlem av "Board of Christian Service".

Gustaf K. Stark, B.D., f. i Eksjö, Småland, den 15 jan. 1867; till Amerika 1875; prästvigd den 10 juni 1894; pastor i Pittsburgh, Pa., 1894–96, i Galesburg, Ill., 1897, i Kenosha, Wis., 1898–1901, i Evanston, Ill., 1901–07, i Elim, Chicago, 1911–1917; åren 1907–11 superintendent för svenska avdelningen av Illinois Anti-Saloon League; infl. från Illinois-konferensen 1916; pastor i Emanuel-förs., Minneapolis, 1917—. Pastor Stark deltog framgangsrikt uti nykterhetsarbetet i

Sverige år 1922. Har varit medlem av många viktiga konferens- och synodkommittéer.

Theo. Steinert, f. i Laholm, Halland, den 15 sept. 1873; kom till Amerika 1891; prästvigd den 16 juni 1912; inflyttade från Red River Valley-konferensen 1914; pastor i Marine Mills 1914–21, i Clarkfield-pastoratet 1921—.

Victor Sternherz, f. i Ryssland den 10 dec. 1865; till Amerika 1906; prästvigd den 16 juni 1912; inflyttade från Red River Valley-konf. till Minneapolis 1920; anställd i judemissionens tjänst; nyligen flyttad till Illinois-konferensen.

Emanuel O. Stone, A.B., D.D., född på hemmanet Bua, Forshälla, Bohuslän, den 13 april 1860. Efter att hava som yngling tillbringat en fem år till sjöss och därunder besökt flera främmande länder, Amerika åtskilliga gånger, stannade han kvar i Philadelphia år 1880. Senare samma år reste han till Minnesota, först till Stillwater, året därpå till Minneapolis. Inskriven vid G. A. College i nov. 1884, graduerade därifrån 1892; graduerade från Augustana College and Theol. Sem. 1894; prästvigdes sistnämnda år. Har förestått Gethsemane-förs. i Hopkins och Ebenezer-förs. i Minneapolis. Sedan den 5 maj 1895 pastor för St. Pauli-förs. i Minneapolis. Har tjänat som ordförande i Minneapolis-distriktet flera år. Har varit medlem av konferensens verkställande kommitté, president för Minnesota College skolåret 1904–05 samt ordförande i dess styrelse från skolans början; medlem av styrelsen för det svenska lasarettet i Minneapolis ända från dess grundläggning 1898 samt styrelsens ordförande flera år; är nu ordförande i skolkommittéen för lasarettets sjuksköterskor; sedan flera år tillbaka medlem av styrelsen för "The Children's Home of Minnesota". Pastor Stone valdes till vice ordförande i Kinamissionssällskapet då detta stiftades. Gift; tre barn: två döttrar och en son.

Lars J. Sundquist föddes i Nås, Dalarne, den 10 juni 1856. Kom till Amerika 1878. Avlade studentexamen vid Augustana College 1886. Prästvigdes den 24 juni 1888. Har såsom pastor verkat på följande platser: Osage City och Mariadahl, Kans.; Pueblo, Colo.; Manor och El Roy, Texas; Shenandoah, Iowa; under nio års tid betjänat Moose Lake-pastoratets församlingar i Minnesota. Är nu bosatt i St. Paul, Minn. "Retired."

C. Svenson föddes i Slöinge, Hallands län, den 4 aug. 1852. Ankom till Amerika år 1873. Prästvigdes i Moline, Ill., den 18 juni 1893; betjänat församlingar i Otter Tail county, Minn., 1893–95; Cam-

bridge, Ill., 1896–99; W. Duluth och Midway, Minn., 1900–01; Mediapolis, Iowa, 1902–07; St. Cloud, Minn., 1907–10; New London, Minn., 1910–16; W. Duluth och Midway än en gång 1916–19; stadsmissionär i St. Paul 1919–22; är nu pastor i Marine stadsförsamling.

Ernest G. Svenson, Ph.B., f. den 11 nov. 1885; prästvigd den 13 juni 1915; pastor i Milbank-pastoratet, S. D., 1915–19; lärare vid Gustavus Adolphus College 1919–21; pastor i "Trinity"-församlingen i Duluth 1921—.

Carl O. Swan, B.D., född den 29 mars 1873 i Törnsfall, Kalmar län; ankom till Amerika 1891. Avlade maturitetsexamen vid Augustana College, Rock Island, Ill., 1903. Bevistade Augustana teol. sem. 1903–06. Prästvigd den 17 juni 1906 i Denver, Colo. Pastor i Worthington, Minn., 1906–09; i Emanuel, St. Paul, 1909–april 1912; i Första sv. luth. församlingen i Duluth sedan maj 1912. Kassör för Bethany Home i Duluth 1915–20 och dessutom sollicitör för barnhemmet 1921–22; medlem av konf:ns "Board of Christian Service".

J. W. Swanbeck, A.M., f. i Larf, Västergötland, den 20 dec. 1862; till Amerika 1887; prästvigd den 7 juni 1896; inflyttade från Iowakonferensen 1918; pastor i Deerwood-pastoratet 1918–21; är nu pastor i Orient, S. D.

S. Hjalmar Swanson, B.D., f. i Tving, Bleking, den 12 juli 1886; till Amerika 1895; graduerade från G. A. College 1910, från Augustana seminarium 1913; prästvigd den 15 juni 1913; pastor i Deerwood-pastoratet 1913–17, i Lafayette 1917–21; biträdande pastor i Gustaf Adolf-församlingen i St. Paul 1921—. Sedan 1921 gift med Marie E. Johnson.

Emil Swenson, B.D., f. i Scandia, Kans., den 7 april 1884; genomgick fullständig kurs vid Bethany College; prästvigd den 15 juni 1913. Har tjänstgjort som pastor i Lockridge, Iowa, flera år och sedan i Marinette, Wis., nära sju år; är från och med 1923 pastor i Bethlehemförsamlingen, Minneapolis.

G. Sigfrid Swensson, f. i Husaby, Västergötland, den 29 mars 1869; till Amerika 1889; prästvigd den 5 juni 1904; inflyttade från Illinoiskonferensen 1921; pastor i Webster–Bristol, S. D., 1921–22; f. n. pastor i Maple Plain–Lyndale. Den förste protestantiske (lutherske) missionären på Porto Rico, 1898–1900. Har översatt Luthers lilla katekes till spanska.

Carl J. Södergren, A.M., D.D., f. i La Porte, Ind., den 5 sept. 1870; prästvigd den 1 juni 1896; pastor i Menominee, Mich., 1896–99; pro-

fessor vid Augustana College 1900–02; pastor i Burlington, Iowa, 1903–12; ordförande i Iowa-konferensen 1912; professor vid teologiska seminariet i Rock Island 1912–20; inflyttade till Minnesota-konferensen 1920; pastor i Salem, Minneapolis, 1920–22; lärare vid det lutherska bibelinstitutet i St. Paul, Minn.; religiös skriftställare.

John B. Sörenson, B.D., f. i Tölö, Halland, den 11 april 1876; till Amerika 1897; studerade vid G. A. College 1900–08, vid seminariet i Rock Island 1908–11; prästvigd den 18 juni 1911; pastor i Niobe-pastoratet, N. D., 1911–17, i Svea, Minn., 1917–23; flyttade till Red River Valley-konferensen 1924. Gift sedan 1911 med Ethelyn Swanson från Star Prairie, Wis.

E. S. Ternberg, f. i Junsele, Ångermanland, den 23 nov. 1858; till Amerika 1883; prästvigd den 24 juni 1888; inflyttade från Iowa-konferensen 1910; pastor i Moose Lake 1910–11, 1926—; i Carlslund–Swedesburg 1911–15; i Clear Lake- pastoratet 1915–23. Hörde till Canada-konferensen 1924–25.

George M. Thimell, f. i Sycamore, Ill., den 19 dec. 1885; prästvigd 1916; inflyttade från Racine, Wis., Illinois-konferensen, 1925; pastor i Emanuel, St. Paul, 1925—.

Arnold V. Thoren, A.B., B.D., f. i Axtell, Nebr., den 16 juni 1890; fadern V. N. Thorén (†1913); avgångsexamen vid Luther College 1910; studerade vid Washington universitet 1910–12, 1916–17; tjänstgjorde i U. S. armé 1918–19; avgångsexamen vid Augustana College 1922, vid Augustana-seminariet 1923; prästvigd den 10 juni 1923; pastor i Edensburg ev. luth. församling, Nebr., 1923–okt. 1924; pastor i Deerwood—Crosby, Minn., okt. 19, 1924—.

Hugo Thorene, A.B., B.D., f. i Ö. Torsås, Kronobergs län, den 28 aug. 1876. Föräldrar: Nils Peter och Kristina (Anderson) Thorene. I sällskap med föräldrar och syskon till Amerika 1885. Studerade ett år vid Martin Luther College, Chicago, vid Gustavus Adolphus College mellan åren 1896 och 1903, vid teol. seminariet i Rock Island 1903–06; prästvigd den 17 juni sistnämnda år. Har som pastor betjänat församlingarna i N. Easton, Mass.; i Mt. Vernon–New Rochelle, N. Y., i Brainerd, Minn., 1909–10; i Virginia–Eveleth, Minn., 1911–16; i Emanuel, St. Paul, och N. Oakes 1916–24. Flyttade till Columbia-konferensen 1924. Pastor i Libanon, Minneapolis, 1926. Gift sedan 1910 med Ingeborg Liljendahl; tre barn.

Hjalmar Tillman, B.D., f. i Tverred, Älfsborgs län, den 12 mars

1884; till Amerika 1884; prästvigd den 12 juni 1910; inflyttade från Iowa-konferensen 1915; pastor i Tripolis-pastoratet 1915–22; flyttat.

N. P. Tuleen, B.D., föddes den 21 sept. 1865 i Tuna, Småland. Genomgick en kurs i lantbruk och bokhålleri i Södra Wi 1885–86. Ankom till Amerika 1886. Inskrevs vid Augustana College i Rock Island, Ill., hösten 1888 och avlade där mogenhetsexamen våren 1895. Genomgick den teologiska kursen vid Augustana seminarium 1897–99; prästvigdes den 11 juni 1899. Har betjänat församlingarna i Fort Dodge och Callender, Iowa, 1899–1901; Wakefield, Nebr., 1901–05; Mankato och Belgrade, Minn., 1905–10; Sheyenne-pastoratet, N. D., 1910–21; Hudson-pastoratet från 1921. Förenades i äktenskap den 2 okt. 1901 med Anna Johnson från New Bedford, Ill.

Svante Udden, född i Lekåsa församling, Skaraborgs län, den 22 nov. 1853. Ankom med föräldrarna till Amerika och till West Union, Carver county, Minn., 1861. Bevistade St. Ansgar's Academy därstädes ett par vintrar, upptog sedan studier vid Augustana College i Rock Island 1876. Prästvigdes 1884 på kallelse till Warren, Minn., och missionsfältet däromkring; betjänade församlingar i N. Dakota och deltog i arbetet vid Hope Academy i Moorhead 1888–92. Han var Minnesota-konferensens missionspastor i Canada 1892–98 med Winnipeg som huvudstation, var pastor i Waterville och Brantford, Kans., 1898–1904, i Mora och Brunswick, Minn., 1904–11, i Grantsburg, Wood River och Falun, Wis., 1911–23. "Retired."

J. P. Uhler, Ph.D., f. i Easton, Pa., den 26 aug. 1854; prästvigd den 13 juni 1881; upptagen som pastor i Augustana-synoden 1884; professor vid Gustavus Adolphus College.

E. O. Valberg, B.D., född i Red Wing, Minn., den 18 okt. 1880, uppfostrad på landet nära Montevideo, Minn. Föräldrarna kommo hit från Sverige 1880, från Halland. Konfirmerad 1897. Inskrevs i G. A. College 1900, tog maturitetsexamen 1908. Ordinerades 1911. Hans första pastorat var Birka–Augustana–Bethel, Underwood, N. D., 1911–16; betjänade Ebenezer–Fridhem–Swede Home, Clarkfield, Minn., 1916–20; är nu i Lake City, Minn. Ingick 1913 i äktenskap med Theresia Alexis, dotter till hänsovne pastor J. N. Alexis; två barn.

Edwin J. Vikman, f. i Gestad, Dalsland, den 14 april 1884; kom till Amerika 1902; prästvigd 1919; inflyttade från Nebraska 1925; pastor i Lake Lillian, Minn., 1925—.

John A. Wagner föddes i Vänge församling nära Uppsala den 6 juli 1869. Efter fullbordade studier vid metodisternas predikantseminarium

i Uppsala kom han 1891 till Amerika; tjänade tjugo år inom metodistsamfundet som pastor, distriktföreståndare och medlem av flera kommittéer och styrelser. År 1911 ingick han i Augustana-synoden och prästvigdes 1912. Har varit pastor i Götaholm, Watertown, Minn., samt sedan 1917 i Cokato, Minn.

G. Wahlund, f. i Brålanda, Dalsland, den 2 febr. 1856; studerade en tid i Ahlbergs skola i Örebro; kom till Amerika 1882; studerade vid Augustana College; prästvigd 1884; pastor i Trade Lake–West Sweden–Sterling, Wis., 1884–87, i Spring Lake, Minn., 1888–1910; från Red River Valley-konferensen till Ham Lake 1915; fortfarande pastor å sistnämnda plats. Wahlund var under tre år "manager" för North Star College i Warren, Minn.; medlem av Minnesotas legislatur 1891 och 1893; under flera år medlem av "The State Board of Charities and Correction and Board of Visitors to public institutions"; "supervisor of Census in tenth Congressional district"; blev medlem av Minnesotas senat 1923. Gift 1885 med Alma Asker från Trade Lake; har sex barn.

Olof Wallin föddes i Färila, Hälsingland, den 23 aug. 1874; ankom till Amerika år 1889; avlade mogenhetsexamen vid Augustana College år 1898 och genomgick den fullständiga kursen vid seminariet därstädes; prästvigdes den 15 juni 1902. Betjänade Union Creek- och Nathanael-pastoratet i S. Dakota åren 1902 till och med 1905, flyttade därifrån till Hermon-pastoratet i Minnesota sistnämnda år, vars pastor han var t. o. m. år 1908; pastor i Beaver Valley, S. D., 1909–12 och i Balsam–Range pastoratet, Wis., 1916–23. Flyttat till Iowa-konferensen. Hörde till Red River Valley-konferensen mellan 1913 och 1916. Gift sedan 1902 med Esther Carolina Anderson från Princeton, Ill.

Johan Hjalmar Warmanen, f. i Töfsala, Åbo län, Finland, den 14 jan. 1874. Var sjöman från 1890 till 1899. Prästvigd inom finsk-amerikanska nationalkyrkan 1900. Betjänade som pastor finska församlingar i S. Dakota och Michigan till juli 1906. Prästvigd inom Augustana-synoden den 14 juni 1908. Synodens missionspastor i Alaska 1908–13; pastor i svensk-finska förs. i Seattle, Wash., 1913–21; pastor i International Falls–Loman (Minn.)–Fort Francis (Canada) 1921–24; i Hettinger, N. D., 1924—. Gift sedan 1899 med Hanna Mathilda Lindholm från Lovisa, Finland; sju barn, av vilka fyra leva.

C. A. Wendell, A.M., f. i Ving, Västergötland, den 24 april 1866; till Amerika 1869; prästvigd den 11 juni 1905; inflyttade från Illinois-konferensen 1914; pastor i Grace-förs., Minneapolis, 1914—. Wendell

är även tillförordnad pastor för de lutherska studenterna vid statsuniversitetet i Minneapolis. Har varit ordförande för "The Association of English Churches".

E. J. Werner, D.D., f. i Hälsing–Tuna, Gävleborgs län, den 27 mars 1852; fick först vid 18 års ålder tillfälle att ägna sig åt studierna; genomgick då ett landstingsseminarium; studerade fyra år vid Fjellstedtska skolan i Uppsala; till Amerika 1878; fullbordade sina studier vid seminariet i Rock Island 1880 och prästvigdes samma år. Har som pastor betjänat församlingarna: Chisago City till 1886, Tripolis 1892–95, W. Union 1895–1902 och Rush City 1902–07. Hörde till lärarekåren vid G. A. College mellan 1886 och 1892. Vistades av hälsoskäl med sin familj i Florida 1907–15. Har varit sekreterare i konferensen och medlem av G. A. Colleges styrelse. Har från trycket utgivit "Livsbilder i den kristna religionens och vetenskapens ljus". Avled i Minneapolis den 5 nov. 1926.

G. P. Williams, B.D., f. i Florence, Wis., den 1 nov. 1883; prästvigd den 14 juni 1908; inflyttade från Illinois-konferensen 1909; pastor i Hibbing-pastoratet 1919–22, i Mount Olivet-förs. i Minneapolis 1923–25, i Dassel-pastoratet 1925—.

O. A. Winfield, B.D., f. i Stensele, Västerbotten, den 23 sept. 1896; kom till Amerika 1909, till Meadowlands, Minn.; studerade en tid dels vid G. A. College, dels vid Minnesota College, från vilket sistnämnda han graduerade i juni 1917; avgångsexamen vid Augustana College maj 1921, vid Augustana-seminariet maj 1924; prästvigd den 15 juni 1924; pastor i Beaver Valley, S. D., 1924. Till New England-konferensen 1925.

Fred W. Wyman, B.D., född den 1 nov. 1867 i Östergötland. Ankom till Amerika 1880. A.B., Augustana College, Rock Island, Ill., 1901; B.D., Augustana teologiska seminarium, 1904; ordinerad 1904. Pastor i Edensburg-församlingen i Malmo, Nebr., 1904–12. Trustee för Anti-Saloon League i Nebraska 1905–12 och i Minnesota 1916–19. Sekreterare för Board of Directors, Luther College, Nebr., 1905–12. Pastor i Betania-församlingen i Ishpeming, Mich., 1912–16 och i Salems-församlingen, Minneapolis, Minn., 1916–19. Resesekreterare för synodens hednamission 1920—. Inspekterade under hösten 1922 och våren 1923 synodens missionsfält i provinsen Honan, Kina.

H. J. Yngve, f. i Hällesjö, Jämtland. Mogenhetsexamen vid G. A. College 1914; varit skollärare flera år; var "Field worker" för Minne-

sota Anti-Saloon League 1918; lärare vid Northwestern College ett par terminer; prästvigd den 10 juni 1923; pastor i Ronneby–Oak Park–Milo.

G. A. Östergren, f. i Eriksberg, Älfsborgs län, den 6 mars 1854; till Amerika 1868; prästvigd den 27 juni 1886; inflyttade från Nebraska-konferensen 1910; pastor i St. Cloud 1910–17; pastor i Niobe-pastoratet 1917–19; flyttade till Iowa-konferensen 1919; återinflyttade till Minnesota 1921; pastor i East Chain Lake 1921–23. "Retired."

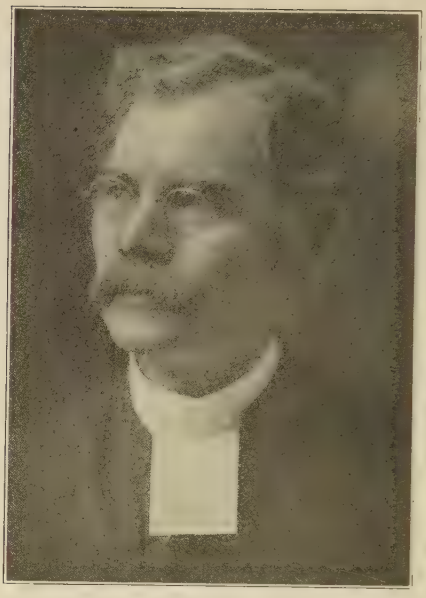

PASTOR J. A. FROST.
1854–1924.

PASTOR C. P. EDBLOM.
1862 1924.

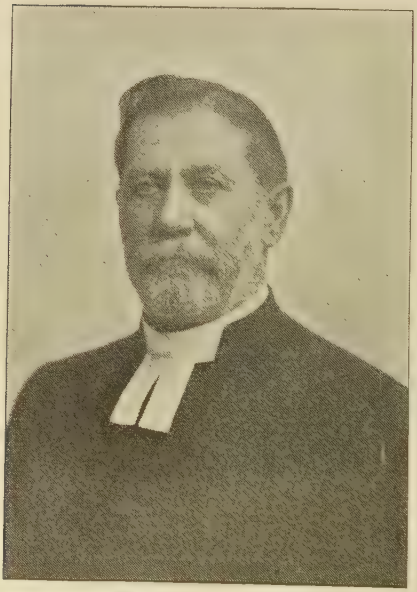

PASTOR C. A. CARLSTED.
1850–1924.

PASTOR E. O. CHELGREN.
1871–1925.

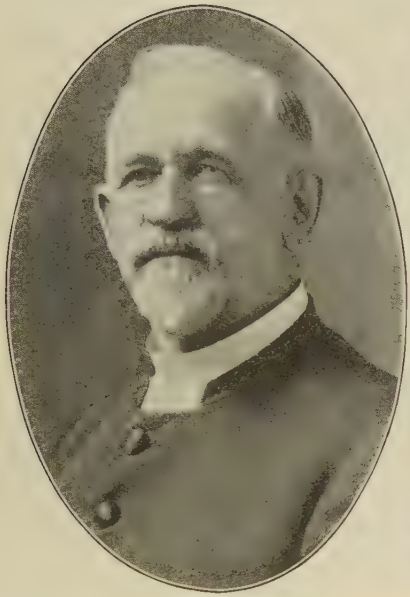

PASTOR L. J. FIHN.
1856–1925.

PASTOR J. P. REGNÉR.
1873–1926.

PASTOR C. A. LARSON.
1868–1926.

PASTOR KARL NEWQUIST.
1859–1926.

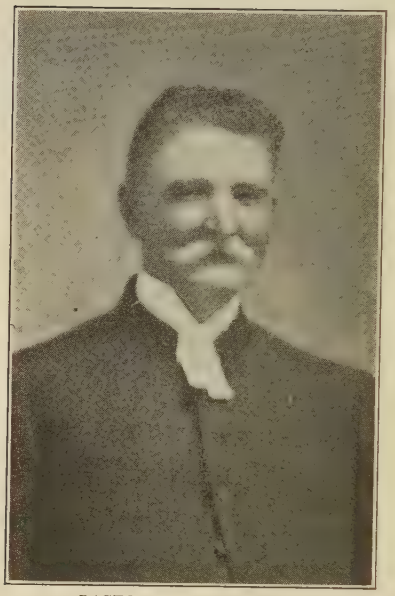

PASTOR A. LUNDQUIST.
1849–1926.

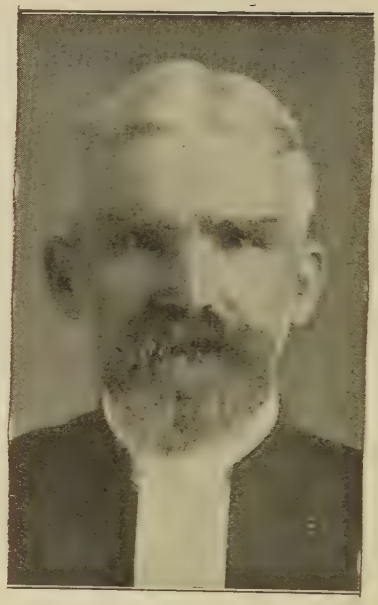

PASTOR O. HARALD ARDAHL.
1856–1926.

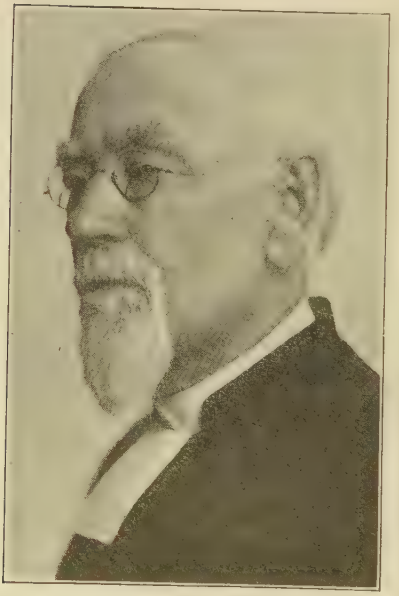

PASTOR J. D. NELSENIUS.
1850–1926.

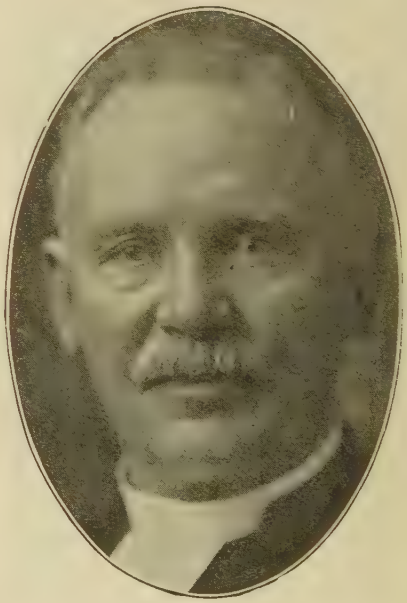

PASTOR E. J. NYSTROM.
1860–1926.

PASTOR O. A. NELSON.
1855–1926.

PASTOR C. J. PETRI, D.D.
1856–1926.

PASTOR E. J. WERNER, D.D.,
1852–1926.

VICTOR E. LAWSON.

O. P. OHLSON.

C. J. LARSON.

Victor E. Lawson. Ägare och utgivare av The Willmar Tribune, Willmar, Minn., stats-senator, författare av Kandiyohi countys historia, medlem av Augustana Book Concerns styrelse.

O. P. Ohlson. Mångårig redaktör för Minnesota Stats Tidning, medlem av Sionsförsamlingen i St. Paul.

C. J. Larson. Affärsföreståndare för Minnesota Stats Tidning, medlem av Sionsförsamlingen i St. Paul.

Prof. *George Malcolm Stephenson*, Ph.D. Född i Swedesburg, Ia., den 30 december 1883. Föräldrar: Oliver och Mary (Johnson) Stephenson, han kom till Amerika 1849, hon 1858. Dr S. har genomgått de allmänna skolorna i Swedesburg och Rock Island, Ill., Augustana Academy och Gust. Ad. Academy; tog studentexamen vid Augustana College; har studerat vid Chicago-, Minnesota- och Harvard universiteten; förvärvade sig graderna A.M. och Ph.D. vid sistnämnda universitet. Tjänstgjort som prof. i historia vid Minnesota College, De Pauw universitetet, Darmouth College och Minnesota universitetet (är nu professor vid sistnämnda universitet). — Utgivna skrifter: "The Political History of the Public Lands" och "The Conservative Character of Martin Luther"; har lämnat många värdefulla historiska bidrag till tidningar och vetenskapliga tidskrifter; är f. n. sysselsatt med att skriva en "historia om immigrationen till Amerika". — Medlem av flera vetenskapliga föreningar.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRRA DELEN

Förord 7

Inledning 11

I. Verksamheten i allmänhet. — Mission.

1. Röjningstiden (1851–1859) 15
Yttre och inre förhållanden 45
2. Planterings- eller såningstiden (1860–1879) 59
3. Växttiden (1880–1899) 74
4. Skördetiden (1900—) 85
Canadamissionen 91
Stads- och emigrantmission 102
Hednamission 108

II. Skolverksamheten. — Bildningsanstalter.

Söndags- och vardagsskolor 119
Högre läroverk 123
Gustavus Adolphus College 123
Minnesota College 148
Lutherförbundet 161

III. Barmhärtighetsverksamheten.

Tabithaföreningen 165
Barnhemmet och "Receiving Home"-verksamheten 185
Barnhemmet i Vasa 185
Bethaniahemmet i Duluth 194
Konferensens "Receiving Home"-verksamhet 196

IV. "Engelsk" verksamhet 199

V. Varjehanda.

Konferensområdet 203
Konstitutionen 204
Konferensordförande 205
Konferenssekreterare 217
Konferenskassörer 218
Konferensens verkställande kommitté 220
Tider och platser för konferensens möten 222
Kyrkotukt 225
Patriotism 228
Kolonisationstankar 229
Större festliga tillfällen 232
Besök av Sveriges ärkebiskop 235
Minnen nedtecknade av dr S. A. Lindholm 238
Biografisk matrikel över konferensens prästerskap 253–321

PERSON- OCH SAKREGISTER

Se för övrigt den alfabetiska matrikeln över konferensens prästerskap.

Almén, Lars Gustaf, D.D., levnadsteckning 211
Almgren, Per, missionär, 95; minnesruna 100
Alumnernas levnadskall 142
Anderson, Per, nybyggare vid Chisago Lake 15
Anderson, prof. A. P., donationer om cirka $120,000 till Vasa barnhem... 190
Ansgariiskolans kvarn 144
Anteckningar ur skolans historia.... 239
Auslund, Jonas, levnadsteckning..... 208
Avsöndringar från konferensen..... 203

Barmhärtighetsverksamheten 165
Barnhemmet i Vasa 185
Ödelägges av en cyklon..... 187
Förstöres av brand..... 188
Hemmets föreståndare 188
Husmödrar 189
Andersonska donationerna 190
Beckman, Peter, nybyggarepastor 20; levnadsteckning, 40; som resepredikant och missionär..... 60
Begravning med förhinder..... 57
Benson, H. N., levnadsteckning..... 133
Benson, Nils P..... 113
Besök av biskop Schéele 1901 och ärkebiskop Söderblom 1923..... 131
Bethesda diakonissanstalt 169, 174
Bethania-hemmet 194
Hemsökes av eldsvåda..... 195
Ny byggnad uppföres och inviges.... 195
Bethesda Hospital öppnas..... 167
Flyttas in till staden St. Paul..... 168
Anstaltens utveckling 168
Nytt läge inköpes..... 174
Läkarestaben 178
Själavården 178
Bethesda invalidhem 177
Bethesda ålderdomshem 171, 176
Biblioteket vid G. A. College..... 141
Bildninganstalter 119
Biografisk prästmatrikel 253f
Björklund, Frans C..... 28
"Board of Christian Service"..... 198
Borén, J. P. C., nybyggarepastor, 21; levnadsteckning 43

Canada-konferensen bildas 89
Canada-konferensens omfång 203
Canadamissionen 91
Cannon Falls bebygges..... 48
Carlson, P., nybyggarepastor, 21; levnadsteckning, 38; tidigare erfarenheter, 51; predikan under svårigheter 53
Carlsson, Erland, besöker Minnesota.. 19
Cavallin, J. O., levnadsteckning..... 86
Cederstam, P. A., nybyggarepastor, 20; levnadsteckning, 36; beskriver nybyggarlivet 53
Chisago Lake nybygge, 15; konferensens stiftelsemöte därstädes..... 28

"Den rike mannen" Per Nilsson..... 46
Domaren Andrew Holt om de första nybyggarna 72

Edwins, A. W., kallas till Kinamissionär 110
Elevantalet vid G. A. College..... 140
Emanuel Academy 148
Emigrantmission 106
Engelsk missionsverksamhet upptages. 199
Engelsk söndagsskolverksamhet....200, 202
Engelsk hemmissionär tillsättes..... 200
Engelska församlingar stiftas, 200; upplösas, 201; utträda ur konferensen 200
Engelskan likställes med svenskan i det kyrkliga arbetet 202
Esbjörn på insamlingsresa 46

Falström, Jakob 11
Fernström, Carl A..... 11
Franzén, Helvine, minnesruna..... 118
Fremling, Johannes, D.D., levnadsteckning 209
Friberg, C. P., läkaremissionär..... 111
Frodeen, J. J., skolföreståndare..... 125
Församlingar på 1860-talet, 65; på 1870-talet, 65; på 1880-talet, 76; på 1890-talet 77
Första barndopet i Spring Garden.... 47
Förteckning på konferensordförande.. 205
Förteckning på konferenssekreterare.. 217
Förteckning på konferenskassörer.... 218
Förteckning på medlemmar av skolstyrelsen 131
Förteckning över tid och plats för konferensens möten 222

Gräshoppssvärmar och hagelskurar... 70
Gudstjänst vid krogdisken..... 45

Gustavus Adolphus College ombeslutas, påbörjas i Red Wing 123; flyttas till East Union, 123; "Minnesota elementarskola", "St. Ansgar's Academy", 125; flyttas till St. Peter under namnet Gustavus Adolphus College, 127; nybyggnader 127
Dess tidigare skede 239

Hednamission 108
Hednamissionssällskapet stiftas 109
Hembygdskärlek och svenska ortnamn 71
Hocanzon, L. A., "Minnen från missionsfältet 1883", 79; missionsresa till Winnipeg, 81; minnesruna..... 103
Holt, Andrew, jurist, domare..... 244
Hultgren, J. A., barnhemsföreståndare 188
Hultkrans, C. A., diakonissanstaltens föreståndare, 171; levnadsteckning.. 179
Högre läroverk 123

Indianernas goda förhållande till nybyggarna 70
Indianupproret 1862 70
Insamlingen för G. A. College..... 130

Jackson, pastor A., skolrektor..... 125
Levnadsteckning 133
Som skolman 240f
Jackson, Esther, sjuksköterska..... 241
Jackson, J. A., advokat 241
Johnson, O. J., tillträder rektoratet.. 130
Johnston, L. A., D.D., R.N.O., levnadsteckning 215
Jämförelse mellan förr och nu..... 250

"Kensingtonstenen" 245
Kjellgren, pastor Johan Theodor, levnadsteckning 215
Kolonisationsprojekt 229
Konferensens omfång 203
Konferensens verkställande kommitté och dess ledamöter..... 220
Konstitutionsbestämmelser 204
Krantz, J. A., barmhärtighetsinrättningarnas föreståndare 173
Krigsårens umbäranden 70
Kristlig sjukvård påbörjas..... 172
Kvinnornas hem- och hednamissionsförening stiftas 113
Kyrkotukten 225

Larson, Joshua, Ph.D., levnadsteckning 154
Lawson, Victor E., tidningsman, statssenator 324
Leonardson, Otto, levnadsteckning.... 219
Lind, Erland, levnadsteckning..... 152
Lindholm, dr S. A..... 218
Lindholm, dr S. A., minnen..... 238
Livsbilder från röjningstiden..... 45

Ljuvt och lett under nybyggaretiden.. 51
Lundholm, dr Erik Mauritz, levnadsteckning 181
Lutherförbundet 161
Dess stiftelse 162
Dess uppgifter 163
Luthersk Tidskrift (Kinamissionären) 110

Magny, Carolina 185, 187
Mattson, Hans, Vasa-koloniens grundläggare, 16; första åren i Amerika, 17; bröllop, 18; politiska och finansiella framgångar, 18; död..... 18
Mattson, P. A., missionssuperintendent, 87; rektor 127
Mecenater, Smith och Hill..... 130
Prof. A. P. Anderson 190
Minnesota College grundas, 148; dess första lärare, 150; dess utveckling, 150; dess styrelse, 151; läroverkskollegiet, 154; avdelningar och undervisningsämnen, 157; studentföreningar 158
Minnesota-konferensen stiftas, 21; stiftelsemötets protokoll, 23; konferenskonstitutionen, 23; mötet beskrives 28
Minnesota-synoden stiftas 21
Minnesfester och högtidsdagar..... 232
Minnesstenen på platsen för den första svenska bosättningen i Minnesota.. 12
Minnet av Upsala möte..... 232
Missionsfältets utsträckning i Wisconsin, 61; i Minnesota, 62; i Södra Dakota 63
Missionsverksamheten i Norra Dakota, 79; i Canada 79
Montén, A. P., emigrantmissionär.... 106
"Moster Brita", 185; levnadsteckning 192
Mrs Jernbergs testamente..... 196
Mrs Mary Swansons testamentariska gåva om $15,000.....198

Nattvardsgången i Häggströms stockhydda 47
Nelsenius, J. D.. minnen från norra Wisconsin 82
Nelson, Daniel 28
Nelson, Frank, L.H.D., läroverksrektor, 154; levnadsteckning..... 154
Nelson, Samuel, levnadsteckning..... 221
Nordberg, Ulrik, banbrytare och nybyggare 15
Norelius, Erik, till Amerika och Andover, 15; banbrytarepräst i Minnesota, 20, 23; levnadsteckning, 31; första tiden i Vasa, 50; som barnhemsföreståndare 187

Norelius, Theodore 243
Norska pastorerna utgå ur konferensen 64
Nybyggaren Sven Turner 48
Nybyggarnas andliga tillstånd i Goodhue-trakten 49
Nyquist, J. P., skolföreståndare..... 127

Offentliga förhör i kristendom..... 120
Oxtiden och skrikkärrorna..... 55

Passavants besök hos Norelius..... 48
Patriotism, medborgerlig och kyrklig.. 228
Paulson, Ola 28
Petri, pastor C. J., Emanuel Academys främste målsman, 148; i spetsen för Lutherförbundets stiftande 162
Prästdräkten 249
Prästlön, $200 49

"Receiving Home" 196
Red Riverdalen bebygges..... 78
Red River Valley-konferensen bildas.. 89
Dess omfång 203
Rektorer eller presidenter vid Gustavus Adolphus College 133
Religonsundervisning i de allmänna skolorna 121
Roos, Oscar 11
Roosevelt om lutherska kyrkan..... 234
Rättrogenhet och vidskepelse..... 57

Sandahl, August 11
Schéeles besök 1893..... 232
Sjöblom, pastor P., levnadsteckning.. 206
Om det sedliga tillståndet å vissa orter 226
Skolan i Percival, Canada 97
"Skrikaregubben" John Nilsson..... 45
Stadsmission 102
Statistiska uppgifter 237
Stenborg, pastor G. A., levnadsteckning 183
Stephenson, George M., universitetsprofessor, författare 324
Stomberg, Andrew A., levnadsteckning 146
Svedberg, Håkan Larson..... 28
Svenska Canada-tidningen 97
Svenskarnas kulturinsats 72
Swärd, P. J., D.D., K.N.O., levnadsteckning 213
Swendsén, Carl J., levnadsteckning... 145
"Synod of the Northwest", ... 200
Söderbloms besök 235
Söndags- och vardagsskolor..... 119

Tabitha-föreningen 165
Thorson, Andrew 127
Tornell, Jakob 11
Trued, A. E., avskiljes för missionärskallet 112
"Träskofolket" 57

Udden, prof. J. A..... 244
Udden, S., pastor och tidningsutgivare 97
Undervisningskurser vid Gustavus Adolphus College 138
Unonius, G. 19

Vardagsskolans avtagande 121
Vasakolonien grundlagd, 16; första gudstjänsten, 17; första bröllopet.. 18
Välståndet inträder 71

Wahlstrom, M., rektor, 127; levnadsteckning 136

PORTRÄTT OCH ILLUSTRATIONER

Alfson, pastor E. F. ... 292
Almén, pastor L. G., D.D. ... 212
Almer, pastor A. F., D.D. ... 262
Almer, pastor N. A. ... 288
Almgren, pastor P. ... 100
Ander, pastor A. G. ... 270
Anderson, prof. och fru A. P., och den värdefulla lantegendom makarna skänkt Minnesota-konferensen ... 191
Anderson, pastor Carl E. ... 258
Anderson, pastor Geo. N. ... 258
Anderson, pastor H. ... 274
Anderson, pastor N. Wm. ... 258
André, pastor Anders ... 262
Andrén, pastor M. Th. ... 262
Ardahl, pastor O. Harald ... 322
Arthur, pastor O. J. ... 252
Augustana teologiska seminarium ... 4
Auslund, pastor Jonas ... 209

Beck, pastor L. H., Ph.D. ... 270
Becklund, pastor A. S. ... 256
Beckman, pastor P. ... 41
Bengtson, pastor A. ... 256
Bengtson, pastor B. F. ... 270
Bengtson, pastor C. A. ... 256
Benson, pastor Arthur ... 260
Benson, pastor C. E. ... 268
Benson, pastor L. B. ... 166, 290
Benson, N. P. ... 113
Benzon, pastor Emil ... 270
Berg, pastor B. O. ... 262
Berg, pastor H. Gottfred ... 306
Berg, pastor O. G. ... 258
Berghult, pastor And. J. ... 266
Bergquist, pastor C. E. ... 272
Bergquist, pastor C. O. ... 264
Bergstrand, pastor J. I. ... 266
Bergström, pastor L. P., D.D. ... 264
Bergström, pastor P. E. ... 254
Berquist, pastor O. W. ... 258
Bethania-hemmet i Duluth ... 194
Bethesda hospital i St. Paul ... 173
Bethesda invalidhem i St. Paul ... 177
Bethesda ålderdomshem i Chisago City 175
Bilder från barnhemmet i Vasa ... 186
Bloom, pastor O. M. ... 268
Bohman, pastor C. B. L., D.D. ... 290
Bomgren, pastor A. E. ... 266
Bongfeldt, pastor E. A. ... 276
Borén, pastor J. P. C. ... 44
Brandelle, G. A., D.D., L.H.D., K.N.O., Augustana-synodens president ... 1
Burman, pastor J. A. ... 268

Callerstrom, pastor C. A. ... 294
Carlson, pastor C. J., D.D. ... 256
Carlson, pastor Elof ... 256
Carlson, pastor Gottfrid ... 260
Carlson, pastor P. ... 39
Carlsson, dr Erland ... 20
Carlsted, pastor C. A. ... 320
Cavallin, pastor J. O.. D.D. ... 86
Cederberg, pastor Carl E. ... 276
Cederstam, pastor P. A., D.D. ... 86
Cesander, pastor C. E. ... 258
Chelgren, pastor E. O. ... 320
Christenson, pastor Arthur A. ... 272
Clauson, pastor O. E. ... 266
Collin, pastor C. J., D.D. ... 288
Collin, pastor Edward E. ... 306
Conrad, pastor Titus A. ... 264

Deltagare i organisationsmötet ... 22
Pastorerna P. Carlson, E. Norelius, P. Beckman, J. P. C. Borén.
Lekmännen Daniel Nelson, Håkan Svedberg, Frans C. Björklund.
Diakonisshemmet ... 169
Diakonissor vid Bethesda i St. Paul.. 170
Distriktsordförande i Kvinnornas hem- och hednamissionsförening 114—116

Ebb, pastor Oscar ... 260
Eckman, pastor F. M. ... 108, 280
Eckstrom, pastor C. A. ... 264
Edblom, pastor C. P. ... 320
Edquist, pastor P. A. ... 294
Ekblad, pastor Theo. D.D. ... 264
Ekstrom, pastor Edw. ... 256
Ellman, pastor F. J. ... 264
Elving, pastor C. E. ... 264
Ericson, pastor A. Harry ... 254
Ericson, pastor Carl S. ... 276
Erik Andersons hus ... 56
Eriksson, pastor O. T. ... 276
Erlander, pastor J. E. ... 288
Erling, pastor Svante A. ... 274

Fihn, pastor L. J. ... 321
Ford, pastor J. H., D.D. ... 270
Franzén, pastor A. H. ... 282
Franzén, pastor C. E. ... 262
Franzén, Helvine ... 118
Fremling, pastor J., D.D. ... 210
Frisk, pastor C. E. ... 260
Frodeen, pastor J. J. ... 75
Frost, pastor J. A. ... 320

Gammal kvarnsten från Carvertiden.. 143
Glim, pastor B. N..... 256
Granlund, pastor C. O..... 296
Granquist, pastor Frank G..... 272
Gumman vid spinnrocken..... 68
Gustafson, pastor C. E..... 282
Gustafson, pastor F. A..... 272
Gustafson, pastor J. A..... 268
Gustafson, pastor M. W..... 272
Gustafson, pastor Paul J. A..... 264
Gustavus Adolphus College: Gymnastikbyggnaden, Auditoriebyggnaden. "Old Main", Johnson Hall, Henry N. Benson, styrelsens ordförande.. 124
Den första skolbyggnaden i Carver.. 125
O. J. Johnson, D.D., president,
J. P. Uhler, D.D., vice-president,
Conrad Peterson, Ph.D., registrar.. 129
Lärare: E. C. Carlton, J. A. Edquist, Inez Rundstrom, K. A. Kilander, Hulda S. Abrahamson, Sven Froeberg. Victoria Johnston, J. A. Youngquist, A. H. Dahlstrom 138
Vid målets nående 131

Hammarberg, pastor A. G..... 266
Hanson, pastor Frank H..... 282
Hanson, pastor P. O..... 255
Hawkins, pastor S. D..... 268
Hedberg, pastor J. E..... 288
Hedeen, pastor Eric N..... 254
Hedengran, pastor C. A..... 61
Hegstrom, pastor V., Ph.D..... 296
Hemming, pastor H. O..... 262
Henry, pastor O. A..... 292
Hocanzon, pastor L. A., D.D..... 104
Holmberg, pastor K. M..... 262
Holmes, pastor B. G..... 284
Holmquist, pastor Jesper..... 258
Holt, Andrew, domare..... 72
Hoorn, pastor Arvid F..... 258
Hultkrans, pastor C. A..... 179
Hultkrans, pastor J. G..... 258

Idstrom, pastor J. B. A., M.T.D..... 294
Isakson, pastor C. O..... 258

Jackson, pastor A., D.D..... 134
Jackson, pastor E. Hjalmar..... 274
Johanson, pastor J. A..... 254
Johnson, John A., guvernör..... 128
Johnson, pastor E. Oscar..... 256
Johnson, pastor Emil..... 266
Johnson, pastor H. P..... 254
Johnson, pastor Hjalmar W..... 306
Johnson, pastor J. Albert..... 268
Johnson, pastor O. J., D.D..... 280
Johnson, Otto H..... 220
Johnson, pastor Samuel E..... 256
Johnson, pastor Swan 282
Johnson, pastor V. Eugene..... 258
Johnston, pastor L. A., D.D., R.N.O.. 214

Kapellet vid Augustana teologiska seminarium 4
Karleen, pastor E. P..... 294
Kjellgren, pastor J. Th..... 216
Knock, pastor Arthur W..... 260
Konferensens ämbetsmän och verkställande kommitté 2
Krantz, pastor J. A., D.D..... 278
Kronberg, pastor S. J..... 63

Larson, pastor C. A. 321
Larson, C. J..... 324
Larson, pastor J. Gottfrid..... 306
Larson, pastor John H..... 260
Larson, pastor Julius A..... 274
Larson, pastor M. L..... 254
Laurell, pastor Albert J..... 260
Laurence, pastor D. J..... 258
Lawrence, pastor Aug. P..... 260
Lawson, Victor E..... 324
Leaf, pastor J. P..... 270
Leonardson, Otto 219
LeVander, pastor M..... 260
Lind, Erland, advokat..... 153
Lindberg, Edith C..... 164
Lindberg, pastor Walter..... 276
Lindeblad, pastor V. A..... 276
Lindgren, pastor E. A..... 266
Lindholm, pastor S. A., D.D..... 238
Lindsten, pastor G. E..... 260
Lindstrom, pastor Luther..... 272
Linnér, pastor J. E..... 254
Loreen, pastor Albert..... 272
Lorimer, pastor J. E..... 284
Lund, pastor Emil, Ph.D..... 6, 280
Lundholm, E. M., läkare..... 181
Lundquist, pastor A..... 322
Lundquist, pastor A. F..... 266
Lundquist, pastor L. J..... 286

Magney, pastor Herbert S..... 274
Malmquist, pastor A. J..... 266
Martell, pastor E. A..... 258
Mattson, pastor A. D..... 260
Mattson, Hans, överste..... 16
Mattson, pastor J. A..... 256
Mattson, Martha 176
Mattson, pastor P. A., D.D..... 252
Melford, pastor M. A..... 262
Miller, pastor P. S..... 254
Miller, pastor S. M..... 296
Milton, pastor John P..... 266
Minnesota College och styrelsens ordförande, dr E. O. Stone..... 149
Styrelseledamöter: C. F. Petterson, John Ogren, Chas L. Lindstrom, Bernard B. Nelson 152

Dr Frank Nelson, president, dr Joshua Larson, vice-president, prof. Ralph Ingman, föreståndare för affärsskolan 155
Lärare: Agnes Rast-Snyder, Frederick F. Peel, Myrtle O. Larson, Gerhard T. Alexis, Hanna Nelson, Arthur E. Palmquist, Laurinda Rast, Carl J. Johnson, Lillie Udden 156
Montén, pastor A. P., D.D..... 278
Moody, pastor J., D.D..... 266

Nelsenius, pastor J. D..... 322
Nelson, pastor Arnold G..... 254
Nelson, pastor Augustus, D.D..... 256
Nelson, pastor John H..... 268
Nelson, pastor N. A., D.D..... 270
Nelson, pastor N. J. W..... 252
Nelson, pastor O. A.....264, 323
Nelson, pastor O. J..... 282
Nelson, Samuel 221
Newquist, pastor Karl 321
Nordin, pastor A. Wm..... 270
Norelii gravmonument i Vasa, Minn.. 35
Norelius, pastor Erik, D.D.....14, 30
Norén, pastor Andreas..... 256
Norlin, pastor J. A..... 266
Norsén, pastor E..... 268
Nystrom, pastor E. J..... 322

Obelisk rest vid Scandia, Minn., till minne av den första svenska bosättningen i Minnesota..... 10
Ogren, pastor V. G..... 264
Ohlson, O. P..... 324
Ohlson, pastor Oscar W..... 282
Olson, pastor C. G..... 266
Olson, pastor Carl H..... 266
Olson, pastor F. Edward..... 274
Olson, pastor Geo. R..... 268
Oslund, pastor J. E., D.D., Ph.D.... 268
Ostergren, pastor G. A..... 256
Ostrom, pastor Oscar..... 270

Palm, pastor E. A..... 274
Pearson, pastor Johan 272
Persenius, pastor J. M..... 266
Peterson, pastor Alex..... 262
Peterson, pastor C. Pontus..... 282
Peterson, pastor E. A..... 282
Peterson, pastor E. J..... 270
Peterson, pastor Elof..... 266
Peterson, pastor G..... 290
Peterson, pastor M., D.D..... 256
Peterson, pastor Rudolf..... 258
Petri, pastor C. J., D.D.....132, 323

Rast, pastor G., D.D..... 278
Regnér, pastor J. P..... 321
Renius, pastor C. S..... 264
Road, pastor A..... 270
Rydell, pastor Carl E..... 260
Ryden, pastor C. M..... 62
Ryden, pastor E. E..... 260
Rydquist, pastor Gustaf E..... 254

Sakrison, pastor E. J..... 264
Samuelson, pastor Aug..... 254
Samuelson, pastor C. W..... 274
Sand, pastor Alex..... 270
Sandahl, pastor Oscar..... 262
Sandell, pastor Michael 66
Sandén, pastor E. H..... 286
Sanstead, pastor G. W..... 276
Schéele, biskop K. H. Gez. von..... 233
Seastrand, pastor A. F..... 258
Serenius, pastor A..... 272
Shaleen, pastor C. E. 262
Sholander, pastor C. E..... 286
Silfversten, pastor Carl J..... 264
Sjogren, pastor P. N..... 284
Sjöblom, pastor P., D.D..... 206
Sjölinder, pastor L. E..... 268
Skrikkärran 54
Slätt, pastor C. E..... 262
Smith, C. A..... 127
Sodergren, pastor Carl W..... 306
Sorenson, pastor J. B..... 260
Stark, pastor G. K..... 270
Steinert, pastor Theo. 270
Stenborg, pastor G. A..... 183
Stephenson, prof. George Malcolm.... 324
Sternherz, pastor Victor..... 274
Stomberg, A. A., professor..... 147
Stone, pastor E. O., D.D..... 264
Styrelsen för Kvinnornas hem- och hednamissionsförening 114
Sundquist, pastor L. J..... 258
Svenson, pastor Christian..... 270
Svenson, pastor Ernest G..... 284
Swan, pastor Carl O..... 254
Swanson, pastor S. Hj..... 255
Swendsén, C. J. 146
Swenson, pastor Emil..... 254
Swensson, pastor G. Sigfrid..... 282
Swärd, pastor P. J., D.D., K.N.O..... 213
Söderblom, Nathan, Sveriges ärkebiskop 236
Södergren, pastor C. J., D.D..... 264

Teleen, pastor J., D.D..... 201
Ternberg, pastor E. S..... 260
Thimell, pastor G. M..... 276
Thoren, pastor Arnold..... 262
Thorene, pastor Hugo..... 262
Thorson, Andrew 126
Tillman, pastor Hjalmar..... 282
Tulén, pastor N. P..... 270

Udden, pastor S..... 292
Uhler, pastor J. P., Ph.D..... 280
Unonius, G., episkopalpräst..... 19

Valberg, pastor E. O. 262
Vikman, pastor Edwin J..... 254

Wagner, pastor J. A..... 256
Wahlstrom, pastor M., Ph.D..... 136
Wahlund, pastor G..... 290
Wallin, pastor Olof 262
Warmanen, pastor J. H..... 256
Weinhart, pastor Ernest R..... 306
Wendell, pastor C. A..... 264
Werner, pastor E. J., D.D..... 323
Westlund, Aug. 102
Williams, pastor G. P..... 260
Winfield, pastor Oscar A..... 276
Wyman, pastor Fred 292

Youngquist, R. N..... 220

SENARE DELEN

MINNESOTA-KONFERENSENS FÖRSAMLINGARS HISTORIA

FÖRSAMLINGARNAS HISTORIA

"Lemmarna äro många, kroppen är dock en enda" (1 Kor. 12:20).

PÅ 1870-talet funnos enligt konferensprotokollen följande distrikt: Goodhue, St. Paul, Minnesota Valley, Pacific och Alexandria. Under nästa decennium tillkommo: Chisago, Duluth, Red River Valley, Sydöstra Dakota och Big Stone och under 1890-talet St. Croix Valley och Lake Superior, då även Minnesota Valley-distriktet delades i två delar: Norra och Södra.

1898 delades Red River Valley-distriktet i tre distrikt: Red River Valley, Central och James River. 1907 blev det två av Pacific-distriktet: Cokato och Willmar. Samma år förenades Central och James River till ett, nämligen Fargo. 1908 fick N. Minnesota Valley sitt namn ändrat till St. Peter, och 1909 erhöll S. Minnesota Valley namnet St. James. Sistnämnda år ske dessutom följande ändringar: 1. St. Croix-distriktet delas: St. Croix blir den ena delen och Cambridge den andra; 2. av Chisago-distriktet bliva två: Chisago (på Minn. sidan) och Apple River (på Wisconsin sidan); 3. Fargo-distriktet uppdelas i Norra Dakota och Fargo; 4. Alberta-distriktet tillkommer. 1910 blir St. Paul-distriktet delat i två: St. Paul och Minneapolis. År 1911 ändras Sydöstra Dakota-distriktets namn till Sioux Falls. 1912 delas Lake Superior-distriktet i tu: a. Duluth (på Minn. sidan) och b. Lake Superior (på Wisconsin sidan).

Sistnämnda år blir det en ny konferens av Alexandria, Fargo och Red River distrikten.

1913 blir Alberta-distriktet eller Canada egen konferens.

1915 uppdelas St. Peter-distriktet i två distrikt: a. St. Peter och b. Winthrop.

Brainerd-distriktet tillkommer år 1916. Samma år delas N. Dakota-distriktet i a. Bismarck eller Södra distriktet och b. Sheyenne eller Norra.

1918 blir det två distrikt av Duluth-distriktet: a. Duluth och b. Carlton.

1922 blir det två distrikt av Brainerd-distriktet; det nya fick namnet St. Cloud.

Till distriktens uppgift hör, enligt konferenskonstitutionen, bland annat:

"I allmänhet att vårda den sv. luth. kyrkans angelägenheter inom sitt område;

att predika Guds ord, hålla missionsföredrag och samtal över andliga ämnen;

att tillse, att konferensens beslut efterlevas i distriktet;

att efter förmåga vårda de vakanta församlingarna och missionsplatserna inom distriktet;

att uppmuntra och befrämja kristlig välgörenhet;

att bistå och råda församlingarna vid bildandet eller upplösandet av pastorat."

"Distriktet skall före konferensmötet hålla årsmöte, vid vilket distriktets allmänna angelägenheter och särskilt alla ärenden, som från distriktet skola föreläggas konferensen, skola behandlas."

"Jämte detta möte skola distriktets pastorer hålla missionsmöten under året, så ordnade, att, om möjligt, distriktets alla församlingar besökas. Vid alla dessa möten skall Guds ord predikas och samtal hållas över kristliga ämnen samt alla missionsangelägenheter, som förekomma mellan årsmötena, vederbörligen behandlas."

I församlingarna äro dessa missionsmöten efterlängtade och välkomna och därför även i allmänhet väl besökta. Där utbytas andliga gåvor, som komma till gagns. Pastorer och församlingar stärkas i endräktig tro och kärleksverksamhet. Nitet eldas, och hoppet, ja, vissheten om nya skördar på det andliga åkerfältet växer. Endräkten befrämjas, och brödrakärleken hålles vid makt.

I konferensstatistiken för 1923 lämnas följande upplysning med avseende på distriktens namn och dit hörande församlingars antal:

1.	Chisago	11	församlingar
2.	Apple River	21	"
3.	St. Paul	15	"
4.	Minneapolis	27	"
5.	Brainerd	16	"
6.	St. Cloud	10	"
7.	Goodhue	17	"
8.	St. Peter	13	"
9.	Winthrop	12	"
10.	Cokato	14	"
11.	Willmar	21	"
12.	St. Croix Valley	14	"
13.	Cambridge	15	"
14.	St. James	20	"
15.	Sioux Falls	23	"

16.	Big Stone	20	församlingar
17.	Duluth	22	"
18.	Carlton	21	"
19.	Lake Superior	12	"
20.	Bismarck	18	"
21.	Sheyenne	16	"
		Summa 348	församlingar

Av dessa församlingar hörde till

Minnesota	234
Wisconsin	44
S. Dakota	31
N. Dakota	38
Canada	1
	348

Några av de församlingar som försvunnit från konferensens statistik.

Varnhem, Kerkhoven, Swift county, organiserad 1901, försvann 1908.

St. Francis (St. Paul-distr., Anoka past.), org. 1870, försvann 1907.

Brush Prairie (Pacific-distr.), org. 1870, försvann 1904.

Jordan (St. Peter-distr.), org. 1872, försvann 1911.

River Falls, Wis., existerade mellan 1874 och 1884.

St. John's, Minneapolis, org. 1883; till "The Synod of N. W." 1896.

Sterling, Polk county, Wis., existerade mellan 1878 och 1908.

Preston Lake, Renville county, Minn. (Big Stone distr.), org. 1890, går ut 1919.

Austin, Mower county (N. Minn. Valley-distr.), org. 1888, försvann 1891.

Vadstena (St. James-distr.), org. 1887, försvann 1918.

Round Lake, Jackson (S. Minn. Valley-distr.), existerade mellan 1891 och 1896.

Bethel, Grant county (Big Stone-distr.), existerade mellan 1880 och 1898.

St. Ansgar, Kingston (Pacific-distr.), existerade mellan 1888 och 1895.

Swedesburghs förs. i Marchland, Burnett county, Wis., existerade mellan 1882 och 1886.

Kila, Flandreau, S. D., existerade mellan 1883 och 1909.

Zion, Pierre, S. D., existerade mellan 1890 och 1907.

Holy Com., Huron, S. D., existerade mellan 1904 och 1907.

Älfsborg, Potter, S. D., existerade mellan 1886 och 1902.

Bijou Hills, S. D., existerade mellan 1886 och 1915.

Saron, Aitkin county, org. 1894, försvann 1905.

Bethlehem, Hayward, Wis. (Apple River-distr.), existerade mellan 1907 och 1913.

Saron, Glen Flora, Wis. (Apple River-distr.), existerade mellan 1897 och 1911.

Fridsborg (Willmar-distr.), existerade mellan 1893 och 1918.

Ogilvie (Cambridge-distr.), existerade mellan 1904 och 1910.

Följande församlingar i Sioux Falls-distr.: Bethlehem, Black Hawk, 1899–1917; Saron, Haley, 1910–1919; Bethel, Terraville, 1903–1920; St. Pauli, Redfield, 1909–1920; Immanuel, Harding co., 1910–1920.

Messiah och Johannes, Wis. (Lake Superior-distr)., existerade mellan 1906 och 1911.

St. John's och Bethel (Cambridge-distr.), bägge organiserade 1914; försvunno: Bethel 1917 och St. John's 1918.

Lebanon, Rainy Butte, N. D., existerade mellan 1913 och 1917.

Immanuel, Stacy (Chisago-distr.), ex. mellan 1904 och 1921.

Bethel, svensk-finsk förs. i Grayling, Aitkin county (Lake Superior-distr.), existerade mellan 1908 och 1910.

Martin Luther (Willmar-distr.), existerade mellan 1898 och 1921.

Lake Florida. (The Township of Lake Andrew.) Den första svenska gudstjänsten härstädes hölls av pastor And. Jackson. Fyra familjer inom detta township voro inskrivna i den gamla "Norway Lake"-församlingen.

År 1870 den 16 november organiserades av traktens svenska nybyggare "Lake Florida"-församlingen uti J. A. Skoglunds hem. De första medlemmarna voro: N. Brattlund, P. Warholm, L. Hedin, A. Hedin, H. Håkanson, B. N. Blom, J. Nord, J. A. Skoglund, O. Johnson, O. L. Rådlund och N. Larson. O. Johnson och N. Brattlund voro de första diakonerna och B. N. Olson och A. Hedin de första trustierna. Pastor P. Beckman kallades att göra predikobesök hos församlingen en gång i månaden för $8 gången. En pastor P. Unden kallades 1871 att hålla gudstjänst där var tredje söndag. Som han ej hörde till Augustana-synoden, så kom ej då någon förening med denna till stånd.

År 1873 byggdes kyrka (20x30) förmedelst sockendagsverken.

Efter Unden valdes pastor Lagerström till att predika i Lake Florida-församlingen var tredje söndag för ett arvode av $12 för varje besök.

År 1874 fick församlingen inträde i Augustana-synoden och ingick i pastoratsförbindelse med Nest Lake–Mamrelund, vars pastor Er. Hedeen var. Under år 1877 var en skollärare från N. London pastor Hedeens predikobiträde. Som denne hyllade s. k. waldenströmska åsikter, så yrkade pastorn, att "Florida" ej mer skulle använda honom som predikant. Följden därav åter blev den, att Hedeen uppsade församlingen sin tjänst, och denna avbröt år 1878 förbindelsen såväl med Nest Lake–Mamrelund som med Augustana-synoden. I protokollet för nyårsstämman 1879 läses: "Beslutat med hela röstantalet, att församlingen utgår ur Augustana-synoden." Sedan dess har den tillhört "missionsvännerna". Församlingen hade år 1874 ej mindre än 109 medlemmar, av vilka 58 voro kommunikanter. År 1878 ägde den 127 medlemmar, av vilka 79 voro kommunikanter.

Vadstena, Stordon Township, Cottonwood county, omkring 25 mil sydväst om Comfrey. Församlingen stiftad den 15 juli 1889 av pastor B. S. Nyström; hade då 22 medlemmar (mest ölänningar). Kyrka byggd 1892, kostade $1,000; invigd 1894. Haft pastorsbetjäning av John Pehrson (St. Peter), P. J. Eckman (St. James), P. E. Fredlund (Tracy) och L. J. Fihn (St. James). Upplöstes den 24 januari 1919. (Namnet Vadstena förekommer i konferensens protokoll för sista gången år 1918.) Kyrkan såldes 1914 och jordegendomen, två acres, gick tillbaka till sin förre ägare. Församlingen hörde till St. James missionsdistrikt.

Några allmänna erinringar.

1. I regel har varje församling vissa föreningar inom sig: kvinno- och missionsförening, ungdoms-, mans- och sångförening m. m. Dessa föreningars ändamål är dels att verka för samfundets och lokalförsamlingens ekonomiska intressen, dels att bringa och hålla församlingsmedlemmarna nära varandra på den kyrkliga trons och verksamhetens grund och för lösandet av de gemensamma uppgifterna, dels ock att befrämja och vidmakthålla kristligt-sociellt umgänge.

2. Det gamla "per kom."-systemet, som i fråga om församlingens affärer varit rådande, utbytes mer och mer allmänt mot det mera frivilliga givandets.

3. Söndagsskola hålles så gott som i varje församling och är på det hela taget älskad och omhuldad. Vardags- eller församlingsskolan däremot tyckes "sjunga på sista versen".

4. I städerna, särskilt de större, utgivas församlingsblad, vilka hålla vederbörande församlingar underkunniga om och vakna över deras allmänna och enskilda angelägenheter.

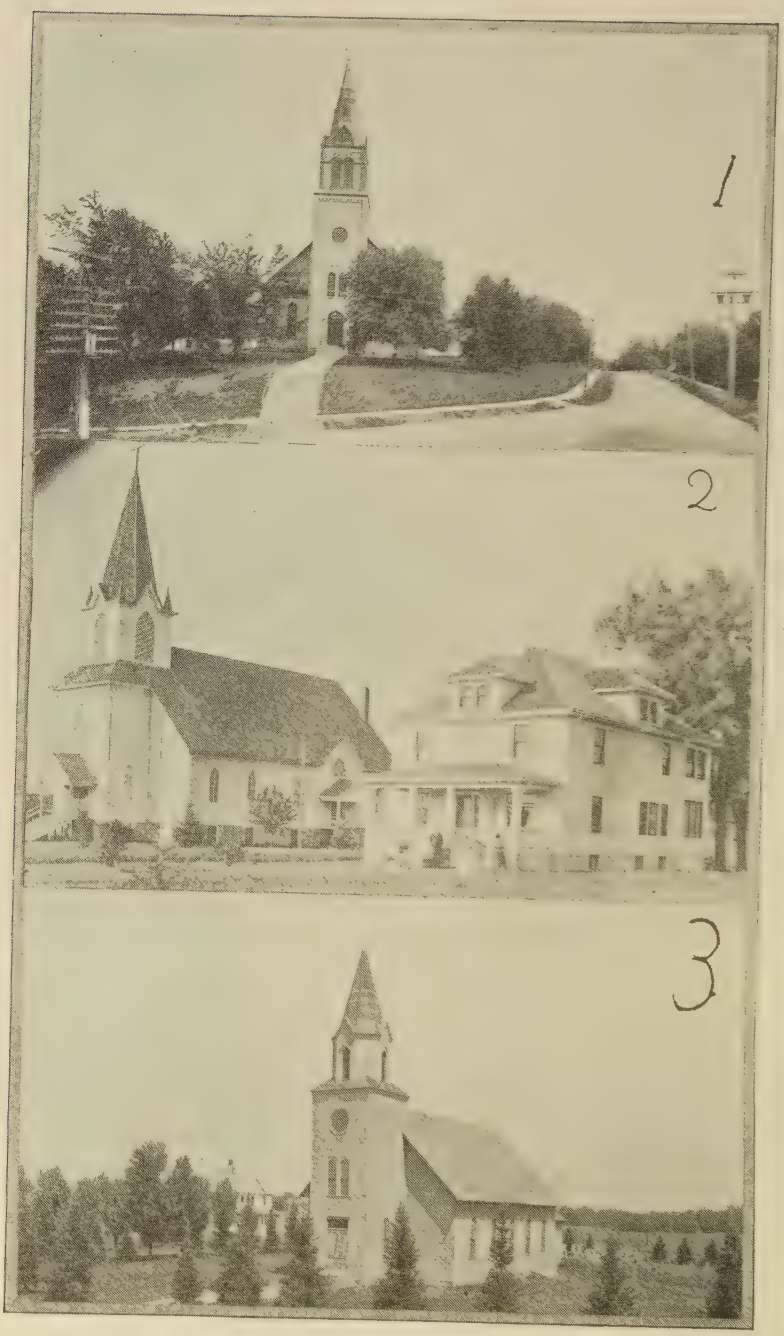

1. Luth. Chisago Lake-kyrkan, Center City, Minn. 2. Luth kyrkan i Chisago City, Minn. 3. Luth Immanuel-kyrkan, Almelund, Minn.

CHISAGO-DISTRIKTET

CHISAGO-DISTRIKTET är, såsom distrikt, ingalunda det äldsta, ehuru det äger inom sig två av konferensens äldsta församlingar: Chisago Lake och Elim, New Scandia. Såsom distrikt daterar det sig icke längre tillbaka än till den 5 oktober 1887, då det vid ett missionsmöte i Chisago Lake organiserades till ett särskilt missionsdistrikt. Till det nya distriktets förste ordförande valdes pastor M. Spångberg och till dess förste sekreterare pastor J. Lundquist. Församlingarnas antal var då tretton och pastorernas sex. Församlingarna voro: Chisago Lake, Elim (New Scandia), Taylors Falls, Stillwater, Marine Mills, Chisago City, Afton och Immanuel (Almelund) i Minnesota samt Bethesda, Balsam, Star Prairie, Cumberland och Rice Lake i Wisconsin. Dessa församlingar (åtta i Minnesota och fem i Wisconsin) med det område de inneslöto hade förut tillhört St. Paul-distriktet.

År 1909 delades Chisago-distriktet i två distrikt med St. Croix-floden till gräns: "Chisago", omfattande församlingarna på Minnesota-sidan, och "Apple River", omfattande församlingarna på Wisconsin-sidan.

Församlingarnas antal var vid 1924 års början 11 och kommunikanternas 5,545; kyrkor 11; pastorsbostäder 10; egendomsvärdet $273,355.

Församlingen i Stacy försvann 1921.

Församlingen i White Bear Lake överflyttades 1924 till St. Paul-distriktet.

1. SV. EV. LUTH. FÖRSAMLINGEN I CHISAGO LAKE, CENTER CITY, MINN.

(Vad som rör tiden till 1904 är hämtat från pastor F. M. Eckmans högst värdefulla historik i församlingens Minnesskrift av nämnda år.)

Den förste svensk som slog sig ned vid Chisago Lakes leende stränder var sannolikt Erik Ulrik Norberg. Ett brev och en karta, som han (vintern 1850–51) sände härifrån till en bekant, Per Anderson i Moline, Ill., hade till följd, att denne med familj samt Per Berg, P. Wicklund och Anders Swenson med familjer anlände hit på våren 1851 och blevo så Chisago Lakes första settlare. Från Taylors Falls, dit de den 24 juni s. å. anlände, begåvo de sig genast till Chisago Lake och grundlade "det första svenska nybygget i Minnesota". Norberg hade redan tagit i besittning det land, varpå Center City nu är byggt, och som länge gick under namnet "Norbergs-holmen". Han hade här byggt en till-

fällig bostad med bark till väggar och tak. Då han fram på sommaren begav sig till Bishop Hill, där han något år senare avled, togs hans land i besittning av A. Swenson, "Center Citys grundläggare" (född 1817, dog 1887). Trakten kallades i början "Swede Lake".

Det första hus som här byggdes var P. Bergs; det var 10 fot i fyrkant och 8 fot högt och säges hava blivit uppfört av fyra män på en dag.

Under sommaren 1851 anlände flera svenskar, bland dem före detta sergeanten Dalhjelm, som då befann sig i nästan utblottat tillstånd (†1869). I september samma år skrev Per Anderson till E. Norelius: "Vi äro nu nio svenskar som påbörjat farmar här."

Någon större inflyttning skedde dock ej förrän 1853 och 1854, då rätt många, till större delen smålänningar, inflyttade, bland dem Fr. Mobeck (f. 1814), f. d. soldat i svenska armén, och J. A. Nelson (född 1829), som blev Center Citys första postmästare. Settlementet räknade år 1855 omkring 600 själar. Småland, särskilt Kronobergs län, har släppt till lejonparten av invandrare till Chisago Lake, som därför med skäl kallats "Amerikas Småland". En stor del kom dock även från Hälsingland.

Nybyggaren kom fattig till trakten. Pengar, kreatur, dragare, redskap fattades. Tålamod och krafter sattes på prov. Med smålänningens sega uthållighet slog han sig dock lyckligt igenom.

De religiösa behoven sökte man tillgodose så gott som möjligt. Per Anderson tycks härvidlag hava varit den ledande. Man samlades till gudstjänst "utomhus" på en ö till början och sedan på Bergs loge. Första adventssöndagen 1851 samlades man för första gången "inomhus" i Per Andersons nyss uppförda bostad. Där firades ock jul- och nyårsfest med sång, bön och Guds ords läsning.

Vid gudstjänsterna under den första tiden fungerade Dalhjelm vanligen som präst och A. M. Ahlström som klockare. Den andre klockaren i kolonien, Collin, plägade ackompanjera sig själv på ett instrument, som han för ändamålet förfärdigat: "en ett par fot lång solid trästock, på vilken en mässingstråd var fästad".

And. Svensons hustru födde den 22 november 1852 en dotter, som döptes av Dalhjelm och erhöll namnen Kristina Matilda. Hon och Per Andersons dotter, som döptes av sin egen fader, voro de första barn som föddes i settlementet och "måhända för övrigt i hela Minnesota".

I september 1852 besöktes Chisago Lake för första gången av en svensk präst, episkopalpastorn G. Unonius från Chicago. Vintern 1853 och sommaren 1854 uppträdde och predikade här metodistpastorn Agrelius, f. d. svensk statskyrkopräst. Varken han eller Unonius lyc-

kades förvärva sig anhängare bland de svenska lutheranerna vid Chisago Lakes stränder.

Även Erik Norelius vistades och verkade här under sommaren 1854 som predikant och skollärare; han var då ej ännu prästvigd.

Den förste lutherske präst som besökte Chisago Lake-trakten var pastor Erland Carlsson. Han infann sig här på våren *1854* och höll den *12 maj detta år* möte med "svenskarna av ev. luth. bekännelsen" och stiftade då den *sv. ev. luth. församlingen vid Chisago Lake.* Vid mötet var f. d. skolläraren John Håkanson sekreterare. Med avseende

Mor Lorens Johansson i Chisago Lake-kolonien vid spinnrocken. Hon och hennes man kommo till Chisago Lake 1853 från Småland. Mrs. Solomon Peterson i Center City, Minn., är deras dotter.

på församlingslärare och gudstjänst heter det i mötesprotokollet: "Emedan församlingen är utan lärare och det är av högsta vikt att erhålla sådan, beslöts att förena sig med luth. församlingen i St. Paul i dess kallelse till prästmannen C. M. Svensson i Växiö stift att komma och övertaga vården över dessa församlingar. Emellertid vill församlingen hädanefter som hittills söndagligen samlas till gemensam uppbyggelse samt förena sig i trogna böner till Gud, att han i nåd snart ville sända en trogen herde och själasörjare."

I brev av den 10 juli 1854 skriver pastor Carlsson till dr Fjellstedt om detta sitt besök: "Från St. Paul reste jag till svenska settlementet vid Chisago Lake femtio mil från denna stad och tio mil från Taylors Falls vid St. Croix-floden. Här vistades jag i nära åtta dagar. En sv. ev. luth. församling blev stiftad, och av de två hundra svenskar som leva här ingingo alla, med undantag av tvenne hushåll, såsom medlemmar."

Förteckningen på de s. k. "charter members" finns ej i behåll, men kyrkoböckerna och muntliga meddelanden giva vid handen, att antalet var 57. Av dem fanns år 1922 en kvar: John Linn, född i Hofmantorp, Kronobergs län, den 28 okt. 1834; kom till Amerika 1853 i sällskap med pastor Erland Carlsson. Med sin hustru har han haft elva barn, av vilka nio ännu levde år 1922. Pastor Hedengran vigde paret.

De första diakonerna voro: Håkan L. Svedberg, Peter Anderson och Carl Peterson; de första trusteerna: A. M. Dalhjelm, Per Berg och Anders Swenson. A. M. Ahlstrom var församlingens förste klockare. Församlingens förste sekreterare var John Håkanson.

På organisationsstämman beslutades ock, att ett "Ev. Luth. Meeting House" (18x14) skulle byggas och så inredas, att det kunde användas även som skolhus. Plats var utsedd på A. Swensons land. Tills huset blev färdigt, höll församlingen sina gudstjänster i "Bergs loge". Det var ock där som församlingen blev stiftad.

Från den 25 maj till den 10 september 1854 betjänades församlingen av dåvarande stud. E. Norelius med predikan och skolundervisning; för detta arbete fick han i lön $25.

Åt Håkan Svedberg uppdrogs år 1855 att leda andaktsstunderna vid de tillfällen, då ev. luth. pastor ej var närvarande. Då skulle "Luthers predikningar föreläsas och gudstjänsten förrättas enligt svenska handboken".

Pastor P. A. Cederstam blev församlingens förste stationerade pastor. Han predikade pingstdagen 1855 första gången i det då färdigbyggda skolhuset. Han efterträddes av pastor C. A. Hedengran, som anlände till Chisago Lake i oktober 1859. Om hans lönevillkor heter det i vederbörligt protokoll: "För det första året fritt husrum och fri dispositionsrätt av 29 acres jord, $200 i penningar samt av varje settlare två bushels spannmål, bestående av vete, råg, majs och havre, en fjärdedel av varje sort, vilket för närvarande utgör 200 bushels, m. m." År 1886 bestämdes pastorslönen till $550 "i ett för allt". Under Hedengrans tjänstetid inträffade inbördeskriget, som tog män även från Chisago Lake-försam-

lingens lugna hem och familjer. En del av dem kom aldrig tillbaka; de som återvände togo upp på nytt igen sin fredliga strävan för hem och kyrka. Hedengran var svag till hälsan och ofta utsatt för svårmod. Han tog sin kallelse på allvar och kände sitt ansvar drygt och tungt. Mer än en gång var han ock under sitt församlingsarbete utsatt för elaka människors hot och smädelser. Vid hans avgång från herdesysslan tillerkände församlingen honom en årlig pension av $300 samt bostadsrätt å församlingens jord. Såväl han som hans hustru äro begravna i församlingens kyrkogård.

Efter Hedengran tjänade pastor J. J. Frodeen församlingen en tid av 15 år, en tid av ivrig och omfattande verksamhet på flera områden och i synnerhet på kyrkobyggnadens.

Pastor J. F. Seedoffs och pastor F. M. Eckmans tjänsteår utmärkas, vad församlingsverksamheten beträffar, av stadigt framåtskridande, lugn utveckling och andlig uppbyggelse.

Församlingen har icke heller varit i saknad av väckelsetider; särskilt under åren 1859 och 1860 var hon kraftigt besökt av Guds Ande. "Det var ett stilla, djupgående och ganska varaktigt Andens verk som då utfördes." Denna besökelsetid blev för många, både äldre och yngre, begynnelsen till ett nytt liv i Kristi gemenskap.

Pastorer.

P. A. Cederstam 1855–våren 1858.

C. A. Hedengran oktober 1859–1873.

Flera pastorer kallades till Hedengrans efterträdare. Läraren vid St. Ansgars Academy J. J. Frodeen kallades att biträda med arbetet under vakanstiden och blev i juli 1874 kallad till pastor. Han antog kallelsen och tillträdde befattningen efter sin prästvigning på sommaren 1875. Frodeen var en mycket driftig pastor. Mycket arbete utfördes under hans tjänstetid. Många immigranter hade vid den tiden kommit från Sverige till Chisago Lake; församlingen växte till 1,400 kommunikanter. Frodeen flyttade 1889. Frodeen var en utpräglad samfundsman, och det var under hans energiska och visa ledning församlingens samfundssinne fostrades så, att den yttre kyrkoordningen kom till sin rätt.

Hans efterträdare blev pastor J. F. Seedoff, vilken tillträdde på hösten 1890 och betjänade församlingen till i september 1896. Under dessa åren fortgick verksamheten med lugn och stor enighet, och ett mera allmänt intresse för verksamheten syntes råda under den tiden.

Församlingens näste pastor blev F. M. Eckman, som tillträdde på hösten 1896 och fortsatte sin betydelsefulla ämbetsgärning här till sommaren 1913. Mot slutet av 1890-talet söndrades det gamla stora svenska lutherska Chisago Lake-samhället i kyrkligt avseende, i det att The Synod of the Northwest då trängde inom dess område och stiftade församling samt byggde kyrka i Lindstrom.

Pastor J. E. Oslund, A.M., Ph.D., S.T.D., blev församlingens näste lärare, som tillträdde på sommaren 1913 och stod kvar till i oktober 1917. Pastor Oslunds efterträdare, pastor Oscar Sandahl, B.D., tillträdde sin befattning adventssöndagen den 2 december 1917.

Församlingens skolväsende.

Om barnens undervisning i kristendomens sanningar har församlingen varit särdeles angelägen.

Förut har nämnts, att E. Norelius redan 1854 höll skola vid Chisago Lake.

Den 4 juli år 1855 började söndagsskolan under Collins, Mobecks och Byströms ledning och har sedan varit i verksamhet varje år, utom under de kallaste månaderna på året.

År 1859 valdes den första permanente skolläraren, Johan Peterson, eller "Skol-Johan", som han plägade kallas. Hans lön var "utom födan och åtta bushels spannmål av råg och corn" $4 i månaden. Undervisningstiden var sex månader om året med nio timmars daglig undervisningsskyldighet. Skolan, som var ambulerande, hölls på fyra ställen inom församlingsområdet. Följande personer ha tjänat såsom församlingens permanenta skollärare: Johan Peterson, John Lund, James Lindström, Lundborg, C. A. Johnson, J. A. Skoglund, P. A. Wigren, N. S. Carlman, L. Hokenson, P. R. Melin och Emil Anderson. De två senare tjänade tillika såsom församlingens orgelnister.

Konfirmationsundervisning har meddelats ungdomen varje år sedan församlingen stiftades. Den första klassen konfirmerades av pastor P. A. Cederstam den 19 augusti 1855 och bestod av 17 medlemmar, av vilka fyra ännu levde vid församlingens 70-årsfest 1924, nämligen Olof M. Linnell i Grove City, Minn., mrs Ljunggren i Taylors Falls, Minn., C. A. Peterson och John Holcomb i Marine, Minn.

På 1900-talet hölls församlingsskola en 12 och 16 veckor om året. För närvarande hålles församlingsskola omkring 30 veckor om året, fördelade på en 5 à 6 rotar.

Byggnader och egendom.

Den första *samlingslokalen* var det förut omnämnda "meeting"- och skolhuset, som uppfördes 1854.

Den 4 juli 1855 fattades beslut om ny *kyrkas* uppförande på samma plats där den nuvarande kyrkan befinner sig. Två acres av "Mobeck land" hade pastor Cederstam för ändamålet inköpt för $50. P. Glader var byggmästare. Kyrkans dimensioner voro 70x48. Det gick flera år om innan kyrkan blev fullt inredd och färdig. Den tillbyggdes 1869. Piporgel inköptes 1871 för $1,200. Kyrkan hade torn och ringklocka.

I januari månad 1881 fattades enhälligt beslut om att bygga ny kyrka (100x66) av tegel, försedd med kor och torn. Uti denna kyrka, ehuru ej fullt färdig, firade Minnesota-konferensen 1883 sin 25-årsfest. Templet invigdes sedan i november samma år. Kostnaden för detsammas byggande gick till omkring $25,000. Ny ringklocka insattes uti tornet i juni månad 1888. Natten mellan den första och andra augusti sistnämnda år slog blixten ned i kyrkan, som fattade eld och inom några ögonblick förvandlades till en rykande ruin. Två veckor efter branden beslutade församlingen att återigen bygga kyrka. Beslutet sattes genast i verket, och helgedomen blev fullt färdig 1889. Ny ringklocka anskaffades, och en piporgel, som kostade $2,200, insattes. Själva kyrkobyggenskapen kostade omkring $12,000. Kyrkan renoverades 1916 och elektrisk belysning insattes. Ny piporgel anskaffades och den gamla såldes. Tornur insattes 1907.

Det första *prästhuset* var en tvåvåningsbyggnad av "skrätt timmer", uppförd på kyrkplanen. Den såldes längre fram för $300. Det andra prästhuset byggdes på 1870-talet och tillbyggdes under Frodeens tid. Det nuvarande uppfördes 1907.

År 1884 inköptes "missionsvännernas" kyrka för $600 och begagnades sedan som "kapell". Det såldes 1916, står ännu på samma plats som förr och utgör "garage".

Församlingens nuvarande kapell med undervåning byggdes 1916. Under detsamma äro åtskilliga personer begravna. Den plats där kyrkan och hennes annex stå var nämligen ämnad till begravningsplats.

Från och med 1899 har församlingen haft organistbostad. Den gamla bostaden, som låg nära pastorsbostaden, utbyttes 1918 mot ett hus "mitt i byn".

Församlingen äger en mycket vacker *gravgård,* för vars sorgfälliga vård en gravgårdsförening är stiftad.

Omkring 50 acres av land tillhöra prästbostället; jorden utarrenderas för närvarande.

Församlingens egendom är, enligt 1920 års statistik, uppskattad till $64,406.84.

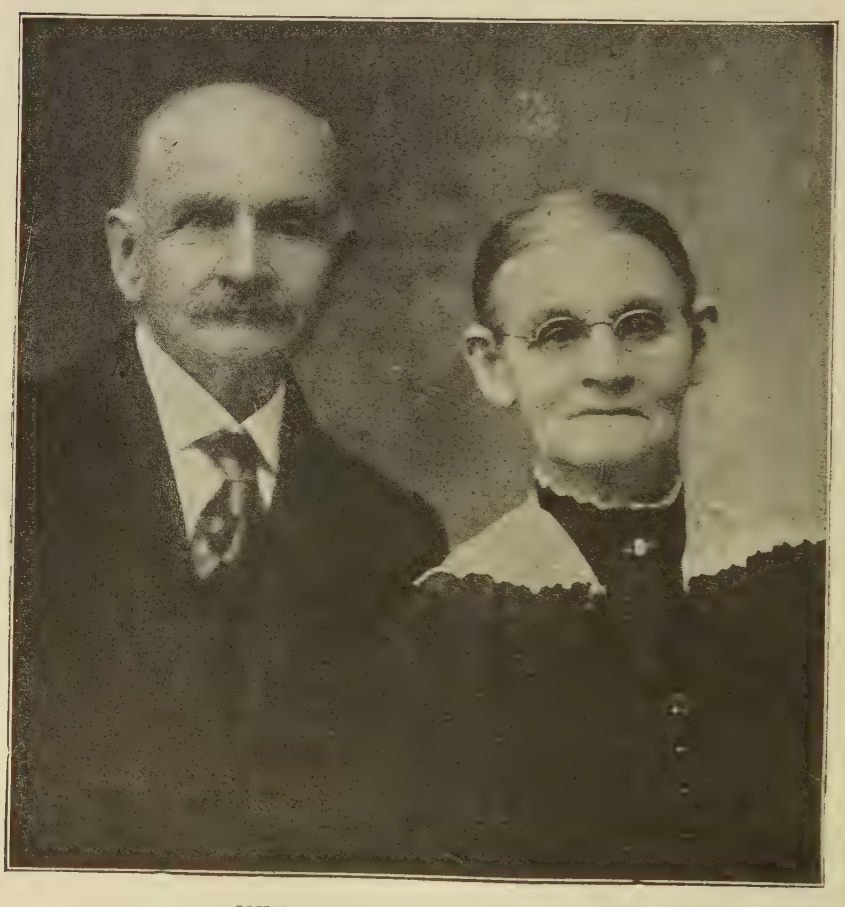

JOHANNES PETERSON OCH HUSTRU.
Minneapolisläkaren H. P. Linnérs föräldrar. Kommo till Chisago Lake 1868.

Varjehanda.

1. *Fester och större möten.* Konferensen firade här 25-årsfest i oktober 1883 och 40-årsfest i oktober 1898. Församlingens 50-årsjubileum firades den 12–15 maj 1904, 60-årsfest den 17 maj 1914 och 70-årsfest i maj 1924. Stor svensk fest hölls i kyrkan den 30 juli 1922.

2. *Medlemmar som utgått från församlingen och blivit vigda till Herrens tjänst:* Pastorerna J. Magny, Caleb E. Shaleen, A. F. Almér, A. N. Almér och S. D. Hawkins; diakonissorna Eleonora Slättengren, föreståndarinna vid Bethesda Hospital i St. Paul; Esther Porter, föreståndarinna vid "The Nurses' Training School" därstädes; Marie Holmers, Vilhelmina Holmberg och Ida Lindqvist.

3. *I det senaste kriget* voro 83 av församlingens unge män utmönstrade till tjänstgöring. Tre av dem dogo år 1917. Alla tre ligga begravna i Chisago Lake-församlingens kyrkogård.

4. *Avstånd.* Till Minneapolis något över 50 mil, till Chisago City 5 mil, till Taylors Falls 9 à 10 mil. Center City ligger utmed en "branch" av Northern Pacific järnväg.

Statistisk jämförelse.

	Kom.	Söndagsskolbarn	Utgifter
1872.....	766	...	$ 3,073.30
1882.....	1,102	...	12,960.40
1892.....	1,380	250	6,190.90
1902.....	1,439	150	4,938.56
1912.....	1,238	180	6,258.96
1920.....	1,315	188	12,849.42
1923.....	1,305	210	21,033.52

Shafer, en predikoplats inom Chisago Lake-församlingen.

Shafer är namnet på ett litet stationssamhälle vid Northern Pacific-banan 4½ mil från Chisago Lake eller Center City. Jacob Peterson, samhällets grundläggare, slog sig ned här i trakten år 1853, blev ägare till en stor farm och började 1882 handel i Shafer. Hans affär antog allt större och större proportioner. Han avled 1913. Två av hans söner övertogo affären och driva den ännu. Änkan bodde kvar på platsen 1922.

Peterson var en hedersman och även en högt värderad medlem av Chisago Lake-församlingen.

Stationssamhället är äkta svenskt lutherskt och är en av Chisago Lake-församlingens rotar. Pastorn i församlingen avlägger predikobesök här en gång i månaden, då hyrd lokal användes. Söndagsskola har hållits här "de sista tio åren". C. J. Wiberg var föreståndare för skolan till hösten 1922. Jacob Petersons dotter, änkan Josie C. Wiberg, är organist i Shafer-"annexet".

In Memoriam.

Pastor C. A. Hedengran.

Carl August Hedengran var född i Gödelöf, Malmöhus län, den 4 juni 1821. Fadern var organist och skollärare. Föräldrarna voro sant gudfruktiga och sökte att inplanta i sonens hjärta gudsfruktan och kristlig kunskap, men, som det tycks, med föga framgång. Själv kännetecknar Carl August sitt ungdomsliv med dessa ord: "Jag var ursinnig i synder och laster och kastade mig oförväget i alla möjliga faror." Genom läsning av otrosskrifter fördes han in på förnekelsens väg; bibeln blev ej längre för honom Guds ord.

I sällskap med sin hustru reste han till Amerika 1850. Innan han gav sig i väg, meddelade han sin då 76-årige fader sina tankar om bibeln och kristendomen. Vad denne då kände kan lättare förstås än beskrivas; för sin son upphörde han dock aldrig att bedja. Längre fram i tiden uttalade sonen den övertygelsen, att han till stor del hade faderns förböner att tacka för att han ej gått evigt förlorad.

Anländ till Amerika, uppehöll sig Hedengran en tid i Peoria, Ill., där han idkade vagnmakareyrket. Därifrån flyttade han först till St. Paul, Minn., och sedan till Union-nybygget i Carver county, där han blev jordbrukare. Här inträffade ock en vändning i hans själstillstånd. En av orsakerna därtill var måhända en iråkad bröstsjukdom, som bröt hans kroppskrafter och gjorde honom ytterligt svårmodig. Han började nu läsa i "Arndts sanna kristendom" och en utsliten psalmbok, som han fört med sig hemifrån. Sin bibel hade han vid avresan salt, emedan han ej ansåg sig vidare behöva den. Han prenumererade på "Gamla och Nya Hemlandet", och den flitiga läsningen därav gav honom mycket att tänka på, särskilt i fråga om barndopet, varav den närmaste följden blev att han själv döpte sin treåriga dotter. Syndasorg och samvetsoro grasserade emellertid vilt i hans sönderslitna själ. Han ropade till Jesus om förbarmande och lovade Gud att, om han ville frälsa honom, han skulle gå ut och förkunna evangelium för hedningarna. I sin nöd vände han sig även till sina landsmän vilka plägade samlas till gudstjänst. Vid en sammankomst föll han mitt ibland dem på knä och ropade hjärtslitande: "Kära vänner! Bedjen Gud för mig! Här är ett helvete. Jesus är Guds Son." De sökte trösta honom på sitt vis, men förgäves. Det blev allt värre och värre, och den arme mannen tycktes vara nära vansinnets dystra natt. I sitt hem kröp han som en mask på golvet. Förtvivlat kämpade han. "Alla farligheter", säger han, "tycktes falla över mig; alla lidanden och kval, både timliga och

eviga, hotade mig." Grannarna ansågo sig böra vaka över honom om nätterna. En gång blevo anfäktningarna och plågorna så överväldigande, att han gick och sökte efter bössan för att göra slut på sitt liv, men till all lycka fann han den icke. Under två år varade detta förfärliga tillstånd. Äntligen gick kämpen genom Guds innerliga barmhärtighet segrande ur striden, så att han kunde bekänna: "Nu kan jag kalla den gode Guden för Kristi skull min nådige Fader. Honom, den treenige Guden, vare pris och ära! Amen."

I maj 1857 sammanträffade pastor Erik Norelius med Hedengran uti East Union-nybygget. Norelius säger i sin berättelse om detta möte, att Hedengran "var så rädd för att hans frid skulle störas, att han knappt vågade öppna sin mun i ett privat samtal". Emellertid läste han flitigt Guds ord och Luthers skrifter och växte märkbart uti kristlig kunskap och tro. Vid jultiden 1857 kom dåvarande kolportören, sedermera pastorn, P. Carlson på besök till Union-nybygget och predikade där med stor framgång; en allmän väckelse uppstod bland folket. Hedengran började ock då att offentligen vid bönesammankomsterna avlägga vittnesbörd om sin Herre och Frälsare. Därvid ådagalade han stor tillgivenhet för luthersk lära samt stor fruktan för falska läror och lärare. Då P. Carlson 1858 kom till nybygget som dess pastor, flyttade Hedengran längre västerut, satte sig ned vid en liten sjö och byggde sig en anspråkslös bostad. En del av sitt hus begagnade han för egen räkning, den andra delen inredde han till kapell, där han sedan höll offentlig gudstjänst, dock med sin pastors och sin församlings vetskap och goda minne. Det var denna västra del av settlementet som blev *West Union,* och nämnda kapell fick under många år tjänstgöra som gudstjänstlokal.

I juni 1860 blev Hedengran prästvigd vid Augustana-synodens första möte i Jefferson Prairie, Wis. Vald till pastor i Chisago Lake 1859, tjänstgjorde han där under 14 år. Även sedan han tagit avsked av församlingen som hennes pastor, levde han ytterligare sju år i dess mitt, aktad och älskad av alla dess rättsinniga medlemmar. Denna sista tid var "den lugnaste han haft på jorden". Fridfullt avsomnade han den 31 oktober 1880; hans stoft ligger gömt i Chisago Lake-församlingens vackra gravgård.

Under sin arbetstid i Herrens och församlingens tjänst bar Hedengran alltid inom sig ett ömt samvete, som tog det noga med helgelsen. Därför hände det ock mer än en gång, att han kom att tvivla på sitt nådastånd, när han upptäckte ofullkomlighet och brist hos sig. Även efter det stora andliga genombrottet fick Hedengran lida tuktan och

aga av Herrens hand. Prövad blev han i många stycken, och under korset hölls han. Men prövningen gjorde tron och tålamodet starkare, och korset höjde anden mer och mer uppåt.

Hedengran var som predikant uppbygglig; det var biblisk kristlig kärna i hans förkunnelse. Han trodde, därför talade han. Trogen var han Gud, sin församling och sin tjänst.

2. ELIM-FÖRSAMLINGEN I NEW SCANDIA, MINN.

Det område, inom vilket den sv. luth. församlingen är belägen, utgöres av "Town of New Scandia" (till 1893 en del av "Town of Marine") och tre andra "Towns" i det nordöstra hörnet av Washington county samt en del av Chisago county. Det sträcker sig utefter St. Croix-floden till en längd av omkring 40 mil norrut från dess utlopp i Mississippi. Då de första svenskarna kommo hit för över 70 år sedan, funnos här väldiga, nästan ogenomträngliga skogar.

Om de allra första svenskarna på denna trakt och deras minnesmärke är nämnt i "Inledningen".

1851 på hösten anlände Magnus Englund med hustru samt hennes fader och flera bröder; de voro från Hälsingland. Englund blev aldrig medlem av den lutherska församlingen, men efter hans död ingick änkan nytt äktenskap med Christian Rosengren, och de förenade sig med församlingen.

Samtidigt med Magnus Englund anlände Daniel Nilson med hustru och tre barn från Norrbo, Hälsingland. Båda familjerna slogo sig ned vid Fish Lake, men Nilson flyttade därifrån följande året till Hay Lake, där han övertog det land, på vilket de i "Inledningen" nämnda unga männen slagit sig ned. 1851 ankom ock Jöns Åkeson med hustru och dottern Nilla från Hörja, Skåne, samt Sven W. Anderson från Ryr, Dalsland, med hustru och två barn.

1853 ankommo Johannes Peterson (i Yslycke) med hustru och fyra barn; Johan Magnuson med hustru och tre barn, båda från Hofmantorp, Småland; Bengt Jönson med hustru och två vuxna barn från Asarum, Bleking; Åke Jönson med hustru och ett barn från samma plats. Från Enånger, Hälsingland, kommo samma år Pehr Olson, Anders Larson med hustru och fyra barn samt Jonas Olson och Jonas Anderson.

I början av maj 1854 anlände Erland Peterson med hustru och två barn från Hofmantorp, Småland; de hade övervintrat i Illinois, dit de kommo hösten 1853.

Jämte dessa uppräknade torde även följande personer hava varit på platsen vid tiden för församlingens stiftelse, nämligen: Johan Abrahamson med hustru från Älfsborgs län; Carl Carlson och Jonas Bergman från Medelpad; Östberg från Hälsingland; Nels Welander; Nels, Erik och Carl Bjärstedt; Peter Peterson; Magnus Sund och Nels Nelson från Skåne.

År 1854 på hösten anlände följande familjer och enskilda personer till nybygget: Carl Ekdahl med hustru från Dädesjö, Småland; Magnus (Håkanson) Holcomb med hustru och fem barn från Väckelsång, Småland (sonen Salomon var konfirmerad i Sverige, Johan konfirmerades i Chisago Lake av pastor Cederstam på försommaren 1855); Olof (Olofson) Olin med hustru fran Stöde, Medelpad; Erik Anderson och hustru från Järnskog, Värmland, med sonen Olof Erikson, 18 år gammal; Ola Hanson och hustru från Österslöf, Skåne; Håkan Olson med hustru och två barn från Jämshög, Bleking; Johan P. Swenson från Dref, Småland; Johannes Mattson Widell från Ljuder, Småland; C. A. Ljunggren från Skåne. Dessa förenade sig alla med församlingen antingen på hösten 1854 eller hösten 1855.

Bland personer, som kommo vid denna tid, men genom en eller annan omständighet ej förenade sig med församlingen förrän senare, må nämnas följande: Sven Anderson med hustru och Anders (Johanson) Lind från Älfsborgs län; Nils Nikolauson med hustru från Oppmanna, Skåne, samt Peter Anderson från Järnskog, Värmland; anlände 1852. Frans Gustaf Johnson från Kronobergs län, Nils Johan Johnson från Jönköpings län samt Johannes Håkanson med hustru och två barn från Linneryd, Kronobergs län, hitkommo 1853. År 1854 anlände Sven Erikson från Stöde i Medalpad; A. P. Johnson med hustru och ett barn från Asa, Jonas Gabrielson med hustru och ett barn från Söraby, Johannes Erikson från Växiö, Kronobergs län; John Svenson från Segerstad, Västergötland, Erik Magnuson och John Morrison fran Thorsås, Kronobergs län, ankommo 1854, likaså John Lindgren från Hofmantorp i samma län.

Det första prästerliga besöket i nybygget var det som avlades av den svenske episkopalpastorn G. Unonius på hösten 1852, da han den 18 september i Daniel Nilsons hus sammanvigde hans dotter Helena med en tysk ung man och döpte två barn av svenska föräldrar. Helena Nilson var den första svenska bruden i Minnesota och dopförrättningen säkerligen också den första i sitt slag bland svenskar inom staten. Helenas man, Frederic Wm. Lammers, som står inskriven i Scandias kyrkobok, var född i Hanover, Tyskland, den 22 februari 1829, kom

till Amerika 1843 och till Marine-trakten 1845. Hon var född i Norrbo, Hälsingland, den 21 mars 1834.

En komminister Agrelius från Pelarne, Kalmar län, anlände vid denna tid till trakten och bosatte sig vid Big Lake. Han var villig att stå landsmännen till tjänst i kyrkligt avseende. Han tillhörde metodisterna, men ansåg sig dock oförhindrad att betjäna lutheranerna på lutherskt sätt. Man tröttnade snart på hans besynnerliga uppträdande,

1. Luth. Elim-kyrkan, Scandia, Minn. 2. Luth. kyrkan i Afton, Minn. 3. Luth. kyrkan i Forest Lake, Minn. 4. Första luth. kyrkan, Taylors Falls, Minn.

och något egentligt inflytande på folket och dess tänkesätt utövade han icke.

Den svenska evangeliskt lutherska Elim-församlingen i New Scandia, Washington county, Minnesota, stiftades omkring den 19 maj 1854 av Erland Carlsson, då pastor i Chicago.* Han gjorde vid den tiden en rundresa i Minnesota territory och var den förste svenske lutherske prästen i dessa trakter.

* *Anm.* Att församlingen stiftades 1854 bevisas tydligt av samstämmiga yttranden av Erland Carlsson, E. Norelius och P. A. Cederstam.

Sammankomsten vid vilken organiseringen ägde rum hölls i Daniel Nilsons hus vid Hay Lake, två mil söderut från nuvarande Scandia. Något protokoll eller någon annan anteckning från organisationsmötet finnes ej i behåll; därför kan icke heller med full säkerhet avgöras dagen då det hölls, ej heller vilka personer som voro närvarande och utgjorde den nybildade församlingen. Man har dock goda skäl att antaga, att minst 15 familjer, med såväl vuxna som minderåriga barn, och därjämte några ogifta män funnos på platsen samt ingingo i församlingen.

Det dröjde länge — ända till 1894 — innan församlingen blev inkorporerad. Efter dåvarande "town's" namn kallades hon "Marineförsamling", och sedan i Marine Mills 1872 en egen församling blivit stiftad, "Marine-landsförsamling" till skillnad från stadsförsamlingen. Vid inkorporationen 1894 gavs henne namnet *Elim*.

Under sommaren 1854 besöktes nybygget och församlingen av pastor E. Norelius, vilken fann utsikterna för såväl nybygge som församling föga lovande. I november samma år gjorde dr T. N. Hasselquist ett kort besök här, predikade och höll nattvardsgång samt upptog subskription för den påtänkta tidningen Hemlandet.

Följande år, 1855, i maj månad, veckan före pingst, kom pastor P. A. Cederstam första gången till denna plats och höll då gudstjänst i Daniel Nilsons hem.

Om tillståndet där i trakten på den tiden säger Cederstam: "Här fanns då varken kyrka eller skolhus, vari man kunde samlas; allt var en ödemark, med undantag av ett 'log-shanty' här och där i skogen. Daniel Nilsons hus var det största i settlementet och beläget i centern; det blev därför vår samlingsplats för det mesta en längre tid, ända tills den första log-kyrkan byggdes nära D. Nilsons. Daniel var alltid villig och redobogen att upplåta sitt hus för våra sammankomster och gudstjänster såväl söndagar som söckendagar. Här hade jag ock för det mesta mitt hem, då jag var i settlementet, och var alltid välkommen och kärleksfullt mottagen, då jag kom, vare sig natt eller dag. Jag kunde icke så ofta vara här, ty mitt arbetsfält var stort. Jag hade att dela min tid mellan St. Paul, Stillwater, Marine-settlementet, Chisago Lake och Taylors Falls; och ofta fick jag vandra till fots emellan dessa trakter, ty det kostade för mycket att resa med skjuts. Jag måste betala $12 (tolv) i guld för att få min bokkista från Stillwater till Marine Mills. Var tredje vecka besökte jag dock settlementet."

Å kyrkostämma den 16 december 1855 under Cederstams ordförandeskap antogs församlingskonstitution, som bland annat innehöll intagningsformulär med frågor och svar. Enligt församlingens äldsta kyrko-

bok ingingo sistnämnda datum följande personer som medlemmar, vilka ock sannolikt utgjorde församlingens "charter members":

Daniel Nilson, född i Norrbo, Gävleborgs län, 1812, till Amerika 1850; hustru Margareta Elisabet, f. i Norrbo 1810, till Amerika 1850.

Johan Abrahamson och hustru från Älfsborgs län.

Sven Anderson, f. i Enånger, Gävleborgs län, 1804; hustru Maria Fransdotter, f. 1810; sonen Lars, f. 1840; till Amerika 1852.

Erik Anderson från Järnskog, Värmland, född 1793; hustru Karin Nilsdotter, f. i Skillingmark, samma provins, 1798; hit 1854.

Paul Edvard von Küster, född i Preussen, Tyskland, 1804; hustru Vilhelmina (Smith), f. i Marienfliess, Tyskland, 1815; dotter Julia Johanna Maria, född i Tyskland 1837; till Amerika 1850.

Christian Ljunggren från Vankifva, Kristianstads län, f. 1795; hit 1854.

Jöns Åkeson, f. i Hörja, Kristianstads län, 1817; hustru Malena Bengtsdotter, f. i Åkarp, samma län, 1813; till Amerika 1851.

Johan Magnusson, f. i Hofmantorp, Kronobergs län, 1811; hustru Lisa Katarina Mattisdotter, f. i Ljuder, samma län, 1821; till Amerika 1853.

Johan Linn, f. i Björke, Älfsborgs län, 1826; hustru Kristina Karlsdotter, f. i Kronobergs län 1839; till Amerika 1852.

Håkan Olson, f. i Jämshög, Bleking, 1825; hustru Elna Månsdotter, f. i samma socken 1829; till Amerika 1854.

Magnus (Håkanson) Holcomb, f. i Väckelsång, Kronobergs län, 1810; hustru Brita Olofsdotter, f. i samma socken 1813; son Salomon, f. 1838; son Johan, f. 1840; hit 1854.

Erland Peterson, f. i Hofmantorp, Kronobergs län, 1809; hustru Ingeborg Lisa Israelsdotter, f. i samma socken 1815; hit 1854.

Ola Hanson, f. i Österslöf, Kristianstads län, 1830; hustru Inga Persdotter, f. i Hjärsås, samma län, 1826; till Amerika 1854.

Per Olson, f. i Enånger, Gävleborgs län, 1806; son Jonas, f. i samma socken 1838; dotter Karin, f. därstädes 1840; hit 1853.

Bengt Jonson, f. i Asarum, Bleking, 1792; hustru Kristina Magnidotter, f. i samma socken 1791; son Nils, f. där 1833; dotter Kristina, f. där 1839; till Amerika 1853.

Åke Jönson, f. i Asarum 1811; hustru Ingeborg Bengtsdotter, f. där 1826; till Amerika 1853.

Carl (Johanneson) Ekdahl, f. i Dädesjö, Kronobergs län, 1829; hustru Stina Gustafsdotter, f. där 1834; hit 1854.

På ovan nämnda kyrkostämma valdes de tre första diakonerna: Bengt Jönson, E. Erikson och C. A. Ljunggren.

Beslut om denna stämmas hållande hade fattats å ett möte, som hölls den 25 nov. 1855, av de flesta utav nämnda "charter members" plus Anders Larson, Erik Erikson och Nils Welander. Paragraf ett av kyrkostämmoprotokollet, undertecknat av P. A. Cederstam, är av följande lydelse: "Man överenskom att förena sig till en menighet under namn av Den Svenska Ev. Luth. församlingen vid Marine Mills, Washington county, Minn. Terr." Denna överenskommelse måste betraktas som ett slags supplement till den förut skedda församlingsorganisationen.

Pastor Cederstam besökte församlingen (enligt överenskommelse) en söndag i månaden från maj 1855 till april 1858.

Under vakanstiden 1858 och 1859 hade församlingen tillfälliga besök av pastorerna J. P. C. Borén, P. Beckman och P. Carlson. Mellan åren 1859 och 1861 blev hon betjänad av pastor C. A. Hedengran på samma sätt som hon blivit under Cederstams tid. Pastor John Pehrson var församlingens förste ordinarie lärare (åren 1862 och 1863). Hans lön var $200 för året. En tredjedel av sin tjänstgöringstid skulle han få använda på andra platser. De pastorer som sedan tjänstgjort i församlingen äro följande:

Aron Lindholm (1864–66).

J. P. Lundblad (1866–67).

L. O. Lind (1869–79). Under Linds tid hemsökte metodistpredikanter nejden, och häftiga sammandrabbningar och disputationer mellan dem och de lutherske ägde rum.

Erik Hedeen (1879–85). Hedeens maka avled den 10 aug. 1885; hennes stoft är gömt i Elim-församlingens kyrkogård.

A. Hult (1886–juni 1895). Strider inom församlingen uppstodo under denna tioårsperiod, särskilt under de senare åren av densamma. Pastorns arbete blev härigenom tungt, och församlingen stod i fara att splittras.

J. P. Mattson, vice pastor (juni 1895–juli 96).

J. Th. Kjellgren (juli 1896–1915).

A. J. Malmquist (1916—).

Pastor Kjellgren blev begraven i Scandia den 13 mars 1917. En vacker vård är rest på hans grav.

Såväl mrs Kjellgren som mrs Malmquist hava tjänstgjort som organister i församlingen.

Skolor och skollärare.

Söndags- och vardagsskolan började hållas ungefär samtidigt år 1874.

Söndagsskolan hölls i början uti hemmen inom de särskilda rotarna. Den har dock nu under många år hållits i kyrkan omedelbart före högmässogudstjänsten. Den har stått under pastorns och diakonernas ledning.

I vardagsskolan har undervisning meddelats ända upp till 6 à 10 månader om året; under senare tid har lästiden gatt ned något litet; under 1920 pågick skolan 18 veckor. Skola har hållits vid Bony Lake, Big Lake, Prairie Hollow och Scandia.

Som lärare i vardagsskolan hava tjänstgjort: P. A. Wigren, F. A. Peterson, J. A. Krantz, Alfr. Ahlstrom, A. A. Stomberg, A. Bergin, Mary Hult, Josephine Holcomb, Louise Holcomb, Clarence Magney, Alvina Morrison, A. Okerstrom, Danell, Minnie Swenson, Ruby Magny, Anna Kjellgren, Gottfred Carlson, Lucile Malmquist, Mabel Anderson, Mildred Morrison, Ruby Nelson, Ruth Strand, Ruth Nelson, Evelyn Moody, Alice Erikson, Elenore Erikson, Esther Anderson, Myna Lindberg.

Egendom och byggnader.

Den första *kyrkan* (30x20 f.) uppfördes av timmer 1856 "på södra sidan om den väg som går förbi Hay Lakes skolhus". Kostnaden för kyrkan bestreds av dem som bodde i södra delen av nybygget.

År 1861 byggdes ny kyrka (50x36 f.) å den nuvarande kyrkogården; byggnadsplatsen skänktes av Olof Olin. Byggnadsomkostnaden steg till $1,400. Den gamla kyrkan såldes till skoldistriktet, som begagnade den till skolhus. Nu finns ej något av den kvar.

Om ny kyrkas uppförande fattades beslut den 24 juni 1873. Den skulle byggas av trä, vara 80 fot lång och 40 fot bred med torn på västra och sakristia på östra gaveln; man började bygga nästföljande år "på östra sidan om vägen". Kyrkan blev ej fullt färdig förrän 1877 (och då utan sakristia). Den 9 sept. 1884 lades denna kyrka, ej fullt tio år gammal, av en våldsamt härjande storm i ruiner.

Redan den 24 september samma år beslöt församlingen att bygga ny kyrka av tegel på samma grund där den förstörda stod och med samma dimensioner som hon hade; dessutom skulle hon förses med sakristia. Beslutet utfördes 1885. År 1887 insattes på enskildas bekostnad altartavla och 1898 piporgel, som kostade $1,500, och till vars betalande ungdomsföreningen bidrog med $1,000. 1902 renoverades och förskönades kyrkan för en kostnad av $2,000, 1903 insattes kulörta fönster

och 1904 ägde återigen renovering rum, varvid ny altartavla insattes. Det vackra, dyrbara templet träffades den 21 maj 1907 av blixten och brann ned till grunden. Den 21 maj 1908 lades hörnstenen till den nuvarande sköna helgedomen. Piporgel ($2,000), altartavla och ringklocka ha bekostats av Luther League. Kyrkan, som kostade omkring $30,000, invigdes den 17 december 1908.

En likvagn inköptes 1906 för $780.

På det jordområde, som på 1860-talet anskaffades, uppfördes år 1868 *pastorsbostaden* invid dåvarande kyrka. 1883 byggdes "öster om kyrkan" nytt pastorshus, som år 1901 ansenligt tillbyggdes. Det gamla såldes.

Ett rymligt *skolhus* (uppfört av Luther League 1905 för en kostnad av omkring $1,700) finns ock invid kyrkan. Det begagnas för sitt egentliga ändamål, men även som församlingssal, där stämmor och föreningsmöten hållas.

Församlingens egendom är enligt 1924 års statistik värderad till $50,500.

År 1919 inköptes metodisternas egendom en kvarts mil söder om kyrkan för $600. Kyrkan såldes; landet är ämnat att utgöra annex till Scandia-församlingens kyrkogård.

Varjehanda.

1. *Högtider eller fester.* Församlingen firade sin 50-årsfest den 24–26 juni 1904 och sin 60-årsfest den 10 maj 1914. Från och med år 1898 har församlingen firat en årlig midsommarfest.

2. *Åtskilliga familjer med en talrik skara barn* funnos i församlingen år 1922: E. H. Reiters med 13 barn, Ad. Hellstens med 11, Salomon Petersons med 12, Salomon Swensons med 11, o. s. v.

3. Församlingen hade i början av 1922 flera personer, som voro *över 80 år gamla:* 11 kvinnor och 8 män.

4. *Ungefär 98% av svenskarna* inom församlingsområdet höra till församlingen. Intet främmande kyrkosamfund är f. n. representerat i trakten.

5. Femtiotvå av församlingens unge män tjänstgjorde som soldater under senaste krig. Av dem dogo tre stycken under kriget.

6. *Avstånd från kyrkan:* till Center City 11 mil, till Marine 5 mil, till Chisago City 10 mil, till Forest Lake 10 mil.

7. *Närmaste järnvägs- och poststation* (omkring två mil från kyrkan) är Copas, som har sitt namn efter en italienare, vilken blev gift med en svenska. Hans son, Frank Copas, är en god medlem av Scandia-

församlingen, och en av hans döttrar är gift med en av sv. luth. församlingens i Stillwater ledande män, Andrew Holm, som är född i Scandia.

8. *Personer som under många år varit medlemmar av församlingens styrelse.* Diakoner: Peter Holm, Frank Lindberg, Alfred Erikson, Gustaf Magnuson, N. J. Ekegren, Aug. Borén, Frank A. Johnson, John P. Bloomquist, Chas. Elmquist, Frank Sandstedt, Frank Lundgren, Axel Magnuson, Oscar Linder, Martin Lindblad m. fl.; trustier: John A. Peterson, Abraham Johnson, C. A. Almquist m. fl.

9. På nyårsstämman 1912 beslutades om ett minst sagt egendomligt tillägg till församlingskonstitutionen: "Personer som endast för assurans, sjuk- eller begravningshjälp tillhöra hemliga s. k. assuransföreningar, och som aldrig besöka dessa föreningars möten eller deltaga i deras parader och tillställningar, kunna bliva medlemmar av denna församling, så framt de inför kyrkorådet skriftligen förbinda sig att obrottsligt hålla nedanstående försäkran: Undertecknad förbinder sig härmed inför Gud och mitt samvete att såsom blivande medlem av sv. ev. luth. Elim-församlingen i New Scandia, Washington county, Minn., aldrig besöka eller deltaga i möten, parader eller några slags tillställningar av det hemliga sällskap som jag tillhör, ej heller något annat hemligt sällskaps möte, utan blott uppehålla min i föreningen uttagna livassurans, görande mig själv skyldig till uteslutning ur församlingen, om jag på något sätt sviker denna förbindelse."

STATISTISK JÄMFÖRELSE.

	Kom.	Söndagsskolbarn	Utgifter
1872.....	306	...	$ 930.43
1892.....	570	200	3,917.85
1902.....	804	150	4,238.08
1912.....	843	141	5,501.17
1920.....	815	132	10,434.34
1923.....	782	160	13,349.80

De sammanlagda utgifterna från och med 1864 till och med 1920 uppgå till den ansenliga summan av $210,752.64.

3. DEN FÖRSTA SV. EV. LUTH. FÖRSAMLINGEN I TAYLORS FALLS, MINN.

Den lilla idylliska staden Taylors Falls är belägen i en vilt romantisk natur, på västra sidan av St. Croix-floden, just nedanför det 50 fot höga

vattenfallet, där sedan 1905 en elektrisk kraftstation om 25,000 hästkrafter är i verksamhet.

Staterna Minnesota och Wisconsin hava här sedan 1895 anlagt en Interstate Park om 450 acres, inom vars område finnes mycket att se och beundra.

Staden och vattenfallen ha sitt namn efter Jesse Taylor, den förste vite man, som slog sig ned här och byggde första huset på det område, där staden sedan kom att stå. Det var för något över 80 år sedan.

Den förste svensken i denna del av St. Croix-dalen var utan tvivel Jacob Tornell, född i Enånger, Hälsingland. Han hade för någon tid uppehållit sig något öster om St. Croix-fallen och tillhandagått indianerna med rusdrycker, då han på våren 1848 blev lönnmördad av en indian.

På våren 1850 anlände den andre svensken hit, och han blev den *förste* invandrare av svensk börd, som stannade på Minnesota-sidan av St. Croix-dalen, i Taylors Falls. Hans namn var E. U. Nordberg, bördig även han från Hälsingland, men senast från Bishop Hill, Ill. Herr Nordberg stannade icke länge i själva staden, men strax intill, två mil väster om den, där sedan det svenska nybygget uppstod. Där slog han sig ned på det land, där Dan. Fredeen tre år senare bosatte sig. Men redan på hösten samma år drog han dädan och begav sig till Chisago Lake, där han 1851 mötte de första nybyggarna, som nedsatte sig vid denna sjö, och sedan han tjänstgjort som deras vägvisare, lämnade han oförmodat platsen och sågs där icke mer.

År 1851 anlände P. Vicklund och J. Bylund och 1853 Andreas Anderson från Västergötland; Tuve Valdemark från Skåne; John Nelson, J. Smith, E. Carlson från Småland och Dan. Fredeen från Hassela i Hälsingland. Familjerna köpte sig land och bosatte sig därpå.

Dr Norelius, som 1854 besökte trakten, skriver därom: "I Taylors Falls funnos då icke många hus. Någon svensk familj bodde icke där då, så vitt jag kan erinra mig, men ett stycke från staden mot sjön till bodde några familjer."

I en annan historia över svenskarna i Minnesota beskrives Taylors Falls 1854 sålunda: "Staden består av sex boningshus, två handelsbodar, två hotell och en kvarn."

På sommaren sist nämnda år bosatte sig en svensk familj i staden. Det var A. N. Holm med hustru och dotter från Östergötland. De bodde här sedan till 1857, då de flyttade till Center City, varest de stannade till 1865, då de återkommo och bodde sedermera här.

De följande åren upp till 1860 ökades kolonien något för varje år.

Otto A. Vallmark från Halland ankom 1854; Gustaf Sjöquist från Småland 1855; C. M. Carlson från Småland och Pernilla Bylund från Skåne 1856; J. G. Peterson från Småland 1858; Peter Göranson från Småland och C. P. Nordgren från Hälsingland 1859. Dessutom funnos här vid början av 1860 en Nels Peterson från Bleking samt en Nels Dahl m. fl.

Svenskarna i och omkring Taylors Falls fingo redan under 1850-talet tillfällen till att höra Guds ord och fira gudstjänst. Pastor Unonius var här 1852, och han höll gudstjänst i nybygget. Så gjorde troligen ock dr Erland Carlsson på våren 1854, och kort därefter kom dr Norelius, vilken ofta under sommaren och hösten predikade här. Sedan församlingen vid Chisago Lake 1855 fått pastor, besökte han regelbundet svenskarna här och predikade för landsmännen.

Församlingen stiftades den 10 april 1860 i F. W. Lammers* hus. Pastor C. A. Hedengran från Chisago Lake var ordförande vid organisationsstämman och C. U. Carlson sekreterare.

Personerna, som då förenade sig till en församling, voro följande:

Andreas Anderson, f. 1801 i Västergötland, och hustrun Johanna, f. 1796.

Nils Peterson, f. 1810 i Bleking, och hustrun Lena, f. 1810.

Daniel Nilson, f. 1802, och hustrun Sara Lena, f. 1816.

Samuel Aug. Nilson, son till föregående och född 1842.

Carl U. Carlson, f. 1830 i Småland, och hustrun Fredrika, f. 1824.

Hustrun Sara B. Fredeen, f. 1827 i Västergötland; syster till pastor Erland Carlssons hustru, således moster till mrs Emmy Evald.

Mrs Fredeens dotter, Johanna M., f. 1857, blev gift med pastor A. F. Tornell 1874.

Av de ovan nämnda tio kommunikanterna är nu ingen kvar i församlingen.

Till *diakoner* valdes A. Anderson och Dan. Nilson, till *trustier* A. Anderson, Dan. Nilson och C. U. Carlson.

Före församlingens bildande utgjorde Taylors Falls området en predikoplats för Chisago Lake-församlingen och därefter till år 1872 en annexförsamling till densamma.

Pastorer.

P. A. Cederstam 1872–sommaren 1874. Utövade kyrklig verksamhet även i Sand Lake och Balsam, Wis.

A. F. Tornell från hösten 1874–1878.

---

* Angående denne Lammer, jämför Scandia-församlingens historia!

M. Spångberg 1878–1883 (under såväl Spångbergs som Tornells tid var Sand Lake annex till Taylors Falls).

J. P. Mattson 1885–augusti 1894.

N. J. Sture 1895–maj 1902.

C. J. Edman nov. 1902–medlet av 1914.

Jno. E. Oslund, Ph.D., D.D., vice pastor 1914.

C. E. Frisk 1915—.

Stud. C. Hansén skötte församlingen under 1883 och 1884. Stud. Albin Lindgren var predikant här 1914–15.

Någon gång på 1870-talet höll dåvarande stud. J. A. Krantz församlingsskola här.

Egendom.

Kyrkotomt skänktes av N. C. D. Taylor, och en liten kyrka (32x24) uppfördes 1860. Denna, fullt färdig 1870, tjänade sitt ändamål i 20 år eller till 1880, då hon tillbyggdes och blev 48 fot lång. 1883 tillbyggdes ytterligare ett torn, och ringklocka anskaffades. I det skick kyrkan då fick, användes hon åter i 20 år — till 1903. Året därpå försåldes hon å offentlig auktion för en summa av $114.

Den 26 juni 1903 lades hörnstenen till den nya kyrkan å lotterna 9 och 10, block 94, och den första söndagen i adventet var hon så pass färdig, att gudstjänsterna då började hållas i henne. Invigningen ägde dock icke rum förrän den 22 juni 1904.

Den nya kyrkan är uppförd i götisk stil och har sittplatser för 400, men kan rymma flera. Den byggdes 1915 och invigdes den 30 november samma år. Storleken är 50x40 och tornets höjd 106 fot. Undervåningen är av sten, och kyrkan klädd med tegel och huggen sten. Fönstren hava färgat glas, och inredningen är i överensstämmelse med kyrklig smak. Thorwaldsens Kristus-bild pryder högaltaret. Kostnaden, frivilligt arbete inberäknat, steg till ungefär $20,000. Kyrkan har ringklocka i tornet.

En ny *piporgel* insattes 1910. Den kostade med insättning $2,152.15 (varav $750 utgjorde ett bidrag från Carnegie).

Till *pastorshus* inköpte församlingen år 1872 en byggnad i den del av staden "som är försvunnen". Huset förstördes i början på 1880-talet genom eldsvåda. År 1887 köpte församlingen tre tomter i block 94 och uppförde därå under året ett nytt pastorshus för omkring $900. År 1907 undergick det en grundlig reparation för en kostnad av $2,207.90.

Såväl kyrkan som pastorshuset upplyses med elektriskt ljus från den stora kraftstationen i staden.

Församlingens föreningar hava frikostigt, enigt och oförtrutet understött de storartade arbetsföretag som under senare tid av henne utförts.

Församlingen har icke egen *gravgård*.

Varjehanda.

1. Församlingen hade 32 unga män i fält under senaste krig; två av dem dukade under.

2. Mellan åren 1888 och 1899 hörde även Almelund-församlingen till Taylors Falls-pastoratet. Avståndet mellan kyrkorna är nio mil.

3. Församlingen firade sin 50-årsfest i juni 1910 och sin 60-årsfest samma månad 1920.

4. Större delen av församlingens medlemmar härstammar från Kronobergs län.

Statistisk jämförelse.

	Kom.	Söndagsskolbarn	Utgifter
1872	77	...	$ 128.28
1882	131	...	466.77
1892	226	63	944.19
1902	295	60	1,051.15
1912	350	60	2,356.56
1920	399	74	7,310.78
1923	420	126	5,789.67

4. DEN SV. EV. LUTH. FÖRSAMLINGEN I STILLWATER, WASHINGTON COUNTY.

Stillwater är en av de äldre städerna i Minnesota. Den ligger invid St. Croix-floden omkring 16 mil nordöst om St. Paul. På grund av sin terassformiga skapnad har den blivit kallad "staden med tre våningar". Timmerdrivning och trävaruhandel var den första och egentliga orsaken till stadens uppkomst och tillväxt.

Timmer- och sågverksrörelsen har för längesedan upphört; stadens förnämsta näringskällor äro för närvarande "sash and door factories", sko- och klädesfabriker, gjuteri, kvarn m. m.

En Jakob Fisher tog 1843 en "claim" invid sjön (Lake St. Croix). Denna överlämnade han sedan till fyra män, vilka där byggde en såg, som 1844 var "den enda träbyggnad vid sjöstranden öster om Main street" (lot 8, block 18).

Den första familjen på platsen var John Allens.

År 1846 hölls skola här av Sarah Judd.

På 1850-talet började svenskar infinna sig och fingo arbete vid så-

garna och flottningen. Icke så få svenska tjänsteflickor fingo anställning i de amerikanska familjerna på platsen.

Den förste svensken i Stillwater var Sven Peterson Smith. Efter honom kommo snart andra, såsom P. Larson, Carl Israelson, J. Carlson, John Boreen, Andrew Olson, John Warner, Peter Nordlund m. fl. 1858 anlände ett stort sällskap, mest ogifta personer, från Kronobergs län.

Under många år utgjorde Stillwater en "predikoplats", som "besöktes av våra pastorer, då de gjorde sina färder uppför St. Croix-floden".

De av "våra" pastorer som först predikade Guds ord här voro Erland Carlsson, P. A. Cederstam, P. Beckman, A. Jackson och L. O. Lindh.

Först år 1871 kom den sv. luth. församlingen i Stillwater till stånd. Ett förberedande möte i och för församlingsorganisation hölls det året den 7 juli under pastor P. A. Cederstams ordförandeskap. Det var ock han som stiftade "den sv. ev. luth. församlingen i Stillwater" den 18 samma månad och år, varvid Andrew Olson tjänstgjorde som sekreterare. Såsom församlingsmedlemmar antecknades:

Sven Peterson Smith och hustru Inga Kristina från Jönköpings län. De ankommo till Amerika 1853. År 1854 bortrycktes fyra av deras barn i Chicago, där kolerasjukdomen då rasade. Till Stillwater anlände de sommaren 1855. Samma år dog Smith. Änkan upprättade ett mycket besökt "boarding"-hus. Det smithska hemmet fick under många år användas som gudstjänstlokal för svenskaran i staden.

John W. Smith, son till föregående, f. i Jönköpings län den 22 mars 1839 och död den 28 mars 1909; hustrun Charlotta, f. den 17 sep. 1841 och död den 27 juni 1908; makarna gifta 1868. John anlände i sällskap med sina föräldrar till Chicago, men stannade där efter dem, blev 1854 konfirmerad av pastor Erland Carlsson och kom så att tillhöra den första svensk-lutherska konfirmationsklassen i den stora staden. Han begav sig 1855 till Wisconsin och kom i tjänst hos en bagare uti Prairie du Chien. Efter att sedan hava vistats någon tid i sydstaterna slog han sig ned i Stillwater 1861.

Andrew Olson, f. i Ö. Torsås, Kronobergs län, den 31 dec. 1838; hustrun Kristina, f. i Dädesjö, samma län, den 30 juli 1840; till Amerika: han 1858, hon 1866. Olson har "fran församlingens första början deltagit med varmt intresse i alla grenar av dess verksamhet". En dotter, Emma Karolina, född 1869, är verksam medlem av församlingen. Olson var den förste svensken som byggde sig eget hus i Stillwater.

John Olson och hustru; han född i Nöbbeled, Kronobergs län, 1830; hon i Lerbäck, Örebro län, 1829; till Amerika 1868.

Luth. Trinity-kyrkan, Stillwater, Minn.

John Boreen och hustru Karin; han född i Gårdsby, Kronobergs län, den 19 okt. 1837; hon född 1840; till Amerika: hon 1853, han 1858. John Boreen, soldat i inbördeskriget, var postmästare i Stillwater på 90-talet.

Aug. Liljegren och hustru Sara Mona; han född i Långasjö, Kronobergs län, 1841; kom hit 1869; lever och är medlem av församlingen.

John G. Nelson och hustru Johanna Sofia; han född 1840 i Bjuråker, Gävleborgs län; hon 1849 i Jät, Kronobergs län. Nelson kom till Amerika 1854, till Stillwater 1856; arbetade för andra en 8 à 9 år; bedrev sedan under hela 35 år trävaru- och sågverksrörelse i kompani med Alek Johnson och därefter omkring nio år på egen hand; har arbetat sig upp till välstånd och bor nu, ehuru åldrig och svag, i lugn och ro med sin familj uti ett präktigt hem. Mrs Nelson är faster till pastor F. M. Eckman.

Johan Warner, född i Ölme, Värmland, 1836; hustrun Karolina, född samma år; anlände hit 1869. Warner var en av dem som mest ivrade för kyrklig verksamhet på platsen. Han ledde ofta gudstjänsterna, då ingen pastor var tillstädes, och detta både före och efter församlingens stiftelse.

Hans Peterson och hustru Ingrid Marta; till Amerika 1853.

Frank Reiter och hustru Lisa; mrs Reiter lever ännu som församlingsmedlem, den enda kvinnliga "charter member" som är kvar i livet. Reiters plägade under pioniärtiden i likhet med Smith taga mot besökande pastorer uti sitt "boarding"-hotell, och Reiter, som hade häst, fick merendels skjutsa sina prästerliga gäster mellan Stillwater och Afton.

Johan P. Ljungqvist och hans hustru Eva Maria; han född 1831, hon 1841; hit 1869.

P. J. Stenström och hustru Helena; han född i Brunnhems församling, Skaraborgs län; hon född i Nora, Örebro län, 1856; han till Amerika 1868. Stenström är ännu församlingsmedlem.

J. A. Hallin och hustru Märta Stina; han född i Uråsa, Kronobergs län, den 21 mars 1849; hon född i Hemmesjö, samma län, 1850; Hallin lever ännu som församlingsmedlem.

Mrs. P. Larson, som var särdeles ivrig i sina bemödanden att få kyrklig verksamhet till stånd; det var genom hennes bemedling som pastor Cederstam kom till Stillwater. Hon var församlingens första kyrkoväktare.

And. P. Boström, f. 1842; hit från Broddetorp, Skaraborgs län, 1869.

N. P. Kronstedt; Charles Cesar, m. fl.

Antalet av dem som vid organisationsstämman blevo församlingsmedlemmar var 34 kommunikanter och 13 barn.

Till diakoner valdes: John Warner, John Olson och Andrew Olson; till trustier: John Boreen, John G. Nelson och Andrew Olson.

Pastor P. A. Cederstam från Taylors Falls valdes att tillsvidare "förestå församlingen" såsom vice pastor och pastorerna J. Auslund från St. Paul samt L. O. Lindh från Marine att "så ofta som möjligt besöka och betjäna församlingen".

Pastorer.

P. A. Cederstam (tillfälligtvis) 1871–1872.
J. Auslund (tillfälligtvis) 30 juli 1872–hösten 1877.
A. F. Tornell hösten 1877–1887.
Joel L. Haff juni 1888–mars 1895.
Philip Thelander 1895–1902.
A. W. Edwins, D.D., 1902–juli 1905.
L. A. Hocanzon, D.D., vice pastor, 1905–juli 1906.
C. E. Benson, B.D., 2 augusti 1906—.

Pastor Benson är ock pastor vid statsfängelset i Stillwater sedan 1908 och har under de senaste 14 åren varit ordförande för "The Ministerial Association of Stillwater" och ordförande för "The National Association of Prison Chaplains" 1915–1916.

Av studerande, som tjänstgjort i församlingen dels som predikanter och dels som skollärare, nämna protokollen särskilt: J. E. Swanbom (1876 och 1877); J. L. Haff (1887); Oscar Sandahl; H. E. Sandstedt (julen 1905–06); C. O. Bergquist (1907); Victor E. Swenson 1909, sedermera Kina-missionär.

Minnesvärda kyrkorådsmedlemmar.

Andrew Olson, f. den 3 maj 1863 i Hored härad, Göteborgs län; kom till Amerika 1882; gift med Anna C. Larson från Scandia 1895. "En sannskyldig Natanael"; under många år diakon och söndagsskolföreståndare; var rikt begåvad; brukade leda gudstjänster och bönemöten i pastorns frånvaro; avled den 5 juli 1921.

Gustaf Erickson, f. i Kräklinge, Örebro län, 1839; till Amerika 1867, först till Lake City, Minn.; gift med Karolina Håkanzon; till Stillwater 1892; mångårig diakon, ombud till kyrkomöten m. m.

Johan A. Hallen, mångårig diakon, söndagsskollärare, ombud till kyrkomöten m. m.

Charles Thelander, f. i Linneryd, Kronobergs län, 1847; till Amerika 1866; änkeman; diakon i många år; söndagsskollärare; leder gudstjänster och möten i pastors frånvaro; ombud till kyrkomöten m. m.

Skolor.

Söndagsskola började hållas 1878, och den förste söndagsskolsuperintendenten var Peter Liljegren. Församlingsskola började ungefär samtidigt och har sedan dess pågått årligen under sommarmånaderna. På hösten 1924 påbörjades religiös veckoskola på onsdags e. m. Bland trogna söndagsskolarbetare som tjänat i många år må nämnas diakonen Andrew Olson, död 1921, miss Amanda Jackson, mrs John G. Anderson, C. A. Wigren, Chas. A. Thelander m. fl.

Egendom.

Den första *kyrkan* (50x36) byggdes 1871 på hörnet av södra 4de och Oak sts. Den såldes 1883 för $2,600 till Missouri-synodens församling i staden.

År 1881 inköptes kyrkotomter å norra 3de gatan "nära City Hall". På den ena av dem uppfördes 1882 *pastorsbostad*. Denna är ännu i församlingens ägo, men uthyres.

Ny kyrka (80x46), den nuvarande, byggdes år 1883, försedd med undervåning och torn. Den invigdes 1887; försags med piporgel 1894.

År 1908 köptes två tomter på hörnet av 4de och Mulberry gatorna för ett pris av $1,100. Samma år uppfördes där det nuvarande pastorshuset för omkring $10,000.

År 1924 tillbyggdes kyrkan och underkastades en grundlig renovation. Ny piporgel, högaltare, "art glass" fönster, nya golv m. m. insattes, allt till en kostnad av $25,000.

Varjehanda.

1. *Fester.* 30-årsfest firades den 18 juli 1901, 40-årsfest den 29–30 september 1912 och 50-årsfest den 26–28 juni 1921.

2. *Krigsminnen.* 83 av församlingens unga män tjänstgjorde som soldater under senaste krig och fyra unga damer som sjuksköterskor. Löjtnanten Arthur LaVine dog av influensa i New Orleans den 15 oktober 1918, 30 år gammal. Han är begraven hemma i Stillwater.

3. Till *församlingens barn* räknas *pastorerna* Oscar Sandahl, Hugo Thorene och Verner G. Ogren samt *prästfruarna* E. G. Knock (Jennie Sandahl), C. A. Lund (Bertha Edholm) och Roy Thelander (Gertrude Edholm).

4. *Gåvomedel.* Claus J. LaVine, född i Ödestugu, Jönköpings län, Småland, 1859; till Amerika 1883; framstående fabrikör och trävaruhandlande; avled 1921. Han och familj ihågkommo församlingen med en gåva på $7,500 för en blivande orgel. Familjen har ock med större gåvor ihågkommit vissa samfundsinrättningar, såsom barnhem och skolor.

5. Stillwater, som har omkring 9,000 invånare, äger inom sitt område 15 kyrkor, av vilka 5 äro lutherska. Den svenska lutherska är den största protestantiska kyrka på platsen.

STATISTISK JÄMFÖRELSE.

	Kom.	Söndagsskolbarn	Utgifter
1873.....	...	...	$ 781.30
1883.....	280	...	10,931.97
1893.....	500	220	4,527.00
1903.....	645	320	3,367.30
1913.....	726	386	5,199.21
1920.....	703	360	9,650.28
1920.....	718	320	17,198.08

5. DEN SV. EV. LUTH. FÖRSAMLINGEN I CHISAGO CITY, MINN.

(MEDDELAT AV PASTOR C. E. SLÄTT)

Platsen har ett förtjusande läge mellan Chisago Lake och Green Lake.

De första svenskarna som kommo till området av den nuvarande Chisago City-församlingen voro följande:

Peter Johan Kron, från Algutsboda, 1852.

Sven Magnuson, från Vexiö, 1853.

Bröderna Otto och A. P. Wallmark, från Asige, Halland, 1854.

Carl Quist och hans hustru, från Vexiö, 1854.

Carl och Gustaf Strand, Dädesjö, Kronobergs län, 1854.

August Johnson, från Elmeboda, Kronobergs län, 1854.

Flera ankommo under årens lopp, men den största invandringen till denna trakt ägde rum under åren 1866–1870. Flera av de första invandrarna tillhörde Chisago Lake-församlingen, moderförsamlingen i dessa trakter.

Behovet av en församling i Chisago City gjorde sig emellertid allt mera kännbart, och den 8 febr. 1874 hölls ett möte därstädes för behandlandet av frågan om församlings stiftande. Detta möte leddes av herr Otto Wallmark. Man enades där om önskvärdheten av en för-

samlings stiftande. Ett nytt möte hölls den 20 i samma månad. Otto Wallmark var därvid ordförande och C. P. Quist sekreterare. Man beslutade då, att den blivande församlingen skulle heta: Den sv. ev. luth. församlingen i Chisago City, samt att den skulle utgöras av fyra rotar eller distrikt. Fyra diakoner valdes vid detta möte: C. W. Ljungstrand, Johan Ström, Johan Leaf och Sven Glyer.

Vid ett nytt möte den 13 mars valdes tre "trustees": Otto Wallmark, C. P. Quist och Carl Björk.

Det egentliga organisationsmötet hölls den 14 maj samma år (1874), då Augustana-synodens förslag till församlingskonstitution antogs. Otto Wallmark tjänstgjorde såsom ordförande och C. P. Quist såsom sekreterare. Ingen prästman var närvarande vid något av dessa möten, icke heller vid något av de tre nästföljande, vid vilka frågan om predikobesök, kyrkobygge och andra angelägenheter behandlades.

"Charter members" blevo:

Otto Wallmark, Asige, Halland; h. h. Eva, Dädesjö, Kronobergs län.
C. W. Ljungstrand, Örebro; h. h. Marie, Drammen, Norge.
Sven Magnuson, Vexiö; h. h. Sara M., Öjaby, Kronobergs län.
Samuel Svenson, Hofmantorp; h. h. Carolina W., Tingsås, Kronob.
Johannes Sjöholm, Gårdsby; h. h. Christina, Gårdsby, Kronob.
Johannes Jonson, Urshult; h. h. Eva, Linneryd, Kronob.
Johan P. Löfgren, Gårdsby; h. h. Lisa B., Gårdsby, Kronob.
Carl Quist, Dädesjö; h. h. Johanna S., Furuby, Kronob.
Carl Björk, Tving, Bleking; h. h. Eliana, Linneryd, Kronob.
Gustaf Palmgren, Dädesjö; h. h. Christina, Dädesjö, Kronob.
Joh. Berg, Öjaby, Kronob.; h. h. Anna S., Söraby, Kronob.
G. P. Quist, Dädesjö, Kronob.; Johan Sjöquist, Gårdsby, Kronob.
Joh. Peterson, Lenhofda; h. h. Sara L., Lenhofda, Kronob.
Joakim Peterson, Lenhofda; h. h. Lovisa, Lenhofda, Kronob.
F. G. Root, Ljuder; h. h. Mariana, Ljuder, Kronob.
Carl Olson, Ljuder; h. h. Carolina, Åsheda, Kronob.
Frank O. Peterson, Algutsboda; h. h. Lena L., Algutsboda, Kronob.
Gustaf Ström, Hofmantorp; h. h. Eva, Thorsås, Kronob.
John Ström, Hofmantorp; h. h. Johanna, Hofmantorp, Kronob.
John Lindblom, Hofmantorp; h. h. Christina, Furuby, Kronob.
Sven Johnson, Växiö; h. h. Carolina, Växiö, Kronob.
Johannes Trolle, Lenhofda; h. h. Catharina, Lenhofda, Kronob.
Elof P. Moody, Hofmantorp; h. h. Eva, Hofmantorp, Kronob.
Carl L. Hult, Gårdsby; h. h. Sara L., Nyaby, Kronob.
Jonas Holt, Dädesjö; h. h. Lisa, Dädesjö, Kronob.

Peter S. Sell, Hofmantorp; h. h. Christina, Furuby, Kronob.
Jonas Almquist, Dref; h. h. Lisa, Dref, Kronob.
Carl G. Peterson, Ekeberga; h. h. Anna M., Ljuder, Kronob.
Peter J. Anderson, Furuby; h. h. Maria, Nöbbeled, Kronob.
Sven Glyr, Lenhofda; h. h. Maria, Lenhofda, Kronob.
Frank J. Norén, Hofmantorp; h. h. Maria C., Chisago Lake, Minn.
Sven M. Dahl, Växiö; h. h. Halena M., Växiö, Kronob.
Gustaf Glyr, Lenhofda; h. h. Johanna, Åsheda, Kronob.
P. J. Peehl, Söraby; h. h. Sara S., Hemmesjö, Kronob.
Gustaf Hult, Gårdsby; h. h. Christina, Bergunda, Kronob.
N. J. Gustafson, Linneryd; h. h. Maria S., Ljuder, Kronob.
Johan Leaf, Dädesjö; h. h. Ellen C., Dädesjö, Kronob.
Sven P. Leaf, Dädesjö; h. h. Lovisa, Dädesjö, Kronob.
Johan Lavin, Hofmantorp; h. h. Maria, Häråkra, Kronob.
John F. Carlson, Ljuder; h. h. Mathilda, Linneryd, Kronob.
Aug. Lindblom, Hofmantorp; h. h. Maria, Tegnaby, Kronob.
P. O. Lindberg, Lenhofda; h. h. Anna L., Lenhofda, Kronob.
P. S. Jonason, Ljuder; h. h. Mathilda, Ljuder, Kronob.
C. G. Lindahl, Lenhofda; h. h. Mathilda C., Lenhofda, Kronob.
Isak Hult, Dädesjö; h. h. Christina, Solberga, Kronob.
Johan Ekstrom, Söraby; h. h. Maria S., Hemmesjö, Kronob.
Carl Pehrson, Lenhofda; h. h. Johanna, Wissefjerda, Kronob.
Sven Palmquist, Dädesjö; h. h. Ingrid, Gårdsby, Kronob.
Även 106 barn intogos i församlingen vid dess stiftelse.

Pastorer.

Församlingen hade icke egen lärare de första åren, utan betjänades genom predikobesök av närboende pastorer, först av pastor L. O. Lindh i Marine åren 1874–1876 och sedan av Chisago Lake-församlingens lärare, pastor J. J. Frodeen, åren 1877–1880. Församlingen kallade permanent lärare icke mindre än fyra gånger, innan hon lyckades få jakande svar. Ett sådant gavs till församlingens stora glädje av teol. stud. E. J. Werner. Kallelsen till honom utfärdades den 10 okt. 1879. Han tillträdde tjänsten efter sin prästvigning vid synoden 1880 och kvarstod såsom församlingens pastor till 1886. Den 25 mars inlämnade han sin resignation, som med ledsnad av församlingen antogs. Vid samma stämma valdes till hans efterträdare pastor Johannes Lundquist, som höll sin inträdespredikan i september 1886. Han kvarstod på sin post nära 22 år eller till sommaren 1908.* Den nuvarande läraren,

* Lundquist flyttade 1914 till Sverige och dog där nyligen som kyrkoherde i en stor Smålandsförsamling.

pastor C. E. Slätt, kallades den 15 okt. 1908 och höll sin inträdespredikan Långfredagen 1909.

Egendom.

Beslutet om *kyrkobygge* fattades redan vid organisationsmötet. Arbetet påbörjades ofördröjligen, och den lilla kyrkan var färdig i slutet av följande år. En stark storm, som drog fram över nejden den 29 juni året därpå, flyttade kyrkan från dess grund. Skadan blev emellertid ej stor. Kyrkan tillbyggdes 1898 och gjordes till en korskyrka med sittplats för 500 personer. Den nedbrändes av vådeld den 25 mars 1908. Samma år påbörjades uppförandet av den nya kyrkan, som har sittplats för 750 personer. Den fullbordades följande år och blev högtidligen invigd den 7 september 1909.

Kyrkan är försedd med ringklocka och orgel. Orgeln kostar $3,000.

Redan 1876 inköpte församlingen Chisago countys gamla "Court House", beläget nära kyrkan, och omändrade det till *prästhus*. Detta nedrevs 1914, och ett nytt uppfördes vid sidan av kyrkan. Både kyrkan och prästhuset äro byggda av trävirke och vitmålade.

Församlingen äger två *gravgårdar*. Den ena är belägen två mil väster om kyrkan och den andra två mil söder om densamma. Orsaken till att gravgårdarna kommo att förläggas så långt från kyrkan var den, att den dåvarande ägaren av landet i närheten av kyrkan vägrade att sälja något därav till gravgård.

År 1920 köpte församlingen det gamla skolhuset i Chisago City och inredde det till *kapell*. Inköpspris och omkostnader för erforderliga ändringar stego till $4,000.

Varjehanda.

1. *Minnesvärda församlingsmedlemmar.* Mrs Martha Mattson, föreståndarinnan för konferensens ålderdomshem härstädes, har troget kvarstått på sin viktiga och ingalunda lättskötta plats ända sedan hemmets öppnande den 10 november 1904.

Mrs Hilda Augusta Tabort, som avled den 28 april 1911, hade före sin död förordnat, att av hennes kvarlåtenskap omkring 600 dollars skulle överlämnas till församlingen.

2. Församlingens medlemmar härstamma med endast några få undantag från Småland, huvudsakligast Kronobergs län.

3. *Krigsminnen.* Av församlingens unga män voro 46 i kriget. Icke mindre än sex av dessa stupade på slagfältet eller dogo av sjukdom.

4. *Fester.* 25-årsfest, vid vilken även den tillbyggda kyrkan invigdes, ägde rum den 14 och 15 maj 1899, 40-årsfest hölls den 31 aug.–2 sept. 1914 och 50-årsfest den 13–14 maj 1924.

Statistisk jämförelse.

	Kom.	Söndagsskolbarn	Utgifter
1875.....	115	...	$.....
1885.....	264	140	1,061.52
1895.....	500	145	1,533.63
1905.....	601	143	3,151.66
1915.....	722	175	5,397.86
1920.....	780	188	12,250.02
1923.....	777	156	7,387.68

Under åren 1919 och 1920 betalade församlingen sin skuld å $2,500 samt $2,000 till synodens pensionsfond.

In Memoriam.

Otto Wallmark.

"Jordbrukare, affärsman, lagstiftare, kommunalman, kyrklig samfundsman."

Otto Alexander Bernhard Wallmark föddes i Asige, Halland, den 12 dec. 1830. Hans far var överjägmästare, hans farfar och morfar voro bägge framstående prästmän; den förre i Halland, den senare i Småland.

Det var givet att Otto som "bättre mans barn" skulle få en god och vårdad uppfostran. I sällskap med en broder kom han till Amerika 1854 för att "se sig omkring". Men han blev kvar här. Från Chicago, där han i kristlig kärlek och självuppoffring vårdade sig om sjuka och döende under den då härskande koleraepidemien, begav han sig nämnda år till nybygget Chisago Lake, där han sedan stannade den återstående delen av sin levnad. Han förenade sig med den nybildade sv. luth. församlingen därstädes och kvarblev inom den till år 1874, då han förenade sig med den samma år stiftade församlingen i Chisago City. Han blev sist nämnda församling till stor välsignelse och heder. Inom densamma tjänstgjorde han som trustee, diakon och sekreterare. Frikostigt bidrog han till församlingens och samfundets underhåll och verksamhet. Församlingen valde honom ofta till konferens- och synodalombud, och även konferensen förstod att uppskatta hans förmåga och giva erkännande åt densamma genom att invälja honom i viktiga kommittéer. Medlem av Gustavus Adolphus Colleges styrelse var han under flera år.

Även på det politiska och borgerliga området intog Wallmark en framstående plats. Så har han t. ex. varit postmästare, county kassör, county kommissarie, county auditor (under 18 år), delegat till republikanska nationalkonvent, statssenator m. m.

Varmt älskade han även sitt gamla fosterland, vilket han 1895 besökte, dess språk, dess kyrka och dess kultur.

Den trofaste och vänsälle banbrytaren avled i sitt hem i Chisago City den 20 november 1901.

6. MARINE (MILLS) ON ST. CROIX.

(Sex mil från New Scandia, tolv mil från Stillwater.)

Om anledningen till stadens eller traktens namn yttras: "Marinesamhället settlades av personer ifrån Marine, Madison county, Ill., våren 1839, då Marine Lumber Co. organiserades, och redan på hösten samma år var en sågmölla byggd och i full verksamhet."

De första svenskarna som bosatte sig i staden Marine voro: Ole Westergren, Nils Håkanson, Håkan Olson, John Carlson, Chas. Lindquist, Nels Falk, P. Palmsten, J. P. Elmquist, Gustaf Carlson och Chas. Peterson. De anlände dit mellan åren 1867 och 1870.

Marines stadsförsamling organiserades den 14 april 1872 och intogs i synoden 1875. En del medlemmar av Marines landsförsamling hade nämligen hos densamma begärt att få bilda en församling i staden, vilken begäran enhälligt beviljades. Stiftelsestämman hölls av pastor L. O. Lindh.

Följande personer voro närvarande och tecknade sina namn:

F. N. Peterson och hustru Ingrid.
Ole Westergren och hustru Annette.
P. N. Levin och hustru Betsy.
John Lund och hustru.
Nels Falk och hustru Anna.
Samuel Carlson och hustru Matilda.
P. M. Liljegren och hustru Sara.
J. E. Johnson och hustru Martha Catrina.
Änkan Ingred Maria Carlson.
John Larson, Anders Hagberg.
N. P. Root och hustru Sara Lisa.
A. P. Lindström, Frank Johnson.
Gustav Carlson och hustru Inga Maria.
Nels Hokanson och hustru Pernilla.
Änkan Lovisa Carlson.

John Swenson och hustru Ingrid.
C. G. Lundquist och hustru Sofia.
Andrew Carlson och hustru Rebecka.
Peter Carlson och hustru Ingrid Christina.
M. J. Rydén och hustru Ingrid Catharina.
T. Uppgren och hustru.
M. N. Thorell och hustru Augusta Maria.
42 kommunikanter och 39 barn.

Församlingens *kyrka* uppfördes 1872 och *pastorsbostaden* 1884. Egendomsvärdet är fixerat till $9,500.

En orkan, som hösten 1884 gick fram över nejden, åstadkom stor skada såväl å kyrkan som å pastorsbostaden.

Församlingens pastorer och deras tjänstgöringstid.

L. O. Lindh, 1873 till början av 1879.
E. Hedeen, 1880 till hösten 1882.
Såväl Lindh som Hedeen betjänade ock församlingen i New Scandia.
G. A. Stenborg, från slutet av 1882 till hösten 1887.
C. J. Carlson, från hösten 1887 till våren 1890.
J. Theo. Kjellgren, från slutet av 1890 till sommaren 1896.
J. P. Neander, från hösten 1896 till hösten 1899.
J. A. Gustafson, från slutet av 1899 till våren 1904.
John A. LeVine, från hösten 1904 till våren 1913.
Theo. Steinert, från september 1914–1921.
C. E. Benson, vice pastor 1921.
Christian Svenson, 1922—.

Om församlingens utveckling skrives: "En stadig, om ock sakta gående utveckling torde vara utmärkande för församlingen sedan dess början. Genom mycken kamp och strid har det gått framåt i Herrens namn. Metodister och andra partier vållade bekymmer och strider, men genom Guds nåd bestod vår kyrka provet och är nu den enda kyrkan på platsen." Under senare år har kommunikantantalet växlat mellan 300 och 400. År 1919 gick det upp till 416.

Församlingens medlemmar hava tagit en ledande och verksam del i det borgerliga samhällslivet. Så har t. ex. "mayor"-ämbetet ofta innehafts av församlingsmedlemmar; av sådana har även majoriteten inom såväl stads- som skolrådet bestått. All affär i staden har legat i svenskarnas händer. Även läkaresysslan har till en stor del bestritts av svenska doktorer: J. G. Erickson, A. Söderlind, J. T. Holcomb m. fl.

Till mera bemärkta män inom församlingen torde John Amandus Sjöstrand och Sven Aug. Sjöblom få räknas.

J. A. Sjöstrand föddes i Algutsboda, Kronobergs län, den 1 jan. 1859. Han kom till Amerika 1880 och bosatte sig i Marine Mills. Han ingick äktenskap med Ida Sofia Peterson på hösten sist nämnda år och hade med henne tvenne barn. Ett av dem är Carl Evald Sjöstrand, rektor för North Star College i Warren, Minn. J. A. Sjöstrand var till yrket skomakare. Inom staden åtnöjt han stort förtroende, innehade postmästaresysslan därstädes tio år, var medlem av "city council" och stadens skolråd en lång följd av år. Inom kyrkan intog han en ledande ställning: han var stämmosekreterare, diakon, vice söndagsskolföreståndare m. m. På alla områden gjorde han sitt inflytande gällande, till dess han av sjukdom nödgades att draga sig tillbaka. Han avled den 1 juni 1917 i St. Paul, dit han kort förut flyttat.

Sven Aug. Sjöblom, född i Hemmesjö, Småland, den 6 juni 1846. Han ingick äktenskap med Eva Katarina Johnson i sin hembygd 1871 och hade med henne nio barn. Strax efter äktenskapet reste han till Amerika och slog sig ned i Marine on St. Croix, där han bodde till sin död. Han arbetade först i skogen och sedan vid sågverket härstädes, till dess timmerindustrien nedlades år 1891, då han blev farmare. Sjöblom var en pelare i församlingen. Inom densamma tjänade han nästan oavbrutet som diakon och vice söndagsskolföreståndare. Vid ett byggnadsarbete ådrog han sig en skada, som hade till följd, att han måste intagas på Bethesda-sjukhuset i St. Paul, där han avled den 6 juli 1919.

Femton av församlingens unga män voro med i ledet under senaste krig. En av dem stupade på slagfältet.

Statistiskt sammandrag.

	Kom.	Söndagsskolbarn	Utgifter
1875	75	...	$.....
1885	295	100	1,174.19
1895	317	125	1,525.31
1905	393	130	1,578.27
1915	398	100	2,751.99
1921	406	88	4,066.07
1923	380	95	4,749.00

7. DEN SV. EV. LUTH. IMMANUEL-FÖRSAMLINGEN, ALMELUND, CHISAGO COUNTY, MINN.

Församlingsområdet sträcker sig över tre "towns": Amador, Sunrise och Shafer. Kyrka och pastorshus äro förlagda inom Amador.

Den förste settlaren i dessa trakter var, så vitt man känner, Peter Johan Swenson, som bor mellan 1 à 2 mil söder om Almelund utmed Center City-vägen. Han föddes den 7 mars 1842 i Kalfsviks församling, Kronobergs län; kom till Amerika 1869 och hit 1870 med sin maka Ingrid Maria. De hörde till Chisago Lake-församlingen till 1893, då de förenade sig med härvarande församling. År 1871 anlände Jonas Magny Danielson med familj; han var född i Sverige den 28 april 1846 och kom till Amerika 1866.

Församlingen stiftades den 31 januari 1887 i Carl Gust. Schanders hus, Amador Twp. Ordförande vid organisationsstämman var pastor J. J. Frodeen, och sekreterare var John Lindquist. Följande personer, av vilka nästan alla förut hört till Chisago Lake-församlingen, anmälde sig som medlemmar av den nya församlingen:

John Lindquist, född i V. Torsås, Kronobergs län, den 26 febr. 1857; hustru Anna Matilda, f. i Gårdsby, samma län, den 25 febr. 1861; till Amerika: han 1880, hon 1879. Flyttat.

L. P. Swenson, f. i V. Karup, Kristianstads län, den 14 juli 1841; till Amerika 1886; hit 1887 från Austin, Minn. Död.

G. A. Sjöberg, f. i Dädesjö, Kronobergs län, den 2 okt. 1848; hustru Karolina, f. i samma socken den 27 jan. 1850; till Amerika 1882.

Carl A. Asp, f. i Kalfsvik, Kronobergs län, den 8 mars 1845; hustru Maria, f. i Täfvelsås, Kronobergs län, den 5 dec. 1844; till Amerika 1882. Hon död.

C. J. Lindquist, f. i V. Torsås, Kronobergs län, den 20 mars 1865; till Amerika 1881; hit från Minneapolis 1887. Flyttat.

A. N. Pilqvist, f. i Hjortsberga, Bleking, den 24 juli 1854; hustru Ellen, f. i Tving, samma provins, den 28 dec. 1852; till Amerika 1881; hit: han från Sverige 1881, hon från St. Paul 1886. Han död.

Johan Peterson, f. i Vederslöf, Kronobergs län, den 19 okt. 1842; hustru Kristina, f. i Skatelöf, samma län, den 22 febr. 1833; till Amerika 1879. Bägge döda.

A. O. Rydberg, f. i Ronneby, Bleking, den 7 aug. 1849; hustru Anna Maria, f. i Tving, samma provins, den 3 juni 1844; till Amerika 1881. Han död.

Sone Swenson, f. i Jämshög, Bleking, den 2 mars 1846; hustru Karin, f. i Örkened, Kristianstads län, den 27 nov. 1847; till Amerika 1879. Hon död.

C. J. Wadman, f. i Hjortsberga, Kronobergs län, den 22 nov. 1850; hustru Elin, f. i Tolg, samma län, den 16 febr. 1852; till Amerika 1882.

John M. Johnson, f. i Dädesjö den 3 jan. 1848; hustru Anna Lovisa (Samuelsdotter), f. i samma socken den 17 dec. 1851; till Amerika 1880. Han död.

Carl Viktor Sellman, f. i Fridlefstad, Bleking, den 14 jan. 1863; hustru Annette Sofia (Swenson), f. i Rödeby, samma provins, den 14 jan. 1864; till Amerika 1886; haft 13 barn.

Jöns A. Lejon, f. i V. Torsås den 2 jan. 1840. Död.

Johan Nelson Lindstrom, f. i Hjortsberga, Bleking, den 24 mars 1849; hustru Johanna Gustafva (Johansdotter), f. i Nättraby, samma provins, den 27 sept. 1851; till Amerika 1882. Han död.

Peter Magnus Jonasson, f. i Nottebäck, Kronobergs län, den 24 sept. 1844; hustru Lovisa Johannesdotter, f. i Dädesjö den 8 okt. 1850; till Amerika 1884. Hon död.

Carl Gustaf Schander, f. i Furuby, Kronobergs län, den 1 aug. 1845; hustru Anna Helena (Mattsdotter), f. i Hemmesjö, samma län, den 1 okt. 1848; till Amerika: han 1879, hon 1880. Hon död.

Olof Anderson, f. i Norge den 30 okt. 1841; hustru Ingrid, f. i Tving den 23 juni 1859; till Amerika: han från Norge 1869, hon 1881.

Otto Abrahamson, f. i Fridlefstad, Bleking, den 9 mars 1856; hustru Sofia Maria (Pettersdotter), f. i Sillhöfda, samma provins, den 14 maj 1861; till Amerika: han 1880, hon 1881; haft 11 barn. Hon död.

Peter Johan Medin, f. i Kalfsvik den 7 aug. 1857; hustru Johanna Matilda (Carlsdotter), f. i Ukna, Kalmar län, den 28 nov. 1854; till Amerika: han 1880, hon 1882; hit från Minneapolis 1886.

Peter Gummeson, f. i Ronneby den 16 nov. 1840; till Am. 1881; död.

Anders Peter Björk, f. i Ö. Torsås, Kronobergs län, den 14 mars 1854; hustru Anna Katrina (Johannesdotter), f. i Bergunda, samma län, den 6 febr. 1854; till Amerika 1881.

Swen Charlman, f. i Kyrkhult, Bleking, den 29 mars 1854; hustru Inga (Larsdotter), f. i Oppmanna, Kristianstads län, den 17 juli 1863; till Amerika: han 1868, hon 1865. Han död.

A. E. Rosander, f. i Ö. Löfsta, Uppsala län, den 6 jan. 1860; hustru Blenda (Jönson), f. i Ö. Torsås den 24 jan. 1863; till Amerika 1881. Flyttat.

De första diakonerna blevo: John Lindquist, Gust. A. Sjöberg och L. P. Swenson. De valdes å stiftelsestämman.

De första trustierna valdes den 11 mars 1887: John M. Johnson, A. N. Pilqvist, Otto Abrahamson och Anders Reed.

Pastorer och predikanter.

Under år 1887 "talade" Lars Peter Swenson "Guds ord" i församlingen och en tid även stud. C. J. Edman.

Från och med 1888 till början av 1899 utgjorde Taylors Falls och Almelund tillsammans ett pastorat.

J. P. Mattson 1888–1894.

N. J. Sture 1895–1899.

J. E. Carlson 1899 (slutet av året)–1906 (medlet).

G. A. Stenborg 1906–1917.

C. O. Olander, vice pastor, 1918.

Martin L. Larson 1918—.

Nuvarande pastor håller gudstjänst även i Sunrise-roten åtminstone en gång i månaden.

Skolor.

Söndagsskola har hållits alltsedan 1887. Även i Sunrise kapell har sådan skola existerat en tid. John Lindquist var den förste föreståndaren.

Från och med 1894 har församlingsskola hållits under en tid av 2 à 3 månader varje år dels vid kyrkan och dels i rotarna. Pastorn själv har under senare tid varit en av lärarna.

I fråga om skolundervisningen fattade kyrkostämman år 1897 ett högst märkligt beslut: "att hädanefter ej mottaga barn i söndagsskolan, ej heller konfirmander, vilkas föräldrar icke tillhöra församlingen".

Egendom och byggnader.

Den 31 jan. 1887 beslöt församlingen: (1) att av H. C. Mohn mottaga en acre land till skänks samt av honom köpa en acre för $25 "till byggnadsplan", (2) att med tacksamhet mottaga en av John Hassel erbjuden angränsande landbit.

Å stämma den 24 sept. 1894 beslutar församlingen att tacka mrs Kristina Söderström för tre acres land "till blivande prästboställe".

År 1897 i april beslutas att av Hassel köpa fem acres land "till prästboställe".

År 1906 köptes en acre land för $150 och 1908 ytterligare en acre "gränsande intill församlingens förra land".

Kyrka (60x40) byggdes 1887, blev fullt färdig 1888; kostnad omkr. $1,700. Den har torn med ringklocka uti. Den förseddes med sakristia 1895 och läktare 1902. Piporgel insattes av ungdomen 1907.

Prästhus uppfördes 1899 (kostnad $1,300) och tillbyggdes 1909. År 1918 beslutades att för en summa av $4,000 köpa A. B. Flinks hus till pastorsbostad. Den gamla prästgården såldes (även dithörande jord med undantag av en acre) till Conrad Johnson för $3,500. På sistnämnda acre har församlingen en "pavilion", som uppfördes 1908 (kostnad omkring $700).

År 1921 fattade församlingen beslut om att bygga ny kyrka. De olika föreningarna inom församlingen hava rätt stora summor i beredskap för kyrkobygget, ungdomsföreningen mellan $2,000 och $3,000.

Begravningsplats finns invid kyrkan.

Församlingens egendom är värderad till $10,800.

Varjehanda.

1. *Krigsminnen.* Femtio av församlingens unga män gjorde militärtjänst under senaste krig; två av dem dogo. Båda äro begravna i Almelunds kyrkogård.

2. *Fester.* Tjugofemårsfest firades vid midsommartiden år 1912, fest för de hemkomna krigarna den 28 sept. 1919 och konfirmand-"reunion" den 19 aug. 1923.

3. *Avstånd:* från Chisago Lake åtta mil, från Taylors Falls nio mil, från North Branch tio mil.

4. Vid den tid församlingen organiserades fanns här en poststation med namnet Almelund (namnet troligtvis efter den förste postmästaren, J. Almquist). Den finns ej nu. Namnet Almelund användes i församlingens protokollsbok ej förrän 1909.

Statistisk jämförelse.

	Kom.	Söndagsskolbarn	Utgifter
1887	114	40	$1,529.31
1897	261	80	743.88
1907	527	150	2,698.16
1917	544	80	3,094.91
1920	589	112	8,150.89
1923	570	110	7,238.19

8. DEN SV. EV. LUTH. FOREST LAKE-FÖRSAMLINGEN I WASHINGTON COUNTY, MINN.

Forest Lake, en liten vackert belägen stad eller by utmed sjön med samma namn. Den ligger 35 mil från Minneapolis vid en "branch" (Duluth-Superior Shore Line) av Northern Pacific-järnvägen. Platsen är en mycket omtyckt och frekventerad "summer resort".

Ovan nämnda järnväg kom in hit mellan åren 1865–1870. År 1870 funnos här järnvägsstation, en handelsbutik och ett hotell.

Tyskar och fransmän voro här före svenskarna.

Emellertid funnos svenskar vid och omkring Forest Lake redan år 1860, då kolportör O. Paulson fick i uppdrag att besöka dem där, och pastor P. Carlson lovade att göra en resa dit "till våren" samma år.

C. V. Smith byggde det första huset på det nuvarande stadsområdet.

Andrew Erikson köpte sig land här 1876 och slog sig ned på sin egendom, en och en halv mil sydöst om staden.

Olof Henrikson, som blev Eriksons måg, var ock en av de första svenskarna som skaffade sig egendom här på platsen. Att stället då ej hade det bästa namn om sig, finna vi av ett yttrande som en person i Marine fällde, då han fick veta att Henrikson ämnade sig till Forest Lake: "Du kunde näppeligen finna någon sämre plats; där bo bara skälmar och rövare."

Till de första settlarna i trakten räknas ock Joseph Lundeen och Sven Johnson.

På 1880-talet inflyttade flera landsmän.

En av dem som framför andra intresserade sig för landsmännens samlande omkring Guds ord var mrs Aug. Alm. Det var förnämligast på hennes tillskyndelse som åtskilliga av konferensens pastorer började besöka Forest Lake, såsom E. J. Werner, G. A. Stenborg och J. Lundquist. Andaktsstunderna höllos då vanligtvis i "Alms skolhus", två mil öster om staden. Då pastor ej kunde erhållas för söndagsgudstjänsterna, lästes predikan ur någon god postilla av husfäderna. Olaus Anderson, August Johnson och Olof Henrikson fingo därvid merendels tjänstgöra. Frank Miller, hörande till Chisago City-församlingen, tjänstgjorde som kantor. Denne Miller blev sedan organist i Forest Lake-församlingen och tjänade som sådan i många år.

Olof Henrikson var församlingens kassör från dess början och till 1910. Han bodde i staden, där han hade smedverkstad, från 1885 till 1916, då han flyttade ut på landet, ungefär en mil väster om staden.

Församlingen stiftades vid möte som hölls i Alms skolhus den 29 aug.

1888. "En del svenskar och några norskar" voro närvarande. Ordförande var pastor L. J. Lundquist och sekreterare pastor E. Hedeen. Församlingsmedlemmar blevo då enligt kyrkoboken:

Aug. Alm, f. i Ryr, Dalsland, den 12 aug. 1848; hustru Kristina, f. i Ramqvilla, Jönköpings län, den 24 febr. 1849.

Olaus Anderson, f. i Högsäter, Dalsland, den 16 febr. 1851; hustru Margareta, f. den 1 aug. 1860; till Amerika 1883.

Gustaf Engström, f. i Erikstad, Dalsland, den 1 nov. 1847; till Amerika 1869.

Olof Johan Henrikson, f. i Ör, Dalsland, den 16 juli 1853; hustru Maja, f. i samma socken den 14 aug. 1855; till Amerika 1877; hit från Stillwater 1885.

Carl Viktor Carlson, f. i Långemåla, Kalmar län, den 19 mars 1851; hustru Johanna Maria, f. i Uråsa, Kronobergs län, den 11 april 1864; till Amerika 1880; hit från Stillwater 1885; till Texas 1907.

Carl Käck, f. i Ö. Torsås, Kronobergs län, den 6 juli 1833; hustru Eva (Persdotter), f. i samma socken den 19 dec. 1829; till Am. 1883.

Andrew Erikson, f. i Ör, Dalsland, den 15 maj 1851; hustru Emma Kristina, f. i Voxtorp, Jönköpings län, den 15 maj 1860; till Am. 1876.

J. B. Anderson, f. i Hyssna, Älfsborgs län, den 7 nov. 1824; till Amerika 1869.

Edward Engquist, f. i Ryr, Dalsland, 1854; hustru Sofia, f. i Dals-Ed (?), Dalsland, den 23 sept. 1856; till Amerika: han 1876, hon 1865.

Aug. Engquist, f. i Ryr, Dalsland, den 30 mars 1851; hustru Maja, f. i samma socken den 21 aug. 1852; till Amerika 1881.

Erik Johan Nygren, f. i Karlskoga, Värmland, den 13 juli 1836; hustru Anna Lisa, f. i samma socken den 13 febr. 1832; till Amerika 1882 från Gävleborgs län.

Hans Bergeson och hustru Lotta.

Samuel Johan Peterson, f. i Ramqvilla, Jönköpings län, den 22 april 1844; hustru Ellen Ekblad, f. i Jönköping den 29 nov. 1864; till Amerika: han 1870; bägge hit från St. Paul 1887.

Carl Fredrik Törnquist, f. i Hofmantorp, Kronobergs län, den 29 aug. 1848; hustru Helena Persdotter, f. i Vittsjö, Kristianstads län, den 29 dec. 1850; till Amerika: han 1876, hon 1878.

Aug. Johnson, f. i Ör, Dalsland, den 8 mars 1855; hustru Anna Kajsa, f. i Ryr, Dalsland, den 28 april 1857; till Amerika 1880.

Carl Johan Anderson, f. i Ryr, Dalsland, den 17 dec. 1852; hustru Vilhelmina Gustafva, f. i Linneryd, Kronobergs län, den 7 febr. 1854; till Amerika: han 1868, hon 1867; bägge hit från Marine 1880.

Till diakoner valdes Sam. Joh. Peterson, Olof J. Henrikson och Aug. Alm; till trustier: Olaus Anderson, Sam. J. Peterson och Olof J. Henrikson.

Pastor J. Lundquist valdes till att besöka församlingen en söndagseftermiddag i månaden och för resten "så ofta tillfälle gives". För varje besök skulle han erhålla $4.00.

Som mötesplatser bestämdes Alms skolhus och skolhuset i staden.

Pastorer och predikanter.

Pastor J. Lundquist från Chisago City hade hand om pastoralvården i församlingen mellan 1888 och 1898. Under denna tid tjänstgjorde som predikanter: stud. J. G. Kallberg (julen 1889–1890), pastor L. A. Hocanzon (1889), stud. E. J. Peterson (julen 1890–1891), stud. A. F. Almér (julen 1891–92 och julen 1892–93).

A. F. Almér, B.D., D.D., vald den 25 nov. 1898; tillträdde 1899; avflyttade i medlet av 1906 (lön: $550, fri bostad och offer).

J. E. Carlson, vald den 29 nov. 1906; tillträdde 1907; avflyttade 1911 (lön: $650, bostad och offer).

N. A. Almér, B.D., vald den 21 juli 1911; tillträdde samma år (lön: $650, bostad och offer); tog avsked i sept. 1915.

C. E. Slätt, vice pastor 1915–1916. Stud. Th. Lundquist, son till pastor Lundquist, var under den tiden predikant.

Arthur W. Knock, B.D., vald den 16 febr. 1916; tillträdde samma år; avflyttade 1921.

C. E. Slätt, vice pastor 1921–1922.

C. O. Berquist, B.D., vald den 5 okt. 1921; tillträdde 1922.

Mellan åren 1913 och 1920 var Immanuel-församlingen i Stacy annex till Forest Lake och lämnade bidrag (vissa år $200) till pastors lön.

Egendom.

Årsstämman 1890 beslutade, "att församlingen skulle utse plats till kyrkotomt vid 'depoten' och att minst tre lotter skulle köpas".

Samma år i maj beslutade församlingen å kyrkostämma att mottaga två "lotter" till skänks och att köpa en tredje för $30. Lotterna äro "belägna på västra sidan om järnvägen i byn Forest Lake på hörnet mitt emot Oliver Gerow på samma gata som Town Hall". En ny lott inköptes 1903 för $100.

Kyrka (42x30) byggdes åren 1891 och 1892 och inreddes 1894. Ringklocka insattes i tornet 1899. Kyrkan ombyggdes år 1906 och invigdes i maj 1907. Kostnaden $3,253.76. Den tillbyggdes återigen

1920 för en kostnad av $4,307.28. Altaret och predikstolen, värda $500, äro en skänk av mrs Anna C. Mays.

Prästhuset uppfördes 1899.

År 1908 inköptes "Käcks lotter" för ett pris av $300, och ungdomen uppförde nästföljande år en vacker Luther Hall.

Kyrka, pastorshus och ungdomslokal blevo 1915 försedda med elektrisk belysning.

Församlingen har ej egen *gravgård*. Dock finns en "Swedish Cemetery" (1¼ mil söderut).

Församlingens egendom är värderad till $15,000.

Varjehanda.

1. *Krigsminnen.* 31 av församlingens unga män gjorde militärtjänst under senaste krig; en av dem dog å en lägerplats.

2. De flesta av församlingsmedlemmarna härstamma från Dalsland, Sverige, några från Småland.

3. *Avstånd:* till Scandia nio mil och till Chisago City lika långt.

Statistisk jämförelse.

	Kom.	Söndagsskolbarn	Utgifter
1888	32	...	$ 29.38
1898	62	54	619.91
1908	216	76	1,678.35
1918	357	105	5,191.14
1920	390	141	10,306.77
1923	570	122	7,238.19

9. BETHESDA-FÖRSAMLINGEN I SO. STILLWATER (=BAYPORT).

(Den lilla staden ligger omkring två mil söder om Stillwater. Här ägde förr en livlig timmer- och sågverksrörelse rum. För närvarande finnas här några fabriker och ett ganska ansenligt fiskeri.)

Bethesda-församlingen stiftades år 1886 av pastor A. F. Tornell.

Församlingens kyrkobok utvisar, att bland andra följande personer voro "charter members":

Erik Sandberg, f. i Varnum, Värmland, 1856; hustru Anna Charlotta, f. i Kil, Värmland, 1858; till Amerika 1882.

Änkan Fält, f. i Kristianstad 1832; till Amerika 1884.

Andrew Fält, son till föreg., f. i Kristianstad 1866; till Amerika 1881.

Alfred Swenson, f. i Gullabo, Kalmar län, 1859; hustru Emma Sofia, f. i samma socken 1854; till Amerika 1882.

Niklas Gustaf Swenson, f. i Gullabo 1861; hustru Hilda Charlotta, f. i samma socken 1866; till Amerika: han 1881, hon 1883.

Erik Erikson, f. i Frändefors, Älfsborgs län, 1835; hustru Katarina, f. i samma socken 1832; till Amerika 1885.

Charles Johnson, f. i Gullabo 1850; hustru Amanda, f. i samma socken 1863; till Amerika 1872; hit 1873.

Kristina Dahl från Älfsborgs län, f. 1829; till Amerika 1880.

Anders Johan Dahl, f. 1861; till Amerika 1882.

Peter August Dahlin, f. i Gullabo 1856; hustru Karolina, f. 1861; till Amerika: han 1881, hon 1882.

Martha Katarina Nelson, f. i Ormesberga, Kronobergs län, 1853; till Amerika 1881, hit 1883.

Olof Anderson, f. i Silbodal, Värmland, 1882; hustru Lisa, f. i samma socken 1827; till Amerika 1868; hit 1881.

Charles August Larson, f. i Kville, Göteborgs län, 1849; hustru Matilda, f. i Lur, samma län, 1851; till Amerika 1882.

Pete Norlin, f. i Ryda, Skaraborgs län, 1826; hustru Anna, f. i samma socken 1828; hit 1870 från Sverige.

Carl August Blomquist, f. i Skatelöf, Kronobergs län, 1854; hustru Ida, f. i Urshult, samma län, 1861; hit 1883 från Sverige.

John Olander, f. i Asarum, Blekinge, 1850; till Amerika 1870; hit 1875.

Christern Sörensen och hustru; han dansk, hon svensk.

Församlingen intogs i konferensen först 1890.

O. M. Anderson och hustru.

Församlingens gudstjänster höllos i början uti "Town"-hallen. Norlin synes hava varit den som då ivrigast arbetat för den kyrkliga verksamhetens upprätthållande och framgång på platsen. Han och Blomquist hava tjänat som söndagsskolföreståndare. *Söndagsskola* har existerat sedan 1889. *Församlingsskola* hölls ock en tid nästan varje år intill 1910; sedan dess har sådan icke hållits.

Kyrka byggdes 1886 och undergick 1906 en grundlig reparation. År 1924 byggdes församlingsrum med kök värmerum under kyrkan till en kostnad av $4,000. *Pastorshus* uppfördes 1897. Värdet av församlingens egendom är upptaget till $7,000.

PASTORER.

A. F. Tornell och Joel Haff v. p. under de första åren (1886–1890).

J. Magny, D.D., 1891–1895 (var pastor även i Afton och White Bear Lake).

C. O. Olander 1896–1899 (var pastor även i Afton).

A. Bengtson 1900–1905 (So. Stillwater-församlingen var förenad med Afton, Star Prairie och New Richmond år 1900, med Zion i Hudson 1901–1903 och med Afton och Hudson 1904).

C. E. Odell 1905–1909 (var pastor även i Afton och Hudson).

C. E. Benson, B.D., vice pastor under vakansen 1909 och 1910.

J. Lundquist 1910–1913 (var pastor även i Afton och White Bear).

C. E. Benson, B.D., vice pastor under vakansen 1914–1915.

John A. LeVine 1916–1922 (var pastor även i White Bear och North Oaks 1916–1917).

C. E. Benson vice pastor 1923—.

VARJEHANDA.

1. Pastor J. A. Norlin i Spring Garden, Minn., härstammar från So. Stillwater.

2. So. Stillwater kallas nu *"Bayport"* och församlingen: *"The First English Lutheran Church of Bayport."* Ändringarna gjorda 1923 och 1924, då även pastoratsförbindelsen White Bear–So. Stillwater upplöstes.

STATISTISK JÄMFÖRELSE.

	Kom.	Söndagsskolbarn	Utgifter
1889.....	62	20	$218.50
1899.....	73	50	589.92
1909.....	63	53	706.25
1919.....	55	25	421.93

10. DEN SV. EV. LUTH. FÖRSAMLINGEN I AFTON, WASHINGTON COUNTY, MINN.

(Afton ligger nio mil söder om Stillwater.)

Det var i närheten av Afton som den förut nämnde Fahlström, "den förste svensken i Minnesota", bodde på 1840-talet. Före 1860 funnos här åtskilliga farmare, som kommit från Skåne. Senare anlände Bengt Månson, Jöns Isberg, Rosenqvist, John C. Peculell, Peter T. Peterson, Bengt Tompson, P. B. Johnson, Carl Elmquist, John C. Erickson, Carl Swanlund och John Swenson.

Stället var en av våra prästerliga banbrytares predikoplatser, men besöktes oregelbundet. Pastor P. A. Cederstam var här 1871 på besök. Metodisterna lyckades få en liten församling och kyrka till stånd; de hava emellertid rönt ringa framgång.

Den sv. luth. församlingen stiftades av pastor A. F. Tornell den 23 mars 1882. Den räknade från början 14 kommunikanter.

Kyrka byggdes 1883; den renoverades och tillöktes 1906; har ringklocka. Egendomsvärde $1,800.

Mellan 1884 och 1891 tjänstgjorde John Warner och stud. Alfred Lindh som församlingens predikanter.

Söndagsskola har hållits tämligen regelbundet, men i fråga om *församlingsskola* "har gjorts ingenting".

Pastorer.

A. F. Tornell hade uppsikt över församlingen under dess första tillvaro.

J. A. Enstam 1887; Enstam var dessutom pastor i N. Minneapolis.

J. Magny 1891–1895.

C. O. Olander 1896–1899.

A. Bengtson 1900.

J. Fremling 1901.

A. Bengtson 1904.

C. E. Odell 1905–1909.

J. Lundquist 1910–1913.

C. E. Benson, vice pastor 1909, 1914–1917.

F. T. Erickson, B.D., 1918–1921.

N. P. Tuleen, B.D., 1921—.

Församlingen har haft pastor tillsammans med N. Minneapolis 1887; med So. Stillwater och White Bear 1891–95; med So. Stillwater 1896–99; med So. Stillwater, Star Prairie, N. Richmond, Hudson 1900; med Hastings 1901–03; med So. Stillwater, Hudson 1904–09; med White Bear, So. Stillwater 1910–13; med So. Stillwater 1914–16; med Hudson, Mann Valley 1918—.

Statistik.

	Kom.	Söndagsskolbarn	Utgifter
1884	64	...	$1,701.00
1894	85	35	388.17
1904	55	20	290.60
1914	125	27	525.59
1920	95	?	833.92
1923	93	23	983.42

"En icke ringa del av svenskarna stå utom all kyrklig gemenskap. De svenska metodisterna ha en liten tynande församling på platsen."

Pastor Titus A. Conrad härstammar från denna församling.

APPLE RIVER-DISTRIKTET.

PPLE RIVER-DISTRIKTET bildades 1909 av Wisconsin-församlingarna, sexton till antalet, vilka förut tillhört Chisago-distriktet. St. Croix-floden blev gränsen mellan de två distrikten.

Antalet församlingar	21	1923
" kommunikanter	2,116	
" kyrkor	19	
" pastorsbostäder	8	
Egendomsvärde	$177,035	

1. DEN SV. EV. LUTH. BETHESDA-FÖRSAMLINGEN I SAND LAKE, POLK COUNTY, WIS.

(Efter dr C. J. Collins minnesskrift, författad med anledning av församlingens 50-årsfest 1922.)

År 1868 började svenskar komma över Minnesota-gränsen in i Wisconsin. Möjligen kom Gustaf Nelson från Öja, Kronobergs län, några år förut, alldenstund han vid den tiden hade bott i Amerika i 15 år. 1868 reste han hem till Sverige efter en del släktingar och kom tillbaka 1869. Peter S. Weinhardt samt bröderna Johan P. och Peter P. Welander samt Andrew Chinander anlände hit 1868. De flesta pioniärerna synas ha kommit hit under åren 1869–71. Flera av dem dröjde ett år i Chisago Lake, innan de slogo sig ned i dessa trakter.

Så snart som svenskarna i detta samhälle hunnit timra sina stockhus, så att de kunde härbärgera en pastor, sändes bud till grannpastorn i Chisago Lake, C. A. Hedengran. Pastor P. A. Cederstams hälsa hade vid denna tid så pass förbättrats, att han orkade biträda pastor Hedengran på hans vidsträckta fält. På hösten den 17 nov. 1871 höll Cederstam gudstjänst i Peter S. Weinhardts hem vid East Lake. Efter gudstjänsten upptogs frågan om att stifta församling. Troligtvis kom man då överens om att så göra, ty listor sändes omkring till nybyggarna för att få underskrifter av dem som ville bliva medlemmar. Följande 56 personer voro i favör av församlingsorganisation: Gustaf Nelson från Öja, Kronob. län, och h. h. Kajsa från Elmeboda, Kronob. län, jämte sex barn; Per Person från Stora Harrie, Malmöhus län, och h. h. Helena Jönsdotter från Skarhult; Johannes Johanson från Harlöf, Kronobergs län (ungkarl); Johan Elmquist från Elmeboda, Kronob. län, och h. h. Martha Stina samt dottern Hilda Christina, jämte tre barn; Per Jo-

hanson från Norrbärke förs. (Smedjebacken), Falu län, och hustrun Johanna, jämte två barn; Johan P. Welander, Wissefjärda, Kalmar län, och hustrun Christina Magnidotter, jämte ett barn; Peter Welander, Wissefjärda, Kalmar län (hustru och en son i Sverige); Peter Swenson Weinhardt, Wissefjärda, Kalmar län, och hustrun Helena Pettersdotter och sönerna Carl, Peter och Isak jämte ett barn; Carl Johanson Lundgren, Norrbärke, Falu län, och hustrun Sara Stina Jansdotter, Ludvika, Falu län, jämte ett barn; John Anderson från Slätthög, Kronob. län, och hustrun Anna Kajsa, Skatelöf, Kronob. län, jämte ett barn; Sven Anderson, Slätthög, Kronob. län, och hustrun Christina Nelsdotter, Östra Torsås, Kronob. län, sönerna Nels Daniel och Carl Gustaf samt döttrarna Ida Sofia och Inga Lisa; Otto Johnson (ogift); Johan Harlander (ogift), Harlöf, Kronob. län; Martin Olson, Skien, Norge, och hustrun Mary Olson, Clayton, Wis., jämte tre barn; Carl Dombroch, Tyskland, och h. h. Anna Eriksdotter från Öregrund jämte tre barn; Anders W. Lindberg, Tortuna, Västmanlands län, och h. h. Johanna Sofia Johanson, Norrbärke, Falu län, jämte fem barn; August C. Dombroch, Tyskland, och h. h. Gustafva Erika Johnson, Drottningholm, Stockholms län, jämte ett barn; John Johnson (ungkarl), Norrbärke, Falu län; Johan Magnuson, Hemmesjö, Kronob. län, och h. h. Anna Christina Nyrell, jämte ett barn; Petter Hillberg, Mora, Dalarne, och h. h. Ingeborg Hillberg, jämte ett barn; Erik Erson Hillberg, Mora, Dalarne, och h. h. Carin Ersdotter, sonen Erik samt två barn; Erik Monson (saknar uppgift) och h. h. Karin; Samuel A. Larson, Högby, Östergötl. län, och h. h. Agnes Octava Rosenberg, Nicolai, Stockholm; Carl Englund, Långasjö, Kronob. län, och h. h. Ingrid Maria, Fridlefstad, Bleking, jämte tre barn; jungfrun Dorothea Johnson (mrs Kryggsman), Långasjö, Kronob. län; Carl J. Johnson, Hinneryd, Kronob. län, och h. h. Kajsa Gummesdotter, Elmeboda, Kronob. län, jämte ett barn; Sven Svenson, Hasslösa, Skaraborgs län, och h. h. Anna Maria, Hangelösa, Skarab. län, jämte tre barn.

Innan församlingens organisation fullbordades hade Frank J. Johnson intagits genom konfirmation (i Taylors Falls) samt tvenne familjer på bekännelse. Dessa voro: Johannes A. Löfdahl från Torsås, Kalmar län, och h. h. Maja Stina, åtföljda av fem barn, samt Erik Peter Lundberg från Hoby, Kristianstads län, och h. h. Ingrid Olofsdotter, Traheryd, Kronob. län, åtföljda av fem barn. Dessa böra räknas bland församlingens "charter members". Således räknade den nybildade församlingen 61 kommunikanter och 111 medlemmar.

Av kommunikanterna voro de flesta (mellan 30 och 40) från Små-

Gamla lutherska Bethesda stock-kyrkan i Sand Lake, Wis., byggd 1873.

Luth. Bethesda-kyrkan, Sand Lake, Wis.

land, tio från Dalarne, ett par från vardera av provinserna Skåne, Västmanland och Östergötland, fyra från Tyskland och två från Norge.

Torsdagen den 21 april 1872 blev en märkesdag för detta samhälle. Pastor P. A. Cederstam ledde förhandlingarna. Till sekreterare valdes Johannes Johnson, Augustana-synodens församlingskonstitution av 1870 antogs med blott få nödiga tillägg. Församlingens namn blev "Den sv. ev. luth. Bethesda-församlingen i Osceola Town, Polk county, Wis."

Till diakoner valdes Peter S. Weinhardt, Carl Englund och John Elmquist. Den 14 nov. 1872 valdes de första trustierna: Gustaf Nelson, Carl Englund och Otto Johnson.

Den 9 maj hade nära nog hela samhället samlats till gudstjänst och prästval i John Andersons hem. Såsom ordförande tjänade mr J. P. Welander. Emedan pastor Cederstam hade uppsatts till kandidat för valet, ville han icke föra ordet. Detta val utföll så, att nämnde pastor P. A. Cederstam blev enhälligt vald till församlingens förste permanente lärare. Församlingen åtog sig att bidraga med $100 till pastorslönen med villkor att få göra anspråk på pastorns halva tid, d. v. s. varannan söndag.

På kyrkostämman som hölls den 28 febr. 1875 petitionerade de svenska familjer, "vilka slagit sig ned omkring och särskilt norr om Sand Lake", om rätt till en fjärdedel av pastors tjänstetid. Petitionen innebar ingenting mindre än att kyrkan skulle förläggas till Sand Lake och detta göras till medelpunkt för hela samhället. En av petitionärerna, J. W. Peterson, erbjöd församlingen två acres land, beläget vid den vackra insjön Sand Lakes östra strand. Dessutom åtogo sig Sand Lake-borna att flytta stockkyrkan från East Lake till Sand Lake kostnadsfritt. Under tiden skulle församlingens pastor resa ut till Sand Lake och predika var fjärde söndag.

Petitionen beviljades, och kyrkan flyttades i slutet av 1876 till Sand Lakes sydöstra strand. "En mera idyllisk plats för kyrka och gravplats får man leta efter."

År 1900 skaffade sig Lamar-roten ett "hus för skola och gudstjänster", och Bethesdas pastor fick av sin församling i uppdrag att hålla högmässa i Lamar den andra söndagen i varje månad. Lamar ligger fyra mil norr om Sand Lake.

Den 2 mars 1909 hölls i "kapellet" ett allmänt besökt möte under dr G. Rasts ordförandeskap, då de närvarande under stor enighet beslutade att begära Bethesda-församlingens tillatelse att få stifta egen församling, vars centralpunkt skulle förläggas till Centuria, en station omkring 3½ mil norr om Lamar. Petitionen blev beviljad. Härigenom minska-

des Bethesda-församlingen med omkring 75 kommunikanter. Kapellet blev efter någon tid sålt till landspekulanten H. D. Baker, en framstående medlem i presbyterianska kyrkan i St. Croix Falls, och blev på sitt sätt en station för nämnda verksamhet i Lamar. Presbyterianerna hålla därstädes söndagsskola och gudstjänster forttarande.

Söndagsskola omnämnes första gången i församlingens protokoll 1874. Den 25 april det året fattades nämligen beslut om sådan skolas hållande med Carl Englund till superintendent, vilken tjänst han innehade i 20 år, varefter han tjänade i 11 år som vice superintendent. Även i Lamar hölls söndagsskola under åren 1900–1909 under diakonerna Carl M. Holmbergs och Alfred Svensons ledning.

I *Dresser Junction* började engelsk söndagsskola 1914 med mr G. A. Hendrikson till vice superintendent och mr Ed. Webstad till sekreterare och kassör, och den 18 augusti samma år organiserades där "The English Luth. Bethany Church", i vilken 22 kommunikanter med betyg från Bethesda blevo "charter members".

Församlingsskola har regelbundet hållits 2 à 4 månader om året under sommartiden. Bethesda-församlingen i Sand Lake är en av de få församlingar som troget hållit i med sådan skola. År 1910 undervisades där ej mindre än 151 barn och 1913 ett antal av 100. År 1920 sjönk antalet till 39. Sedan dess har undervisning meddelats även på engelska, och förlidet år infördes transporteringssystemet, som gjorde det möjligt för de små barnen att bevista skolan mera punktligt.

Även denna församling har haft sina prövningar och strider att genomgå. Om en period i församlingens historia heter det: "Åren 1883–1888 voro i dessa trakter oroliga. Sekterna använde all flit på att förbrylla obefästade själar." De ofullständiga "Church Records" som finnas från den tiden visa dock ganska tydligt, att församlingen hade just då sin "frestelsestund". De som då stodo i striden och förblevo trogna mot sin kyrka och sina dop- och konfirmationslöften gjorde det bästa valet. De andra — var äro deras ättlingar? Äro de verksamma kristna i Guds rike i dag? "Kanhända någon — men ack, de många som hava förlist och förlorats!" Skriften förmanar icke förgäves: "Håll det du haver, att ingen tager din krona!"

Pastorer hava ock här klagat över tider av allmän liknöjdhet, uppenbart förakt för predikan och Guds ord och andra synder. En säger: "När bänkarna i kyrkan stå tomma vid församlingens gudstjänster, och endast en och annan har något behov att gå till Herrens bord, utgör det ett säkert bevis för att andlig död har inträtt i församlingen. Aldrig

så litet väder och vind äro oangenäma, genast stannar mera än hälften av dem, som annars besöka kyrkan, hemma, och detta är i hög grad nedstämmande både för läraren och de som vid dessa tillfällen komma tillsammans. Åhörareantalet har varit mindre vid de allmänna gudstjänsterna än under föregående år. Orsaken härtill kan icke vara någon annan än den överhandtagande likgiltigheten för det ena nödvändiga. — Avfallets tid är nog nära, då många skola vända sig från sanningen till fablerna."

En annan klagar: "Tomma kyrkobänkar äro inte sällsynta ibland oss även under gynnsamt väder och väglag. Den obetydligaste resa eller besök hos vänner inställes icke så lätt för väderlekens skull. Våra eftermiddagsgudstjänster här i kyrkan äro oftast så fåtaligt besökta, att det rent av är förvånansvärt." Han hade ock fått göra den sorgliga upptäckten, att hem, som tillhörde församlingen, öppnades för dans på lördagsnätterna, "som fortsatte till långt fram inpå nästa morgon".

På det hela taget har dock församlingen varit lyckligt lottad, och efter bittra erfarenheter hava "vederkvickelsens tider" inträtt. I sämja och endräkt verkar nu församlingen Herrens verk; den håller tillsammans omkring Guds ord och sakramenten; den offrar av sig och sitt frikostigt på kärlekens altare till behövandes hjälp, till kyrkans framåtskridande och till Guds ära.

Pastorer.

P. A. Cederstam, D.D., 1872–1874.

A. F. Tornell 1874 till sommaren 1878.

M. Spångberg 1878–1889.

C. J. Youngberg, D.D., från juni 1890 till och med maj 1894. (Youngberg plägade predika även i Amery år 1892.)

G. A. Stenborg april 1895–april 1906.

G. Rast, D.D., juni 1907 till okt. 1910 (hade under sista året stud. J. W. Lindbeck, nu missionär i Kina, till predikobiträde).

C. J. Collin, D.D., från hösten 1910—.

Bethesda har haft pastoratsförbindelse med Taylors Falls (som annex till församlingen därstädes) från 1874 till och med 1883, med Balsam till 1894, med "Fristad" i Centuria från 1910 till 1918.

Församlingens föreningsverksamhet.

1. *Bethesda kvinnoförening,* stiftad 1881. Inkomsterna under hennes 43-åriga tillvaro $12,842.51.

2. *Kvinnornas hem- och hednamissionsförening,* stiftad den 27 maj 1920.

3. *Bethesda Luther League,* stiftad 1895, utgöres av församlingens konfimerade ungdom.

4. *Willing Workers,* stiftad den 9 april 1908; hon utgöres av församlingens konfirmerade flickor.

5. *Junior Mission Society,* stiftad 1922 och utgöres av alla gossar och flickor i söndagsskolåldern, som giva 25 cents om året till missionen.

Egendom.

År 1872 köpte församlingen fem acres land "till kyrkplats" för $40. På denna plats, som ligger något väster om East Lake, uppfördes ett *stockhus* (24x36), som skulle begagnas till *"meeting"- och skolhus.* Det flyttades 1876 till Sand Lakes sydöstra strand, där mr J. W. Petterson skänkt församlingen två acres land till kyrk- och begravningsplats. Sedermera köptes av mr John Undland tre acres öster om för pastorsboställe. År 1885 fattades beslut om ny *kyrkas* uppförande; denna blev dock ej fullt färdig förrän 1891; den kostade omkring $6,000. Hon freskomålades år 1900 och blev renoverad ar 1921 för en kostnad av $5,276.83 och ter sig särdeles vacker och tidsenlig. Piporgel skaffades av ungdomsföreningen ar 1898 (för $1,000). Kristusstatyn på högaltaret är skänkt av fruntimmersföreningen. Det dyrbara altarbordet är en gåva av änkan Agnes Larson. Predikstolen har pastor Stenborg skänkt.

År 1896 inköptes pastor M. Spangbergs land (40 acres) för 850.

Prästhus byggdes 1881, dit pastor da flyttade från Taylors Falls; det tillbyggdes 1895. Ar 1907 saldes det; ett nytt uppfördes, vilket blev färdigt till julen samma ar, det kostade omkring $5,000; det är det största och vackraste i distriktet.

År 1897 beslutade församlingen att anordna en park "40 fot öster om kyrkan längs efter vägen ned till sjöstranden". 1906 lät kvinnoföreningen uppföra en paviljong vid "östra ändan av parken nära intill sjöstranden", och 1916 lät ungdomsföreningen bygga ett "stand" därstädes för $300.

I avsikt att befria pastor från lantbruksgöromål uppkom 1920 ett förslag att utlägga en "kyrkoby" av den del av kyrklandet, som låg närmast kyrkan, och på så sätt skapa en kassa, vars ränta skulle tillfalla pastorn i stället för den inkomst som lantbruket borde inbringa. Dessutom skulle denna plan förebygga att "retired farmers" flyttade från församlingen till städerna, vilket de ogärna ville göra, om de kunde få köpa sig en tomt och bygga i närheten av kyrkan. Omkring 11 acres utlades i stadstomter av olika storlek för detta ändamål. Planen är

utmärkt, helst som landet i fråga har ett förtjusande läge mitt emot kyrkan och parken samt den lilla täcka insjön Sand Lake.

Gravgården ligger utmed kyrkan, väster om, och har omhändertagits av "The Cemetery Association", som utgöres av församlingens röstägande medlemmar, organiserad i enlighet med staten Wisconsins "cemetery laws for perpetual care".

Församlingens egendom synes vara värd minst $35,200.

NÅGRA AV FÖRSAMLINGENS TROTJÄNARE, VILKAS NAMN FÖRTJÄNA EN PLATS I FÖRSAMLINGENS HISTORIA.

Peter S. Weinhardt, vilken tjänade som klockare, innan församlingen fick någon orgel (mellan åren 1873 och 1879).

Mrs Abe Lindberg var församlingens första orgelnist.

Carl Englund var diakon, "med ett års vila", från 24 april 1872 till årsstämman 1907, d. v. s. i 34 år. Under hela tiden tjänstgjorde han såsom söndagsskolsuperintendent och såsom vice superintendent. Han ledde gudstjänsterna vid pastorns frånfälle och under vakanser. Sällan finner man en trognare arbetare i Herrens vingård. — Han var född i Långasjö, Kronobergs län, den 26 sept. 1838. Hans hustru Ingrid Gloria var född i Fridlefstad, Bleking, den 30 april 1835. De ingingo äktenskap 1866 samt flyttade från Chisago Lake till Sand Lake och ingingo såsom "charter members" i Bethesda-församlingen vid dess organisation. Mrs Englund dog den 17 mars 1881 och mr Englund den 29 nov. 1909.

Carl M. Holmberg var diakon under åren 1898–1912, d. v. s. 14 år. Sedan "kapellet" i Lamar blivit byggt, öppnades där en ny avdelning av Bethesda söndagsskola. Mr Carl Holmberg blev dess förste superintendent 1901 och fortsatte därmed till dess den nya församlingen hade förlagt sin kyrka till Centuria, 1909. Holmberg föddes i Väckelsång, Kronobergs län, den 26 juli 1856. Han reste till Amerika 1881. Inträdde i äktenskap med Maria Chr. Peterson från samma hemförsamling den 4 okt. 1890. Han gick hem i frid efter ett längre, smärtsamt lidande söndagen den 4 jan. 1920.

Bengt Scharin med familj har innehaft en ledande ställning i församlingen. Han var född i Kuddby, Östergötlands län, den 22 jan. 1824. Han ingick äktenskap med Helena Sofia Botvidson från samma församling. Han övertog inspektorsbefattningen över några gårdar i Adelsö, Stockholms län, 1865. I sällskap med ett antal svenska herrar reste han med sin familj till Amerika 1869; bestämmelseorten var St. Croix Falls, Wis. Efter ett par år slog han sig ned vid den täcka insjön

Sand Lakes norra strand. När han fått spörja, att en liten koloni av svenskar förenat sig till en luthersk församling vid East Lake, vilken erhöll pastorsbetjäning från Taylors Falls, ställde han sig i spetsen för den rörelse som resulterade i stockkyrkans flyttning till Sand Lake 1876. Året förut hade han i sällskap med elva familjer ingått i församlingen. På årsstämman 1876 blev han invald till trustee och tjänade oavbrutet från den tiden såsom trustee och kassör till årsstämman 1909, d. ä. 33 år. Vid 84 års ålder steg han ur tjänsten och fyra år senare fick han hemlov.

Sonen Ernest A. Scharin trädde i sin faders fotspår. Begåvad både å huvudets och hjärtats vägnar, fyllde han samvetsgrant de många förtroendeuppdrag han fick inom församlingen och samhället. 1913 blev han vald till trustee, och var han ända till sin död, den 23 aug. 1924, församlingens kassör. Enastående torde det vara i Minnesota-konferensens historia att i en församling kassörsbefattningen skötts inom samma familj av fader och son i så när 45 år.

John Erikson har tjänat som trustee i 27 år.

Varjehanda.

1. Av församlingens unga män voro ett tiotal med i världskriget; en av dem föll på slagfältet.

2. Av svenskarna på platsen äro alla, så när som tre familjer, församlingsmedlemmar. Fyra män och fem hustrur stå ensamma, men barnen tillhöra församlingen.

3. I Sand Lake finns ej någon annan kyrka än den sv. lutherska.

4. Bethesda, Sand Lake, utgöres av en butik, ett skolhus, kyrka och prästhus samt en "bondgård" och är beläget vid stranden av nämnda sjö vid pass 4½ mil från Dresser Junction, 4 mil från Nye, 8 mil från Centuria och 7 mil från St. Croix Falls. Det är 45 mil härifrån och till St. Paul.

5. I sitt *testamente* donerade änkan Agnes Larson $1,100 till församlingens sjuk- och hjälpkassa. "I gengäld beslutade församlingen att evärdeligen hålla makarna Larsons gravtomt i ans."

Statistisk jämförelse.

	Kom.	Söndagsskolbarn	Utgifter
1872.....	53	...	$.....
1882.....	125	...	500.39
1892.....	186	55	1,296.36
1902.....	386	80	1,750.15

	Kom.	Söndagsskolbarn	Utgifter
1912.....	408	83	3,548.01
1920.....	365	67	5,934.28
1923.....	332	74	4,278.29

Under tiden 1874–1922 har församlingen för egna och kyrkosamfundets behov offrat en summa av inalles $104,024.40.

2. FRISTAD, CENTURIA, POLK COUNTY, WIS.

(Centuria vid Minneapolis-, St. Paul- och Duluth "branchen" av Soo Line, 64 mil från Minneapolis.)

Fristad-församlingen har sin början uti "Lamar-roten", som hörde till Bethesda, Sand Lake. (Jfr. Bethesdas historia.)

Av denna roten bildades under pastor G. Rasts ordförandeskap den 29 april 1909 en egen församling, som till år 1918 haft pastoratsförbindelse med Bethesda.

Församlingens första medlemmar voro: L. J. Anderson, John Peterson, Ernest Chinander, J. G. Anderson, C. E. Sandberg, F. A. Noren, John Quist, J. E. Holm, Benedikt Johnson, Frank Quist, James Holmberg, Gustaf Anderson, C. P. Peterson, Ed. Chell, A. W. Danielson, John Stål, Frank A. Peterson, Alexander Carlson, Gustaf Sandgren, John G. Quist, John A. Carlson, Ed. Johnson, John Stedt, Frank E. Peterson, P. A. Peterson, J. G. Johnson, Wm. Anderson, Nels Larson, Sam Gustafson, Chas. H. Anderson, Ossian Holmberg, John A. Brink, Sven J. Holmberg, Frank C. Carlson, Alfred Swenson, Ernest Nelson, C. H. Peterson, C. F. Halstroff, Frank Johnson, F. Ed. Johnson, John Holmberg (alla dessa med familjer); Medora Sandberg; Marta, Julia, Ebba och Frank Quist; mrs L. Luke; Carl, John, George och Joseph Holm; Gust H. Quist; änkan Emma Olson; Ernest G. Olson; Harry Olson; Harry Peterson; Carl J. Johnson; C. F. Anderson; Minnie, Hulda, John H. och Alice Anderson; Andr. L. Johnson; Edna, Edgar och Hazel Johnson; Leonard Peterson; Carl Halstroff; Nels Nelson; mrs Tilda Wallin; Oscar Pierson; Albert Pierson; August Peterson; John A. Dahlström; F. W. Peterson; David Peterson; Joel Stenberg; John Dahl; Frank Dahl; änkan Jennie Olson.

Albin Lindgren, B.D., var pastor mellan åren 1918 och 1922. Nuvarande pastor är C. E. Shaleen, B.D.

Egendom.

Kyrka (54x42) av tegel och med torn, som har ringklocka, byggdes 1910; den invigdes 1914.

Prästhus av "stucco" byggdes 1920.

Församlingen har *gravgård* en halv mil från kyrkan.

Värdet av församlingens egendom är $19,500.

Varjehanda.

1. *Krigsminnen.* Sjutton unga män och en sjuksköterska hade församlingen i Onkel Sams tjänst under världskriget.

2. Större delen av församlingens medlemmar härstammar från Småland. Även Skåne, Bleking och Dalsland äro representerade.

3. Nittio procent av landsmännen i trakten tillhöra församlingen.

Statistiskt sammandrag.

	Kom.	Söndagsskolbarn	Utgifter
1910.....	110	...	$.....
1915.....	210	76	1,106.12
1920.....	268	75	3,682.35
1923.....	279	117	3,952.93

3–4. Pastoratet Balsam–Range, Wis.

3. DEN SV. EV. LUTH. BALSAM-FÖRSAMLINGEN, AMERY, POLK COUNTY, WIS.

(Balsam ligger 7 mil norr om Amery, 5 mil från Range, 13 mil söder om Centuria, 11 mil öster om Sand Lake.)

Den förste vite mannen här i trakten var en handlande Miller, som 1848 byggde ett "shanty", varifrån han tillhandahöll indianerna med whiskey.

Svenskar slogo sig ned i trakten av Balsam Lake i början av 1870-talet. Till de första svenska settlarna där räknas: John Edman, Jöns Isaakson, Johannes Humble, Andr. Nelson, Peter Nelson, Johan Håkanson, Frank Carlson, Elias Swenson, John Lingren m. fl. Nästan alla av dem voro från Småland. Jöns Isaakson, som varit Ev. Fosterlandsstiftelsens kolportör, blev settlarnas ledare; han ledde gudstjänsterna före församlingsorganiseringen och även en tid efter densamma. John Edman var den förste söndagsskolläraren inom den svenska kolonien. Trakten, som då var "urskog med stubbar, vindfällen och sten", förvandlades, tack vare dessa nybyggares idoghet och den välsignelse, som gudsfruktan alltid har med sig, till bördig jord, vida åkerfält och en om framgång och trevnad vittnande bygd.

Balsam-församlingen stiftades den 21 nov. 1872 av pastor P. A. Cederstam uti Johannes Humbles "log"-hus. Protokollet, som därvid fördes, har gått förlorat. Man antager emellertid, att det var omkring 40 personer som organiserade sig till församling.

Den första *kyrkan* (40x32) byggdes 1879; den andra (50x34), klädd med tegel och försedd med torn, som har ringklocka, uppfördes 1904 på samma plats där den första stod.

Församlingen äger "ett gammalt, men ej tidsenligt" *pastorshus* samt 40 acres jord, varav större delen brukas av pastor. *Gravgård* finnes.

Egendomsvärdet är enligt 1921 års konferensstatistik $15,000.

Pastorer.

P. A. Cederstam, D.D., 1872–1874.
A. F. Tornell, 1874–1878.
M. Spångberg, 1878–1889.
C. J. Youngberg, D.D., 1890–1894.
J. Magny, D.D., 1896–1907.
A. J. Malmquist, 1908–1915.
Olof Wallin, 1916–1923.

Under vakansen hava följande pastorer haft tillsyn över församlingen: G. A. Stenborg 1895 med J. Lundblad som predikobiträde, dr G. Rast 1908, C. O. Olander och O. A. Landell.

Balsam har haft pastor gemensamt med Sand Lake till 1894, med Clayton och Amery från 1895 till 1904, med Glen Flora och Range från 1904 till 1906, med Range från 1907 och allt fortfarande (1922). Pastor i Balsam hade vård om Glen Flora hela tiden mellan 1897 och 1906.

Församlingsmedlemmar särskilt värda att bevaras i tacksam hågkomst:

Nils Johan Lindström, en av de äldre settlarna; mångårig diakon och söndagsskollärare.

A. J. Anderson, trustee och församlingens kassör 25 år.

Gust. Dunberg, diakon, söndagsskolföreståndare och församlingens sekreterare under 25 år.

J. W. Nelson, söndagsskollärare, trustee och gravgårdsuppsyningsman.

STATISTISKT SAMMANDRAG.

	Kom.	Söndagsskolbarn	Utgifter
1873	45	...	$.....
1883	148	...	494.60
1893	149	...	684.68
1903	210	45	1,010.34
1913	234	74	2,013.42
1920	204	40	2,702.79
1923	179	45	2,247.08

4. DEN SV. EV. LUTH. RANGE-FÖRSAMLINGEN I POLK COUNTY, WIS.

(Huvudsakligen efter L. Bergstedts berättelse.)

Innan församling och kyrka kommo till stånd i Range, gingo de kyrkligt intresserade landsmännen därstädes till Balsam för att bevista gudstjänsterna i därvarande församlings kyrka. Åtskilliga hade en 8 à 10 mil dit. Emellertid bildades i Range 1903 en kyrkoförening av elva husfäder, tillhörande Balsam-församlingen, och dessutom några utanförstående personer. En byggnadstomt, som utbjöds på auktion, inköptes för $250.50, och ett *kapell* eller en *kyrka* (28x40) uppfördes däråa. Meningen var icke från början att bilda egen församling. Men på grund av det långa avståndet mellan Range och Balsam beslutades omsider att bilda församling, vilket skedde den 15 febr. 1905. Ordförande därvid var pastor J. Magny och sekreterare L. Bergstedt.

Följande personer antecknades som "charter members": William Carlson, S. P. Swenson, John Moord, Charley Blomquist, L. Bergstedt, Gust. Johnson, Axel Deedon, John Palmberg, Axel Johnson, August Carlson, Swan Palmberg, Martin Palmberg, Frederick Anderson, Wm. Helin, Charley Helin.

Range-församlingen har varit och är förenad med Balsam-församlingen.

EGENDOM.

Kyrka byggdes 1905. Den har undervåning och torn. Tornet är försett med ringklocka, som 1912 anskaffades av ungdomsföreningen. Församlingens egendom är värderad till $5,500. — *Gravgård* finns, skänkt av Peter Moord.

VARJEHANDA.

Större delen av församlingens medlemmar härstamma från Småland och Västergötland.

Statistik.

	Kom.	Söndagsskolbarn	Utgifter
1905.....	27	14	$ 527.93
1910.....	72	35	771.56
1915.....	99	42	738.82
1920.....	110	12	1,246.15
1923.....	98	21	1,113.51

5–7. Pastoratet Cumberland–Paskin–Piteå, Wis.

5. CUMBERLAND, BARRON COUNTY.

(Uppgifter från pastor G. E. Lindsten.)

De första svenskar som anlände till Cumberland voro:

P. Hocum och hustru från Barnarp, Jönköpings län (1878).

Frank Anderson och hans syster, mrs Grieswold, från Östergötland (1879).

C. M. Foster och hans hustru från Center City, Minn., samt Aug. Ekström från Dalsland, Sverige (1880).

C. A. Oldeen och hans hustru från Ramdala, Bleking (1881).

År 1882 anlände John Nyman och hustru; John Westin och hustru; Nils Forsell och hustru; Hedlund och hustru; Jonas Nyström; Erik Nordquist; Olof Carlson och hustru; John Ekenstedt och hustru; Carl J. Johnson och hustru; Robert Johnson och hustru (alla dessa från Byske i Västerbotten); vidare Carl Norell med hustru och Ole Karlson från Skåne samt Andrew L. Anderson och Sven Svenson från Laholm, Hallands län. 1883 ökades kolonien med John Lundström och hustru från Byske, Nils Ögren och hustru från Skellefteå samt Hugo Ostrom o. s. v.

De ovan nämnda svenskarna intresserade sig i allmänhet för kyrklig verksamhet.

Pastorerna J. D. Nelsenius och C. M. Ryden samt teologie studerandena J. G. Hultkrans och N. O. Grundén plägade besöka nybyggarna härstädes.

Församlingen stiftades den 19 april 1885; ordförande var pastor Josef Frodeen och Enok Sundberg sekreterare. Församlingens namn blev: "Den sv. ev. luth. församlingen i Cumberland".

"Charter members" voro: Carl Nilson och hustru; Frank Anderson och hustru; Johan Hägg och hustru; John Johnson och hustru; C. M. Dahl och hustru; Hugo Oström och hustru; C. A. Larson och hustru; Albert Johnson och hustru; Isak Anderson, änkling; mrs Cimilia Gries-

wold; Enok Sundberg, ogift; Andrew Anderson, ogift; David Johnson, ogift.

De första diakonerna voro C. A. Larson, Isak Anderson och C. M. Dahl. Carl Nelson, Frank Anderson och John Hägg voro de första trustierna.

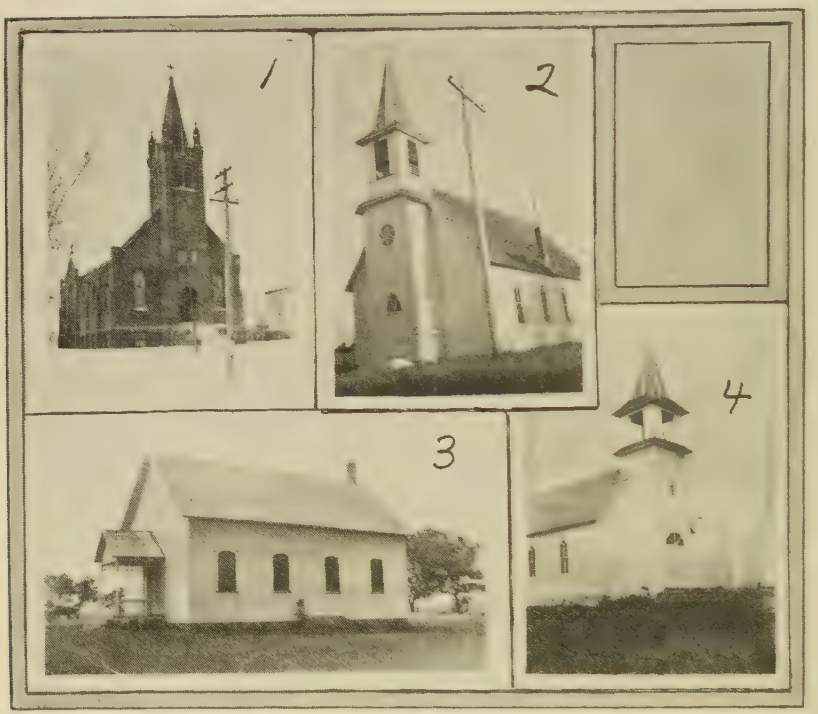

1. Lutherska kyrkan i Cumberland, Wis. 2. Lutherska Piteå-kyrkan, McKinley, Wis.
3. Lutherska kyrkan i Mann Valley, Wis. 4. Lutherska Ebenezer-kyrkan, Paskin, Wis.

PASTORER.

A. Bengtson, 1890–1894.
A. J. Malmquist, 1896–1903.
E. Edman, M.D., 1903–1908.
A. G. Hammarberg, B.D., 1911–1913.
S. D. Hawkins, 1915–1916.
G. E. Lindsten, B.D., 1917–1922.
A. Harry Ericson, B.D., 1923—.

Församlingen, som förr haft pastoratsförbindelse med Rice Lake och Shell Lake, utgör nu ett pastorat med församlingarna i Paskin och McKinley, de två f. d. rotar, som 1908 bröto sig ut från Cumberland.

I fråga om *församlingsskola* har "mycket lite blivit gjort, och mindre blir det". Enligt konferensprotokollen har församlingsskola hållits inalles tre år (1898, 1918 och 1919).

Egendom.

Den 16 mars 1887 förenade sig svenskar och norskar om gemensamt kyrkobygge. Vid stämman, som då hölls, var pastor J. D. Nelsenius ordförande för svenskarna och N. B. Olson, norsk pastor, for norskarna. *Kyrkans* storlek blev 26x40. En präktig och dyrbar kyrka (68x38) av tegel, med torn, uppfördes 1907. Om hennes uppförande och följderna därav säger pastor G. E. Lindsten: "1907 byggdes en kyrka, som skulle kosta $6,000, men då den var färdig befanns den kosta omkring $14,000. Den sydligaste och västligaste roten bröto då lös och organiserade egna församlingar. En stor del av församlingsmedlemmarna, som ej voro med om de nya församlingarna, gingo ut."

Ringklocka har skänkts församlingen av mrs John Ekenstedt.

Församlingen har ej egen *gravgård*.

Ett nytt modernt *prästhus* uppfördes 1918 för en kostnad av $4,300.

Församlingens egendom anses vara värd $25,000.

Varjehanda.

1. *Krigsminnen.* Omkring 20 av församlingens unga män voro utkallade till krigstjänst under världskriget. Somliga av dem voro i Frankrike, andra lago vid lägerplatser här i landet. Ingen av dem blev dödad eller skadad.

2. *Roteindelning.* Församlingen består av tre rotar: 1) Stadsroten; 2) Brännlandsroten (antagligen så kallad på grund av det myckna svedjandet under nybyggaretiden; i denna rote hålla västerbottningarna till); 3) Spragueroten (där smålänningarna bo). Större delen av församlingsmedlemmarna härstammar från Byske i Västerbotten.

3. Cumberland-församlingen utgöres till större delen av lantbrukare. I staden bo jämförelsevis få svenskar, mest "retired farmers".

4. *Kyrkoegendomen* ligger 6 stadskvarter från järnvägsstationen, 10 mil från församlingen i McKinley, 8 från Paskin, 17 från Shell Lake, 18 från Rice Lake och 77 från St. Paul samt 99 från Superior.

5. Angående landsmännens på platsen förhållande till kyrkan skriver pastor loci: "En massa av vårt folk har ställt sig utanför församlingen.

Striderna vid kyrkobygget ha nog bidragit därtill. Nu äro de alldeles otillgängliga. Några svenskar tillhöra den amerikanska metodistkyrkan; men de flesta av dem, som ej tillhöra oss, sakna all kyrklig förbindelse."

STATISTISKT SAMMANDRAG.

	Kom.	Söndagsskolbarn	Utgifter
1885.....	29	...	$ 300.00
1895.....	63	12	211.00
1905.....	262	100	1,016.98
1915.....	220	25	4,839.16
1919.....	194	46	2,581.48
1923.....	185	52	2,146.04

6. EBENEZER, PASKIN, BARRON COUNTY.

Församlingen stiftades i Andrew Jergensons hem den 23 maj 1908; ordförande var pastor E. Edman, sekreterare C. W. Lundquist.

"Charter members" äro: John Norell samt hustru och barn; John Smith med familj; Carl Norquist och hustru; Carl Lundquist och familj; John Boström och familj; G. Fornell och familj; John Lundquist och familj; mrs Löfquist och barn; Peter Jakobson och familj; E. J. Carlson och familj; A. Hagberg och familj; Wm. Lundquist; C. W. Lundquist; Oscar Anderson; Andrew Jergenson; Pit Carlson; Chas. Tengborn; Oskar Lindgren och familj. Inalles 20 män, 12 kvinnor och 31 barn.

Församlingen har pastoratsförbindelse med Cumberland och McKinley.

Kyrka (36x26) byggdes 1908. *Gravgård* finns, nära kyrkan.

Kyrkoegendomen är värderad till $1,200.

VARJEHANDA.

1. De flesta medlemmarna härstamma från Småland, Skåne och Bleking.

2. Avstånd: till Cumberland 8 mil, till Almena järnvägsstation 3 mil.

3. Tre soldater hade församlingen med i världskriget.

STATISTISKT SAMMANDRAG.

	Kom.	Söndagsskolbarn	Utgifter
1910.....	30	21	$.....
1915.....	44	18	526.79
1920.....	53	...	.....
1923.....	47	21	608.10

7. PITEÅ, McKINLEY, POLK COUNTY.

De svenskar som först kommo hit voro, såsom namnet på platsen antyder, från Norrland (Norrbotten och Västerbotten). Till dem hörde Sam. Grenquist, som kom 1884 på våren; Risbergs och Lundmarks anlände 1887, Gustaf Björklund och Johan Nystrom något senare.

De familjer, som framför andra intresserat sig för kyrklig verksamhet härstädes, voro Grenquists, Risbergs och Lundmarks. Religiösa sammankomster höllos i början uti skolhuset på platsen.

Ända till år 1908 var Piteå en av Cumberland-församlingens rotar; den skiljde sig då från denna församling och bildade egen. E. Edman var då pastor.

Först 1912 inkorporerades församlingen och intogs i konferensens gemenskap. Den har sedan dess haft pastoratsförbindelse med Cumberland och Paskin.

Kyrka (30x52) byggdes 1907–1908. Den har ringklocka i tornet. *Gravgård* finns invid kyrkan.

Egendomen anses vara värd $1,630.

Varjehanda.

1. De flesta av församlingens medlemmar hästamma från Norrland.
2. Avstånd: till Cumberland 10 mil österut.
3. Församlingen hade fem av sina unga män i militärtjänst under senaste krig.

Statistisk jämförelse.

	Kom.	Söndagsskolbarn	Utgifter
1912.....	45	20	$404.00
1920.....	66	...	.....
1924.....	74	11	582.23

8–9. Pastoratet Rice Lake–Shell Lake, Wis.

8. DEN SV. EV. LUTH. IMMANUEL-FÖRSAMLINGEN I RICE LAKE, BARRON COUNTY.

(Till större delen skrivet av pastor A. E. Bomgren.)

Rice Lake är beläget utmed Omaha-banan, mellan Superior och Eau Claire. Även "Soo Line" stöter intill Rice Lake.

Det svenska samhället i och omkring staden Rice Lake grundades omkring 1880. De svenskar som först slogo sig ned här, enligt vad som blivit oss berättat, voro N. P. Hörnquist, Andrew Knudson, Oscar

Nordin, Andrew Anderson, John Peterson, Jonas Söderlind och Anders Söderström.

Ursprungligen, d. v. s. från början av 1870-talet, var Rice Lake ett norskt samhälle; alla offentliga sysslor och alla affärerna i staden lågo i norskarnas händer. Det berättas, att under nybyggaretiden, då svenskarna voro helt få, man ansåg det vara en skam att vara svensk, då det däremot var en ära att få kalla sig norsk.

Det var först på 1900-talet som svenskar började inflytta i större mängd.

Den energiske och för sina trosbröder alltid nitälskande pastorn J. D. Nelsenius, som förde herdestaven i Saron-församlingen i Ashland, Wis., på 1880-talet, samlade landsmännen i Rice Lake och omnejd omkring evangelii ord redan år 1884. De första gudstjänsterna höllos i Anders Knudsons hem.

På uppdrag av pastor Nelsenius hölls stämman, vid vilken församlingen stiftades, den 17 juni 1886 av studeranden J. A. Brodén. De som då intogos i församlingen voro: Anders Knudson och hustru, Anders Söderström och hustru, Nels P. Hörnquist och hustru, A. J. Anderson och hustru samt Jakob Peterson (den ende nu levande) och hustru.

Till diakoner valdes Anders Knudson, A. J. Anderson och Jakob Peterson; till trustier: Anders Söderström, Nels P. Hörnquist och Jakob Peterson.

Pastorer.

Pastor Nelsenius tjänade församlingen till året 1891. Följande pastorer ha sedan dess tjänat församlingen:

August Bengtson, 1891–1892.
J. A. Malmquist, 1896–1903.
Eric Edman, M.D., 1903–1906.
Olof Nordblad, 1906–1907.
J. A. Forslund, 1908–1911.
A. J. Elmer, 1911–1912.
Olof F. Domeij, 1913–1917.
A. E. Bomgren, B.D., 1918—.

Enligt konferensens protokoll var församlingen vakant under åren 1893–1895 samt 1907, 1913 och 1917.

På årsstämman 1897 erbjöd Anders Knudson församlingen en fri tomt, om hon vill skrida till verket och bygga kyrka. Detta anbud antogs. Samma år i december hölls en extra stämma, vid vilken beslut fattades, "att församlingen bygger en kyrka på den av Anders Knudson skänkta tomten". *Kyrkan* blev färdig 1898. Församlingen äger en

gravgård två mil från kyrkan. *Prästhus* byggdes 1913. En präktig kyrkklocka finnes, skänkt av diakonen Anders Knudson.

Kyrkan ombyggdes 1920 för en kostnad av omkring $10,000. Hela kyrkoegendomen är nu värderad till $17,000, gravgården däri icke inberäknad.

Med undantag av Anders Knudson, som var norsk till börden, härstammade de allra flesta av de första församlingsmedlemmarna från norra Sverige.

Varjehanda.

1. Församlingen har haft pastoratsförbindelse med Cumberland och Shell Lake till 1906, med Hayward och Shell Lake mellan 1909 och 1912, med Shell Lake ensamt från och med 1913.

2. Församlingen hade 17 unga män i landets tjänst under senaste krig; en av dem föll på slagfältet i Frankrike 1918, en annan dog av influensa på en lägerplats i Iowa samma år.

3. Mrs Håkan Olson, änka efter den prästerlige banbrytaren med det namnet, bor i Rice Lake; hon firade nyligen sin 96:te födelsedag.

Statistisk översikt.

	Kom.	Söndagsskolbarn	Utgifter
1888.....	15	...	$.....
1898.....	45	35	976.70
1908.....	101	31	565.60
1918.....	145	35	1,746.52
1920.....	153	43	8,189.65
1923.....	159	40	5,127.96

Obs.: Kyrkan ombyggdes 1920.

9. DEN SV. EV. LUTH. SALEM-FÖRSAMLINGEN I SHELL LAKE WASHBURN COUNTY.

(Efter pastor A. E. Bomgrens berättelse.)

Svenskar började inflytta till Shell Lake i början av 1880-talet. Följande män anses hava varit såväl det svenska samhällets som den svensk-lutherska församlingens grundläggare: John Johnson, bohusländning, anlände 1882 från Sverige; Andrew Lind inflyttade från Winnipeg, Canada, 1883, hans födelsesocken är Göteryd, Kronobergs län. Samma år anlände O. P. Wahlberg från Dalsland, Charley Hulton från Nerike, Nels Ågren från Pennsylvania och Gust Mars från Småland. John Holm kom till Shell Lake 1885.

Från 1882 till 1903 växte samhället betydligt, men från sistnämnda år, då Shell Lake Lumber Co. upphörde med sin verksamhet där, har det gått tillbaka i fråga om folkmängden. Därför har ock helt naturligt församlingens tillväxt i utvärtes måtto avstannat, "men så har den i stället tillväxt i troskraft och bekännelsetrohet".

Salem-församlingen stiftades år 1888 av pastor J. D. Nelsenius; 14 personer antecknades därvid som medlemmar: de ovan nämnda och deras familjer.

Ordinarie pastorer.

A. Bengtson, 1889–1894.
A. A. Malmquist, 1896–1903.
E. Edman, M.D., 1903–1910.
J. A. Forslund, 1910–1912.
A. J. Elmer, 1912–1915.
O. F. Domeij, 1915–1917.
A. E. Bomgren, B.D., 1918—.

Shell Lake har haft pastoratsförbindelse med Cumberland, Rice Lake och andra församlingar (se Rice Lake).

Mellan åren 1894 och 1897 har predikoverksamhet utövats av studerandena Åkerström, Lindvall och Peterson.

Skolor.

Söndagsskola har hållits de flesta åren av församlingens tillvaro. I fråga om antalet barn som besökt skolan torde följande jämförelse vara både upplysande och intressant. Medeltalet har varit:

mellan åren	1890 och	1896	18
" "	1897 och	1899	68
" "	1900 och	1903	46
" "	1904 och	1911	14
" "	1912 och	1920	9
I början av	1924 var barnantalet		15

Minskningen från början av 1900-talet beror naturligtvis till en stor del på förut nämnda timmerbolags flyttning från platsen.

Svensk församlingsskola hölls sommaren 1894 samt någon gång under pastor Malmquists tjänstgöringstid.

Uppgifterna om söndagsskolan äro hämtade från konferensprotokollen.

Kyrka byggdes 1895. Församlingens egendom är värd $3,500.

Varjehanda.

1. Pastor William Eldien är ett församlingens barn. Det var genom stud. Okerström, vilken år 1894 verkade i församlingen såsom predikant och skollärare, som Eldien fördes till tanken på att bliva en ordets förkunnare.

2. John Holm är kanske den som framför andra bör nämnas bland "ledande män" inom församlingen. Trogen stod han vid sin post som diakon och söndagsskolföreståndare allt ifrån församlingens grundläggning till 1919 på hösten, då han på grund av hälsoskäl flyttade till West Duluth, Minn., där han jämte sin trogna maka bor hos en gift dotter.

3. Omkring 30% av befolkningen på platsen är svenskar. Hälften av den står utom kyrklig gemenskap.

4. Åtta av församlingens unga män gjorde militärtjänst under senaste krig. Två utav dem ådrogo sig därunder obotlig sjukdom (lungsot).

Statistisk jämförelse.

	Kommunikanter	Utgifter
1889.....	76	$ 40.00
1899.....	88	537.21
1909.....	54	223.77
1920.....	38	803.04
1923.....	37	943.46

10–12. Pastoratet Star Prairie–New Richmond–Clear Lake, Wisconsin.

10. STAR PRAIRIE, ST. CROIX COUNTY.

(Efter uppgifter av Andr. Larsson och domaren O. W. Arnquist.)

Platsen där kyrkan är byggd kallas Huntingdon och ligger utmed Apple River, fem mil utanför New Richmond. Där finns ock en missionsförsamling, och i byn Star Prairie hava norska lutheranerna en kyrka. Närmaste järnvägsstation är New Richmond.

Bland de svenskar som först infunno sig här i trakten voro Anders och Nils Arnquist samt Peter M. Rulien. De förstnämndes föräldrar, Nils M. Arnquist, född i Gräsmark, Värmland, och hans hustru Anna (född Asp), f. i Sunne, samma provins, infunno sig här i juli 1868. I deras sällskap befunno sig John Erickson och hustru, mr och mrs Hokanson samt Betsy Wilén. Till en början fick familjen Arnquist bo uti en Wm. Crawfords hem i Star Prairie; men på hösten 1868 inflyttade den i ett hus, som bröderna Anders och Nils uppfört åt sig å en

farm som de köpt, belägen ¾ mil väster om Crawfords egendom. John Erickson med familj fick nöja sig med en "shack", som uppförts litet norr om Huntingdon, och som var till den grad bristfällig, att ormar kröpo in genom springorna på golvet.

År 1870 tog sig N. M. Arnquist "homestead" väster om Huntingdon i vilda skogen: "ett jägarnas paradis".

Nybyggarna arbetade, som endast värmlänningar kunna det, i sitt anletes svett, i skog och på mark, och trakten blev så småningom en fruktbärande bygd.

Då och då infann sig en prästman eller någon predikande lekman; Huntingdon skolhus blev mötesplatsen för de gudstjänstfirande landsmännen. Under den allra första tiden sändes barnen till Scandia (=Marine) för kristendomsundervisning och konfirmation.

Ledarna inom kolonien blevo även i andligt avseende Anders och Nils Arnquist, John Erickson och Andrew Anderson.

Pastor L. O. Lindh i Scandia var den förste svensk-lutherske prästman som besökte nybygget.

Församlingen bildades den 14 maj 1876 å möte som hölls i Huntingdons skolhus. N. Arnquist var ordförande vid mötet och O. N. Wilén sekreterare. Som de första församlingsmedlemmarna antecknades: N. M. Arnquist, Andrew Arnquist, Nils Arnquist, Otto W. Arnquist, C. Arnquist, mrs Anna Arnquist, Carrie Arnquist, Betty Arnquist, A. Anderson, J. E. Ericsson, Andr. Nelson, Joh. Peterson, Olaf Ericsson, Kristina Ericsson, Mary Nilson och Kristina Johanson, alla från Värmland utom A. Anderson, som var från Älfsborgs län.

Till diakoner valdes O. N. Wilén, J. E. Ericsson och A. Anderson.

Församlingen intogs i synodens och konferensens gemenskap vid synodalmötet i Jamestown, N. Y., 1876 och hade då 38 kommunikanter. 1881 skedde sådan intagning igen vid konferensmötet i Moore's Prairie. Församlingen hade nämligen på egen begäran blivit "utstruken" 1879. Anledningen därtill var synbarligen den, att en del av de ledande männen i församlingen med skolläraren och predikanten Otto Wilén i spetsen hade omfattat den s. k. waldenströmska läran, och en missionspredikant Lidman hade varit den lutherska församlingens ledare ungefär ett års tid.

Star Prairie–New Richmond–Clear Lake utgöra tillsammans ett pastorat.

Egendom.

Kyrkan byggdes 1879; den har ringklocka.
Församlingen har icke egen *gravgård*.
Egendomen anses vara värd $2,000.

Varjehanda.

Tretton av församlingens unga män voro stadda i militärtjänst under världskriget; en av dem dog i Frankrike.

De flesta av församlingens medlemmar härstamma från Värmland och Dalsland.

"Illa åtgången av sekter och i saknad av fast och öm ledning under större delen av sin tillvaro, är det nu blott några spillror kvar av denna församling, som bort vara den största och kraftigaste i distriktet."

Efter ett nyligen (1924) gjort besök på platsen skriver konferensens ordförande: "Här står kyrkan och allt i fullt skick, men emedan vi ej kunnat tillse detta fält som vi bort, så synes det som det ej vore möjligt att fortsätta här. Vid en närmare undersökning funno vi, då vi besökte alla till församlingen hörande familjer, att de voro villiga att förena sig med New Richmond, och detta torde kunna verkställas nästa höst någon gång. Under sommaren tillses New Richmond och Star Prairie eller Huntingdon av stud. A. O. Bloom."

11. DEN FÖRSTA ENG. LUTH. FÖRSAMLINGEN I NEW RICHMOND, ST. CROIX COUNTY.

New Richmond ligger vid en av Northwestern-järnvägens avdelningar (Minneapolis–St. Paul–Duluth) omkring 35 mil från Minneapolis. Staden har omkring 2,200 invånare. Här finnas en kvarn, som drivs med elektrisk kraft, en skid- och slädfabrik, slakteri m. m. County'et äger en anstalt för sinnessjuka, upprättad på stadens mark. Även "Soo"-linien går genom staden.

Peter Rulien var en av de första svenskar som slogo sig ned i grannskapet av den nuvarande staden; han anlände hit 1857 och skaffade sig egendom två mil västerut.

På 1880-talet började svenska familjer flytta in i staden: Edw. Rulien, som här byggde det första svenska huset 1880; hans fader Otto Rulien, som kom 1887; Andr. Carlquist (1885); John Rulien (1886); Aug. Anderson (1887) m. fl.

Den första svenska lutherska gudstjänsten härstädes hölls i den norska luth. kyrkan i januari 1891 av pastor Th. Kjellgren från Marine Mills.

Första lutherska kyrkan, New Richmond, Wis.

Församlingen stiftades i nämnda kyrka av pastor Kjellgren den 24 maj 1891, vid vilket tillfälle J. M. Arnquist var sekreterare.

De första församlingsmedlemmarna blevo: Otto och Joe Rulien, A. J. Moline och Andr. Olson från Jämtland; John Olson från Gottland; Charles Peterson från Skåne; John M. Arnquist, Magnus Lindberg, Andr. Carlquist och Otto Engström från Värmland.

Till diakoner valdes: John Olson, John Rulien och A. J. Moline; till trustier: Otto Engstrom, Andr. Carlquist och Magnus Lindberg.

Alltsedan sin stiftelse har församlingen stått i pastoratsförbindelse med Star Prairie.

Församlingens officiella språk var svenskan till år 1917, då församlingen blev "engelsk" och fick sitt nuvarande namn.

Egendom.

Kyrkotomter inköptes 1905, och *kyrka* (28x40) byggdes året därpå, undervåningen av "cement blocks" och den övre delen av "cement"-tegel. Församlingsmedlemmar tala än i dag med tacksamhet om den iver och kraft, varmed dåvarande pastor J. A. Gustafson verkade för tempelbyggnaden, och hurusom han till dess fullbordande upplånade pengar på sitt eget namn.

Församlingens egendom anses vara värd $5,500.

Varjehanda.

1. Av åtta unga män, som församlingen hade i fält under världskriget, stupade en.

2. De flesta av församlingens medlemmar härstamma från Värmland och Jämtland.

3. Församlingens kassör, Fred. Pearson, är född i Gräsmark, Värmland, 1862; anlände hit 1886; arbetade 22 år i ett timmerbolags tjänst som sågfilare; blev sedan byggmästare; åtnjuter stort förtroende i samhället och är bland annat medlem av nationalbanken i staden. Hans hustru, född Elisabet Asp, dotter till en av pioniärerna i Star Prairie, är född 1872; har med stort intresse och mycket verksamt deltagit i söndagsskolarbetet.

12. DEN ENG. LUTH. FÖRSAMLINGEN I CLEAR LAKE, POLK COUNTY.

Platsen har sitt namn av en liten sjö i dess närhet. Staden eller byn är omkring 40 år gammal.

Omkring år 1870 inflyttade svenskar hit till trakten. Det lilla samhället Clear Lake består till större delen av svenskar och norskar.

John Palmer, murare till yrket, byggde det första svenska huset här.

Församlingen organiserades den 16 maj 1918 å möte, vid vilket konferensens ordförande, dr P. A. Mattson, var ordförande och stud. A. Edw. Peterson sekreterare.

Följande personer antecknades som medlemmar av församlingen:

G. H. Pearson och hustru; han född i Skåne 1882, hon i Amerika 1892.

O. E. Linderson och hustru; han född 1884, hon 1885, bägge från New Sweden-settlementet i Iowa; kommo hit 1914.

Tekla Peterson, f. i Clear Lake 1891 (heter nu mrs Clark).

W. S. Chandler och hustru.

Swan Frankson.

Henry Frankson och hustru.

Carl Frankson.

Nels A. Johnson och hustru.

Nels P. Johnson och hustru.

Chas. J. Schultz och hustru.

Charl. J. Eggert och hustru.

M. B. Anderson och hustru.

John Selin.

Vid organisationsstämman valdes till diakoner: Nels A. Johnson, N. P. Johnson och M. B. Anderson och till trustier: W. S. Chandler, O. E. Linderson och Gust. Pearson.

Den första organisten blev Tekla Peterson och den första söndagsskolföreståndaren mrs C. J. Schultz.

Församlingen har haft pastoratsförbindelse med Star Prairie och New Richmond; nu med Amery–Clayton.

Gudstjänsterna firas i en "hall", som församlingen köpt av mr Linderson.

Varjehanda.

En av församlingens unga män var med i världskriget och stupade. Hans stoft är dock gömt här hemma.

Större delen av församlingens "svenska" medlemmar härstamma från Skåne.

Endast fyra farmarefamiljer tillhöra församlingen.

Pastorer.

a) I Star Prairie:

G. A. Stenborg, pastor i Marine Mills och Star Prairie 1883–84.

J. Ternstedt, vice pastor i Star Prairie 1888.

Theo. Kjellgren (pastor även i Marine Mills), 1890–91.

b) I Star Prairie och New Richmond:
A. Bengtson, 1893–1900 (1896–1900 pastor även i Hudson).
J. A. Gustafson, 1903–07 (pastor även i Amery och Clayton).
C. E. Lindquist, 1908–10.
E. Rendahl, 1910–13 (pastor även i Mann Valley och Hudson).
C. O. Olander, vice pastor 1915.
Theo. Kjellgren, 1916–17 (pastor även i Mann Valley och Hudson).

c) I Star Prairie–New Richmond–Clear Lake:
F. H. Hanson, 1919–21.

STATISTISK JÄMFÖRELSE.

	Kom.	Söndagsskolbarn	Utgifter
1892—Star Prairie	63	35	$ 405.40
New Richmond	20	..	.....
1902—Star Prairie	68	20	250.60
New Richmond	12	25	.....
1912—Star Prairie	65	30	463.92
New Richmond	45	20	621.90
1920—Star Prairie	53	..	903.23
New Richmond	60	30	1,368.06
Clear Lake	28	40	461.12
1923—Star Prairie	55	..	.....
New Richmond	50	52	629.24
Clear Lake	14	40	179.93

13. DEN SV. EV. LUTH. MANN VALLEY-FÖRSAMLINGEN I MANN VALLEY, ST. CROIX COUNTY, WIS.

(Huvudsakligen efter uppgifter av pastor F. T. Erickson och Truls Bennet.)

Kyrkans avstånd från Hudson omkring tio mil och från River Falls fem mil.

Mann Valley har fått sitt namn efter Mann-bröderna, som för många år tillbaka ägde nästan hela dalen. Landet såldes sedan till nybyggarna. De första svenska nybyggare som infunno sig voro från Kristianstads län i Sverige.

Den första svenska gudstjänsten bland dem hölls av pastor J. Magny år 1873 i Andreas Rosenquists hem. Någon tid efteråt besöktes settle-

mentet av pastor A. F. Tornell och pastor A. Palmström. Gudstjänsterna höllos i River Falls, först i skolhus och sedan i en hyrd kyrka.

Församling bildades av en pastor M. Peterson år 1884, men församlingen intogs icke i konferensens gemenskap förrän år 1910. På 1880-talet hade församlingen betjäning av "missions"-predikanter. År 1894 blev församlingen splittrad. De medlemmar som stannade kvar i dess gemenskap kallade pastor A. Bengtson från New Richmond till sin herde, och han betjänade dem till år 1906, varefter pastor C. E. Odell tog vård om den lilla församlingen. Sedan den tiden har Mann Valley-församlingen haft betjäning av Hudson-församlingens pastorer.

Kyrka (28x40) byggdes 1882 för en kostnad av $800. *Gravgård* finns och ligger invid kyrkan. Kyrkoegendomen är värderad till $1,200.

Varjehanda.

1. Sju av församlingens unga män tjänade i armén under senaste kriget; alla återkommo de helbrägda hem.

2. "Vi äro alla från Skåne", säger församlingens sekreterare.

3. Kommunikantantalet var 1909: 40; 1910: 37; 1915: 44; 1920: 38; 1924: 34.

14. ZION-FÖRSAMLINGEN I HUDSON, WIS.

(Efter en av pastor N. P. Tuleen författad historik.)

Staden Hudson, Wis., "county seat" av St. Croix county, är belägen på östra sidan om St. Croix-floden 20 mil öster om St. Paul och har en befolkning på något över 4,000 invånare, North Hudson inberäknad, varest Chicago–, St. Paul–, Minneapolis– och Omaha järnvägs reparationsverkstäder äro belägna.

De första som bosatte sig i nuvarande Hudson kommo från staterna New York, New Jersey, Massachusetts och Nova Scotia. Emedan Willow River här har sitt utlopp i St. Croix-floden, kallades samhället "Willow River"; därefter kallades det en tid "Buena Vista". Från och med slutet av år 1852 har det burit namnet Hudson. Troligtvis fick platsen detta namn emedan dess omgivningar i så mycket erinrade nybyggarna om Hudson-flodens vackra stränder, där flera av dem framlevat sin barndoms och ungdoms lyckliga dagar. Enligt en annan uppgift (se. sid. 110 i S. W. Ponds "Two Volunteer Missionaries among the Dakotas") härleder sig namnet från en "mr Hudson, som förde den båt, i vilken Pond kom till Lake Pepin".

De första svenskar som kommo till Hudson före 1871 och stannade här en kort tid vet man nu ej mycket om. År 1869 kom Andrew J.

Palmer från Nordmark, Värmland, till St. Paul och 1871 till Hudson. Han stannade här till 1877, då han flyttade till en farm nära Star Prairie, Wis. Han kom tillbaka till Hudson 1902 och förenade sig med församlingen. Han dog den 25 augusti 1921.

År 1876 organiserades den norska ev. luth. Bethel-församlingen. Svenskarna förenade sig icke med norskarna, men gingo nu och då till de få gudstjänster som dessa höllo.

Emellan åren 1880 och 1892 kom en del svenskar från Västergötland, Värmland och Småland, vilka intresserade sig för kyrklig verksamhet.

Pastor A. F. Tornell, som var pastor i Stillwater 1877–1887, var, så långt man kan utröna, den förste sv. luth. pastor som predikade i Hudson. En viss mr Warner, som var lekmannapredikant i dessa trakter vid den tiden, berättade för pastor A. Bengtson, att han besökte Hudson och predikade där några gånger, då gudstjänsterna höllos i Bethel-församlingens kyrka.

En splittring uppstod ibland de norska lutheranerna 1887, och den norska synodens Ebenezer-församling organiserades. Denna församling byggde sig en kyrka, där ock svenskarna mot en ringa ersättning fingo hålla sina gudstjänster.

På uppmaning av pastor Melland, som var Ebenezer-församlingens förste pastor, började pastor J. L. Haff från Stillwater besöka platsen.

Den man som då intog en ledande ställning bland svenskarna var värmlänningen, numera county-domaren Otto W. Arnquist. Under hans nitiska och visa ledning blev en så kallad "gudstjänstförening" organiserad 1891. Detta hade det goda resultatet med sig, att svenskarna höllos tillsamman. Arnquist var god sångare och ledde sången vid de gemensamma gudstjänsterna. Han önskade icke hava något ämbete inom föreningen, men lovade göra allt han kunde för dess bästa.

Otto W. Arnquist, f. i Gräsmark, Värmland, den 1 april 1858, kom med sina föräldrar, mr och mrs Nels M. Arnquist, hit till trakten år 1868; bevistade skolor i Huntingdon och annorstädes; fick som gosse och yngling bidraga till sitt livsuppehälle; bevistade några terminer normalskolan i River Falls och tjänstgjorde även år 1880 som lärare vid publikskolan; studerade lagfarenhet i New Richmond; fick 1884 rätt att utöva advokatyrket; var "clerk of the Circuit Court of St. Croix County" 1884–88; praktiserade sedan som jurist dels i förening med en ansedd lagman och dels på egen hand; har sedan 1897 varit county-domare i St. Croix county; har varit medlem av Hudsons skolstyrelse och även dess ordförande; två gånger gift.

Följande personer tillhörde föreningen: O. W. Arnquist, C. Anderson, T. Newholm, A. Swanson, A. Lundberg, A. Nilson, Gus Nyström, C. J. Borell, A. Carlson, S. Swanson, Andrew Nilson, S. P. Bylander, Aug. Anderson, O. Martinson, G. Erickson, A. Johnson, C. Johnson, J. Swanson, Aug. Petterson, Adolph Jonson, John Nilson, mrs Johnson, P. A. Peterson, Gust Peterson, Erick Olson, Chas. Olson, Anton Swanson, John Lundberg, N. Petterson, E. Walstrom, Andrew Swanson, Pete Olson, Aug. Johnson, Tilda Johnson, Gustaf Anderson, Carl Mattson, Pete Anderson, Backström, Albert Algren, J. G. Wisseen, John Haglund, Albin Anderson och Gust Carlson.

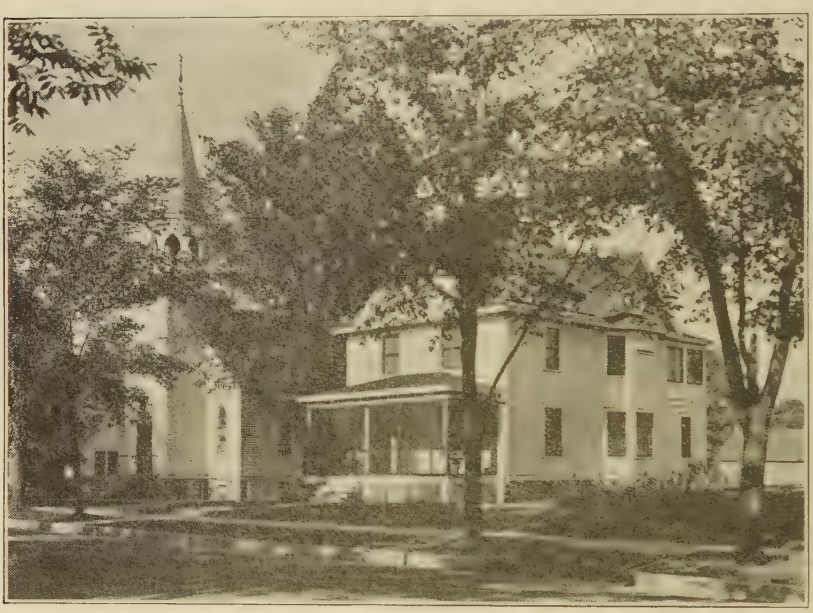

Luth. Zion-kyrkan, Hudson, Wis.

Ordförande var Andr. Nilson, sekreterare Andr. Johnson och kassör Charl. Anderson.

Åren 1891 och 1892 sköttes Hudson-fältet av pastor J. Magny i South Stillwater.

Från en av pastor A. Bengtsons ämbetsberättelser meddelas: "Pastor J. P. Lundblad, som betjänade församlingarna i Star Prairie och New Richmond nära ett års tid, besökte även Hudson några gånger. Då jag 1893 erhöll kallelse till Star Prairie- och New Richmond-pastoratet, så ingick även däri, att jag skulle besöka Hudson var tredje söndag. Jag

började min tjänstgöring härstädes i december 1893. Det fortgick på det sättet hela det följande året. Under tiden började det talas om att organisera en ordentlig församling. På ett möte, som hölls den 7 januari 1895, stiftades sedan 'Svenska Ev. Luth. Zion-församlingen i Hudson, Wisconsin'." Pastor Bengtson var ordförande. De som läto anteckna sig som medlemmar voro följande:

John G. Wisseen och hans hustru Emma Sophia från Nottebäck, Kronobergs län.

August Lundberg från Gullabo, Kalmar län, och hans hustru Eva Christina från Ör, Kronobergs län.

August Carlson och h. h. Mathilda från Levene, Skarborgs län.

John Hoglund och h. h. Inga Maria från Sunne, Värmlands län.

Johannes Svenson från Järbo, Älfsborgs län, och h. h. Mathilda från Dalskog, Älfsborgs län.

Sven Erick Svenson från Råda, Skaraborgs län, och h. h. Emelia Augusta från Harjevad, Skaraborgs län.

Anders Svenson från Råda, Skaraborgs län, och h. h. Maja Stina från Sarestad, Skaraborgs län.

Charles Anderson från Ryda, Skaraborgs län, och h. h. Christin från Gudmuntorp, Malmöhus län.

Carl Petter Mattson från Skee, Bohuslän, och h. h. Maja Stina från Krokstad, Bohuslän.

John Nilson från Visseltofta, Kristianstads län, och h. h. Ingrid från Hallaryd, Kronobergs län.

John M. Sjögren från Bjursas, Kopparbergs län, och h. h. Maria J. från Trondhjem, Norge.

Alfred Petterson från Gullabo, Kalmar län, och h. h. Ida Mathilda, från Torsås, Kalmar län.

Carl Adolph Svenson från Sillhöfda, Blekinge län, och h. h. Ida Sophia från S. Åsarp, Älfsborgs län.

Albert Algren och h. h. Emma Christina från Saleby, Skaraborgs län.

Andrew Johnson och h. h. Alma Sophia från Järbo, Älfsborgs län.

August Anderson från Ryda, Skaraborgs län, och h. h. Johanna Christina från Tråvad, Skaraborgs län.

Änkan Maria Johnson från Tengene, Skaraborgs län.

Änkan Teckla Bylander från Göteborg.

Albin Anderson från Ryda, Skaraborgs län.

Miss Alma Sophia Johnson från Hjernarp, Kristianstads län.

Oscar Ludvig Anderson från Ryda, Skaraborgs län.

Carl Dahlin från Gullabo, Kalmar län.

John Peter Swenson från Renneslöf, Hallands län, och h. h. Lina från Jonstorp, Malmöhus län. Tillsammans 40 kommunikanter.

Ämbetsmän: ordförande, Andrew Johnson; sekreterare, Charles Anderson; diakoner: John G. Wiseen, Carl Dahlin och Gust Larson; trustier: Aug. Lundberg, J. G. Wisseen och Ole North.

Pastorer.

A. Bengtson, 1893–1905.
C. E. Odell, 1906–1909.
Einar Rendahl, 1910–1913.
C. O. Olander (v. p.), 1914–1915.
J. Th. Kjellgren, 1915–1917.
Frank T. Erickson, B.D., 1918–1921.
N. P. Tuleen, B.D., 1921—.

Stud. Theo. Nordale tjänstgjorde som predikant under julen 1917.

Egendom.

Från pastor A. Bengtsons rapport, uppläst vid 10-årsfesten, citeras: "Något över två år efter församlingens stiftelse beslöts att köpa tomt, varpå *kyrkan* framdeles kunde uppföras, och den tomt, varpå kyrkan nu står, inköptes för $250. Den förut nämnde Otto W. Arnquist har frikostigt bidragit till församlingens och kyrkans uppbyggande och underhåll, för vilken hjälp vi känna oss mycket tacksamma. Även andra av våra landsmän hava stått oss bi med medel den ena gången efter den andra. Arbetet med kyrkobygget fortskred, så att vid slutet av 1898 församlingen kunde börja hålla gudstjänster i undervåningen, men då måste hon låta arbetet vila några år, innan hon grep sig an med att inreda själva kyrkan, vilket skedde 1891, så att vi strax före julen flyttade upp i övra våningen." Kyrkans storlek är 45 fot och 6 tum lång, 30 fot bred. Den är byggd av trä och har torn. Kostnaden för dess uppförande steg till $2,924.72. Den invigdes den 29 okt. 1905.

Prästhuset, som uppfördes 1911, kostade $3,519.66.

Församlingen har icke egen *gravgård.*

Församlingens egendomsvärde är $10,000.

Varjehanda.

Av församlingens unga män tjänstgjorde elva som soldater under senaste krig; alla återkommo de hem helbrägda.

Personer som innehaft ämbeten i församlingen en mängd av år: John G. Wisseen (sekr. 24 år och diakon lika länge); J. E. Palmer (diakon 13 år); Aug. Johnson (diakon 11 år och trustee 9 år).

"Några av våra landsmän stå utom vår kyrka, men de äro ej många."

Avstånd: till Afton 6 mil, till Mann Valley 10 mil.

Om den svensk-kyrkliga verksamhetens resultat i Hudson säger domaren Arnquist: "Dessa kyrkor (den lutherska och missionskyrkan) hava utövat ett utomordentligt gott inflytande på den svenska befolkningen här; från kulturell, religiös, moralisk och social synpunkt hava dessa religiösa organisationer i Hudson varit av omätligt värde."

STATISTIK.

	Kom.	Söndagsskolbarn	Utgifter
1896.....	47	..	$ 352.90
1906.....	75	..	841.49
1916.....	96	20	841.49
1920.....	76	20	1,167.32
1923.....	80	26	1,710.82

15–16. Pastoratet Clayton–Amery, Wis.

15. IMMANUEL-FÖRSAMLINGEN I CLAYTON, POLK CO.

(Huvudsakligen efter pastor M. Th. Andréns historik.)

För en 40 à 50 år sedan såg Clayton-settlementet helt annorlunda ut än vad det nu gör. Inga riktiga vägar funnos, inga odlade fält mötte ögat. Här och där stack ett litet "loghus" upp mellan buskarna och träden; till de från varandra vitt skilda boningarna ledde smala gångstigar. Det berättas om en nybyggarehustru att hon, när hon första gången kom till den plats här i nejden där hon och hennes familj skulle slå sig ned, satte sig på ett kullfallet träd och brast ut i gråt.

Omkring år 1877 anlände Gust. Paulson från Förslöf i Skåne till Clayton och våren 1879 hans bröder Nils Petter (med familj) och Jöns Peter (=John P. Paulson). Nils och Gust. kommo redan 1875 till Amerika, men efter ett par års vistelse i Pennsylvania återvände Nils till Sverige och hämtade de sina hit ut. Dessa tre bröder voro de första som nedsatte sig på landet inom Town of Clayton. De arbetade först vid järnvägsbygge och sedan vid sågverket i Clayton. År 1880 köpte de sig ett landstycke vardera och nedsatte sig därpå. Även bröderna Carl och Johan Lundström utflyttade från Clayton nästföljande år till var sitt landstycke. Paulson-brödernas äldste broder Per anlände från Sverige 1881 på våren. Deras fader, Paul Jönson, som 1881 vid 71 års ålder kom till Amerika, var den förste som höll svensk söndagsskola i settlementet. Emellertid var han i fråga om barndopet baptistiskt

sinnad och kom ej att tillhöra den lutherska församlingen, dock blev han, egendomligt nog, den förste som begravdes å hennes kyrkogård.

Till nybyggarna måste ock räknas: John P. Nelson, som 1880 kom till Amerika från Skåne, samt Paul Benson, John Swanson, familjen Grant och John Anderson, vilka anlände till settlementet år 1883.

Stud. (sedermera pastor) E. J. Nyström besökte Clayton-settlementet 1884 och är den förste som där hållit predikan på svenska språket. Han tjänstgjorde det året som St. Paul-distriktets missionär å fältet Hudson–Ashland. En händelse som en kväll timade uti Torstensons hem, vars gäst Nyström då var, har denne behållit i tacksamt minne. Han hade lagt sig till vila på bädden där å golvet, då mrs Torstenson för att skydda honom mot ohyra gick och strödde malen starkpeppar omkring bädden, en händelse som, om ock obetydlig i och för sig, dock vittnar såväl om nybyggarlivets besvärligheter som ock om den uppmärksamhet och omtanke som nybyggaren ansåg sig vara skyldig en Ordets tjänare.

Pastor J. D. Nelsenius var emellertid den förste lutherske präst som verkade där i trakten. Om den allra första början säger han själv: "Den 16 febr. 1886 predikade jag i Richardson uti Torstensons 'loghus' uppåt mejeriet till på e. m. och i Johnsons hus i Clayton på kvällen." Därefter var Clayton-settlementet en av de 25 platser som pastor Nelsenius plägade regelbundet besöka. Det var ock han som den 29 febr. 1888 uti John P. Paulsons hem stiftade den "sv. luth. Immanuel-församlingen i Clayton". Som sekreterare vid nämnda tillfälle tjänstgjorde Gust. Paulson. Följande personer läto anteckna sig som medlemmar:

Anders John Anderson och hustru Johanna, båda födda i Härberga, Östergötland, han den 1 nov. 1842, hon den 17 dec. 1838; hit från Chicago 1883; hon dog den 22 mars 1906. Anderson bor ännu på sin farm och är omgift. Han har varit diakon hela tiden församlingen existerat och är det ännu; har betjänat församlingen många år både före och efter dess organisation med Guds ords predikan. Församlingen förstår ock att värdera hans tjänst. "Ingen har gjort så mycket för församlingens andliga uppbyggelse som John Anderson", är det allmänna vitsord de gamle giva honom. En pelare i församlingen har han varit. Ödmjuk och flärdlös är han till sitt väsen. Församlingens pastorer hava i honom haft en av sina bästa vänner och en trogen förebedjare. Då han fyllde 75 år uppvaktade pastor och församlingen honom i hans hem. "Han är nu (1921) 79 år, och trots sin ålder och kyrkovägens längd — över fyra mil — är han om söndagarna på sin plats i kyrkan."

John Swanson och hustru Olena, bägge från Grefvie, Skåne; han född den 26 febr. 1842, hon den 22 april 1835; hit från Sverige 1883; hon avled den 12 mars 1911. Ensam lade han grunden till församlingens kyrka. Han bor nu hos sin son, bankkassör N. P. Swanson, och är fortfarande medlem av församlingen.

John P. Nelson och hustru Hilda, båda födda i Förslöf, Skåne, han den 23 sept. 1851 och hon den 14 jan. 1865; hit från Sverige: han 1880, hon 1887; han dog den 26 aug. 1907. Änkan är ännu medlem i församlingen.

Gust. Paulson och hustru Carrie; han född i Förslöf den 21 maj 1854, hon i Deerfield, Dane county, Wis., den 7 jan. 1866; deras äktenskap har välsignats med 14 barn, av vilka 13 leva; tillhöra icke nu församlingen.

Paul Benson och hustru Ida Charlotta; han från Södra Åby, Skåne, och född den 3 dec. 1848; hon född i Vedby, Kristianstads län, den 29 dec. 1849; till Amerika: han 1882, hon 1880; hit från Shell Lake, Wis., 1883; han dog den 12 dec. 1912; hon ännu i församlingen.

Charles Månson och hustru Mathilda; han född i Tving, Bleking, den 12 juli 1857, hon i Förslöf, Skåne, den 17 maj 1861; till Amerika: han 1881, hon 1880; "dropped" 1892.

John Nelson, född i Förslöf den 14 dec. 1846; till Amerika 1871. Vorden änkling 1901, ämnade han flytta till Sverige, sålde sin farm och begav sig i väg. I New York råkade han ut för rövare, som slogo honom sanslös och fråntogo honom den penningsumma han fått för sin egendom. Kort därefter slutade han sina dagar i New York City.

Nels Johnson och hustru Christina; han från Harlösa, Skåne, och född den 18 sept. 1856; hon, syster till bröderna Paulson, född i Förslöf den 7 juni 1857; till Amerika: han 1882, hon 1881. Två av deras söner hava tagit graden A.B. vid Gustavus Adolphus College i St. Peter, Minn., och äro nu "superintendents of schools". Den äldste sonen, som studerat vid Minnesota College, idkar landaffär i Amery, och en är farmare. I dessa makars hem togo pastorer och studerande så ofta in, att det fick namnet "prästgården". Under en lång följd av år var Johnson "församlingens kantor", och mrs Johnson var söndagsskollärarinna. 1912 flyttade de till St. Peter, Minn., därifrån till Clear Lake, Wis., och sedan år 1919 till Amery, där de äro medlemmar av Ebenezer-församlingen; han är medlem av nämnda församlings kyrkoråd.

Anders Johnson, broder till föregående, född i Harlösa den 17 nov. 1850; hustrun Edna, född i Womb, Skåne, den 26 okt. 1846; hit från

Sverige 1887; flyttade till Amery 1901 och förenade sig med den sv. luth. församlingen därstädes; hon avled den 6 maj 1919.

Ole Johnson, bror till föregående, född den 14 sept. 1854; till Amerika 1883, hit 1885; flyttade med hustru till Amery 1912.

Swan Johnson, bror till föregående, född den 28 juli 1862; blev den 11 nov. 1888 gift med Johanna Christina Soneson, systerdotter till Paulsönerna. Johnson var under flera år postkörare med Clear Lake som utgångspunkt; han avled den 22 juli 1915.

Nels Holmquist och hustru. Om dem finnas inga anteckningar; deras namn stå ej ens i kyrkoboken. De foro västerut.

Charles Sandberg och hustru Petronella; han född i Örkelljunga, Skåne, den 13 nov. 1837, hon i V. Karup, samma provins, den 24 maj 1849; hit från Sverige i maj 1884. De slogo sig ned vid Clear Lake som nybyggare. Ej mindre än två gånger skövlades deras hem av cykloner, den ena gången midsommaraftonen 1896; den andra gången den 12 juni 1899. Vid samma tillfällen förstördes ock änkan Netta Anderholms bostad, belägen 2½ mil nordöst om Sandbergs. Märkligt nog blevo inga andra hem i samhället skadade. Sandberg blev aldrig helt frisk igen efter de skador han fick vid den sista olyckshändelsen; han avled den 23 jan. 1902. Änkan lever ännu på deras hemplats, som skötes av sonen, och är fortfarande medlem av församlingen.

Per Paulson och hustru Boel, båda från Förslöf; han född den 20 aug. 1834, hon den 16 sept. 1836; hit från Sverige 1881. Emedan deras hem låg strax nedom kyrkan, blev det kallat "sockenstugan". Per tjänade som kyrkoväktare i 13 år med endast en kollekt på några dollars som årlig lön. Både han och hans hustru äro avlidna och vila i den jord de en gång själva ägt (halva kyrkogården ligger nämligen å ett hörn av deras f. d. land). Han dog den 28 jan. 1916, hon den 28 mars 1900.

Axel Paulson, son till föregående, och hustru Annie; han född i Förslöf den 4 okt. 1863, hon i Deerfield, Dane county, Wis., 1868; ännu församlingsmedlemmar; hava haft 10 barn, alla i livet.

John P. Paulson och hustru Petronella, båda från Förslöf; han född den 5 dec. 1848, hon den 30 april 1852; hit från Sverige: han 1879, hon 1881; ännu trogna och uppoffrande församlingsmedlemmar; han mångårig medlem av kyrkostyrelsen.

Anders G. Grant (Granath), f. d. soldat i Sverige, och hustru Augusta Mathilda; han född i Viby, Östergötland, den 28 aug. 1831, hon

i Härberga, samma provins, den 9 sept. 1841; hit från Chicago 1883; haft åtta barn, av vilka sju leva; han dog den 16 dec. 1907, hon den 4 juni 1920.

Vid stiftelsestämman valdes till diakoner: Nils P. Paulson, A. J. Anderson och John Swenson; till trustier: Carl Sandberg, Carl Månson och John P. Paulson.

Efter årsstämman 1889 upphörde pastor J. D. Nelsenius med sina besök. På nämnda stämma beslutades om pastoratsförbindelse med Cumberland–Rice Lake. Pastorslönen bestämdes till $100 för året. Den 14 jan. 1890 kallades stud. Anders Bengtson till pastor, och hans herdetjäll uppslogs i Shell Lake. Angående pastoratsförbindelserna fattade församlingen under årens lopp en hel hop olika beslut: år 1895 den 2 januari att vara tillsammans med Amery och Balsam, 1901 att förena sig med Star Prairie-församlingen, 1903 den 7 januari att "om Amery kan betala halva lönen", upplösa förbindelsen med Star Prairie och förena sig med Amery, 1903 den 2 februari "att antaga distriktets rekommendation att denna församling och Amery samt New Richmond och Star Prairie bliva ett pastorat", 1908 att med Ebenezer-församlingen i Amery bilda ett nytt pastorat.

Pastorer.

Anders Bengtson (juni 1890–början av 1894).

J. Magny (slutet av 1896–1898). Pastor Magny tjänstgjorde sedan som församlingens tillfällige lärare till 1904.

J. A. Gustafson (våren 1904–april 1910).

M. Th. Andrén (1 juni 1910—).

Församlingen fick nöja sig med pastorsbesök en söndag och en vardag i månaden till 1904, då hon fick rätt till pastorsbesök med gudstjänst för varannan söndag.

Studerandena Swan Johnson, J. A. Benander, E. G. Knock, Emil Olson (Valberg) och Hjalmar Swanson hava tjänstgjort som predikanter.

Egendom.

Den 3 okt. 1890 beslutades att "till begravnings- och kyrkoplats inköpa två acres land, beläget hälften på Nils P. Paulsons och andra hälften på Per Paulsons land samt fyra rods bred väg ifrån allmänna vägen till nämnda plats". "Per Paulson fick $10, Nils Paulson skänkte församlingen sin del."

Den 10 okt. 1891 fattades beslut om *kyrkas* byggande (30x40). Hon blev fullt färdig 1894. Kostnaden $704.63. Ungdomsföreningen be-

stod ringklocka. 1908 byggdes sakristia, och kyrkan försågs med "furnace". Den 22 mars 1916 beslutades att ny kyrka skulle byggas, "så fort $3,000 tecknats". 1919 årsstämma förnyade beslutet och bestämde att kyrkan (66x38) skulle uppföras på samma plats där den dåvarande stod. Färdig och fullt inredd var hon 1920. Hon är byggd av trävirke med tegel utanpå, är försedd med torn, undervåning, sakristia, kök, rum för mödrar, ringklocka, tjänlig värmeledning och elektriskt ljus. Kostnaden steg till omkring $16,000. Luther League och kvinnoföreningen bidrogo frikostigt till omkostnadernas betäckande. Kyrkan invigdes högtidligen den 14 nov. 1920. Ny, dyrbar piporgel insattes 1923 och invigdes den 19 augusti samma år. Priset $3,750.

Prästhus. Ett beslut angående sådant fattades år 1904. Emellertid uppförde pastor J. A. Gustafson med församlingens hjälp ett eget hus åt sig. Detta inköptes sedan av församlingarna vid Gustafsons flyttning 1910 för ett pris av $4,000. Det ligger i Amery och äges gemensamt av pastoratets båda församlingar.

Egendomsvärdet är upptaget till $23,500.

Varjehanda.

1. Tjugofemårsfest firades den 4 juni 1913.

2. Tolv soldater från församlingen tjänstgjorde under senaste krig; en av dem dog i ett fältläger.

Statistisk jämförelse.

	Kommunikanter	Utgifter
1888	29	$ 41.51
1908	140	1,069.86
1918	202	2,545.69
1919	177	11,646.32
1920	187	13,206.32
1923	167	5,056.86

Att utgifterna voro så ovanligt höga 1919 och 1920 kommer sig därav, att församlingen då hade att betala sin nya, dyrbara kyrka.

16. EBENEZER-FÖRSAMLINGEN I AMERY, POLK CO.

(Efter uppgifter av pastor M. Th. Andrén.)

Staden Amery blev anlagd 1887, då "Soo"-banan drogs genom trakten. Man har därifrån 7 mil till Balsam-församlingens kyrka i norr, 13 mil till Sand Lake-kyrkan i nordöst och 8 mil till Clear Lake i sydöst samt 7 à 8 mil till Clayton-settlementet i öster.

Amery har nu inemot 1,300 personer och är den största och den enda plats i county'et med stadsrättigheter.

År 1888 såg man här ingenting annat än skog och "tallstubbar", om man undantager ett par små handelsbodar, några boningshus och ett mindre sågverk.

Av de svenskar som funnos i Amery före församlingens stiftande förtjänar särskilt Johannes Staffenson ett omnämnande. Han kom hit från Fish Lake, Minn., hösten 1890 i sällskap med hustrun, fem fullvuxna söner och en dotter. Levande kristen och trogen lutheran som han var, kan han med skäl räknas till Amerys kyrkliga pioniärer. Han predikade och höll söndagsskola i Schefners hus, beläget i samma kvarter där kyrkan nu står. Han dog i februari 1892. Han fick således icke se sin livliga önskan uppfylld: en församlings stiftande i Amery, men hans fem söner blevo aktade och verksamma medlemmar av densamma.

Man anser att pastor A. Bengtson var den förste prästman som besökte Amery med Guds ords predikan. Därom skriver han själv: "Troligtvis började jag fara från Clayton till Amery på hösten 1890 och fortsatte till frampå våren 1892."

"Den sv. luth. Ebenezer-församlingen i Amery, Polk county, Wis." blev stiftad den 4 april 1892 å stämma, som hölls i det dåvarande skolhuset på platsen. Som ordförande tjänstgjorde pastor A. Bengtson och som sekreterare pastor C. J. Youngberg. De första medlemmarna voro: Anders J. Staffenson och hustru; Swan M. Staffenson och hustru; P. A. Staffenson och hustru; N. J. Benson och hustru; Peter Nilsen (norsk) och hustru; Swan Peterson och hustru; A. P. Johnson och hustru; Elias Osberg och hustru; Carl A. Staffenson; F. A. Staffenson och C. V. Okeson. Av dessa tillhöra nu (1924) endast två församlingen: Carl A. Staffenson och Peter Nilsens änka. Fem à sex ha nedstigit i graven, tre vistas i Portland, Oregon, och de Staffensonska familjer som flyttat äro medlemmar av Saron-församlingen i Powell Valley, Oregon. Till sistnämnda församling hör även Staffensönernas moder, Johannes' änka, nu (1921) 93 år gammal.

Pastorer.

Tillfälliga: C. J. Youngberg (1892), G. A. Stenborg och Theo. Kjellgren (1893–1894), J. P. Lundblad (i slutet av 1894), J. Magny (1895), Chisago-distriktets pastorer (1896), J. Magny (1897–mars 1904).

Ordinarie: J. A. Gustafson (april 1904–april 1910); M. Th. Andrén (juni 1910—).

Församlingen hade pastoratsförbindelse med Clayton, New Richmond och Star Prairie mellan åren 1903 och 1907. Från och med 1908 har den varit förenad med Clayton. Pastor bor i Amery; delar tiden lika mellan sina båda församlingar.

Egendom.

Den 12 okt. 1892 beslutades om *kyrkobygge* och den 17 mars 1894, att "en hörnlott mellan skolhuset och järnvägen" (lot 7, block 3) skulle inköpas för $125, vilket ock skedde. Denna bortbytte församlingen mot stadens skolhus, som blev hennes första kyrka. Enligt stämmoprotokoll av den 5 aug. 1898 såldes denna kyrka med lott tillbaka till stadens skolstyrelse för ett pris av $600, och man beslöt att bygga nytt tempel på den plats där det nu står. Redan på årsstämman 1899 kunde vederbörande kommitté inberätta att kyrkan (40x26) var färdig. Kostnaden var något över $1,000 (däri dock icke inberäknade material som skänkts och församlingsmedlemmars frivilliga dagsverken). År 1904 insattes altare, predikstol och ringklocka. 1912 fick kyrkan altartavla och 1913 ny orgel. Kyrkan blev renoverad före 25-årsfesten, som firades den 24 april 1917. Egen *gravgård* saknas.

Om *pastorshuset* är nämnt i Clayton-församlingens historia.

Församlingens egendomsvärde är $7,500.

Åtta unga män från församlingen tjänstgjorde i senaste kriget.

Statistisk jämförelse.

	Kommunikanter	Utgifter
1893	20	$ 50.00
1903	28	244.57
1913	80	1,009.21
1923	133	2,046.31

17. DEN ENG. LUTH. BETANIA-FÖRSAMLINGEN I DRESSER JUNCTION, WIS.

Om de första svenskarna på platsen lämnas besked i Sand Lake-församlingens historia. Till denna församling hörde nämligen förut de personer som bildade "Bethany"-församlingen.

Pastor F. O. Hanson, Augustana-synodens "field secretary", började för nämnda synods räkning kyrklig verksamhet härstädes och höll sin första gudstjänst i norska luth. kyrkan på platsen.

Den 18 aug. 1914 stiftade pastor F. O. Hanson i samverkan med pastorn på platsen, C. J. Collin, "Bethany"-församlingen. G. A. Hen-

drickson tjänstgjorde därvid som sekreterare. Följande familjer och enskilda inskrevos som medlemmar.

Familjer: John A. Peterson, född i Grenna, Jönköpings län, och hustru Anna Charlotta, f. i Attica, Ind.; barnen Luella Mathilda, Martin Leonard och Orville Vincent; inflyttade från Paxton, Ill.

Gustaf Adolf Hendrickson, f. i Boswell, Ind., och hustru Emma Josefina, f. i Paxton, Ill.; döttrarna Ethel Anna Lovisa och Edith Elisabeth; inflyttade från Paxton.

Gustaf Laurentius Anderson, f. i Farmersville, Ill., och hustru Jenny Louisa, f. i Paxton; inflyttade från Paxton.

Frans Edward Holmquist, f. i Beaver, Ill., och hustru Emily Sofia, f. i Paxton; dottern Edna Eva Maria och sonen Edgar; inflyttade från Paxton.

Oscar August Swanson, f. i Paxton, och hustru Ida Maria, f. i Paxton; inflyttade från Paxton.

Carl Wm. Swanson, f. i Paxton, och hustru Anna Sofia, f. i Broadlands, Ill.; inflyttade från Paxton.

Frank Alfred Kron, f. i Kronobergs län, och hustru Hilda Maria, f. i Osceola, Wis.

Fred Stohl och hustru Edith.

Helmer A. Johnson, hustru och sonen Edwin.

Enskilda: Mrs Ella Lindberg; Roy Lindberg; Irene Lindberg; Ruth Mildred Nelson från Osceola; Frans Oscar Nelson, f. i Osceola; Verna Hazel Nelson, f. i Osceola; Lillian Hensley, f. i Dresser Jct.; Ernest Hultman, f. i Torsås, Kalmar län; Hildur Gustafson; Harry Anderson, f. i Clarence, Ill.

Antalet medlemmar utgjorde inalles 36 kommunikanter och 27 barn.

Söndagsskola har hållits regelbundet alltsedan församlingens stiftande, men *vardagsskola* har ej kunnat hållas.

Tvenne studerande, John Benson och W. R. Youngquist, skötte församlingen från aug. 1914 till i april 1915, sedan dess har den utgjort ett pastorat med församlingen i Taylors Falls, Minn., och skötts av pastor C. E. Frisk. Pastor håller gudstjänst här två söndagar samt en veckodag i månaden.

Kyrkan byggdes 1915 och invigdes den 30 november samma år. Material: stucco och "frame". Ringklocka i tornet.

Församlingen har ej egen *gravgård*.

Egendomen är värderad till $7,000.

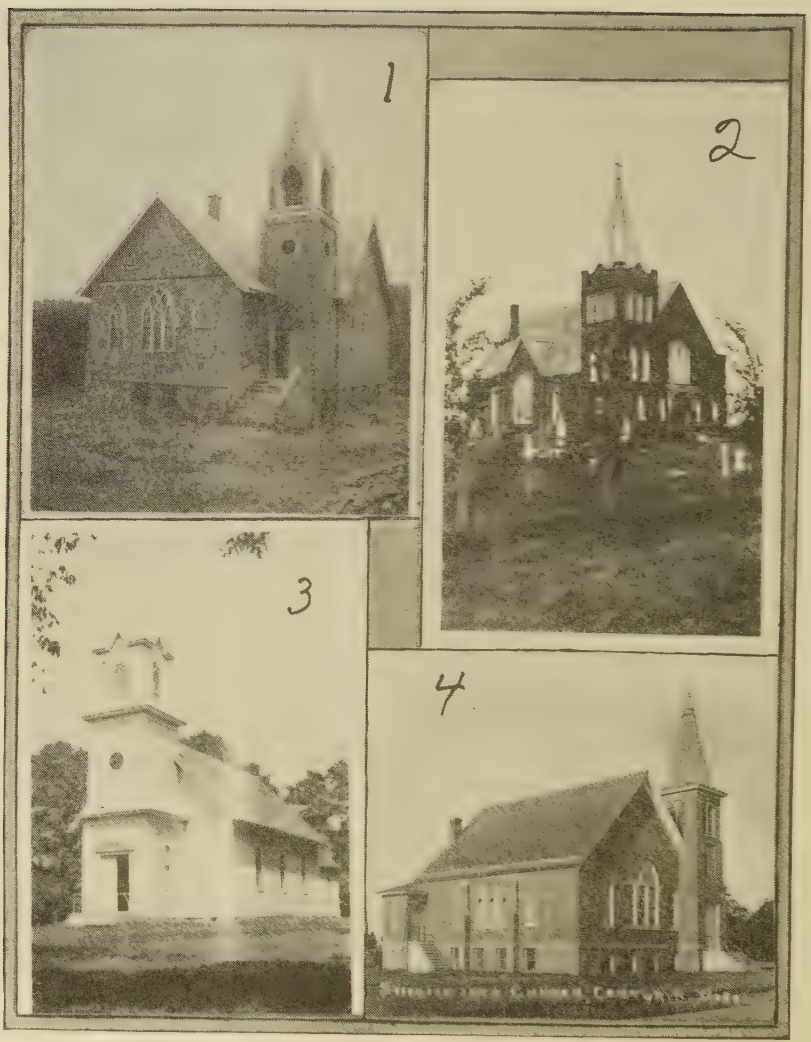

1. Luth. Bethany-kyrkan, Dresser Junction, Wis. 2. Luth. Immanuel-kyrkan, Clayton, Wis.
3. Lutherska kyrkan i Star Prairie, Wis. 4. Luth. Fristad-kyrkan, Centuria, Wis.

VARJEHANDA.

1. *Krigsminne.* Fem av församlingens unga män voro med i ledet under senaste krig. Ingen av dem blev dödad.

2. De flesta av församlingsmedlemmarna härstamma från Småland i Sverige.

STATISTISK JÄMFÖRELSE.

	Kom.	Söndagsskolbarn	Utgifter
1914.....	36	..	$.....
1916.....	69	80	564.85
1918.....	77	82	664.11
1920.....	87	68	1,969.96
1923.....	81	45	989.87

18. ZION, WINTER, WIS.

Följande personer anses hava varit de första svenska settlarna på platsen:

Chas. Sundberg och hans familj kom ifrån Minneapolis, Minn.
Nils Nilson och hans familj kom ifrån Illinois.
Sivert Larson, Carl Larson, Nils Larson kommo ifrån Fargo, N. D.
Axel Michelson och familj kom ifrån Rockford, Ill.
Albin Johnson och familj kom ifrån Rockford, Ill.
Carl Streng.
Fred Kardin och familj kom ifrån Meadowlands, Minn.
John Larson kom ifrån Fargo, N. D.
Mike Nelson och hans familj kom ifrån Camble, Minn.
Nils Monson och hans familj kom ifrån Illinois.
Herman Monson kom ifrån Illinois.
Isack Lindstrom och familj kom ifrån Rockford, Ill.
John Swenson och hustru kom ifrån Chicago, Ill.
Mr. Gabrielson och familj kom ifrån Chicago, Ill.
August Norman och familj kom ifrån Chicago, Ill.
George Cronwell och familj kom ifrån Chicago, Ill.
Alfrid Carlson och familj kom ifrån Rockford, Ill.
Mr. Tweite kom ifrån Nebraska.
Anton Johnson och familj kom ifrån Chicago, Ill.
Alfrid Israelson och familj kom ifrån Chicago, Ill.
Markus Anderson och familj kom ifrån Chicago, Ill.
Oscar Olson och familj kom ifrån Chicago, Ill.
Carl Velander och familj kom ifrån Chicago, Ill.

Axel Michelson, bröderna Larson och Albin Johnson började hålla uppbyggelsemöten i sina hem. Det första av dem hölls någon gång år 1917 hos bröderna Larson och leddes av Axel Michelson.

Zion-församlingen organiserades å möte som hölls i februari månad år 1919, varvid pastor A. E. Bomgren var ordförande och Albin Johnson sekreterare.

Som församlingsmedlemmar läto då anteckna sig: familjerna Axel Michelson, Albin Johnson, Mike Nelson, Isak Lindström, Gabrielson, Aug. Norman, Alfred Carlson och Markus Anderson samt Aug. Melin, Carl Streng, Alfred Carlson, Tom Tweite, mrs Kardin, Rudolf Kardin och Enard Kardin.

Församlingen har allt ifrån sin början haft pastor A. E. Bomgren till vice pastor och har dessutom betjänats av stud. J. G. Swedberg.

Församlingen har ännu ingen *kyrka;* den håller sina gudstjänster i skolhus. Emellertid är kyrkobyggnadstomt köpt och är belägen inom "staden".

Två av församlingens unga män voro med i ledet under världskriget; ingendera av dem skadades.

Avståndet mellan Winter och Ojibwa är sex mil å järnväg.

Söndagsskolverksamhet är upprättad i *Barber Lake* skolhus, beläget sju mil från staden, och uti *Code skolhus,* tolv mil från staden.

19. BETHANY, OJIBWA, WIS.

(Ojibwa, namnet på en gammal indianstam.)

Följande personer började samlas omkring Guds ord och bönen dels i hemmen och dels i skolhus:

Ben Kirkeeng och hans familj kom ifrån Minnesota.

John Skoltes och hans familj.

Morris Baadness och hans familj.

Julius Huset och hans familj kom ifrån Eau Claire, Wis.

Alfrid O. Erickson och hans familj kom ifrån Eau Claire, Wis.

Gust Storoe och hans familj.

På uppmaning av dem infann sig pastor A. E. Bomgren från Rice Lake och stiftade här den 2 mars 1921 "Bethany" församling. Morris Baadness tjänstgjorde därvid som sekreterare. Ovan nämnda män med sina familjer blevo församlingens "charter members".

Gudstjänster på landets språk, likaså söndagsskola.

Församlingen förestås av pastor A. E. Bomgren. Som predikant har J. G. Swedberg tjänstgjort.

En liten *träkyrka* är uppförd.

Församlingen består till en stor del av medlemmar som kommit från Norge.

20–21. Pastoratet Pilgrim i Frederic–Bethany i Siren, Wisconsin.

20. DEN EV. LUTH. PILGRIMS-FÖRSAMLINGEN I FREDERIC, WIS.

Frederic är en liten stad utefter Soo-banan, 80 mil från Minneapolis och 24 mil från Dresser Junction. Den har fått sitt namn efter Frederic Stor, son till William Stor, vilken ägde landområdet därstädes. Tomten varå kyrkan befinner sig skänkte William Stor till församlingen.

De landsmän som först kommo upp hit voro skogsarbetare. De voro anställda i ett timmerbolags tjänst och hade en "camp" invid Coon Lake.

Hustomter började säljas 1901; Louis Anderson och C. G. Carlson voro de första svenskar som köpte sådana. I december 1901 började de bygga hus. En norsk, M. A. Cheldrup, som ankom till platsen ungefär samtidigt med Carlson, uppförde ock en byggnad. Carlson var emellertid den förste affärsmannen i "staden" och har alltifrån början där idkat järnvaruhandel. Louis Andersons hotell samt Carlsons och Cheldrups hus voro emellertid de första byggnaderna på den plats, där byn nu står.

Innan församlingen blev stiftad, sökte de kyrkligt intresserade bland landsmännen sin uppbyggelse i W. Sweden, där sv. luth. kyrka fanns. Sammankomster höllos ock i deras resp. hem. Pastor A. Hult från Trade Lake gjorde då och då predikobesök.

Den skandinavisk-luth. Pilgrims-församlingen stiftades den 29 maj 1905 uti skolhuset i Frederic. Pastor Alex. Peterson tjänstgjorde därvid som ordförande och John A. Magnuson som sekreterare.

Som "charter members" antecknades:

Johan Aug. Magnuson, f. i Skatelöf, Kronobergs län, 1876; hans hustru Amanda Augusta Lundquist, f. i W. Sweden, Wis. 1883. Magnuson kom till Amerika 1895. Familjen flyttade 1917.

Anders Gust. Rudberg, f. i Eskilsäter, Värmland, 1843; "retired farmer".

Isak Algot Johnson, f. i Åsheda, Kronobergs län, 1851; till Amerika 1882.

Carl Aug. Carlson, f. i Karlskoga, Örebro län, 1863, till Amerika 1882; hans hustru Ida, f. i Halland 1871, död 1907.

Gustaf Robert Grehm, f. i W. Sweden, Wis., 1879; flyttade 1918.

John Oman, Sophus Hanson, Anders Anderson, Nels E. Holmberg och Ben O. Dahlberg, vilka alla flyttat.

Till diakoner valdes Algot Johnson, A. G. Rydberg och C. A. Carlson och till trustier: John Oman, Sophus Hanson och Robert Grehm.

Kyrka (40x30) byggdes 1908 för $886.37 och försågs med undervåning 1912; reparerad 1922. Kyrkan har torn med ringklocka uti. Församlingen har icke egen gravgård.

Församlingen har sedan maj 1906 tillhört Trade Lake-pastoratet; intogs i konferensen först 1915. Under 1921 och 1922 har Frederic tillsammans med Siren tillsetts av stud. W. J. Stromberg.

Varjehanda.

1. Av landsmännen på platsen tillhöra icke ens 50% församlingen. De mera betydande församlingsmedlemmarna äro: C. A. Carlson, som varit och är församlingens "allt i allom"; Wm. France och Anton Thompson, landagenter; Frank Lodin, församlingens sekreterare, som under kriget var "Sergeant of Wisconsin State Guard Reserve".

2. Utom den "skand."-luth. kyrkan finnas på platsen en tysk-luth. kyrka, en katolsk samt en "Church of Christ".

3. Avstånd: från West Sweden och Trade Lake ungefär sex mil.

4. År 1922 överflyttades församlingen i Frederic till Apple River-distriktet för att tillsammans med Bethany i Siren utgöra pastorat.

Statistiskt sammandrag.

	Kom.	Söndagsskolbarn	Utgifter
1915.....	14	54	$213.18
1920.....	44	60	588.16
1923.....	38	45	574.95

21. BETHANY EV. LUTH. CHURCH OF SIREN, WIS.

Pastor A. H. Franzén i Trade Lake började hålla gudstjänster här i den svenska missionskyrkan. Under 1920 besöktes platsen då och då av stud. Walter Lundeen från Frederic. Den 27 februari och den 15 mars 1921 höll dr P. A. Mattson gudstjänster härstädes. Han organiserade ock Ladies' Aid föreningen. Den 9 april sistnämnda år stiftade han Bethany-församlingen, varvid Chas. V. B. Blom tjänstgjorde som sekreterare. "Charter members" blevo: Chas. V. Blom och hustru, R. Raasch och hustru, Carl A. Bloom och hustru, J. E. Spangberg,

William Deuse och hustru, Chas. G. Peterson och hustru, Frank Carlson och hustru, Hjalmar Peterson, William Block och hustru, Frank Lannquist. Till församlingens sekreterare valdes Chas. V. Blom. De första diakonerna blevo: Hjalmar Peterson, William Block och Carl A. Bloom, de första trustierna: Frank Carlson, Chas. G. Peterson och J. E. Spangberg.

Som predikanter ha studerandena Walfred Strömberg och Walter Lundeen tjänstgjort i församlingen, den förre 1921 och den senare 1924.

Församlingen hade i början av 1924 19 kommunikanter och 37 söndagsskolbarn.

Siren är en farmareby med omkring 150 invånare. Soo-järnvägen går genom byn.

ST. PAUL-DISTRIKTET

ST. PAUL-DISTRIKTET omfattade till 1887 de nuvarande St. Paul- och Minneapolis-distrikten samt flera andra församlingsområden, vilka sedan blivit egna distrikt. Dit hörde då: Ramsey, Hennepin, Washington, Anoka, Isanti, Chisago, Sherburne, Stearns, Benton, Morrison, Todd, Crow Wing, Kanabec, Aitkin, Pine, Carlton, St. Louis, Lake och Cook counties i Minnesota samt St. Croix, Polk, Barron, Burnett, Washburn, Sawyer, Ashland, Bayfield och Douglas counties i Wisconsin. På hela detta fält hade konferensen då endast 42 församlingar.

År 1887 uppdelades St. Paul-distriktet i tre distrikt: St. Paul-, Chisago- och Duluth-distrikten.

År 1910 delades St. Paul-distriktet i tva delar: 1) St. Paul-distriktet och 2) Minneapolis-distriktet, och skulle gränsen mellan Hennepin och Ramsey counties utgöra gränsen mellan de två distrikten.

STATSKAPITOLIET I ST. PAUL, MINN.

St. Paul-distriktet hade vid 1924 års början 17 församlingar, av vilka två höra till Wisconsin: Emanuel i Eau Claire och Lebanon i Levis.

Kommunikantantalet (1923): 5,144; kyrkor: 14; egendomsvärde: $372,600.

1. DEN FÖRSTA SV. EV. LUTH. FÖRSAMLINGEN I ST. PAUL.

Den svenska författarinnan Fredrika Bremer, som besökte St. Paul 1850, beskriver platsen sålunda: "Staden är ett av de yngsta spädbarn i den stora västern, knappt 18 månader gammal, och likväl har den på en kort tid förökats till en befolkning av 2,000 personer; inom få år kommer den säkert att hava 22,000, ty dess läge är märkvärdigt för skönhet och sundhet, såsom det är fördelaktigt för handel. — Staden

är uppfylld av indianer. Männen gå för det mesta grant utstyrda med blottade handyxor, vilkas skaft tjäna dem som rökpipor. De måla sig så ytterst utan smak, att det är otroligt. Kvinnorna äro mindre målade, men med bättre smak än männen, vanligen blott med en djupröd fläck mitt på kinderna, och hårbenan är purpurfärgad.— Där går en indian med stolta steg och styv hållning. Efter honom med böjt huvud och krökt rygg följer hans hustru, nedtyngd av den börda hon bär. Ovan bördan framtittar ett litet runt barnhuvud med sköna, mörka ögon."

Staden, som vid Fredrika Bremers besök ägde 2,000 invånare, har nu en befolkning av cirka 300,000 (omkring 10,000 svenskfödda) personer; och uppenbarar sig nu någon indian där, så ser man i honom en "gengångare" från forna tider, en kuriositet, ett vemodigt minne.

Om de första svenskarna i St. Paul har, enligt dr Norelius, N. P. Ofelt lämnat följande underrättelser: I sällskap med Ofelt, som i maj 1852 emigrerat från Färlöf i Kristianstads län, anlände till Boston den 17 juli samma år Johan Johanson och tre barn från Östergötland; Sven Rosenquist, skomakare från Lund, med familj; Nils Nyberg, skomakare från Färlöf, och Carl Bjärstedt från samma socken, vilka voro ungkarlar. I Boston slöt sig Henry Russel med familj till sällskapet samt J. Tidlund med familj från Västergötland. I Chicago ökades skaran med Ringdahl, en skräddare fran Västergötland, samt en annan västgöte, P. M. Anderson. Alla dessa hamnade i St. Paul och stannade där den första vintern. Före dem funnos i St. Paul endast två svenskar: Nils Nilson från Östergötland med tillnamnet "Doktorns Nils" (han var nämligen dräng hos en doktor Sweeney) samt A. J. Ekman, en f. d. affärsman från Göteborg. Tidlund och Russel blevo ivriga metodister.

År 1853 anlände ytterligare åtskilliga svenskar, bland dem skräddaren Johan Johanson från Umeå, snickaren John Johnson samt prästen Agrelius.

Innan någon luthersk präst besökt St. Paul, hade metodistpredikanterna Agrelius och Tidlund verkat därstädes.

Av ett brev till pastor T. N. Hasselquist, dagtecknat i St. Paul den 15 mars 1854 och underskrivet av Frank Mobeck, C. J. Lindström, C. A. Hedengran, P. M. Anderson och A. J. Ekman, framgår, att en skandinavisk luth. församling med 21 medlemmar därstädes organiserats den 26 februari det året. Uti brevet framställes det trängande behovet av att få "en nitisk pastor, som kan predika Guds ord, såsom vi varit vana att höra det, och som kan uppfostra barnen så att de må få en säker grund i vår heliga tro". Vidare heter det, att "landsmännen vid

Chisago Lake" blivit erbjudna att ha präst tillsammans med församlingen i St. Paul och att deltaga i hans underhåll. Med ett eventuellt understöd av $300 à $500 från det amerikanska hemmissionssällskapet "tillika med vad var och en efter sin förmåga kan bidraga" tror man sig vara i stånd till att anskaffa en summa som "borde bliva tillräcklig för att avlöna en präst med måttliga anspråk". Efter att hava uttryckt församlingens hjärtliga önskan att få besök av Hasselquist själv, avsluta skribenterna det märkliga aktstycket med dessa ord: "Vi gå emellertid tillsammans och läsa våra postillor, men skola vi nödgas att länge vara utan präst, så komma visserligen många att lämna oss och förena sig med de fanatiska metodisterna, och vår församling kommer sålunda att bliva upplöst. Men eder närvaro, även om den blir kort, skall, så tro vi, göra mycket för att föröka och befrämja församlingens framgång. Det är med glädje vi kunna nämna, att vår församling, som vid dess organisation endast hade 21, har nu allaredan förökats till 72 medlemmar, och många andra hava förklarat, att de önska förena sig med oss. Förvissade om edert nit för religionen och den lutherska kyrkan, hava vi vågat för eder framställa dessa våra önskningar samt bedja eder om ett skyndsamt svar. Tillönskande eder Guds nåd och välsignelse, teckna vi å församlingens vägnar ödmjukligen", o. s. v.

Pastor Hasselquist kunde emellertid ej komma just då, men pastor Erland Carlsson infann sig och stiftade den 6 maj 1854 "den första församlingen i St. Paul". Den församling, som "organiserades" den 26 februari samma år, hade ej "uppsatt och antagit någon konstitution" och måste därför omorganiseras.

De första diakonerna voro: Frank Mobeck, J. P. Anderson, C. Lindström; de första trustierna: C. Sörensen, Julius Johnson och C. A. Hedengran (sedermera präst i Augustana-synoden).

Under de närmast följande åren levde församlingen ett tynande liv, ja, den var nära att upplösas. Såsom orsaker därtill uppgivas följande omständigheter: svenskarna började utflytta från St. Paul; nödig pastoralvård saknades; några norskar och danskar, vilka konstitutionellt icke tillhörde församlingen, försökte ändra hennes konstitution och leda henne över till norskt kyrkosamfund. Den sistnämnda faran, som "i grevens stund" upptäcktes, avvärjdes dock därigenom, att den ursprungliga församlingen på stämma, som hölls den 17 maj 1858 under pastor Cederstams ledning, fattade beslut om att vidbliva den konstitution som antogs av församlingen den 6 maj 1854. Antalet av de personer som genom att anteckna sina namn i kyrkoboken förklarade sig vara villiga att tillhöra församlingen var 12. Huru obetydlig hade ej flocken blivit!

Dessa tolv voro: John Johnson, hustrun Kristina och döttrarna Emma och Charlotta Maria; Johan Johanson och hustrun Hedvig; Martin Nilsen, hustrun Kristina och dottern Lovisa Kristina; Håkan Olson; Bengt Jönson; T. Nygren.

Församlingen fick sin förste pastor i Erik Norelius, som därtill valdes den 25 okt. 1860. Någon lön utlovades icke; dock förband sig församlingen, som då räknade 13 kommunikanter, att betala $5 i månaden till hushyra för läraren. Till gudstjänstlokal hyrdes ett litet rum hos en tysk vid namn Henneberg. Pastor Norelius betjänade församlingen till hösten 1861. Under Norelii tjänstgöringstid i församlingen anskaffades kyrkotomt vid "John och Woodward streets". Vid sidan av sitt arbete som pastor i St. Paul skulle Norelius även verka som respredikant "så långt som han hann sträcka sig inom Minnesota".

Efter pastor Norelii flyttning stod församlingen en längre tid vakant och betjänades tillfälligtvis utav åtskilliga av konferensens pastorer. Med kyrkobygget gick det sakta, och först 1867 upptogs ett lån för kyrkans fullbordande, så att den skulle kunna begagnas under vintern.

Till år 1869 bestod församlingen av svenskar och norskar. Den 19 februari det året tillsattes en kommitté med uppdrag att utarbeta "förslag angående församlingens delning uti en norsk och en svensk, som gemensamt skulle begagna kyrkan, men hava vardera sin egen styrelse och lärare och dela hälften uti kyrkans skuld och utgifter för framtiden". På kommittéens förslag beslutade församlingen, att den fortfarande skulle "hålla tillsammans". J. G. Sjöquist skulle väljas till lärare för den svenska avdelningen och Olof Paulson för den norska. Emellertid höllos en tid svenska gudstjänster varannan vecka, och varannan vecka hade man norsk gudstjänst.

Den 10 nov. 1869 valdes Sjöquist med enkel majoritet till pastor, och norskarna förklarade sig vara "hjärtligt nöjda" med valet.

År 1870 den 26 september skilde sig de norska medlemmarna av församlingen från henne och bildade egen församling. Den första luth. församlingen i St. Paul blev då helt svensk.

L. A. Hocanzon innehade år 1871 förordnande av missionskommittéen att verka i "St. Paul och trakten däromkring".

Församlingen har genomgått många prövningar och strider. Särskilt var 1874 ett hårt år. På en stämma i mars det året beslutade församlingen, att hennes kyrka icke skulle få öppnas för "missionssynodens" predikanter. Den närmaste följden av detta beslut blev den, att organisten och alla diakonerna samt två av trustierna nedlade sina ämbeten i församlingen. På den skenbara förlust, som församlingen då led,

följde emellertid nästan omedelbart därpå en andlig vinst, i det att Herren genom sitt ord och predikan fick draga många syndare till sig och frälsa deras själar. Därom säger pastor Auslund, medlet i Herrens hand: "Herren har varit med oss och bevisat sin närvaro på ett sätt som aldrig tillförne, i det att han genom ordet dragit många syndare till sig och låtit dem erfara nådens kraft till liv och salighet. Lovat vare hans namn, ty det är hans verk, och honom allena tillkommer äran! Ehuru de offentliga gudstjänsterna varit ganska väl besökta, tror jag, att om rummet varit större, skulle ett betydligare antal kunnat samlas omkring Guds ord." Och han tillägger: "Våra bönemöten hava varit talrikt besökta, och Herren har låtit oss få njuta av sin rika nåd och välsignelse i rikt mått. Ja, de stunderna hava varit saliga stunder, och det har känts så, att man med Petrus velat utropa: 'Herre, här är oss gott att vara'."

Herren har synbarligen välsignat församlingen och hennes verksamhet och genom henne bringat välsignelse till tusentals landsmän i Minnesotas stora huvudstad. Och än sprider sig det frälsande ljusets strålar från "ljusstaken" på Dayton Bluff med kraft ut över höjd och dal.

Ordinarie pastorer.

Erik Norelius, D.D., 1860 (okt.)–1861 (hösten).
J. Auslund, 1871–början av 1877.
A. P. Montén, 1877–maj 1886.
P. J. Swärd, D.D., 1886–1894 (våren).
L. A. Johnston, D.D., okt. 31, 1894–1904.
Peter Peterson, D.D., dec. 1904–jan. 1911.
L. A. Johnston, D.D., april 1911–juni 10, 1918.
Geo. N. Anderson, B.D., okt. 1918–1924.
A. W. Knock, B.D., 1924—.

Anmärkningsvärt är, att tre av dessa pastorer, nämligen Norelius, Swärd och Johnston, varit synodalpresidenter.

Andra pastorer, som varit anställda inom församlingen.

P. P. Hedenstrom, församlingens missionspastor 1888–1889.

C. J. Carlson, vikarie och vice pastor 1888–89 (då dr P. J. Swärd var lärare vid teologiska seminariet i Rock Island).

J. G. Hultkrans, församlingens missionspastor från september 1890 till januari 1892.

L. A. Hocanzon, vice pastor under dr P. Petersons vistelse i Europa tre månader 1909.

Albert Okerstrom, pastor P. Petersons medhjälpare, särskilt i och för missionen å St. Anthony Hill, 1907.

C. J. Karl, pastorsadjunkt 1908.

Carl Solomonson, pastor L. A. Johnstons medhjälpare, juni 1914–maj 1915.

Geo. N. Anderson, pastorsbiträde i början av 1918.

Pastorer som tillfälligtvis tjänstgjort: doktorerna L. A. Hocanzon, J. A. Krantz, E. J. Colberg och A. F. Almer.

Studerande som predikobiträden: C. H. Nelson (1905), Oscar Purn (1907), Hjalmar Carlson (1911), Emil Benzon (1915), Paul Andreen (1917).

Församlingen har haft i sin tjänst *diakonissorna* Augusta C. Williams (1900–08), Ellen Mattson (1909–10), Jennie Johnson (1911–14), Emerentia Persson (1921–23) samt "parish assistants" Gladys Elmquist och Hildur Anderson.

Församlingen har bedrivit en kraftig och vitt omfattande *missionsverksamhet* inom staden, som haft till följd upprättandet av fruntimmers- och missionsföreningar, söndagsskolor och nya församlingar.

På *Dayton Bluff* började gudstjänster och söndagsskola att hållas 1885 i en engelsk kongregationalistkyrka. Söndagsskolan därstädes gick upp i församlingens söndagsskola, då den nya kyrkan tagits i besittning. En fruntimmersförening arbetade ock å Dayton Bluff under flera år med stor välsignelse.

Kyrklig verksamhet upptogs i *östra St. Paul* 1888.

Å *Arlington Hill* organiserades kvinnoförening 1885, söndagsskola och söndagsskolförening 1888 och församling, "Gustaf Adolf-församlingen", 1889.

Byggnadstomter köptes vid *Mathilda ave.*, och 1889 bildades en förening där i trakten "för att samla fond för ett blivande skolhus eller bönekapell". Nästföljande år uppfördes kapellet. År 1891 bildades församling: "Emanuel".

Fruntimmersförening, missionsförening och söndagsskola hava allt ifrån 1890 varit i verksamhet å *W. Seventh st.* intill något av de senare åren.

På uppdrag av distrikt och konferens upptog församlingen missionsverksamhet å *St. Anthony Hill* 1906 och köpte därstädes tvenne byggnadstomter på hörnet av Victoria st. och Hague ave. för ett pris av $2,300. Församling stiftades där 1909.

Gudstjänster och söndagsskola höllos från 1889 i hyrt kapell å *St. Clair st.* Verksamheten där upphörde 1918.

År 1906 höllos söndagsskola och gudstjänster uti en hyrd lokal *i hörnet av Holly ave. och St. Albans st.* Även missionsförening fanns där.

År 1917 upptogs kyrklig verksamhet å *Burr st.* i en f. d. baptistkyrka, som köptes för $1,350.

1. Lutherska Gustavus Adolphus-kyrkan, St. Paul, Minn.
2. Lutherska St. Pauli-kyrkan, St. Paul, Minn.
3. Lutherska Bethesda-kyrkan, South St. Paul, Minn.
4. Första lutherska kyrkan, St. Paul, Minn.

Ett särskilt slag av missionsverksamhet påbörjade församlingen 1909, då den upprättade en s. k. *"missionshydda"* och för ändamålet hyrde en lokal i hörnet av 8de och Pine gatorna. *"Betania"* skulle vara ett sant kristligt hem för kvinnor, vilka behövde en fri- eller vilotid, och för unga kvinnor, vilka från landet kommo till staden för att söka arbete.

Dessutom var det ämnat att vara spiskvarter för kvinnor som hade arbete i staden. Församlingens diakonissa hade uppsikt över hemmet. År 1914 flyttades det till 410 Grove st. 1915 fattade församlingen beslut om att överlämna det skuldfritt åt en blivande distrikt-missionsförening, och 1919 överlämnades de saker och möbler, som tillhört hemmet, åt "den inre missionsföreningen".

Församlingens egendom.

Den *första kyrkan* byggdes 1867 eller 1868 på köpta tomter i hörnet av Woodward ave. och John st. På samma plats uppfördes 1883 den *andra kyrkan,* som blev fullt inredd 1884.

Pastorsbostad, belägen å 540 Olive st., inköptes 1899 för $5,000.

Sistnämnda kyrka såldes 1916 för en summa av $35,000 och pastorsbostaden samma år för $12,500.

Ny byggnadstomt köptes, belägen å "Maria ave. at Eighth st." (nära E. 7th st.), för $4,200, och en kyrka av tegel och sten uppfördes där 1917 för en kostnad av omkring $60,000. J. M. Carlson, som byggt 1883 års kyrka, byggde ock denna.

I november 1917 beslöt församlingen sälja den gamla piporgeln för $850 och att köpa en ny sådan för $6,000.

År 1908 fick församlingen mottaga som gåva av And. Fred. Landström 72 acres land i Crow Wing county nära Brainerd. Inkomsten av landet skall användas "för välgörande ändamål". Hittills har församlingen ej haft stor nytta av egendomen.

Församlingen äger ock vid Como en gammal begravningsplats, som dock ej användes.

Värdet av församlingens egendom är enligt 1920 års statistik $68,000.

Varjehanda.

1. *Fester och andra högtidliga tillfällen.* Femtioårsfest firades 1904 och 60-årsfest 1914, 65-årsfest 1915, 70-årsfest 1924.

Församlingen har flerfaldiga gånger haft konferensen till gäst och någon gång även hela synoden.

1910 i juni var biskop von Schéele församlingens och hennes pastors gäst nästan en hel vecka.

2. *Församlingens offervillighet* har varit storartad. Så t. ex. gav den 1920 till välgörande ändamål "utom församlingen" ej mindre än $8,569.13, och 1921 för hednamissionen närmare $2,500.

Enskilda personer hava offrat ganska ansenliga summor för välgörande ändamål. Så gav t. ex. Fred. Lidén härom året $1,000 till Kinamissionen och bibelskolan, och mrs Martha Johnson, moder till två unga

män som omkommo under kriget, skänkte $900 till barmhärtighetsverksamheten.

Församlingen har en Elmquist-fond på omkring $500, en Borgström-fond på $500 "för barmhärtighetsverksamhet" samt en fond å $700, som "The Loyal Helpers" stiftat.

3. *Krigsminnen.* Nittionio av församlingens unga män tjänstgjorde i armén och flottan under senaste krig; två dukade under av sjukdom i Frankrike. En "Red Cross Nurse" hade församlingen ock med uti kriget.

4. Enligt officiell uppgift hade St. Paul år 1920 "svenskar" till ett antal av 24,227 (9,981 födda i Sverige och 14,246 födda i Amerika).

STATISTISK JÄMFÖRELSE.

	Kom.	Söndagsskolbarn	Utgifter
1854.....	72	...	$.....
1860.....	13	...	.....
1872.....	165	...	1,116.00
1882.....	467	...	4,106.75
1892.....	829	300	9,542.36
1902.....	938	640	7,904.80
1912.....	1,143	348	10,546.70
1920.....	1,050	476	20,288.57
1921.....	1,068	586	29,402.40
1923.....	1,150	650	25,296.45

IN MEMORIAM.

1. *John Bodin.*

Bland de lekmän, som med kärlek och intresse följt vår kyrkas verksamhet från dess ringa början, intager apotekaren John Bodin ett aktat rum. Han härstammade från Västergötland, där han föddes i Lundby socken den 14 jan. 1842. När han vid åtta års ålder stod föräldralös, fann han ett hem hos sin halvbroder, tills han kunde reda sig själv. Vid 25 års ålder, 1867, kom han till Amerika. Sedan han vistats några år i och omkring Stillwater, slog han sig ned i St. Paul, Minn., där han genom träget och redbart arbete beredde sig ett hem och vann en aktad samhällsställning. Med pastor J. Auslunds ankomst till församlingen i St. Paul uppstod där en kraftig väckelse, och Bodin var en av dem som fingo erfara Guds ords pånyttfödande kraft till liv och frid genom tron på Guds Son. Den av naturen vänsälle unge mannen blev nu särskilt bemärkt, och från denna tid tog han livlig del i församlingens verksam-

het. Vid församlingens gudstjänster och andaktsstunder saknades han ej, och på de förtroendeposter han ställdes, det måtte vara i kyrkostyrelsen, i föreningar eller såsom ombud till konferens och synod, utförde han sitt uppdrag samvetsgrant och troget. Stilla och fridsäll gick han sin väg fram, skötte sina åligganden i gudsfruktan och var älskad och aktad av alla som gjorde hans bekantskap. John Bodin var samfundsman. Varje verksamhetsgren inom kyrkan följde han med livligaste intresse. Han var med om grundläggandet av "Bethesda hospital" och tjänade en följd av år i dess styrelse. Någon tid stod han även i styrelsen för Gustavus Adolphus College. Bodin var ej rik, men för församlingens och kyrkans verksamhet hade han alltid något, och då det var fråga om uppoffring, hördes han ofta säga: "Vad vi hava har Gud givit oss". Hemmet och kyrkan voro hans käraste platser på jorden. Med sin familj — hans trogna maka Helena, född Samuelson, och deras åtta barn — tillbringade han sina aftnar och fristunder. Där betraktades då Guds ord och övades bön och sång till gemensam uppbyggelse. Var han fri efter dagens affärsbekymmer, kunde endast församlingens gudstjänster och angelägenheter skilja honom från hemmet. Denne hedersman saknade ej sina prövningar, men han hade lärt att taga dessa ifrån Herren, och han fick även i yttre bekymmer erfara, hur Gud hjälper dem som förtro sig åt honom. Den 30 okt. 1906 kom hans hemförlovningsstund. Stilla hade han vandrat sin väg fram, stilla fick han gå till vila sin sista afton på jorden, ty han avsomnade helt oväntat av hjärtslag. (P. P.)

2. *Anders Peter Johnson Colberg.*

(Efter J. G. Hultkrans i Korsbaneret för 1916.)

Colberg var en av de mera bemärkta lekmännen inom Minnesotakonferensen och Augustana-synoden. Han var född i Bitterna församling, Västergötland. Föräldralös blev han i unga år. År 1870 kom han med sina syskon till Carver, Minn. Colberg studerade vid våra läroverk i Carver, i St. Peter och i Rock Island. Under studietiden verkade han som skollärare och predikant på flera platser inom vårt samfund. Hans håg låg emellertid åt tidningsmannabanan. Efter fullbordade studier fick Colberg anställning i tidningen Skaffaren, numera Minnesota Stats Tidning. Det visade sig snart, att den unge tidningsmannen kommit på sin rätta plats, såsom tidningens läsare nogsamt känna till. Under Colbergs ledning har denna tidning alltid fört konferensens och synodens talan och troget stått på samfundets sida, värnande och skyddande. Det har varit en stor förmån för Minnesotakonferensen att äga en sådan kyrkvänlig tidning bland den uppsjö av

liberala tidningar, som översvämma vårt land. Colberg var i många år huvudredaktör och affärsföreståndare för tidningen såväl som en av de två delägarna. Bland de minnen Colberg lämnat efter sig är nämnda tidning ett. Men Colberg har tjänat samfundet på flera sätt än genom sin tidning. Han var under några år medlem av styrelsen för Augustana College and Theological Seminary. I Första lutherska församlingen i St. Paul, Minn., tjänade han som diakon i många år. Colberg var en vän till våra högre läroverk och vår hednamission och har offrat både tid och medel för bägge dessa verksamhetsgrenar. Han var mer än vanligt tillbakadragen, men verkade troget i det stilla. Mot behövande var han hjälpsam, och många voro de, som han räckte en stödjande hand. Sedan den 2 juli 1886 var han gift med äldsta dottern till Andrew Nelson i Scandian Grove, Minn. Deras äktenskap välsignades med sju barn. Äldste sonen, Ernst J. Colberg, Ph.D. och M.D., är pastor och läkaremissionär i Kina. Sonen Arthur är med. dr och läkaremissionär i Kina. Äldsta dottern är ute på synodens missionsfält i Kina som lärarinna. Från yngre år hade han en sann tro och ett fast hopp till Herren, och denna tro stod honom bi i alla prövningar och i den sista slutliga kampen, ty efter ett långt och svårt lidande avsomnade han stilla och fridfullt i tron på sin Frälsare onsdagseftermiddagen den 10 mars 1915.

3. *Olof Sohlberg.*

Olof Sohlberg var född i Östersund den 6 juli 1859. Anlände med sina föräldrar till Amerika 1879. Genomgick Gustavus Adolphus College i St. Peter och Minnesota College Hospital (den medicinska avdelningen av statsuniversitetet i Minneapolis). Har sedan 1884 praktiserat som läkare i St. Paul. Gjort vidsträckta in- och utländska resor. Var medlem av Ramsey County Medical Society samt Minnesota State and American Medical Association. Har ock tjänstgjort som medlem av Minnesota Colleges styrelse. Avled den 6 mars 1918.

Sohlberg var skicklig läkare och öm människovän, ödmjuk och älsklig kristen, varmt tillgiven sin kyrka. Med anledning av dödsfallet avfattade konferensen vid sitt årsmöte 1918 följande "tacksägelse": "Att konferensen i den hädangångne ägt en pålitlig och trogen vän såväl till våra inrättningar som till vår kyrka och hela hennes verksamhet, och att han ständigt lagt detta i dagen såväl genom sitt helhjärtade arbete som sin osparda uppoffring; att konferensen är tacksam till Gud för den hängivenhet såväl för sitt kall som för vår kyrka som alltid kännetecknat den hädangångne samt för den insats av trohet i skötandet av åt honom anförtrodda uppdrag, som han städse lagt i dagen."

4. *Fru J. G. Elmquist.*

Bland de många kvinnor inom Augustana-synoden, som på grund av hängivenhet och sitt arbete för vår kyrka hava gjort sig förtjänta av ett omnämnande i vår kyrkas historia, är mrs Elmquist en. Född i Sverige den 22 juli 1858, emigrerade hon tillika med sina föräldrar till det löftesrika landet i väster då hon var endast nio år gammal. Familjen bosatte sig i St. Peter, Minn., och förenade sig med därvarande sv. luth. församling. Här växte Anna Hultgren upp och fick en vårdad kristlig uppfostran i hemmet och församlingen, i vilken föräldrarna voro verksamma och aktade medlemmar. Här blev hon konfirmerad och studerade en tid vid Gustavus Adolphus College. Längre fram finna vi henne i St. Paul, där hon ingått äktenskap med en av stadens framgångsrika och aktade affärsmän, J. G. Elmquist. De unga makarna, som voro medlemmar av den sv. luth. församlingen, levde tillsammans ett ljust och lyckligt hem- och familjeliv, och framtiden syntes så löftesrik. Men timliga motgångar och husliga sorger stötte till och hotade att döda lyckan. För mrs Elmquist hade de den följden, att hon i ödmjukhet kröp ned till korsets fot och där mottog nåd och kraft och frid. Hårt prövad i bedrövelsens ugn, blev hon i Herrens hand ett utkorat redskap att tjäna särskilt de elända eller samhällets olycksbarn. Flitigt deltog hon i församlingsverksamheten och offrade helt sina gåvor och sig själv på Herrens altare. Hon träffades plötsligt av dödens hand den 24 febr. 1919 under en bönestund vid St. Paul-distriktets årsmöte. En av hennes döttrar, Annette, är gift med den första sv. luth. församlingens i St. Paul f. d. herde, pastor Geo. N. Anderson. Hon går i sin moders fotspår och tjänar Herren med den gåva hon fått: "en glädjens budbärarinna till dem som sörja och lida". Hon har varit ordförande för Minnesota-konferensens Kvinnornas hem- och hednamissionsförening.

(Efter Korsbaneret.)

2. DEN SV. EV. LUTH. GUSTAF ADOLF-FÖRSAMLINGEN I ST. PAUL, MINN.

(Efter minnesskriften med anledning av församlingens 30-årsfest.)

Under den förra hälften av åttiotalet kommo några fattiga immigranter att bosätta sig i den del av staden, som kallas East St. Paul eller Arlington Hill. Denna "stadsdel" hade då ett helt annat utseende än den nu har. Den utgjordes av ett landområde utan gator, blott en väg slingrade sig mellan skogsbackarna, och här och där i skogen stod ett oansenligt nybyggarhus. Att St. Paul 25 à 30 år senare skulle ha

utvidgat sig till en sådan storlek, att Arlington Hill skulle komma inom staden, det varken trodde man eller vågade man hoppas på den tiden.

Bland nybyggarna funnos många, som dyrt aktade sin fäderneärvda tro, och dessa hade förenat sig med den Första lutherska församlingen i St. Paul. Men avståndet mellan dem och kyrkan och dåliga kommunikationer gjorde det besvärligt för dem att komma till gudstjänsterna, och församlingens krafter räckte ej till att betjäna dess vitt spridda medlemmar med Guds ords predikan utom templet. Därför började man 1884 hålla bönemöten här och där i hemmen.

Den första "daggryningen" var en enkel bönestund som hölls den 10 juli 1884 hos familjen J. Rosén, 693 Cook st., och därefter höllos bönemöten nästan varje vecka under ett års tid. Mötenas ledare var diakonen Aug. Lundquist.

Vid årsstämman med Första luth. församlingen 1885 beslutades det, att kyrkorådet skulle undersöka, huru många svenskar det fanns på Arlington Hill. Denna undersökning verkställdes, och man fann, att omkring 200 familjer bodde där, samt att en stor del av dem stod utom kyrklig förbindelse; blott 27 familjer tillhörde Första luth. församlingen. Dessa sistnämnda församlingsmedlemmar ville börja arbeta för missionen och för att hjälpa nödställda landsmän. I syfte att förbereda dylik verksamhet hölls ett möte i januari 1885 med det resultat, att redan den 11 februari s. å. kunde en kvinnoförening organiseras. Detta skedde å ett möte, som hölls å nämnda dato hos fru J. Rosén.

År 1888 började några män tala vid om påbörjandet av en söndagsskola på Arlington Hill, och en förening att understödja dylik verksamhet stiftades. Den sista söndagen i augusti hölls ett möte hos Peter Luexen, Lawson st., och den 2 september kl. 3 e. m. började en söndagsskola å en "hall" vid 914 Arcade st. av pastor P. J. Swärd. Barnens antal var 75. Söndagsskolan fortsattes till den 24 aug. 1889, då den nyligen organiserade Gustaf-Adolf-församlingen övertog densamma. Barnens antal var då 90.

Med anledning av den undersökning som församlingens kyrkoråd på grund av sitt ovan nämnda uppdrag verkställt uppmanade församlingen sina på Arlington Hill boende medlemmar att stifta egen församling.

Församlingens organisationsmöte hölls under pastor P. P. Hedenströms ordförandeskap i hallen på 914 Arcade st. den 19 juni 1889.

De personer, som organiserade sig till en svensk luthersk församling och ha äran av att vara församlingens "charter"-medlemmar, äro följande 43 kommunikanter: hr och fru Hans Nelson, hr och fru John Norlin, hr och fru C. A. Carlson, hr och fru Isak Johnson, hr och fru Anders

Magnuson, hr och fru August Johnson, hr och fru E. J. Spets, hr C. J. Strömberg, hr och fru Carl Johnson, hr och fru Alfred Bolin, hr och fru Anders M. Svenson, hr Fredrick Magnuson, hr och fru John J. Rosén, hr och fru August Lundquist, hr och fru John Olson, hr Frank Setterholm, hr och fru Martin Strandberg, hr och fru L. G. Torell, hr och fru A. J. Bränlund, hr och fru Gustaf P. Wall, hr och fru Louis Johnson, hr och fru Gustaf Peterson, hr Anders Magnuson, fröken Matilda Magnuson.

Församlingens första styrelse, som valdes å organisationsmötet, utgjordes av följande: diakoner: August Lundquist, Hans Nelson, August Johnson; trustier: August Lundquist, Hans Nelson, August Johnson, L. G. Torell, Carl Johnson, A. M. Magnuson.

Byggnadstomt till kyrka (Sims st. och Weide ave.) inköptes, och *kyrka* byggdes samma år (1889).

Täta pastorsombyten har församlingen ej varit besvärad av. Pastor C. J. Carlson, D.D., som 1889 valdes till församlingens lärare, sitter där ännu (1924) kvar, en patriark, vördad och älskad av sin församling, sina ämbetsbröder och var man som känner honom. År 1921 valde församlingen till "associate pastor" S. H. Swanson.

Församlingen gick i författning om en "engelsk" församlings stiftande å Arlington Hill 1909 och anskaffade för densamma ett par passande byggnadstomter (hörnet av Greenbrier ave. och Geranium st.). Gustaf Adolf-församlingens skolhus upplåts till en början som lokal för den nya församlingens gudstjänster, och den engelska avdelningen av söndagsskolan, inalles 72 barn, överlämnade modern åt sin unga dotter.

Församlingens söndagsskola är, som nämnts, äldre än församlingen. Såväl *söndags-* som *vardags-* och konfirmationsskola ha oavbrutet pågått hela tiden av församlingens tillvaro. Av församlingens kommunikanter är ungefär hälften konfirmerade inom församlingen.

Församlingen har ock under de senare åren bedrivit söndagsskolverksamhet å Dayton Bluff, i Inver Grove och i Phalen Park. Till sistnämnda plats har församlingen flyttat sitt kapell; där är nu församling bildad (1924).

Varjehanda.

1. Etthundrasex av församlingens unga män gjorde militärtjänst under senaste krig. Två utav dem stupade i strid. En av församlingens unga kvinnor tjänade som sjuksköterska under krigstiden.

2. Tjugofemårsfest firades den 4 juli 1915 och 30-årsfest mellan den 29 juni och den 2 juli 1919.

3. Följande unga män, som varit barn i det stora Gustaf Adolf-hemmet å Arlington Hill, hava ägnat sig åt herdesysslan i Guds kyrka och församling: pastorerna E. A. Peterson, J. N. Almquist, A. H. Franzén, Aug. Lundquist, M. Martinson, Joseph C. Mattson, C. H. Olson, C. W. Johnson, Fred. Andree.

4. Denna församling har haft svåra prövningar. Dess kyrka förstördes av eldsvåda den 16 jan. 1892, och då en storm drog fram över staden den 28 oktober s. å., förvandlades den nyuppförda byggnaden till en hemsk ruin. Stora skulder tyngde församlingen. Men efter varje prövning reste hon sig på nytt i trons och bönens segrande kraft. Den hjälp som synod, konferens och systerförsamlingar beredvilligt lämnade må härvidlag även ihågkommas. Men Gud vare först och sist ärad.

STATISTISK JÄMFÖRELSE.

	Kom.	Söndagsskolbarn	Utgifter
1889.....	53	110	$ 775.96
1899.....	360	400	6,720.22
1909.....	790	438	5,940.38
1919.....	904	379	15,240.36
1923.....	1,032	576	28,274.20

3. DEN SV. EV. LUTH. EMANUEL-FÖRSAMLINGEN I ST. PAUL, MINN.

Angående det förberedande missionsarbetet i fråga om denna församling är nämnt i den Första församlingens historia.

Efter vederbörligen utfärdad kungörelse av den 7 mars 1891, undertecknad av Edwin Sundberg, John Sandberg, A. Holmstrom, John Thurnquist och Louis Olson, sammanträdde den 23 samma månad medlemmar av den Första ev. luth. församlingens i St. Paul "Mathilda street"-missionsförening i kapellet vid nämnda gata för att bilda egen församling. Pastor J. G. Hultkrans valdes till ordförande och Oskar Lönegren till sekreterare. Augustana-synodens församlingskonstitutionsförslag antogs, och ämbetsmän valdes, till diakoner: J. Sandberg, M. Swenson, Chas. Lundquist, L. Lindblom, E. Sundberg och A. Holmström och till trustier: Louis Olson, Edwin Sundberg, John P. Peterson, John Lindquist, John Sandberg och A. Holmström. Församlingens första organist blev Agnes Sundeen. Pastor J. G. Hultkrans valdes att föreståförsamlingen. Den nästföljande första maj beslutades att inköpa den Första församlingens egendom vid Mathilda st. samt att anmoda i den nya församlingen befintliga snickare att förse kapellet med "kor, predikstol och altarskrank".

Pastorer.

J. G. Hultkrans, 1891–92.

J. A. Frost, 1893–början av 1895.

L. A. Hocanzon, D.D., 1895–aug. 1900 (var pastor även i Merriam Park och Bethesda).

B. Westerlund, 1901 (i mitten av året)–okt. 1908. Pastor Westerlund stiftade Bethania-församlingen vid Turtle Lake (North Oaks) den 26 dec. 1903; han började ock 1905 missionsarbete vid Sherburne ave. och Albans st. (begynnelsen till Clara-församlingen).

C. O. Swan, B.D., febr. 1909–april 1912.

M. LeVander, B.D., juli 1912–juni 1916.

Hugo Thorene, B.D., febr. 1917–1924. Pastor Thorene har börjat missionsverksamhet vid Como st.

Under vakanser hava följande personer tjänstgjort: som vice pastorer: A. Sundberg (1895), C. A. Hultkrans (1900, 1901), A. Norén (1908), J. A. Krantz (1916); som predikobiträden: J. P. Edlund (1891, 1892, 1897, 1899), A. Westlund (1893), redaktör O. P. Ohlson (1908), stud. Paul Gustafson och Arnold Nelson samt O. F. Erickson.

Emanuel var förenad med Bethesda från 1894 till 1905.

Egendom.

Enligt kyrkostämmoprotokollet av den 26 april 1893 fick Emanuel övertaga kapellet vid Mathilda st. för hälften av dess värde, och enligt samma protokoll beslutade församlingen att bygga kyrka (60x40) med torn och klädd med tegel. År 1906 inköptes en byggnadstomt invid kyrkan, och kapellet flyttades bakom henne. Den 22 febr. 1910 fattades beslut om att sammanbygga kyrkan och kapellet. År 1900 skänktes av ungdomsföreningen en altartavla till kyrkan, och 1920 insattes ny orgel och elektrisk ljusledning.

Den 31 mars 1896 slog åskan ned i kyrkan. Skadan, som därvid uppstod, betäcktes emellertid till största delen genom brandförsäkringsmedel.

Fester. Tjugoårsfest firades i mars 1911 och 30-årsfest i mars 1921.

Statistik.

	Kom.	Söndagsskolbarn	Utgifter
1891	89	65	$ 838.92
1901	78	94	788.54
1911	315	140	4,480.90
1920	263	129	4,417.68
1923	242	211	4,341.91

4. DEN SV. EV. LUTH. BETHESDA-FÖRSAMLINGEN I SOUTH ST. PAUL.

Ett förberedande möte, å vilket dr P. J. Swärd fungerade som ordförande och pastor J. A. Frost som sekreterare, hölls den 5 febr. 1894 "med svenskarna i South St. Paul" i och för överläggning om församlings bildande, och beslutades då, att sådan skulle bildas. Officiell kungörelse om församlingsorganisation utfärdades av August Carlson, Axel Johnson, Aug. Johnson, Victor Carlson, George Carlson, Emil Carlson, John Carlson, Carl Lindgren, Per Johnson, Erik Johnson, Johannes Peterson och Carl Peterson.

Organisationsstämma hölls den 23 febr. 1894, varvid pastor J. A. Frost tjänstgjorde som ordförande och Aug. Johnson som sekreterare. Till diakoner valdes: August Johnson, Aug. Carlson och Per Johnson och till trustier: Axel Johnson, Carl Lindgren, Victor Carlson, Aug. Carlson, Erik Johnson och Emil Carlson. Till söndagsskolsuperintendent utsågs August Johnson. Pastor J. A. Frost kallades att förestå församlingen.

Pastorer och pastoratsförbindelse.

Från 1894 till 1905 hade Bethesda pastorer tillsammans med Emanuel, St. Paul.

A. Norén var församlingens pastor från sept. 1905 till början av 1909. Han började kyrklig missionsverksamhet i W. St. Paul och stiftade där i augusti 1907 Augustana-församlingen, med vilken Bethesda sedan var förenad till slutet av juli 1920. Från sistnämnda tid har Bethesda varit eget pastorat med *South Park som missionsplats.* Pastor F. G. Granquist, B.D., valdes till församlingens herde den 9 sept. 1921, flyttade 1923 och efterträddes av pastor David J. Laurence samma år.

Under vakanstider hava följande personer tjänstgjort: som vice pastorer: C. J. Carlson (1900), J. A. Frost och B. Westerlund (1901), C. A. Hultkrans (1905), A. Norén (1911), C. O. Olander (1915), L. P. Bergström (1920, 1921); som predikanter: Lars Anderson (1896–97), P. Edlund (1898–1900), stud. A. G. Hammarberg (1904), A. Westlund (1905), stud. N. Benson (1909), stud. J. F. Witting (1911) med flera.

För ovan nämnda mission i South Park användes ett flyttbart kapell, som konferensen på St. Paul-distriktets begäran år 1919 lät uppföra för en kostnad av $1,000.

Egendom.

Församlingen köpte 1895 byggnadstomt, varpå *kyrka* (28x32) samma år uppfördes. Ringklocka skänktes 1911 av Aug. Anderson och Erik Göranson.

År 1906 köpte församlingen "lotterna" 12, 13 och 14 i block 18 av So. St. Paul och uppförde därå *pastorsbostad*.

Hörnstensläggningen till den nya kyrkan (60x38) försiggick den 25 maj 1924. Den är byggd av tegel och "för övrigt modern i alla avseenden". Kostnaden gick till omkring $20,000. Kyrkan invigdes den 19 oktober 1924.

Varjehanda.

1. *Krigsminnen.* Församlingen hade nio soldater i fält under världskriget.

2. South St. Paul blev stad 1887, fick eget postkontor 1888. Stora slakterier äro förlagda där. Staden ligger i nordöstra hörnet av Dakota county.

Statistik.

	Kom.	Söndagsskolbarn	Utgifter
1895.....	27	14	$1,400.74
1905.....	68	45	465.13
1915.....	107	70	1,278.24
1920.....	114	55	2,234.23
1923.....	143	60	4,028.31

5. DEN SV. EV. LUTH. ZION-FÖRSAMLINGEN I ST. PAUL.

Församlingen, som är belägen i den delen av St. Paul som kallas Hamline, har i de officiella konferensprotokollen namnet "Merriam Park" till år 1913.

Det mesta av det som här meddelas om församlingen grundar sig på muntliga berättelser av John H. Lindgren, som varit med i församlingsarbetet så gott som från början. Församlingens äldre kyrkoböcker hava ej kunnat rådfrågas, emedan de gingo förlorade vid en eldsvåda som ruinerade kyrkan år 1914.

Svenskar slogo ned sina bopålar i Merriam Park på 1880-talet. Bland dessa voro August Nyberg, John A. Peterson, Andrew Larson, Charles Molin, John H. Lindgren, Hans Månson, John Holmberg, A. G. Johnson, Alfr. Holmstrom och S. Hessling.

A. J. Enstam, pastor i den sv. luth. Bethlehem-församlingen i Minneapolis, började missionsarbete i Merriam Park och stiftade den sv.

luth. församlingen därstädes den 11 mars 1890. Ovannämnda personer med familjer blevo medlemmar av församlingen. En av dem, Charles Molin, sällade sig en tid efteråt till baptisterna.

Såsom närvarande vid organisationsstämman, vilken hölls i Turner Hall, omnämnas å sid. 2 av den kyrkostämmoprotokollsbok, som började användas 1910, följande personer: John Hamburg, Aug. Nyberg, Martin Olson, John A. Peterson, Per Ahlgren, John Aronson, Alfr. Holmström, Peter Johnson och John Johnson, vilka "förbundo sig att antaga" föreslagen konstitution.

Alfred Holmström var församlingens förste sekreterare.

I kyrkorådets årsberättelse för 1909 kallas nämnda år ett prövningsår av dessa skäl: St. Anthony-borna hade utträtt ur församlingen och gått in i den nya Gloria Dei-församlingen, flyttningar och utstrykningar hade för resten ägt rum, och "en hemsk olyckshändelse" hade bortryckt två av församlingens trogna medlemmar.

Den lilla nybildade församlingen fick prästerlig betjäning av pastorerna A. J. Enstam, C. A. Hultkrans och J. Ternstedt. Gudstjänster och andaktsstunder höllos dels i församlingsmedlemmarnas hem, dels ock i ett par föreningssalar ("Union Hall" och "Brainerd Hall"). Församlingsverksamheten fick emellertid i sin första början från allmänhetens sida ej den uppmuntran och hjälp som den väntade och behövde, varför den ock så gott som upphörde och låg nere ungefär ett års tid. Den fick dock liv på nytt igen, då pastor A. Sundberg infann sig på platsen, gick omkring i familjerna och samlade sina landsmän omkring Guds ord och bönen. Han blev kallad av Gud att taga upp verksamheten i Merriam Park, och det så att säga omedelbart, och han var den gudomliga kallelsen hörsam. Sedan kallade ock församlingen honom till sin herde. Enligt konferensprotokollen var han församlingens pastor till början av år 1895.

Den första *kyrkan* byggdes 1900; den fick sin plats på hörnet av Fair View ave. och Thomas st. Ritningen hade uppgjorts av pastor L. A. Hocanzon, byggandet var anförtrott åt förut nämnde John Peterson, och kostnaden steg till ungefär $1,500.

Under pastor J. A. Frosts tjänstgöringstid gick församlingen oupphörligen framåt och växte betydligt både in- och utåt. Vid 1902 års början hade den 23 kommunikanter, vid 1916 års slut hade den 340.

År 1911 köptes för $1,000 nya kyrklotter i hörnet av Lafond och Aldine gatorna, där den nuvarande fina tegelkyrkan byggdes år 1912. Efter den förut omnämnda branden 1914 blev kyrkan renoverad och tillbyggd. John Peterson, som byggt den första kyrkan, fick ock bygga

den andra och år 1921 även den moderna och mycket hemtrevliga pastorsbostaden (1655 Blair st.). I november 1912 fattades beslut om att sälja den gamla kyrkan för $2,000.

Pastorer som betjänat församlingen.

A. Sundberg, 1892–95. Sistnämnda år var han pastor även i Ebenezer, Minneapolis.

1. Lutherska Libanon-kyrkan, Levis, Wis.
2. Lutherska Gloria Dei-kyrkan, St. Paul, Minn.
3. Lutherska Immanuel-kyrkan, Eau Claire, Wis.
4. Lutherska Zion-kyrkan, St. Paul, Minn.

L. A. Hocanzon, D.D., 1896–99. Var pastor även i Emanuel och Bethesda, St. Paul.

P. A. Mattson, Ph.D., D.D., var pastor även i Ebenezer, Minneapolis.

J. A. Frost, 1902–medlet av 1917; var pastor även i Hastings 1905–07, och i Salem, St. Paul, 1909–11.

J. E. Linnér, 1917—; har haft även Salem om hand.

Av män som varit med från början i församlingens arbete och varit pastorerna till stöd och hjälp och församlingen till välsignelse är det särskilt två som förtjäna ett tacksamt erkännande: August Nyberg och John H. Lindgren, den förre ständig diakon och den senare ständig trustee under vistelsen i församlingen.

Nyberg kom från Långaryd, Jönköpings län, hit till Amerika och St. Paul 1883; har varit sysselsatt med maskinarbete.

John H. Lindgren är född i Tranås, Kristianstads län, den 4 aug. 1856, anlände till St. Paul 1883; hustrun Johanna Olson är född i Färingtofta, samma län, år 1864 och kom till St. Paul 1885; makarna blevo gifta 1889. Lindgren har varit sysselsatt med stengrundläggningsarbeten.

VARJEHANDA.

1. *Krigsminnen.* Omkring 25 av församlingens unga män gjorde militärtjänst under senaste krig. Tre av dem dukade under. Två av församlingens unga kvinnor tjänstgjorde som sjuksköterskor.

2. *Fester.* Tjugofemårsfest firades den 11 mars 1915 och 30-årsfest den 7 och 8 november 1920.

STATISTISKT SAMMANDRAG.

	Kom.	Söndagsskolbarn	Utgifter
1894.....	40	25	$ 302.50
1904.....	46	50	920.20
1914.....	200	150	8,814.09
1920.....	400	220	7,099.85
1923.....	530	303	8,985.64

6. DEN SV. EV. LUTH. AUGUSTANA-FÖRSAMLINGEN I ST. PAUL, RAMSEY COUNTY, MINN.

Förarbetet i fråga om denna församling började i oktober 1905, då pastor A. Norén, som i september månad det året anlänt till South St. Paul, på distriktets och konferensens uppdrag företog vederbörlig undersökning med avseende på möjlighet av kyrklig verksamhets upptagande i den del av St. Paul, som ligger väster om floden och som vanligen kallas "The West Side".

I november 1905 öppnades av honom en söndagsskola i den tysk-luth. Salemskyrkan vid S. Robert och Bunker sts. Denna kyrka fick han på mycket billiga villkor använda såväl för gudstjänsters som söndagsskolas hållande. Barnens och åhörarnas antal var i början ej så stort, men det växte i samma mån som allmänhetens förtroende till verksamheten växte.

Församlingsorganisationsstämma hölls i nyss nämnda kyrka den 1 aug. 1907. Ordförande vid stämman var pastor A. Norén och sekreterare Gustaf Engberg. Augustana-församlingen stiftades då med ett kommunikantantal av 27. Följande personer blevo församlingens första medlemmar: J. A. Krantz och hustru; miss Anna Krantz; S. J. Ringblom och hustru; miss Hilda Ringblom; Hjalmar Ringblom; Anton Holmquist och hustru; Arthur Holmquist; Carl Carlson och hustru; Gustaf Engberg och hustru; Oscar Lindell och hustru; mrs G. H. Abbot; mrs Carolina Carlson; Charles Anderson och hustru; miss Alma Anderson; J. A. Nelson och hustru; John Erikson och hustru; John A. Helmer och hustru.

Till diakoner valdes Anton Holmquist, Oscar Lindell och S. J. Ringblom; till trustier: Carl Carlson, J. A. Krantz, J. A. Nelson, Charles Anderson, John Erikson och Gustaf Engberg.

Pastor A. Norén valdes till den nya församlingens herde, varigenom således Bethesda och Augustana blevo ett pastorat.

Pastorer.

A. Norén, B.D., 1907–maj 1909 (pastor även i Bethesda, South St. Paul).

P. E. Bergstrom, B.D., aug. 1909–maj 1911.

J. E. Eriksson, okt. 1911–1915.

J. A. Gustafson, maj 1916–aug. 1920.

Gottfred Carlson, okt. 1920–1923.

A. Norén, vice pastor 1923–1924.

Under vakansen 1909 var pastor A. Norén vice pastor, och stud. N. Benson uppehöll predikoverksamheten. Även under vakansen 1911 hade pastor Norén pastoralvården om hand, och stud. J. F. Witting var predikobiträde. 1915 tjänstgjorde C. O. Olander som vice pastor och Lars Anderson som predikant. Under vakansen 1920 var A. Norén vice pastor och stud. Paul Gustafson predikobiträde. Stud. Gustaf Grahn var predikant under 1923–24.

I och med pastor Gustafsons flyttning upphörde förbindelsen med Bethesda; i stället blev Hastings annex.

Kyrka (28x40) uppfördes å lotter i hörnet av S. Robert och E. Tyler sts. 1909; hörnstenen till henne lades den 25 april samma år. Hon användes för första gången till gudstjänst nästföljande 11 juli.

Kyrkan blev tillbyggd och försedd med undervåning 1921 för en kostnad av mellan $3,000 och $4,000. Genom denna renovering har hon blivit rymlig, ändamålsenlig och smakfull.

STATISTIK.

	Kom.	Söndagsskolbarn	Utgifter
1908.....	50	50	$ 368.85
1913.....	53	38	879.97
1918.....	96	41	2,399.61
1920.....	100	80	1,930.26
1923.....	137	83	3,410.73

7. GLORIA DEI-FÖRSAMLINGEN I ST. PAUL, MINN.

Början till denna församling var den Första församlingens i St. Paul "St. Anthony Hill Mission" med söndagsskola och predikoverksamhet. Pastor Peter Peterson, nämnda församlings lärare, och teologie studerande skötte verksamheten.

Församlingen organiserades den 4 juni 1908. Pastor Peterson tjänstgjorde därvid som ordförande. Pastor C. J. Karl, som för en tid haft missionsverksamheten på platsen om hand, var ock närvarande.

Följande personer antecknades som "charter members": mr och mrs John Thoorsell, Victor E. Thoorsell, Phoebe Thoorsell, Inez Thoorsell, G. R. Newlander, mrs Caroline Engquist, mr och mrs A. W. Engquist, mr och mrs C. A. Engquist, mr och mrs O. T. Peterson, C. W. Peterson, mrs Christina Carlgren, Anton J. Carlgren, Amanda C. Carlgren, Oscar W. Carlgren, Alexander Carlgren, mr och mrs Gustaf Carlson, Esther J. Bjorklund, mrs Josephine Anderson, mrs Maria M. Johnson, miss Alma S. Otterdahl, Aurora M. Otterdahl, Johanna M. Anderson, Olga S. Westberg, Sigrid R. Westberg, Emily E. Nelson, Selma C. Johnson, mr och mrs E. P. Holm, Maria J. Olson, Hilma C. Olson, mrs Emma B. Wilson, Huldah C. Anderson, Alice C. Johnson, Emma C. Rystedt, Edith C. Nelson, pastor och mrs C. J. Karl.

Till diakoner valdes: John Thoorsell, Alexander Carlgren och C. W. Peterson; till trustier: Gustaf Carlson, E. P. Holm och A. W. Engquist. Miss Selma Johnson blev församlingens första organist.

Pastor C. J. Karl valdes den 19 juni 1908 till församlingens lärare.

Pastor Karl resignerade från sin befattning i maj 1909 och efterträddes av pastor P. N. Sjögren, som tillträdde tjänsten i mars 1910.

Beslut om *kyrkas* byggande fattades redan 1908. Vid början av 1910 var den så pass färdig, att undervåningen kunde användas för gudstjänsterna.

Den 22 sept. 1912 hölls gudstjänst första gången i den fullt färdiga helgedomen, och den 20 nästföljande oktober invigdes den av konferensens ordförande, dr P. A. Mattson. Under år 1921 skedde till- och om-

byggnad av kyrkan, som nu rymmer över 600 personer. I sitt nya skick invigdes hon högtidligen den 19 febr. 1922.

År 1921 uppfördes ock ett modernt och stiligt pastorshus.

En piporgel, värd omkring $6,000, insattes 1923.

Församlingens egendom anses vara värd $62,000. Den ligger i hörnet av Hague ave. och Victoria st. uti ett av de finaste residensdistrikten i St. Paul.

Pastorer.

C. J. Karl, 1908–1909.

P. N. Sjögren, 1910–1915.

Roy Thelander, 1915–1920.

E. E. Rydén, B.D., nov. 1920—. (Tjänade under kriget som "camp pastor" vid Camp Wadsworth, Spartanburg, S. C.)

Varjehanda.

Aderton unga män, tillhörande församlingen, tjänade som soldater under världskriget. Tre av församlingens unga kvinnor voro därunder "Red Cross nurses".

Gloria Dei-församlingen har som medlemmar haft många framstående personer, ämbetsmän i staten och i samhället.

Alltifrån sin början har församlingen varit engelsk-talande.

Statistisk jämförelse.

	Kom.	Söndagsskolbarn	Utgifter
1908.....	50	30	$ 780.00
1913.....	152	71	4,048.61
1918.....	265	100	4,880.78
1921.....	431	160	38,624.39
1923.....	553	210	20,849.46

Som det synes, har församlingen växt ovanligt fort. Under 1921 intogos ej mindre än 120 personer i den.

Offervilligheten har varit särdeles stor. Icke heller missionen har glömts; 1921 gav församlingen extra till Kina-fältet ej mindre än $1,132.

8. DEN EV. LUTH. ST. PAUL-FÖRSAMLINGEN I ST. PAUL, MINN.

Pastor B. Westerlund från Emanuel-församlingen, St. Paul, började på hösten 1905 missionsverksamhet på det område, där Clara-församlingen befinner sig. En missionsförening och en funtimmersförening bildades, och söndagsskola upprättades. Ett f. d. norskt kapell var samlingslokal; det stod i hörnet av Sherburne ave. och St. Albans st. Detta

kapell köpte John Molin för att det ej skulle falla i främmandes händer och överlät det sedan åt den sv. luth. missionsföreningen på platsen för $1,300. Kapellet flyttades till hörnet av Central ave. och Grotto st. på lotter, vilka pastor B. Westerlund, naturligtvis med missionsföreningen bakom sig, för ändamålet hade köpt. När pastor Westerlund år 1908 lämnade trakten, anförtrodde han sin påbörjade missionsverksamhet åt St. Paul-distriktets uppsikt och vård.

Det var "på distriktspastorernas enstämmiga förslag och distriktets enhälliga tillstyrkan" som församlingsorganisation kort därefter kom till stånd.

Efter ett förberedande möte, som hölls den 30 nov. 1908 under ordförandeskap av pastor A. Norén från Bethesda i So. St. Paul, stiftades "Clara-församlingen" å möte, som hölls i förut nämnda kapell, den 21 dec. 1908. Vid mötet tjänstgjorde pastor A. Norén som ordförande och pastor A. F. Almér som sekreterare. Följande personer antecknades därvid som medlemmar:

Mr och mrs L. DeOlson, mr och mrs A. W. Tellander, mr och mrs A. M. Knutson, mr och mrs Chas. Lundquist, mr och mrs F. Shipstad, mr och mrs John Molin, mr och mrs J. A. Samuelson, mr och mrs John W. Nelson, mr och mrs P. Larson, mr och mrs C. J. Anderson, mr och mrs A. Lindblom, mr och mrs C. P. Nordehn, mr och mrs Emil Westlund, mr och mrs C. A. Swenson, mr och mrs E. Johnson, mr och mrs G. R. Bergström, John D. Westberg, mrs A. Anderson, mrs Maria Peterson, miss Nellie Peterson, miss Anna Peterson, miss Ethel Peterson, mrs Maria Olson, John Nelson, dr och mrs E. M. Lundholm, mr och mrs Chelson, mrs Anna Magnuson, mr och mrs Oscar Johnson, mrs Emma Peterson, mr och mrs A. Dahlman, Alfred Molin, Willie Molin, Arthur Lundholm, K. F. Lundholm, mr och mrs B. Reynolds.

Församlingen fick sitt namn: "Den sv. ev. luth. Clara-församlingen i Ramsey county, Minn." Den uppkallades efter den församling i Stockholm, Sverige, som bär namnet Clara. Namnet ändrades till "St. Paul" år 1923.

Till diakoner valdes: C. J. Anderson, J. A. Samuelson, John Molin, A. W. Tellander och Charles Lundquist; till trustier: K. F. Lundholm, C. A. Swenson, A. M. Knutson, G. R. Bergström och John Molin.

Den 4 jan. 1909 valde församlingen till sin lärare pastor A. Norén, som höll sin inträdespredikan pingstdagen samma år. Till slutet av maj det året hade pastor A. F. Almér uppehållit predikoskyldigheten i församlingen. Pastor Norén frånträdde pastoratet vid 1924 års slut, och Carl E. Anderson blev hans efterträdare.

Kyrkoegendom.

Kyrkan vid Central och Grotto saldes 1917 för $2,085. Samma år fattades beslut om att köpa två lotter i hörnet av Marshall ave. och Chatsworth st. De kostade $2,025.

Plan och ritning till ny kyrka antogos den 2 maj 1917; hörnstenen till den nya kyrkobyggnaden lades den 2 september samma år. Söndagen den 4 nästföljande november firades gudstjänst för första gången i kapellvåningen, vilken sedan dess fått tjäna som församlingens helgedom till år 1923, då kyrkan i sin helhet blev färdig och invigdes den 6 maj s. å.

Varjehanda.

1. Av församlingsmedlemmar, som gjort sig förtjänta av församlingens tacksamhet, må särskilt nämnas:

L. P. Hedenström, en broder till pastor P. P. Hedenström; han är modellsnickade vid "St. Paul Foundry". En av hans söner, som är läkare, är gift med pastor C. A. Hultkrans' dotter Ebba och bor i Cambridge, Minn.; en annan av dem, som ock är praktiserande läkare i St. Paul, dr Frank G. Hedenström, hör till församlingen.

Änkefru E. M. Lundholm och hennes familj; en av familjens medlemmar, Arthur Lundholm, är med. doktor.

L. DeOlson och J. A. Samuelson, som varit med från församlingens första början och tjänat henne "i Herren".

Frank Sjöstrand, byggmästare, har uppfört kyrkan.

2. *Krigsminnen.* Aderton av församlingens unga män deltogo i militärtjänst under senaste krig; en av dem stupade på slagfältet. En av församlingens unga kvinnor tjänstgjorde som sjuksköterska i ett av lägren.

3. *F. d. medlemmar, anställda i kyrkans tjänst:* Miss Nellie R. Peterson som diakonissa, Carl O. A. Sphira som lekmannamissionär i Kina.

Statistik.

	Kom.	Söndagsskolbarn	Utgifter
1909	70	65	$ 2,701.63
1912	147	130	2,128.57
1915	182	116	1,936.45
1918	193	98	4,303.72
1920	200	90	6,402.28
1923	226	89	10,667.95

9. DEN SV. EV. LUTH. SALEM-FÖRSAMLINGEN I ST. ANTHONY PARK, ST. PAUL.

Denna församling stiftades å stämma som hölls i J. M. Hedlunds hem den 10 febr. 1909. Pastor J. A. Frost tjänstgjorde därvid som ordförande och John M. Hedlund som sekreterare. Enligt Zion-församlingens i St. Paul årsstämmoprotokoll av 1910 var det medlemmar av den församlingen som bildade Salem-församlingen.

Följande personer omnämnas som "charter members" av den nya församlingen: Erik Mattson, Nels Johnson, J. Juleen, John M. Hedlund, Oscar Wallin och Nels Larson jämte deras familjer, inalles 21 kommunikanter.

De första diakonerna blevo: Erik Mattson, J. Juleen och Nels Johnson; de första trustierna: Nels Larson, J. M. Hedlund och Oscar Wallin.

Till församlingens vice pastor utsågs pastor J. A. Frost och till hans predikobiträde A. Gustafson.

Den första organisten blev miss Minnie Johnson.

Kyrka (28x36) med källarvåning uppfördes under år 1909, och gudstjänst hölls där för första gången i oktober månad det året.

Innan kyrka fanns, höllos gudstjänsterna i hemmen.

Kyrkan renoverades och försågs med elektriskt ljus 1920.

Pastorer.

J. A. Frost, 1909–11.

J. G. Hultkrans, 1912–13. (Hultkrans var pastor även i Bethel, Minneapolis).

C. E. Elving, 1914–16 (pastor även i Libanon, Minneapolis).

Som pastors medhjälpare tjänstgjorde A. Gustafson 1909 och 1915 och Aug. Westlund 1914.

Stud. John S. Benson var predikobiträde under en del av sommaren 1917.

J. E. Linnér, febr. 1918—.

Salem stod i pastoratsförbindelse med Zion, St. Paul, under Frosts tid och gör så även nu alltsedan 1918.

Krigsminnen. Tre av församlingens unga män gjorde militärtjänst under senaste krig.

Statistisk jämförelse.

	Kom.	Söndagsskolbarn	Utgifter
1909	26	40	$2,499.55
1913	60	70	1,155.80
1916	77	54	1,229.63
1920	63	48	1,054.22
1923	46	36	808.15

10. ARLINGTON HILLS ENGELSK LUTH. FÖRSAMLING.

Fredagen den 22 januari 1909 hölls i den svenska Gustaf Adolfskyrkan i St. Paul ett möte i och för organiserandet av en missionsförening, vars ändamål skulle bli "att befrämja den eng. luth. verksamheten på östsidan". Pastorerna C. J. Carlson och C. J. Karl voro närvarande. Den senare tjänstgjorde som ordförande och miss Hilda Lengby som sekreterare. Följande personer valdes till tjänsteinnehavare: pastor C. J. Carlson, hedersordförande; pastor C. J. Karl, ordförande; fröknarna Jennie Holmstöm och Hanna Bergström, sekreterare; Oscar Kunze, kassör.

Föreningen höll sedan sitt första ordinarie möte den 12 febr. 1909 i mr och mrs O. A. Kunzes hem, 612 Maryland st.

Missionsföreningen organiserades den 30 sept. 1909 till "Arlington Hill's English Luth. Church" med 19 "charter members". O. A. Kunze var ordförande och George Binder sekreterare.

Den engelska avdelningen av Gustaf Adolf-församlingens söndagsskola överlämnades till den nya församlingen.

Gudstjänsterna höllos i början uti moderkyrkans kapell med prof. E. W. Carlson vid Minnesota College som ledare.

I juni 1910 prästvigdes E. W. Carlson och blev Arlington Hill-församlingens förste pastor. Han tjänstgjorde som sådan till juni året därpå, då han flyttade till Des Moines, Iowa.

Under sommaren 1911 och julhögtiden samma år tjänstgjorde teol. stud. Nels Lundgren som församlingens predikant.

Man flyttade därefter med sina gudstjänster från Gustaf Adolf-kyrkans kapell till ett flyttbart kapell på Payne och Rose sts.

Kyrkotomt anskaffades på hörnet av Greenbrier och Geranium sts.; kyrka byggdes 1914 och invigdes den 15 febr. 1915. Den tillbyggdes 1920 för en kostnad av $4,200.

Kyrkoegendomen är värderad till $11,000.

Emellertid är det församlingens avsikt att inom en snar framtid uppföra en ny kyrka.

PASTORER.

E. W. Carlson, 1910–1911.
P. N. Sjögren, vice pastor 1911.
Nels Lundgren, B.D., 1912–1918.
A. Loreen, 1918—.

VARJEHANDA.

Arlington Hills församling hade 16 unga män i militärtjänst under senaste krig.

STATISTISK JÄMFÖRELSE.

	Kom.	Söndagsskolbarn	Utgifter
1910.....	56	90	$ 762.91
1915.....	190	170	2,570.02
1920.....	360	300	7,365.99
1923.....	550	383	8,360.86

11. DEN SV. LUTH. FÖRSAMLINGEN I HASTINGS, MINN.

Staden Hastings ligger i Dakota county omkring 20 mil sydöst om St. Paul vid Chicago, Milwaukee & St. Paul-järnvägen. Dess läge invid den punkt, där Mississippi -och Vermilion-floderna förena sig, gör den särskilt passande för timmermarknaden. Den har varit jämförelsevis rikligt försedd med sågar, kvarnar och varjehanda fabriker. Invånareantalet är vid pass 4,000 à 5,000.

Svenskar funnos här före 1860-talet. "Den mest kände av dem var vagnmakaren John Östergren från Stockholm, som bedrivit vidsträckta affärer."

Församlingen stiftades av pastor J. Magny den 12 mars 1871, då följande personer anmälde sig som medlemmar:

John Östergren och hustru, N. P. Lindquist och hustru, Fred Johnson och hustru, John Nelson och hustru, J. Fröberg och hustru, Chas. Fröberg, S. P. Christopherson och hustru, P. J. Ringström och hustru, mrs Mary Johnson, C. J. Blom, E. Åberg, Frank Åberg, Gust Peterson, N. P. Sjöquist, J. G. Lindquist, Fredrick Johnson, Otto Arvidson, Alfred Johnson, J. J. Brander, M. G. Nelson, O. Peterson, Abraham Swanson, Anna Anderson, Julia Gunnelson, Lovisa Anderson, Mary Swanson.

Till diakoner valdes J. Nelson och G. Lindquist; till trustier John Östergren, Fred. Johnson, N. P. Lindquist och G. Åberg.

Gudstjänsterna höllos till en början i en Goodtemplar-hall.

Kyrka byggdes år 1874. Den renoverades 1921 för en kostnad av $1,000.

En altartavla är skänkt av en mr Hanson "som minne av dennes bortgångna maka".

PASTORER.

J. Magny, 1871 (var då biträdande pastor i Vasa) och 1874 (var då pastor även i Cannon River).

A. Palmström, 1876–1881 (tjänstgjorde först såsom student, blev prästvigd 1877; var pastor även i Town of Welch).

J. Fremling, D.D., 1882–sommaren 1887 (var pastor även i Town of Welch).

J. Linnér, 1890–1893 (var pastor även i Lake City och Minneiska).

S. G. Swenson, 1895–1901 (var pastor även i Lake City).

J. Fremling, 1901–1902 (var pastor även i Afton).

J. A. Frost, 1905–1907 (var pastor även i Zion, St. Paul).

L. A. Hocanzon, D.D., 1908–maj 1919 (tjänstgjorde som missionär i tvillingstäderna).

Christian Svenson, 1919 (stadsmissionär i St. Paul).

Gottfrid Carlson, 1920–1923 (pastor även i Augustana, St. Paul).

Under de långa vakanserna hava studerande uppehållit predikoverksamheten: C. J. Bengston (nuvarande teol. dr och redaktör av *Luth. Companion*), A. Lind, Oscar Sandahl, H. P. Johnson, m. fl. Under vakansen 1924 sköttes församlingen av stud. Gustaf Grahn.

STATISTIK.

	Kom.	Söndagsskolbarn	Utgifter
1874.....	33	..	$1,216.50
1884.....	50	..	246.06
1894.....	60	56	369.80
1904.....	78	43	330.75
1914.....	71	20	701.85
1920.....	41	18	636.79
1923.....	58	14	860.99

Obs.: 1874 byggdes kyrkan. Församlingens egendomsvärde är $2,700.

12. IMMANUEL-FÖRSAMLINGEN, EAU CLAIRE, WIS.

Från en skriven historik, uppläst av pastor C. O. Lundquist vid församlingens 25-årsfest hämtas följande upplysningar:

"De första svenskarna som kommo hit till staden voro troligtvis Nils Gustaf Anderson (från Småland) och hans syster Christina, som bosatte sig här år 1866.

Den första svenska familjen här på platsen, John Nilsons, inflyttade år 1867 från Red Wing, Minn. Nelson dog här 1883. Den som gjorde sig mest känd bland pioniärerna var Carl Petter Johnson. Han ankom hit från Menomonie, Wis. (ursprungligen från Laholm, Sverige) 1872 och synes från början hava varit en ledare bland svenskarna. Hans släkt utgör ännu en betydelsefull del av församlingen. Eftersom svenskarna i början voro så få, och enigheten bland dem icke att skryta av, ansåg man, att det icke var mödan värt att strax söka få en församling till stånd, varför många tills vidare anslöto sig till den norska synodens församling. I förbigående må nämnas, att flera av våra medlemmar hava konfirmerats inom ovan angivna synod. Ryktet vill veta, att genom den norska synodens män blev det bekant för vår synod, att här i Eau Claire funnos svenskar som önskade svensk luthersk betjäning. Pastor Magny, som vid den tiden var bosatt i Svea, Minn., reste hit 1876 och besåg fältet. Han är en av våra kraftiga banbrytare, som här nedlagt mycket gott arbete, vilket än i dag bär sina välsignelserika frukter." (Så långt från ovannämnda historik.)

Fastän inga bestämda uppgifter därom kunna erhållas, var nog pastor Magny den som här i staden höll den första svensk-lutherska gudstjänsten. Samlingslokalen var antingen norska luth. konferensens eller norska syodens skolhus.

Svenska ev. luth. Immanuel-församlingen stiftades den 6 febr. 1883. Ordförande, pastor J. Magny; sekreterare, stud. J. E. Hedberg.

"Charter members":

Carl M. Johnson med familj från Söderala, Gävleborgs län;
Per Johan Holm med familj från Söderala;
Klas Robert Eklund med familj från Söderala;
Anders Peter Martenson med familj från Eldsberga, Hallands län;
Nils Kristoffer Svenson med familj från Harplinge, Hallands län;
Gustaf Viktor Peterson med familj från Söderala;
Carl Magnus Nilson med familj från Eldsberga;
Olof Carlström med familj från Söderala;
Olof Nyström med familj från Söderala;
Jöns Olson med familj från Laholm, Halland.
Petter Persson Eklund med familj från Söderala;
Jan Erik Janson Holm med familj från Söderala;
Olof Alfred Modin med familj från Mo, Gävleborgs län;
Carl August Svenson med familj från Bredaryd, Jönköpings län;
Sven Anderson med familj från Bredaryd;
Olof B. Johnson med familj från Torp, Älfsborgs län;

Anders Westberg med familj från Hyssna, Älfsborgs län;
John Bowman med familj från Hyssna, Älfsborgs län;
Carl Magnus Johnson med familj från Söderala;
C. E. Peterson.

Av dessa finnas nu (1921) efter 39 år endast följande personer kvar i församlingen: mr och mrs Olof B. Johnson, mrs Olof Carlström, mrs Carl M. Jonson, Gustaf Victor Peterson, mrs Andrew Westberg.

Kyrkan byggdes år 1886 och invigdes följande år av Minnesotakonferensens ordförande, dr P. Sjöblom. Den är en träbyggnad (30x60), belägen på hörnet utav Oxford ave. (förut Mill st.) och Beach st. Den rymmer omkring 200 personer. Den är försedd med torn (vari finns en god ringklocka), läktare och piporgel.

Prästgården, belägen rätt intill kyrkan, byggdes 1891. Källarvåningen är inredd till samlingslokal (för den engelska avdelningen utav söndagsskolan samt för föreningarnas sammanträden).

Pastorer som betjänat denna församling äro:

C. G. Nordström, 1887–1889.
C. A. Barr, 1890–1899.
A. A. Jacobson, 1901–1903.
C. O. Lundquist, B.D., 1904–1908.
J. E. Lorimer, B.D., 1909–1914.
J. P. Regner, B.D., 1915—.

Innan pastor Nordström tillträdde såsom ordinarie lärare, betjänades den nybildade församlingen dels av pastor J. Magny, dels ock av studerandena J. E. Hedberg, G. S. Swenson, E. F. Romanus och C. A. Hultkrans. Under förekommande vakanstider hava följande studerande uppehållit predikoverksamheten: N. J. Lundahl, A. T. Lundholm, Marcus Skarstedt m. fl., samt prof. J. F. Lindblom och pastor C. O. Olander.

Söndagsskola påbörjades utav stud. Romanus. Första sammankomsten hölls den 4 jan. 1885 i mr och mrs O. Carlströms hem. Miss Lillian E. Johnson, som många år varit "County School Superintendent", har alltsedan 1910 varit föreståndare för den engelska avdelningen av söndagsskolan.

Immanuel-församlingen har stått i pastoratsförbindelse med Libanonförsamlingen i Levis, Town of Garfield, Jackson county, Wis., ända från början av den kyrkliga verksamheten i dessa trakter. Avståndet mellan församlingarnas kyrkor är 42 mil (37 mil järnväg och 5 mil landsväg).

Av de 35, vilkas namn stå på församlingens "Honor Roll" sedan världskrigets sorgliga dagar, voro en kapten, tre sergeanter, fyra korporaler och en Red Cross nurse med i Frankrike. Fyra unga män stupade på slagfältet, en sårades.

STATISTISK JÄMFÖRELSE.

	Kom.	Söndagsskolbarn	Utgifter
1887	61	54	$2,560.00
1897	120	60	1,035.20
1907	168	90	1,635.32
1917	235	80	2,253.83
1920	284	95	5,060.24
1923	311	87	4,919.50

13. DEN SV. LUTH. LIBANON-FÖRSAMLINGEN, LEVIS, WIS.

(Town of Garfield, Jackson County.)

De första svenskarna på platsen voro: Anders Anderson, Lars Lund, Nils Svenson, John P. Brynteson, Fredrick Hägg, Lars Falk, John B. Lund, Andreas Peterson, Emanuel Person, Ole Person, Anders Anderson, Nils Svenson, Emanuel Olson. Nästan alla från Dalsland.

Pastor C. J. Maxell höll första gudstjänsten härstädes i Anders Andersons d. ä. hem omkring år 1880.

Libanon-församlingen stiftades den 30 maj 1883, varvid stud. J. E. Hedberg tjänstgjorde som ordförande och Emanuel Person som sekreterare. Följande personer ingingo i församlingen som medlemmar:

Lars A. Lund med familj från Blomskog, Värmland.

Alfred Peterson och hans hustru från Blomskog.

Anders Anderson med familj från Ärtemark, Dalsland.

Per Olson med familj från Torrskog, Dalsland.

Änkan Katrina Person med familj från Nössemark, Dalsland.

Anders Wilhelm Person från Torrskog och hans hustru Maria Karolina från Blomskog, Värmland.

Samuel Person mad familj från Nössemark.

Fredrick Hägg med familj från Ärtemark.

Andreas Peterson med familj från Ärtemark.

Ole Person med familj från Nössemark.

Emanuel Person med familj från Nössemark.

Nils Svenson med familj från Laxarby, norra Dalsland.

Gustaf Anderson med familj från Ärtemark.

Kristian Olson från Laxarby.

Lars Falk med familj från Västergötland.

Johan Severin Peterson från Torrskog, Värmland, och hans hustru Anna Lovisa Peterson (född Person) från Nössemark.

Frans L. Lund och hans hustru från Blomskog, Värmland.

Änkan Anna Maria Peterson från Torrskog.

Maria Johannesson från Laxarby.

Anders Anderson, son till ovan nämnde Anderson från Ärtemark.

Carl Ludvig Person, son till Per Olson från Torrskog.

C. J. Svenson och G. A. Svenson, söner till Nils Svenson från Laxarby.

Kommunikanternas antal vid församlingens stiftande var 48. Av dessa finnas (1922) endast åtta kvar i församlingen, nämligen Anders Anderson, Ludvig Person, mr och mrs William Person, mrs Johanna Hägg, C. J. Swenson, G. A. Swenson och Frans Lund.

Pastorer har Libanon-församlingen haft gemensamt med Immanuel-församlingen i Eau Claire, med vilken församling hon utgjort och ännu utgör ett pastorat.

Egendom.

Kyrka (30x42) byggdes 1889, den har torn och ringklocka.

Gravgård, tillhörande församlingen, är belägen en mil från kyrkan.

Egendomen är uppskattad till $3,200.

Varjehanda.

1. *Krigsminnen.* Fem av församlingens unga män voro inmönstrade såsom soldater medan världskriget rasade. Tre av dessa fingo följa vårt lands fanor till Frankrike. Alla kommo oskadade tillbaka.

2. En församlingsmedlem, som särskilt förtjänar tacksam hågkomst, är Ludvig Person. "I cirka 15 år tjänstgjorde han såsom organist och har ännu (1922) hand om ledningen av kören. Med undantag av nagot år strax efter församlingen hade kommit till stånd har mr Person tjänat hela tiden såsom församlingens sekreterare. Han äger samhällets stora handelsbod, har haft god framgång i sin affär. Rätt många personer som varit i finansiella svårigheter har i honom funnit en hjälpsam vän. Han är nu samhällets skattuppbärare och har beklätt under årens lopp flera andra ämbeten i sin kommun (Town and School district). På det kyrkliga området har han även i ord och handling bevisat sig vara en varmhjärtad samfundsvän."

3. Av kommunikanterna äro 21 födda i Dalsland och 11 i andra svenska provinser, en i Norge och 74 i Amerika. Alla barnen, 50 till

antalet, äro födda i detta land. Det är således endast en tredjedel av medlemsantalet som kommit från det gamla fäderneslandet.

4. Avståndet mellan Immanuel-församlingen i Eau Claire och Libanon är omkring 40 mil. Libanon-församlingens kyrka är belägen nära fem mil från järnvägsstationen. The North Western (The Mondovi Line) är den närmast liggande banan. De flesta medlemmarna bo rätt nära kyrkan, men somliga hava tre fjärdedels mil till den, några bortåt 11 mil och en familj omkring 18 mil.

STATISTISK JÄMFÖRELSE.

	Kom.	Söndagsskolbarn	Utgifter
1887.....	50	..	$.....
1897.....	55	20	257.17
1907.....	95	24	461.82
1917.....	107	20	762.08
1920.....	107	35	1,282.41
1923.....	94	38	1,645.48

14. BETHESDA DIAKONISSFÖRSAMLING.

Alldenstund en diakonissanstalt avser församlingsarbetets mångartade behov och fostrar personliga krafter för dessas avhjälpande, så har en sådan anstalt helt naturligt behov av att sta i så nära förbindelse som möjligt med församlingen. Detta icke blott för att bliva förtrogen med hennes arbete och de behov, som där ständigt förekomma, utan särskilt därför, att då diakonissan ständigt får giva ur sitt inre andliga förråd, måste hon försättas i tillfälle att också inhämta ur församlingens rika förrådshus sådant som kan tjäna till liv och gudaktighet såväl för henne själv som för dem hon kommer att giva sin tjänst. Ett diakonisshem kunde förbliva förlagt alltför långt från någon kyrka, och i följd därav komme diakonissan att gå miste om det som skulle vara det mest väsentliga för hennes liv, arbete och fostran. Därför har varje sådan inrättning en församling inom sitt område, där Guds ord predikas och sakramenten förvaltas. Genom det sålunda upprättade nademedelsämbetet ställes systern under den Helige Andes tuktan och fostran alldeles såsom den vanlige medlemmen i församlingen.

Till en sådan församling höra alla systrarna, och där behålla de sitt medlemskap, var deras arbetsfält än mande förläggas. Men då de äro skilda från denna sin egen församling, äga de rättighet att begagna sig av församlingsförmåner där de arbeta eller vistas. De tillhöra samfundet och giva kyrkan sin tjänst, därför känna de sig hemma var de än komma eller vart de bliva sända.

År 1909 stiftades Bethesda diakonissförsamling av de systrar, som då vistades vid anstalten och som utgjorde ungefärligen ett tjogtal. Den 8 mars 1905 hade i den då uppförda delen av hospitalet inretts ett mycket snyggt och inbjudande kapell, som då invigdes till en hospitalhelgedom, och som sedan varit systrarnas och för övrigt hela hospitalfamiljens kyrka, där de samlas till sina gudstjänster och övriga uppbyggelsemöten. Den lilla församlingen är mycket verksam för mission och annan välgörenhet och gläder sig över att hava många av sina medlemmar ute på hednamissionsfälten såväl som ock på olika områden här hemma. Hon tar också med glädje del i samfundets pålagor och drager sig aldrig undan eller tillåter sig att uppföras på restlängden.

Enligt hospitalets och hemmets äldre konstitution var hospitalföreståndaren diakonisshemmets och därför även församlingens pastor. Enligt den nya konstitutionen väljes församlingens pastor av styrelsen.

Vid 1923 års slut bestod församlingen av 22 kommunikanter. Under året hade utgifterna gått till $399.35.

15. DEN SV. EV. LUTH. BETHANIA-FÖRSAMLINGEN VID NORTH OAKS.

Församlingens organisationsstämma hölls den 26 dec. 1903 uti skolhuset, distr. 35, Ramsey county. Pastor B. Westerlund från Emanuelförsamlingen i St. Paul var därvid ordförande och F. A. Leander sekreterare.

Till de första medlemmarna av församlingen hörde utom nedan nämnda diakoner och trustier även Carl Morrell och F. A. Leander. De flesta av dem arbetade i början på J. Hills "farm" i North Oaks. De nuvarande församlingsmedlemmarna äro allesamman jordbrukare och hava vackra egendomar.

De första diakonerna blevo Alfr. Gustafson, John Norén och Richard Sjöstedt; de första trustierna: Gust. Rohr, E. H. Erickson, Gust. Shiden, Gust. Asplund och C. A. Carlson. Den första organisten var miss Anna Olsen.

Pastor B. Westerlund valdes att tills vidare betjäna församlingen med predikan och pastoralvård.

Gudstjänster höllos i början uti skolhus (skolhuset vid Hills farm, skolhuset vid Turtle Lake och det östra skolhuset "nära Peter Olsens").

Församlingen intogs i konferensens gemenskap först 1910.

Pastorer.

B. Westerlund, 1904–1908 (pastor i Emanuel, St. Paul).

C. O. Swan, 1909–1912 (pastor i Emanuel, St. Paul).

Johannes Lundquist, 1913–1914 (var pastor även i White Bear, Afton och Bethesda, So. Stillwater).

J. A. LeVine, 1914–1917 (var pastor även i White Bear).

H. Thorene, 1918— (pastor i Emanuel, St. Paul).

För resten hava Aug. Lundquist och stud. Fred Erikson tjänat som predikanter, den förre då och då mellan åren 1904 och 1906, den senare under sommaren 1910.

Egendom.

Gustaf Rohr skänkte år 1907 tomt till *kyrka*, som byggdes under åren 1909 och 1910.

En acre land inköptes 1921 för att användas till *gravgård*.

Församlingens egendom är värderad till $1,500.

Församlingens kyrka ligger 7 mil från White Bear och 12 mil från St. Paul.

Statistik.

	Kommunikanter	Utgifter
1910	24	$690.21
1915	50	445.84
1920	48	609.74
1923	50	804.95

16–17. Pastoratet Phalen Park–White Bear Lake.

16. CARMEL-FÖRSAMLINGEN, PHALEN PARK, ST. PAUL, MINN.

Början till denna församling var en söndagsskolverksamhet, som Gustaf Adolf-församlingen upptog i denna del av staden. Detta arbete leddes av diakonerna Oscar L. Olson och C. J. Carlson, men något varaktigt hem hade denna verksamhet ej under dess första tre à fyra år. Den höll till först i en tom handelsbutik och senare i ett tillbygge till Harrison-skolan. År 1923 inköpte Gustaf Adolf-församlingen tvenne tomter å hörnet av Earl och Geranium gatorna. Dit flyttades det kapell, som församlingen ägde på Dayton's Bluff, och söndagsskolan fick ett hem, som den tog i besittning i juli månad 1923.

Då började även engelska gudstjänster att hållas söndagligen i detta kapell; de leddes växelvis av diakonen Oscar L. Olson och pastor S.

Hjalmar Swanson. Församling blev stiftad med 50 kommunikanter och 32 barn såsom "charter"-medlemmar den 14 mars 1924. Konferensens president, dr P. A. Mattson, tjänstgjorde såsom ordförande vid organisationsmötet och pastor S. Hjalmar Swanson såsom sekreterare. Församlingen intogs i konferensens gemenskap samma år. Tillsammans med församlingen i White Bear utgör den pastorat. Pastor har ej ännu erhållits, men gudstjänster ha regelbundet hållits varje söndag sedan dess stiftelse. Den har betjänats av studerandena Arthur Pierce och Adolph Dickhart. Den hade vid 1924 års slut en söndagsskola på 140 barn och en kvinnoförening med 50 medlemmar.

17. DEN EV. LUTH. FÖSAMLINGEN VID WHITE BEAR LAKE, RAMSEY COUNTY.

Församlingen stiftades vid ett möte som hölls å "Hotel Chateaugay" vid Bear Lake den 3 maj 1888. Pastor G. Wahlund från Spring Lake var därvid ordförande, och P. J. Lindgren tjänstgjorde som sekreterare. Följande personer anmälde sig som församlingsmedlemmar: Fredrik W. Benson, Peter Johnson, Frank Benson, Carl Oskar Benson, Gustaf Lindsten, John Johnson och P. J. Lindgren samt deras familjer. Till diakoner valdes P. J. Lindgren, F. E. Benson och John Johnson, till trustier F. W. Benson, C. Oscar Benson och Gustaf Lindsten.

Pastor G. Wahlund kallades "att tills vidare betjäna församlingen med pastoralvård".

Församlingen intogs i konferensens och synodens gemenskap 1890.

Pastorer.

G. Wahlund, 1888–1890.

J. Magny, vald den 10 nov. 1890, tillträdde 1891 och tjänstgjorde till år 1900. Magny hade därjämte församlingarna i So. Stillwater och Afton till 1896 och sedan församlingarna Balsam, Immanuel (Clayton) och Ebenezer (Amery) i Wisconsin.

A. F. Almér, B.D., D.D., betjänade församlingen som vice pastor mellan åren 1900 och 1910. Almér var därjämte pastor i Forest Lake till medlet av 1906.

Johannes Lundquist, vald den 10 april 1910, tillträdde samma år; tjänstgjorde till 1914 och var samtidigt pastor i So. Stillwater och Afton.

John A. LeVine, 1914–1922. LeVine var pastor jämväl i Bethania, North Oaks, till 1918 och sedan 1916 pastor i White Bear Lake och So.

Stillwater. Under 1923 var C. O. Bergquist i Forest Lake vice pastor i White Bear.

Söndagsskola inrättades 1890. Charles Sandahl, P. J. Lindgren och miss Ella Lindgren hava tjänat som föreståndare för densamma. Enligt konferensprotokollen har söndagsskola hållits inalles omkring 16 år och *församlingsskola* ett år (1892).

Egendom.

Kyrkotomter inköptes redan 1888. *Kyrka* började byggas 1889 och blev fullt färdig 1891.

Egendomen är värderad till $3,000.

Statistisk jämförelse.

	Kom.	Söndagsskolbarn	Utgifter
1888.....	..	..	$250.50
1898.....	22	8	139.08
1908.....	20	6	273.76
1918.....	80	..	549.08
1920.....	86	..	689.03
1923.....	69	17	538.52

Tillägg: Pastoratsförbindelsen White Bear–So. Stillwater är nu upplöst, och White Bear tillsammans med Phalen Park skall från 1924 utgöra ett pastorat inom St. Paul-distriktet.

DEN INRE MISSIONSFÖRENINGEN I ST. PAUL.

Denna förening tillhör visserligen icke direkt distrikt och konferens, men den är tillkommen på distriktets rekommendation samt stiftad och väsentligen underhållen av personer som höra till St. Paul-distriktets församlingar.

Den stiftades den 6 maj 1915 med ett medlemsantal av 114 personer. Organisationen hade förberetts vid en bankett, vartill församlingarnas i St. Paul styrelser blivit inbjudna. Den ägde rum den 22 april 1915 och bevistades av 75 personer.

Föreningens förste ordförande var pastor A. F. Almér, och den förste sekreteraren var pastor A. Norén. Från och med 1917 har pastor Norén varit dess ordförande.

Föreningen har upprättat ett hem för unga kvinnor: "The Lutheran Young Women's Home". Hemmet inrymdes i ett hus (677 University ave.) som köptes för $7,500. Det öppnades högtidligt den 10 juli 1919.

Det har plats för omkring 30 gäster. Det fick övertaga husgeråd och möbler efter den Första församlingens i St. Paul "Bethania-hem" och kan därför på sätt och vis anses som en fortsättning därav.

Syster Sofi Hillberg är hemmets föreståndarinna. Utom henne har föreningen i sin tjänst diakonissan syster Irene Anderson.

Som föreningens sekreterare och kassör har C. J. Larson, Minnesota Stats Tidnings affärsföreståndare, tjänat.

MINNEAPOLIS-DISTRIKTET.

MINNEAPOLIS-DISTRIKTET blev år 1910 avsöndrat från St. Paul-distriktet, som då bestod av 29 församlingar. Av dem erhöll det nya distriktet 19. Det består för närvarande (1924) av 28 församlingar.

Kommunikantantalet (i början av 1924): 7,782; kyrkor: 24; pastorsbostäder: 10; egendomsvärde: $559,903.

Staden Minneapolis hade enligt officiell folkräkning år 1920 inom sig 61,514 "svenskar" (26,709 födda i Sverige och 34,805 födda i Amerika).

1. DEN SV. EV. LUTH. AUGUSTANA-FÖRSAMLINGEN I MINNEAPOLIS.

(Efter 1908 års jubelalbum och församlingens festskrifter.)

Redan på våren 1851 bosatte sig i Minneapolis den förste svensken, en mr Nyberg, och han fick bo där ensam svensk för två år. Så småningom letade sig en och annan landsman hit, och år 1857 kom pastor P. Carlson från Carver för att uppsöka svenskarna här. Han fann då en svensk familj på en farm, där nu norra Minneapolis är beläget. I denna familjs hem samlades stadens då kända svenskar, summa sju, förutom nämnda familj, och där höll pastor Carlson den första lutherska predikan i denna stad, vars flesta församlingsmedlemmar äro lutheraner. I denna stad bo och vistas omkring 70,000 à 80,000 av svensk börd.

Svenskarnas antal här var icke mer än mellan 40 och 50 år 1865, men flera av dessa hade kärlek till Guds ord och önskade få ordnad församlingsvsverksamhet ibland sig.

Tillfälliga predikobesök gjordes av pastorerna P. Carlson, E. Norelius och A. Jackson. Man predikade i skolhus samt i hemmen, oftast i C. G. Vannströms bostad, stundom hos Aug. Johnson.

Emellertid stiftades Augustana-församlingen av pastor P. Carlson den 16 april 1866. De som underskrevo beslutet härom voro fyra familjer och fyra drängar, inalles 12 kommunikanter: Peter Jonson med familj, Carl Gustaf Vannström med familj, Johan Aug. Johnson med familj, Ole Hanson med familj, H. Lindberg, Nils Mauritz Vannström, S. Törnquist och Peter Peterson. I sanning en ringa början till den stora och mäktiga Augustana-församlingen, modern till nästan alla de sv. luth. församlingarna i Minneapolis, som tillhöra Augustanasynoden.

De första diakonerna voro Johan Aug. Johnson, C. G. Vannström och Alfred Johnson; de första trustierna: C. G. Vannström, Ole Hanson och Peter Peterson.

På hösten 1867 fattades beslut om att köpa kyrkobyggnadstomt (lot 6, block 110) på hörnet av Washington och 13de ave. S. för en summa av $400. Församlingens gudstjänster höllos vid den tiden i "Knickerbocker Schoolhouse" (7de ave. och 7de st. S.). Den 13 april 1868 fattade församlingen beslut om att å den köpta tomten uppföra en kyrka ("60x38, 20 fot hög, med götiska fönster"). Nästföljande maj utträdde de norska medlemmarna ur församlingen, vilken "vid sin stiftelse var skandinavisk".

Om den första "goda tiden" i Augustana-församlingen i Minneapolis säger dr Norelius: "Mycket enkelt gick det också tillväga här i början. De hade ingen egen pastor, utan de kringboende besökte dem så ofta de kunde. Pastor Carlson och jag kommo hit, även pastor Jackson kom hit ibland. Och så gick det en längre tid. Vi höllo våra gudstjänster först i — en köttbod — ja, det hade varit en köttbod förut, fastän den nu stod öde och tom. Jag vill icke säga att detta var så betydelsefullt, men det visar, att allt gick mycket enkelt till. Sedan kommer jag ihåg, att de hyrde ett skolhus, tillhörande en amerikansk församling, i vilken rektor Knickerbocker var predikant, och där höllo de sig en längre tid. Sedan, som man vet, så byggdes den första kyrkan på Washington ave. Och jag kommer ihåg, att predikstolen var som ett slags disk, och det kändes åtminstone lågkyrkligt att stå bakom densamma. Men det har alltid varit en törst efter Guds ord i denna stad, och om det är denna törst, som drager folket tillsammans, så går det nog ändå, och det är gott att de komma."

I oktober 1868 var *kyrkan* så pass färdig, att den kunde användas vid gudstjänsterna. Den 26 okt. 1869 kallades J. G. Sjöquist till lärare, ehuru han icke var ordinerad. På grund av att Sjöquist ej blev prästvigd av Augustana-synoden, utan av Norra Illinois-synoden, blev ställningen i församlingen ohållbar. Den 14 aug. 1871 beslutade församlingen att utträda ur synoden. Men redan den 10 sept. 1872 beslutade hon att åter ingå i Augustana-synoden och mottogs av densamma vid synodalmötet i Galesburg den 27 september samma år.

Den 19 mars 1872 kallades pastor Auslund till vice pastor, och den 6 aug. 1872 kallades studerande C. A. Evald till lärare. Denne unge, begåvade man antog kallelsen, och efter erhållen ordination samma år upptog han arbetet i församlingen.

Om *prästhus'* byggande fattades beslut i april 1873. Huset, som uppfördes, står kvar å 13:de ave. och Washington, fast med annan ägare.

Sistnämnda år råkade församlingen i så stora ekonomiska svårigheter, att den beslutade sälja sin skuldsatta kyrka. Detta beslut behövde dess bättre icke verkställas, utan Herren bekände sig till verksamheten, så att kyrkan kunde behållas, och medlemsantalet förökades ansenligt. Vid denna tid började församlingen bedriva stadsmission, och det första resultatet var stiftandet av Bethlehemsförsamlingen pa norr den 23 okt. 1874. Även i östra Minneapolis upptogs missionsarbete, och allt såg lovande ut, men så resignerade den älskade och avhållne läraren för att antaga kallelsen från Immanuel-församlingen i Chicago. Evald fick det vittnesbördet om sig, att "han var älskad av vänner och fiender", "en man som stod bakom sitt ord".

Sommaren och julen 1875 tjänstgjorde här stud. C. B. L. Boman.

I januari 1877 kallades pastor J. Auslund för tredje gangen, och till de rättrognas stora glädje antog han kallelsen och flyttade till Minneapolis. Hans tjänstetid här blev en luttringstid för bade församlingen och pastorn, under vilken de, som ville bliva vid den lutherska läran, allt mera befästades däri, under det andra lämnade församlingen, lockade av de många lärdomsväder, som da oroade sa mångas sinnen. Men glädjen över erhållen pastor blev kort för församlingen, ty pastor Auslunds hälsa började snart vackla, och redan den 26 april 1878 avsomnade han stilla och fridfullt efter ett rastlöst arbete under många år. Pastor Auslund var innerligt älskad av sin församling, sorgen och saknaden var stor.

Den 14 augusti 1878 kallades pastor J. Ternstedt, numera kyrkoherde i Sverige. Han antog kallelsen och verkade inom församlingen till 1887. Under hans trogna verksamhet byggdes den nya kyrkan, som församlingen alltsedan brukat, vid hörnet av 11te ave. och 7de st. S. Kyrkan, som blev fullt färdig sommaren 1883, hade "i reda penningar" kostat $23,219.74. Den gamla kyrkan hade ar 1881 blivit såld för $1,000.

Församlingen tillväxte både i inre och yttre hänseende, och näst Gud har hon pastor Ternstedt att tacka för den framgång hon rönte under hans nioåriga verksamhet.

Pingstdagen den 20 maj 1888 höll pastor C. J. Petri sin inträdespredikan i församlingen, och har han alltsedan varit dess kloke och driftige skaffare.

I juli 1891 kallades pastor J. A. Krantz till pastorsmedhjälpare "för att upptaga arbetet i södra Minneapolis", där nu "Ebenezer" är beläget.

Här torde det ej vara ur vägen att anföra en liten episod från ett av Krantz' tidigare besök i Minneapolis. Det var under Ternstedts dagar. Krantz berättar: "Jag var på genomresa från Augustana College och stannade över en söndag i Minneapolis. På lördagen hade jag och en studerande, som var anställd att hålla skola i församlingen, gjort vår uppvaktning i prästgården, vilket vi ansågo vara helt tillbörligt, och vid avskedet blev jag anmodad att predika på söndagskvällen. Modet var då som sedan icke mer än till nödtorftigt behov, och följden blev, att då jag inträdde på söndagskvällen i den gamla kyrkan och såg predikstolen som jag skulle uppträda på litet senare, blev jag betagen av vad skådespelare behaga kalla 'stage fright', och i stället för att gå mot predikstolen vek jag av till läktaruppgången och kröp ner i den mörkaste vrå jag kunde finna för att icke bliva upptäckt." Där satt sedan gossen tyst och stilla och kröp ej fram trots offentlig förfrågan från pastorns sida, om ej någon sett till aftonens predikant. Ternstedt själv fick predika, men vad Krantz sedan fick för besväret förmäler ej historien.

Om en liknande händelse, som dock fick ett lyckligare resultat, berättar dr Petri: En lördag på hösten år 1885 kommo han, som då var lärare vid Gustavus Adolphus College, hans fru och en av hans medlärare, dr E. J. Werner, till Minneapolis för att besöka den sedvanliga utställningen därstädes. Sällskapet tog in hos en god vän, C. Strömberg, som då bodde på "River Flats", och låg i hans gästvänliga hem över natten till söndagen. På sabbatsmorgonen begåvo de sig till Augustana-kyrkan för att bevista gudstjänsten där, men försiktigtvis hade de ställt det så, att de kommo något efter gudstjänstens början, så att pastor Ternstedt ej måtte "få tag i dem". De stego helt trygga in i kyrkan just som pastorn läste de sista orden av trosbekännelsen. Kungörelserna, som då lästes före predikan, avslutade han med de orden: "Jag ser, att vi hava här ibland oss tvenne professorer från G. A. College, nämligen pastorerna Petri och Werner; den ene av dem predikar nu för oss här i högmässan och den andre i kväll." De voro således upptäckta, trots sin tillbakadragenhet, och man kan väl någorlunda förstå dr Petris känslor, när den gode pastorn kom ned till honom där han satt, bävande, på sin undangömda plats, och helt gemytligt ledsagade honom, oförberedd som han var, till predikstolen. Och så fick professorn "på rak arm" hålla predikan för en talrik menighet, som till sista plats fyllde kyrkan.

Såsom frukt av Augustana-församlingens missionsverksamhet hava följande församlingar i Minneapolis blivit bildade:

AUGUSTANA-FÖRSAMLINGENS BARMHÄRTIGHETSKOLONI, MINNEAPOLIS, MINN.

1. Missionshyddan. 2. Hem för unga flickor. 3. Ålderdomshemmet. 4. Barnhemmet. 5. Syster Botilda Swensson.

1. *Bethlehem* 1874. Året näst förut började Augustana arbetet i norra Minneapolis.

2. *Emanuel* 1884. År 1878 upprättade församlingen söndagsskola i östra Minneapolis; den anspråkslösa början till den stora framgångsrika Emanuel-församlingen.

3. År 1884 påbörjades missionsverksamhet i "River Flats". Såväl söndagsskola som fruntimmersförening stiftades, och ett kapell byggdes, där regelbundna gudstjänster höllos. Detta kapell såldes 1889 till de böhmiska lutheranerna, men försäljningssumman lades åsido som grundplåt för kyrkobygget i södra Minneapolis, där *Ebenezer* år 1892 kom till stånd.

4. *St. Pauli*-församlingen är ock ett av Augustanas barn; det föddes 1887.

5. *Zion*. Fastlagstiden 1892 påbörjades missionsverksamhet i västra Minneapolis. Andaktsstunder höllos först i hemmen och sedan i hyrd lokal i en butik i närheten av Lake st. och Nicollet ave., där söndagsskola stiftades. Kvinnoförening blev ock organiserad. Å samlingslokalen vid Pillsbury ave. stiftades församlingen 1893.

6. Den 26 april 1903 började en söndagsskola i S. E. Minneapolis. Till en början hyrdes lokal (en tid "Minneapolis Academy"); men sedan köptes för $1,200 en kyrka med tomt på Essex st. mellan Oak och Ontario. När sedan *Saron*-församlingen stiftades (1909), skänkte Augustana densamma sin kyrkoegendom på Essex st.

7. På årsstämman 1908 beslutades, att en engelsk församling skulle stiftas. En passande kyrkoegendom å 10de st. och 13de ave. S. inköptes för den engelska verksamhetens räkning, och *Messias*-församlingen stiftades i september 1908.

Pastorer.

J. Auslund (v. p. 1872, ord. pastor från 1877 till april 1878).
C. A. Evald, D.D. (1872 till 1875).
J. Ternstedt (slutet av 1878 till 1887).
C. J. Petri, D.D. maj 1888—).
Stud. C. B. L. Boman tjänstgjorde här som predikant sommaren 1875.

Skolor.

Söndagsskolan. Denna har varit till stor välsignelse bland det svenska folket i Minneapolis. Genom påbörjad söndagsskolverksamhet i olika stadsdelar har, såsom ovan visats, församlingen lagt grund till nya församlingar.

Augustanas söndagsskola, den första svenska i Minneapolis, stiftades den 17 augusti 1867, och J. A. Johnson blev dess förste föreståndare. Från 1894 har även "engelsk" söndagsskola hållits i församlingen.

Församlingsskola har hållits nästan varje år av församlingens tillvaro, i början åtta månader om året.

Sång och musik

har Augustana-församlingen alltid varit intresserad av och ivrat för under sitt arbete i Guds rikes tjänst. Den har en piporgel, vars inköpspris var $5,000, och flera sångföreningar. Organister av yppersta slag har hon haft i sin tjänst, såsom Bergquist (Victor Bergquists fader), vilken innehade både organist- och skollärarетjänsten i församlingen, direktörerna Norman och C. E. Öberg, professor J. Victor Bergquist och dr Joshua Larson.

Varjehanda.

1. *Personer inom församlingen, vilka inträtt i kyrkans tjänst som pastorer eller missionärer:* E. O. Valberg, dr C. P. Friberg (läkaremissionär i Kina), G. Wahlund, P. E. Ording, A. Melin, C. P. Edblom, E. O. Stone, Emil E. T. Anderson, A. Aaron, A. P. Säter, Oskar A. Elmquist, P. Fridlund, M. J. Lönner, A. Norén, V. E. Holmstedt, C. A. Callerström.

En av församlingens unga kvinnor, Hilda Anderson, är missionär i Kina.

2. 122 av församlingens unga män tjänstgjorde som soldater under senaste krig. Två av dem dogo därunder.

3. År 1924 uppförde församlingen ett präktigt och modernt pastorshus å 1823—11te ave. S., vari pastorsfamiljen inflyttade i september månad samma år.

Statistisk jämförelse.

	Kom.	Söndagsskolbarn	Utgifter
1866	12	...	$.....
1871	90	...	.....
1882	568	...	15,376.41
1892	1,087	500	8,034.30
1902	1,165	730	7,888.30
1912	1,120	391	9,124.02
1920	1,155	273	18,092.56
1923	1,143	349	18,289.93

Augustanas församlingsdiakoni.

I fråga om inre missions- och barmhärtighetsverksamhet är Augustana-församlingen i Minneapolis "makalös" inom Augustana-synoden och har i detta avseende en vacker historia.

Den 27 aug. 1894 utfärdade församlingens kyrkoråd en begäran till diakonissanstalten i Omaha, Nebr., om att få en diakonissa. Begäran blev beviljad, och den 1 nov. 1895 anlände därifrån syster Cecilia Nilson. Hon blev således församlingens första diakonissa. Hon flyttade i början av 1905.

Den 17 nov. 1896 hyrdes en lägenhet (1307—8th st. S.), vilken fick namnet *"Missionshyddan"*. År 1901 den 22 augusti flyttade man med verksamheten in i ett hyrt, större hus (1100—8th st. S.).

Grupp från Augustana-församlingens ålderdomshem. Dr C. J. Petri i mitten.

Sommaren 1908 begärde församlingens Kvinnomissionsförening av församlingen rätt att inköpa egendomen 1405—10th ave. S. till "Missionshydda". Egendomen blev köpt för $12,000 och invigdes den 6 september sistnämnda år för sitt ändamål.

Barnhemmet invid "Hyddan" byggdes 1915 och invigdes den 17 oktober det året.

År 1920 i november invigdes högtidligen tvenne större byggnader: den ena (1415—10th ave. S.) till ålderdomshem och den andra (1004 E. 15th st.) till hem för unga kvinnor. Dessa byggnader kostade tillsammans $60,000.

Diakoniverksamheten i församlingen har nu fem avdelningar: Barnhemmet, Flickhemmet, Ålderdomshemmet, ett s. k. Hospitium, och Diakonisshemmet, som är verksamhetens centralpunkt och systrarnas fristad.

Värdet av den egendom, på vilken församlingens diakoni inrymmes, utgör omkring $150,000.

Denna verksamhets angelägenheter skötas av en styrelse, som församlingens Kvinnomissionsförening väljer, och vars självskrivne ordförande är församlingens pastor. Superintendenten för verksamheten är ock "ex officio" medlem av styrelsen. Styrelsen är skyldig att årligen meddela församlingen redogörelse för sin verksamhet.

Mrs Emma Nicholson, husmoder vid Augustana-församlingens ålderdomshem, samt hennes åldriga moder, som ock är dr Alf. Bergins moder.

Denna verksamhet har under sin 25-åriga tillvaro bringat andlig och lekamlig välsignelse till en hel skara av barn, av fattiga, sjuka och åldringar, som helt visst prisa Gud för den hjälp som de genom densamma erhållit.

Följande diakonissor hava längre eller kortare tid varit anställda vid inrättningen: Cecilia Nilson, Hulda Hultquist, Ingrid Anderson, Bothilda Swenson, Anna Johnson, Josephina Rose, Helga Swanson, Nellie

Peterson, Esther Erickson, Allie Gassman, Hilda Erickson, Anna Collin, Elin Hultin, Carolina Frank.

För närvarande (1921) tjänstgöra där systrarna Bothilda Swenson, superintendent; Hilda Erickson, som förestår ålderdomshemmet, och Augusta Anderson, som har hand om flickhemmet.

Syster Ingrid Anderson är församlingsdiakonissa.

Unga kvinnor från församlingen, vilka blivit diakonissor vid diakonissanstalten i Omaha: Ingdina Rundquist, Anna Johnson, Anna Collin, Hulda Hultquist, Josefina Rose, Hilda Färdig, Helga Swanson, Amanda Carlson.

Från Augustana-församlingen, belägen i Minnesotas största stad, som ock varit och är den svensk-amerikanska befolkningens i staten hjärtpunkt, har andligt ljus banat sig väg icke blott till stadens olika delar utan även till samhällen när och fjärran inom den vidsträckta statens gränser; ty var män och kvinnor, som stått i förbindelse med den församlingen, gått fram eller slagit sig ned, hava de utövat ett mäktigt kristligt inflytande på folk och seder.

In Memoriam.

Fru Axel Anderson.

(En Herrens tjänarinna, som "arbetat mycket i Herren").

Fru Anderson var född den 17 juli 1854 i Dalby församling, Malmöhus län. År 1880 kom hon till Amerika och bosatte sig i Dakota. Flyttade efter nagon tid därifrån till Minneapolis, Minn., och bodde där till sin död. Efter ett tolvårigt äktenskap med N. Peterson, en av Augustana-församlingens grundläggare, ett äktenskap som avbröts genom mannens död, ingick hon nytt äktenskap med Axel Anderson.

Efter en genomgången svårare operation avled fru Anderson plötsligt och oväntat den 2 augusti 1915.

"Bakom denna yttre ram av ett rikt och verksamt liv framträda många rika och vackra minnen, väl värda att bevaras. Ett av de vackraste är det, att fru Anderson dog som en troende kristen. Detta utgör nyckeln till en hel rad av andra rika minnen. Sin församling var hon tillgiven som få, och sällan saknades hon i kyrkan. Med varmaste intresse omfattade hon Augustana-församlingens mission, och hon var ett av missionshyddans trofasta stöd, så länge hon levde. Två gånger om året samlades regelbundet missionshyddans barn i herr och fru Andersons hem vid den vackra sjön Calhoun. Sedan förfriskningar serverats, tågade hela skaran ned till ångbåtsbryggan, och en lusttur företogs kring

sjön. Medan fru Anderson ännu låg som sjukast, omringade de små värnlösa barnen hennes make, undrande hur snart de fingo komma ut på båtfärd igen, och när de hörde att hon var svårt sjuk, grepos deras hjärtan av sorg, och även den sjuka blev djupt rörd, då hon fick höra barnens önskan och deltagande.

Fru Anderson var även livstidsmedlem i Kvinnornas hem- och hednamissionsförening inom Augustana-synoden, medlem av Minnesota College Art Society samt en synnerligen verksam medlem inom Concordia lasarett-föreningen i Minneapolis, vars verkställande kommitté hon tillhörde.

Vid sidan om dessa bestyr utövade fru Anderson en ej ringa verksamhet bland fattiga och nödställda, och många voro de personliga besök hon gjorde bland dessa för att lindra deras nöd. Till allt detta våga vi också lägga hennes vänsälla väsen och innerliga fröjd i att uppmuntra och tjäna. Städse stod makarna Andersons hem öppet, och hennes outtröttliga lust att glädja och tjäna sina vänner skall sent glömmas av alla dem, som gästat detta hem."

2. DEN SV. LUTH. BETHLEHEM-FÖRSAMLINGEN I MINNEAPOLIS, MINN.

Bethlehem-församlingen i norra delen av Minneapolis är en frukt av Augustana-församlingens missionsverksamhet.

Församlingen stiftades den 25 sept. 1874 av Augustana-församlingens dåvarande herde, pastor C. A. Evald. Louis Dahl tjänstgjorde som sekreterare vid organisationsstämman. Såsom orsak till församlingens bildande angives: 1) att den svenska befolkningen i denna del av staden betydligt förökats, 2) att en del av densamma känt behov av ett ordnat kyrkosamfund.

Församlingens första medlemmar voro: Olof Hillman, Olof Höglund, Carl P. Peterson, Carl Palmer, Gust. Appelgren, Nels Bergström, Louis Dahl och Andrew Dalin med familjer. Ingen av dem finns nu kvar i församlingen.

De första diakonerna voro: G. Appelgren, N. Bergström och C. P. Peterson; de första trustierna: Louis Dahl, G. Appelgren och N. Bergström.

Redan på organisationsstämman fattades beslut om att bygga kyrka å "lotter", som H. A. Gale för det ändamålet donerat (lot 1, block 18, Gale's add., 10th st. N., Minneapolis).

Församlingens historia kan uppdelas i fyra perioder.

1875–1883.

Genombrottets tid.

Den satsen "all vår början bliver svår" kan här med allt skäl tillämpas. Under denna, församlingens första tid gällde det för henne att tum för tum kämpa sig fram. Det ena hindret efter det andra fick hon med nöd bryta sig genom. Värst var det väl i slutet av 1877 och början av 1878. Vid sistnämnda års ordinarie kyrkostämma anmäldes, att församlingen hade 16 röstberättigade medlemmar och dessutom sju stycken som stodo kvar så att säga "på nåder". Något längre fram på året "utträdde nio stycken" (av dem fem diakoner och två trustier), emedan "de inte ville bestå under den rena och sanna lutherska bekännelsen". Det var väl icke mycket kvar av församlingen då, och man måste betrakta det som ett Guds under, att hon kunde resa sig efter ett sådant slag.

Bethlehem var under denna hårda tid lik en hjord utan herde. Visst hade det ett och annat besök av Augustana-pastorer, men de hade ju i sina egna församlingar nog och mer än nog av arbete och kunde med allra bästa vilja ej lämna Bethlehem någon kraftig hjälp; det fick på det hela taget reda sig "så gott det kunde". Tidtals och med uppbjudande av all sin förmåga var församlingen i stånd att hålla sig med någon predikant. Så verkade inom församlingen stud. C. J. Petri under fyra månaders tid 1878, studerandena J. Norling och Aug. P. Seger samt kateket A. G. Westling mellan 1879 och 1881, A. Stenborg 1882 och stud. A. J. Enstam den senare delen av 1883.

Emellertid byggdes *kyrka* (40x30) mellan åren 1875 och 1877; den invigdes 1878.

År 1882 inköptes en ny kyrkobyggnadstomt (lot 6 av Newhall's subdivision, block 4, på 6te gatan mellan 11th and 12th aves. N., Minneapolis), och kyrkan flyttades dit samma år.

Under åren 1879–1881 hade Bethlehem predikant tillsammans med Götalunds församling ("Long Lake").

1884–1892.

Det rastlösa byggandets tid.

Uti pastor A. J. Enstam, A.M., nyss vorden präst, fick församlingen sin förste ordinarie pastor. Och det var efter en något mer än tioårig tillvaro av möda och kamp. Ung, begåvad och väl utrustad för sin kallelse, tog Enstam oförskräckt itu med sitt arbete.

Kyrkobyggnadsfrågan särskilt var under Enstams tid den brännande frågan. Oupphörliga rådplägningsmöten och stämmor höllos, och vad

en föregående stämma beslutat upprev en följande. Enligt kyrkostämmoprotokollet av den 8 maj 1888 blev emellertid resultatet i fråga om plats för ny kyrka det, att församlingen bortbytte sina kyrkotomter i Newhall's subdivision av Case & Moore's Add. mot lot 1, bl. 14 i Brown's Add. (sydöstra hörnet av 14de ave. N. och Lyndale ave.). Församlingen fick lämna $500 i mellangift.

Ny kyrka började byggas sistnämnda år på den nya platsen; hörnstenen lades i september; undervåningen togs av församlingen i besittning strax före jul samma år; men fullt färdig blev ej kyrkan förrän i början av 1891 och invigdes vid en stor fest, som hölls den 14 juni det året, och vid vilken Augustana-synodens uppburne vältalare Olof Olsson, C. A. Evald och C. A. Swensson voro närvarande.

Trots alla de yttre göromål: möten, resor, subskriptioner m. m., som genom kyrkobygget och dess förberedelse föllo på pastorns lott att utföra, verkade han dock i första hand för församlingens andliga uppbyggelse genom sina gedigna predikningar och sin helgade personlighet.

I september månad 1892 lämnade den högt värderade och mycket avhållne församlingsherden sitt Bethlehem, som han med outtröttlig iver och trohet tjänat.

Under åren 1888 och 1889 tjänstgjorde stud. E. Florén som predikobiträde i församlingen.

1892–1912.

En missionstid.

Pastor J. G. Hultkrans' tjänstgöringstid i Bethlehem utmärkes av ett ganska flitigt missionsarbete. Församlingen söker utvidga sina gränser, och hennes hjärta vidgas av kärlek till landsmän som i hennes närhet stå utanför kyrkans landamären.

Kyrklig verksamhet upptages vid Camden Place 1893, och församling bildas där hösten 1895; vidare vid 32nd ave. N. och 4th st., där ett skolhus uppföres, och för en kort tid även på ett par andra ställen.

En diakonissa, Anna Nelson, stod i församlingens tjänst år 1900.

Av andra märkliga händelser, som timade under denna period, äro följande de viktigaste:

Hednamissionssällskapets stiftande den 4 september 1901.

Konferensens ungdomsförbunds möte 1902.

Minnesota-konferensens årsmöten 1897 och 1909.

Tjugoårsfest 1894, 25-årsfest i okt. 1899, 30-årsfest i sept. 1904.

En piporgel insattes i kyrkan 1902 av orgelföreningen; kostnaden var $2,400.

Den 11 april 1912 inkom till församlingens kyrkostämma en begäran från 22 personer om utträde och om rätt att bilda egen församling "i trakten mellan Bethlehem och Salem". På denna begäran gavs ej något svar, åtminstone icke ett för petitionärerna tillfredsställande.

Hultkrans avgick från herdesysslan i Bethlehem i juni 1912 efter ett 20-årigt troget och självuppoffrande arbete i församlingens tjänst.

1912–1921.

Den jämna utvecklingens tid.

Efter en kort vakans, under vilken dr C. J. Petri var församlingens vice pastor, fick denna åter ordinarie lärare uti pastor Edw. Schuch, A.M. Han tillträdde herdesysslan i Bethlehem i medlet av nov. 1912.

Församlingen skaffade sig *pastorsbostad* år 1913 (1427 Fremont ave. N.).

Missionsverksamhet bedrives fortfarande i kapellet å 32dra gatan (Lowry ave.) samt i ett norskt kapell vid Newton ave.

Förhållandet mellan Bethlehem och Bethel regleras till ömsesidig belåtenhet.

Fyrtioårsfest firas 1914.

Engelska språkets användning vid skol- och predikoverksamheten vinner mer och mer terräng. Enligt kyrkostämmobeslut av den 10 okt. 1919 intaga det svenska och det engelska språket lika stor plats i fråga om fördelningen av gudstjänsttiderna. Söndagsskolarbetet utföres nästan uteslutande på engelska.

Pastor Schuch var under senare delen av 1921 hemsökt av sjukdom och avled den 30 december det året. Kinamissionären D. W. Vikner samt en och annan pastor för resten uppehöllo sedan predikoverksamheten i församlingen, tills hon på nyåret 1923 fick ny pastor i Emil Swenson från Marinette, Wis.

Bethlehem-församlingen har, såsom redan nämnts, bedrivit en flitig och vittomfattande söndagsskolverksamhet. De män som i detta arbete stått pastor närmast och längst tjänat äro: S. P. Sabom, P. M. Shelin, J. P. Ellström, A. T. Rydell, A. W. Johnson och N. A. Pearson.

Av män, som i kärlek till församlingen och i verksamhet för dess väl föregått andra med gott exempel, kunna nämnas: S. P. Sabom och Aug. Jackson; bägge, ehuru döda, leva dock inom församlingen i varm och tacksam hågkomst.

Israel Nelson, född i Ekeberga församling, Kronobergs län, den 22 jan. 1832; kom till Amerika 1869; var medlem av Augustana-försam-

1. Luth. Bethlehem-kyrkan, Minneapolis, Minn.
2. Luth. Gustaf Adolf-kyrkan, Minneapolis, Minn.
3. Luth. Emanuel-kyrkan, Minneapolis, Minn.
4. Luth. Libanon-kyrkan, Minneapolis, Minn.
5. Luth. Bethany-kyrkan, Minneapolis, Minn.
6. Luth. St. Paul's-kyrkan, Minneapolis, Minn.
7. Luth. Augustana-kyrkan, Minneapolis, Minn.

lingen sedan 1870; var enligt pastor J. G. Hultkrans' uppgift i 1908 års jubelalbum en av dem som organiserade Bethlehem-församlingen och tjänstgjorde inom den som styrelsemedlem till sin död den 12 juni 1884.

STATISTISK JÄMFÖRELSE.

	Kom.	Söndagsskolbarn	Utgifter
1876	50	...	$ 280.00
1886	120	100	1,189.98
1896	394	225	4,260.36
1906	478	300	5,111.79
1916	377	328	7,268.10
1920	505	285	10,121.20
1923	520	205	14,002.71

Värdet av församlingens egendom är enligt 1921 års konferensreferat $30,225.00.

IN MEMORIAM.

Pastor Edward Schuch.

Pastor Schuch föddes den 5 april 1871 i Jönköping, Småland, ankom till Amerika 1889, studerade vid Augustana College and Theological Seminary, där han avlade studentexamen 1897 och prästexamen 1904. Det senare året prästvigdes han i Lindsborg, Kansas, på kallelse från Messias-församlingen i Austin, Chicago, Ill. Denna församling har han tvenne gånger betjänat. Under den tid, som inföll emellan dessa båda tjänsteterminer, var han lärare för Zion-församlingen i Chicago. Sedan 1913 har han förestått Bethlehem-forsamlingen i Minneapolis.

Det var icke blott genom sin prästerliga verksamhet han gjorde sig känd. Han var även författare. I en mängd av tidningar och tidskrifter inflöto tid efter tid, år efter år, alster från hans penna. Det var i synnerhet korta berättelser som han då skrev. Stilen var intressant, och han kunde förtälja en historia så, att folk ville både höra och läsa den. Dessutom har han riktat vår litteratur med böcker. Av dessa kunna vi nämna "Tvenne familjer" och "Emigranterna". Ett på engelska utgivet arbete: "Castles and Abbeys of England in Poetic and Romantic Lore", var väl från flera synpunkter det värderikaste han producerat. (Korsbaneret.)

3. DEN SV. LUTH. EMANUEL-FÖRSAMLINGEN I MINNEAPOLIS, MINN.

Om den första början till den kyrkliga verksamheten på det område, som nu representeras av Emanuel-församlingen, berättar en av hennes "charter members", Andrew Dahlgren: "Det var år 1872; en allmän väckelse gick fram bland vårt folk i staden bland unga och gamla. Man samlades på möteslokalerna och i kyrkorna; man bad, läste och sjöng; till och med på gatorna hördes andliga sånger ljuda. Jag var då diakon i Augustana-församlingen, och jag kände mig manad att göra något för Herren bland landsmännen i mitt grannskap. Jag och ett par trosbröder, A. M. Anderson och Charles Nelson, hyrde ett rum uti ett hus vid Main street, där vi samlades till bön och Guds ords betraktande om aftnarna; vi till och med anställde en predikant bland oss. Efter någon liten tid hyrde vi lokal i en stor byggnad, tre våningar hög, en barack med 360 rum uti, belägen vid 1st ave. och 2nd st. S. E. Där höllo vi till flera år med våra bönemöten och vår lovande söndagsskola, som Augustana-församlingen sedan tog om hand."

Härom skriver Peter R. Melin uti programmet för Emanuel-församlingens 30-årsfest: "År 1872 påbörjades i sydöstra Minneapolis en söndagsskola med tre lärare och tio barn. Lärarna voro A. Dahlgren, A. M. Anderson och Charley Nelson. Denna privata söndagsskola fortgick under sex års tid, varefter den år 1878 omhändertogs av Augustana-församlingen, och fortgick den i ytterligare sex år på detta sätt. Den 2 aug. 1884 inlämnades till Augustana-församlingen en petition, underskriven av 18 av dess på östsidan boende medlemmar, med begäran att få stifta egen församling. Begäran beviljades, och redan den 18 i samma månad hölls organisationsmöte i M. E. kapellet å Broadway och Jefferson streets, då 31 personer inskrevos såsom 'charter members'." Närvarande vid mötet voro tre pastorer: J. Ternstedt, Augustana-församlingens herde, samt A. Melin och G. H. Trabert. Ternstedt ledde förhandlingarna, och Nils Lind tjänstgjorde som sekreterare. Augustana-synodens förslag till församlingskonstitution antogs oförändrat, och församlingen fick sitt vackra och betydelsefulla namn: "Emanuel". Enligt *officiella* handlingar stiftades församlingen den 21 aug. 1884.

Namnen å de första församlingsmedlemmarna meddelas härmed:

Pastor Alfred Melin, född i Göteborg, Sverige, den 22 april 1853; till Amerika 1869; prästvigd den 22 juni 1884. Död.

Andrew Dahlgren och hustru Kajsa; han född i Ör, Dalsland, den 12 mars 1842, hon född i Holm, Dal, den 20 febr. 1835; till Amerika

1869; hon avled den 14 maj 1909; han är ännu medlem av församlingen; f. d. byggnadsentreprenör; har varit en av församlingens trognaste och mest verksamma arbetare, i synnerhet under dess barndomsdagar. En fosterdotter till Dahlgren är gift med Augustana-pastorn J. H. Nelson.

Jonas Dahlgren och hustru Gerda; han född i Ör, Dalsland, den 1 sept. 1854, hon född i Grönby, Malmöhus län, den 1 april 1854; till Amerika: han 1870, hon 1878; han död 1891, hon 1902.

Carl J. Nelson och hustru Hedda Sofia; han född i Myresjö, Jönköpings län, den 31 mars 1845, hon född i Wallsjö, samma län, den 7 juli 1839; till Amerika 1867; hon avled 1899; han flyttat 1907.

Nels Lindh och hustru Anna; han född i Holmby, Malmöhus län, den 7 juli 1855; till Amerika 1880; flyttade till Bruno, Minn., 1914.

Louis Larson och hustru Sofia Karolina; han född i Råda, Värmland, den 10 juli 1851, hon född i Nora, Örebro län, den 23 mars 1855; "dropped" 1905.

Lars Nelson och hustru Karolina; han född i Sunne, Värmland, den 27 sept. 1847; hon född den 14 sept. 1847; "dropped" 1891.

Hans Hanson och hustru Anna; han född (?), hon född den 24 jan. 1845; till Amerika: han 1884, hon 1869; utstrukna 1889.

L. G. Swenson och hustru Maria; han född i Grinstad, Älfsborgs län, den 15 febr. 1854, hon född i samma socken den 30 mars 1857; till Amerika: han 1880, hon 1882; flyttat 1908.

C. J. S. Bolmgren och hustru Johanna; han född i Tönnesjö, Halland, den 4 dec. 1859, hon född i samma socken den 1 dec. 1857; till Amerika 1880; äro ännu församlingsmedlemmar. Bolmgren har varit församlingen till stor tjänst och välsignelse, "en av dem som gjort mest i fråga om att tjäna och hjälpa".

Mrs Maria Peterson, född i Karlanda, Värmland, den 3 juli 1834; till Amerika 1872; avled den 29 juni 1919.

Peter Nelson, född i Gryt den 16 nov. 1857; till Amerika 1879; till Minneapolis 1884; utstruken.

Wilhelm Berglund, född i Holm, Älfsborgs län, den 21 maj 1863; till Amerika 1882; hör ännu (1921) till församlingen.

Frank Hanson, född i Färglanda, Älfsborgs län, den 29 okt. 1847; hustru Matilda Maria, född den 9 okt. 1853; till Amerika: han 1881, hon 1880 (från Norge); till Minneapolis 1884; flyttat.

Augusta Wassberg, född i Trankil, Värmland, den 24 dec. 1859; till Amerika från Norge 1881; flyttat till Sverige 1897.

August Larson, född i Sunnemo, Värmland, den 29 nov. 1858; till Amerika 1881; är medlem av församlingen.

Anna Kristina Artler, född den 13 okt. 1855, "vistas på okänd ort".

Anna Peterson, "på okänd ort".

Minnie Olson, född i Västergötland den 12 sept. 1859; till Amerika 1883; "dropped".

Andrew Anderson, "på okänd ort".

Samuel Swenson, född i Ör, Dalsland, den 26 april 1839; till Amerika 1880; till Minneapolis 1884; "dropped".

John Bodin, född i Gunnarskog, Värmland, den 21 febr. 1868; till Amerika 1884; "på okänd ort".

Till diakoner valdes Carl Nelson, Andr. Dahlgren och Peter Nelson; till trustier: Jonas Dahlgren, Hans Hanson, Nils Lindh och C. J. S. Bolmgren.

Emanuel-församlingen har under drygt, ihärdigt arbete och i Guds kraft oupphörligen gått framåt. Fromma, insiktsfulla och duktiga skaffare eller herdar har hon haft. Arbetsbördan och ansvarsbördan hava ofta nog varit mer än tunga. Församlingens protokoll tala snart sagt oupphörligen om skuldbördor, om ständiga subskriptioner och insamlingar, men också om en enig, framåtsträvande, trogen och offervillig menighet. Den ena segern har vunnits efter den andra. Om en härlig seger kunde församlingens trustier å senast hållna kyrkostämma (1921) vittna, i det de förkunnade, att de jämte flera andra av församlingens driftiga män, en här 40 man stark med den outtröttlige N. P. Eklund i spetsen, mellan den 19 och 26 sept. 1920 upptagit en subskription på $11,787.39 till kyrkoskuldens utplånande. Var det väl underligt, att församlingen och hennes pastor den 27 nov. 1921 firade ett högstämt jubileum i glädje över att hon nu för första gången under sin levnad var vorden riktigt fri från skuld? Ja, församlingen kände sig så tacksam även mot sin pastor den dagen, att hon överraskade honom med en gåva på $850. En av hennes förra pastorer, O. A. Nelson, blev ihågkommen med $100 vid samma tillfälle.

Församlingen har bedrivit en ganska framgångsrik verksamhet i den "inre missionens" intresse. Åren 1888–90 höllos predikningar och bönemöten i "New Boston" uti diakonen Aron Carlsons hem, och 1893 fattades formligt beslut om "att börja missionsverksamhet i New Boston", det område där Gustaf Adolf-församlingen nu befinner sig.

Mellan åren 1896 och 1898 övades "mission" å "Columbia Heights" och i "North Town". Missionsfältet i sistnämnda del av staden "överlämnades 1899 till pastor J. O. Cavallin i Camden Place".

År 1909 beslöt församlingen återigen att börja missionsverksamhet i "New Boston" eller "N. E. Minneapolis". Frukten därav blev söndagsskola samt föreningars och församlings bildande. "Kapellmansföreningen" där petitionerade hos församlingen om rätt till att stifta egen församling, och petitionen beviljades den 17 sept. 1914. (Jfr. uppgiften om "skolor" samt Gustaf Adolf-församlingens historia.)

Även i Fridley missionerade Emanuel. Kvinnoförening stiftades där 1911; söndagsskola anordnades; ungdomsförening och konfirmandförening kommo till stånd. C. A. Nelson skänkte en acre land till kyrkotomt, och ett kapell uppfördes däråa 1914; fullt färdigt och inrett blev det 1915. Församling stiftades där 1916.

Pastorer.

A. Melin (1884–juli 1888).

A. J. Enstam, vice pastor (1888).

A. Carlson (vald den 13 aug. 1888, tillträdde jan. 1889, resignerade 1894 i april och flyttade sedan till Sverige, där han nu är kyrkoherde inom Västerås stift).

O. A. Nelson (1894–okt. 1909).

O. A. Elmquist, B.D. (vald den 24 nov. 1909, tillträdde i början av april 1910, flyttade den 26 sept. 1916).

J. Torell, vice pastor (1916).

G. K. Stark, B.D. (vald d. 12 dec. 1916, tillträdde den 1 maj 1917—.

Följande hava tjänstgjort under vakanser eller ordinarie pastors tjänstledighet: pastorerna P. A. Wenner, A. J. Enstam och P. P. Hedenström (1888); stud. E. Florén (1890), pastor A. Jackson (1892), pastor O. A. Nelson (1909), kat. Aug. Westlund (1909, 1913, 1922).

Skolor och lärare.

Söndagsskolan har utövat en kraftig och välsignelserik verksamhet. Enligt konferensprotokollen var antalet av församlingens söndagsskolbarn: år 1885—70, 1890—100, 1895—150, 1900—250, 1910—414, 1920—385.

Församlingen uppehöll söndagsskolverksamhet i "New Boston" i slutet av 1880- och början av 1890-talet, i S. E. Minneapolis 1906 och i huset no. 1200 Como ave. 1909. Efter 1912 nämnas ej vidare i protokollen om de två sistnämnda söndagsskolorna.

Från juni månad 1911 övade församlingen söndagsskolverksamhet i en norsk luth. kyrka (hörnet av 27de ave. och Lincoln st. N. E.). Det är från denna verksamhet som Gustaf Adolf-församlingen leder sitt ursprung.

Församlingsskola har hållits varje år av församlingens tillvaro med undantag av de fyra senaste åren (1918–21).

Antalet barn i församlingsskolan var 1885—70, 1895—40, 1905—83, 1915—73, 1917—40.

Egendom och byggenskap.

Församlingen köpte redan samma år som hon stiftades en gammal baptistkyrka, belägen i hörnet av 5th st. och 4th ave. S. E. 1893 förvärvade hon genom köp de lotter, varpå den nuvarande kyrkan befinner sig, i hörnet av Monroe st. och 13th ave. N. E.; de kostade omkring $3,500. År 1894 såldes den förra egendomen för $3,900. *Kyrka* började byggas å den nya egendomen 1894; hörnstenen lades den 6 november det året. Kapellvåningen användes för gudstjänsterna mellan åren 1896 och 1899. Sistnämnda år i maj flyttade man upp i övre våningen med gudstjänsterna; fullt färdig blev kyrkan 1904 och invigdes det året den 21 augusti i sammanhang med firandet av församlingens 20-årsfest. En ny piporgel insattes 1910; den kostade $3,500, varav Andrew Carnegie betalade hälften. År 1912 undergick kyrkan en grundlig reparation för en kostnad av mellan $4,000 och $5,000 och 1917 återigen en sådan för $3,131.74. Vid den senare restaureringen skänkte A. C. Ekelund ett vackert klockspel till kyrkan, mr och mrs Emil Anderson de sjuarmade ljusstakarna, Dahlin Bros. & Davis "altar-plattformstolar", N. P. Eklund "bookstand" och "hymnboard". Den 24 mars 1918 avtäcktes en ny altartavla, skänkt av W. N. Peterson med familj och Carl O. Dahlström.

Kyrkan, som rymmer omkring 1,000 personer, är utomordentligt vacker, ett konstverk.

Till *pastorshus* inköptes år 1917 egendomen 1415 Madison st. för $3,300. Redan samma år beslöt församlingen att uthyra eller sälja den. Ett annat hus, detsamma som nu är pastorsbostad (1310 Jefferson st. N. E.), inköptes år 1918 för ett pris av $5,800. Det gamla prästhuset såldes 1919.

Församlingen köpte 1912 ett norskt luth. kapell (27th ave. och Lincoln st. N. E.) med lotter för ett pris av $1,000. Detta kapell är nu Gustaf Adolf-församlingens i Minneapolis kyrka.

Församlingens egendom var i början av 1921 värderad till $65,000.

Varjehanda.

1. *Fester och större möten.* Femtonårsfest den 21 aug. 1899. Konferensmöte den 13–17 nov. 1900. Tjugoårsfest den 20–22 aug. 1904. Tjugofemårsfest aug. 1909. Minneapolis-distriktets Lutherförbunds

höstmöte 1910. Konferensmöte febr. 1914. Trettioårsfest den 21–23 aug. 1914. Synodalmöte den 5–11 juni 1918.

2. *Krigsminnen.* Ej mindre än 75 stycken av församlingens unga män tjänstgjorde som soldater under senaste krig. Flera av dem voro "overseas" och deltogo i blodiga drabbningar. Ingen av dem stupade eller blev dödligt sårad.

Statistisk jämförelse.

	Kommunikanter	Utgifter
1884.....	54	$ 1,747.00
1894.....	190	1,449.70
1904.....	391	7,477.90
1914.....	834	11,542.94
1921.....	900	11,814.41
1923.....	892	15,796.78

4. DEN SV. EV. LUTH. ST. PAULI-FÖRSAMLINGEN I MINNEAPOLIS.

På reformationsdagen den 31 okt. 1887 samlades i pastor J. Ternstedts hem några av södra Minneapolis' svenskar för att organisera sig till en sv. luth. församling. Följande personer tecknade sina namn för medlemskap i den nya församlingen.

Johan Enok Landeen och hustru Anna.
John August Sederberg och hustru Carrie.
Carl Johnson och hustru Augusta.
Pastor Johannes Ternstedt och hustru Anna.
Nils G. Dahlstedt och hustru Hanna Sofia.
N. P. Peterson och hustru Anna.

Pastor Ternstedt ledde som ordförande organisationsstämman, och N. G. Dahlstedt var sekreterare. Församlingen fick sitt officiella namn: "Svenska Ev. Luth. St. Pauli-församlingen i Minneapolis, Hennepin county, Minn." Augustana-synodens församlingskonstitutionsförslag antogs. Till trustier valdes: N. G. Dahlstedt, N. P. Peterson och Johan E. Landeen.

Å ajournerad stämma den 4 nästföljande november valdes till diakoner: Gustaf J. Bergstedt, N. P. Svanberg och J. A. Sederberg.

Till att börja med höllos gudstjänsterna på "Tollefson's Hall", Franklin och 15de gatorna, men redan följande år lyckades församlingen köpa en kyrka, belägen på 25te gatan och Bloomington ave., för ett pris av $3,500.

Först år 1889, sedan den uppfyllt ett par fordringar, som moderförsamlingen Augustana uppställt, blev St. Pauli-församlingen intagen i konferensens och synodens gemenskap.

I början av sin tillvaro tycks församlingen hava haft ganska stora svårigheter att övervinna. I sin årsrapport 1890 yttrar pastor Ternstedt bland annat: "Det flydda året har varit ett prövningens år i många hänseenden, och vi hoppas med Guds hjälp icke behöva genomleva många sådana. — Modlöshet och slapphet ha inträngt i församlingen." 1891 beslöt församlingen "att ingå till Augustana-församlingen med begäran, att den övertager församlingen med dess egendom, fordringar och skulder". De villkor, som Augustana därvidlag uppställde, ansåg sig emellertid St. Pauli-församlingen ej kunna uppfylla. Det gick så långt, att församlingen vid 1892 års konferensmöte hemställde till konferensen, huruvida den ansåg, att församlingen borde upplösas. Konferensen gav församlingen det svaret, "att hon fortfarande borde existera", och beviljade henne ett understöd av $300. Hon fick då nytt mod, och efter att förgävas hava kallat flera pastorer till lärare, fick hon äntligen 1892 ett jakande svar från teol. stud. Swan Johnson. Med hans ankomst skedde en vändning i förhållandena, och allt började ljusna. Sedan dess har församlingen oupphörligen gått framåt, och under den nuvarande pastorns mer än 25-åriga ledning och vård har den växt oerhört, så att den nu (1921), vad kommunikanternas antal beträffar, är näst den största inom konferensen.

År 1919 ansåg sig församlingen vara nödsakad "att anställa ytterligare en pastor att arbeta särskilt bland de unga", och hon valde samma år "till associerande pastor fältpastorn Nels Lundgren".

Pastorer.

J. Ternstedt (1887–1890).

Swan Johnson (juli 1892–våren 1895). Johnson hade vård även om församlingen i Hopkins.

E. O. Stone, D.D. (maj 1895—), var pastor även i Hopkins 1895 och 1896 samt i Ebenezer 1897–98.

Nels Lundgren, B.D., "associate" (maj 1919–22).

Som predikanter under vakanstider tjänstgjorde A. Palmstrom (1891–92), stud. Swan Johnson (julen 1891–92), kat. Aug. Westlund under sommaren 1906, då pastor Stone besökte Sverige.

Skolor.

Alltifrån sin början har församlingen bedrivit en välsignelserik *söndagsskolverksamhet.*

Mellan åren 1897 och 1905 bedrev församlingen söndagsskolverksamhet i en norsk kyrka (17de ave. och Lake st.) under ledning av A. P. Wetter (1897), G. W. Olson (1898–1900) och John G. Swanson (1901–05). Å årsstämman 1906 anmäldes, att "söndagsskolan vid Lake st. flyttat och ingått tillsammans med söndagsskolan i den nya kyrkan".

År 1911 började en av St. Pauli-församlingens medlemmar, J. E. Boström, söndagsskola i sitt hem (3817—10de ave. S.). Den inlemmades i församlingens söndagsskolesystem. Boström var föreståndare för densamma till år 1917. Skolan blev 1913 flyttad från Boströms hem till ett "hyrt kapell" vid 39de gatan och 10de ave.; mellan 1915 och 1920 fick den hålla till i den "Eng. Luth. Nazareth Church", 40de gatan och 10de ave. Sistnämnda år flyttade den in i eget hem — kapellet som uppfördes vid Chicago ave. och 39de gatan. Denna söndagsskola utgjorde första början till den framgångsrika kyrkliga verksamhet som nu (1921) bedrives av St. Pauli-församlingen där i trakten. Enligt 1921 års konferensprotokoll hade församlingen 555 söndagsskolbarn, som undervisades av 68 lärare. Enligt 1922 års konferensprotokoll hade församlingen 685 söndagsskolbarn och 81 söndagsskollärare.

Församlingsskola har hållits nästan varje år av församlingens tillvaro en sex à åtta veckor.

Egendom.

År 1904 såldes den redan förut nämnda kyrkan vid 25te gatan och Bloomington ave., och tvenne tomter i hörnet av 28de gatan och 15:de ave. inköptes för ett pris av $1,200. Å dessa tomter uppfördes 1905 den nuvarande kyrkan, som i fråga om beskaffenhet, inredning och utseende helt visst är en av de bästa i staden. Hörnstenen lades den 27 aug. 1905, kapellvåningen togs i besittning vid jultiden samma år, och den högtidliga invigningen ägde rum den 27 okt. 1907. Kyrkan rymmer omkring 800 personer. Piporgel, som kostade $3,150, insattes 1908. Carnegie bidrog till dess inköp med $1,500, och sångkören svarade för resten.

Ett kapell uppfördes 1920 i hörnet av Chicago ave. och 39de gatan för en kostnad av omkring $23,000; det invigdes den 7 november nämnda år.

Församlingens egendomsvärde är upptaget till $60,000.

Varjehanda.

1. *Fester och större möten.* Tioårsfest firades den 31 okt. 1897, 20-årsfest den 31 okt. 1907 och 25-årsfest den 31 okt.–3 nov. 1912.

Minnesota-konferensen höll årsmöte i St. Pauli-församlingen den 23 febr.–1 mars 1915, den 18–24 mars 1919 och den 16–22 mars 1923.

Konferensens ungdomsförbund höll sitt årskonvent här den 27 och 28 nov. 1909.

2. *Krigsminnen.* Etthundratjugofem stycken av församlingens unga män gjorde militärtjänst under senaste krig; två av dem dogo därunder.

Statistisk jämförelse.

	Kommunikanter	Utgifter
1890	115	$ 1,608.33
1900	186	1,992.92
1910	674	7,123.35
1915	960	7,891.41
1920	1,158	23,749.59
1923	1,190	14,542.78

Tillägg. Den 12 mars 1923 organiserades kapellförsamlingen till egen självständig församling, som fick namnet *"Calvary"*. Härigenom minskades moderförsamlingen med 168 kommunikanter, en förlust som dock under årets lopp ersattes genom en vinst av omkring 200 nya kommunikanter, som församlingen fick glädjen mottaga.

5. DEN SV. EV. LUTH. EBENEZER-FÖRSAMLINGEN I MINNEAPOLIS, MINN.

Denna församling har sin upprinnelse i en "mission", som Augustana-församlingen bedrev i södra Minneapolis uti en lokal därstädes (2436 25th ave. S.). Uti denna lokal stiftades församlingen den 22 jan. 1892, varvid pastor C. J. Petri tjänstgjorde som ordförande och pastor J. A. Krantz som sekreterare.

Följande personer antecknades som medlemmar i församlingen:

Bengt Borgeson, född i Lindberg, Halland, den 27 nov. 1859; till Amerika 1881; flyttat 1911.

Mrs Ingri B. Borgeson, född i Lindberg, Halland, den 8 jan. 1836; till Amerika 1882, hit 1892; död 1898.

Andrew Lundquist, f. i Kristianstad, Kristianstads län, den 25 nov. 1857; hustrun Amanda Beckman, f. i Kalmar, Sverige, den 25 okt. 1862; till Amerika: han 1868, hon 1867; hit: han 1880 från Red Wing, Minn., hon 1878 från Vasa, Minn.; flyttat 1907.

John A. Larson, f. i Burseryd, Jönköpings län, den 24 mars 1849; hustrun Anna Maria, f. i Långaryd, Jönköpings län, den 14 juli 1854; till Amerika 1881; bägge finnas kvar i församlingen.

Levina Charlotta Larson, dotter till föreg., f. i Långaryd den 17 dec. 1873; hit 1881; finns kvar i församlingen; gift 1919 med John A. Peterson.

Carl Aug. Larson, broder till föreg., f. i Långaryd den 21 sept. 1875; hit med föräldrarna 1881; död 1897.

Andrew J. Eklund; hustrun Karolina Fredrika; han född i Brålanda, Älfsborgs län, den 6 april 1840, hon i Frändefors, Älfsborgs län, den 11 jan. 1850; till Amerika: han 1881, hon 1882; han död 1917; hon finns kvar i församlingen.

Aug. W. Anderson, f. i Husby, Linköpings län, den 22 dec. 1859; hustrun Eva Maria, f. i Vedby, Kristianstads län, den 3 okt. 1862; hit till Amerika: han 1882, hon 1879; flyttat 1905.

Carl Aug. Nordquist, f. i Vireda, Jönköpings län, den 21 nov. 1833; hustrun Stina Johnson, f. i Adelöf, samma län, den 7 maj 1833; till Amerika 1875; flyttat.

Nils Björk, f. i Skepparslöf, Kristianstads län, den 8 maj 1828; hustrun Bengta, f. i Svensköp, Malmöhus län, den 24 juni 1821; till Amerika 1881; flyttat.

Carl Hilmer Gustafson, f. i Skee, Bohuslän, den 17 juli 1863; hustrun Otilia Josefina, f. i Näsinge, samma län, den 21 mars 1861; till Amerika: han 1882, hon 1889; flyttat 1896.

Peter M. Anderson, f. den 7 sept. 1839 i Okome, Halland; hustrun Alida Fredrika, f. i samma socken den 25 jan. 1858; till Amerika 1883 från Danmark; flyttat till Bethlehem, N. Minneapolis, 1898.

Aug. Gustafson, f. i Åsled, Skaraborgs län, den 8 sept. 1853; hustrun Lovisa, f. i Bo, Nerike, 1853; till Amerika 1880; hit: han från Wisconsin 1882, hon från Sverige 1880; bägge finnas kvar i församlingen.

Axel Kristoffer Eklund, son till A. J. Eklund, f. i Brålanda, Älfsborgs län, den 16 aug. 1875; hit från Sverige 1882; flyttat 1901 till Emanuel, Minneapolis.

Oskar Abrahamson, f. i Näshult, Jönköpings län, den 19 sept. 1860; till Amerika 1881; flyttat.

Gust. B. Anderson, f. i Träkumla, Gottland, den 20 maj 1854; hustrun Mathilda Augusta, f. i Fårö, samma län, d. 14 mars 1856; "uteslutna på egen begäran" 1894.

Änkan Cecilia Jakobson, f. i Örtofta, Malmöhus län, den 12 dec. 1824; från Sverige 1883; "utstruken 1899".

Johan Peter Telin, f. i Örkelljunga, Kristianstads län, den 27 okt. 1854; hustrun Katarina Bengtson, f. i Väsby, Malmöhus län, den 18 nov. 1854; hon död 1894; han flyttat.

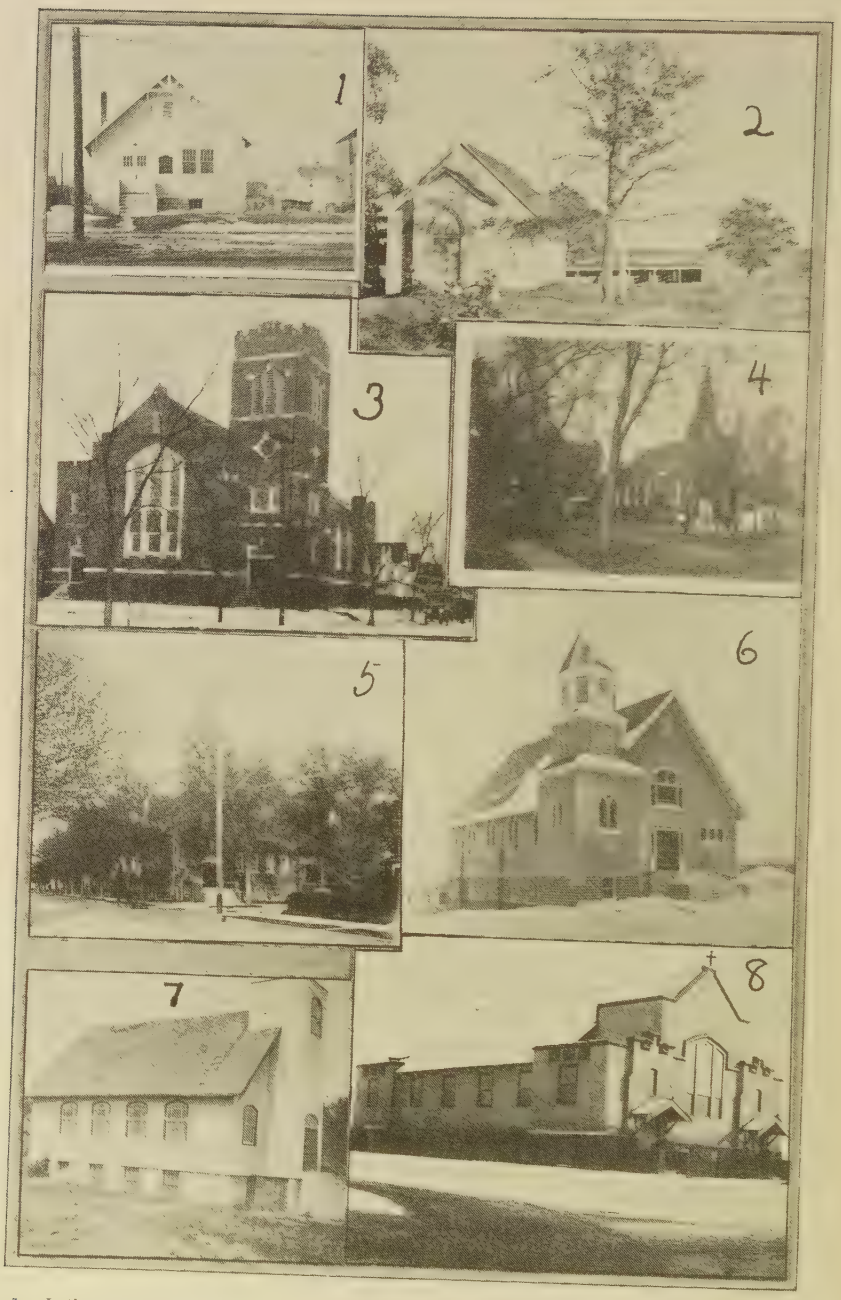

1. Luth. Mt. Olivet-kyrkan, Minneapolis.
2. Luth. kyrkan i Silver Creek, Minn.
3. Luth. Ebenezer-kyrkan, Minneapolis.
4. Luth. Zion-kyrkan, Minneapolis.
5. Luth. Salem-kyrkan, Minneapolis.
6. Luth. Elim-kyrkan, Robbinsdale, Minn.
7. Luth. Tabor-kyrkan, Minneapolis.
8. Luth. Calvary-kyrkan, Minneapolis.

Vid organisationsstämman valdes: till pastor, J. A. Krantz; till sekreterare, Bengt Borgeson; till diakoner: B. Borgeson, A. W. Anderson och A. Gustafson; till trustier: Andrew Lundquist, J. Larson och Oskar Abrahamson; till organist, Levina Larson; till kyrkoväktare, C. H. Gustafson.

Pastorer.

J. A. Krantz (1892 till mitten av 1894); var i början biträdande pastor även i Augustana-församlingen och hade 1893 vård desslikes om Zion.

A. Sundberg (vald den 14 aug. 1895, tillträdde den första söndagen i september samma år, resignerade i slutet av 1896).

E. O. Stone (vald den 26 jan. 1897, resignerade i slutet av 1898); var pastor även i St. Pauli-församlingen.

P. A. Mattson (1899–1903).

J. E. Shipp (slutet av 1904–maj 1909).

O. A. Nelson (vald den 8 juni 1909, höll sin inträdespredikan den 17 okt. samma år—).

Predikanter under vakanser eller pastors tjänstledighet: studerandena A. Aaron och Emil Anderson (1894 och 1895), prof. E. W. Carlson (1909), pastor C. O. Olander (1912), stud. G. A. Herbert (1914).

Skolor.

Söndagsskola har pågått hela tiden av församlingens tillvaro.

Församlingen övade ock söndagsskolverksamhet nära "Minnehaha" (den lämnades 1907 "åt pastor A. T. Seashores vård") och på "östsidan" (den upphörde med år 1910).

Församlingsskola har hållits alla åren med undantag av ett (1919); undervisningen har pågått fyra à åtta veckor under sommartiden.

Egendom.

Församlingen fick genast efter sin organisation övertaga Augustanas *kyrkoegendom* vid 28de ave. och 22dra gatan, där ett "församlingshus" uppfördes samma år och invigdes den 25 september. Kyrkan reparerades sedan flera gånger. En lott intill kyrkan köptes 1903 för $300. Kyrkan fick piporgel 1903.

Den 4 april 1916 beslutade församlingen "att bereda sig att bygga ny kyrka" för en kostnad ej överstigande $21,000 och med plats för 600 personer. Ritning, kostnadsförslag m. m. verkställdes och antogos år 1920, och nästföljande år påbörjades byggnaden. Kapellvåningen är färdig.

Platsen för den nya kyrkan är den samma som för den gamla, vilken nedrevs.

Församlingen ägde en tid tvenne kapell: ett vid 39de st. och 36te ave. S., vilket uppfördes 1903 och som Betania-församlingen fick övertaga, och ett på östsidan, vilket såldes 1911 för $100.

Pastorshus uppfördes 1911 (2319—27de ave. S.).

Församlingens egendomsvärde uppgavs i början av 1921 till $14,000.

VARJEHANDA.

1. *Fester.* Tioårsfest hölls den 26 jan. 1902, och 25-årsfest firades den 2 dec. 1917.

2. *Krigsminnen.* Omkring 30 av församlingens unga män gjorde militärtjänst under senaste krig.

STATISTISK JÄMFÖRELSE.

	Kom.	Söndagsskolbarn	Utgifter
1892.....	62	132	$ 3,768.01
1902.....	258	330	1,557.90
1912.....	276	250	3,145.26
1920.....	336	150	4,752.47
1923.....	377	220	13,980.21

6. DEN SV. EV. LUTH. ZION-FÖRSAMLINGEN I MINNEAPOLIS.

Augustana-församlingen upptog kyrklig verksamhet i västra delen av Minneapolis 1892 under ledning av pastor J. A. Krantz. Söndagsskola bildades samma år och hölls för en tid uti en hyrd butik i närheten av Nicollet ave. och Lake st. Gudstjänsterna, som höllos här och där i husen, voro talrikt och flitigt besökta.

Fredagsaftonen den 14 april 1893 stiftades uti huset no. 2920 Pillsbury ave. den svenska ev. luth. Zion-församlingen. Pastor C. J. Petri tjänstgjorde därvid som ordförande och A. J. Olson som sekreterare.

Följande personer anmälde sig som medlemmar i den nya församlingen: Aug. Westerberg och hustru Kristina; John Engquist och hustru Ida; Ida Sofia Hallquist och Emma Hallquist; Hilma Johnson; John Fagerstrom och hustru Lina; Alfr. Anderson och hustru Matilda; Ida Johnson; Alfred Johnson och hustru Sadie; Solomon Ekström och hustru Maria; Charles G. Engquist och hustru Amanda; A. G. Carlson; Andr. Noleen och hustru Hädda; Peter Palmer; Gust Melander och hustru Matilda; Johan Velander och hustru Ingrid. De flesta av dem voro smålänningar till börden.

Till diakoner valdes: Carl G. Engquist, Aug. Westerberg och John Fagerström; till trustier: Andr. Noleen, John Engquist och Solomon Ekström.

Församlingen har under sin 30-åriga tillvaro genom Guds välsignelse och under dugliga ledares vård växt och utvecklat sig, så att hon nu med skäl kan räknas till en av de större och bästa församlingarna i tvillingstäderna. Den har därjämte två döttrar: Tabor i sydvästra hörnet av Minneapolis och Mt. Olivet i Richfield-distriktet. Pastor H. P. Johnson började predikoverksamhet å förstnämnda ställe 1911 och på det sistnämnda 1920. Församlingar har han stiftat på bägge ställena.

Av kyrkostämmobeslut, som fattats, torde följande två behöva särskilt omnämnas:

Den 26 april 1893: att kyrka skulle byggas å tomter mellan Pillsbury ave. och 33dje st., vilka förut blivit inköpta för $2,000;

1904: att tomten "intill och norr om kyrkan" skulle inköpas, samt att "invid kyrkans norra vägg" en kyrkväktarebostad skulle uppföras.

Det först nämnda beslutet utfördes till en del samma år det fattades, i det hörnsten till ny kyrka lades den 21 maj, och ett "skolhus" uppfördes, vari gudstjänst hölls första gången den 9 juli samma år. Den egentliga kyrkan byggdes först 1895.

Kyrkväktarebostaden uppfördes enligt det sist nämnda beslutet 1904.

Pastorer.

J. A. Krantz, 1893–12 maj 1894.
J. O. Cavallin, 1895–30 april 1899.
C. O. Olander, maj 1899 till nov. 1908.
Aug. Samuelson, v. p., nov. 1908–juni 1909.
H. P. Johnson, B.D., 20 juni 1909—.

Prof. E. W. Carlson och stadsmissionär Aug. Westlund hava tjänstgjort som predikanter under vakanstider.

Under pastor Olanders tjänstetid var församlingen förenad med So. Stillwater–Afton till medlet av 1900 och sedan med Camden Place–Hopkins till 1 juli 1906.

Skolor.

Söndagsskola upprättade Augustana-församlingen på här ifrågavarande område redan 1892, och föreståndare för skolan var det året Andr. Noreen.

Söndagsskola upprättades i sydvästra delen av Minneapolis 1910 och i början av 1920 å Richfield-fältet. Därom redogöres vidare i Tabors och Mt. Olivets historik.

Egendom.

Kyrka (40x60) uppfördes 1895 å inköpta, väl belägna tomter i hörnet av Pillsbury ave. och 33dje gatan. Den är försedd med undervåning, byggd 1909; läktare, uppförd 1905; piporgel, en gåva av ungdomsföreningen 1909. De fina ljusstakarna på altaret äro en skänk av Solomon Ekström; predikstolen har J. Engquist donerat. Kyrkan undergick 1921 en restauration som kostade $10,000.

Ett i alla avseenden modernt *pastorshus* uppfördes 1910 för en kostnad av $4,500.

Församlingens egendom är nu värd $37,000.

Varjehanda.

1. *Fester o. d.* Tjugoårsfest firades i april 1913 och 25-årsfest den 14–16 april 1918.

2. Trettioen av församlingens unga män gjorde militärtjänst under senaste krig. Ingen av dem blev svårt sårad eller dödad.

Statistisk jämförelse.

	Kommunikanter	Utgifter
1893.....	40	$1,112.58
1903.....	140	2,256.79
1913.....	419	6,516.34
1920.....	490	8,893.83
1923.....	525	12,055.23

7. SVENSKA EV. LUTH. SALEM-FÖRSAMLINGEN I MINNEAPOLIS.

Om förberedelserna och början till denna församling läsa vi i dess minnesskrift av 1915 följande berättelse:

"En dyster dag i slutet av november 1892, då den nyfallna snön låg djup på vägar och gator, kommo tre trötta vandrare till Camden Place. De hade gått till fots i den djupa nyfallna snön tre mil. Dessa vandrare voro pastor J. G. Hultkrans samt herrar S. P. Säbom och Carl Bergström. De voro ingalunda ute på lustresa utan i stället på en missionsresa till nybygget i Camden Place. Guds rike började att sträcka sig hitåt. Resultatet av denna mödosamma färd i november 1892 blev, att fram på vintern 1893 började pastor J. G. Hultkrans att samla vårt svenska folk till gudstjänster i hemmen. Annan samlingslokal fanns ej vid denna tid. Ibland dem som upplåto sina hem för gudstjänster kunna vi nämna familjerna Martin Anderson, Hans Olson och C. J.

Swanson. På den tiden var det långt emellan husen i dessa trakter, och befolkningen var ej så särdeles stor. De som samlades till gudstjänst voro ju ej heller så särdeles många, men det var dock en början. Under de två följande åren besöktes dessa trakter ganska regelbundet av pastor J. G. Hultkrans samt ett par studenter från universitetet, herrar Glim och Velin. Båda blevo sedermera läkare. Dr Velin påstår att han installerade det första kyrkorådet i församlingen. Det berättas även, att vid en av dessa gudstjänster en het augusti söndagseftermiddag, då en av dessa studenter hade predikat, den andre föreslog: 'Nu sjunga vi: Var hälsad, sköna morgonstund.' Vid denna tid höllos gudstjänsterna än i norska kyrkan på 47de och Colfax, än i hemmen. Efter en tid höllos de i C. A. Smiths kontorsbyggnad på 44de och Lyndade aves. N."

Behovet av ordentlig församlingsgemenskap gjorde sig mer och mer gällande, och för det ändamålet utlystes en stämma att hållas i norska kyrkan, hörnet av 47de och Colfax aves. N., den 28 aug. 1895. Pastor J. O. Cavallin blev ordförande för stämman, och pastor J. G. Hultkrans sekreterare. Den sv. luth. Salem-församlingen bildades då, och Augustana-synodens förslag till församlingskonstitution antogs.

Följande personer ingingo då som medlemmar i församlingen:

P. J. Knox, f. i Åhus, Kristianstads län, den 5 juni 1847, kom till Amerika 1864; hustrun Johanna Maria, f. den 4 juli 1854 i Illinois.

Frithiof Ferm, f. i Ryr, Älfsborgs län, den 19 sept. 1858, till Amerika 1883; hustrun Anna Maria, f. i samma församling den 3 okt. 1858, till Amerika 1883.

A. G. Dahlstedt, f. i Småland den 9 aug. 1859, till Amerika 1882.

Chas. G. Blomquist, f. i Sandsjö, Småland, den 3 april 1863, till Amerika 1885.

C. O. Swanson, f. i Vårdnäs, Östergötlands län, den 9 juni 1859; hustrun Emelie Katarina, f. i West Union, Carver county, Minn., den 3 maj 1867.

Axel T. Hedberg, dog snart efter församlingens stiftande; hustrun flyttade till annan ort.

Ture Berg med familj, flyttade till okänd ort; han är död.

John C. Braff med familj; flyttade omedelbart efter församlingsorganisationen till okänd ort.

Av dessa "charter members" finnas nu (1921) kvar i församlingen mr och mrs C. O. Swanson, Chas. G. Blomquist och A. G. Dahlstedt.

På årsstämman den 8 jan. 1896, vilken leddes av pastor J. G. Hultkrans, valdes pastor J. O. Cavallin att betjäna församlingen en gång i månaden för en lön av $125 pr år.

Under den närmast följande tiden höllos både gudstjänsterna och söndagsskolan i P. J. Knoxs hem, hörnet av 42dra och Colfax ave. N.

Pastorer och predikanter.

Stud. N. Glim var predikant här de fyra sista månaderna av 1895.

J. O. Cavallin (1896–99); var pastor även i Zion.

J. A. Frost (1900) med biträde av Aug. Westlund

C. O. Olander (1901–05).

Aug. Samuelson, B.D., (1906 i juli–1916).

F. W. Wyman, B.D. (vald sept. 5, 1916, tillträdde dec. 10 samma år, flyttade i början av 1920).

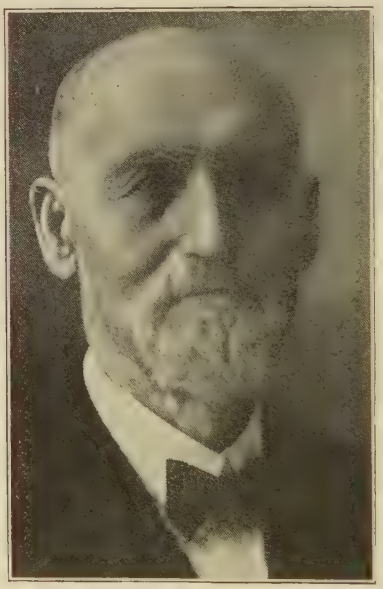

John Wahlman, medlem av Salem-församlingen i Minneapolis, blir 90 år gammal den 7 november 1927.

C. J. Södergren, A.M., D.D. (vald första gången den 22 sept. 1919, andra gången den 20 okt. s. å., tredje gången den 13 febr. 1920 och fjärde gången den 15 april sistnämnda år). Han fick av församlingen rätt att "dela tiden mellan församlingen och bibelinstitutet såsom honom bäst syntes". Dr Södergren lämnade församlingen 1922 för att helt ägna sig åt arbetet vid bibelskolan.

Rudolph Peterson från Walnut Grove blev Södergrens efterträdare (1922—).

Under pastor Olanders tjänstgöringstid (1901–05) var Salem förenat med Zion. Hans predikobiträden voro: Aug. Westlund, M. Martinson och Aug. Lundquist.

Vice pastorer i församlingen: C. O. Olander (1906), Edw. Schuch (1916), L. G. Bergström (1920).

Egendom.

Kyrkotomt inköptes 1896 för en kostnad av $300 (sydöstra hörnet av 42dra ave. N. och Dupont).

I november 1897 beslutades att bygga *kyrka* (36x24). År 1901 tillbyggdes kyrkan, och 1903 "köptes tomten invid kyrkan".

Pastorshus uppfördes 1907.

Vid nyårsstämman 1913 fattades beslut om förberedande åtgärder till ny kyrkas byggande: byggnadskommitté tillsattes m. m. Den 14 nästföljande maj fick kyrkostyrelsen i uppdrag att sälja den gamla kyrkan; i juni månad s. å. hölls den sista gudstjänsten där; i därpå följande december skedde inflyttning i den nya kyrkans kapellvåning. Denna fick sedan tjäna som gudstjänstlokal i ett år och fem månader. Den första söndagen i maj 1915 hade församlingen glädjen att få flytta in i sin nya vackra kyrka. Söndagen den 6 juni kl. 3 e. m. invigdes hon till ett Herrens tempel.

Sågverksägaren C. A. Smith hade skänkt $1,000 till byggnadsfonden för den nya kyrkan.

Salems egendom var 1921 värderad till $28,000.

Varjehanda.

1. *Fester.* Tjugoårsfest firades 1915 den 12 och 13 september.

2. Flera av församlingens unga män (41 stycken) tjänade som soldater under senaste krig. En av dem avled i Frankrike den 30 april 1919.

Statistisk jämförelse.

	Kom.	Söndagsskolbarn	Utgifter
1896.....	35	9	$ 210.00
1906.....	130	87	1,155.72
1916.....	180	214	2,527.52
1920.....	225	253	4,813.53
1923.....	360	284	7,328.41

8. GRACE-FÖRSAMLINGEN I MINNEAPOLIS.

(Engelsk-talande.)

Kallad av Minnesota-konferensens missionsstyrelse att inom konferensen påbörja "engelsk" verksamhet, upptog dr J. Telleen sådan verksamhet i Minneapolis och St. Paul i juni 1902. De första gudstjänsterna här i Minneapolis höll han uti mr och mrs J. G. Holmströms "boarding-hus" (Cedar ave. nära 3dje st.). Här stiftade han år 1903 *Grace-församlingen.* Antalet av "charter members" var sju.

Luth. Grace-kyrkan, Minneapolis, Minn.

Av medlemmar, som troget arbetade i församlingens första tid, nämner dr Telleen särskilt miss Tekla Westerlund, mr och mrs J. Anderson, misses Eva och Hilma Anderson, mr och mrs J. G. Holmström, mr och mrs A. Olson, miss Mary Hanson, misses Sara och Hilma Carlson samt Axel Anderson.

Först tänkte man på att köpa till byggnadstomt en hörnlott i "Seven Corners" för $5,000 och där bygga såväl kyrka som pastorshus; men planen kunde ej realiseras. I stället köptes en annan "lott" i samma "Corners", och där byggdes Grace-kyrkan år 1904. Kostnad för tomt

och kyrka steg till $12,000. Kyrkan invigdes den 27 nov. 1904. Den rymde omkring 420 personer.

I sitt arbete hade Telleen en god vän och hjälpare i överste C. A. Smith, som till kyrkans uppförande och inredning bidrog först med $1,000 och sedan vid sex olika tillfällen med $500 varje gang. Vid kyrkoinvigningen yttrade han till pastorn: "Med intet av de företag som jag understött har jag varit sa nöjd som med detta. Skaffa mig de obetalda räkningarna, och jag skall betala dem." Bidragen som Smith lämnade till detta företag, gingo inalles upp till omkring $10,000.

Dr Telleen arbetade outtröttligt och troget. "Hindren voro många; en handfull medarbetare; men Guds ord, bön och arbete, nära och fast förenade med varandra, voro de krafter, som byggde upp Grace-kyrkan."

Dr Telleen uppsade sin tjänst som pastor i församlingen i slutet av år 1905, och pastor A. T. Seashore, B.D., blev hans efterträdare. Denne tillträdde pastoratet den 1 nov. 1906. Församlingen hade då varit vakant ett helt år och befann sig i ganska stort trångmål. Dock funnos där några kraftiga och arbetsvilliga medlemmar, såsom N. P. Benson, prof. Werner, dr Larson, prof. Landin, prof. Stevenson och åtskilliga damer. Seashore själv var en energisk och entusiastisk arbetare, som oupphörligen stärkte och utvidagade verksamheten. Han upprättade missionsverksamhet vid "Cedar Heights" och vid den 39de gatan. På sistnämnda plats organiserades 1908 en församling (Betania), som pastor Seashore vårdade så länge han var vid Grace-kyrkan. Han lämnade sina församlingar i november 1911.

Pastor Olof Lundgren blev hans efterträdare i Grace och tillträdde sin tjänst den 1 januari 1912. Han stannade på sin plats omkring två år. Under vakansen efter honom var pastor C. O. Lundquist församlingens vice pastor, i arbetets utförande hade han till medhjälpare Lawrence Peterson och sedan O. P. Johnson.

Den 19 jan. 1914 kallade Grace tillsammans med Saron-församlingen C. A. Wendell, A.M., till pastor. Dessa två församlingar hade nämligen några veckor förut förenat sig till ett pastorat. Pastor Wendell tillträdde pastoratet i juli 1914.

På uppdrag av General Council är Wendell jämväl "student pastor" vid Minnesotas statsuniversitet.

I november 1914 uppgick Saron-församlingen i Grace. Sarons egendom såldes för $2,500 och Grace-kyrkans egendom vid "Seven Corners" för $7,500.

Minnesota-konferensen skänkte Grace två tomter, hörande till Minnesota College och belägna vid Harvard och Delaware sts. S. E. Där

uppfördes den nuvarande härliga kyrkan år 1916. Den låda, som 1904 blivit placerad i Seven Corners-kyrkans hörnsten, placerades i den kopparlåda, som insattes i den nya Grace-kyrkan.

En piporgel, värd $5,000, insattes i kyrkan 1922.

Kyrkoegendomen är värd $39,850.

Varjehanda.

1. Minneapolis missionsdistrikt började kyrkligt arbete i närheten av Talmage och 24de aves. och byggde där 1915 ett kapell. Åt Grace-församlingen anförtroddes denna "mission", vilken dock efter en tid upphörde.

2. Mellan 1910 och 1912 hade församlingen i sin tjänst en kvinnlig missionär för de sjukas och fattigas räkning. Denna tjänst sköttes först av miss Ida Swanson och sedan av mrs Peterson.

3. Grace hade 13 soldater i fält under världskriget; två av dem fingo offra sina liv.

Statistisk jämförelse.

	Kom.	Söndagsskolbarn	Utgifter
1904	7	22	$ 7,660.95
1914	65	100	1,256.07
1916	210	100	12,733.98
1920	275	100	6,662.37
1923	312	110	6,577.68

I sammanhang med Grace-församlingens historia torde ock f. d. *Saron-församlingens* korta levnadssaga behöva täljas.

På sitt årsmöte 1909 beslutade konferensen "att tillråda organiserandet av ny församling i närheten av Minnesota College i S. E. Minneapolis".

Den verkställande kommittéen kallade med anledning därav dr G. Rast "att upptaga och förbereda en församling i närheten av Minnesota College". Han fick därjämte uppdrag att öva kyrklig verksamhet bland den lutherska ungdomen vid statens universitet, till vilken verksamhets bedrivande General Council lovat bidraga med $500 om året.

Den 16 dec. 1909 stiftade dr Rast "The Swedish Ev. Luth. Sharon Church of Minneapolis". Som sekreterare vid organisationsstämman tjänstgjorde advokaten Erland Lind. Det officiella tillkännagivandet om stämman hade utfärdats av Erland Lind, Medora Lind, Mary M. Carlson, G. A. Wahlquist och mrs G. A. Wahlquist.

Såsom församlingens första medlemmar äro antecknade:

Erland Lind och hustru.

Mary M. Carlson, Gudrun J. Carlson, Anders Johan Carlson och Torgny Carlson.

Carl M. Anderson.

Aug. Peterson och hustru.

Peter E. Johnson och hustru.

Theckla Westerlund.

Frank Swanson och hustru.

John O. Johnson och hustru.

John Alfred Bäckström och hustru.

C. J. Löfgren och hustru.

Anton Holm och hustru.

Till trustier valdes: Erland Lind, Carl M. Anderson och Frank Swanson.

Att församlingens stiftande var förenat med åtskilliga obehag, säga oss konferensordförandens ord i ämbetsberättelsen för år 1909: "På fältet vid Minnesota College har äntligen efter många besvärligheter och mycket och vanligt motstånd en församling kunnat organiseras i enlighet med konferensens uppdrag."

Där på platsen övade Augustana-församlingen då en rätt kraftig missionsverksamhet. Till den nyfödda Saron-församlingen överlämnade hon emellertid sin kyrkoegendom (jfr. Augustanas historia!).

Under de närmast följande åren ingingo i Sarons församling rätt många familjer, bland dem dr Rasts 1910 samt dr Frank Nelsons och prof. A. A. Stombergs 1911 m. fl.

Kvinnoförening stiftades den 7 april 1910. Dess första tjänsteinnehavare blevo: Mrs J. S. Carlson ordförande; mrs Emma Asplund, vice ordförande; mrs A. F. Grant, sekreterare; mrs Alfr. Bäckström, kassör.

En livlig ungdomsverksamhet utövades.

Såväl söndags- som vardagsskola höllos.

I januari 1914 utfärdade Saron tillsammans med Grace pastorskallelse till pastor C. A. Wendell, och i november samma år gick den som ett helt in uti sist nämnda församling (jfr. Grace-församlingens historia!).

9. MESSIAS-FÖRSAMLINGEN, MINNEAPOLIS.

(Engelsk-talande.)

Angående uppkomsten av denna församling meddelar dess första årsberättelse följande: År 1892 konfirmerades i Augustana-församlingen en klass på engelska språket. I januari 1893 organiserade församlingen sin engelska söndagsskola. — Gudstjänster på engelska höllos en till två gånger i månaden. — På årsmötet 1908 antogs enhälligt kyrkorådets förslag att hos konferensen anhålla om hjälp för organiserandet av en "engelsk" församling. På ett möte, som hölls i mars samma år, beslu-

Lutherska Messias-kyrkan, Minneapolis, Minn.

tades "att organisera den engelska verksamheten med det målet i sikte att så snart som möjligt bilda en engelsk församling". En kommitté tillsattes att för ändamålet upptaga subskription och att tillsammans med kyrkostyrelsen anskaffa lokal och tillfällig pastor eller predikant. Den 29 juni 1908 fick kommittéen i uppdrag att köpa den egendom, som metodisterna hade på 13de ave., och att dit förlägga den engelska söndagsskolan. Uppdraget verkställdes, och lokalen togs i besittning av söndagsskolan den 30 därpå följande augusti. Invigningsgudstjänst hölls av dr C. J. Petri och andra närvarande pastorer.

Den 28 sept. 1908 organiserade följande personer, som vederbörligen uttagit sina flyttningsbetyg från Augustana-församlingen, *Messiah ev. luth. församling i Minneapolis:*

Byron A. Lindgren, John A. Nordén (flyttat), John C. Youngdahl, Peter Johnson (död), J. G. Larson, Carl G. Lindow, John Strom (flyttat), Chas. V. Bratt, A. E. Glader (flyttat), Fred A. Lewis, Rester Johnson, Elmer Johnson (flyttat).

Vid stiftelsestämman tjänstgjorde dr C. J. Petri som ordförande och C. V. Bratt som sekreterare.

Till diakoner utsågos C. G. Lindow, J. C. Youngdahl och John Strom; och till trustier: Peter Johnson, J. A. Nordén och Byran A. Lindgren.

Pastor C. O. Lundquist valdes till församlingens ordinarie lärare, och diakonerna befullmäktigades att träffa överenskommelse med Minnesota Colleges president, dr Frank Nelson, om gudstjänsters hållande tills vidare.

Dr C. J. Petri valdes att handhava pastoralvården i församlingen, tills permanent pastor kunde erhållas.

I oktober 1908 intogs församlingen i konferensen.

Pastorer.

C. O. Lundquist, B.D. (febr. 1, 1909–jan. 16, 1916).

S. M. Miller, B.D. (febr. 1916–juni 1919).

C. Emil Bergquist, B.D. (okt. 17, 1919—).

Pastor Miller hade hand även om församlingen i Fridley.

Miss Edith Ström utförde skol- och missionsverksamhet i församlingen under två månaders tid år 1918.

Egendom.

Kyrkoegendomen i hörnet av 13de ave. S. och 10de gatan överlämnades av Augustana-församlingen till Messiah 1908. Den hade kostat $5,000, varav $1,000 hade betalts.

Den 30 januari 1916, under det söndagsskolans arbete pågick, utbröt eldsvåda i kyrkan, som blev totalt förstörd. Ingen blev emellertid skadad. Församlingen fick sedan en tid för sina förmiddagsgudstjänster och sin söndagsskola använda ett annat kyrkosamfunds kyrka (616 E. 15th).

Församlingens trustier fingo i uppdrag att sälja den gamla egendomen.

Den nuvarande egendomen (Columbus ave. och 25te st.) köptes sedan för $3,500. Hörnstenen till ny kyrka lades den 26 nov. 1916. Den första gudstjänsten i den nya kyrkan hölls den 20 maj 1917, och

templet invigdes den 24 därpå följande juni av Augustana-synodens president, dr L. A. Johnston. Kyrkan kostade omkring $20,000.

Kyrkoegendomens värde är nu (1921) $60,000.

Varjehanda.

1. *Fester och högtider.* Femårsfest den 26 sept. 1913 och 10-årsfest den 26–29 sept. 1918.

Den engelska associationens av Augustana-synoden möte den 14–18 okt. 1914 och Minnesota-konferensens Lutherförbunds möte den 28–31 augusti 1919.

2. Församlingen hade 56 av sina unga män i armén och flottan under världskriget. Två av dem dogo därunder. En av församlingens unga damer tjänstgjorde under kriget som Red Cross nurse.

3. I en "drive", som pastor utförde år 1921 i och för betalandet av kyrkoskulden, uppgick subskriptionsbeloppet till $12,000.

Statistisk jämförelse.

	Kommunikanter	Utgifter
1908.....	70	$ 789.38
1910.....	250	3,332.65
1915.....	392	2,887.58
1920.....	550	10,936.51
1923.....	590	13,470.95

10. DEN SV. LUTH. BETANIA-KYRKAN I MINNEAPOLIS.

(Kyrkan ligger en 8 à 9 blocks från Minnehaha-parken.)

Verksamheten på Betania-fältet tog sin början 1901. En mrs H. L. Linsted började då en söndagsskola och kyrklig kvinnoverksamhet därstädes. Predikobesök gjordes ock ungefär samtidigt av dåvarande pastorn vid Ebenezer, P. A. Mattson, som vidtog mått och steg att uppföra ett kapell. Det byggdes 1903 på den tomt, där kyrkan nu står. Så fortsattes missionsverksamheten där några år; men önskan att få en fast och stadig kyrklig organisation blev bland de intresserade mer och mer livlig och stark.

Ett förberedande möte för stiftandet av församling hölls i kapellet vid hörnet av 39de gatan och 36te ave. S. den 13 april 1908. Pastorn vid Grace-kyrkan, A. T. Seoshore, ledde mötet, och Nels Forsberg var sekreterare. Det beslutades, att man skulle gå till verket med att stifta församling, och följande personer läto anteckna sig som medlemmar i densamma:

Nels Forsberg och hustru Selma, Louis Larson och hustru Anna, Olof Olson och hustru Annie, John Nelson och hustru Tillie, Andrew Johnson och hustru Augusta, Frank Carlson och hustru Annie, mrs Gustafson, John Sandberg och hustru Jennie, Algot Clementson och hustru Augusta.

"Formligen" organiserades församlingen: "Bethany Evangelical Lutheran Church" å möte som hölls på ovan nämnda plats den 22 april 1908. Även då tjänstgjorde pastor Seashore som ordförande och Nels Forsberg som sekreterare.

Augustana-synodens förslag till församlingskonstitution av 1887 antogs, och tjänstemän valdes, till sekreterare: Nels Forsberg; till diakoner: Andr. Johnson, Olof Olson och Louis Larson; till trustier: John Nelson, Nels Forsberg och Algot Clementson.

Pastorer.

A. T. Seashore, B.D. (1908–11).
E. A. Lindgren, B.D. (juli 1912–början av 1915).
J. E. Shipp (nov. 1915 till okt. 1918).
C. S. Renius (1919—).

Såsom vice pastorer under vakanserna hava tjänstgjort: H. P. Johnson (1911), O. Lundgren (1912), G. Wahlund (1915), C. S. Renius (1918).

Predikobiträden: stud. L. A. Peterson och Flodberg (1910–11), prof. E. T. Verner (1912), kat. A. Gustafson (1912–14), Herbert Magny (julen 1913–14).

Under Seashores tjänstetid hade Bethany pastoratsförbindelse med Grace och under Lindgrens med Libanon.

Egendom.

Församlingen köpte det "kapell", som Ebenezer-församlingen uppfört i hörnet av 39de gatan och 36te ave. S. Denna kyrka användes till slutet av 1916, då hon såldes för $150. Hörnstenen till ny kyrka lades den 25 juni 1916; "basement" byggdes sistnämnda år, och den första gudstjänsten där hölls den 26 november. Undervåningen användes sedan till gudstjänstlokal, tills kyrkan blev fullt färdig och inredd. Hon invigdes högtidligen för sitt ändamål den 19 okt. 1919. Kostnaden för byggenskapen beräknades till $12,572.07.

Församlingens egendom är, enligt 1921 års konferensprotokoll, värd $15,000.

Varjehanda.

1. *Soldater.* Omkring tio stycken av församlingens unga män gjorde militärtjänst under senaste krig; ingen av dem behövde gå "overseas".

2. En *donation* å $1,000 har tillfallit församlingen på grund av testamente efter mrs Elin Oström.

3. Ungefär hälften av nuvarande medlemmarna äro födda här i landet. De i Sverige födda ha kommit från Skaraborgs län, Kalmar län, Malmöhus län, Kronobergs län, Örebro län och Blekinge län i den ordning här angives. De här i landet födda ha kommit huvudsakligen från Minnesota och Iowa.

4. Under pastor Renius' ledning övas kyrklig verksamhet vid Minnehaha. En kvinnoförening bildades där den 9 nov. 1922. Söndagsskola är anordnad. En f. d. metodistkyrka, belägen vid 40de ave. S. och 52dra gatan, anskaffades i december nyss nämnda år och utgör nu en passande lokal för den nya verksamhetens bedrivande. — År 1923 blev församling — "Trinity" bildad här.

Statistisk jämförelse.

	Kommunikanter	Utgifter
1909.....	33	$ 395.25
1914.....	108	1,249.24
1920.....	170	2,995.13
1923.....	180	3,937.01

11. DEN EV. LUTH. LIBANON-FÖRSAMLINGEN I MINNEAPOLIS.

Vederbörande pastor säger i sin femårs historik: "Libanon-församlingen är Minneapolis-distriktets förstfödda barn, den enda församling som distriktet såsom sådant upparbetat."

Distriktets missionskommitté påbörjade i april år 1910 missionsverksamhet "söder om Lake street", hyrde lokal vid 3404 Cedar ave. och engagerade stud. A. T. Floodberg som predikant. "Missionens" namn var "The Cedar Heights' Lutheran Mission". Uti en av missionsrapporterna för nämnda år heter det, att man tänkt förlägga verksamheten till Cedar ave. och 36te gatan, att stud. Floodberg samt pastorerna C. O. Lundquist, A. T. Seashore och H. P. Johnson arbetat på fältet o. s. v. Fruntimmersförening var ock bildad. Uppförandet av en möteslokal omnämnes.

Då fråga om bildandet av en luthersk församling i denna del av Minneapolis skulle avgöras, höllos två förberedande möten hos Magnus

Swenson (3228—23dje ave. S.), det första den 10 och det andra den 13 juli 1911. Pastor C. O. Lundquist ledde dessa möten. Därefter stiftades i Nylunds hem (3501 Cedar ave.) den 1 aug. 1911 *"den ev. luth. Libanon-församlingen i Minneapolis"*. Pastor C. O. Lundquist var därvid ordförande och V. Nylund sekreterare.

Följande personer inskrevos då som medlemmar:

S. M. Engdahl och hustru Anna; han f. i Spjutstorp, Kristianstads län, den 20 mars 1880, hon i samma socken den 26 juni 1880.

C. A. Erikson och hustru Ellen; han född i Neder Kalix, Norrbottens län, den 2 aug. 1882, hon i Calumet, Mich., den 16 maj 1879.

Andr. W. Selander och hustru Cicilia; han f. i Örmevalla, Halland, den 13 juli 1866, hon i Tjörnarp, Kristianstads län, den 17 jan. 1868.

Victor Nylund och hustru Gerda Alfhilda; han f. i Finland den 9 juli 1875, hon i Sverige den 12 juni 1878.

Alfred Peterson och hustru Amanda; han f. i Elmeboda, Kronobergs län, den 18 aug. 1873, hon i Täfvelsås, samma län, den 25 mars 1877.

Gustaf Tage Gustafson och hustru Maria Elisabet; han f. i Angerdshestra, Jönköpings län, den 21 sept. 1879, hon i Linköping, Östergötland, den 28 mars 1885.

Frank Anderson.

Organisationsstämman fortsattes den 7 augusti, då ytterligare några personer anmäldes till inträde i församlingen, nämligen:

Otto E. Landström och hustru; han f. i Ofvansjö, Gävleborgs län, den 10 april 1870, hon i St. Skedvi, Falu län, den 27 febr. 1870.

Leonard Hallum och hustru Gustava; han f. i Norge den 11 aug. 1875, hon i Halmstad, Sverige, den 8 juni 1876.

Charles A. Johnson och hustru; han f. i Sverige den 3 sept. 1871, hon därsammastädes den 22 febr. 1878.

Arthur Stedt, f. i Åhus, Kristianstads län, den 2 dec. 1881; hustrun Alvilda, f. i Skien, Norge, den 9 maj 1882.

H. C. Swenson och hustru.

Magnus Swenson och hustru.

Charles Nelson och hustru.

Albin Anderson.

Till diakoner valdes: Carl Erikson, Gust T. Gustafson och Victor Nylund; till trustier: A. W. Selander, Frank Anderson och S. M. Engdahl.

Pastorer.

C. O. Lundquist (tillfälligtvis) 1911.

E. A. Lindgren, vald den 19 febr. 1912, tillträdde den 1 juli 1912, avträdde den 1 febr. 1915.

C. E. Elving, vald den 22 dec. 1914, tillträdde strax efter Lindgrens flyttning.

Såsom predikobiträden hava tjänstgjort: stud. L. A. Peterson (nu pastor A. P. Lawrence) under åren 1911–13 och predikanten Aug. Gustafson åren 1913–15.

Under pastor Lindgrens tid var Libanon förenat med Bethania och från 1915 till den 1 febr. 1918 med Salem-församlingen i St. Paul. Efter sist nämnda datum har församlingen utgjort ett pastorat för sig.

Kyrkoegendom.

Innan församlingen fick egen lokal för sina gudstjänster, d. v. s. till slutet av dec. 1911, hyrde hon sig in i Elim-kyrkan (18de ave. S. och 31sta gatan) för $5 i månaden.

Redan 1911 köpte församlingen för $500 "a lot facing south and east" i hörnet av 21sta ave. S. och 36te st. Samma år i september beslutade församlingen att bygga undervåningen till det blivande templet. Av ett kyrkostämmoprotokoll för februari månad 1912 framgår, att arbetet då var utfört.

Först 1919 började man på allvar med att gräva för grunden till kyrkan, vars dimensioner bestämdes till 42 fot i "fronten", 35 fot i bakre delen, 76 fot och 9 tum lång. Arbetet fortsattes våren 1920. Det märkliga i fråga om detta arbete är, att så gott som alla församlingsmedlemmarna med egna händer deltogo däri: män, kvinnor och barn; och därvid gingo pastorn, hans fru och barn före de andra med gott exempel. Hörnstenen till den nya byggnaden lades den 20 juni 1920. År 1921 fick församlingen flytta in i sin mycket vackra helgedom.

Nu står det nya templet färdigt, skönt och härligt, en prydnad för hela trakten. Kyrkan anses vara värd mellan $20,000 och $30,000.

Femårsfest firades den 2 och 3 augusti 1916.

Statistisk jämförelse.

	Kommunikanter	Utgifter
1912	48	$ 558.32
1913	60	702.80
1914	45	705.20
1915	51	1,382.86

1916.....	53	1,486.46
1917.....	60	1,103.71
1918.....	47	1,013.63
1919.....	40	2,706.48
1920.....	57	6,469.00
1923.....	70	2,677.61

12. DEN SV. LUTH. BETHEL-FÖRSAMLINGEN I MINNEAPOLIS.

Ett förberedande möte hölls den 28 aug. 1912 under pastor J. G. Hultkrans' ordförandeskap och bevistades av 16 män. J. A. Nelson tjänstgjorde som sekreterare.

Mötet fattade följande enhälliga beslut:

att stifta en luthersk församling i trakten av 30de gatan och Emerson ave. N.;

att kalla pastor O. Lundgren att hålla gudstjänst och stifta församling;

att genom en kommitté underhandla med pastor Sletten och St. Olaf-församlingen om att få använda nämnda församlings kyrka för hållande av gudstjänst.

En av de närvarande, P. O. Peterson, lovade att, om denna underhandling ej ledde till något resultat, öppna sitt hem (3211 Lyndale ave. N.).

Den sv. luth. Bethel-församlingen stiftades i nämnde Petersons hus den 23 sept. 1912. Som pastor ej kunnat erhållas för att leda mötet, valdes Knute Peterson till ordförande. J. A. Nelson blev sekreterare. Sedan sex trustier valts och ett och annat ärende för resten blivit avgjort, fattades beslut om att fortsätta organisationsförhandlingarna å stämma den 30 september, å vilken stämma församlingskonstitution antogs och diakoner valdes.

Emellertid måste församlingen med anledning av en felskrivning uti en officiell handling reorganiseras, vilket skedde den 26 nov. 1912 under pastor C. O. Olanders ordförandeskap. Pastor J. G. Hultkrans avgav vid samma tillfälle ett jakande svar på den kallelse han förut erhållit att bliva församlingens herde.

Namnlista på församlingens kommunikanter upplästes vid årsstämman 1913. Som dessa personer kunna anses som församlingens "charter members", meddelas härmed namnlistan: Pastor J. G. Hultkrans och

hustru, Hilding Hultkrans, Edna Hultkrans, Carl Hultkrans, Mabel Hultkrans, E. V. Johnson och hustru, Emilie Nelson, J. A. Hult och hustru, O. L. Södergren och hustru, änkan Södergren, Nels H. Hord och hustru, Amy Hord, J. S. Anderson och hustru, E. J. Erikson och hustru, Mabel Erikson, J. A. Mellin och hustru, Gustaf Adolf Mellin, D. G. Johnson och hustru, Herman Olson och hustru, Esther Olson, Nellie Olson, Edna Olson, Herman A. Arvedson, Andrew Johnson och hustru, Arthur Johnson, Oskar J. Johnson, Harry Johnson, Hilda Johnson, Harry Jackson, J. A. Wallin, P. O. Peterson, Walter Peterson, Austin W. Peterson, Eleanor Peterson, Knute Peterson, J. A. Nelson och hustru, Anna Nelson, Emma Nelson, Ida Nelson, Jennie Nelson, Ludvig Maygren och hustru, Albin Ström och hustru, P. Granlund, George Anderson, Emil Johnson och hustru, Helen Roll, Mamie Vendelin, Gerda Anderson, Nels F. Larson och hustru, Charley Sandquist och hustru, Edward Sandquist, A. G. Sandquist, John Sandquist, Hulda Sandquist, Lydia Sandquist, Hanna Sandquist, Peter Peterson och hustru, Rosie Peterson, Lillie Peterson, Emilia Peterson, Magnus Anderson och hustru, mrs Nicholson.

Församlingens första styrelsemedlemmar voro: diakonerna J. A. Wallin, A. M. Oberg, Paridan Johnson, P. U. Carlson, Herman Olson, J. A. Nelson; trustierna P. O. Peterson, J. A. Wallin, Andr. Johnson, Harry Jackson, P. Granlund, Peter Peterson.

På grund av motstånd från Bethlehem-församlingens sida, som genom Bethel-församlingens stiftande förlorade en betydlig del af sitt medlemsantal, blev Bethel 1913 förvägrat inträde i konferens och synod. Efter tillfredsställande överenskommelse församlingarna emellan blev Bethel år 1914 upptaget i konferensens och synodens gemenskap.

J. G. Hultkrans, 1912–20 (under ett par av dessa år var Hultkrans därjämte pastor i Salem, St. Paul, och 1916 vice pastor i Gustaf Adolf, Minneapolis).

C. S. Renius, vice pastor 1920 (senare delen) till nov. 1921.

Elof G. Carlson, nov. 1921—.

Kat. Aug. Westlund skötte predikobefattningen under vakansen 1921.

Egendom och kyrka.

Församlingen uppförde år 1913 *kyrka* eller kapell a "lotter" i hörnet av 30de och Emerson gatorna, vilka lotter hon köpte för $2,300 av P. O. Peterson. Kyrkan användes till gudstjänst första gangen den 2 mars 1913 och invigdes för sitt ändamål den 1 juni samma ar av konferensens vice ordförande, dr C. J. Petri. Altartavla insattes till julen 1914,

piporgel 1915 och elektriskt ljus 1918. Innan församlingen fick eget hem, höll hon till med sina gudstjänster i kongregationalistkyrkan å hörnet av Fremont och Lowry aves., norra Minneapolis.

Prästhus inköptes 1922.

Varjehanda.

1. *Fester* hava firats då och då, bland andra en treårsfest den 27 okt. 1915 och en sexårsfest den 1 och 2 dec. 1918.

2. *Krigsminnen.* Omkring ett tjog av församlingens unga män gjorde militärtjänst under senaste krig; ingen av dem blev dödad eller svårt sårad.

Statistisk jämförelse.

	Kommunikanter	Utgifter
1913.....	90	$2,700.50
1914.....	115	1,614.29
1916.....	160	4,690.30
1918.....	175	3,760.21
1920.....	133	2,725.81
1923.....	217	6,040.09

13. DEN SV. EV. LUTH. GETHSEMANE-FÖRSAMLINGEN I HOPKINS, MINN.

Hopkins ("West Minneapolis") är ett samhälle med en 3,000 à 4,000 invånare, beläget omkring åtta mil sydväst om det egentliga Minneapolis. Järnvägs- och sparvagnsförbindelsen mellan de två platserna är förträfflig.

Verkstäder för fabricerandet av tröskmaskiner uppfördes där 1887. Red Wing Sewer Co. driver ock f. n. stor fabriksrörelse här. En fastighetsägare byggde på hösten nämnda år upp fyra stycken boningshus, och andra började följa exemplet, såsom Ad. Anderson, en Mattson, John Gullberg, Daniel Westlund och John Lock, vilka uppförde at sig bostäder där på platsen år 1888.

A. Olson, F. Ströbeck, Frank Sakrison, A. T. Anderson och C. O. Anderson anses vara de första svenskar, som slagit sig ned i trakten omkring nuvarande Hopkins före 1887. Av dessa var A. Olson den som kraftigast började ivra för kyrklig verksamhets upptagande bland landsmännen, och pastorerna C. J. Petri och J. Ternstedt började samla dem till gudstjänster och andaktsstunder, som höllos i därvarande skolhus, vilket än i dag står kvar i Hopkins som ett gammalt minne.

Kyrka av tegel byggdes i hörnet av 2dra gatan N. och 9de ave. 1889, och var även vid hennes uppförande A. Olson den drivande kraften. Det är samma kyrka som, ehuru tillbyggd och moderniserad, församlingen ännu använder.

Den 17 sept. 1890 stiftades Gethsemane-församlingen i Hopkins av Augustana-församlingens pastor, C. J. Petri. Därvid tjänstgjorde som sekreterare F. Ströbeck. "Charter members":

Andrew A. Olson, född i Västra Vrams församling av Kristianstads län, den 18 dec. 1844. Innan han lämnade fosterjorden tjänstgjorde han såsom arbetsförman på ett herregods, Borestad, under en följd av år. År 1867 reste han till Amerika och kom till Carver, Minn., våren samma år. Han ingick påföljande höst äktenskap med Christina Johnson (död den 24 sept. 1921), som ock samma år hade kommit från hans hemtrakt i Skåne. Detta äktenskap välsignades med följande barn: Hattie Ellen, gift med Peter Johnson; Emma Anna, gift med teol. dr Peter August Mattson; Anna Florence, gift med teol. dr E. O. Stone (hon dog den 23 aug. 1913); Anton Åke och Anders William. Olson bosatte sig i Hopkins, Minn., 1867 och bodde där med undantag av ett par korta mellantider hela sin tid i Amerika. En av dem som stiftade den svenska lutherska Gethsemane-församlingen, var han en trogen församlingsmedlem och förblev så intill sin död, som inträffade den 18 febr. 1916. Hans stoft vilar i Lakewood gravgård.

John Austen och hustru Beata, född Hermanson; bägge födda i Finland, han den 2 febr. 1861, hon den 30 dec. 1855; till Amerika: han 1882, hon 1881; gifta 1887; till Hopkins 1888 från Michigan.

August Anderson och hustru Bertha, född Johnson; han född i Bolstad, Älfsborgs län, den 19 okt. 1849, hon i Fodevang, Norge, den 26 febr. 1869; till Amerika: han 1867 och hon 1891; gifta 1897; han död 1918.

Charles O. Anderson och hustru Karin, född Person; han född i Dalsland den 16 febr. 1845, hon i Ny, Värmland, den 4 dec. 1849; gifta 1873; till Amerika: han 1867, hon 1869; till Hopkins 1887 från Minneapolis; hon död 1922.

Johan Nelson Goldberg och hustru Signild, född Månson; han född i Borrby, Kristianstads län, den 21 juli 1861, hon i Virestad, Kronobergs län, den 11 juni 1858; gifta 1884; till Amerika 1888; till Hopkins 1889 från Minneapolis.

Frank Ströbeck och hustru från Skåne, bägge döda.

John Lock.

Frank Sakrison.

Till diakoner valdes John Goldberg, Charles O. Anderson och John Lock; till trustier: Aug. Anderson, Frank Sakrison och F. Ströbeck.

I församlingen hava följande personer verkat som predikanter och pastorer:

Stud. P. A. Mattson och G. Riström under åren 1891, 1892 och 1893.

Pastor S. Johnson från 1 sept. 1892 till juni 1893 (höll predikan varannan söndags eftermiddag samt en vardag varannan vecka). Johnson var pastor jämväl i St. Pauli-församlingen, Minneapolis.

Pastor J. P. Lundblad, vice pastor, 1893–94.

Stud. P. E. Fredlund, julen 1893.

Stud. J. A. Gustafson, sommaren 1894.

E. O. Stone, ordinarie pastor, från juni 1894–1896. Stone var jämväl St. Pauli-församlingens pastor. Under år 1894 bedrev församlingen missionsverksamhet i St. Louis Park.

Stud. M. Mårtenson, julen 1897.

Stud. J. E. Shipp, 1897.

Pastor A. Theo. Ekblad, ordinarie pastor, från senare delen av år 1898 till 1 jan. 1901.

Predikant Aug. Westlund, 1900, 1901.

Pastor C. O. Olander, ordinarie pastor från 1901 till medlet av febr. 1903, vice pastor 1903 och 1904. Olander var jämväl Zion-församlingens pastor.

Stud. C. G. Grönberg och Sigfrid Cheleen, 1903 och 1904.

Pastor A. P. Montén, ordinarie pastor, från början av 1904 till början av 1905.

Pastor J. N. Almquist, B.D., ordinarie pastor, från juni 1905 till april 1910. Under hans tjänstetid missionerades i St. Louis Park och vid Lake Minnetonka.

Pastor H. P. Johnson, vice pastor, 1910–1913.

Prof. F. C. Malmberg, predikant, 1910 och 1911.

Stud. Hj. Södergren, predikant, från och med juni 1911 till senare delen av 1912.

Pastor E. O. Stone, vice pastor, 1913–1916.

Stud. A. O. Olson, predikant, 1913.

Pastor E. A. Bongfeldt, från juni 1914 till aug. 1917; var ordinarie pastor från medlet av 1916. Bongfeldt missionerade i Brookside och Mendelson, där även söndagsskola hölls. Under Bongfeldts tjänstgöringstid byggdes 1914 prästhuset a 7de gatan, och 1915–16 blev kyrkan grundligt renoverad. Tjugofemårsfest hölls i nov. 1915.

Pastor A. J. Rydén, vice pastor, under förra delen av 1918.

Pastor G. Gottfrid Carlson, ordinarie pastor, april 1918 till senare delen av 1920.

Pastor J. A. Gustafson, vice pastor, 1920 och 1921.

Stud. Paul Gustafson, predikant, åren 1920 och 1921.

Pastor W. Lindberg, ordinarie pastor, från senare delen av 1921–23.

Dr. E. J. Werner, 1924.

E. P. Karleen, B.D., från juni 1924—.

Som synes av ovanstående, har församlingen ej behövt sakna omväxling i fråga om Ordets förkunnare; hon har haft många och rika tillfällen till att pröva olika gåvor. I fråga om dem och förkunnelsen gäller den fasta sanningen: "Ordet som utgår ur min mun, det skall icke vända tillbaka till mig fåfängt, utan att hava verkat vad jag vill och utför det vartill jag hade sänt ut det" (Jes. 55: 11).

Varjehanda.

1. Trettioen av församlingens unga män voro i militärtjänst under kriget; en av dem dog därunder.

2. I *St. Louis Park* stiftade dr P. A. Mattson den 5 sept. 1924 en församling med 40 kommunikanter och 70 barn. Pastor E. P. Karleen har sedan dess haft hand om densamma, och stud. J. E. Elmer har tjänat som predikant.

Statistisk översikt.

	Kom.	Söndagsskolbarn	Utgifter
1892.....	70	..	$ 414.36
1902.....	71	45	476.72
1912.....	145	85	1,513.45
1920.....	193	69	3,240.68
1923.....	244	88	2,442.12

14. Den Sv. Ev. Luth. Zion-Församlingen* i Anoka, Anoka County, Minn.

Anoka är en liten stad i Anoka county med vackert läge invid Rumfloden. Avståndet mellan Anoka och Minneapolis är cirka 18 mil, och mellan dem är ypperlig järnvägsförbindelse. Folkmängden i staden är något över 4,000 personer.

Bland de första svenskar som slogo sig ned här voro en baptistpredikant Ongman samt J. Norell. Den sistnämnde började ivra för svensk

* Namnet ändrat 1923 till "den ev. luth. Zion-församlingen".

kyrklig verksamhet på platsen, och sitt hem öppnade han för andaktsstunders hållande. Pastor J. Auslund och kat. J. G. Sjöquist, som vid den tiden hörde till Augustana-församlingen i Minneapolis, började i slutet av 1860-talet göra predikobesök i Anoka, och inom kort blev det fråga om att bilda församling.

Ledsamt nog kunna inga biografiska uppgifter om församlingens "charter members" meddelas, emedan hennes äldsta kyrkobok blivit förstörd vid eldsvåda. Ingen av dem finns emellertid kvar i församlingen. Vilka de första församlingsmedlemmarna voro, får man emellertid veta av protokollet som fördes vid församlingens organisationsmöte den 11 febr. 1870, och vilket är av följande lydelse:

"Då flera av landsmännen i Anoka länge känt behov av att sluta sig närmare tillsammans för att gemensamt på vår allra heligaste tro uppbyggas, blev, i ändamål att gå en sådan önskan till möte, ett möte utlyst att hållas den 11 febr. 1870 hos Jonas Norell för att bilda församling. Efter bön och bibelläsning blev kateketen J. G. Sjöquist, som var närvarande, vald till ordförande, varefter följande personer antecknade sig såsom medlemmar i församlingen: Jonas Norell med familj, Olof Peterson med familj, A. Peterson med familj, J. G. Abrahamson, J. Edsberg med familj, Olof Johnson, P. Enlund, A. Larson med familj, Brita Johnson. Därefter beslutades, att församlingens namn skall vara 'Svenska ev. luth. Sion-församlingen i Anoka, Anoka county, Minn.' Till församlingens ämbetsmän valdes: diakoner: J. Norell 3 år, J. Edsberg 2 år, P. Edlund 1 ar; trustier: Andrew Peterson 3 ar, Olof Peterson 2 år, J. Norell 1 år. Därefter antogs det av Augustana-synoden rekommenderade konstitutionsförslag, såsom det lyder i slutet av denna bok. Därefter upphävdes förhandlingarna och avslutades med bön om Herrens rika välsignelse. J. G. Sjöquist, ordförande."

Församlingen reorganiserades 1871 av pastor J. Auslund.

Församlingen har alltid varit obetydlig i fråga om medlemmarnas antal och ekonomiska resurser, varför den icke heller kunnat reda sig ensam och utan hjälp. Hon har alltid mast dela prästerlig tjänstgöringstid med andra församlingar, och då tjänstgörande pastor, så när som på ett och annat undantag, ej bott på platsen, har det varit henne svårt att hålla sig uppe och värna sig gent emot andra kyrkosamfunds konkurrens och proselytmakeri. Dock, liten lever än, och på det yttersta i dessa dagar har den tilltagit rätt duktigt i växten och blivit på en gång nästan dubbelt så stor som förr. Förklaringen härtill finner man i följande utdrag ur en skrivelse av konferensens ordförande, dr P. A. Mattson, vilken skrivelse stod att läsa i Minnesota Stats Tidning

för den 9 nov. 1921: "Under en längre följd av år har vårt folk i denna stad och i synnerhet våra pastorer, som förestått församlingen, känt att det varit önskligt att reorganisera församlingen, så att landets tungomål bleve församlingens officiella språk. Synodens reseombud för hemmissionen, pastor C. M. Olander, var här uppe åtskilliga månader sedan, och vid ett möte tecknade en stor del av medlemmarna och andra sina namn på en lista, angivande därmed, att de vore villiga att ändra kyrkospråket från svenskan till amerikanskan. Förliden vecka foro församlingens vice pastor och undertecknad ditupp för att genom en närmare undersökning utröna den närvarande situationen. Vi arbetade där två dagar i staden och delvis utom staden, och resultatet av detta arbete blev 54 kommunikanter och 35 barn, som komma att inlemmas med församlingen den 20 dennes, då intagning sker. På ett möte, som vi höllo med församlingen, beslöts att församlingens officiella språk hädanefter skall bli det amerikanska språket. På grund av denna ändring blev det sålunda möjligt för församlingen att nästan fördubbla sitt medlemsantal, ty åtskilliga av det lutherska folket, som består av tyska, norska och även svenska lutheraner, hava väntat att församlingen skulle taga detta steg, och då det nu är taget, så blev följden den angivna. Detta skedde ock i grevens tid, ty om vår kyrka ej tagit detta steg, så hade inom kort tid andra lutherska representanter kommit in här och börjat verksamhet på landets språk, och då hade vår kyrka fått starka medtävlare. Vi anse sålunda, att detta steg var ett mycket visligt och tidsenligt sådant och kommer att hava sina goda följder med sig för vår kyrkas utveckling här i Anoka."

Pastorer.

Mellan aren 1872 och 1882 hade atskilliga pastorer uppsikt över församlingen och ledde förhandlingarna vid hennes kyrkostämmor: J. Auslund och C. A. Evald (1872–77), A. P. Montén (1878–80), och J. Ternstedt (1880–82). Församlingens förste ordinarie pastor var J. D. Nelsenius.

J. D. Nelsenius (juli 1882–sept. 1886); betjänade församlingarna St. Francis och Ham Lake mellan 1882 och 1884. St. Francis hörde till Anoka även under 1885 och 1886.

A. F. Tornell (1887–början av 1902). Till Anoka-pastoratet hörde då mellan åren 1887 och 1894 Anoka, St. Francis och Ham Lake samt från 1895 även Big Lake och Silver Creek.

P. E. Fredlund (1903–juli 1905). Under hans tjänstetid hörde Ham Lake till pastoratet.

J. E. Erlander (1906–maj 1917); var pastor även i Ham Lake till 1910; avlade en tid predikobesök i Burns.

John P. Milton, B.D. (1923—).

Såsom vice pastorer hava tjänat: A. J. Enstam (1886), E. O. Stone (1902), C. O. Olander (1905), F. W. Wyman (1917–19), E. J. Sakrison (1920–21).

Stud. Th. Kjellgren förestod församlingen 1884 under två månader, då pastor Nelsenius på grund av sjukdom hade tjänstledighet.

För resten har diakonen Hans Nelson varit församlingens predikant och andlige ledare under vakanser och vid gudstjänsttillfällen, då pastor ej kunnat vara närvarande; även P. G. Lundgren har i detta avseende ofta och troget tjänat församlingen.

Hans Nelson, predikant, diakon, mångårig söndagsskolsuperintendent. Nelson är född i Strö, Malmöhus län, den 15 jan. 1846, ankom till Amerika 1868, var en tid järnvägsarbetare; blev medlem av Augustana-församlingen i Minneapolis, Minn., 1869. Hans hustru, Kristina Nelson, var född i Höreda, Jönköpings län, 1844 och anlände även hon till Amerika 1868. Makarna kommo till Anoka 1874. Hon avled den 20 mars 1915. En av sönerna, Theodor, är "Clerk of Court" i Anoka; en annan, Oskar Emil, är praktiserande läkare i Minneapolis; en tredje, David, också med. dr, är läkare i Brainerd, Minn., och en fjärde, Arthur Wilhelm, är advokat i Ely, Minn.

P. G. Lundgren, f. i Söderhamn, Hälsingland, den 14 juni 1858, kom till New York från Sverige i juni 1880; sedan till Illinois; våren 1882 till Anoka och har sedan det året tillhört församlingen, vars diakon, söndagsskolföreståndare och sångledare han varit i många år; ingick äktenskap 1885 med Kristina Laurentia Lundberg, organistdotter från Söderala, Gävleborgs län; änkling sedan 1902.

Egendom och byggenskap.

Enligt kyrkostämmoprotokollet av den 3 juni 1873 hade församlingen redan då fast egendom, ty hon fattar beslut om att sälja sina först köpta tomter och uppdrager åt Olof Johnson "att utfärda köpebrev och till församlingens skattmästare överlämna köpeskillingen, $225". Hon godkänner ock inköpet av de nya lotterna. Vid samma tillfälle beslutas om kyrkobyggnad (36x40) med torn.

Kyrka bygges 1873 och blir fullt färdig 1874. År 1883 inköpes en ringklocka för $252. Två acres jord till *gravgård* förvärvas i februari 1889 och säljes i april samma år. År 1892 tillbygges kyrkan, och piporgel anskaffas för en kostnad av $400. Elektrisk ljusledning insättes

1913. Kyrkan målas och repareras 1918 och förses med ny värmeapparat 1921.

År 1909 fattas beslut om att inköpa W. Baleys hus på 4de gatan till *pastorshus,* och 1914 säljer församlingen detta hus till Elijah Sabine Rogers för $1,300. I oktober sistnämnda år fattas beslut om "att köpa huset strax söder om kyrkan" för $1,450, och så blir det pastorsbostad. Det ombyggdes 1922.

STATISTISK JÄMFÖRELSE.

	Kommunikanter	Utgifter
1874	46	$.....
1875	46	.....
1880	25	83.81
1882	57	742.52
1890	106	808.83
1900	57	390.94
1910	54	810.00
1915	61	1,142.33
1920	59	1,168.59
1923	129	4,314.06

15. DEN SV. EV. LUTH. FÖRSAMLINGEN I HAM LAKE*, ANOKA COUNTY, MINN.

Trakten där församlingen är belägen är särdeles vacker. Fina, fiskrika sjöar locka manga från städerna hit under sommaren. Jordbruk är folkets näringsgren.

Församlingsmedlemmarna äro spridda omkring i fem "townships".

Av de svenskar, som först nedsatte sig i trakten, må nämnas: Olof Peterson från Dalby, Värmland; John P. Magnuson från Svartorp, Jönköpings län; John Johnson från Ljusdahl, Gävleborgs län; N. J. Anderson från Väckelsång och Peter Johnson från Nöbbeled, Kronobergs län; And. Holmquist, C. Vänström, Nils Peterson (fader till Per Nilson) m. fl.

Här liksom på andra ställen, där skandinaver slogo sig ned, gjorde sig snart de andliga behoven gällande, och svenskar och norskar hade i början gemensamma andaktsstunder i hemmen här och där. Mårten Bengtson och Ole Berg sägas hava varit föreläsare vid dessa "möten". Pastorerna J. Auslund och C. A. Evald plägade besöka settlementet i början av dess tillvaro.

* Sjön har det namnet med anledning av sin skapnad eller form.

Församling stiftades 1872 av pastor J. Auslund.

Innan församlingen fick egen pastor, betjänades den tillfälligtvis av ovan nämnda pastorer och andra, såsom A. P. Montén och J. F. Frodeen, vilken vanligtvis "kom ridande på en pony". Hans Nelson från Anoka, en god lekmannapredikant, "talade" ofta Guds ord för den unga menigheten och läste med konfirmander.

Till den första kyrkostyrelsen hörde And. Holmquist, N. J. Anderson, John Johnson, Olof Peterson, J. P. Magnuson och Peter Johnson.

Mrs G. Wahlund har varit församlingens organist sedan 1916.

Pastorer.

J. D. Nelsenius, 1882–1886.
A. F. Tornell, 1888–1902.
P. E. Fredlund, 1902–1905.
J. E. Erlander, 1905–1910.
E. J. Rendahl, 1913–1916.
G. Wahlund, 1916—.

Studeranden Paul Schaffer förestod församlingen åren 1911 och 1912.

Församlingen hade pastoratsförbindelse med Anoka till år 1910.

Pastorerna Nelsenius och Tornell utsträckte sin verksamhet till Monticello, Silver Creek och Big Lake.

Egendom.

Olof Peterson skänkte en acre jord till kyrkotomt. Längre fram köpte församlingen 20 acres.

En liten *kyrka* byggdes år 1874. Mrs Axel Johnson, J. P. Magnusons dotter, var den första som där, samma år, döptes av pastor Evald. Kyrkan tillbyggdes längre fram och har sittplatser för omkring 200 personer; den är försedd med torn och ringklocka. — *Gravgarden* omgiver kyrkan. Två av mrs Axel Johnsons systrar voro de första som begravdes därstädes; akten utfördes av pastor J. Auslund. Dessförinnan hade de två barnen i brist på begravningsplats blivit nedmyllade i jorden strax utanför sina föräldrars hem. — *Pastorsbostad* uppfördes 1904. — Luther League anskaffade 1917 en rymlig och vacker *Luther Hall*.

Församlingens egendomsvärde är omkring $10,000.

Varjehanda.

1. *Krigsminnen.* Femton av församlingens unga män gjorde militärtjänst under senaste krig. Alla återkommo de med livet i behåll.

2. *Avstånd.* Fyra mil till Cedar vid Great Northern-banan, 12

mil till Anoka sv. luth. kyrka, 20 mil till Minneapolis (via den s. k. "Central Ave. Road").

3. Församlingens medlemmar härstamma från Västergötland, Dalsland, Värmland, Småland o. s. v.

4. *Halvsekelfest* firades den 19 och 20 juni 1923.

STATISTISK ÖVERSIKT.

	Kom.	Söndagsskolbarn	Utgifter
1882.....	47	..	$.....
1892.....	76	30	117.50
1902.....	86	25	181.09
1912.....	96	32	997.07
1920.....	170	38	2,047.31
1923.....	145	20	1,415.20

16. DEN SV. EV. LUTH. SARON-FÖRSAMLINGEN I BIG LAKE, SHERBURNE COUNTY, MINN.

(Enligt uppgifter meddelade av John Person, Big Lake.)

En del svenskar kom till trakten så tidigt som 1869, de flesta av dem från Småland. Ett norskt settlement fanns då "litet längre i norr", varifrån kyrklig verksamhet bedrevs även bland de nykomna svenskarna. Norsk luth. församling organiserades även, men "den dog snart".

År 1879 anlände L. S. Wilson från Vallby, Kristianstads län, och 1881 Hans Person från samma trakt. De hade sina familjer med sig. Dessa två jämte O. J. Djurberg och W. J. Swanson voro särdeles angelägna om anordnandet av sv. luth. kyrkoverksamhet på platsen och verkade med iver därför.

Pastor J. D. Nelsenius var den förste Augustana-präst som besökte fältet; han höll gudstjänst i ett av skolhusen där. Även pastor J. A. Carlström betjänade fältet, innan ordinarie pastor kunde erhållas.

Församlingen stiftades den 25 januari 1892. Pastor A. F. Tornell tjänade som ordförande vid organisationsstämman.

"Charter members" blevo: L. S. Wilson med familj, Hans Person med familj, Per Swanson med familj, W. J. Swanson med familj, Måns Månson och Johan Sandström.

Av dessa finnas ännu (1922) kvar: Per Swanson med hustru, W. J. Swanson och hustru samt Måns Månson.

Församlingen har haft samma pastorer som församlingen i Silver Creek och utgör tillsammans med denna och församlingen i Monticello ett pastorat.

Kyrka byggdes 1899, men är flyttad från den plats, där den först stod; den står nu "mitt i byn". Den är försedd med ringklocka. *Gravgård* finns ett litet stycke från den plats, där kyrkan var belägen.

Varjehanda.

1. Församlingen hade tre av sina unga män i militärtjänst under senaste krig. De kommo välbärgade hem igen.

2. De flesta församlingsmedlemmarna härstamma från Skåne.

Statistisk jämförelse.

	Kom.	Söndagsskolbarn	Utgifter
1892.....	33	..	$ 25.54
1902.....	47	20	184.18
1912.....	39	30	405.47
1920.....	25	15	388.71

Tillägg 1923 (ur dr P. A. Mattsons årsberättelse för 1922):

"I Big Lake hade verksamheten varit på dekadansen en längre tid, emedan kyrkan var förlagd ute på landet en fyra mil, och emedan så få av vårt folk ville deltaga i verksamheten under dessa omständigheter. Under sådana förhållanden var det ej mycket hopp för framtiden, om ej en reorganisation företogs, så att verksamheten bedreves på landets språk. Vid denna församlings årsstämma framställde jag för de få, som voro närvarande, nödvändigheten av en reorganisation, att flytta kyrkan till staden och så börja verksamheten på landets tungomål. Den 25 mars på extra stämma beslöts att så göra. Vi började hålla gudstjänster i en hall i staden, öppnade upp en söndagsskola, och den 4 maj stiftades en kvinnoförening, som från dess början kraftigt bistått verksamheten. Den räknar nu 24 medlemmar. En lott anskaffades i staden, kyrkan på landet revs ned, och under sommaren uppfördes den i staden. Den är nu en rätt inbjudande helgedom med undervåning. Jag har upptagit en subskription för kyrkobygget, och den var rätt uppmuntrande. Då kyrkan invigdes den 28 november, var den utan skuld. Vi hava insamlat nya medlemmar, så att församlingens medlemsantal är nu 37 kommunikanter. Med denna ändring i verksamheten anse vi, att vår kyrka har framtiden för sig i Big Lake. Denna församling ämnar kalla pastor med det första tillsammans med Silver Creek."

17. DEN SV. EV. LUTH. SILVER CREEK-FÖRSAMLINGEN I KINGSTON, WRIGHT COUNTY.

De första svenskarna på platsen voro Sven Hammarström, John Felien och Bergquist från Småland samt Pete Peterson Blomberg från Dalarne. De jämte Jens Sörensen från Danmark blevo församlingens första medlemmar.

Pastor P. A. Wenner från Buffalo började göra predikobesök härstädes; innan kyrkan blev byggd, höllos andaktsstunderna här och där i husen.

Församling organiserades 1890 under pastor Wenners ordförandeskap.

Kyrka byggdes 1891. Egen *gravgård* har ej församlingen. Egendomsvärdet är enligt 1921 års konferensstatistik $2,400.

Pastorer.

P. A. Wenner, 1890–1892.
A. F. Tornell, 1893–1909.
J. N. Almquist, B.D., 1910–1914.
P. G. Schaffer, 1915–1916.
E. J. Werner, D.D., 1917–1918.
E. T. Lindeen, A.M., 1918–1919.
E. O. Stone, D.D., vice pastor, 1920—.

Stud. A. Anderson har skött predikobefattningen aren 1920 och 1921; pastor E. O. Stone har haft pastoralvården om hand.

Församlingen har varit i pastoratsförbindelse med Ham Lake, St. Francis, Anoka och Big Lake mellan aren 1893 och 1901; från och med 1902 har den varit förenad med Big Lake och Monticello.

Söndagsskola har hallits regelbundet fran församlingens början.

Varjehanda.

1. Av de tre unga församlingsmedlemmar, som gingo ut i kriget, blev en dödad.
2. Avstånd från kyrkan: till Hasty 5 mil, till Monticello 7 mil.

Statistisk jämförelse.

	Kom.	Söndagsskolbarn	Utgifter
1891	25	..	$ 300.00
1901	47	20	137.10
1911	57	35	507.31
1920	54	25	1,136.93
1923	35	25	742.72

18. DEN SV. EV. LUTH. ZION-FÖRSAMLINGEN I MONTICELLO, WRIGHT COUNTY, MINN.

(Efter uppgifter från församlingens sekreterare, miss Sophia Erickson.)

Bland de första svenskar som slogo sig ned här i trakten voro:

Andr. Erickson, född i Bro, Värmland, den 22 nov. 1842, kom hit 1882 ifrån Älgå, samma provins.

Charles Erickson, f. i Bro, Värmland, den 26 dec. 1844, kom hit 1884.

Erik Anderson, f. i Bro, Värmland, den 8 juni 1821; till Monticello 1892.

Oscar Peterson, f. i Nerike den 21 maj 1853, kom hit 1874.

Alfred Anderson, f. i Larfs församling, Skaraborgs län, den 2 aug. 1858, kom hit från Floby, Skaraborgs län, 1887.

Charley Anderson, f. i Floda, Nyköpings län, den 1 nov. 1858, kom hit från Minneapolis 1894.

John Lindstrom, f. i Medelplana, Skaraborgs län, den 14 jan. 1857.

August Anderson, f. i Västergötland 1845, kom hit 1885.

E. J. Rahm från Stockholm, Sverige.

Alla dessa läto anteckna sig som medlemmar av församlingen, när denna stiftades. Endast två av dem äro nu (1922) kvar.

Pastor P. A. Wenner började hålla andaktsstunder uti hemmen i Monticello och trakten däromkring.

Församlingen organiserades uti Olof Andersons hem i Monticello den 10 april 1873. Pastor A. F. Tornell tjänstgjorde därvid som ordförande och Erik J. Rahm som sekreterare.

Kyrkan byggdes 1894 och är belägen i staden. Församlingen har icke prästgård, ej heller en begravningsplats.

Pastorer som tjänstgjort inom församlingen:

P. A. Wenner, 1894–1896.
A. J. Rydén, 1897–1898.
J. A. Johanson, 1900–1901.
A. F. Tornell, 1902–1909.
J. N. Almquist, B.D., 1910–1914.
P. G. Schaffer, 1915–1916.
E. J. Werner, D.D., 1917–1918.
E. T. Lindeen, A.M., 1918–1919.
J. E. Hedberg, vice pastor, 1924—.

Under åren 1920–1921 har stud. Andr. Anderson tjänstgjort som församlingens predikant; pastor E. O. Stone har svarat för pastoralvården under större delen av vakansen.

Gudstjänst hålles två gånger i månaden på svenska språket.

Monticello har pastoratsförbindelse med Big Lake och Silver Creek.

Söndagsskola hölls mellan 1897 och 1908 och började på nytt igen 1921.

Varjehanda.

1. Församlingen hade två av sina unga män i senaste krig. Båda kommo lyckligt hem igen.

2. Blott en liten del av svenskarna på platsen hör till den svenska församlingen; "några få komma till gudstjänsterna".

3. *Avstånd:* från Minneapolis 37 mil, från Big Lake 3 mil och från Silver Creek 7 mil.

Statistisk jämförelse.

	Kom.	Söndagsskolbarn	Utgifter
1895.....	22	12	$ 30.00
1905.....	19	12	204.80
1915.....	19	..	155.00
1920.....	16	..	196.09

In Memoriam.

Adolf Fredrik Tornell.

Tornell var född nyårsdagen 1844 i byn Torhyttan i Hidinge församling, Örebro län. "Redan som yngling fattades han av Guds Ande och blev ett Guds barn." Sin humanistiska och teologiska bildning fick han först vid pastor Ahlbergs skola i Sverige och sedan vid Augustanasynodens läroanstalt i Paxton, Ill. Han prästvigdes i Galesburg, Ill., 1872. Under hela sin tjänstetid har han verkat i Minnesota och inom St. Paul-distriktet (som då var mycket vidsträckt). Han fick därunder sin beskärda del av nybyggarelivets faror och umbäranden, men ock av dess segrar och framgångar. Van från ungdomen att taga sig fram under ogynnsamma förhållanden och att leva ett enkelt, försakande liv, fann han sig väl även i de torftiga omständigheter, som understundom i herdetjället blevo hans lott. Nöjd med livet, tacksam mot Gud för allt.

Andligen fostrad av män sådana som patron Hedengren på Riseberga, pastor Ahlberg och dr Hasselquist, vilka han älskade att kalla sina fäder, ådagalade han alltid i ord och vandel något av den andekraft och den kristliga kärlek som livat dem.

Tornell var en "grundlig evangelisk predikant". Guds ord var klart och levande för hans blick och hjärta. Det var hans liv. Han ömmade

för syndares nöd och nitälskade för deras frälsning. Ett sant helgelseliv förde han, ej fritt från tvivel och anfäktning, men buret av segrande kraft. Han var en god typ för den sanna pietismen, den enkla barnafromheten och trosenfalden, som nu tyvärr börjar att bli mer och mer sällsynt.

Den 10 januari 1910 avsomnade han.

19–21. Pastoratet Zimmerman–Princeton–Greenbush.

19. LIVONIA, ZIMMIERMAN, SHERBURNE COUNTY.

Staden Zimmerman, som har sitt namn efter en jude, vilken ägde marken där staden nu befinner sig, är omkring tio år gammal och har cirka 300 invånare.

Martin Swanson, f. i Hofby, Skaraborgs län, 1857, och hans hustru Anna (Olson), f. 1854, ankommo enligt kyrkoboken till platsen 1897. Av svenskarna i trakten var Swanson den förste som byggde sig hus i staden.

Församling stiftades här den 5 mars 1898 i Isaac Johnsons hem. Ordförande vid tillfället var pastor J. E. Carlson och sekreterare A. W. Nyberg. Som medlemmar av församlingen antecknades:

Aug. W. Nyberg, f. i Långserud, Värmland, 1865; hustru Maria Kristina, f. i samma socken 1867; till Amerika: han 1869, hon 1885; hit 1892.

Nils Johnson, f. i Bollerup, Kristianstads län, 1846; till Amerika 1882; hit från Minneapolis 1894.

Isaac Johnson, f. i Bollerup 1849; hustru Maria, f. i Hammarlunda, Malmöhus län, 1845; till Amerika: han 1881, hon 1883.

Olof Erikson Rudeen, f. i Långserud 1832; hit 1886.

Frank Nyquist och hustru.

John Berg och hustru.

John Johnson och hustru.

Nils Ekdahl och hustru.

Gustafva Nyquist, änka.

Wm. Wengren, änkling.

John Fornell, ungkarl.

Till diakoner valdes: John Berg, Isaac Johnson och Frank Nyquist; till trustier: Nils Ekdahl, Nils Johnson och A. W. Nyberg.

Församlingen fick sitt namn efter *"twp." Livonia.*

Under de första åren av sin tillvaro fick församlingen besök av åtskilliga pastorer: E. J. Peterson, J. A. Johanson, E. Hedeen, P. A.

Mattson, C. O. Olander, O. A. Nelson m. fl., samt av dåvarande studerandena O. A. Elmquist, C. P. Friberg och C. G. Grönberg.

Beslut om *söndagsskolas* hållande fattades på årsstämman 1899. A. W. Nyberg blev den förste söndagsskolföreståndaren, och skolan hölls i början uti hans hem.

Kvinnoförening stiftades 1903.

Egendom.

Beslut om *kyrkas* byggande fattades pa nyårsstämman 1899. Hon uppfördes 1900 och 1901 på en plats två mil öster om den varest hon nu befinner sig och flyttades sedan 1915 in i staden. Hon är värderad till $500.

Varjehanda.

1. Församlingen består huvudsakligen av farmare. Dessa äga i medeltal 140 acres vardera.

2. Avståndet mellan Zimmerman och Princeton: tio mil.

20. EMANUEL, PRINCETON, MILLE LACS COUNTY.

(Kyrkostämmoprotokollen för åren 1904–1906 borta.)

Princeton ligger vid en av Great Northern-järnvägens bibanor 50 mil från Minneapolis. Invånareantalet är omkring 1,600. Staden har mjölkvarn, mejeri, högskola och ett präktigt sjukhus.

Följande personer anses hava varit de första svenskarna på platsen:

Erik Johan Zetterström, f. i Fryksände, Värmland, den 8 aug. 1861; hustru Karin, f. i samma socken den 28 juli 1859; kommo hit från St. Paul, Minn., 1904.

John Ax, värmlänning, f. den 12 aug. 1839; hit från St. Paul 1904.

Gustaf Swanson, västgöte, f. den 2 juli 1866; hustru Maria Kristina, f. i Småland den 24 juli 1868; hit från Minneapolis 1904.

And. Gust Nyberg, f. i Visnum, Värmland, den 1 aug. 1861; hustru Carie, f. i Fryksände den 9 jan. 1859; från St. Paul 1904.

Erik Höglund, f. i Fryksände den 10 juli 1860; hustru Kristina, f. i Värmland den 25 juli 1853; hit från Chicago 1904.

Jonas Fred. Gustafson, f. i Bjurtjärn, Värmland, den 16 maj 1829; hit från Vasa, Minn., 1904.

År 1904 stiftades av pastor E. O. Stone från Minneapolis den sv. ev. luth. Emanuel-församlingen i Princeton.

Ovan nämnda personer blevo de första församlingsmedlemmarna. Av dem är endast Zetterström nu kvar i församlingen; han har tjänat som diakon alltifrån början.

Kyrkoegendomen, en gammal f. d. metodistkyrka med tomt, anses vara värd $4,000. Den inköptes år 1904. År 1920 insattes högaltare, en skänk av August Olson.

Varjehanda.

Elva av församlingens unga män tjänstgjorde som soldater under världskriget. En av dem dog på ett sjukhus i Frankrike; en annan, som hörde till en av flottans flygskvadroner, blev obotligt skadad.

Församlingen består huvudsakligen av farmare.

21. SARON, GREENBUSH TWP., SHERBURNE COUNTY.

Före svenskarnas ankomst hit fanns här, ungefär två mil söder om deras nuvarande kyrka, ett franskt settlement.

De första svenskarna på platsen voro:

Bengt Nelson, f. i Helsingborg, Malmöhus län, den 24 febr. 1854; hustru Anna Cecilia, f. i samma stad den 24 febr. 1854; till Amerika 1881; till Minneapolis från Arkansas 1883; hit från Minneapolis 1886. Nelson har varit trustee i församlingen 20 ar. Mrs Nelson, som var en flitig och mycket anlitad sömmerska, avled 1913.

Aug. Ekström och hustru, hit 1888.

Frank Erikson, f. i Nya Kopparberget, Örebro län, den 5 febr. 1841; till Amerika 1869; hit 1900 från Shakopee, Minn.; hustrun Sara, f. i Karlskoga, Värmland, den 16 okt. 1851.

Peter Nils Kronström, f. i Frenninge, Malmöhus län, den 2 nov. 1856; hustru Lovisa, f. i samma socken; till Minneapolis från Sverige 1882; hit 1900.

August Lind, västgöte, f. den 6 okt. 1850; hustru Anna Lovisa, f. i Ledsjö, Skaraborgs län, den 6 okt. 1859; till Amerika 1880; hit 1900. Lind har varit diakon många år.

Nils Johan Sandquist, f. i Sandsjö, Småland, 1857; hustru Matilda Lovisa, f. i Hemmesjö, Kronobergs län, 1866; hit från Sverige 1894.

Carl Fredr. Lindquist, östgöte, f. den 5 jan. 1847; hustru Anna Sofia, f. i Erikstad, Dalsland, den 3 dec. 1851; hit 1900.

Aug. Louis Reinold, f. i Torsåker, Gävleborgs län, den 27 febr. 1867; hustru Hilda, f. i Åryd, Bleking, den 18 jan. 1871; till Amerika 1891, hit 1897.

Albert Gust. Johnson, f. i Forshem, Skaraborgs län, 1877; hustru Augusta Natalia, f. i Minneapolis, Minn., den 29 jan. 1884; till Amerika 1886, hit 1900.

Louis Peter Johnson, f. i Erikstad, Dalsland, den 11 nov. 1854; hustru Kristina Karolina, f. i Ljusdal, Hälsingland, 1870; till Amerika 1880, hit 1893.

Erik Stark, f. i Hjulsjö, Örebro län, den 7 aug. 1846; hustru Hilma, f. i samma socken den 21 juli 1862; till Amerika 1882, hit 1900.

Alfred Anderson, f. i Alingsås, Västergötland, den 9 okt. 1857; hustru Anna Lovisa, f. i samma stad den 14 sept. 1863; till Amerika 1881, hit 1899.

Aug. Johnson, f. i Erikstad den 23 juni 1867; hustru Augusta Elisabet, f. i Lekåsa, Skaraborgs län, den 27 sept. 1853; till Amerika 1883, hit 1900.

Mrs Karolina Margreta Johnson, f. i Särestad, Skaraborgs län, den 17 okt. 1847; till Amerika 1900, hit samma år.

Otto Johan Swenson.

Bengt Nelson, P. N. Kronström och Frank Erikson beflitade sig om att samla den svenska kolonien omkring Guds ord och bönen; de voro ledare vid andaktsstunderna, som då och då höllos i hemmen.

Mellan åren 1895 och 1900 brukade stud. O. A. Elmquist, som då höll skola i Minneapolis, besöka platsen och predika för landsmännen. Stud. C. G. Grönberg fortsatte med arbetet, som Elmquist påbörjat.

År 1900 den 10 maj stiftades Saron-församlingen i Greenbush av pastor J. A. Johanson från St. Cloud. Alla här ovan nämnda personer, med kanske ett eller två undantag, blevo församlingens första medlemmar.

Kyrkan med torn byggdes 1901 å tomt, som köptes för $25.

Församlingens egendom är värd $2,000. Greenbush är den enda församlingen i pastoratet som har *gravgård*.

Varjehanda.

Tre av församlingens unga män gjorde militärtjänst under senaste krig; de återkommo hem helbrägda.

Omkring 30% av landsmännen i trakten höra till församlingen.

Församlingen består av farmare. Storleken av varje farm är i allmänhet 40 acres; en och annan har 80 acres.

Avstånd: till Long's Siding (en järnvägsstation vid G. N.-järnvägen) fyra mil från kyrkan; till Princeton och Zimmerman tio mil.

Pastorer.

J. E. Carlson, 1906–1907.
Aug. Lundquist, 1908–1911.

J. A. LeVine, 1913–1914.
Mathias Peterson, D.D., 1914–1916.
A. Melin, 1917–1918.
N. A. Almér, B.D., 1918—.

Mellan 1900 och 1905 verkade här C. G. Grönberg som predikant; han hörde då till Missouri-synoden; år 1907 blev han intagen som präst i Augustana-synoden.

Söndagsskola har hållits tämligen oregelbundet. I en pastoralrapport för Princeton år 1911 heter det bland annat: "Vi ha försökt att hålla söndagsskola här, men misslyckats." Från och med 1919 har dock under nuvarande pastors ledning söndagsskolarbetet tagit ny fart.

Församlingsskola har icke hållits.

Statistisk jämförelse.

		Kom.	Söndagsskolbarn	Utgifter
1904	Livonia	23	15	$.....
	Princeton	16	..	.....
	Greenbush	28	15	.....
1914	Livonia	11	..	126.41
	Princeton	47	20	990.52
	Greenbush	61	..	305.93
1921	Livonia	20	25	251.50
	Princeton	68	50	813.40
	Greenbush	52	32	598.27
1923	Livonia	22	23	267.50
	Princeton	80	64	953.71
	Greenbush	64	26	639.14

22. DEN SV. LUTH. GUSTAF ADOLF-FÖRSAMLINGEN I MINNEAPOLIS, MINN.

Emanuel-församlingen hyrde år 1911 ett kapell vid 27de ave. och Lincoln st. N. E. och började hålla söndagsskola där. Församlingen köpte sedermera detta kapell jämte ett par "lotter". Gudstjänster höllos sedermera därstädes varje söndag. Det blev snart mer och mer tydligt, att någonting mer än en mission var av nöden där i trakten, varför man började vidtaga mått och steg för kyrkoorganisation.

År 1914 den 22 september stiftades under pastor O. A. Elmquists ordförandeskap Gustaf Adolf-församlingen.

Kapellet överlämnade moderförsamlingen till sin dotter, men ock skulden, som vilade därpå, $1,350.

Den nya församlingen erhöll väl behövligt understöd av konferensen ända till år 1921. Under de senaste tre à fyra åren har den växt betydligt och befinner sig nu i ett gott skick.

Såsom "charter members" finnas i vederbörliga protokoll följande personer antecknade:

Mr och mrs A. Bergdahl, Edw. Rolig och hustru, J. P. Johnson och hustru, mrs Hans Berglund, Andrew Berglund, Herman Palmquist och hustru, F. Peterson och hustru, Harry Peterson, A. Southerland och hustru, S. A. Johnson och hustru, A. F. Nelson och hustru, Axel Magnuson och hustru ("utstrukna"), Hans Heline och hustru, Ernst Blad och hustru, Carl Dahlstedt och hustru, Albin Johnson och hustru, C. A. Hillard och hustru, mrs Mathilda Swanson, miss Palma Wicklander ("utstruken").

Ej mindre än 28 kommunikanter och 26 barn erhöll den nya församlingen från sin moderförsamling, Emanuel.

Pastorer.

O. A. Elmquist, B.D., v. p. (från den 22 sept. till den 22 nov. 1914).

Einar Rendahl (från den 26 nov. 1914 till den 1 jan. 1916). Lön: $500. Rendahl var ock Ham Lake-församlingens pastor.

J. G. Hultkrans, v. p. (från den 1 jan. 1916 till den 1 nov. samma år). Lön: $35 i månaden.

Aug. Samuelson, B.D. (från 1 nov. 1916 till nov. 1917). Lön $1,200.

J. E. Shipp, v. p. (från nov. 1917 till juli 1918).

Ernst J. Sakrison, B.D. (från den 14 juli 1918—).

Som predikanter tjänstgjorde stud. J. Benson under julen 1917–1918 och kat. Gustafson under vakansen 1918.

Söndagsskola har pågått inom församlingsområdet sedan 1911. 1915 och 1916 bedrev församlingen söndagsskolverksamhet jämväl i en lokal vid "33de och Pierce" med O. Waldeen och Geo. Swanson som lärare. Denna verksamhet återupptogs på hösten 1922 med William Lundgren som söndagsskolföreståndare.

Församlingsskola har hållits några veckor (4 à 6) varje sommar, under de senare åren av pastor själv.

Kyrkan fick 1921 en tillbyggnad (20x30) vid östra sidan.

Statistisk jämförelse.

	Kommunikanter	Utgifter
1915.....	70	$1,112.16
1916.....	85	988.63
1917.....	120	2,424.99

	Kommunikanter	Utgifter
1918.....	123	1,808.85
1919.....	145	2,461.96
1920.....	157	2,910.82
1923.....	212	3,547.19

23. DEN SV. EV. LUTH. TABOR-FÖRSAMLINGEN I MINNEAPOLIS.

Tabor är ett barn till den sv. luth. Zion-församlingen, vars pastor H. P. Johnson år 1910 började kyrklig verksamhet i sydvästra hörnet av Minneapolis. Den första gudstjänsten höll han i mrs S. G. Beckströms hem, 4036 Zenith ave. So., den 2 februari nämnda år. Samma månad den 27 började söndagsskola i familjen John Swansons hem, 4043 Abbot ave. S. Föreståndare för densamma blev först pastor Johnson, därefter en av Zion-församlingens diakoner, Benjamin Brown, sedan mrs Alinda Almquist och från okt. 1914 Walfrid Westlund. Fruntimmersförening stiftades i mrs Alinda Almquists hem, 4127 Abbot ave. S., den 7 maj 1914, och mansförening hos familjen Otto Swanson den 2 mars 1915.

Tomt för kyrkobyggnad köpes och kyrka uppföres i slutet av 1915. Den första gudstjänsten i den nya kyrkan hålles den 2 jan. 1916.

Tabor-församlingen stiftas den 6 jan. 1916 i familjen J. G. Johnsons hem, 4409 Beard ave. S. Församlingen inkorporeras samma månad.

Som ordförande vid stiftelsestämman tjänstgjorde pastor H. P. Johnson och som sekreterare C. O. Farm. Farm är ännu (1924) församlingens sekreterare.

Som medlemmar i församlingen anmäldes följande personer:

(a) F. d. medlemmar i Zion: Mrs S. G. Beckström, Axel T. Nelson och hustru, John E. Lilja och hustru, Aug. Westlund och hustru, Theodor Westlund, Hanna Westlund, Adina Westlund, Mamie Westlund, Walfrid Westlund och hustru, Esther Westlund, Arvid Westlund, Florence Swanson, Myrtle Swanson, Emma Nylund.

(b) Övriga: Christina Johnson, J. G. Johnson och hustru, J. A. Carlson och hustru, John Swanson och hustru, C. O. Farm och hustru, Carl Lindquist och hustru, Otto Swanson och hustru, Axel Lindquist och hustru, Axel Pearson och hustru, Helge Rahm, mr och mrs O. G. Nylund, Emilia Nylund, Nettie Julia Nylund, mrs Erik Westlund, Hanna Erikson, Ida Erikson, John Byquist och hustru.

Till diakoner valdes: John Swanson, Theodor Westlund och Walfrid

Westlund; till trustier: J. G. Johnson, Axel T. Nelson och J. Alfr. Carlson.

Mrs. Oscar Farm har troget tjänstgjort som församlingens organist och sångledare och som sekreterare för fruntimmersföreningen.

Det första missionsmötet i Tabor-kyrkan hölls den 15–16 maj 1916.

Ungdomsförening stiftades samma år den 9 juni i Otto Swansons hem, 4038 Abbot ave. S.

Den första konfirmationen ägde rum den 6 maj 1917.

Den första begravningsgudstjänsten i kyrkan hölls den 6 mars 1919 med anledning av Anna M. Lunds död.

Sedan församlingen fick egen pastor, har gudstjänst hållits varje söndag året om.

I juni 1921 beslutades att ingå i pastoratsförbindelse med "Mt. Olivet Ev. Luth. Church". Beslutet blev aldrig verkställt.

Pastorer.

H. P. Johnson, B.D., vice pastor, 1916 (från januari till juli).

Emil Lund, Ph.D., från juli 1916 till den 1 juni 1921.

H. P. Johnson, B.D., vice pastor, från 1 juni 1921–1923.

Predikant under vakansen 1921–1922, pastor L. E. Sjölinder, A.M.

J. M. Persenius, A.M., från jultiden 1922—.

Egendom.

Kyrka byggdes 1915 på tomt i hörnet av Chowen ave. och 46te gatan för en kostnad av omkring $2,000. Den försågs med "basement" och tidsenlig värmeledning 1917, den senare bekostad av Luther League, som ock inredde undervåningen. Kyrkan renoverades in- och utvändigt 1922–1923 för en kostnad av mer än $1,500.

Nattvardskärlen äro en skänk av Luther League, och den sjuarmade ljusstaken hava mr och mrs J. Byquist donerat. Altartavlan är en gåva av Uno Carlson, som ock målat henne.

Församlingen har under den tid hon haft ordinarie pastor åtnjutit frikostigt bidrag från konferensens sida.

Statistisk jämförelse.

	Kom.	Söndagsskolbarn	Utgifter
1916	56	30	$1,064.19
1917	57	25	1,340.91
1918	59	36	1,855.19
1919	69	35	1,805.70
1920	78	40	2,350.54
1923	112	80	2,194.61

24. THE ENGLISH LUTH. FRIDLEY CHURCH OF THE REDEEMER.

Det var Emanuel-församlingens i Minneapolis pastor som började missionsarbetet i Fridley, en liten "county"-plats mellan Minneapolis och Anoka.

Den 1 januari 1911 bildades en fruntimmersförening i mrs A. E. Riedels hem med uppgift att samla medel till "att bygga en lokal för söndagsskola eller ett kapell".

C. A. Nelson skänkte tre "lotter" till kyrkobyggnad. Hörnstenen till kyrkan lades den 30 aug. 1914; den första gudstjänsten i kyrkans undervåning hölls den 13 december s. å. Kyrkan, fullt färdig 1916 och av fruntimmersföreningen överlämnad till församlingen, som bildats den 15 juni 1916, invigdes den 19 nov. 1916 av dr L. A. Johnston.

Vid församlingens stiftande var pastor O. A. Elmquist ordförande och John Olson sekreterare.

Följande personer voro "charter members":

C. A. Nelson och hustru Mathilda, Bernard B. Nelson, Raymond H. Nelson, Agnes E. Nelson, Hattie C. Nelson.

A. E. Riedel och hustru, Ida, Minnie Riedel, Carl W. Riedel, Walter K. Riedel, Arthur J. Riedel, Rudi Riedel.

Henry Larson.

Daniel Stromlif och hustru Helen.

Charles Gottwaldt och hustru Amanda.

Eva Laughlin, Walter Laughlin.

A. Hanson och hustru Elsie.

John Quincy Laughlin.

L. J. Hoyt och hustru Christine, Arthur Hoyt, Gertrude Hoyt.

C. E. Swan och hustru Emma, Fred. P. Swan, Lawrence E. Swan.

John A. Carlson och hustru Hilda, Esther W. Carlson, Olga Carlson.

Mrs Anna Hartman, Mabel Hartman, Caroline Hartman.

Ernest E. Theorin och hustru Minnie.

Clifford Hartman.

Mrs. Corinna Billings.

Einar J. Bremer och hustru Johanna.

Andrew J. Gustafson och hustru Christina, Ruth Gustafson, Jennie Gustafson.

Ed. Johnson och hustru Ida.

John A. Olson och hustru Sophia.

O. Olson Thorslam.

Adolph C. Olson, Mabel J. Olson, Adele L. Olson, Oscar A. Olson.

Mrs Anna C. Therres.

Oscar Franzen och hustru Anna.

Elias Christenson och hustru Hansine, Elmer J. Christenson, Clarence H. Christenson, Constance Christenson, Helen Christenson, Carl E. Christenson, Alder O. Christenson.

Julius K. Riedel och hustru Emray.

Herder N. Nelson och hustru Camilla.

Till diakoner valdes: John A. Olson, H. Nelson och A. E. Riedel; till trustier: C. A. Nelson, Elias Christenson och E. J. Bremer.

Miss Adele Olson blev församlingens första organist.

Vid organisationsmötet skänkte C. A. Nelson församlingen $600.

PASTORER.

O. A. Elmquist, B.D., till 1 okt. 1916.

S. M. Miller, B.D., okt. 1916—.

Fem av församlingens unge män voro i militärtjänst under världskriget. Ingen av dem blev skadad.

STATISTISK JÄMFÖRELSE.

	Kom.	Söndagsskolbarn	Utgifter
1917.....	73	30	$ 496.50
1918.....	76	30	1,015.11
1919.....	90	20	1,152.96
1920.....	88	45	2,035.25
1923.....	60	70	1,231.82

25. MT. OLIVET EV. LUTH. CHURCH, MINNEAPOLIS.

Zion-församlingens i Minneapolis pastor H. P. Johnson började i januari 1920 kyrklig verksamhet i Richfield-distriktet av staden. Som tillfällig gudstjänstlokal användes huset 5516 Lyndale ave. S. Där höllos gudstjänster och söndagsskola, i början av pastor H. P. Johnson ensam och sedan en tid av honom med biträde av Augustana-synodens "field secretary", pastor L. B. Benson.

Församlingen organiserades av pastor Johnson den 19 och 26 mars 1920. Sekreterare vid tillfället var Jakob Andresen.

"Charter members" blevo:

R. W. Ricketson, född i Rock Creek, Minn., den 23 febr. 1885; hustru Coral Cicil, född i Canada den 7 aug. 1889.

Jacob Andresen, född i Christiania, Norge, den 15 jan. 1880; hustru Helga, född i Minneapolis, Minn., den 22 febr. 1883.

Charles Chose, född i Ossio, Wis., den 5 mars 1876; hustru Minnie Josephine, född i Price, Wis., den 22 mars 1880.

Carl J. Larson, född i Sundsvall, Sverige, den 28 okt. 1881; hustru Selma, född i Loshult, Skåne, Sverige, den 8 april 1889.

Chester A. Quist, född i Winthrop, Minn., den 11 juli 1885; hustru Marie, född i Boone, Iowa, den 7 jan. 1889.

Mr och mrs C. A. Bloomquist.

Mr och mrs P. Jacobsen.

Mr och mrs Olof Serley.

Mr och mrs John M. Ludvigson.

Mrs A. E. Weltzin.

C. A. Bloomquist, Carl J. Larson och Jacob Andresen valdes till diakoner; Chas. Chose, R. W. Ricketson och Olof Serley blevo trustier.

Å möte, som hölls den 18 mars 1921, fingo trustierna i uppdrag att köpa två hörntomter vid 53dje st. och Lyndale ave. och att där bygga gudstjänstlokal så fort som möjligt. *Kyrka* är nu (1923) byggd och invigd.

Pastor H. P. Johnson har varit församlingens vice pastor allt ifrån början till slutet av 1922. Som predikanter hava flera personer tjänstgjort: Pastor C. M. Olander, A. Edw. Peterson och dr Frank Nelson.

I slutet av 1922 tillträdde pastor P. G. Williams, B.D., pastoratet som ordinarie pastor.

26. DEN LUTH. ELIM-FÖRSAMLINGEN I ROBBINSDALE, MINNEAPOLIS, MINN.

Robbinsdale ligger en bit nordväst om Minneapolis och är en "förstad" därtill.

Pastor J. G. Hultkrans började kyrkligt missionsarbete här i början av 1922. Dr P. A. Mattson organiserade församlingen i A. W. Landahls hem den 1 sept. 1922 med 40 medlemmar. Vid organisationsmötet var pastor Hultkrans sekreterare. De första diakonerna blevo: Carl Mattson, A. W. Landahl och Conrad Anderson; de första trustierna: Axel Larson, H. J. Hendrickson och A. W. Linderholm.

Gudstjänsterna höllos först i enskilda hem; f. n. hållas de i "Villagehallen".

Två tomter å 40de ave. och Broadway inköptes för blivande kyrkobyggnad, vartill hörnstenen lades den 29 juni 1924 av konferensens ordförande; den blev färdig samma år och invigdes den 14 dec. 1924.

Pastor J. G. Hultkrans föreståt församlingen.

"Charter members": A. W. Landahl och hustru, Henry J. Henrickson och hustru, pastor J. G. Hultkrans och hustru, A. W. Linderholm och hustru, Richard Anderson och hustru, Conrad Anderson och hustru, P. O. Peterson och hustru, Frank Anderson och hustru, Erick Erickson och hustru, E. M. Pearson och hustru, Charley Lindberg och hustru, H. Henrickson och hustru, Axel Larson och hustru, Gust Mattson och hustru, mrs O. Marengo, mrs Anna Caleen, mrs Rose E. Swenson, mrs Reinhart, miss Grace Peterson.

Elim hade i början av 1924 30 kommunikanter och 50 söndagsskolbarn.

27. CALVARY EV. LUTH. CHURCH.

(Engelsk-talande.)

Församlingen stiftades den 12 mars 1923 av 168 personer (kommunikanter), som dittills tillhört St. Pauli-församlingen. På en stämma, som sistnämnda församling hallit den 14 näst föregående februari, hade denna givit vederbörligt tillstånd till den nya församlingsorganisationen och lovat att till densamma överlämna kapellegendomen (jämför St. Pauli historik!). Pastor H. P. Johnson tjänade som ordförande vid stiftelsestämman, och Carl A. Loving var sekreterare. Till diakoner valdes: A. N. Anderson, Peter Nelson, J. W. Anderson, G. G. Peterson, J. E. Bostrom, Frank Turnrose och till trustier: Otto R. Bolmgren, C. O. Nelson, Theodore Gustafson, Ed. Oredson, E. J. Holmers och Carl H. Swanson.

Till organist valdes mrs Anton Anderson och till söndagsskolföreståndare miss Marguerite Johnson.

Församlingens förste ordinarie pastor blev C. O. Granlund, B.D., som tillträdde pastoratet i början av november 1923. Före hans ankomst var J. M. Persenius församlingens vice pastor.

Calgary hade i början av år 1924 212 kommunikanter och 213 söndagsskolbarn.

28. TRINITY LUTH. CHURCH OF MINNEHAHA FALLS

organiserades av dr P. A. Mattson den 11 maj 1923. En söndagsskola hade påbörjats av pastor C. S. Renius och fortgått under hans ledning sedan den 24 dec. 1922. Första skolbarnen voro Florence och Adeline Anderson samt Roy Peterson, resp. 8, 5 och 6 år gamla. Vid församlingens stiftelse voro 65 barn inskrivna i skolan. Pastor C. S. Renius tjänade såsom sekreterare vid stiftelsen. Trettiotvå äldre personer hade

antecknat sig till medlemskap, atföljda av 28 barn. Engelska användes för det mesta, svenska endast tillfälligt. Församlingen inköpte en kyrka, belägen på 40de ave. och 52dra gatan, tillhörande metodistsamfundet, för en summa av $4,225, vilken summa utbetaldes kontant med lånta medel: $500 från distriktets kassa samt återstoden såsom lån från synodens byggnadskassa och konferensens lånekassa.

"Charter members": H. J. Nelson och hustru, Axel Peterson och hustru, Frans W. Nelson och hustru, A. H. Erickson och hustru, A. E. Anderson och hustru, J. H. Anderson och hustru, Clarence Anderson, F. E. Lukermann och hustru, Otto Extrom och hustru, Ernest Martin och hustru, August Magnuson och hustru, John Strid, Ben Nelson och hustru, mrs Hazel Clements, Louis Franson och hustru, Andrew Johnson och hustru, Clarence V. Johnson och hustru.

A. E. Anderson, J. H. Anderson samt F. Lukermann valdes till diakoner; C. V. Johnson, John Strid samt G. Magnuson valdes till trustier.

Stud. Nore Gustafson betjänade först församlingen; sedan har pastor Williams haft vård om församlingen.

MINNEAPOLIS-DISTRIKTETS INRE MISSIONSFÖRENING.

Denna förening hade sin upprinnelse i ett privat företag av avlidne pastor A. J. Rydén, som gav det namnet: "Stadsmissionens Hjälpförening". Ett trettiotal medlemmar tillhörde denna förening, när den uppgick i den nuvarande föreningen.

Minneapolis-distriktets "inre missionsförening" kom till stånd på ett möte i pastor J. A. Gustafsons hem lördagen den 29 april 1922 med av flera församlingar valda ombud. Dessa ombud hade valts på grund av uppmaning från distriktets sida. Till tjänsteinnehavare valdes pastor C. S. Renius såsom ordförande, miss Myrtle Erickson vice ordförande, pastor E. J. Sjölinder sekreterare och mrs A. J. Rydén kassör.

Föreningen sammanträder kvartalsvis för överläggning. Omkring 30,000 traktater, svenska och engelska, ha publicerats och utdelats under de två sist förflutna åren, och under julen 1924 utdelades 1,900 julbroschyrer.

Föreningens ändamål är, enligt dess stadgar, "att samla och utdela kläder, föda och penningar at behövande familjer i Minneapolis och att utöva missionsverksamhet i förbindelse med konferensens stadsmissionär".